Ч. 38. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 3. жовтня 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „НОВА ЗОРЯ" ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто почт. ощад. Краків ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

ЗМІСТ: Паневропейський конґрес. — Вільнодумний ліберальний католицизм. — Шпитальна кімната ч. 9. (фейлєтон). — З церковно-релігійного життя. З польської політики. — Етичні ідеї в соціольоґії [фейлєтон]. — Політичний огляд. — Листи з Америки. — Сільсько Господарська виставка в Вощанцях — Новинки. — Нові книжки й видання. — Посмертна хроніка.

Паневропейський конґрес.

Менш більш з подіями в Женеві приготовляється у Відни паневропейський конґрес. Ідеольоґічним носителем нової паневропейської ідеї на зверх є ґраф Куденгове Калерґі. Від довшого часу веде він передовсім в світовій інтернаціонально-демократичній пресі енерґічну пропаґанду за так звану паневропейську ідею *).

В чім лежить суть цеї ідеольоґії, чим вона ріжниться від зближених до неї ідей Союза Народів, чим вона з ним споріднена, вкінци хто за нею стоїть, хто є режисером цеї ідеї — ось питання, на які коротко бажаємо тут дати відповідь.

Паневропейська ідея, пропаґована в численних брошурах Куденгова-Калерґі зводиться в підсумці до слідуючих постулятів:

1) Европа загрожена внутрішним розбиттям і з дня на день зростаючою анархією може легко впасти жертвою зовнішних ворогів. Европа стратила свою єдність і це загрожує її екзистенції. Тільки порозуміння між всіми дотепер ворогуючими европейськими державами може створити европейський бльок, який витворить нову европейську єдність.

2) Паневропейська ідея мусить опиратися на подібних засадах як доктрина Монро в Америці: Америка для Америки, Европа для Европи.

3) Паневропейська ідея побудована на засадах пацифізму.

4) Паневропейська ідея має дати полекшу національним меншостям в їх культурному життю.

5) Паневропейська ідея має знову погодити поріжнені між собою нації, має вирівнати ріжниці між побідниками і побідженими.

6) Паневропейська ідея має створити бльок всіх держав Европи, з якого однак має бути виключена Росія, тому, що вона не належить до европейського, а до азійського ґео-політичного комплексу.

Маючи перед собою цей прегарний підсумок взнеслих ідей та постулятів із одної сторони — з другої руїну повоєнної Европи і катастрофу, що грозить їй — ідея паневропейська якраз своїм універсалізмом має велику притягаючу силу. Але — як це часто буває — після німецького **bon mot „es ist zu schön um wahr zu sein".**

Бо дійсно по собі взнесла ідея оборони загально-европейських інтересів могла би захопити своїм універсалізмом всіх здорових, повоєнною і революційною добою не здеморалізованих Европейців, без виїмку національно-державної приналежности, політичних переконань, релігії, ба навіть раси.

Але на жаль під тими взнеслими ідеями криється щось зовсім противного, щось до чого треба ставитися з крайним скептицизмом. Повоєнне людство взагалі навчилося скептично дивитися на ті »взнеслі ідеї«, які стають буденними фразами спекулюючої демаґоґії, скільки віруючих в правдивість цих взнеслих ідей« відпокутувало тяжко »ідеалізмом демократичної рівности і справедливости« овіяних пунктів республиканця Вільзона... скільки непоправних романтиків попеклося на взнеслих кличах французької революції, яка в найновійшій добі з кличами: »рівність, свобода, братерство« кровавим шляхом перейшла Европу і на глум цим »взнеслим ідеям« закінчилася гірш чим абсолютним терором?!

Із цілком споріднених духових джерел випливає і паневропейська ідея. Цілий ряд симптомів вказує на це та радить до крайної обережности.

Бо коли зідремо маску ґіпокризії з паневропейської ідеї — то побачимо, що вона є найріднійшою сестрою ідей всесвітної демократії, тої демократії, яка збудувала для знищення народів »Союз Народів« і ним хаотизує і балканізує загибаючу Европу.

Всесвітна демократія, аванґард інтернаціональної, анонімної сили гроша бачить смерть перед очима. Всесвітна війна, яку вона в імя своїх спекулятивно-капіталістичних інтересів підняла, не дала сподіваних успіхів, — революції, якими вона повалила своїх соперників, три великі европейські монархії, дали її часові користи, але революційне розбурхане море виступило за високо з берегів і загрожує тим, які його самі розбурхали. „Die Geister die ich rief, die werde ich nun nicht los..." всюди підняв ся грізний комуністичний фермент, який ціляє в саме серце капіталізму і його слуги всесвітної демократії...

Не помагають „санації", себто льокації інтернаціонального капіталу — до тої ціли з розмислом вперед зруйнованих державах. Небезпека росте з дня на день. Грізне марево „большевизму"... цілковитого „большевизования і балканізування" Европи стає перед очима застрашених капіталістів.

Треба вдарити в дзвін трівоги, треба гасити всесвітний пожар, а імя сего дзвона трівоги: се Льокарно, се розширення Союза Народів, се вкінці паневропейська ідея інтернаціонального пацифізму!

Одним словом: спільний фронт всесвітної демократії проти большевизму!

До осягнення сеї неосяґаємої ціли антантські демократичні політики не перебирають в способах: зі страху перед німецько-радянським союзом, вони втягають в загально демократичне обєднанне себто „Союз Народів" Німеччину — але так, щоби вона там не мала за багато голосів. Спритним маневром і рафінованим крутійством для обезсилення значіння Німеччини перепачковують сюди рівнож і Польщу,

В тім спільнім протибольшевицькім фронті має як півофіціяльний чинник допомагати і паневропейська програма.

Не тяжко найти якнайтіснійше споріднення між програмою „Союза Народів" а паневропейською пропаґандою, хоч вона на зверх цю спорідненість обережно маскує. Засади демократичної ідеольоґії, інтернаціонального пацифізму для улекшення спекуляцій інтернаціонально-масонського капіталу, врешті обстоюванне версальських і з них випливаючих трактатів, засади трактования національних меншости з погляду культурних автономій, вкінци виелімінованнє Росії а з нею Українських земель з паневропейського союзу зраджують тотожність спільних політичних цілей.

Паневропейська пропаґанда се замаскована філія Союза Народів се духова дитина всесвітної демократії.

Але не в тім тільки лежить її небезпека. Вона лежить передовсім в тій маскованости її цілей, в анонімности пружин, які її порушують. Під „внеслими ідеальними" спільного порозуміння всіх націй европейського континенту криється безсоромна спекуляція інтернаціонального анонімного капіталізму, криється ґарантія захованнія здобутків версальського договору і з нього випливаючої геґеномії побідників всесвітної демократії.

З цілої програми паневропейської пропаґанди слідує, що нам Українцям особливо тим що не вірять в прихильність всесвітної демократії не ма пощо оглядатися за кличами „взнеслих ідей" европейського союзу. Для нас там і так не ма зарезервованих місць... Всесвітна демократія має ліпших оборонців „ладу" на Сході Европи — чим слабісіньку і тільки до анархії здібну українську демократію.

Щоби оминути в тім конфлікті між західноевропейсько демократією — а східним большевизмом небезпеку що грозить нам, щоби не стати безвольною жертвою в тій боротьбі на смерть і на життя сих двох руїницьких течій — ми мусимо сильнійше, енерґічнійше, чим хто небудь другий, безпосередно в тім конфлікті не заанґажований, спертися на внутрішну орґанізованість себто на залізну спокійність всіх громадських уґрупувань доокола нам природної державної ідеї і одного непохитного центру ґравітації сеї ідеї.

---

*) Ґр. Куденгове Калєрґі є син бувшого німецького посла в Японії, а сам вийшов з мішаного японсько-европейського подружжа. Згадуємо се тому, що ся мішанина раси має певний вплив на погляди і політичні переконання ґрафа. У своїй брошурі „Der Adel" уважає він, що до будучо аристократії треба в першій мірі зарахувати... Жидів.

Ідеольоґічне обєднанне в сій тяжкій боротьбі не може в нас наступити ані на для нас чужих ідеалах республиканьско-демократичного обєднання (Українське Льокарно) ані на інтернаціональних кличах комунізму — тільки на, для нас питомих традиційних основах власної державної ідеольоґії.

Шляхи і провідні лінії сеї ідеольоґії у нас уже витворені в „Листах до Братів Хліборобів". Від нас самих залежить тільки, чи на засадах сеї для нас питомої і органічної ідеольоґії зможемо обєднатися й з'організуватися в сильну орґанічну державу — зможемо ідею-слово перемінити в кров і тіло і тим наставити залізне чоло всім небезпекам, які загрожують Нашій Землі так з Заходу як і Сходу.

Тоді що йно зможемо говорити на основах нашої хліборобсько-універзальної ідеї про паневропейські Союзи. *В. З.*

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)

Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

Вільнодумний ліберальний католицизм.[1])

У письмі до кардинала-архиепископа і епископів Анґлії писав папа Лев XIII. так: Ніяка отруя не є для віри в Бога так шкідлива, як хитре і підступне розширення раціоналізму«.

Чому воно так? Бо раціоналізм лестить природній гордости чоловіка, що свій безпомічний розум робить пробним каменем правди і ложи, справедливости і неправди. Заєдно повторює їм слова сатани: »будете як боги, пізнаючі добро і зло«, доки не затруїть їм очей духа, що стануть сліпі для всего надприродного. Щоб свою ціль ліпше осягнути, бере на себе ріжнородні форми, які відповідають змінним поглядам і улюбленим уподобанням світа. В теперішних часах виступає звичайно як вільнодумство (лібералізм) і під його проводом і в його іменні поширює свої засади.

Вільнодумство! Як радо хотілиби ми не вживати цього слова, що його так часто люде зле розуміють і яке може декого мимохіть згіршити! Але це неможливе, бо сама Церква уживає постійно цього слова у своїй боротьбі з медерним світом на означення цеї системи наук і життєвих правил, котрі стоять в противенстві до науки католицькой Церкви.

По виводі слова вільнодумство (лібералізм) є системою, що сприяє свободі. Але є подвійна свобода: зла і добра, а вільнодумство, про яке тут говориться, жадає, щоб ця перша, свобода зла була правом совісти. Є він льоґічним вислідом принціпу особистої думки, який поставили протестантські реформатори в 16. столітю. Вони говорили, що кожний чоловік є в справах віри самдля себе судією, не підчинений ніякому авторитетови і що сам має повне право розсуджувати, викладати і пояснять Божий закон, що він може якусь часть тогож закона приняти або відкинути, відповідно до того, як велить йому його розум. Правдою є, що проповідники обмежили це правило до Божого обявлення, але більше льоґічно думаючі уми поширити його вкоротці на інші справи. Говорили ось так: Коли Лютер відкинув книгу Макавеїв і лист св. Якова, то чомуж його ученикам не вільно відкинути инші книги св. Письма, котрі уважаються загально за вдохновенні? Чому не моглиби відкинути з тої самої причини всяке обявлення й вдохновення, якщо уважають це за відповідне? Чому відтак того правила не примінити до природного закону і після вподоби її закони поясняти або їх усувати? Лютер поставив ось таку засаду: »Наші уста нам допомагають, хто є наш Господь«? (Пс. 11. 5.) — а його наслідники йшли за його приміром до найдальших заключень.

Люде, що признають названі кінцеві висновки, є вільнодумцями (лібералами) в повнім значінні цього слова, бо хотілиб мати свободу думки і ділання. Вони не признають ніякого морального зобовязання, ніякого права, що вязалоби їхню совість. Проголошують голосно права людини, а мовчанкою поминають Божі права — якщо їх не заперечують — заявляючи притім, що від Його авторитету є вони незалежні, а зглядом Його заповідей рівнодушні. Реліґію, що підчиняє чоловіка Богови, є деспотизмом, а католицька Церква, яка обстоює за авторитетом, є для них ворогом людського розуму. Тому й ведуть з нею завзяту боротьбу, забирають церковні добра, нападають на духовенство, видалюють католицькі чини і згромадження, замикають католицькі школи — все те задля свободи і поступу. Так, свобода і поступ з л а, а поневолення і пищення. д о б р а!

З правила не всі ліберали доходять до останніх висновків. Деякі іще допускають зависимість поодинокого чоловіка від Всемогучого Бога, але твердять, що держава або загалом громадянство як ціліть є від Бога независиме[2]), так неначе громадянство не було зложене з осібняків, або неначе поодинокий чоловік, увійшовши до громадянства, стратив або змінив тим самим свою природу! Неначе хтось може бути християнином лиш в церкві, а мусить бути невіруючим в суді або парляменті! Більшість не має власної точно означеної думки. Є вони зависимі від оточення, від власних справ, від людського згляду і від инших тисячних хитро уплянованих впливів. З того виходить, що є ліберали ріжного степеня, які у своїх поглядах різко між собою ріжняться, але всі є противні Церкві. Одні відкидають більшу часть правд віри, инші меншу; всі однак відкидають, бодай в практиці, принціп авторитету, який творить основу віри[3]). Вільнодумство є проте в кожнім виді ложною наукою, а під деяким зглядом небезпечніще як звичайна єресь; бо відкидаючи основу авторитету, виступає проти самої основи віри, значить, ця єресь обіймає в собі всі можливі блуди. Вільнодумство є отже жерелом всіх инших ере-

[1]) Die Welt, in der wir leben, v. Rudolf J. Meyer, S. I. (Elfte Unterweisung) переклав о. Лев Вань.

[2]) Ця противна розумові наука осуджена в енцикліці „Quanta cura".

[3]) Є теоретичні і практичні ліберали. Перші учат принціпів лібералізму, а другі знають подекуди мало що або й нішо про їх принціпи. Перші є кермачичами, другі їх сліпими орудіями. Перших є відносно мале число, других є дуже богато.

Шпитальна кімната ч. 9.

(Дальше).

Біля 5-ої години рано на другий день збудили сестру Антонію: в салі ч. 9 вмирає один недужий. Вона бажала конче бути при смерти поручених їй. Вмирав Петро Керницький, різбар.

Він усю ніч горячкував. Він мусить до дому, повторяв разураз до своєї робітні в Косові. Там жде хтось на нього, що хоче бачити його різби. Коли сестра, що мала сторожу в салі ч. 9 спитала в нього, хто жде його дома, він відповів: »Добрий Бог!« Досвідчена сестра пішла за його думками й сказала:

— Тож ходи, Петре, підемо! Та я могтиму йти з тобою тільки тоді, коли дашся взяти в рамена!

І недужий був вдоволений і пішли в гарячці, чи то в милосерній любови на мандрівку... до дому до Косова, де на різьбаря Петра Керницького ждав добрий Бог, щоб він показав Йому свої різби.

Ці, що в гарячці, подорожують скоро й разураз могла сестра по його веселих окликах пізнати, як далеко зайшов він у своїй подорожі. Вона чула, як він поздоровляв рідні сторони, гори, рідну хату — словами, що дзвеніли як радощі й пестощі. Та нараз затих. Наче в святочному настрою були черти його лиця. Його вуста порушалися в тихій розмові, що її сестра не могла розуміти. Потім зложив недужий руки й нараз пополотнів зівсім та принишкнув. Тоді збудили сестру Антонію.

Та обі сестри, що тепер стояли на вколішках перед смертною постіллю перед різьбарем із Косова, не могли знати, що Петро Керницький не затих і не пополотнів, тільки стояв дома в своїй робітні перед добрим Богом, що дожидав його. Коли Петро Керницький увійшов, стояв добрий Бог на самій середині серед чотирьох дильованих стін — поважний старець, повен безмежної величности, чудової доброти, з довгою, срібнобілою бородою та з поглядом, що під його пронизуючою силою Петрові Керницькому здавалося, що він прозорий мов скло. Петро Керницький упав на вколішки, та добрий Бог велів йому встати й сказав:

— Петре, тепер твоя мандрівка покінчена, тепер покажи мені твори твойого життя!

— Господи, — відповів Петро — я вирізбив Спасителя на хресті може тисяч разів і з різбами пустився в світ, щоби їх продати та жити з заробітку. Була це важка праця, Господи, і скупо хліба й часто мандрував я в бурю та в негоду, з голодним тілом та на нужденних леговищах...

Добрий Бог осміхнувся добряче. Петро Керницький спинився на хвилинку. Та добрий Бог поклав йому руку на рамя й сказав:

— Гарно, Петре — тепер говори дальше!

— Господи Боже — говорив Петро дальше — я пережив неодну лиху годину при цьому, в якій зависть, злоба, зневіра, трівога хотіли взяти верх наді мною — прости мені це все, Господи! Та я молився що дня й у неділю не оминув ні одніеї церкви, коли там правилося Богослуження, я сповідався й причащався, і я остав вірний та чесний і не забув Рідної Країни...

Знову всміхнувся добрий Господь повен безмежної лагідности й сказав:

— Говори тільки дальше, Петре!

— І гляди, добрий Боже, — говорив Петро Керницький дальше — я вложив тілько набожности й любови в різби, кілько тільки міг. Часто глядів я на Спасителя й думав: »Куди ти тепер зайдеш, у які доми й кімнати? Та ти мусиш усіх людей благословити, що в них будуть і мусиш колись змилосердитися й наді мною, коли прийде моя остання година!«...

Тоді добрий Господь простягнув нараз правицю повагом і торжественно. Узяв малу, ще не викінчену деревляну різбу, на пів так за високу, як рамя за довге. Її держав Він перед очима Петра Керницького... й цей пізнав із безмірним зчудуванням: це був він сам. Та коли глянув на лице цего образа, гляди; це було лице, що його подібність із його власним лицем пізнав він заразісінько — але було кілька черт гидких, безобразних у цьому лиці.

— Глянь, Петре — сказав тепер добрий Господь — це твій вид, та він іще не викінчений!

— О, Господи! — просив Петро Керницький — дай мені викінчити.

— Добре, Петре, бери ножа — говорив добрий Бог.

І Петро Керницький узяв ножа й різбив. Та кожен заріз, що його робив він на дереві, болів його в глибині його власної душі. Була там на лиці різби черта, що

сей. Є воно вкінці найпопулярнійшою, щоби не сказати: одинокою єресю модерного світа [4]).

Вільнодумство нехтує християнські догми, а з найбільшою зухвалістю і рішучістю обстоює свої недоказані доктрини, що не погоджуються з правдивою толеранцією. Уживає іменно всіх сил, щоб накинути світови свої погляди. Приучує молодіж в школах, голосить їх з протестантських проповідальниць, поширює їх у вільнодумній пресі, виявляє їх в приватнім і публичнім житті. Коли однак хтось, покликуючися на підношений ним принціп свободи совісти, заперечує вільнодумству права ставити комубудь приписи, тоді він сейчас на нього накидується, мовляв, це є звичайний пересуд і при помочі публичної опінії завдає йому смертельний удар.

А що з того виходить? — »Це, що ми є цілий рік заголюкані силою єресі« — відповідає один визначний конвертит. »Вона (єресь) затемнює нашу віру. Вона гасить нашу любов, спинює в нас, мучить, знеохочує нас майже на кожному кроці нашого духового життя. Ніхто не виходить з того іспиту цілий, а найменше ті, що в це вірять і не лякаються«. Мусимо тепер отже доказати висказ Пія IX., що »принціпи знані під назвою вільнодумства католицизму є погубні«, як також це, що пише про них папа Лев XIII.: »це, що подається звичайно як вільнодумний католицизм, є нічо инше, як великанський обман, який, як загально відомо, є злом для теперішности і для будучности«.

(Дальше буде).

[4]) Лібералізм осуджено в ріжних реченнях Силлябуса, а особливо в 80. — (розуміється релігійний лібералізм).

надавала йому огірчений вираз. Як Петро усував цей вираз гострим ножем, чув як витинав із власної душі все, що було в його житті зневірою, злобою, завистю й огірченням. Потім оглянув різбу: було ще за мало лагідности й доброти в виразі її лиця. Знову врізблював він у лице статуетки все, що з лагідности й доброти, радо бажав бачити в різбі — і знову відчував кожен заріз глибоко в своїй душі та знав: »Тепер вирізуєш все немилосердє й неприязність із себе. Вкінці був готовий із своїм твором і показав його Господеві:

— Ось, Господи — сказав він щиро та добродушно — воно боліло!

Тоді глянув добрий Бог на нього зором повним безмежного милосердя.

— Тепер уже не мушу справляти тобі болю — сказав — ходи!...

І в цій самій хвилині розсунулися стіни різбарської робітні й Петро Керницький побачив себе в світлиці, повній блеску й величі та світла. Тепер міг він ще лиш промовити:

— Дякую, дякую!

Не знав ніщо кращого та щирішого.

— — — — — —

Десь там дзвонив дзвін на Ранішне, як Петро Керницький підвів іще раз голову. Сестра Антонія підперла йому голову. Він осміхнувся й прошепотів:

— Дякую, дякую! — тай розпрощався з цим світом. Була година 5 хвиль 48. Перший промінь сходячого сонця засвітив йому в очі саме тоді, як вони гасли.

(Дальше буде).

З церковно-релігійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Новий учитель Церкви.

Папським декретом піднесено св. Івана від Хреста до гідности Учителя Церкви. Він буде мати титул Доктора Містичного Богословя.

Поширення культу св. Франца.

Культ св. Франца поширюється також серед некатолицьких кол. Пастори американських протестантських церков виголошують цілі серії проповідей про Серафимського святого. »Армія спасення« розкинула в тисячних примірниках його життепис, заявляючи, що метою її поширити дух святого по цілому світі. В Англії і Франції є протестантський третий чин св. Франца. В Бостоні є посвячена святому епископальна церква. Протестантські місіонарі в Японі переклали твори святого і поширюють їх між народом. Мусоліні проклямував день 4. жовтня 1926 італійським національним святом. Італійське правительство видало францішканські почтові марки. Від довшого часу Чин Францішканів значно розростається. Особливо сильно поширений культ св. Франца в Америці. Відкриття Америки слід приписати непрямо синам святого: Колюмб і королева Ізабеля були членами третого Чину, а дорадником обоїх був францішканин Іван Перез. Францішкане були першими монахами, що поселилися в Америці.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Церковні добра в руках соціялістів.

Чеська преса повідомляє, що 90 великих посілостей, сконфіскованих Церкві, передало правительство соціялістичним товариствам без ніякої винагороди. Що більше, правительство наділило ще ті товариства великими грошевими сумами на перші уряджения. Тим способом соціялістичні партії стали власниками великих лятифундій, за які не заплатили державі ані сотика, бо ще коштували її великі гроші на згадані уряджения.

Чехословацька преса.

В Чехословаччині появляється тепер 483 часописи, яких наклад виносить від 700 до 145.000 примірників. Цікаво, що тільки 3.6 проц. всіх часописів появляється щоденно.

ЮГОСЛАВІЯ.

Розвиток католицької акції в Хорватії.

Католицька акція в Хорватії почалася перед 25 літами. Її першим основником був померший епископ Магніч. Після війни акція сильно змоглася, передовсім між молодю. Женьску молодь зорганізовано в окремих товариствах. Центральна управа має під собою 170 мужеських товариств з 8.000 членами. Женських організацій є 70 з 3000 членами. Мужеські організації мають дві часописи, женські оден.

Пресовий конґрес.

В день св. Петра й Павла відбувся в Загребі католицький пресовий конґрес. Цей конґрес використав хорватський епископат для пропаґанди в користь католицької преси. Безпосередною метою тої пропаґанди є основання католицького дневника в хорватській мові. Всіх священиків візвано, щоби заострили боротьбу проти антирелігійної преси. В день св. Петра й Павла будуть що року відбуватися по церквах збірки на католицьку пресу. Священики мають складати паї на основання дневника. На 19 ліберальних зглядно антирелігійних часописів мають католики в Хорватії і Славонії 11 тижневників.

РОСІЯ.

На що йдуть церковні маєтки.

Бувший совітський комісар Бадян виголосив в Берліні 7. вересня ц. р. відчит про господарське положення в совітськім Союзі і про орґанізацію гамбурґського комуністичного замаху в р. 1923. Бадян сказав, що до цього замаху ужито з російського боку 80 проц. сконфіскованих російських церковних скарбів. Решта 18 міліонів рублів, призначена на комуністичну пропаґанду в Німеччині, Анґлії і Америці.

»Усоціялізовання жінки«.

»Усоціялізовання жінки« належить до найважніших програмових домагань большевицької »суспільної реформи«. Усоціялізовання жінки вже властиво цілковито переведено. Жінка має по закону повну господарську й політичну незалежність та рівноуправнення. Майже кожда замужна жінка має якесь заняття і є обовязана причинятися до удержання родини. Вона може вибирати собі місце осідку по своїй волі, незалежно від свого мужа і задержати своє дівоче назвиско. До заключення супружа непотрібно нічого більше, як звичайного втягнення до станового реґістру. Так само легкий є також розвід. З того виходить в практиці, що тривких подруж нема тепер в Росії. По всіх більших містах панує полігамія і поліандрія. Бувають чоловіки, що женяться десять або й більше раз у рік і стількиж раз розводяться. Нечайно являться чоловік зі своєю новою вибраною в помешканню і викидає давнійшу жінку з її дітьми просто на улицю. Відносини такі — пише оден ліберальний французький часопис „La Française" — яких не стрінеш навіть серед дикунів. Число жінок, що по трьох або чотирьох розводах шукають помочи у влади, росте безнастанно. Вправді при розводі обовязаний чоловік удержувати діти, а навіть і жінку, коли вона неспосібна до праці, та при непевних зарібкових відносинах в совітськім Союзі неможливо для совітської влади приневолювати до обовязку плачення аліментації. Щоби бути вільними від таких обовязків та улекшити розвід, приневолюють чоловіки своїх жінок позбуватися небажаного приросту. Зігнання плоду є в Росії зовсім некаране. На сім терплять найбільше жінки, котрі в великім числі заповняють шпиталі; їх брутально використовують, тілесно й душевно руйнують та без можливости й спосібности зарібку викидають на улицю. Положення таке, що навіть жінка Леніна не могла не висказати свого розчарования.

Великі втрати в людях наслідком недуг.

Звісно, що в часі европейської війни Росія мала найбільші втрати в людях. Та і по війні ці втрати не тільки не зменшилися, а навпаки, в застрашаючий спосіб іще збільшилися. Від 1919 до 1923 панував в Росії голод, а враз із ним тиф і холера, що пожерли міліони населення. В р. 1924 виносила смертельність в Росії 22.9 на 1000. В р. 1922 устала вправді холера і тиф, але малярія, туберкульоза і сифіліс полицилися. Протягом 38 літ перед війною нездужало на малярію в области Москви 80.5 на 10.000. В р. 1923 виносило це відношення 258. Смертельність доходила часом до 40%. Др. Гант обчисляє число померших в р. 1923 на 18 міліонів. Урядова статистика подає 6 міліонів. В р. 1924 було 47% студентів на київськім університеті недужих на туберкулу. В деяких околицях нездужало на сифіліс 80% населення (в р. 1925). Разом, від 1917 до 1924, померло в Росії на ріжне недуги 40 міліонів людей, причім в деяких околицях смертельність виносила 85 %. Такої катастрофи всесвітна історія не знає. Ось які відносини панують в »большевицькім раю...«

ЯПАНІЯ.

Леґалізація християнства.

Японське правительство приготувало проект леґалізації християнської релігії в Японії. Досі було християнство в Японії законно недозволене, а тільки в практиці толероване. По леґалізації матиме християнська релігія можність пропаґанди, церковні маєтки будуть ненарушні і вільні від податків. Тепер є в Японії около 250.000 християн, з чого 150.000 католиків.

КИТАЙ.

Рукоположення перших епископів Китайців.

Папа Пій XI. оголосив енцикліку до китайських католиків, в якій при кінци заповідає, що на 24. жовтня ц. р. візвав іменованих на останній консисторії трьох Китайців епископів - номінатів до Риму, де їх особисто висвятить над гробом св. Петра. Це будуть перші в Китаю епископи по національности Китайці.

Католицький капелян в китайській армії.

Полковник Павло Ченґ-Гонґ-Гай, приналежний до армії ґенерала Гу-Наня, звернувся до апостольського делеґата в Китаю з просьбою визначити до його полку католицького капеляна. Першим католицьким капеляном китайської армії іменований о. Павло Леас.

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ П. А.

Союз атеістів.

Часописи повідомляють, що в Америці є товариство зорганізоване до боротьби з всякого роду релігією. Це товариство основує атеістичні кружки передовсім між університетською молодю. Цю антирелігійну акцію попирають соціялісти й комуністи. Президент Кулідж, чоловік глибоко релігійний, осуджує її як шкідливу для умового й господарського життя. Католицькі кола накликують до збільшення числа католицьких середних і висших шкіл. Теперішний стан католицького шкільництва в Зединених Державах представляється так: католицьких дітей в віці від 10—20 літ є 1,508.722, з того 1,100.540 не ходить зовсім до середних шкіл, 256.032 ходить до шкіл некатолицьких, а тільки 152.150 до шкіл католицьких.

ФРАНЦІЯ.

З католицького руху.

Католицизм в Франції робить гарні поступи. Середне шкільництво — приватне — мало в 1922

р. 96.318 учеників. На це число припадало 10% на протестантські й жидівські заведення, решта на католицькі. Можна проте приняти, що яких 80.000 молодих людей одержує католицьке виховання так, що 8 учеників католицьких шкіл випадає на 10 некатолицьких. Сильно поширюються католицькі організації серед академічної молоді. В 1925 р. повстали католицькі групи в 18 висших школах. В 1926 р. було всіх груп 24. Загальне число членів цих організацій піднеслося в цім році з 5.566 на 7.489.

ПОЛЬЩА.

Зїзд католицьких організацій краківської аргідіецезії.

Від 15. жовтня ц. р. відбуватиметься в Кракові зїзд католицьких організацій краківської аргідіецезії. Зїзд радитиме на ріжних секціях, як: секція католицької ліги, католицьких жінок, кат. мужеської молоді, кат. женської молоді, милосердя, суспільних питань, внутрішнього звершення, католицького навчання і виховання. Отворить зїзд презес католицької ліги Ав. Турович. Крім митрополита Сапіги бере ще чинну участь у зїзді архіеп. Теодорович.

Статистика учеників середних шкіл.

В р. 1925/26 на загальне число 219.804 учеників в всіх середних школах було римо-католиків 150.289 (68.4%), гр. католиків 9.258 4.2%), православних 5.108 (2.3%), жидів 45.370 (20.6%) і инших віроісповідань 447 (0.2%).

Стрільці і Маріявіти.

В Лятовицях (Мазовецький Мінськ) устроїв маріявітський архіепископ Ковальський »містичне« представлення, на котре прибув відділ зоружених в карабіни польських стрільців. Стрільці держали в часі представлення сторожу. В тім самім повіті відбулися вправи »Стрільця«, закінчені дефілядою перед маріявітським архіепископом Ковальським.

Пілсудський і жидівська тора.

Польські часописи „Głos Narodu“ „Lud Katolicki“ доносять про такий факт, котрий мав статися під Кельцами в часі зїзду польських Стрільців: Через Радошиці під Кельцами переїздив автом маршалок Пілсудський в дорозі на стрілецьке свято. До нього підійшла делегація радошицького кагалу з торою, хлібом та сіллю. Пілсудський зразу не запримітив делегації. Колиж презес кагалу підніс тору високо в гору, Пілсудський казав вдержати авто, підійшов до делегації і поцілував тору, поручаючи те саме зробити своєму окруженню.

З польської політики.

Польська політика йде дуже крутими стежками. Здавалося, що по маєвім перевороті прийде хоч до сякої-такої санації відносин в Польщі. Та сподівання не сповнилися. Самі Поляки вже бачать, що як було з Польщею кепсько, так і є дальше кепсько, коли не гірше...

Ось, для приміру, що пише про польську політику „Lud Katolicki“ з 26. вересня с. р. в передовици під саголовком: „Два міліярди“:

„Чотири місяці минає, як у Польщі наслідком маєвого замаху почався новий курс державної політики. Осудивши сам замах, як державний злочин, заняли ми супроти самих змін ним викликаних чисто предметове становище, тимбільше, що сойм супроти трусливости Вітоса і спілки, котрий своєю скандальною димісією, зложеною в руки Войцеховского, зглядно Ратая, відібрав всякий змисл боротьби з Пілсудским, ті зміни узаконнив, підпорядковуючися зовсім Пілсудскому. Правительство в Польщі дісталося в руки людей безоглядно відданих Пілсудскому. Се правительство від початку представляло велику силу. За ним стояв Пілсудский із армією, а також в суспільности стрінулося назагал з прихильним приняттям, бо парляментарні правительства вже так допекли до живого суспільности, що відсуненнє від влади партійних провідників признано деяким задоситьучиненнєм за кровавий маєвий замах.

Зважившися се всьо, стверджуємо, що правительство Бартля (Пілсудского) мало всі умови потрібні до переведення направи республики. Воно було в силі накинути свою волю соймови, від котрого дістало великі повновласти, а також суспільність була готова поперти жертвенно всі розумні його почини. Дістало отже таку свободу діланя, якої не мало досі ніяке правительство.

Поза закордонною політикою, котрої тут не хочемо обговорювати, станули перед правительством Бартля два найважнійші питання: адміністрація держави і господарська політика. Відомо, що наш державний орґанізм постійно нездужає саме наслідком недомагань на тих двох областях...

Правительство Бартля стрінулося тому з довірєм у суспільности, бо заповіло під тим оглядом основну зміну...

Чотиромісячна діяльність правительства Бартля на жаль говорить щось иншого Поза зміною конституції і побільшеннєм влади президента держави, се правительство зробило так мало, особливо в господарській области, що слід сподіватися найгірших наслідків. Висловом господарки правительства є передовсім буджет. Отже саме прелімінар на четвертий квартал є просто розпучливий. Замість ощадностей бачимо великанське, як на наші відносини, збільшення державних видатків. Всупереч усталеній опінії, що Польща не може видавати річно більше як 1.500 міліонів золотих, прелімінований на четвертий квартал буджет перевисшає сю суму до округло 2.000 міліонів. Коли на такий буджет сойм згодиться (вже згодився — ред. „Нов. Зорі“), тоді слід побоюватися господарської руїни краю. Грошеві засоби в Польщі так скупі, що коли скарб стягне їх податками до державних кас, не полишиться нічого для удержання господарського життя. Тоді мусить всьо станути, не кажучи вже про те, що золотий цілковито заломиться!

На те, щоби так господарити, не треба було державного замаху і проливу братньої крови... Найбільш трівожить у сім всім поведенне самої суспільности... Суспільність на жаль спить і не приготовляє відпорної сили... Забійчий державний буджет повинен суспільности отрорити очи...“

Повинен отворити, та що не отворить, се більш, як певно. Найсумнійше з того всього те, що польські верховоди не допускають український нарід до чиної участи в державній господарці, але за те приневолюють його насильно брати пасивну і дуже дошкульну участь у відповідальности за ту господарку...

Ширіть „Нову Зорю“

і

Заохочуйте знайомих до передплати.

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 6

Етичні ідеї в соціольоґії *)

(Дальше).

1. Особовість і суспільна прикмета.

Нехай собі говорить, хто що хоче, а все таки найвисшою фільософією про людину є знане реченнє в катехизмі: Бог сотворив чоловіка, щоби Його пізнав, Його любив і Йому служив і так осягнув вічне спасеннє. Треба лише додати за св. Ігнатієм: ...а инші річі на землі — задля чоловіка, щоби помагали йому осягнути мету. Се »principium sive fundamentum« (начало або основа) всеї життевої фільософії, а так само і всеї соціольоґії. Лише на тій основі можна дійсно розвязати суспільне питанне.

Сю правду висловлюємо соціольоґічно як ідею про людську особовість.

Особовість. Фільософ Боетій (Boetius) означив особу, як у першу чергу щось, що є само в собі, що істнує само про себе, самостійно [38]). Та того не досить. І звірина істнує самостійно, а одначе не є особою. Особа є самою в собі ще й у тім змислі, що має розумну природу. Як розумне єство, особа є свідомою себе та може свобідно собою розпоряджати. У тій самосвідомости вона стає свідомою також свойого відношення до инших річий і пізнає, що для розумного єства не може бути ціллю жадна річ. Метою розумного єства може бути лише безконечний Бог. Ціль нерозумних річий у тім, щоби служити розумному єству, щоб їх розумне єство ужи-вало, натомість ціль розумного єства може бути лиш у свобіднім служенню Богови, котрому служити — значить панувати [39]). Бо тому, що Бог є безконечний, то не може Він мати від людини ніякої користи, Бог не може людини »визискувати«, а навпаки, людина знаходить у Бозі своє найвисше усовершенне й вічне житте.

Людина як розумне єство пізнає, що вона повинна признати Боже панованне над собою, що служба Богови се її повинність. А як служба Богови є для людини жерелом найвисшого щастя, так і ся повинність є для неї жерелом усяких прав і всеї свободи. Саме тому, що людина мусить цілим своїм єством служити Богови, вона має волю. А коли так, то й инші є обовязані дати їй в тому свободу. Так отже має кожда особа якусь сферу вільної діяльности, на яку ніхто не має права посягати. Є се особисті права й вольности, що мають першенство перед суспільностю й перед державою, права, що їх мусить шанувати навіть держава. Се є також першим підкладом усякої демократії.

Христіянство й особовість. Коли приглянемося точнійше, побачимо, що правдивим первнем особовости в людині є духовна і безсмертна душа. Хто не признає безсмертної душі, той ніколи не матиме ясного поняття про людську особовість, а через те ані про людську свободу, ані про людські права. І або буде з Шопенгавером шукати особовости також у звірят (а чомуж і не в ростинах?), або утотожнить особовість зі силою і міцю і разом з Ніцшем уважатиме себе »надлюдиною«, котрої не вяжуть ніякі закони, але котра „jenseits von gut und böse“.

Людина се божий твір, що має невмирущу душу — ось в коротких словах метафізика людської особовости. Німецькі фільософи багато говорять про „ausgeprägte Individualität“, про „Geistesfreiheit“ і „Geistesfülle“ [40]). Се гарні слова, але суттєвої вартости для особовости не мають. І простий чоловік — особа, особою є й дитина, бо має безсмертну душу. Христіянство найкрасше розяснило поняттє особовости, проповідуючи неоцінену вартість кождої людської душі. Яка користь людині, хочаб і цілий світ здобула, а душу свою занапастила. Поганство не могло взнестися до ясного поняття людської особовости. Та навіть Аристотель думав, що одні родилися на »панів«, а другі на »рабів«. Коли в новітній добі христіянство стало в ширших кругах підупадати, то разом з тим почала затемнюватися ідея про людську особовість. Знову почулися слова про »людий-панів« і »людий-череду« [41]). Так тісно злучена ідея особовости з ідеєю Бога і з ідеєю невмирущої душі.

Соціяльне значінне особовости. Ідея про людську особовість має основне соціяльне значінне. Ся ідея се найсильнійша оборона перед рабством, перед всемогучістю держави, перед визиском взагалі.

*) Дивн фейл. „Н. Зорі“ Ч.Ч. 29—33.

[38]) „rationalis naturae individua substantia“

[39]) „cui servire regnare est“.

[40]) Порівнай: Sawicki Fr. Individualität und Persönlichkeit. Ideal und Leben. Eine Sammlung ethischer Kulturfragen. VI. B. Paderborn u. Wurzburg.

[41]) „Herrenmenschen“ і „Herdenmenschen“.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Повітовий народній Зїзд у Калуші.

Дня 20. вересня відбувся Повітовий народній Зїзд в Калуші. Взяло в Зїзді участь понад сто відпоручників із пятьдесяти сіл. Наради отворив др. Сохацький. Проводили нарадам: о. В. Тисовський та І. Мигович. Відпоручник Центр. Комітету У.Н.Д.О. М. Струтинський референував про потребу політичної організації. Після реферату була оживлена дискусія.

До повітового народнього комітету вибрані: др. І. Сохацький (голова), дир. Т. Бариш, др. Коритовський, С. Захней, Петро Сімків (Павла), о. І. Павлусевич, І. Мигович, Василь Кондрат, Ів. Коник, о. Чорнея та М. Дурбак.

Віче У. Н. Д. О. в Дорожеві.

відбулося заходом самбірського повітового комітету УНДО дня 10. вересня під голим небом. Зібралося понад тисячу вічевиків. Збори відкрив короткою промовою адвокат д-р Галущинський. До президії вибрали господаря Василя Зубрицького, предсідником, Ілярія Тарнавського й Михайла Білинського заступниками, а Юлія Темника секретарем. Секретар УНДО зі Львова В. Целевич виголосив реферат про шкільні справи. Інж. Воробець виголосив реферат про економічне положення. Після рефератів була дискусія, а після дискусії промовив ще палко о. Татомір із Луки та закрив віче.

Радикальні віча.

Соціялісти-радикали відбули свої віча дня 18. вересня в Волосівці, зборівського пов. 30/8 в Микулинцях, тернопільського пов., 12. вересня в Волі Якубовій, у Дрогобиччині та 26. вересня в Тернополі. Крім цего відбули повітові конференції дня 12. вересня в Зборові та 28. вересня в Рудках. Як бачимо соціялісти-радикали рухаються жваво й несуть свої руїнницькі кличі на наші села.

Політичні процеси проти Українців.

1) Дня 17. відбулася перед окружним карним судом у Рівному розправа проти Петра Гладкого та чотирьох товаришів за злочин зі статті 102 кар. код. (через приналежність до комуністичної партії).

2) Дня 4. жовтня пічнеться перед львівським судом присяжних розправа проти ред. »Світла«, Василя Бобинського за злочин головної зради.

3) 18. жовтня пічнеться перед карним судом у Ломжі розправа проти бувшого старшини Гал. Армії Володимира Варана. Йому закидують, що в 1919 р. був більшовицьким комісаром у Камянці Подільському й тоді засудив на смерть і розстріляв багато Поляків.

4) Дня 26. жовтня відбудеться перед апеляційним судом у Люблині апеляційна розправа проти Гриця Іваненка з Михалевич, біля Дрогобича й сімох товаришів за злочин головної зради (через приналежність до комуністичної партії Зах. України). Обжалованих засудив був окружний суд у Луцьку на тюрму, та вони зголосили відклик і тепер відбудеться згадана розправа

5) Дня 8. падолиста пічнеться пред судом присяжних у Львові розправа проти 11 Гуцулів із околиць Кут за приналежність до ком. партії Зах. України.

6) Дня 12. падолиста перед окружним карним судом у Луцьку на його виїздній сесії в Володимирі Волинському буде розправа проти 151 Волиняків за приналежність до ком. партії Зах. України. Між обвинуваченими є 8 Жидів, а решта Українці селяне. 63 сидить уже від року в тюрмі, а інші за кавцією на вільній стопі. Між обжалованими є й кількох Галичан.

Справа вбивства Петлюри.

Тепер саме переводять в Парижі слідство в справі вбивства С. Петлюри. В останньому часі слідчий суддя Фер переслухував був. мін. закорд. справ проф. Шульгина, б. мін. праці Безпалка й француза Бандері. Шварцбарта конфронтували зі свідками. Шварцбарт, очевидно щоб ослабити зізнання Шульгина, закликав: „О, й ви, пане Шульгин, уже з погромниками!“ Колиж свідки заявили рішучо, що Петлюра був противником погромів, Шварцбарт без подання якихнебудь доказів, повторяв: „Петлюра винуватий у погромах, а хоч і не брав особисто участи в погромах, то не старався припинити їх, отже був їх прихильником“.

Поміч радянського правительства вбийникові Петлюри.

Із Москви доносять, що радянське правительство дуже цікавиться обороною вбийника Петлюри Шварцбарта. До Київа прибув французький журналіст Лекаш. Він навідався до „відділу комуністичної партії“, що занимається збиранням історичних документів. „Известия“ твердять, що там могли йому показати велику силу проклямацій із часів директорії, у яких взивається до погромів. Є підстави думати, що радянське правительство фінансує подорож Лекаша. Оборонець Шварцбарта, париський адвокат Жид Торрес теж старається здобути від радянських урядів у Москві та в Харкові матеряли про погроми.

Товариство ім. Симона Петлюри.

Визначні представники еміграції з Вел. України в Варшаві заснували „Товариство ім. Симона Петлюри“. Метою товариства: підготовити судовий процес у справі вбивства Петлюри збиранням документів та вишукуванням свідків для спростування тверджень Шварцбартової оборони, а також занятися збіркою на фонд потреб процесу та опіки над семею пок. Петлюри. Ширшою метою товариства вшанувати память Петлюри зібранням матеріялів про його діяльність та оповіщенням їх друком. влаштовуванням відчитів про нього та засновуванням шкіл, бібліотек, видавництв і і. культурно-освітних установ ім. С Петлюри, а також закладанням шпиталів, захистів і і. добродійних товариств його імени та засновуванням фондацій його імени при наукових установах. Осідком товариства покищо Варшава.

Українці й Жиди на Закарпатщині.

Як скрізь так і на Закарпатщині Жиди станули по боці сильніщих і помагають Чехам чехізувати Закарпатську Україну. Це спонукало час. „Руський Вістник“ візвати тамошних Українців, щоби не купували нічого в Жидів. Це становище часопису дуже розлютило жидівський часопис у мадярській мові „Uj Közlöny“. На це відповідає ужгородська „Свобода“. що й вона також занимає таке становище, як „Руський Вістник“. Жиди жиють із Українців, бо де Чехів більше, там вони отвирають свої крамниці й не дають Жидам торгувати, а без огляду на це домагаються для своїх дітей чеської школи і доводять до цего, що для 5—6 жидівських і 2—3 чеських отвирають чеську школу, яку мусять удержувати й Українці. А тимчасом 30 тисяч українських дітей не має де вчитися. є села, де 200 до 300 дітей уже десятий рік не ходить до школи, бо для них Чехи не мають учителя та не мають грошей на направу шкільного будинку. Пригадує „Свобода“ Жидам, що саме вони в часі світової війни доносили на Українців священиків і вчителів та ін., що вони „пансляви“, москвофіли“ — через що богато Українців невинно терпіло, а то й повисло на шибениці. В часі мадярського панування жидівсько-мадярські часописи теж виступали проти Українців. Пригадує „Свобода“, що й на инших українських землях Жиди йдуть проти Українців. Це все змушує закарпатських Українців бойкотувати жидівські торговлі й коршми й так оборонятися перед Жидами, які перед світовою війною заводили на Закарпатщині мадярські школи, а тепер насильно пхають чеські школи до українських шкіл.

ПОЛЬЩА.

Міністерська кріза покищо поладнана.

У Польщі була міністерська кріза.

А прийшло до цеї кріси так:

Дня 24. вересня в пятницю велася в соймі буджетова дискусія. Після дискусії приступлено до голосування над буджетовою провізорією. Закон прийнято в другому й третьому читанні. Так дістало правительство повну сатисфакцію.

Аж тут наступила несподіванка!

В одинацятій годині в ночі приступлено до голосування над внесенням на уділення недовіря міністрам Суйковскому та Млодзяновскому. Голосування відбулося

Рабство в своїй суворій формі могло існувати лише доти, доки та ідея не була пізнана. Всемогучість держави можлива лише там, де та ідея не жива. Вихіснувати людину може лише той, хто нічо не думає про євангеліє, про свободу божих дітий.

Кожда людина є особою. Ся думка мусить глибоко пронятити соціяльну свідомість, якщо хочемо зло підтяти в самім корені. Матеріялісти й соціялісти думають, що успіх можна буде осягнути силою. Се, розуміється, є блудом. Сама сила не дасть ніколи правдивої розвязки. Помиляються також соціялісти, коли думають, що те, що вони дотепер осягнули, здобули самою силою. Ні, з соціяльно-демократичним рухом несвідомо співділали християнські ідеї, передовсім ідея про людську особовість [42]).

Особа не повинна бути під пановапнем неособистих єств, річий, але річи мусять бути під пановапнем людини. Отся засада повинна здійснитися також в господарстві. Гарно говорив д-р Крек [43]): »Етичні засади відкидають таку форму господарства, де річ панує над людиною. Де людина виступає як пан, там мусить показатися і її особовість. Вона мусить виступити з особистою відвічальністю. Відповідну тій засаді форму маємо в кооперації, котра таким чином цілковито протиставляється акційним спілкам. Бо акційні спілки якось безособові«. Тут усім є акція, котра хоче мати як найбільшу дівіденду. Хоч акціонер свідомий того, що підприємство може висисає робітника на те, щоби він міг мати висшу дівіденду, то що се його взагалі обходить? Акціонер ручить сумою, за котру купив акцію і від тої суми він вимагає як найбільшого приходу, а все инше його не обходить. Супроти робітників стоїть дирекція, дирекція оглядається на головний виділ, виділ знов відвічальний лише перед акціонерами, а акціонерам ходить лише про зиск. І так стоять робітники дійсно перед безособовою, темною властю капіталу. »Повстають великі грошеві союзи — каже далі Крек — говориться про цвитучий індустріяльний розвиток, а великі маси людности бідніють і лавою виселюються з рідної землі. Сьому можна лише так запобігти, що замість грошевих союзів стануть продукуючими особисті союзи кооперації« [44]).

Останнє слово пригадує нам другу вельми важну правду, правду про людську соціяльність.

Соціяльність. Людина є особою, самостійним і свобідним єством, але не є самовистарчальною. Тому дала їй природа суспільну прикмету соціяльність. Із суспільства походить вона і лише в суспільстві може жити. Тому то написав Арістотель як введенне до своєї Соціольогії знамениті слова: »людина з природи соціяльне єство«. »Коли знайдете людину — додав Арістотель — котра інстинктовно жиє поза суспільством, то досвід вас поучить, що се або звірина або надлюдське єство«.

(Дальше буде).

[42]) Англійські робітничі проводирі отверто се признають. Порівнай F. W. Förster Christentum und Klassenkampf, 119, 129.

[43]) Славний словенський соціяльний політик М.Ф.

[44]) Krek J. Етичні основи господарської науки: Kat. Ohljad, VII. (1903) 37, 30.

поіменно. За уділенням недовіря Суйковскому було 176 голосів, проти 82, Млодзяновскому 135, проти 82. Після голосування по дванацятій годині в ночі відбулося засідання ради міністрів, на якому рішено зголосити димісію всего правительства. Президент Мосціцкі приняв димісію.

Кріза тревала три дні. Президент Мосціцкі поручив вкінці премієрові Бартлеві утворити нове правительство. Бартель виїхав зараз до Друскенік до маршалка Пілсудского. І по нараді з Пілсудским утворив прем. Бартель нове правительство, однак у дотеперішньому незміненому складі, цебто з Суйковским і Млодзяновским. І „нове" правительство зложило 27. в понеділок присягу на руки президента республики..

У хвилі, як це пишемо, не знати ще що буде дальше.

Чи сойм розвяжуть, чи ні?

Півофіціяльна варшавська пресова аґенція подає, що коли сойм у друге вискаже недовіря міністрам, то сойм розвяжуть і розпишуть на січень 1927 нові вибори до сойму. Справа, кажуть рішиться в четвер 30. вересня — на засіданні сойму.

Значна частина соймових партій за розвязанням сойму.

Польські часописи пишуть, що перед виїздом до Друскенік премієр Бартель кілька разів навязував контакт із парляментарно-політичними кругами, що стоять поза лівицею. У розмовах премієр підчеркав, що йому залежить на нерозвязанні сойму перед усталенням буджету на 1927 р., однак в соймових кругах переважає пересвідчення, що значна частина партій згодиласяби без великих трудноців на розвязання сойму в звязи з надіями на вибори.

Арештування ґр. Шувалова.

Із поручення II. ґенерального штабу арештовано в Варшаві б. рітмайстра російської ґвардії ґр. Володимира Шувалова, що від двох літ занимав посаду надлісничого в добрах ґр. Стадніцкого. В часі польсько-більшовицької війни був він старшиною II. відділу булави. У звязи з його арештуванням прибув до Варшави ґен. Балахович, що в нього ґр. Шувалов був адютантом.

Спенсіонування трьох ґенералів.

Міністер військових справ підписав декрети, якими переніс у стан спочинку на власну просьбу ґенерала дивізії Мечислава Куліньского, був. команданта О. К. Краків, ґен. дивізії Лямезана б. заступника О. К. Львів і ґен. бригади С. Сяркевича.

Нові надужиття в військовому ґеоґрафічному інституті.

Контрольна комісія найшла в військовому ґеоґрафічному інституті нові докази каригідної діяльности деяких старшин цего інститута, а саме викрила 25 відсотків фальшивих квітів.

Загроза ткацького страйку в Лодзі.

В Лодзі заноситься на страйк у ткальнях. Промисловці відкинули домагання робітників у справі підвишки платень. Конференція в інспектора праці, що її відбули представники одної й другої сторони, не дала ніякого висліду.

АНҐЛІЯ.

А страйк вуглекопів таки тріває...

Анґлія має ріжні клопоти. То в себе дома то поза своїми межами.

Та вже найбільш дошкульна справа страйку вуглекопів. Ні власники фабрик, ні робітники не хочуть відступити від своїх домагань, хоч як правительство старається довести між ними до угоди. А тут більшовики шлють і шлють грошенята страйкарям на підмогу, От, Анґлійці стали знов думати, чи не спробуватиб їм почати знову перервані перед двома роками переговори з Радянциною — може більшовики (так думають вони), що в себе дома теж не мають спокою, по переговорах дадуть Англійцям спокій і в краю й у кольоніях? Видно, ще не добре пізналися на більшовиках. Та хочуть Анґлійці поладнати й справу Танджеру з Італією й як пишуть часописи небаром має бути

стріча Мусолінія з Чемберлєном.

Стрінутися мають Мусоліні й Чемберлєн на Чемберлєновому яхті.

Еспансько-італійська демонстрація перед Танджером.

Дописувач „Дейли Кронікл" у Танджері довідується, що має відбутися перед Танджером еспансько-італійська маніфестація фльот. У маніфестації візьмуть участь два італійські воєнні кораблі й один еспанський. Ця маніфестація має засвідчити перед Англією та Францією, що Італія підпирає претенсії Еспанії до Танджеру.

Загострення анґлійсько-китайського конфлікту.

Обжалування представника Китаю в Союзі Народів, спрямоване проти політики Англії в Китаю, викликало в тамошніх кругах велике вражіння. Ці круги вважають теперішне положення вельми поважним. Дипльоматичний кореспондент „Дейли Телеґраф"-у висказується дуже гостро в справі обиди Англії представником Китаю і жадає від Китаю морального задовільнення. Цей часопис розважує, чи загалом може тепер представник Англії засідати біля представника Китаю.

СОЮЗ НАРОДІВ.

Замкнення семої сесії Союза Народів.

В субот 25. м. м. замкнено сему сесію Союза Народів. На суботньому засіданні ухвалено буджет Союза Народів у сумі 24 міліони франків, а потім 14 справ, що були на дневному порядку між ними справу пропорціональних виборів до Ради Союза й справу мандатових областей. Ухвалено резолюцію представлено югословянським відпоручником Маркевичем в якій кажеться, що основні ідеї льокарненських договорів повинні бути прийняті як підстава заграничної політики кожного цивілізованого народу. Дальше висказує резолюція надію, що ці засади признають усі народи й як найскоріше введуть у життя ці держави, що в їх інтересі лежить заключення таких договорів.

Несподіванкою був виступ китайського відпоручника, що представив зборам останні події в Китаю й заявив, що англійські канонірки та кружляки бомбардували дня 5. вересня китайські міста та вбили біля 100 вояків і тисячі цивільного населення й нищили доми й цим змусили китайську артилерію відповідати. Лорд Сесіль відповів на це, що не має ніяких інструкцій, у цій справі, та запевняв, що експосе китайського відпоручника зівсім відмінне від цего, що в тій справі відоме в Англії Лорд Сесіль додав, що така заява не причиниться ніяк до мирної полагоди непорозуміння.

У хвилі замкнення сесії Зборів Союза Народів наспіла до Женеви відомість, що комісія заграничних справ аргентинського парляменту заявилася знову за вступленням Аргентини до Союза Народів.

Сесія Союзу Народів у грудні.

Женевський дописувач „N. Fr. Presse" довідується, що найблизча сесія Ради Союза Народів буде дня 6. грудня т Женеві. Покинули думку відбути цю сесію в Відні або Берліні.

АВСТРІЯ.

Загроза страйку урядників,

Австрійські урядники домагаються підвишки платень. Та підвишка платень збільшилаб сильно державний буджет і правительсто муситиме зза цего уступити, бо не під силу слабій Австрії самій видержати таку підвишку.

Криваві демонстрації в Відні.

Дня 26. вересня прийшло до бурливих зустрічей між соціяльними демократами й членами католицького союза молоді. Мусіла в мішатися сторожа безпеченства й ужити білого оружя. У перепалках ранили сім членів сторожі й шість демонстрантів.

Паневропейський конґрес у Відні.

Як відомо, в Відні від 3. до 6. жовтня радитиме конґрес, що на ньому міркуватимуть над сапацією Европи, над новим політичним її уладом. Це буде перший конґрес цеї назви. У списі учасників бачимо таких визначних людей: Бенеша, Зайпля, Льва Блюма, де Брукера, Айнштайна, Алісу Масарик, Нітія, Махара, Шобера й Шніцмілєра. Чотири дни триватиме конґрес. Почесну президію творитимуть: представники всіх партій, кляс і націй, між ними Бенеш, чеський міністер зовнішних справ, Кайо, бувший французький президент міністрів, Павло Лебе, соціяльно-демократичний президент німецькоао парляменту, о. Ігнатій Зайпель, австрійський канцлер, ґр. Сфорца, бувший італійський міністер зовнішних справ і ін.

Перший день присвячений політичним питанням — розпічне його сам др. Куденове-Калерґі великим рефератом. По ньому говоритиме Франческо Ніті, бувший італійський президент міністрів, за ним німецький парляментарист Павло Ґере, грецький представник Союза Народів Політіс, сенатор Вільгельм Медінґер, Рудольф Гольдшайд, і ін. На порядку першого засідання такі теми: „Паневропа та Союз Народів", »Паневропа та Панамерика", становище до Анґлії, до соціялізму, до Зєдинених Держав, до мира.

Другий день нарад призначений економічним справам. Тут виступлять як бесідники Франц Делесі (Парпж), проф. Ґуґо Вольф (Берлін), Елємер Гантош (Будапешт), Ґеорґ Бернард (Берлін), др. Коген Райс (Верлін), Бронислав Губерман і інші.

Третій день призначений на духові питання. Засідання розпічне Еміль Людвік рефератом на тему: »Ґете як Европеєць«. Курт Гілер, Аніта Авсґбурґ, Куденове та інші зясують становище паневропеїзму до католицизму, до жіночого питання, до духової аристократії, та до інтелектуального розвитку.

Австрийський союзний канцлер Рамек запросив паневропейських гостей до шенбрунського замку на прийняття, посадник Зайц на перекуску в ратуші. Бачимо, що Паневропу вже й гостять, хоч ще її немає.

В одній із розмов сказав др. Куденове про охорону меньшин:

„Щодо охорони меньшин, то мир в Европі неможливий, як довго істнуватиме національна ненависть. Коли стануть невидимі границі в стратеґічному змислі й представлятимуть собою вже радше тільки адміністраційні ґряниці — то втратять вони свою національну небезпеку й тоді буде запевнений в Европі мир й господарство. Національна думка може, значиться, в Паневропі тільки зискати. Тількож націоналізм позбудеться свойого воєвничого й загінного характеру й прибере більш культурний і реліґійний характер. Послідує такий самий розвиток, як у віросповідному відношенні по тридцятилітній війні. Не стали люде тоді меньше реліґійними, тільки менше фанатичними. Те саме мусить статися й із націоналізмом. Його треба позбавити фанатизму. Та через це він не втратить, тільки зискає«.

Як бачимо, ідеї гарні, та саме практичні політики викривили неодну вже гарну ідею й хто зна, чи й із цею ідею не буде таке, коли вона взагалі ввійде в життя. Тому покладати якісь надії на паневропеїзм що найменше передчасно. —

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Реорґанізація кабінету Швеглі.

Швегля має виїхати на Словаччину до президента Масарика й предложити йому внесення в справі реорґанізації кабінету. До нового кабінету має між ін. ввійти й міністер закордонних справ Бенеш.

Габсбурґи й независимість Чехії.

„Naše Revoluce" оповіщує сензаційні документи з архіву бувшого австрійського міністерства заграничних справ, з яких виходить, що ще 28. жовтня 1918 р. цебто в день проголошення независимости чеської республики не числилися зівсім із усуненням Габсбурської династії. Д-р Крамарж числився навіть із утворенням наддунайської федерації з Габсбурґами на чолі. Австрійський посол у Вероіде Во в телеґрамі

до тодішнього міністра заграничних справ ґр. Андрашія заявив, що посол до парляменту Станек висказався перед ним, що чеська республика не має виглядів трівкости й тому Чехи задоволяться державною независимістю в рамах нової Австрії й під скиптром спільного короля. Цему спротивиться мабуть Масарик, та Крамаржові вдасться переломити його опір.

РАДЯНЩИНА.

Зміни в правительстві.

Рада народніх комісарів іменувала новий склад президії найвищої ради краєвого господарства. Всіх приклонників опозиції усунули, Куйбишев остав на становищі предсідника ради, а до президії покликали Квірінґа, Рухимовича, Лобова, Толохонцева, Манцева, Долґова, Штерна, Межлавка, Аванесова й Лепсого.

Частинна мобілізація в Радянщині?

»Морґенштімме« доносить, що люде, які прибули з Радянщини до Ковна, твердять, що радянська влада переводить мобілізацію кількох річників. По радянських містах розліплені великі плякати, які вказують на зоруження Польщі й небезпеку, що грозить ізза цего.

ЛИТВА.

Литовсько-радянські наради.

Із Ковна повідомляють, що небаром буде підписаний важний політичний документ, що управильнить взаємини Литви з Радянщиною. На основі договору СРСР м. і. визнає кордони Литви усталені договором із 1920 р., цебто туди зачислюється й Вильно. Радянське посольство в Ковні предложило литовському міністрові закордонних справ проект торговельного договору, який предвиджує в Ковні утворення постійного радянського представництва із правом екстериторіяльности.

Великі литовські маневри.

Невподалік польської ґряниці між Вілканіром і Яновом відбуваються в цих днях великі маневри литовської армії, що мають тривати цілий тиждень.

Ноти Литви до всіх держав.

Литовське правительство розіслало ноти до всіх держав, у яких звертає увагу на воєнні приготування Польщі, що можуть заколотити европейський мир.

ЕСПАНІЯ.

Внутрішнє положення загострюється.

Часописи доносять, що внутрішнє положення в Еспанії щораз більше загострюється. В найблизших днях сподіються нового перевороту. Прімо де Рівера заявив охоту уступити. Безпосередною причиною цего є гострий конфлікт між королем і Прімо де Ріверою.

ГРЕЦІЯ.

Вибори.

Небаром має появитися розпорядок про переведення нових виборів до парляменту. Вибори малиб відбутися 24 жовтня ц. р.

Привернення королівства (?)

Розійшлися чутки, що короля Юрія, що перебував тепер у Букарешті, покликали до Атен, де небаром мають проголосити монархію.

МЕХІКО.

Релігійна боротьба не вгаває.

Релігійна боротьба в Мехіку прибирає щораз гострійші й жорстокійші форми. Проти правительства виступили й мехіканські Індіяне. Вони знищили залізничі шляхи здовж Тихого Океану.

Парлямент станув по боці правительства й відкинув петицію католицьких єпископів, що жадали зміни постанов конституції щодо Церкви.

КИТАЙ.

Англійська карна експедиція.

З Шангаю доносять, що англійська карна експедиція зложена з кількох канонірок, що пустилася рікою Янґ Тсе Кіянґ, щоби видібрати англійські судна захоплені Китайцями, мусила спинити по дорож. Китайські пільоти не хотіли показувати дороги англійським каноніркам, а подорож без пільотів небезпечна зза підводних скель.

Переможні бої з червоними військами.

Між військами диктатора південних провінцій Сун Чуон Фана й відділами кантонських військ ведуться дальше завзяті бої. Сун Чуан Фанові війська на середньому фронті перейшли до контрофензиви й виперли кантонців. Також на захід від Нан Чанґу ведеться вдатна офензива проти кантонських військ.

Листи з Америки.

Ми дістали два листи з Америки, один з Аргентини, а другий з Бразилії. В першому листі пише автор: »Нам дуже сумно тепер, що не маємо священика, видно що за нас усі забули. О. Сенишин уже пять місяців не встає з постелі. Нарід жие невінчаний. До польського священика не хотять люде йти, бо піти до нього, то він намовляє, щоби переходити на латинський обряд, а наш нарід того за ніяку ціну не зробить. Ми просили писемно наших Владик, телеґрафували до Митрополита, а священика як не було, так нема. Автокефальних священиків вже двох зголосилося приїхати на свій кошт, але ми хочемо триматися своєї гр. католицької віри...«

Автор листу чує жаль до наших Владик, що вони досі не вислали священика до Аргентини. Цей жаль одначе не є оправданий. Вислати священика до Америки не так то дуже легко. Цього не можна зробити за тиждень — два. Владики стараються, шукають, та не завсігди в їх силах вволити бажанням людей.

Найкрасше булоби, колиби так самі священики зголошувалися до заморських місій. Є у нас на стільки отців вільних, без родинних обовязків, молодих і здорових. Ось гарне поле діяльности перед ними.

Дуже похвально, що наші брати в Аргентині держаться своєї рідної греко-католицької Церкви і не допускають до себе автокефалістів. Та вони мусять ще на одно вважати, а то, щоби не приймати до себе загалом непевних людей, хотяйби ці приїздили як »гр. католицькі священики« з Галичини, але без поручаючих письм від наших Владик. Тепер в Галичині є кількох таких, що вдають наших »священиків«, а ними не є бо це або автокефальні, або загалом православні, або сектанти. »Не всякому духу вір!....«

В другому листі (з Бразилії) пише автор про гарний розвиток брацтва Апостольства Молитви в місцевости Круз Машадо, головно завдяки праці о. Ом. Ананевича. Брацтво має 12 кружків (3 мущин, 3 дівчат і 6 женщин). Наші люде мають там дві каплиці, одну на лінії Ріо дос Антос, другу на лінії Вікторії. Автор листу також нарікає на недостачу священиків в Бразилії. З цього користають автокефальні і займають наші церкви. Так пр. якийсь о. Микола Зьомбра заняв вже кілька каплиць. Цей о. Зьомбра говорить на своїх проповідях, що »нашим батьком є Київ, а мати церква то Україна, а не Рим і Італія«. »До цього часу — читаємо в листі — був спокій, а тепер приїхав той автокефальник та крутить бідним людям голову, відбирає від людей честь і повагу. Дивно то, щоби священик у церкві чи каплици мав науку не Христову, а »патріотичну«, та хто сам вирікся Христової Церкви, той і других на те тягне...«

Так проте нарікання на недостачу наших священиків, а в слід за тим на кириню в церкві з боку непокликаних чинників, це головний зміст обох американських листів.

Сільсько-господарська виставка в Вощанцях.

Дня 5. вересня с. р. відбувалася в Вощанцях, рудецького повіту, сільсько-господарська виставка. Її уладженням занявся тамошній Кружок „Сільського Господаря“ за ініціятивою і під проводом голови рудецької філії „Сільського Господаря“, **о. С. Кульчицького.**

Виставка невелика. Та як гарно уладжена! Хто її оглядав, цей захоплювався і виходив з неї з дуже гарними враженнями. Ми виділи на ній найкращі плоди, якими працьовиті руки нашого рільника могли тут повеличатися. В очі впадали добірні збіжжа і бураки господаря М. Роґуцького з Купнович Старих, капуста, бураки, овочі і гарбузи Скочиляса і Буляка, обох господарів з Вощанець, кукуруза господаря Мальчевського з Канафіст, та много иньшого.

Також дооколичні господарі-священики дали на виставку свої збіжжа і овочі, які служили взором для всіх, як гарні плоди можна мати з доброї господарки. Між ними звертали на себе увагу фасоля о. Онишкевича з Купнович, та експонати о. Хруща з Новосілок і о. Богуцького з Маканьова. Також посесор дібр „Просвіти“ в Угерцях винявських, А. Гапяк прислав на виставку свої добірні насіння жита, пшениці та вівса, — д-р Павліковський з Михалевич добірні бараболі і пр., а Городничо-садівниче Заведення з Беньковоґ Вишні прегарні окази щеп, городовину і овочеві вина.

Селяне з дооколичних громад, як Чайковичі, Вістовичі, Михалевичі, Макунів, Шептичі, Канафости, та гості інтеліґенти з околиці — навіть з Рудок — дуже інтересувалися відмінами цих плодів, щоби і у себе їх завести.

Та чи не найбільшу увагу звертали на себе ручні роботи — вишивки — селянських дівчат та жінок, як Анни і Катерини Стельмах з Угерець, Марії Кунчах з Шептич, Марії Шведа з Канафіст і других.

Чудовий фелон з полотна, уквітчаного вишивками і мережками, та другі вишивки для церкви, а далі обруси, ручники, сорочки, скатерті і проче так і манили до себе око кождого хто там був, а оглянуло цю виставку 1,470 осіб.

Ця виставка мала безумовно велике культурно-виховуюче значіння! Значіння уладжування таких виставок, а зокрема значіння вощанецької виставки, пояснив зібраним на виставці в першім її дни присутний відпоручник Централі „Сільського Господаря“, Микола Творидло, в своїй промові при отворенню виставки.

З признанням підчеркнути належить ініціятиву і працю о. С. Кульчицького, який зрозумів вагу морального виховуючого впливу виставки у населення на його почування і розуміння краси та на його змагання створення чогось кращого, ліпшого, шляхотнішого. Цей прегарний примір о. С. Кульчицького не повинен пройти без уваги для прапі нашої інтеліґенції по селах.

НОВИНКИ.

Закон про мешканевий податок. В 94 ч. »Дневника Законів« оповіщено закон про податок від льокалів, який обовязує від 1 серпня 1926 р. Замість дотеперішних трьох ріжних податків вводить закон один у користь міських громад, у користь державного фонду розбудови міст та в користь кватерункового військового фонду. Стопа податку виносить загалом 8 відсотків річного передвоєнного чиншу, який платилося в червні 1914 р., а перечисленого на золоті після скалі 1 рубель = 2.66. 4 відсотки піде на міста, 2 відсотки на державний фонд розбудови, а два на квартирунковий фонд. Податок платний протягом місяців лютого, травня, серпня й падолиста в рівних ратах за біжучий календарний чвертьрік. Вільні від податку церкви, святині й доми молитви, фабричні будинки, урядові льокалі та занимані самоуправними, науковими, освітними, добродійними й віроісповідними інституціями, льокалі в домах новопобудованих, льокалі занимані чужоземними дипльоматичними представництвами, одно й двокімнатні, занимані безробітними, коли не мають субльокаторів, інвалідами, вдовами й сиротами по них та домашніми дозорцями.

Фльориду спустошив ураґан. Катастрофальні бурі в неділю 19 ц. м. заподіяли в цілій південній Фльориді великанське спустошення. У самому тільки Міямі згинуло 100 людей. У Міямі знищені всі пристаневі уладження враз із кораблями та 2000 домів. У цілій Фльориді згинуло 600 людей, ранених є понад 2000 людей, бездомних 50.000 людей. Страти оцінюють на міліярд долярів. Після донесень острови Бермуди навістив у пятницю 17 ц. м. циклон, що знищив кількасот домів. Теле-

ґрафічні й телєфонічні получення перервані. Кораблі вигнало з пристаней на повне море. Кілька тисяч мешканців без даху.

Страшна катастрофа корабля. В часі бурі в Бенґальському заливі затопився корабель, що віз біля 200 людей, більшість жінок і дітей. 170 людей згинуло. Вирятувано всего 26 людей.

Третій відчит Бадяна в Берліні, що відбувся недавно, зібрав знову численну публику. Нового дав він уже небогато — крім подробиць, як приміром, що більшовицька влада в звірський спосіб вигубила 700 ґеорґійських селян, а 800 увязнила. Берлінські комуністи не могли його збивати доказами, тож кидали на салю смердячі бомби. Бадян з комуністичними противниками справився легко, бо все доказував на основі документів. Тільки один німецький комуніст, що був пять літ у Радянщині, признав правдивість зізнань Бадяна між іншим і це, що німецькі комуністи в часі побуту в Радянщині збогатилися коштом тамошнього населення так, що потім у Німеччині покупили собі доми. Також і Бадян доказував, що чотири пятих більшовицьких заграничних аґітаторів фонди призначені на більшевицьку акцію вживало на власну користь.

Нещасливий случай на залізничій стації в Бориславі. На залізничій стації в Бориславі приключився траґічний случай, в якому потерпів директор почти з Тарновських Ґур на Горішньому Шлезьку, Осип Кіслінґер. Щоби скоротити собі дорогу, хотів він перейти залізничим шляхом і в цій хвилині дістався під колеса пущених свобідно трьох возів, що поторощили йому страшно обі ноги. Нещасного перевезли в важкому стані до шпиталя в Дрогобичі.

Увільнення фальшівника 100 долярових банкнотів інж. Пайкерта. Дня 10 ц. м. оповіщено після дводневої розправи перед судом присяжних ві Львові присуд в справі відомого фальшівника 100-долярових банкнотів інж. Пайкерта, б. інжиніра львівських водопроводів, б. доцента політехніки й директора Будівельної Спілки »Браховичі«. Із цілого ходу слідства й розправи вина обжалованого здавалося не підлягала сумнівові, а знавці орекли повну його умову почитальність, тож увільняючий присуд Пайкерта від обжалування на основі вердикту суддів присяжних, що 11 голосами заперечили вину фальшівника під впливом зізнань з кругів близьких його знайомих, які старалися представити його з найкращого боку й вияснювали його вчинок умовою анормальністю, був несподіванкою. Пайкерт, що в хвилинах, коли приперли його до стіни, любив плакати, по оповіщенні присуду теж розплакався.

Припинення виселення чужинців до Радянщини. У звязи з декретом, що його видало правительство про чужинців, міністерство внутрішних справ припинило всі примусові виселення поза східні межі Польщі людей, що не мають польського горожанства. Цей стан тріватиме до 31 грудня ц. р., цебто до часу, коли відношення цих осіб до польського горожанства усталять остаточно.

Посмертна хроніка.

Тит Заячківський, емеритований радник двора Вищого Краєвого Суду у Львові, бувший посол до Галицького Сойму, член-основатель тов. »Просвіта«, почесний горожанин міста Будзанова і Тисьменици і пр., помер принявши св. Тайни, 25. ц. м. в Дорі в 81 році життя.

Покійний родився 1846 р. в Лопянці, долинського повіту, у старій священичій сім'ї. Батько його Йосиф був визначним священиком-патріотом 50—70-их років. Як ученик самбірської ґімназії брав Тит живу участь у національних кружках молоді 60-их років і як студент університету у Львові належав до піонірів українського національного відродження. Як суддя був діяльний у Будзанові, Тисьменици, Коломиї і Львові. Всюду оставив найкращі спомини про себе як справедливий, народолюбний і впливам сильних непруступний суддя. Коли перейшов на емеритуру, вів адвокатську канцелярію в Яблонові. Був послом із сільської курії до галицького сойму (1895—1901). Живо цікавився освітнім і культурним життям та брав діяльну участь у ньому, належав до богатьох товариств. Дім його належав завсіди до зразкових під оглядом національної свідомости і патріотизму. Покійний лишив по собі писані спомини з життя. Похоронні богослуження відбулися в церкві в Дорі в вівторок 28 вересня, а 29 вересня переведено тіло до родинного ґробу ві Львові на личаківському цвинтарі **В. Й. П.**

Нові книжки і видання.

„Сільський господар“, фаховий господарський орґан Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар“ у Львові, ч. 9. за місяць вересень. З м і с т: 1) Перше завдання хлібороба по жнивах 2) Чого потребує ростина до свого розвитку, 3) Характеристика наших галицьких почв і їх потреби навозові, 4) Трієр, його ужиткування і господарська вартість, 5) Дещо з годівлі рогатої худоби, 6) Як поїти худобу, 7) Господарські пригадки на вересень, 8) Українська господарська Академія в Чехословацькій республіці, 9) Вісти з „Сільського Господаря“, 10) Податковий порадник, 11) Господарські ради і 12) Всячина. — Огортка часопису містить анонси і оголошення торговельно-промислових фірм, які можуть інтересувати загал рільників.

Редакція і Адміністрація часопису міститься в домівці Т-ва „Сільський Господар“ у Львові, вул. Зіморовича ч. 20. —

Ярослав Цурковський: Смолоскипи. Видавництво „Новий Кобзар“ Львів 1926 50 стор. Дел. 8°.

Із біржі.

Львів, 30. вересня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·02—	9·04	зол
Доляри кан.	8·93—	8·95	„
Кор. чеські	0·26—	0·26 5	„
Фран. фр.	0·25—	—·—	„
Фран. швайц.	1·74—	1·74	„
Фунти штер.	43·50—	43·63	„
Ліри італ.	0·33—	0·34	„
Шіл. австр.	1·26—	1·266	„
Нім. марк.	2.13—	213.80	„

З Б І Ж А.

Пшениця двір. з нег.	доставою	46·00	„
сел.	42·25	43·25	„
жито нове	31·00	32	„
ячмінь на мливо	27.00	27.50	„
овес новий	24·—	25	„
ячмінь пашний	24·75	25·25	„
гречка	27·75	28·25	„

Зєднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ”!

ВАЖНЕ ДЛЯ ВПР. О. О. ДУХОВНИХ П. Т. ДЯКІВ І ЦЕРКОВНИХ ХОРІВ.

Вже вийшли з друку

Евхаристійні пісні

з нотами на мужеський і мішаний хор, як ч. 15

Духовно-музичних творів о. Йосифа Кишакевича.

Ціна окремого примірника зол. 2·50, з почтовою порученою пересилкою зол. 3·—.

Замовлення приймає:

Адміністрація „Нової Зорі“ Львів, вулиця Сикстуська 39 а.

Першорядна кравецька робітня

С. КЕЗИК & Ф. МАТЛЯС

Львів, вул. Рутовського ч. 5.

(vis-á-vis лат. катедри).

Виконує всякі кравецькі роботи солідно по низьких цінах.

Для Всч. Духовенства рєверенди, папістики, пальта й колпаки. — Для Вп. Панів виготовлює всякі кравецькі роботи скоро й елєґантно після найновіших зразків моди та по можливо низьких цінах.

1—2

ВЖЕ ПОЯВИВСЯ З ДРУКУ

ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЄНДАР „МІСІОНАРЯ”

НА 1927 Р.

Ціна 1 зол. 50 сот. без почтової оплати.

Замовляти:

Видавництво ОО. Василіян, Жовква.

Важне для ОО. Духовних!

ПОПУЛЯРНІ КАТЕХИТИЧНІ ПРОПОВІДИ

о. П. Швілінського в перекладі **о. Д-ра ЯРОСЛАВА ЛЕВИЦЬКОГО.**

Часть перша. ПРО ВІРУ. Ужгород 1926, ст. 366. — Поручені Впреосв. Митрополичим Ординаріятом!

Ціна одного примірника зол. 7·—, з огляду на підвишку почтової тарифи з почт. поруч. пересилкою зол. 7·75. — За післяплатою зол. 8·—

На замовлення висилає:

Адміністрація „Нової Зорі“, Львів, вул. Сикстуська 39 а.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 39. (Należytość zapłacor Львів, 10. жовтня 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адрес
Рел
і

ця
ака
39 а.

Конто почт. ощад. Краків ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА
В КРАЮ:
чвертьрічно
4 зол.
Місячно
1·50 зол.
ЗА КОРДОНОМ:
Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

ЗМІСТ: З церковних відносин в Північній Америці. — З церковно-релігійного життя. — Шпитальна кімната ч. 9. (фейлєтон). — Замітки до статті о. П. Осторожного. — З життя наших католицьких товариств. — Польонізаційне товариство і Українці. — Політичний Огляд. — Новинки. — Нові книжки і видання.

З церковних відносин в Північній Америці.

Виробити собі галицькому Українцеві докладний погляд на церковні відносини в північній Америці не так легке діло. Одиноким звичайним жерелом інформацій є тут очевидно преса. А американська преса доходить тепер до нас так неправильно, а до того ще від недавного тільки часу!

Відомо, що в Зєдинених Державах іде завзята боротьба проти Церкви. Проти себе стоять два ворожі табори: по однім боці „Обєднанне“ з орґаном (щоденником) „Свобода“, по другому боці „Провидіння“ з тижневиком „Америка“ на чолі. Коло „Обєднання“ і „Свободи“ ґуртуються елєменти, скажім, націоналістичні, коло „Провидіння“ й „Америки“ елєменти католицькі. Одним з редакторів „Свободи“ є д-р М. Мишуґа, а редактором „Америки“ є д-р О. Назарук. Тому що епископом нашої Церкви в Зєдинених Державах є Преосв. Константин Богачевський, вістрє боротьби націоналістичних елєментів звертається в першій мірі проти його особи. Поруч епископа, в його обороні, стає д-р Назарук, тому й він ділить долю оборонюваного собою епископа. Така сценерія північно-американської церковної траґедії.

Ним, за що й як ведеться та боротьба, се пояснюють нам дещо дві брошури, що вийшли сього року в Філядельфії як відбитки з „Америки“. Написав їх учасник боротьби д-р Осип Назарук. Одна брошура се: „Наш Епископат в Америці й боротьба проти нього“, а друга: „Голос европейського Владики Преосвященого Діонізія й инші голоси про наші церковні справи в Америці“. На основі сих двох брошур хочемо зясувати образ теперішних церковних відносин в Північній Америці.

Від часу світової війни — читаємо в першій брошурі — скріпилася в цілім світі акція Церкви й віруючих людей. Скріпилася вона і в нашім народі. Повстали окремі орґанізації й орґани в краю, що стали на становищі християнської ідеольоґії. І зачали вертати до Церкви наші визначні світські діячі, як д-р В. Охримович, д-р С. Гриневецький, д-р М. Сіменович і инші.

Сі відрадні факти занепокоїли ворогів Церкви, вихованих у передвоєннім хаосі. На тім загальнім тлі появилися і на американській землі нові напасти хаотиків на Церкву тай тих, що при Церкві стали.

Звичайна річ: акція викликає контракцію.

Вороги Церкви в Зєдинених Державах виступають тепер головно проти епископа Богачевського, як передше виступали проти епископа Ортинського. За життя шкалювали сього останнього в страшний спосіб. А як скінчилися ті шкальования? Хто ще сьогодня думає, що за покійним була яканебудь вина, хочби така велика, як маково зерно? Вороги його, як він помер, прилюдно признали, що зле робили, нападаючи невинного епископа. А тепер знов іде боротьба проти наступника еп. Ортинського, проти еп. Богачевського.

І під якими кличами ведеться та боротьба? І якими способами? І ким? І чому? І защо? І нащо?

Ведеться та боротьба наперед під „загальним“ кличем: „О, коби сей епископ був такий, як покійний!“

А чогож проти того покійного була така лайка й драка, коли він був взірцем Владики і патріота? Еп. Богачевського тровлять прізвищем „ляха“, хоч уродився в семї, яка не мала ніколи ні каплини польської крови і хоч від Перемишля аж по Варшаву гнали його під баґнетами польські жандарми та довго мучили в тяжкій тюрмі.

Проти еп. Бог. виступає в „Свободі“ передовсім д-р Лука Мишуґа, бувший посол галицького Уряду, котрий не був і не є членом ніякої християнської Церкви. Ствердженне того факту є важне. Всі американські священики були такі толєрантні, що за весь час урядування в Америці д-ра Мишуґи в характері посла галицького Уряду ніколи ні слівцем не попрікнули його за те, що він не належав літами до ніякої Церкви. І не тільки не попрікнули, але скрізь і все підпирали, гостили в своїх домах і виріжняли в Божих домах, узглядняючи урядове становище д-ра Мишуґи.

І не можна д-ра Мишуґу оправдати тим, що він „інтеліґентний і вчений“, а в нашій церкві сам „простий нарід“. Бо так не є. А є вже в Шікаґо цілий клюб нашої інтеліґенції, котрий має поверх 30 членів, а котрого члени належать діяльно до Церкви і не соромляться того, але гордяться тим чесним своїм становищем поруч свого народу. А є між ними люде, неменше грамотні, освічені і вчені, ніж д-р Л. Мишуґа. Такі інтелігенти є також по инших містах. І ні оден з тих добрих синів нашої Церкви, хоч разом з народом поносить її тягарі, не виступає проти нашого епископа, але всі шанують його, як голову дієцизії і як патріота.

Еп. Богачевський, котрого д-р Мишуґа хоче вчити патріотизму, не є сліпим фанатиком. Се чоловік освіти й науки, котрий знає і любить історію свого народу та знає і розуміє, що більшість нашого народу некатолицька.

Дальшим закидом проти еп. Богачевського є уживанне ним побіч терміну „український“ також терміну „руський“. Д-р Назарук відповідає на сей закид тим, що слово: „Русь“, „руський“ годі нам зовсім викидати, що се слова старі, традиційні й почесні. З огляду на наших братів з Закарпаття, а дальше Лемків і ин. не можемо також позбуватися сих слів. Вкінци переконати ріжні держави, щоби називали нас не „Рутенами“, а Українцями, се не в силі епископа.

Цікаві річи про церковні відносини в Зєдинених Державах довідуємося з оборони епископа „Америкою“ проти несмачної напасти „Свободи“ з нагоди іменин епископа. Річ у тім, що еп. Бог. пішов в день своїх іменин до монастиря Сс Василіянок, де виховуються сироти, котрими епископ горячо опікується, і одна сирота передала епископові посвідку на 5 долярів, які діти зложили як жертву на католицьку місію в Китаю. За тих 5 дол. купили в Китаю малого китайського поганського хлопчика і в честь епископа охрестили його іменем Константин. За се злаяла „Свобода“ епископа, Василіянки і сироти, бо гроші видані на Китайця можна було ужити на якусь українську ціль. На сей „закид“ відповідає Д-р Назарук так: Сиріт в монастирі є богато, отже не легко нашим людям удержати їх. Тому чужі люде католики, Американці, Ірляндці, Німці, складаються також на ті наші сироти (около 40 дол. щоденно). Отже Сестри мусять з тими чужими добродіями удержувати зносини. А тим чужим людям, хоч вони також мають свої сироти, дуже лежить на серці навертання поганських дітей на християнську віру. Отже Сестри розумно зробили, що бідною пяткою зложили маленький доказ, що й їм залежить на тім самім, що й тим добродіям наших сиріт. А вже епископ тут ніпричім. Нема защо також лаяти Сестри, бо по свідоцтвам компетентних осіб вони виховують сироти дуже гарно. А зрештою ані сторонники Д-ра Мищуґи „Свободи“ й „Укр. Н. Союза“ на сиротинець не дали досі ні сотика, а удержують його самі католики, члени „Провидіння“.

На рахунок еп. Богачевського звалюють противники Церкви розділ нашої Церкви на дві дієцезії (одну для Закарпатських, другу для галицьких Українців). Та не епископ викликав ворожнечу між обома відломами нашого народу, що власне й було підставою двох епархій.

Неправдивий є закид, що епископ „наняв“ Д-ра Назарука. Його „наняла“ орґанізація „Провидіння“ для редаґування „Америки“. Правда, що епископ радо згодився на прихід до „Америки“ Д-ра Назарука, хоч знав, шо Д-р Н. замолоду поборював духовенство. А радо згодився тому, бо Д-р Н. помирився з Церквою ще як нікому і не снилося, що в „Америці“ взагалі можливі якінебудь зміни.

Коли епископ зробив недобре, що дав своюідну руку у святкованню свят після старого або нового календаря, то чи не моглиби його противники подати ліпшого пляну? — питає Д-р Наварук у відповідь на черговий закид. Так преса є на те, щоб

чемно й укладно пропаґувала поступ. А кількиж статей помістила досі „Свобода“ для популяризації пекучої справи зміни календаря? Зле держатися старого, зле нового, зле дати свобідну руку — отже що добре?

На тій підставі американські монастирі перші вступили на шлях поступу, хоч їх фальшиві „поступовці“ прозивають „чорноризими назадниками“. І прийде час, коли весь нарід буде їм колись дякувати, що вони не уважаючи на глум і напасть, перші мали відвагу зробити се, що треба зробити. Закарпатські Українці у своїй пресі в Америці ведуть уже прекрасну поучаючу працю про потреоу нового календаря, а у нас крім одної „Америки“ ніхто про се важне діло поступу ані не писне.

В другій брошурі („Голос европейського Владики Преосв. Діонізія...“) знаходимо інтервю д-р Назарука з еп. Діонізієм Ніярадієм, в котрому про американські відносини читаємо таке:

Я бачив тут — говорив еп. Ніярадіоколо 15 парохій закарпатських Українців. Скрізь бачив я, що нарід сильно горнеться до церкви. Церкви тої дієцезії добре упорядковані і в усе потрібне заосмотрені. В часі відправ нарід бере масово участь у Богослуженнях і правильно співає. Прикре враження зробило на мене те, що молодь говорить майже виключно по анґлійськи, а по свому вже ні, або якби з соромом... З галицьких парохій бачив я тут досі всього 5 і був гостем „Січи“ у Шікаґу. Свідомість національна Галичан висша ніж закарпатських Українців. Видно у Галичан, навіть тих, що хиталися або й відірвалися від Церкви, поворот до католицизму, що мене особливо тішить, бо бачу в тім одинокий спосіб скріплення моралі, а з тим і народу. Що до будучности галицької дієцезії, то все, що я сказав про будучність закарпатської, відноситься й до неї, тільки з двома ріжницями: 1) крізу радикалізму на мою думку Галичане в Америці вже перейшли, а закарпатські Українці щойно будуть переходити; 2) церкви й парохії закарпатські тут значно богатші, ніж галицькі Причина того та, що Галичане мали тут довгий час крізу викликану раціоналістичним радикалізмом...

Ширіть „Нову Зорю“
й
Заохочуйте знайомих до передплати.

З церковно-релиґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Чин ОО. Василіян. Як довідуємося із віродостойного жерела, цими днями одержала управа Чина св. Василія В. у Львові письмо із Риму, котрим Ап. Столиця повідомляє про затвердження довершеного вибору о. Анастазія Калиша ЧСВВ на протоігумена Чина СВВ. Заразом наділяє Ап. Столиця Чин СВВ правом вибрати собі на найблизшій загальній капітулі свого архимандрита з осідком у Римі. До цього часу має оден з дорадників о. протоігумена вже в найблизшім часі перенестися до Риму як представник Чина С. В. В. при Ап. Столиці і для роблення відповідних заходів, щоби знайти в Римі приміщення для архимандрита і його дорадників.

Рівночасно з тим Ап. Столиця затвердила створення другої, Закарпатської Провінції Ч. С. В. В. та позволила на майбутнє творення дальших Провінцій, якщо будуть до того відповідні умови в поодиноких краях.

Ап. Столиця згодилася також на те, щоби створити в Римі Дім студій фільософії й богословія для василіянських монахів - богословів.

Одержаний декрет отвирає отже новий етап у розвою Чина ОО. Василіян та заразом є він пророчистим свідоцтвом їх повної зрілости. Зі щирого серця бажаємо, щоби наші ОО. Василіяне в як найкоротшому часі могли приступити до здійснювання уділених їм Ап. Столицею прав.

Дня 20 вересня святкувано в Італії річницю заняття італійськими військами Риму. Цього року одначе відбулося свято без звичайних досі врочистостей. Походів і промов не було ніяких. З нагоди цього свята помістив ватиканський орган »Осерваторе Романо« передовицю, в якій доказує конечність світської суверенности папи.

Переговори Ватикану з Югославією в справі конкордату ведуться дальше. Розходиться головно про пять точок, а саме: про військову службу священиків і клириків, про церковні маєтки, про конфесійні школи, про богослужебну мову і про справу інституту св. Єроніма.

Французька преса пише таке про заінтересовання теперішного папи Пія XI. мистецтвом: Папа докладає всіх зусиль, щоби удержати ватиканські скарби мистецтва в доброму стані. Каплицю Миколи V. реставровано; відновлено також фрески Фра Анжеліка; докінчено »Музеум Певріянум«; побільшено й упорядковано »етруський музей«; створено новий місійний музей; тепер є в пляні побільшення приміщення для славної ватиканської бібліотеки, котра числить понад 40.000 рукописів і 350.000 томів.

Недавно появилася книжка французького асумпціоніста Р. Яніна про »Орієнтальні церкви і обряди«. Янін розріжняє шість орієнтальних обрядів: 1) Візантійський обряд або грецький. Церкви цього обряду уживають мов: грецької, словянської, румунської, грузинської й арабської. Ісповідники цих церков називають себе ортодоксами (православними). Цього візантійського обряду уживають одначе також і католики, а саме: Греки, Мельніти, Українці, Серби, Болгари, Румуни і Грузини. 2) Вірменський обряд; його уживають вірменсько-грузинські дієцезії в Ечміядзіні, Сицилії і Антамарі та два патріярхати: в Єрусалимі і Царгороді. Люди належать також католики, що підлягають кат. патріярхови в Царгороді і вірменському архієпископови у Львові. 3) Сирійський обряд. До цього обряду належать православні Якобіти в патріярхаті Антіохійськім і католики, що підлягають кат. антіохійському патріярхови, що резидує в Байруті. 4) Халдейський обряд. 5) Маронітський обряд і 6) Коптійський обряд. До цих останніх обрядів належать також і католики.

АВСТРІЯ.

В останніх часах видав австрійський епископат три важні пастирські послання, котрі мають загальне значіння: перше послание обговорює заборону католикам брати участь у антирелиґійних зібраннях, друге займається питанням, чи вільно католикам вибирати соціял-демократичних заступників, а третє осуджує самогубство.

Статистика Відня подає таку скількість парохіян віденських парохій:

Шпитальна кімната ч. 9.

(Дальше).

Ще перед полуднем цего самого дня помер Кирило Мартинович, огородницький помічник. Його завела смерть, заки ще вирвала з цего світа, в чарівний квітник. Росли там квіти таких світлих, таких величніх красок і з таким ошоломним і милим запахом, що їх земські квіти ніяк не могли мати. Також вигляд цих квітів був новий для молодого огородника. Він нахилився над квітами й гладив їх лагідно й обережно по пишних пупліхах і лепісточках і не міг наглядітися до сита на цей блеск і сяєво, що лучили в собі й пишноту шовку й оксаміту, благородних металів і самоцвітів. І кілько разів відняв руку від якоїсь із цих квіток, мала рука на собі такий запах, що він всисав його губами й який пронимав його мов найпишніщий напиток.

Та були в цьому квітнику й простенькі грядочки, правда й із гарними квітками, але й із усяким хабаззям між ними. Перед цими грядками стояли на вколішках люде ріжного віку й ріжного росту й Кирило Мартинович бачив, як вони старалися виполоти хабаззя. При тому раз-у-раз капали їм слези з очей, що спадали на квітки на грядочках жемчужного росою. Він переходив попри них, та ніхто з цих, що стояли на вколішках, не звернув зору на нього, так заглибили в своїому ділі.

Зівсім у закутині квітника була альтана з рож. До вух огородницького помічника доходила тепер чарівна, люба музика, що неслася з альтани й манила його заглянути туди. І побачив він тамечки Пречисту Діву в ясноголубій киреї та з розплетеними золотистими косами. А на колінах у ньої сидів маленький Ісус. Янголята сиділи перед Пречистою й перед Сином Божим у траві й від них неслася ця небесна музика. І стояв непорушно Кирило Мартинович та не важився рушитися з місця. Аж тут кивнуло на нього Боже Дитятко пальчиком і огородничук подався в альтану. І коли він упав на вколішки перед прегарним Дитятком і Його любою, чарівною Ненечкою, посеред янголяток, що грали на ріжних інструментах, тоді промовило Боже Дитя й Його голос зливався з музикою, мов був акомпаніяментом до ньої: »Приходиш голіруч, Кириле? Я бажавби квітів від тебе«.

А Мати Божа сказала:

— Іди, пошукай своєї грядочки й принеси квіти твої.

Кирило подався шукати своєї грядки. Та як найти йому її в цьому просторому, непроглядному городі? Та тут побачив біля себе янгола.

— Хто ти будеш, Небесний? — спитав Кирило.

— Я завсіди був біля тебе — сказав у відповідь янгол.

І вони пішли дальше... Стежками туди й сюди, в гору й на долину попри богато цих, що колінкували й пололи хабаззя... аж опинилися вкінці перед Кириловою грядкою.

— Тепер шукай! — сказав янгол і зник.

Кирило Мартинович пристанув і глядів. Це була його грядка. Були там квіти видом і статтю такісінькі, як ці чарівні квіти, що їх він бачив при вході в квітник... та краски їх не мали ні блеску, ні сяєва й неначе сірий пил покривав їх. Шелест і шепіт нісся від цих квітів до нього — він нахилився над ними й наслухав, щоб могти краще чути. І росли там стрінка лелія, пилом припала вся й вона шепотіла таємно мов шелест світанку:

— Я невинність дитячих літ твоїх!

А тут заговорила купка фіялочок, (пилом припали теж):

— Ми покора й смирність юнощів твоїх!

А там замиготіла, присипана пилом рожа, краскою світової зірниці й промовила:

— Я твоя перша любов!

Та в пилі вився хроб між лепістками рожецвіту...

І росли там тихі мірти, однак і їх покривав пил і неначе присохли вони вже з давна.

— Ми росли біля твоїх молитов! — говорили вони тихісінько. А між усіми цими квітами, що пилом припали, розрослося буйно хабаззя.

Кирило Мартинович упав на вколішки. Його очі заплили слізми й слези капотіли на квіти тай на пил. І де тільки впала слезина, змивала пил. І бреніли краски райським блеском, а пупліхи й квіти видавали з себе небесні пахощі. І радісно закликала лелія:

— Тепер неси мене до Бога! І раділи маніські фіялки: »Тепер можеш Предвіч-

Парохія св. Антонія має 75.000 душ, св. Івана 62.000, Майдлінґ 64.000, Най-Отакрінґ 61.000, Альт-Отакрінґ 48.000, Гернальс 60.000, Найлерхенсфельд 43.000, Верінґ 44.000, Бріґітенав 56.000, Рудольфсгайм 50.000, Райндорф 48.000, Мацляйнсдорф 52.000, Марґаретен 42.000, інші парохії з пересічним числом душ 40.000.

Дня 20 вересня відбувся у Відни обхід в честь Люегера з нагоди відслонення його памятника. В поході взяло участь 150.000 людей, а шпалір творило щонайменше 300.000 осіб.

НІМЕЧЧИНА.

Статистика монаших чинів в Німеччині представляється так: З кінцем 1925 р. було в Німеччині 536 монастирів, з того 92 Францішканів, 57 Милосерних Братів, 48 Капуцинів, 33 Венедиктинів, 31 Єзуїтів, 20 Редемптористів, 19 Облятів ітд. Загалом є 40 ріжних чинів і згромаджень. Всіх монахів (по монастирях і згромадженнях) є 12.000. Найсильнійше заступлені в числі є Венедиктини (1.577), відтак ідуть Францішкане (1.528), Милосерні Браття (1.030), Капуцини (784), Єзуїти (450) ітд. Найбільше монастирів є в Прусії (287); розмірно мало в Баварії (181). Женських монастирів є 6.489, з того в Прусії 2.990. Всіх монахинь є 71.720, з того в Прусії 38.877, в Баварії 20.234 ітд.

Від дня 11 до 16 вересня святковано в Кобленції 50-літній ювилей істнування Товариства Ґереса (Görres-Gesellschaft). З нагоди ювилею цього товариства для попирання католицької науки вислав папа на руки ювилейного комітету письмо з бажаннями.

Дня 14 вересня помер Рудольф Ойкен (Eucken), визначний заступник модерної ідеалістичної фільософії. Був професором в Базель, Берліні і в Єні. Не був вправді католиком, але високо цінив католицький світогляд. Найбільшою його заслугою є боротьба з матеріялізмом.

ФРАНЦІЯ.

З кінцем серпня ц. р. оголосив архієпископ в Бордо, кардинал Андріє, лист як відповідь на питання католицької орґанізації молоді, чи католик може зі супокійним сумлінням приняти моральносуспільну систему монархістичного табору „L' Action Française". Відповідь кардинала випала заперечаючо. Кардинал застерігається, що його суд не відноситься до поглядів монархістичного табору на форму правління, а тільки до його релігійної, моральної і суспільної системи. За свою відповідь дістав кардинал признання від папи.

ПОЛЬЩА.

В архідієцезіях ґнезненській і познанській повстала ще в р. 1920 католицька орґанізація »Католицька Ліґа«. Орґанізатором »Ліґи« був кс. Й. Прондзинський, а патроном її є кардинал Дальбор. Теперішним презесом »Ліґи« є проф. унів. д-р П. Ґантковський. Орґанізаційною підставою »Ліґи« є парохія, звязковим лучником дієцезія, а краєвим лучником епископат. Ціль і завдання »Ліґи« такі: »Кат. Ліґа« це товариство католиків обого полу, якого мета релігійне освідомлення і приміненя католицьких принціпів в життю, як також опікування справою і акціею католицькою. Середники до тої ціли: »Ліґа« скликує католицькі парохіяльні віча, орґанізує дієцезіяльні зїзди, попирає, поширює і основує католицьку пресу, попирає католицьке письменство, кат. видавництва й всякі кат. орґанізації, сторожить над духом шкільництва і законодавства по думці інтересів кат. Церкви, опікується кат. еміґрантами і т. д.

Ректором місійного інституту в Люблині став кс. Л.. Хвецько. В інституті, що має виховувати »апостолів Сходу«, буде місце на 25 питомців. Цього року зголосилося чотирьох кандидатів.

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)

Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

Замітки до статті о. П. Осторожкого.

Прим. Ред. До цеї відповіди Всеч. о. М. В. Микитюка уважаємо відповідним додати деякі зауваги, щоби на тім закінчити полеміку дотично косівської анкети.

Нема сумніву, що священники заняті в душпастирстві повинні брати по можности живу участь в просвітнім і економічнім життю своїх вірних Одначе це не може діятися без певних застережень. Священник є обовязаний здавати собі справу, чи установа, в котрій він працює і де він дає свої гроші, не стане колись при змінених обставинах заборолом протицерковного й протирелігійного руху. Вже нині деякі кружки „Рідної Школи" мають виразно либеральний напрям, а деякі читальні „Просвіти" є гніздом радикальної аґітації по селах і місточках. Знаємо це з досвіду, що богато молодших священників, лишень тому вздержується від активної участи в наших просвітних установах, бо не мають довіря, чи в майбутности не будуть мусіли поборювати їхній вплив всіма засобами сил. Чейже „Народний Дім" у Львові і бурсу при вул. Театинській побудували головно священники, а нині ті установи стають на зовсім ворожім і шкідливім для них становиску. Те саме можна би сказати про многі инші фундації та інститути. Коли отже священники хотять по правді працювати на полі культурнім чи просвітнім та економічнім, нехай поставлять такі застереження, щоби їхні труди і гроші не вийшли на шкоду найважніших народних дібр, а вони самі не стали тільки орудниками в руках чужих та ворожих затій.

Надто годиться сказати, що жадна анкета не може поручати або накладати обовязки правління Акафистів на якісь ціли світські, хотяйби і як здавались бути хосенними.

Це належить виключно до Церковної Влади. Вже пора, щоби церква й церковні богослуження не служили за якісь аґітаційні чи демонстраційні середники. Через те діються великі надужиття, як прим. цілком неоправдані відправи панахид в церквах з нагоди обходів Івана Франка, бож прецінь свідомий католик не може ані приймати ані ширити його культу, а якеж місце може мати тут церква або церковні богослуження.

Вичитавши на сторінках часопису „Нова Зоря" з дня 19. IX. с. р. ч. 36 „Слово до духовенства Косівщини" шановного О. П. Осторожного, уважаю за відповідне ще і кромі Хвальної Редакції поробити більші тактичні зміни в тій дописі, бо є наведені там факти, що не цілком відповідають дійсности.

Я як один з приявних священиків на анкеті, про яку написав Шановний автор, і то тих священиків, котрі по здогадам Ш. автора далися в добрій вірі надути радикалам, позволю собі освітити справу і Вас прошу, ВП. Пане Редакторе, не відмовити мені, і помістити мою допись у Вашому цінному часописі.

Повітовий Кружок „Рідна Школа" у Косові скликав на день 9. VII. с. р. повітову анкету. До участи в тій анкеті були запрошені поіменно всі члени Рідної Школи, а особливо також поіменно всі священники та представники всіх товариств і станів. На жаль однак наші духовники як звичайно так і тепер не дописали не виключаючи і Ш. о. П. Острожного, як це виходить з його статті. Найкраще було заступлене селянство цілого майже повіту. Але що воно по більшій части зве себе радикалами, то це не його вина ані заслуга його провідників, а тільки вислід нашої інертности і байдужности. Нашим обовязком є отже брати поголовну участь в суспільній праці а не стріляти зза плота.

Метою анкети було обдумати і розробити плян орґанізованої, послідовної і позитивної праці на полі освітнім і економічнім, як рівнож популяризованя і систематичної, матеріяльної піддержки рідного нам приватного шкільництва. Щоби однак акція на річ Рідної Школи поза грошевими збірками для Головної Управи, дала населенню Косівщини щось реального, що заохотилоби їх до більшої і загальної жертвенности, зібрані на анкеті призадумувались рівнож на заснованнєм приватної промислової школи з осідком на разі в Косові а згодом і в Кутах. Як бачимо то ціль анкети дещо ширша і поважнійша, як та яку шановний автор подав у своїй статті.

До осягнення тих цілей будь-щобудь не марних конечні є матеріяльні засоби. Відоме нам, що всі наші змагання звичайно розбиваються через матеріяльні недостачі. Щоби отже орґанізована праця не була тільки соломяним огнем доброї волі декілька одиниць, обовязком анкети було, в першій мірі застановитися над матеріяльною і моральною забезпекою далекойдучих цілей. Другою конечністю гідною застанови — це люде, якіби не маючи иньшого станового заняття, могли цим ціллям посвятити всю свою працю. Отже конечні оказались під тим оглядом платні урядники-орґанізатори, котріби виконували пляново наложений на них обовязок. Самозрозуміле що вони підлягалиб ві всім Виділови пов. Кр. Рідної Школи. Ухвалено проте місячний буджет у висоті 1.000 зол. — а то, на ціли Головної Управи Рідної Школи, на ціли плянованої промислової школи, та на удержання просвітних орґанізаторів повіту. Шановний Автор помиляється, коли уважає, що тих 1.000 зол. ухвалено виключно на „безробітних орґанізаторів".

Покликано до життя рівночасно спеціяльну оціночну комісію, якаб розглянула спроможність платности всіх шарів суспільности а особливо також і селян і розділила вимагану жертвенність на поодиноких людей і всі громади, а не виключно на священиків, як це виходить зі статті Шановного Автора. Один із присутних священників поставив формальне внесення, щоби на ті ціли відправлювано раз в місяць акафіст в кождій парохіяльній церкві. В той спосіб кождий священник незмірно причиниться до спопуляризованя великої ідеї Рідної Школи, а і весь тягар матеріяльної помочі не буде спочивати на горстці духовної і світської інтелігенції тай декілька свідомих одиниць, як це в дійсности до тепер практикується. Конечним є привчити всю суспільність до малої але поголовної жертви. Прецінь призбираний гріш буде зужитий в користь тоїж самої суспільности.

Так отже приявні священики не були лише в добрій вірі пасивними членами згаданої анкети, тай в тійже вірі далися натягнути її аранжерам, але розуміючи вагу

ньому дати вже нас, як достойне вітання«! І забреніла втішно рожеквітка: »Тепер можеш зі мною стати перед Богом!« І нежиций упав на землю хроб. Та вилося густеє ще хабаззя в ніг огородника. І став він полоти його обіруч — та чув він коріння оцього хабаззя аж на споді самому власної душі й розумів він, що мусить виполоти його геть із дна душі своєї, коли хоче, щоб грядка його була чиста. І впорався вкінці. Лелію, фіялки й рожецвіт та гильку мірту, що віджив на ново, держав він руці... і знову зявився перед ним янгол і промовив тільки:

— Ходи!

І Кирило Мартинович явився знову в товаристві янгола, перед Божою Матірю й Дитятком Ісусом. Янголята грали все ще на гарфах і гуслях. І впав Кирило Мартинович на вколішки й ледво зважився піднести руку й боязко та соромливо промовити:

— Мої квіти!«

Сестра Антонія сиділа біля постелі вмираючого огородницького помічника й держала в руці його руку, що стигла вже. Три чверти на дванацяту сів він у постелі й прошептав:

— Мої квіти!«

Тоді сестра Антонія вложила йому в руку китичку березневих фіялок, що стояли на білому столику біля його постелі. І Кирило Мартинович упав із усмішкою назад у подушки й держав китичку фіялок кріпко в руці ще й тоді, як уже зовсім був холодний і задеревілий. Квіти в мертвій руці виглядали неначеби були в фляконі з жовтавої порцеляни.

(Кінець буде).

справи, брали живу участь в дискусіях і беруть на себе повну відповідальність за участь і свідоме попирання справи, а за добру віру і оправдання з Вашої сторони дуже дякують. Ви Шановний Отче, неслушно оцінюєте становиско приявних на анкеті священників, уважаючи що ми під певною пресією хотіли вдоволити „безробітних орґанізаторів“ і будьтоби заховувались пассивно, чи як ви кажете в добрій вірі. Я запевняю Вас, Шановний Отче, що приявні на анкеті священники брали участь в нарадах не під примусом, а в тім наміренню і переконанню, що своєю присутністю нададуть пляновапій просвітній праці в нашому повіті християнсько-католицький напрям, та не допустять до геґемонії радикальних елєментів так ворожих католицькій Церкві і шкідливих нашому Народови. Присутні на анкеті священники можуть хиба жаліти, що їх було таке зникаюче число тай що між иншими і Вас шановний Отче Осторожний бракувало.

Кути старі 23.IX. 1926. о. Л. В. Микитюк.

Зеднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ”!

З життя наших католицьких товариств.

Марійське Товариство Пань у Львові. Чергові сходини львівського Мар. Т-ва Пань відбулися дня 1. жовтня ц. р. На сходинах виголосив обширний реферат про мету і значіння Укр. Христ. Орґанізації о. Др. Т. Галущинський Ч.С.В.В. Бесідник вказав на середники і способи, якими Хр. Орґанізація намагається осягнути свої цілі, а також на ролю й участь у тій праці свідомого українського жіноцтва. Після реферату розвинулася жива дискусія над порушеними в рефераті питаннями. Відтак зібрані порішили вступити в члени Укр. Хр. Орґанізації і створити в ній свою окрему ґрупу.

Подається при тім до відома всім ПТ. членкам Мар. Т-ва Пань, що в найблизшу неділю, дня 10. ц. м. о год. 9·30 рано відправиться в церкві оо. Василіян (Жовківська 36) **Служба Божа для Мар. Т-ва Пань** з короткою духовною наукою.

Товариство Українських Дівчат ім. св. Йосифа. Товариство це гуртує наших дівчат, що заняті у Львові головно як домашня служба. Як звісно, число цих наших сільських дівчат, що опинилися у Львові для кусника хліба, є дуже поважне, бо сягає до 7 тисяч душ. Переважно є це елемент найбільше наражений на винародовлення і серед нього є найбільший відсоток тих, що переходять на латинський обряд. Отже згадане Товариство як свою ціль ставить собі орґанізацію укр. дівчат, їх релігійне й національне освідомлення, оборону перед всякого рода визиском і забезпеку перед всілякими деморалізуючими впливами великоміського середовища. Т-во ім. св. Йосифа існує від 1917 р. і міститься у винаймленій домівці в будинку Ставропіґійського Інституту (вул. Бляхарська, 11. II.). Там удержує Товариство свій приют для тих дівчат, що втратили службу або її шукають. Крім того дає Т-во підмоги бідним, і хорим дівчатам, а також безплатно уділює потрібуючим правної поради. Як бачимо, є це завдання, які у Поляків сповняє подібне польське Т-во ім. Св. Зити. Щоби Т-во могло як слід сповнити так великої ваги для українського Львова завдання, до цего конечно потрібний товариству власний дім. Потребу власної хати для згаданих цілей особливо пекучо відчуває Товариство і згуртовані в ньому дівчата. Відрадним явищем є, що саме серед укр. дівчат ця ідея знайшла найбільше зрозуміння. Жертви на власний дім складають укр. дівчата вже від довшого часу. Многі з них жертвують на отсю ціль весь свій заслужений і збережений гріш. Ця ідея повинна знайти також признання і підпертя в нашій суспільности. Вся українська суспільність повинна звернути більшу увагу на долю тисячів наших дівчат. Це зрозуміння докаже наша суспільність, коли своїми жертвами причиниться до скорого здійснення змагань Товариства: мати в короткім часі у Львові свою власну хату.

Тій то справі були присвячені **ширші сходини Т-ва Укр. Дівчат ім. св. Йосифа,** що відбулися у Львові дня 4. жовтня. Після нарад над способами здійснення цеї потреби переведено збірку між приявними на сходинах. Починаючи від місяця жовтня будемо постійно поміщувати тут поіменний спис жертв на дім Т-ва Українських Дівчат у Львові.

ЖЕРТВИ

на Дім Т-ва Українських Дівчат у Львові зложили дня 4. жовтня 1926 р. на сходинах Т-ва отсі членки: Катерина Онишко 10 зол., Ірина Жуковська 25 зол., М. Божейко 10 зол., Софія Керницька 5 зол., Катерина Хомин 10 зол., Антонина Сало 5 зол., Петронеля Саноцька 5 зол., Катерина Климчаківна 10 зол., Катерина Стадник 5 зол., Ева Гладун 5 зол., Софія Ладика 2 зол., Марія Лушко 5 зол., Христина Тисак 2 зол., Ева Самотівна 2 зол., і Анна Шеремета 2 ам. доляри. Разом 101 зол. і 2 дол.

Польонізаційне товариство і Українці.

Польське „Товариство Школи Людової“ відбуло недавно свій дорічний зїзд в Станиславові. Тепер минуло якраз 35 літ від його основання. Як відомо, згадане товариство має на ціли польщити українське населенне в Галичині, головно при помочи школи. З огляду на те, український загал мусить сим товариством інтересуватися і стежити за його роботою.

Що зробило „Товариство Школи Людової“ за час свого істнування, показують отсі дати: Товариство оснувало понад 1000 шкіл ріжних типів, збудувало кількадесять великих будинків на приміщення бурс та захоронок, заснувало до 2000 читалень

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 7

Етичні ідеї в соціольоґії *)

(Дальше).

Робінзон не є ніяким виїмком, бо він вийшов зі суспільства і вже з собою приніс у дику країну соціяльно-культурний дорібок. А християнські анахорети (пустинники) се надлюди, герої, котрі теж вийшли зі суспільства і жили для суспільства.

В кінци тепер вже того ніхто не заперечує. Та й як мігби перечити супроти модерної соціяльної психольоґії (Völkerspsychologie), котра все далі і далі знаходить, що мова, наука, мистецтво і вся культура — се або соціяльний витвір, або бодай соціяльне наслідство. Бідною булаби людськість, колиб кождий мусів сам все наново придумати й витворити.

Хоч ся правда так наглядна, а все таки й у нашій добі живе і має між нами вплив теорія, що ріщучо їй противиться. Се теорія Руса, котрий всі її політичні висновки розвинув у своїому »Суспільному договорі« (1762). Русо признає лише одну природну дружбу — родину, котра також лише доти природна, доки діти не в силі самі себе удержувати. Зрештою — каже — людина се асоціяльне єство, котре само собі цілковито вистарчає. Лише дві прикмети має людина, котрими ріжниться від звірят: свобідну волю і здібність до доскоиаленняся (perfectibilitas). Ся друга прикмета стала жерелом усього людського нещастя. Вона змушувала людий думати й думати, якби поліпщити своє житте. З початку була земля спільна, а так само її плоди. Та нараз одного дня огородив собі хтось найкрасше місце і сказав: се моє (cecі est à moi). Нерозумні люди повірили дурисвітови. І тут початок усього лиха. Бо инші стали його наслідувати, почалися незабавом суперечки, бійки і війни ізза права власности. Щоби спастися від заглади, придумали люди державну власть. Сю власть захопили насильники. А що сама власть не все вистарчає, перемінили вони власть у право, послух і повинність. Так повстала держава насильства. Проти неї треба поставити державу права. А що жадна людина не має власти над другою і тому, що право не може виходити зі сили, тому єдиною основою правдивої соціяльної власти може бути лише суспільна угода. Суть суспільного договору є в тім, що »кождий віддає всю свою особовість і всі свої права загалом під верховний провід загальної волі. Ся »загальна воля« се »суверенність«, верховна суспільна власть. А тому, що всі зроблять те саме, дістануть усі стільки, скільки віддали, кождий буде через те послушним лише самому собі і буде вільним як і перед тим.

Ліберальна теорія. Новітні письменники одначе мало дбали про саму сю думку Руса. Зате тим глибше принялися ідеї, котрі Русо вивів із своєї тези. Жерелом всего права є отже людська воля. Вся власть походить від народа. Народ абсолютно суверенний. Віра в Бога, правда, для держави корисна, вона є її помічником при гамованню пристрастий і склонює людий до послуху, але держава як така від Бога цілком незалежна. Для неї нема ані божих законів ані природного права. Народна суверенність ненарушима, вона є постійною волею народа. Владі дає народ лише виконну власть. Народ може все владу усунути і володінне змінити. Такі зміни можуть бути політично немудрі і соціяльно шкідливі, але з морадю і з правом не мають вони ніякого звязку. Народ суверенний і робить все, що захоче [45]).

Ся теорія разом зі своїми висновками помилкова у самім корінню. Людина не є асоціяльним, але з природи соціяльним єством. Тому каже природний закон жити в спільноті. Попри родину потрібна все висша, совершеннійша спільнота — держава. Розуміється, в тій чи иншій формі. Ми не повинні при слові »держава« думати зараз про модерну, так високо розвинену політичну орґанізацію. А коли природний закон лучить людий в родини і в державу, то той самий закон домагається також усього того, без чого суспільство не може істнувати. А першим, без чого держава не може істнувати, є авторитет, суспільна влада. Отже суспільна влада не походить від народа, але від того, хто дав природі закони, се є від Бога. Так само жерелом права не є людська, але Божа воля. Божі закони мають силу як для держави так і для соціяльного життя. Народ не може робити всього, що тільки хоче. Не все добре й справедливе, що народ зробить. Що не погоджується з природним, з божим законом, се не є і не може бути правдивим і добрим. »Через мене — каже Мудрість — панують королі і законодавці означають правду!« [46]).

З »божої ласки«. Се самозрозуміле, що природний закон дає свободу всій тій релятивности, про котру ми вже говорили. Природа не поставила одної людини над другою — тут Русо в праві і в такім змислі ніхто не є володарем »з божої ласки«. Природа не означила ніякої форми володіння ані конституції. Все те залежне від принагідних історичних фактів і від людської волі. Є навіть багато соціяльних

---

[45]) Порівнай цитати з „Contrat social“ в журналі „Час“, XII. (1918.) 182. Далі пор... J. J. Rousseau, Der Geselschaftsvertag oder die Grundsätze des Staatsrechts. Deutsch von H. Denhardt. Вибрані думки з твору Руса: Discours sur l'origine et les fondements de l' inégalité parmi les homes.

[46]) Притчі, 8, 15.

і випозичалень та виголосило десятки тисяч викладів і рефератів; „народних свят“ і аматорських вистав було в однім 1925 р. — 1718. Останніми часами взялося Товариство енергійно до будови „людових домів“.

Про надзвичайну успішність акції згаданого Товариства свідчить факт, що воно до спілки з польським духовенством побудувало в Східній Галичині за 35 літ свого істнования о к о л о 600 к о с т е л і в.

В минувшім році (1925) сума видатків на освітні ціли дійшла до суми 1,282.626 зол. Членів мало Товариство 26.007.

Успіхи отже „Товариства Школи Людової“ справді дуже великі.

Та на сьому не кінець. Часописи з останніх тижнів доносять майже щодня про відчиненнє сим Товариством або якоїсь нової школи, або читальні, або побудованнє нового костела чи каплиці. Найпильнійшу увагу звертає воно на наші повіти висунені найбільше на схід. Так прим. в чортківськім повіті вже майже кожде село має свій „косцюлок“.

Коли так робота Товариства буде йти дальше, а ми будемо дальше сидіти з заложеними руками, так за яких кількана-йцять літ будемо вже могти дійсно спати блаженним сном...

Робота Товариства йде, як сказано, на спілку з польським духовенством. І те духовенство є в переважаючій части місцевостей найважнійшим, коли не одиноким чинником, що двигає на своїх плечах польонізаторську роботу Товариства. Чи знаходить воно належну протиакцію з боку своїх українських товаришів по урядови?

До „Товариства Школи Людової“ належать всі Поляки без ріжниці партій і релігійних переконань. А помимо того нема в лоні Товариства найменшої незгоди що до вибору середників польонізації українського населення. Всі вони вважають побіч польської школи ще п о л ь с ь к и й к о с т е л тими сітями, якими найлекше ловити українські душі. І чи вшехполяк чи соціяліст, чи хадек, чи комуніст, чи консерватист чи поступовець, всі вони без розбору, коли йде про побільшення „стану посідання“, складають гроші і дружно будують „косцюлки“...

А що ми робимо?

Ми спровадили собі з Америки всяких платних пройдисвітів і ширимо сектанство, розбиваємо свою Церкву, а тим самим ослаблюємо себе і промощуємо дорогу, „косцюлкам“...

Ми в пресі, головно в пресі, призначеній для простолюддя, уїдаємо проти Церкви й духовенства, підкопуємо церковний авторитет і тим самим промощуємо також дорогу „косцюлкам“. Як вже нема чого нового писати проти Церкви або духовенства, тоді ми відгребуємо щонебудь дурненького з перед кількадесяти літ і передруковуємо те в своїй пресі (пр. „Громадський Голос“, фейлетон І. Франка „Радикали і попи“).

Коли Поляки без ріжниці політичних чи суспільних переконань будують все нові „косцюлки“ на нашій землі, то наші друкарі співають: „Ми сімя байдужа що до націй“... і збираються: „рушити вівтарі“.

А найсумнійше, що наша міродатна преса і наші міродатні чинники навіть не звернуть уваги на ту злочинну роботу письмаків.

Так, „руйнуйте вівтарі“, нищіть свою Церкву, зогиджуйте своє духовенство, а тимчасом „Товариство Школи Людової“ використає ту вашу „патріотичну“ роботу, і введе на місце „попів“ „ксєнжи“, а на місце церков стануть „косцюлки“.

Такий мусить бути вислід вашої „праці“.

Політичний огляд.

УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ.

Довірочні збори УНДО в Раві Руській

відбулися дня 20 вересня. Явилося 72 мужів довіря, представників 39 громад. Збори відкрив короткою промовою адв. д-р Любомир Д а н и л о в и ч. До президії зборів вибрано: о. Гната З а я ц я з Любичі Камеральної, інж. Василя Т е р п и л ю к а з Рави Руської та п. Івана В і т и к а з Попелич. Реферат про політичне положення та про програму УНДО виголосив д-р Л. Данилович. Після дискусії ухвалено такі резолюції: 1) Зібрані признають потребу організації на платформі програми УНДО. 2) Зібрані домагаються зміни закону про земельну реформу в тому напрямі, щоби вся земля на території етнографічно української перейшла без викупу в руки селян Українців. 3) Зібрані висказують погорду усім, що ведуть хрунівську роботу серед народа. 4) Зібрані домагаються привернення давнішого способу вибору громадських урядів та громадських рад. 5) Зібрані домагаються привернення нашого посідання й українського характеру на полі шкільництва. 6) Зібрані обовязуються точно платити народній податок і зорганізувати повіт по інструкції Центрального Комітету УНДО.

Вибрано такий Повітовий Народній Комітет: Любомир Данилович, канд. адв. з Рави Руської, голова, члени: о. Гнат Заяць з Любичи Камеральної, інж. Василь Терпилюк і Михайло Чіх, дир. »Віри«, оба з Рави Руської, Василь Артимець, студ. унів. з Немирова, Іван Лазор, господар зі Щирця, о. Кость Козій з Вороблячина, інж. Корнило Целевич з Угнова, Андрій Сайчук, господар з Карова і Гринь Пушкар, господар з Вербиці. Відпоручниками на Народній Зізд у Львові вибрано: з Равщини п. Василя Терпилюка, з Немирівщини о. Костя Козія, з Угнівщини п. Андрія Сайчука.

На день 18 жовтня ц. р. приготовляється всенародне віче з рефератами про земельну реформу та сучасне політичне положення Українців під Польщею.

Віче УНДО в Грибовичах,

Львівського повіта відбулося дня 26 вересня. Відкрив віче п. Іван Щ у р. До президії вибрали: Петра Л і с е в и ч а (голова), Івана М и х а л у с я та Івана В а с и л и н у. Реферат про політичне положення виголосив відпоручник Ц. К. УНДО інсп. Іван Л і щ и н с ь к и й. П. Олекса Ч е р к а в с ь к и й, теж відпоручник Ц. К. УНДО говорив про політичну орґанізацію. Після дискусії ухвалено покликати до тижня місцеву партійну управу з пятьох членів.

Віче в Озірній

зборівського повіту, відбулося 27 вересня. Віче відкрив п. Микола К у з ь м и н, член Ц. К. УНДО. Після промов та дискусії ухвалило віче резолюції з протестом проти вкорочення прав нашого народу в шкільництві, в земельній справі, в церковній та громадській ділянці. Ухвалено теж резолюції проти надмірних податків та проти перепон у повороті нашої політичної й військової еміґрації.

Українські соціялісти радикали

рухаються дальше доволі жваво, та зате в проводі партії щось псується. Ось Секретаріят Укр. Со.-Рад. Партії в своїм орґані »Громадському Голосі« подає до відома, що виключив із партії п. Михайла К о з л а н ю к а »за зловільну й підступну діяльність на шкоду Укр. Соц. Радикальної Партії«. Блище про це довідуємося з »Заяви« п. Козланюка, поміщеної в »Новому Часі« з 4 жовтня. Він пише там:

»Для того, щоби не ширилося баламуцтво, заявляю, що з Партії виключено мене тому, що я не міг погодитися з тим, щоби управа Радикальної Партії наставляла централю для руханкових товариств і сторожі вогневої »Лугів« — і що, як голова львівського »Лугу«, не міг признати такого назначеного комітету, бо обстоював думку, що »Луги« є та повинні бути безпартійні. І вважаю, що вводження якоїнебудь партійности, як це хоче зробити Секретаріят УСРП, тільки знищить Лугову орґанізацію.

установ і законів, що їх не означила природа. Але власне природний закон дає соціяльній владі легітимацію до давання законів, і закон, котрий бодай так посередно не черпає своєї сили з божого закона, не є законом.

Ті правди є основними для соціяльного життя і цілком інакше булоби на світі, якщо людство шанувалоби їх.

Ся соціяльність не є лише людською потребою, але й правом. Тому то природним правом можуть люди орґанізуватися для кождої ціли, котра спомагає їхній добробут і не противиться спільному соціяльному добробутови. Те право через довгий час відмавляли многі робітничій клясі. В теперішнім часі соціяльна думка вже настільки жива, що тому ніхто не противиться. Хлібороби мають право гуртуватися в кооперативах, робітники мають право орґанізуватися в професіональних орґанізаціях. Ніхто не може ані одним ані другим боронити, щоби орґанізовані не виступали в обороні своїх прав, особливо в обороні плодів своєї праці. Папа Лев XIII. в енцикліці „Rerum novarum“ голосно підчеркнув, що се природне право і противники замовкли.

Свобода і авторитет. Людина се особа, людина се соціяльне єство. Особовість вимагає свободи, соціяльність авторитету. Свобода і авторитет — ось дві життєві засади людського добробуту на землі. Означити між ними межу се найвисша проблєма. Де нема свободи, там нема життя, де нема авторитету, там нема свободи. **Legum omnes servi sumus, ut liberi esse possimus** сказав уже Cicero[47]) Без законів нема свободи. Анархія товаришить тиранії. Та тих меж неможливо однаково означити раз на всі часи. Тут маємо знов царину тої релятивности, котра і в соціольоґії широко простягається. Історія народів і держав свідчить, що раз намагається більше поширитися свобода, а инший раз соціяльна влада. Так повстають ріжні суспільні форми і про жадну з них не можна сказати, що вона єдино добра[48]). Се певне, що соціяльна власть ніколи не може відмавляти горожанам тих прав, котрі належать особистости як такій. Так само певно, що горожани не можуть відмовляти соціяльній власти прав, котрих вимагає соціяльна доцільність. Поміж тим находиться поле, на котрім іде політична боротьба за волю. Чим більше народи поступають вперед, тим дальше ширится поле політичної свободи. Але ніколи не може свобода заперечити соціяльного авторитету. Навіть народ, котрий сам собою володіє, повинен признавати над собою божий закон: в тій хвилі, колиб він заперечив божий закон, заперечивби й свою суверенність.

Найліпша держава. Найкрасшою булаб така держава, в котрій дійсно Боже імя булоби святе. Б л а г о н а р о д о в и, к о т р и й у в с і м п р и з н а в а в б и б о ж у в л а с т ь[49]). Там соціяльна влада шанувалаб особовість і свободу горожан, там горожане шанувалиб соціяльну владу. Там давалиби горожане державі і держава горожанам, що кому належиться. Там ніхто не визискувавби свого ближнього, держава беріглаб права всіх, а особливо права менших і слабших. А де Боже імя не святе, там також не святі людські права. Еґоїзм зловживає соціяльної влади, еґоїзм зловживає свободи. Так готує пропасть народови й державі.

[47]) C i c e r o pro C l u e n t.

[48]) Порівнай H e r t l i n g, Recht, Staat u. Gesellschaft, Kempen und München, 1907. стор. 97.

[49]) Пс. 143, 15.

І в цьому мойому становищі найшов Секретаріят УСРП мою »зловільну й підступну діяльність на шкоду Партії«.

В цему самому числі »Нового Часу« (тай у »Ділі« з 3 жовтня) поміщена й »Заява« д-ра Романа Дашкевича. Ось вона:

»Дня 1 липня 1926 р. склав я заяву до Секретаріяту У. С. Р. П. про виступ з партії. Цієї заяви секретаріят не прийняв до відома, а визначений партійний суд, який мав розібрати: чи є зломанням партійної дисциплини і програми, що я не згодився, щоби Секретаріят У. Р. П. назначував людей до Лугової Централі та людей, які підписалиби статути Централі Великого Лугу — не видав досі свойого рішення мимо того, що від замкнення розправи минуло вже два тижні. Супроти цього, що я не годен розвязатися з партією вже четвертий місяць, бо Секретаріят не приймає до відома мойого добровільного виступлення з партії, ані не виключає мене зі складу своїх членів, отсим публично заявляю, що з днем 1 липня, цебто з днем внесення моєї заяви до Секретаріяту Партії, перестав я бути членом Секретаріяту Головної Управи та загалом членом Партії У. С. Р. П.

Д-р Роман Дашкевич«.

Як бачимо, оба панове зайняли правильне становище в справі »Лугів«. Всякі чи то просвітні, чи руханкові, чи екеномічні, чи і. їм подібні товариства не сміють бути партійні, тільки загально-народні — партійність шкодила й шкодить нашим культурним товариствам. Це знов, що радикали не хочуть ніяк прийняти до відома виступлення д-ра Дашкевича, свідчить, що вони свідомі, кого в ньому тратять. Це справді болюча для них втрата, коли зважити, що соціялісти-радикали дуже вбогі на талановитих людей. З другогож боку всякому, хто ширше глядить на українську справу, годі йти в рядах цеї партії крикунів, що не позитивною працею, тільки вічевим криком хоче потягнути за собою маси. Та це можливе тільки там,, де. ці маси ще темні.

Судова розправа проти Василя Бобинського, українського молодого письменника й редактора тижневика »Світло« покінчилася його звільненням.

В неділю 3 жовтня відбувся в Варшаві

Зїзд Селянського Союза.

На дневному порядку зїзду було обеднання з партією »Народня Воля«. Та вийшло так, що сель-союзники лучаться з народовольцями, а між ними самими нема згоди. Ось посли Васильчук і Назарук противні злуці з колишніми москвофілами й може й виступлять із партії. Цікаве й це, що зїзд української партії відбувається не на території діяльности партії, а в Варшаві. Виходилоб, що або партія крім членів послів не має членів, або що посли зробили це для власної вигоди. Що вирішили на цему зїзді, покищо не відомо.

НА БУКОВИНІ

під румунським постолом дуже важко живеться нашому народові. Ось 27 вересня відділи сиґуранци та жандармів переводили труси від 9 години вечера аж до півночі в Робітничому Домі та особисті ревізії всіх приявних робітників. Заразом перевели ревізію в секретаріяті Української робітницької орґанізації. Ось так після жорстокої нагінки по українських селах, прийшла черґа й на самі Чернівці.

Таксамо, коли не гірше, поводяться Румуни й

у Бесарабії.

Цего, що вони там творять, за багато вже навіть культурніщим Румунам. І ось недавно професор університету, бувший предсідник »Сфатул Царея« (Бесарабської Народньої Ради) пише, що гнет і збиткування над бесарабським населенням приводять це населення до відчаю.

Він заявляє, що румунські правительства, що приходили до влади терором, інтриґами та крадіжю голосів, зробили з Бесарабії африканську кольонію, яку щодень віддають на розпяття жандармам. Румунська преса назвала, розуміється проф. Стере народнім зрадником.

На радянській Україні

все ще українізують всяких пришельців, Москалів і Жидів. Вони правда проти цего бороняться, кричать що їм кривда — але українеьке радянське правительство „українізує“ їх, бо не хоче набірати урядовців із місцевих людей, не вірить їм, вважає котрреволюційниками. Українське радянське правительство вже не вперше грозить неслухняним усуненням із посади — та як доси мабуть і тепер у більшости на погрозах і покінчиться. Зате пильно заходиться український уряд бі ля наділення Жидів українською землею. Ось, як доносять із Харкова до „Пролєтарської Правди“, укр. радянський уряд виділив найкращу землю херсонських степів Жидам із чернигівських містечок. А український селянин мусить шукати собі землі на Сибірі.

ПОЛЬЩА.

Нове правительство.

По ухваленню недовіря двом міністрам, Бартель уступив і утворив »нове« міністерство з цих самих міністрів. Усі сподівалися розвязання сойму та до цего не прийшло. Сойм тільки замкнено розпорядком през. Войціцкого, а новий кабінет утворив маршалок Пілсудский.

Голова правительства й міністр військових справ — Юзеф Пілсудскі; віце-премієр і управитель мін. освіти — др. Казимир Бартель; міністр внутрішних справ — ген. Фелікс Славой-Складовскі; міністр судівництва — Олександер Мейштович; міністр фінансів — Габріель Чеховч; міністр рільництва — Кароль незабітовскі; мін. промислу і торговлі — інж. Евген Квятковскі; мін. публ. роб. — інж. Андрій Морачевскі; мін. праці і суспільної опіки — др. Стан. Юркевіч; мін. земельних реформ — др. Вітолд Станевіч.

Як бачимо нема в списі найважніщого міністра зовнішних справ. На це міністерство призначив маршалок Пілсудський А. Залеського. Що його не було тоді в Варшаві, то не могли його іменувати разом із другими. Аж 5. жовтня підписав президент його номінацію.

Зміна на становищі польського посла в Берліні.

Говорять у політичних кругах, що польського посла в Берліні Ольшовского відкличуть, а на його місце покличуть Януша Радивила.

Сойм.

Варшавські часописи доносять, що сойм скличуть на 30 ц. м.

Б. міністер Млодзяновський воєводом.

Бувший міністер внутрішних справ генерал Млодзяновський, остане дальше в державній службі. Предвиджують для нього становище львівського воєводи.

Рада міністрів.

В неділю о год. 5 попол. відбулося в палаті президії ради міністрів перше організаційне засідання ради міністрів, яке тривало до 8 години вечір. У вівторок 5 ц. м. перед полуднем всі уступаючі міністри передали урядування новим міністрам.

Податкові заляглости.

Податкові заляглости доходять до суми 155 мільонів золотих. Із цеї суми припадає на оборотовий податок 48, на спізнені податки 106 міліонів. Найбільші заляглости виказують стемплеві оплати 49, грунтовий податок 31, промисловий податок 33 і доходовий 16 міліонів.

Воєвода Бніньский не хотів бути міністром заграничних справ (?)

»Ржечпосполіта« доносить, що марш. Пілсудский у часі творення кабінету вислав до Познання свойого адютанта, сотника Грогольского, який в імени премієра пропонував познанському воєводі Бніньскому обняття становища міністра заграничних справ. Іменування Залеського послідувало, що йно по відмовній відповіді Бніньского.

Міністер Квятковский уступає?

У політичних кругах розійшлися поголоски про уступлення в найблизчому часі міністра промислу й торговлі Квятковского. П. Квятковский має вернути на свое давне становище техничного директора Хожовської фабрики.

Іменування віцеміністрів.

У правительственних кругах розійшлася поголоска, що віцеміністром судівництва мають іменувати полковника Мецнаровского, а віцеміністром фінансів дир. департаменту Бараньского.

АНҐЛІЯ.

Англійські домінії домагаються самостійности в заграничній політиці.

Як доносять часописи, ґен. Бертроґ заповів, що для південної Африки зажадає в Лондоні права самостійних переговорів із чужими державами, чим доси занимався лондонський кабінет. Сподіються, що Канада та Ірляндія виступлять із таким самим домаганням.

Становище Чемберлєна захитане?

Радянські часописи містять відомости з Лондону, що в найблизчому часі предвиджують значні зміни в англійському правительстві. У звязи зі страйком, що протягається, мавби податися до димісії Черчіль, також дуже сильно захитане становище Чемберлєна, при чому димісія малаби бути наслідком Чемберленової політики, приміненим на останніх зборах Союза Народів.

Стріча Чемберлєна з Мусолінієм.

Мусоліні прибув 30 вересня до Ліворна й зараз сів на яхт та виїхав на зустріч Чемберлєна. Стріча послідувала в год. 10.55, на покладі »Дельфіна«. По короткій розмові на загальну тему Мусоліні й Чемберлєн подалися на поміст, де розмовляли дуже приязно до 13 год. 5 хвиль. Потім на Мусолініевому яхті зїли снідання.

Плебісцит вуглекопів в Англії.

Голосування над правительственним проєктом порозуміння в копальництві, запоряджене наслідком рішення конференції союзів англійських вуглекопів заповідається в деяких великих басейнах на користь правительственного проекту. В округах Нотіпшеншір і Дербішір правительственний проєкт зустріли гаряче виконні комітети місцевих вуглекопицьких союзів. Члени цих союзів заявляють на вічах, що відкинення правительственного проекту спричинилоб неминучу капіталізацію вуглекопів і прийняття умов підприємців, що не годяться на покликання розємного трибуналу, як правительственний проєкт, що цейже треба признати справжнім здобутком вуглекопів у теперішній боротьбі.

Стріча Чемберлєна з Бріяном.

З Ліворна повідомляють, що Чемберлєн після розмови з Мусолінім відїхав на яхті »Дельфін« до Генуї, звідки залізницею вернув до Лондону. Мін. Чемберлєн задержався по дорозі в Парижі, де стрінувся з Бріяном. Має це бути ознакою, що Чемберлен не задумує робити політики без порозуміння з Францією.

Інтервенція Анґлії в Сирії.

В Сирії вибухли поважні заворушення. Французам не вдалося здавити їх. Найгрізніщий є повстанський рух на південь від Дамаску, що загрожує тамошнім чужинцям. Анґлійський уряд заявив, що тому, що годі мати ґарантію, що місцевий уряд забезпечить життя і майно чужинців у Сирії, Анґлія приневолена інтервеніювати. В тій ціли вишле до Сирії сильні військові відділи.

ФРАНЦІЯ.

Бріян говорить...

У розмові з представниками преси сказав Бріян таке: »Зустріч Чемберлена з Мусолінієм і зі мною причиняться до запевнення й консолідації мира. В розмові з Чемберленом заявив Бріян, осягнено порозуміння в усіх точках щодо питань спільних ділань. Виміна думок з берлінським правительством послідує вскорі. Льокарненській договір не звертається проти ніякої держави, а змагає тільки до скріплення взаємини між усіми державами та до обмеження до мініма ризика конфліктів. Справа Танджеру не повинна бути предметом спеціяльної міжнародньої конференції, бо її можна поладити в рямцях вже заключених договорів.

Підписання французько-югославянського договору приязни.

Конференції Нінчіча з Бріяном відносилися головно до заключення югославянсько-французького договору приєднання. Цей договір довершено й підписано, та покищо не оповіститься його, щоби не утруднювати переговорів між Белградом і Римом. Нінчіч відїхав 2 жовтня до Белграду.

НІМЕЧЧИНА.

Французько-німецька приязнь.

Штреземан виголосив у ріжних містах німецької держави промови — між іншими в Кольонії — в яких заявився гарячим прихильником німецько-французької приязни. Ніколи доси французький політик не чув тілько похвал і слів признання, що тепер Бріян із уст Штреземана.

Ціла часописна анкета обертається біля зустрічі в Тоарі й будує основи французько-німецького порозуміння меньшебільше так: По Льокарно й по вступленні Німеччини до Союза Народів окупація Надренії втратила рацію істнування. Її продовження тільки дразнить Німців, а Франції не приносить ніяких користей. Тепер саме нагода зліквідувити останні сліди війни й до привернення нормальних взаємин між обома державами. Німеччина годиться на згрошевлення шести міліярдів парітетових марок своїх залізничих облігацій, щоби покищо дати Франції два міліярди на піднесення й устійнення курсу франка.

Першим реальним обявом французько-німецької мирної співпраці є утворення залізного французько-бельгійсько-люксенбурського-німецького картелю. Картель управильнює розділ мінералу в льотарингсько-люксенбурському басейні між гути й сталівні всіх його учасників.

Німеччина проти литовсько-радянського договору.

Вістка про заключення договору між Литвою й Радянщиною викликала серед клайпедського німецького населення велике враження. Зміну становища Радянщини супроти територіяльних аспірацій Литви, а саме солідаризування Радянщини з Литвою на точці претенсій її до Клайпеди, вважають у німецьких клайпедських кругах за пригривку до акції Радянщини проти Німеччини. На думку німецьких кругів Клайпеди це становище тим динівще, що до зайняття Вильна Польщею радянське правительство признавало тільки з застереженнями тодішний стан посідання Литви, а рішення в справі Вильна полишило плебісцитові. Теперішний радянсько-литовський договір має бути на думку цих німецьких кругів тактичним посуненням, спрямованим проти системи договорів на зразок льокарненських.

Внесення ва виселення Гогенцолернів із Німеччини.

Комуністична фракція в пруському соймі поставила внесення на виселення поза межі держави всіх членів дому Гогенцолєрнів, при чому їх добра малиб припасти в користь безробітних у Німеччині.

ІТАЛІЯ.

Політичне вбивство.

Трьох фашистів убило провідника католицького союза в Мантуї Гесіґа.

В Італії заводять наново кару смерти.

Рада міністрів прийняла розпорядок про введення кари смерти на виконавців замахів на короля, престолонаслідника, реґента або керманича правительства.

Мусоліні укладав із Чемберлєном умови італійсько-анґлійського союза.

Державний підсекретар Ґранді заявив, що розмова Мусолінія з Чемберлєном відносилася не до Танджера, тільки до куди важніших справ. Часописи здогадуються, що Мусоліні змагає до утворення союза між Італією, Грецією, Румунією та Болгарією проти Югославії, що вможлививби Італії вдержання рівноваги на Середземному морі супроти Франції. Анґлійська загранична політика оставить Мусолінію вільну руку на Балкані, а Мусоліні запевнить, що в західній части Середземного моря, якою інтересується Анґлія, Італія вестиме політику повздержности.

РАДЯНЩИНА.

Радянсько-литовський договір.

Радянські часописи з 29. вересня оголошують такий комунікат пресового відділу Наркомфіну: „У вівторок 28. ц. м. підписано в Москві договір про взаїмну неаґресію і невтральність між Союзом Радянських Республик і Литвою. Договір підписали з боку Союза комісар закорд. справ Чічерін і радянський посол Александровський, з боку Литви премієр і мін. закордонних справ Слєвіціюс і литовський посол у Москві Бавтрушайтіс. Договір складається з 7 уступів, із котрих перший говорить про здержання в силі московського договору, заключеного дня 22. липня 1922 року і про взаїмне пошанування суверенности в усіх обставинах. Третій уступ говорить про взаїмне зобовязання здержатися від усяких аґресивних ділань одної держави проти другої і не давати помочі третій державі в разі нападу одного з контрагентів. Четвертий уступ накладає на обі сторони анальоґічні зобовязання в політичних, економічних і фінансових справах. Пятий уступ говорить про спосіб полагоди конфліктів, незліквідованих дипльоматичним шляхом при помочі нарад конциляційної комісії. Шестий уступ говорить про реченець ратифікування договору, а семий про час трівання договору, заключеного на пять літ". При підписанні обмінялися нотами, в котрих 1) Союз стверджує своє попереднє становище до виленської справи і 2) Литва заявляє, що підписаний договір у нічому не нарушує льояльности супроти Ліґи Націй.

Воєнні приготування С.Р.С.Р.

Із Москви доносять про воєнні приготування С.Р.С.Р. і то на східній і західній границі. На монгольській границі є Буденний. Він організує там кінницю на оборону перед нападом Чан Тсо Ліна.

ПЕРСІЯ.

Повстання проти чужинців.

В південній Персії вибухли заворшення. Рух має націоналістичні познаки й звертається проти чужинців, осілих в південній Персії.

ЯПАН.

Заговір у Японі.

Японська поліція арештувала кількадесять провідників і агітаторів селянського і революційних професійних союзів та леґій молоді під замітом підготування революційних виступів. Слідство виявило, що більшість арештованих була вмішана до орґанізації для підготування революційного перевороту.

НОВИНКИ.

Напад на монастир Братів Студитів. Дня 28 вересня ц. р. в монастирі Братів Студитів в Зарваниці доконав Павло Патер замаху на настоятеля монастира Івана Денещука. Павло Патер був свого часу в новіціяті Братів Студитів, зістав однак з нього виключений. Причиною виключення було, що кандидат ні своїм успосібленням ні своїм захованням не надавався ніяк до монашого життя. Дня 28. вересня ц. р. зявився знова Павло Патер в монастирі і попросився о розмову, домагався від Брата настоятеля, щоби той його приняв назад в монастир. А коли Брат настоятель відмовив цьому жаданню, Павло Патер витягнув негайно бравнінґ і стрілив до нього два рази в руку і в легкі. Стріли хотяй важкі але на щастя не смертоносні. Замаховець утік, зістав одначе арештований і відставлений до вязниці при карнім суді в Тернополі. Відомість подана в однім з польських денників, начеб стріляючий був монах, є неправдива бо як з повисшого опису виходить, стріляючий був світським чоловіком і як такий урядив напад на настоятеля. „Добре поінформовані" в українських справах польські часописи зробили з нього вже священика, а з чина Студитів „zakon Sztundystów".

Нові українські сили на краківськім університеті. Довідуємося, що сенат краківського університету одноголосно вибрав професором на опустілу від кількох літ після смерти проф. Йосипа Третяка катедру української мови й літератури Богдана Лепкого, відомого поета, повістяря, критика й історика літератури а дра Івана Зілинського на доцента української мови при краківському університеті.

Маєтковий податок у жовтні. Міністерство фінансів пригадує, що з кінцем жовтня ц. р. минає реченець платности нової рати маєткового податку й що до цего реченця платники першої контінґентової ґрупи (хліборобство) та третьої контінґентової ґрупи (дрібна торговля, грошеві вірительности і т. д.) зобовязані покрити в цілости, включно з дотеперішними ратами, визначений їм маєтковий податок без контінґентової підвишки; б) платники другої катеґорії (більший промисл і торговля) зобовязані в цему самому реченці заплатити разом із дотеперішними ратами половину маєткового податку враз із контінґентовою підвишкою. Виїмок творять платники, що їх майно оцінено не вище над 10 тисяч золотих і які по думці дотеперішних запоряджень обовязані в реченці до кінця жовтня ц. р. вплатити в усіх ґрупах доповнення до половини визначеного їм податку. Негайно по упливі горі названого реченця плати, скарбова влада приступить до примусового стягання невплачених належностей із титулу горі поданої рати та попередні залягдости враз із карами за проволоку й коштами екзекуції.

Родинна трагедія. У ночі з 28 на 29 м. м. при вулиці Хлодній 16 у Варшаві прийшло до крівавої трагедії. У цему домі жив Едмунд Статкевіч б. директор департаменту в мін. фінансів ураз зі жінкою та двома синами. У середу рано служниця заалярмувала ввесь дім, що ціла родина не жиє. Як звичайно в 7. год. рано пішла вона будити хлопців, та як отворила двері почула сильну воню світильного ґазу, а на помості біля ліжка лежав у крови молодший син Статкевіча, у спальні в дверях висів на шнурі Статкевіч. На помості під його ногами найшли ровольвер і пустий маґазинок. На ліжку в спальні найшли неживу Статкевічову, а при отвореному вікні балкона в калюжі крови в подертому біллю старшого сина. Слідство виявило, шо Статкевіч отворив ґаз у кімнаті, де спали хлопці, а жінку захльороформував. Та видно хлопці пробудилися й тоді батько застрілив синів і жінку, а сам повісився. Статкевичі жили зо собою біля двацять літ зразково та примірно й як признає служниця, не чула ніколи, щоби Статкевичі сварилися. Статкевіч не нарікав на нужду, бо був співакціонарем робітні електричних жирандоль. Молодший син ходив до IV. ґімн. кляси, а старший від довшого часу вчився дома під проводом корепетитора. Батько любив їх дуже. Ціла траґедія оповита таємницею, можна тільки здогадуватися, що Статкевіч дістав нагально нападу божевілля.

Український досвідний інститут. Головно заходами бувш. гетьмана П. Скоропадського повстав тепер у Берліні Український досвідний Інститут (Forschungs-Institut). Інститутом буде піклуватися окрема куратория, зложена з Німців і Українців, на її чолі стане мабудь ґен. Ґренер (б. начальник німецького штабу в Київі) а в її склад входять такі діячі, як: Фасмер, Келлер, Скоропис-Йолтуховський, Д. Дорошенко і Коростовець. На чолі Інститута як директор стає відомий громадський діяч, б. гетьманський міністр закордонних справ, професор українського університету в Празі й доцент української історії на Карловім університеті Дмитро Дорошенко. На поодинокі катедри в Інституті покликано вже: Вячеслава Липинського, творця гетьмансько-монархічної ідеольоґії, д-ра Мірчика й д-ра Залозецького. Крім того мається покликати ще відомого професора-стипендіянта подебрадської Академії В. Тимошенка, який під цю пору перебуває в Америці. Відкриття інституту відбудеться між 1—5 падолиста.

Згорів готель у Тартарові. У ночі з пятниці на суботу минулого тижня вибух у готелі Гірша в Тартарові пожар, що знищив до нащаду деревляний будинок ураз із господарськими забудуваннями. Огонь обхопив в одній хвилині ввесь будинок і внеможливив відразу всяку ратункову акцію, якої впрочім і так не було, бо не було ніяких пожарних приладів. Гості, що мешкали на 1 поверсі, пробуджені зі сну, вискакували в біллю на долину. Шкода дуже значна, бо крім самого готелю й обстанови, згоріли значні ресторанні припаси (між іншим 300 годованих курей і качок). Пожар трівав від 1 години в ночі до полудня слідуючого дня. Причина пожару доси не відома.

Американська рекляма. Один відомий італійський політик виїхав у подорож на студії до Америки. Одного разу появився він на офіційному принятті з плястериком на лиці. На запит, що йому сталося відповів, що при голенню скалічився бритвою X. На другий день явився в нього представник конкуренційної фірми й запропонував йому 5.000 долярів за дозвіл помістити його вид в американських часописах із таким підписом: »Я скалічився в лице, як голився бритвою X«. На превелике зчудування агента Італієць не приняв цеї приманчивої пропозиції. — Інша справді американська реклямова історійка така: Один Італієць, що живе в Люзіяні, звернувся по смерти батька до похоронного заведення з порученням забальсамувати тіло покійного батька. Підприємець по довершенні бальсамування післав синові такий високий рахунок, що син злякався. Сума була така велика, що Італієць ніяк не міг заплатити її. Він заявив підприємцеві, що ніяк не в силі заплатити такої суми. Тоді власник похоронного заведення сказав, що забальсамованого мерця помістить у вікні як рекляму для свойого заведення. Італієць обжалував погребника в суді, та суддя видав присуд у користь похоронного заведення, мотивуючи тим, що кожна праця повинна бути відповідно винагороджена й віритель виявив доволі зглядности, уживаючи незаплаченої праці як реклями й так облекшуючи довжникові сплату довгу.

Страшна катастрофа в тунелі підземної залізниці. В новойорській підземній залізниці сталася страшна катастрофа. Від удару грому звалилися великі маси землі на поїзд, що переїзджав, пробили крівлі возів і спричинили смерть багато осіб. Числа жертв не вспіли ще доси ствердити. Ізза американського свята поїзд був переповнений подорожними й був саме в тунелі в глибині 30 стіп, коли грім ударив у землю та спричинив усунення землі. Сталося це так нагло, що машиніст не міг уже спинити поїзду. Що світла погасли, зчинилася страшна трівога й переполох. У темряві пробивали собі подорожні дорогу до виходу. Багато осіб старалося видістатися з возів вікнами, та ражені електричною струєю, гинули на місці.

Конґрес монархістів розбили П. П. С. і Визволеня. У Ченстохові відбувся 8-го вересня в середу польський монархістичний конґрес селянської партії, що її утворили бувші члени »Визволеня«. На конґрес прибуло до 700 відпоручників із ріжних сторін краю. Після богослуження на Ясній Горі серед окликів »Хай живе король« і »Геть із партіями« почалися наради в салі Пожарної Сторожі. Проводив князь Друцький-Любецький. Бесідники посол Цвяховський, секретар орґанізації Ґрухала висказалися за боротьбою зі соймом і партійністю та доказували, що тільки монархія спасе Польщу й заведе загальний добробут. Делеґат Мацейовський назвав сучасну Польщу »божевільним подвірям«.

В часі нарад вдерлися на салю прихильники »Визволеня« й П. П. С. і розігнали учасників. Тоді монархісти уставилися в ряди й рушили походом серед окликів: »Хай живе король« на Ясну Гору. Похід розігнала поліція, що повідбирала численні транспаренти. На вечірному вже дуже нечисленному зібранню відчитано резолюції проти зброєння »Стшельца« й за енерґійною боротьбою з комунізмом. До часу вибору короля ухвалено за символ королівської влади в Польщі признавати Пречисту Діву, Королеву Польської Корони.

Пані Колонтай знов дипльоматкою. »Н. Йорк Трібюн« доносить із Москви, що радянську дипльоматку, Олександру Колонтай, іменували знову радянським послом, а саме в Мексику. Як відомо, п. Колонтай була до недавна представницею радянщини в одній із скандинавських держав, та її відкликали відтам на невпинні домагання, бо заховувалася надто свобідно тай за багато видавала на одяги.

Оповістка.

Отсим дякуємо п. Андрієви Демковичеви, маляреви зі Старого Самбора і поручаємо його Всеч. Духовенству і вірним за це, що гарно, після вимог нашого св. обряду і по приступній ціні помалював нашу церкву в Явірках.

За комітет: *о. Петро Мриглод, Кость Коновал, Теодор Масляк* (церковні провізори).

Нові книжки і видання.

Календар Товариства „Просвіта“ на звичайний рік **1927.** Річник 49. Видання Товариства „Просвіта“ у Львові ч. 704. Зміст: Календарієм **М. Кордуба**: Територія і населення Радянської України. **Іван Калинович**: Як працювати по читальнях „Просвіти“?. **Н. Раковський**: Найновійші здобутки наук про природу. **Микола Чайковський**: Декілька розділів із суспільної фізики. — Всячина. За працю для народу. Д-р **Маріян Стахурський**: Що знаємо сьогодні про скаженицю?. Д-р **К. Трильовський**: Дещо про селянські хати. Д-р **Ст. Баран**: Важніщі постанови про військову службу. Услівне завішеня судової кари і ін. Сторін 240 вел 8⁰

Місіонар Пресв. Серця Ісусового. Річник XXIX. Лист X. За жовтень 1926. Редактор О. Платонід Філяс ЧСВВ.

Душпастирь. Офіціяльний орґанъ епархіи мукачевской. Число 7. 1926. Септембрій. Рочникъ III.

Виходить кожного місяця раз, крім липня й серпня. Редакція: Ужгород, вул. Капітульна ч. 3. Адм. Епископська канцелярія.

Із біржі.

Львів, 7. жовтня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·00—	9·02	зол.
Доляри кан.	8·91—	8·93	„
Кор. чеські	0·26—	0·26 5	„
Фран. фр.	0·25—	—·—	„
Фран. швайц	1·73—	1·74	„
Фунти штер.	43·50—	43·63	„
Ліри італ.	0·33—	0·34	„
Шіл. австр.	1·26—	1·266	„
Нім. марк.	2.13—	213.80	„

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег. дост.	44·00	45·00	„
сел.	41·00	42·25	„
жито нове	31·00	31	„
ячмінь на мливо	27.00	27.50	„
ячмінь пашний	24·75	25·25	„
ячмінь броварнян.	30·31	—·—	„
овес новий	26·—	27	„
гречка	28·75	29·25	„
кукурудза рум.	29 39	—·—	„
картоплі	5·50	—·—	„

ВАЖНЕ ДЛЯ ВПР. О. О. ДУХОВНИХ П. Т. ДЯКІВ І ЦЕРКОВНИХ ХОРІВ.

Вже вийшли з друку

Евхаристійні пісні

з нотами на мужеський і мішаний хор, як ч. 15

Духовно-музичних творів о. Йосифа Кишакевича.

Ціна окремого примірника зол. 2·50, з почтовою порученою пересилкою зол. 3·—.

Замовлення приймає:

Адміністрація „Нової Зорі“ Львів, вулиця Сикстуська 39 в.

Першорядна кравецька робітня

С. КЕЗИК & Ф. МАТЛЯС

Львів, вул. Рутовського ч. 5.

(vis-á-vis лат. катедри).

Виконує всякі кравецькі роботи солідно по низьких цінах.

Для Всч. Духовенства рсверенди, папістики, пальта й колпаки. — Для Вп. Панів виготовлює всякі кравецькі роботи скоро й елеґантно після найновіших зразків моди та по можливо низьких цінах.

—2

ВЖЕ ПОЯВИВСЯ З ДРУКУ

ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЄНДАР

„МІСІОНАРЯ”

НА 1927 Р.

Ціна 1 зол. 50 сот. без почтової оплати.

Замовляти:

Видавництво ОО. Василіян, Жовква.

Важне для ОО. Духовних!

ПОПУЛЯРНІ КАТЕХИТИЧНІ ПРОПОВІДИ

о. П. Швілінського в перекладі **о. Д-ра ЯРОСЛАВА ЛЕВИЦЬКОГО.**

Часть перша. ПРО ВІРУ. Ужгород 1926, ст. 366. — Поручені Впреосв. Митрополичим Ординаріятом!

Ціна одного примірника зол. 7·—, з огляду на підвишку почтової тарифи з почт. поруч. пересилкою зол. 7·75. — За післяплатою зол. 8·—

На замовлення висилає:

Адміністрація „Нової Зорі“, Львів, вул. Сикстуська 39 а.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 40. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 17. жовтня 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації „НОВА ...

...го почт. ...ад. Краків ч. 405.867.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

...kowe T-wo im Szewczenk... Biblioteka... ul. Czarnieckiego 24

ЗМІСТ: Культ Франка. — Вільнодумний (ліберальний) католицизм. — Церковно-релігійне життя. — Кімната ч. 9. (фейлєтон). — Огляд народньої роботи в Америці. — Етичні ідеї в соціольогії (фейлєтон). — Політичний огляд. — Про що пишуть часописи. — Новинки. — Дописи. — Нові книжки й видання. — Оголошення.

Культ Франка.

Від року йдуть у нас змагання ввести культ франка. Сі змагання слідні на всіх українських землях: на Великій Україні, на Західній Україні, в Америці й на еміґрації. На Радянській Україні приготовляють між иншим видання всіх творів Франка і збирають ґроші на його памятник у Львові. За Великою Україною йдуть слідом і инші українські землі. Не хоче позаду остати й Галичина.

Великій Україні годі дивуватися. Годі дивуватися, що большевики, принціпові вороги всякої релігії, атеїсти й руїнники ширять культ поета, котрий був також атеїстом Зате мусимо дивуватися головно Галичанам, що наслідують сліпо большевиків і стараються собі поширити між народом культ письменника, котрого ідеольоґія є вбийчою для всякої суспільности. І що найсумнійше, що на чолі сеї акції станули найповажнійші наші освітні й культурні інституції.

Иншим разом люблять наші люде не тільки нарід, але й себе називати християнами; иншим разом почуєш від них щирі патріотичні визнання. А тут культ Франка! Що за послідовність! Християнський світогляд і патріотизм з одного боку, а культ Франка з другого боку. Як це погодити?

Всім відомо, хто був Франко, докладнійше, який був його світогляд. Він з сим зовсім не крився. В своїх поезіях перечив Франко істнування душі, заперечував всяку релігію, а тим самим всяку оперту на вірі в Бога мораль. Релігія у Франка се мітольоґічний дим. Бога — каже він — творить собі сам чоловік. Франко не признає отже ніякого Бога, для нього істнує тільки матерія.

Як бачимо, то Франко чистої крови атеїст і матеріяліст.

Чи супроти того може християнська суспільність ширити культ Франка? Що сказалиби большевики, колиби ми домагалися від них поширювання культу пр. якогось нашого Святого? А ми, християне, малиби ширити культ того, що зневажав Бога, релігію, що перечив Сотворителя, перечив душу, що насмівався з нашої християнської релігії? Де розум, де лице щось подібного жадати від нас, християн?

Шириннєм культу Франка пособляється рівночасно ширенню безвірства, а безвірство се найбільший ворог всякої суспільности.

Що значить для якогось народу безвірство, бачимо наглядно на Франції. Перед якими сто трицять літами, перед великою французькою революцією, було в Франції населення майже половина того, що мала ціла Европа. А тепер одних Німців два рази стільки, шо всіх Французів разом. Бувають у Франції школи, де сидять в клясі по двоє, троє дітей. Уродин що раз менше, випадки смерти щораз частійші. Французький нарід вимирає.

А яка сього причина? Одно безвірство. Се безвірство вщіпили у французький нарід ще перед великою революцією ті, що голосили „науку“ і „поступ“, а віру в Бога називали „видумкою попів“. Який був наслідок тої науки безвірства? Нестримний упадок могутнього досі французького народу.

Така доля всіх народів, що перечать Бога. Бо коли нема Бога, нема найвищого авторитету, тоді настає розклад в політиці, в школі, в суді, в родині, в подружю. Коли нема Бога, тоді політик каже: „Чому я не можу вжити політики на свою власну користь?“ А суддя каже: „Чому я не можу датися перекупити?“ А жінка каже: „Нащо мені родити діти і мучитися коло них, чому я не маю погуляти, забавитися?“ Так зачинається кара Божа, так зачинається упадок народу.

Кождий отже письменник, кождий поет, котрий ширить безвірство, нераз може й мимоволі підкопує основи своєї суспільности, а вже в кождому разі має відємний вплив на поодинокі особи, особливо на ніжні молоді душі. Чи маємо давати приміри? Є у „Притчах“ звісного данського письменника Иоганнеса Єрґензена потрясаюча картина такої молодої „хорої душі“, зломаної саме впливом поета. Ось вони, кровю серця писані, слова, що їх такий нещасний молодець кидає у вічі поетови: „Пане! Ви не свідомі цього, що робите, коли сидите оце тут над папером, при цвітах і вогні, а думки гей потічні хвилі, пливуть, пливуть!.. Не знаєте, кілько то людських істнувань одною рисою пера перетворюєте, зміняєте, формуєте! Ви не спроможні проймити оком непрочислених скитальців по царинах життя, що їх ви перетомили та зломили. Ви не відаєте, кілько життєдайних корінів підтяли, кілько то присудів смерти ви підписали на тих білих чвертках паперу... Гей, бачу я їх усіх під авреолею оцих зівянутих, умираючих квіток!“

„Миж тим живемо, що ви, поети, пишете... вироблюємося після ваших ідей, що їх переливаєте не на папір, але на наші молодечі душі Наша юність живе духом ваших думок та творів, наша молодь — це молодь ваших творів! Якщо ви їй покажете шляхи тудою, де роскоші й роспуста під ніжними вашими заслонами святкують свої оргії, — вона буде ледача та нуждарна. А як захочете її ви мати чистою та доброю, то вона такою й буде, як лише вітхнете в неї запал до змагання. Ми, молоді віримо в те, в що й ви вірите, ненавидимо, що й ви ненавидите. Від вас залежне й це, чи молодець у прийдешності героєм стане чи падлюкою, чи дівчина на жінку виросте, чи на наліжницю“. (Тінь).

* * *

Щож нам робити з Франком? Чи не признавати його поетом і письменником? Зовсім ні! Франко се великий поет і письменник, шо написав богато гарних творів. І сі його гарні твори, але тільки сі, можемо ми поширювати між народом. Зате твори, в яких Франко виступає проти релігії й Бога, ширити нам за ніяку ціну не вільно як християнам і як патріотам.

А вжеж зовсім не вільно нам як християнам і як патріотам ширити культу Франка. Культом святкує яканебудь нація тільки такого поета, що вірив в Бога. Таким поетом є для Анґлійців Шекспір, для Італійців Данте, для Поляків Міцкевіч, для Українців Шевченко. Тому християне беруть участь у святкованню культів тих національних ґеніїв. Але ніколи й ніде не беруть віруючі християне участи в культах невіруючих людей.

Культ се пошана особи і всеї праці даної особи, се освячення цілости її роботи.

Франко отже не може бути предметом культу української суспільности.

Вільнодумний (ліберальний) католицизм.

Його мнима реформа католицизму в дусі культури є противна духови і практиці Церкви. Правдива реформа.*)

Деякі католики уживали свого часу тих думок (вільнодумного католицизму) до оборони правди. Судили зі становиска противника і говорили так: таж і вони (вільнодумні католики) люде і нічого більше не жадають, як лиш прав чоловіка. Подібні погляди виявляють і нині деякі вірні і добре думаючі католики, але коли вповні розумілиби, до чого вони ведуть, напевно відкинулиб їх з відразою. Бо треба добре памятати, що не можна через пальці дивитися на блуд, коли він є хитрий і лукавий**). А таким є якраз вільнодумний католицизм. Це система лицемірства. Він є всім, патріотизмом, гуманністю, але не правдивим католицизмом. Без ніяких шкрупулів для земських зглядів пожертвує найсвятійшими інтересами віри. Тримає сторону світа, бо сам є від світа і по світовому настроєний. Є ріжні відміни вільнодумного католицизму. Всі однак мають це спільне, що хотять бути незалежні від авторитету, а саме мають свою свобідну думку в справах 1) науки Церкви, 2) богослужень і 3) дисципліни,

*) Диви „Н. З.“ ч. 38. (Die Welt, in der wir leben, v. R. J. Meyer S. J. — Elfte Unterweisung) переклав: о. Лев Вань.

**) як пр. деякі „Голоси“ з національної преси.

не оглядаючися на духа Церкви й її слуг. Що до першого, то деякі твердять, що не муситься у все вірити та що кат. догми не є незмінні і під впливом модерних наук належалоби їх зреформувати, подібно й инші науки Церкви.

Ті і много инших думок, що їх »вільнодумні католики« обстоюють і проголошують, є відгомоном блудів, які Церков вже давно осудила. Деякі з них є очевидно еретичні, а хтонебудь свідомо, добровільно і постійно погоджувавсяби з ними, мимо всіх противних пояснень, перестає тим самим бути католиком. Инші означила Церков як ложні, соблазняючі, облудні, ображаючі католицькі почування, шкідливі Апостольській Столиці, противні духови і практиці Церкви.

Думки противні духови і практиці Церкви — це знаменна ознака »вільнодумного католика«. Якщо не виступає він отверто проти своєї Церкви, то щонайменше не оказує їй ніякої симпатії. Думає, що Церков доконче потребує реформи і що особливо він є покликаний її перевести. Щож нам сказати про його ідеї та ціли? »Чи реформа Церкви і католицизму є можлива?« — питає один учений і ревний епископ. І відповідає: »Певна річ, що можлива, але очевидно не в божому елементі Церкви, в її догмах, її моральних правах, ані в її середниках освячення і орґанізації, а тільки в її людському елементі. А чи католицька реформа під цю пору є конечно потрібна? Коли глянути, бачиться стільки шкідливих місць, так много познак хоробливого стану, стільки заразливих огнищ, так богато ропячих ран на тілі католицизму, що мусимо відповісти: так, реформа є конечно потрібна. Але як її перевести? Це є найважнійше, прямо пекуче питання; речники вільнодумного католицизму дають на нього сумно розчаровуючу відповідь.

З духового поступу людства — говорять — що обіймає в собі далеке зрозуміння правди, повинна Церков негайно користати. Це булоби справді нещастям, якщо дальше лишиласяби перенята давно пережитим та перестарілим духом часу і виявляла його на зверх. Вона повинна приноровитися до свойого нового оточення й іти разом з усім тим, що найліпшого і найвисшого нові часи видають. Коротко сказавши, повинна відновитися і цілковито змодернізуватися. Нехай увільниться від наростків минувшини і дасть світови »чисте і первісне християнство«, на якім можна булоб защіпити нову цивілізацію, та щоб тим робом видала свіжі та повні овочі.

Тим, що таке говорять, можна відповісти ось як: це, що ви хотілиб обтяти або віддалити з живого дерева Церкви, є в дійсности найкращим і найліпшим запахом католицизму... Не може бути нічого більше нерозумного, як радити Церкві, щоб вона давала згоду й уступки на те, щоби від модерного світа дістати право життя серед нього.

Ба, а наука! А вимоги науки! Чиж є надія, — питають деякі вільнодумні католики — щоб люде все терпеливо дивились на противне становско Церкви до цієї науки, що їй всі, навіть духовники, обовязані виявляти вдяку? Відповідають самі, що вони бодай не стерпілиби такого становиска. Дійсно забобонно почитають усе, що пишається назвою науки, хочби було й безвартісне. Замість уникати, вони ще обстоюють це, що Апостол публично обвинувачує: »огидну, пусту балаканину« і »спори ложно названого знання« (1 Тим. 6, 20). Смілі твердження людей науки приймають з якимсь святим ляком і запертим віддихом, зате про духа Церкви й її управу говорять ледви зі звичайною терпеливістю. Вільнодумний католик є буцімто нервозно вражливий зі страху, що Церков може якимсь чином зблудити. Має сумніви що до її мудрости, терпеливости і спосібности зайнятися людскістю. А собі підхліблює, що його власні думки є вислідом сильного, безпартійного, фільософічного духа.

Вправді обстоюють вільнодумні католики справу науки, але особлившу вимову розвивають тоді, коли промовляють в користь загальної культури. Намірена ними реформа — це реформа культури, культурницький католицизм. Вимога ставлена освіченим людям вірити і жити як вірить і живе звичайний католик, виглядає їм за тяжка. Хотілиб тому гірку пігулку віри осолодити сиропом культури. В дійсности це є короткозора, глупа політика! Бо кинувши раз освічених і напівосвічених людей в нурт безвірної культури і науки, вже тяжше прийдеться їм позискати їх для якоїнебудь віри. Тут лагідність не вистарчає. Треба конче операції і то операції ока. З очей тих сліпих, заморозумілих людей більмо мусить бути знято. Нехай зрозуміють, що їм треба найперше віри, якраз такої віри, що її має звичайний чоловік, поєдинчої, щирої, здорової.

Історія соток навернених досить ясно доказує, що найшляхотнійші здобутки у всіх часах треба завдячити щирій, чесній і потягаючій послідовности принципу, животворній доґмі і непохитньому авторитетови Церкви. З другої сторони досвід ревних священиків не менше ясно доказує, що зусилля ослабити науку Церкви і зменшити її велике духове вивінування було причиною, що навернення так многих поважних душ було останніми часами як не перешкоджене, то проволічене. А ще гірше, що віра зле поучених, самим собі вистарчаючих католиків стратила свою силу та промостила дорогу до відступства людей, що здавалось мали намір вести цілий світ до Христового стада.

Отже конечно потрібна є католицька реформа. Поверховний раціоналізм мусить зникнути в католицькому таборі. Обожаюче почитання ложної науки і ложної культури не сміє довше обезсилювати католицького характеру. Муситься плекати правдиву науку: таку науку, що не доґматизує гейби була непомильна, але яка обережно прямує до світла віри і відважно стає до оборони католицької правди. Правдивій культурі треба пособляти: такій культурі, що має на оці не так побільшення світського знання, як плекання і виобразування совісти (душі), що твориться не на взорах поганських, а католицьких ідеалів; культурі, що не наповняє

Тпитальна кімната ч. 9.

(Кінець).

Останнім із пятьох, що вмирали в кімнаті ч. 9, був Адам Шахів, волокита.

На вид, то й він лежав безтямно, як його чотири попередники — але й його душа була на мандрівці, заки найшла небесні ворота. У смертних судорогах побачив він себе нараз перед порогом рідної хати. Він потиснув клямку, та двері були замкнені. Він застукав, та не обізвався ніхто з середини.

— Тату, отворіть! — закликав він, та тут пригадав, що батько помер із жури, що син пустився на манівці.

— Мамо, отворіть! — закликав, та знов пригадав, що й маму вже давно вкриває сира землиця. Журба зза нього звялила й її.

Тоді впав він в одчаю на порозі хати.

Старець проходив мимо, побачив волокиту й підступив до нього:

— Чи вам що хибує? — спитав.

— Ах, — відповів волокита — хочу ввійти до середини, та не отвирають мені.

— Господарі цеї хати давно вже померли — сказав старець — і дім замнили тепер на громадський зсип збіжа.

— То піду відвідати покійників — сказав волокита й подався дальше.

І здавалося йому, що він жене, що духу.

Вкінці опинився перед ворітьми вічности. За ними певно живуть батько та ненька, там вітав і Господь.

Як він там увійде, настане вкінці мир і спокій.

Мир і спокій, що за ними він нераз так тужив, коли горівчаний чад вишумів йому з голови.

І тепер стукав він у високі ворота, так як передтим стукав у двері рідної хати.

— Батьку, — закликав він — відчиніть!

Та відповіла йому тільки глибока тиша.

— Мамо, отворіть! — кликав він — та відповіла йому тільки страшна мовчанка.

Тоді обхопила його дика лють. Він став гримотіти кулаками в ворота. Та злякався гомону крицевих воріт і втягнув голову в рамена, неначе боявся, що крицеві ворота впадуть і вбють його.

Гуркіт втих. Тоді почув він голос:

— Хто ти?

Голос проймав його серце мов розжареним вістрям стріли. Він пізнав, це був голос його батька.

— Ваш син, тату, ваш син! — закликав він.

— Хто ти? — спитав другий голос. А дзвенів цей голос, як любий, лагідний відгомін першого.

Ах, це був голос його ненечки!

— Мамо, мамо, це я, ваш син! — кликав він із болем.

А тоді благав він:

— Отворіть мені, отворіть мені!

І злилися оба голоси в один:

— Ти б у в наш син! Прошаком ходив ти попід чужі ворота й забув нас, і так знов попід чужі ворота прошаком ходячи, станеш знов нашим сином... іди, іди й коли станеш ним, верни знову!

Це »Іди, іди!« лунало так маєстатично, що він мусів іти назад, волокитою з під небесних воріт — назад до свойого нужденного життя.

І пішов він у смертних судорогах іще раз попід усі ці двері, куди ходив за прошеним хлібом.

Ось він знов студент університету й знов пішов під двері лихваря, що позиченими в нього грішми хотів сплатити всі свої легкодушні довги, що поробив їх на гулянку та пиятику.

Ось удруге він цей кандидат, що провалився при іспиті й удруге стояв перед дверми контор і бюр і питав, чи не потребують писаря.

І вдруге прогнаний за спроневірення секретар стояв перед дверми керманича мандрівного театру.

І знов був він рецитатором і деклямато-ром і стояв перед дверми управителів шкіл та інститутів, чи не позволять йому дати один вечір деклямації й рецитації... 20 сотиків вступ.

І знов був він робітником у робільні стрілива й стояв перед дверми моряцьких шинків.

І знов був волокитою... і мусів, ах, мусів ставати перед усіми цими дверми, що перед ними за життя випрохував собі хліба — аж поки знов не став чесним сином батька та неньки... аж поки хтось не скаже йому, що він не нуждений, обідраний волокита, але чесних людей чесний син...

Ах, він мабуть мусітиме вічно мандрувати, заки йому хтось мігби так сказати.

— — — — — —

У своїх смертних судорогах, у смертному маячінні мандрував Адам Шахів іще раз перед усі ці двері, що перед ними за життя стояв дійсно прошаком.

— Отче наш, — почав він теперечки молитися, як бувало за життя перед дверми хат, де давали йому мищину юшки або шматок хліба.

Сестра Антонія наслухала. Як із невиразного мимрання здогадалася, що волокита говорить »Отче наш«, стала й собі молитися й думала при цьому:

духа гордістю, але піднимає серце й ублагороднює його скромними і чистими думками і почуваннями. Католики мусять собі це упритомнити, що їх віра є щось більшого ніж наука, а релігія їх ліпша від культури.

Відповідно до послідного пояснення з питання католицької реформи насувається друге: »чи католики є такими, якими вони повинні бути?«

(Кінець буде).

З церковно-релігійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Папа до католицьких робітничих товариств.

В Антверпії відбувалася в днях 16 до 18. вересня с. р. міжнародня конференція католицьких робітничих товариств. До предсідника цеї конференції виготовив папа письмо, в якому висказує свою радість, що конференція займається так важним питанням, як відношення між капіталом і працею. Це питання може бути належно розвязане тільки в змислі принціпів, які заступає католицька Церква, принціпів про права й обовязки власности, як також її набуття й уживання. Ясному сформулованню християнського поняття власности треба посвятити як найбільшу старанність. Письмо вказує дальше на те, що сьогодня також між деякими католиками слідна небезпечна тенденція класти передовсім вагу на права робітників, не згадуючи також про їх обовязки. Вкінци заявляє папа свою любов супроти робітничого стану.

Ватикан і Італія.

Ватиканський орган »Осерваторе Романо« помістив статтю, в якій говориться, що розвязка римського питання є зовсім можлива. Стаття вказує на пропозицію відомого італійського публіциста Свіяті, по думці котрої італ. правительство повинно признати Ватикан суверенною державою з необмеженим правом власности до всіх папських палат. Ватиканські городи слідби побільшити. Ватикан повинен би одержати власний дворець і власний доступ до моря.

АНГЛІЯ.

Восьмий національний католицький конґрес.

Дня 24. вересня с. р. відкрито в Менчестері восьмий національний католицький конґрес. Ці англійські конґреси зорґанізовані на взір католицьких конґресів німецьких. В конґресі взяло участь 26 католицьких орґанізацій, як пр. Союз для поширення віри, Католицький союз Англії й Валії, Католицька Рада для міжнародних взаємин, Католицьке стоваришення свідчення, Католицьке еміграційне стоваришення, Стоваришення для опіки над катол. вязнями. Католицьке суспільне стоваришення, Католицьке сценічне стоваришення, Товариство католицької правди, Католицька унія Великої Британії, Католицький жіночий союз, Католицьке стоваришення молоді, Товариство для опіки над конвертитами, Федерація кат.- університетських стоваришень ітд.

Проти спіритизму.

Бувший англіканський духовник, тепер католицький священик, Х. Гоузе, оснував в марті ц. р. товариство під назвою: »Католицький хрестоносний похід проти спіритизму«. Основання цього товариства зробило на спіритистах велике вражіння. Загальне становище товариства таке, що спіритизм це приставання зі злими духами, а не з душами померших. Проти такого становища виступають деякі католики, що уважають спіритизм або обманством, або добачують в деяких феноменах ділання невідомих сил душі. Останній погляд має за собою визначних католицьких учених. Спіритизм в Анґлії є дуже поширений. Спіритисти пропаґують сатанізм, вільну любов, і ворожнечу супроти релігії. Як медій уживають правильно малих дітей, з огляду на те, англійські католики ведуть зі спіритизмом енергічну боротьбу.

Христіянсько суспільна партія.

Англійська преса доносить, що два визначні католицькі письменники в Англії, К. Честертен Г. Бельок, приступають до основання нової партії. Ця партія має мати програму христіянсько-суспільного напрямку, отже має займатися долею робітників, рільників, малих промисловців, купців і ремісників.

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ П. А.

Американці купують французькі монастирі й каплиці.

Недавно купив оден Американець французьку каплицю з XV. століття за 500.000 франків. Инший Американець купив ґотицькі вікна з костела Домініканів в Сенс за 20.000 франків і сходи з дому Франца І. Аббевілле за 400.000 франків. Ще инший закупив цілий монастир.

Висліди коедукації.

Про висліди коедукації в Зєдинених Державах висловився професор Х. Мерсієр, котрий довгі літа учив в Америці, дуже некорисно. Низшість американських шкіл перед европейськими приписує Мерсієр головно коедукації. Передовсім шкідливо впливає коедукація на моральність молоді. Лікар одного університету заявив, що 58 проц. студентів і студенток нездужає на такі хороби, котрі промовляють проти коедукації.

Зріст розводів.

Статистика за рік 1925 вказує на значний зріст розводів в Зєдинених Державах. В 26 державах число розводів в порівнанню з 1924 піднеслося о 3222 В 1925 р. було загалом 62.685 розводів, коли в р. 1924 було тільки 59.463. Зріст виносить отже 5.95 проц. Одною з головних причин розводів мають бути релігійні й національні ріжниці супругів.

КАНАДА.

Католицький університет.

Католицький університет Лаваль в Квібек святкував в маю ц. р. пятьдесятьлітню річницю свого основання папою Пієм IX. Почин до основання університету дав канадійський епископат.

Боротьба за святкованнє неділі.

Боротьбу за святкування неділі в Канаді ведуть католики щораз інтензивнійше, бо союзний закон являється тут невистарчаючим. Недавно відбувся в Гулі конґрес, який займався питанням, чи робітники бажають собі недільного відпочинку, чи не бажають. Виявилося, що тільки незначне число робітників хоче в неділю працювати і то тільки тому, що боїться втратити свої посади.

ПОЛЬЩА.

Резолюції останнього католицького зїзду в Варшаві.

В справі католицької преси:

1) Католицький зїзд стверджує наглячу потребу покликання до життя в столиці краю щоденного католицького письма. 2) Католицький Зїзд взиває католицький польський загал до видатного матеріяльного й морального попертя акції в справі основання письма утворенням на провінції комітетів пропаганди. 3) Зїзд стверджує потребу осно-

---

— О Боже! дай йому в милости Твоїй увійти в Твій вічний спокій!

Та Адам Шахів не міг іще ввійти в вічний спокій. Сестра Антонія могла думати, що недуга відібрала йому мову, що він уже тільки мимрав, та в дійсности воно було інакше.

Адам Шахів ставав перед дверми, що перед ними просив хліба за життя й говорив знову свої »Отченаші« і вин мусів говорити їх зівсімісінько так, як тоді, так побіжно, без думки, так механічно, так без змислу й без свідома, що він говорить найсвятіші слова. Він відчував, що це була його кара. Він повинен був ясно зрозуміти, яким нужденним був він волокитою. Він повинен так довго вистоювати перед хатами, перед дверми людей, аж хтось йому не скаже: »Тепер ти знову чесна людина! Людина, що моглаб працювати! Людина, що з чистою совістю й із щирістю зможе молитися: »Хліб наш повсякденний дай нам сьогодні!«

І Адам Шахів ходив від дверей до дверей. Перед кожними дверми мимрав свій »Отченаш«. Та ніодні двері не отворилися йому. Тепер було інакше, як колись у його дійсному життю, в його першому життю, що його тепер у другому мусить за кару пережити ще раз. Колись, як він станув перед дверми, то бодай відхилили їх і подали шматочок хлібця, або сотик. Та тепер не отворилися ніодніські двері.

І тепер пізнав він, що воно й не могло бути інакше.

Перед такими безвартними »отченашами«, що їх він колись говорив і тепер за кару мусив повторяти, не могли отворитися ніодні двері, що в них стоялаб людина, яка промовлялаби: »Ти не нужденний волокита!«

Боже! О справедливий Боже! Чиж не було ніодніських дверей, що перед ними відмовив він бодай один »отченаш« набожно, як ялося?...

Адам Шахів зібрав усі сили свойого мізку й шукав у своїй тямці цего однісього набожного »отченашу«.

І нараз його лице мов прояснилося... Була раз неділя... вона тепер була знову. Перед дверми прихідства стояв він тоді після ночі в лісі, що була повніська снищ з горілчаного чаду... перед цими дверми стояв він теперечки знову. Як він застукав у двері, вибігли діти, хлопчики й дівчатка в біленьких святочних одягах із свічками в руках, а за ними стояв священик. Він дав йому милостиню та сказав: »Чоловіче, й ти був колись такий!« І тоді він, обдертий волокита подався за дітьми до церкви й там змовив перший набожний отченаш.

Це все переживав він тепер знову. Дзвони дзвонили знову так весело. Світова зірниця впала крізь високі церковні вікна й поклала на все червоно-золотий одсвіт.

І тепер знову стояв він тамечки... в куті, за стовпами й говорив знову як перше отченаш.

Та цей отченаш був тепер інакший, як цей перший. Розбите, нужденне життя людини стояло на вколішках у кожному його слові. І все, все молилося враз, що ваготіло каяттям на цему житті людини... все каяття за всі дурощі й пияцький чад... холод левад під осінь і лісів весною... тепло з худібки в стайнях і пил на шляхах у літню жару... всі розпачні спомини про це, що могло бути й не було, що було й ніколи вже не буде — всі сказані гидкі, простацькі слова, кинуті милостині, злісні собаки по селянських обійстях... подерта одіж... все це разом молилося тепер у цему отченаші, що його говорив Адам Шахів, волокита в годині смерти.

У годині смерти він стояв знову в цю неділю в церкві. Та тепер проповідував священик і голосив: »Прийдіть до мене всі утруджені й обтяжені — я покріплю вас!«

І він підсунувся до дітей і молився з ними: »О Господи, я негідний, щоб ти ввійшов під мою крівлю, та промов одно тільки слово й моя душа виздоровіє!«

І дві великі, важкі сльозини покотилися з його очей. Одна впала на його одяг — і одяг став чистий і гарний, як одяг дітей, що приступали вперше до св. Причастя. Друга сльозина впала на свічку, що йому подав її малий прислужник... і від цеї слезини запалала свічка й світила як свічки дітей, тихим, золотистим сяєвом.

І як він оглянувся тоді, щоби найти собі місце, стояли там батько й ненька на вколішках і оставили місце для нього. Вони осміхалися до нього, батько мов говорив: »Мій любий хлопче!«, а ненька: »Моя люба дитино!«

Він хотів дякувати Господеві, та не вимовив ніщо тільки: »На віки, на віки!«

— — — — — —

Із цими двома словами на вустах помер Адам Шахів. Було це вечером, як дзвони на вечірню дзвонили й світова зірниця залила всю кімнату. Йому, що вмирав, були це дзвони й світова зірниця цеї неділі.

* * *

Як Адам Шахів лежав у білій смертній сорочці біля своїх чотирьох товаришів у »Шпиталі Пречистої Діви«, ніхто не міг пізнати вже в ньому колишнього вбогого волокити — коли не скажемо, що ми всі вбогі волокити Всемогучого Бога...

За др. І. Клюґом *Ал.*

вання католицького Пресового Бюра. 4) Зїзд звертається до своїх душпастирів з просьбою попирати католицьку пресову акцію.

В справі Католицької Ліги: зваживши, що католицька акція, котра св. Вітцеви Піеви XI. »так дорога, як зіниця в оці« і котра після його власних слів належить уже безперечно до пасторальних завдань духовенства й до християнського життя вірних, не є ще досі в Польщі однообразно введена і зединена, звертається загально-польський Католицький Зїзд з просьбою до преосв. польського Епископату, щоби справу заведення Католицької Ліги зволив взяти під ласкаву розвагу, видаючи відповідні статути, котрі означувалиби не тільки цілі і способи ділання Католицької Ліги, але також її організації в дієцезіях і в цілому краю. Зїзд стверджує конечність утворення одної Загально-краєвої організації, яка єдналаби всіх Поляків, що признають за конечне практичне примінення принціпів католицької віри в приватному життю і державній діяльности в цілі практичного здійснення тих принціпів.

В справі супружого права: 1) І. Загально-польський Католицький Зїзд в Варшаві взиває всі освітні стоваришення до якнайенергічнійшої акції в справі освідомлення католицької суспільности про нерозривність супружя. 2) Католицький Зїзд взиває правительство видати переходові приписи, що не позволялиби на примінювання приписів про цивільні вінчання й розводи, які є в б. пруській займанщині, до неприналежних там осіб. 3) Католицький Зїзд домагається від правительства, щоби не ждучи на управильнення супружого законодатства для цілої Польщі, представив проект устави, яка зносилаби упривілейоване становище православної Церкви що до супружого права, а то по думці резолюції ухваленої сенатом републики.

В справі німецьких католиків.

Ми згадували свого часу про статтю Дра А. Альбрехта, Німця з Праги, поміщену в католицькому тижневику »Дас нае Райх«, під заголовком: »Мученництво німецьких католиків в Польщі«. На цю статтю відповідають тепер в »газеті косьцельній« кс. Пехнік і кс. Шидельський. Очевидно, як запевняють оба ксьондзи, всьо написане Д-ром Альбрехтом це брехня. Поляки нікого не переслідували й не переслідують. Польське духовенство це взір терпимости; шовінізму в ньому нема ні крихти. Противно, не Поляки, а Німці є шовіністи. Польські ксьондзи це ангелята. Не поможе й скарга Німців до Риму, бо »Рим вже знає скарги німецьких »католиків« зі Шлеська... Також св. Отець, котрий нас пізнав досить добре і длятого може дав нам Конкордат, так немилий кс. Альбрехтови, денунціяціею його не перелякається...«

Огляд народної роботи в Америці.

(Допис із Детройт, Міш.).

Вже довгими роками еміґрує наш нарід з рідної землі, в ріжні сторони світа, а міжтим найбільше до т. зв. »Нового світа« т. є Америки. В Америці українських еміґрантів назбиралося найбільше і американські обставини навчили в скорім часі наших людей орґанізувати, творити стоваришення і т. п..

Перед трийцятьма роками основано тут запомогову орґанізацію, яка називалась »Руський Народний Союз«, а орґаном її був колись тижневик »Свобода«. По Кліфлендській конвенції десь 1915—16 роках »Руский Народний Союз« був уже досить сильною орґанізацією і змінив свою назву на »Український Народний Союз«, а орґан його став дневником і додержав ту саму назву й досі.

Редакторами Союзового орґану були за той час ріжні люде і так: спершу була ця часопись монархістична, обстоювала вона твердо австрійську монархію без огляду на українсько-народну справу. Опісля завертала вона в ріжні боки, противлячися другим орґанізаціям і деяким одиницям. Торкала вона досить часто справу релиґійну, до чого все дочіпляла ріжні прикмети. Головна ціль була розбити католицьку Церкву, причім нападано на пок. епископа Сотера Ортинського і о. шамб. Константина Курила. Ці два імена довше видніли в тодішних часах на сторінках часописі »Свободи«.

Останні часи, що їх переживала українська еміґрація, були незвичайно бурливі. Не тому, що це були воєнні часи. Але якось так зложилося, що власне в пору нашого найбільшого новітнього лихоліття в Старім Краю, наступило подібне, а може ще гірше лихоліття тут в Америці. Тяжко згадувати про причини, але мусить бути згаданий сам факт і його наслідки.

Безоглядна боротьба, викликана кількома зарозумілими одиницями, довела до цілковитого розстроєння національного почуття в народі. Тісно з тим йшов упадок етичних підстав, у найширших верств укр. громадянства. Коли в самій основі народу — в робучім люді — проявиться брак засад, після котрих укладається життя, тоді повстає цілковите безладдя — анархія.

Такий анархістичний стан запанував протягом останних літ між українською еміґрацією, чоловік став вовком другому чоловікови: двох людей боялося зі собою щиро говорити.

Бачучи цей розкол між нашим народом, пок. епископ Сотер Ортинський оснував в році 1913 зі щирих і вірних синів католицької Церкви і українського народу запомогове Т-во »Провидіння«, котрого орґаном є часопис »Америка« (виходить три рази в тиждень). З того часу почалася ріжна писанина в »Свободі« против Преосв. Владики С. Ортинського, бо мовляв, Владика розбиває нарід, бо заложив друге подібне товариство. При цім не обходилось без того, щоб не попалось кілька страшних слів проти нашого духовенства, Церкви, віри і т. п.

Ця писанина розбивала дальше малодухів нашого народу на еміґрації. Многі вирекліся зівсім Церкви і віри, стаючи атеїстами, другі знов зневірились, поділились на ріжні секти, треті чуючи відразу до католицької Церкви, перейшли на православє і т. д. Зазначити треба тут, що наш нарід любить волю, але ані не розуміє її докладно, ані не шанує її. Тут в Америці наш нарід чується будьто вільний, мовляв — тут „Free country" (вільний край) тут ми маємо користати зі слова, котре є популярне в Америці „independent" (независимий).

І власне задля цеї індепендентности наш нарід хиляться на всі боки, чуючись незалежним ні від кого, хто що хоче, те й робить, в що хто хоче, то вірить, коли хтось скаже добре слово, то буриться і каже: »то стара байка«.

Ця анархія охопила досить поважне число наших людей, із колишних ревних католиків стали рішучі протестанти, з ревних віруючих і почитателів Бога і Церкви Його стали нестримні атеїсти, з народних діячів повстали заскорузлі сепаратисти, з яких нікому не має користи, ані навіть їм самим.

Все це довело до цілковитого розколу. Ця нестримна анархія і безпощадні напади на Церкву, духовенство і його провід загнали Преосв. еп. С. Ортинського передчасно в могилу. Довгий час переживала наша Церква на еміґрації без Владики. Годі уявити собі, що за ріжні секти і угруповання повстали за цей час. Аж в році 1925 приїзджає новий епископ Преосв. д-р Константин Богачевський. Та не довго він міг розглядати по своїх людях і цер-

---

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 8

Етичні ідеї в соціольоґії *)

(Дальше).

2. Закон праці.

Друга велика соціольоґічна ідея се закон праці.

Всі знаємо, що значить працювати. Не знаю, чи буде яка користь з того, коли означимо працю як »зужитте людських сил для означеного вчинку«. Сили, котрі діляють при праці, се: розум, воля, змисли, порушаюча сила (особливо рука, „organum organorum", як її назвав ще Арістотель) Праця може отже бути духова або фізична. Розуміється, і в фізичній праці все є трохи духовости. Соціяльна праця — се праця для загалу, для суспільства, для суспільного добробуту. Господарська праця — се праця для матеріяльного добробуту, котрого людство потрібує (для поживи, для одежі, для помешкання і т. д.). Багато з того дає вже сама природа, але й то не без праці. Дальше праця перероблює ріжні природні матеріяли (ремесло) і переносить їх з одного краю до другого (комунікація і торговля).

Праця а праця. Коли говоримо про закон праці, не маємо на думці лише господарсько-продуктивну працю. Хоч і господарсько-продуктивна праця є чимсь більшим ніж то декому здається. Дехто думає лише про фізичну працю. Але для суспільного господарства, для доцільного і трівкого заосмотрення суспільства всяким матеріяльним добром не вистарчає сама ручна і взагалі сама фізична праця, але потрібна ще й духова праця. Треба винахідчої праці: думок, ідей, плянів. Без ідей нема жадного поступу. Треба провідничої праці: доцільну працю треба орґанізувати, надзирати і нею проводити. Потім, розуміється, треба виконуючої праці: праці руками, знаряддєм, праці машиною, котра почасти заступає людську працю. А є багато духового труду, що не є безпосередно продуктивним, та всетаки є посередно продуктивним. В господарській праці є три сили: умова, моральна і фізична. Тому має, бодай посередно, велике господарське значінне також кожда праця, котра зберігає, кріпить і плекає сю потрійну силу: праця над здоровлєм народа, над вихованнєм і освітою. Праця над здоровлєм і фізичною силою народа, отже праця лікарів, боротьба з пошестями, особливо з тими, що поширені між народом, як сухоти, піянство, розпуста. Праця над вихованнєм народа — се праця педаґоґів; праця коло виховання волі й характеру; праця над підтриманнєм моральности, мужности, тверезости, жертвенности; праця над правдивим розуміннєм самої праці, її очищуючої та підбадьоруючої сили; праця над охотою до праці. Праця коло освіти — се праця учителів; праця над загальною освітою для орієнтації в часі і в краю, про людий і річи; вкінци праця над фаховою освітою, господарською, торговельною, технічною. Вся та праця витворює також господарські вартости, бо створює людину - робітника.

Попри все те є ще праця, котра хоч господарсько не продуктивна, але всетаки соціяльно корисна. Працює не тільки селянин-хлібороб, котрий оре ниву, працює також учений, що роздумує над проблємами; працює й мистець, представляючи красу, працює монах молитвою. Дехто не може зрозуміти того, щоб молитва могла мати соціяльне значінне. Разом з Йосифінцями просвіщенного віку ненавидить він усі монаші чини. Та коли ся справа з фільософічного становища може бути не зовсім ясна, зате ясна вона зі становища христіянської метафізики. Закон соціяльности і солідарности має вартість не лише в матеріяльнім, але і в духовім світі. В духовім світі може оден другому в особливший спосіб помагати молитвою. Монаші чини жертвуються отже молитвою за суспільність і суспільність булаб невдячна, колиби того не признавала. Ті чини не є отже соціяльно безплодні, якби то декому здавалося. Св. Венедикт у славнім своїм «Правилі« ставить на першім місци молитву, »божу працю«, як він її назвав, а на другім щойно місци иншу працю (працю наукову, мистецьку, хліборобську й ремісничу). Се певне, що Венедиктинці своєю науковою та мистецькою працею зберігли світови стару культуру, своєю хліборобською та ремісничою працею створили европейським народам нову культуру, а своєю молитвою запевнили тій культурі най-

квах. Ще й не оглянувся добре, ще й рік не минув, а вже почались ріжні вишуки та вигуки на Владику. Хтож почав? Та ніхто инший як редакція американської »Свободи«, котрої редактором став недавно б. посол Уряду Петрушевича п. д. д-р Лука Мишуга. Цей чоловік з особистих причин має якусь ненависть до Владики і звідси він почав вишукувати ріжні арґументи против Церкви і католицизму, мовляв, такого Владику, що накинений нам Польщею і Римом, що не протестує проти ганебного конкордату і целібату, ми не хочемо. Ми хочемо, щоб наш Владика був з народом. А як з народом, з котрим народом, де той народ, коли він уже розбитий на як найдрібнійші частини, що гурток людей, то якихось инших поглядів і иншої віри — цього нема кому сказати.

(Кінець буде).

Політичний огляд.

УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ.

Віча У. Н. Д. О.

Укр. Національно-Демократичне Об'єднання влаштувало дня 3 жовтня ц. р. віче в Глухівці у Львівщині. Було до 600 людей із Глухівця та сусідних сіл. Реферував голова Повіт. Нар. Ком. п. І. Ліщинський. Ухвалено резолюцію з протестом проти накинення правительством наказного війта Поляка й прибічної ради з 5 Поляків і 2 Українців (у селі є понад 160 українських родин і тільки 6 латинського обряду) і і.

Безхосенна полеміка

на нашу думку ведеться тепер між орґанами УНДО »Ділом« і »Радою« про це, хто завинив у нашій невдачі в щойно недавній минувшині. Оба часописи на втіху своїм і не своїм противникам закидують собі ріжні провини. Краще оставити те, що було, під осуд історії, а самим замість тратити час і кошти на непотрібну й шкідну суперечку, взятися до реальної праці для добра рідного народу.

Нова партія.

Як ми вже писали від довшого часу велися переговори в справі злуки партій »Селянського Союзу« й »Народної Волі« в одну партію. До цеї вже прийшло. А саме дня 10 ц. м. зійшлися ві Львові всі партійні посли »Сель. Союза« та до 50 членів партії й до 50 членів партії »Народня Воля«. Нова партія прийняла назву »Українське Селянсько-Робітниче Обєднання. На чолі нової партії стоїть тісніший комітет із 6 людей. Центральний комітет має складатися з 18 людей. Після голосування над злукою обох партій відчитано відповідні заяви »Сель. Союза« й »Нар. Волі«, а після цего спільний маніфест. У часі відчитування цего маніфесту зявилася поліція й розвязала збори. Тоді пос. Маківка відкрив звідомне посольське віче. Та поліція розвязала й віче. Нова партія задумує видавати у Львові власний щоденник.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Екзекутива християнсько-народної партії Закарпаття відбула дня 2 ц. м. засідання в Ужгороді, на якому посол о. А. Волошин реферував про політична положення. Посол представив і нового секретаря п. Михайла Гелебана, який уже тепер подав свої пляни для оживлення орґанізації партії.

ПОЛЬЩА.

Конференція представників меншостей Польщі.

В пятницю дня 8 ц. м. відбулася в Варшаві конференція представників Українців, Білорусинів, Литовців і Німців. Від Українців були д-р Дм. Левицький і сен. Черкавський, від Білорусинів посли Єреміч і о. Степкевич, від Німців сен. Гасбах і пос. Уліц. Від Литовців був один представник. Радили над справою обєднуючої бази для непольських народів польської республики. Конференція обмежилася до підготовчої роботи, намітила покищо тільки спільне пресове бюро. Цю справу порішать остаточно 25 ц. м.

Конференція в справі польської ноти до радян. правительства.

Марш. Пілсудский конферував у неділю 10 ц. м. з міністрами Мейштовичем і Залеским у справі буджету на найблизчий рік та над змістом ноти, що її вручать у Москві в справі литовсько-радянського ґарантійного договору.

Шкільне питання на польському Горіш. Шлеську.

Справа заквестіонування польською шкільною владою на Горіш. Шлеську заяв батьків, що домагалися закладання німецьких шкіл, викликала ріжницю думок між польським правительством і предсідником мішаної комісії Кальондером. Предсідник Кальондер не признав становища польської влади й тому справа перейде мабуть до ради Союза Народів.

Рада міністрів ухвалила проект прелімінаря на 1927 р.

На засіданні з 11 ц. м. рада міністрів ухвалила буджетовий прелімінар на 1927/8 р. Загальна сума видатків виносить **1899 міліонів** зол. В подрібних позиціях прелімінар представляється так в округлих цифрах: А) **Видатки:** 1) президент річипосполитої 3830 тисяч; 2) сойм і сенат 6900 тисяч; 3) президія ради міністрів 1646 тисяч; 4) найвищ. палата контролі 4520 тисяч; 5) міністерство загрян. справ 39.000 тисяч; **міністр. військ. справ 622.887 тисяч;** 7) мін. внутр. справ 179.000 тисяч; 8) мін фінансів 100.000 тисяч; 9) мін. судівництва 89.000 тисяч; 10) мін. промислу й торговлі 23.103 тисяч; 11) мін. комунікації 3.024 тисяч; 12) мін. хліборобства 32.811 тисяч; 13) **мін. просвіти 292.570** тисяч; 14) міністерство праці 56.311 тисяч; 15) мін. хлібор. реформ. 34.485 тисяч; 16) емеритури 74.864 тисяч; 17) інвал. ренти 101.471 тисяч; 18) державні довги 145.070 тисяч. Б) **Прибутки:** 1) адміністраційні 1,207..6 міліонів зол.; 2) державні підприємства: чистий прибуток 95 міліонів зол.; 3) державні монополі: а) спірт 275 міл. зол., б) тютюн 270 міл. зол., в) сіль 32 міл. зол., г) сірники 8694 тисяч, д) державна льотерія 8757 тисяч зол.

Проект державного підсекретаріяту для меньшостевих справ.

У найблизчому часі має рада міністрів розважати проект утворення державного підсекретаріяту для справ народніх меньшостей. Як кандидата подають Льва Василевського, теперішнього члена комісії знавців справ народніх меньшостей.

Страйк робітників при будові порту в Гдині.

У порті в Гдині застрайкувало 400 робітників, зайнятих при будові порту. Причиною страйку невиплачення сезонового додатку.

Марш. Пілсудский обїздитиме західнє пограничя.

У Варшаві кружать вістки, що марш.

красше, що правдива культура може мати, внутрішну преобразуючу силу.

Закон праці. Коли отже говоримо про закон праці, розуміємо кожду працю, котра соціяльно корисна. В суспільстві необхідний поділ праці і тому булоб односторонно, колиб ми одну працю признавали, а другу ні. Одні нехтують фізічною працею, другі духовою. Правда ані по однім ані по другім боці. Тим, що нехтують духовою працею, сказав уже Фрідріх Ліст[50]). »Отже сей, хто виховує і образує людий — се нероба, а робітником є лише той, хто годує поросят«[51]). А тих, що недоцінюють фізичну працю, може кождий загальний страйк поучити, що сталосяби з ними, колиби не було таких робітників.

Закон праці є насамперед вже законом індівідуального життя. На се влучно вказують фільософи, кажучи, що праця є розвоєм кождого єства. До найнизшого відділу єств належить „massa iners", мертва, безобразна і пасивна матерія, а найвисшим єством є Бог, „actus purus", чисте самобутте, а заразом і безконечна діяльність. Через працю стає річ неначе співучасником божої творчости. Не наша задача розвивати ті думки далі. Праця є також моральним обовязком. Безчинність доводить людину до моральної мертвоти. Лінивство се найпоганійша гидота. Отже і з морального погляду є закон праці загальним законом людського життя. Та не в тім лежить наше питанне.

Наше питанне соціяльне, а іменно: чи й зі соціяльного погляду закон праці є загальним законом.

Два роди людий. Питанне се є для великої більшости цілком ясне. Велика більшість людий може виживити себе лише працею. Праця є загальним середником, котрим люди себе утримують. Обовязок праці є отже для великої більшости людий сполучений зі самим життем. Можливим для них є лиш: або праця, або жебранне, або крадіж[52]). Крадіж очевидно несправедлива. Спомагати прошаків є правда чеснотою, але не є чеснотою приниманнє милостині, якщо людина може працювати, а не хоче. Така людина є дійсно трутнем і галопасом, що жиє на кошт другого і відбирає від дійсно убогих. Про таких казав св. Павло: Коли хто не хоче працювати, нехай і не їсть (2. Solun 3, 10.). Гарно здійснила се перша християнська Церква. Кождому старалася вона запевнити »мінімум екзістенції« і то тим, котрі могли працювати, працею, а лише хорим і безробітним допомогою із спільної скарбниці.

У тій великій більшости є знов найбільше таких, котрі мусять вживлюватися працею своїх рук. Менша часть тих, що сповняють иншу також корисну працю. Розуміється само собою, що сі останні не є ніякі соціяльні трутні. Вони, правда, не вироблюють своєю працею матеріяльних дібр, лише приймають їх від суспільства, отже від тих, що працюють своїми руками, але й вони трудяться для суспільства, вони дають суспільству і господарсько працюючим верствам добра і вартости вищого роду. В тім змислі знову говорив св. Павло: »Коли ми сіяли вам духовне, чи велика річ, колиби ми ваше тілесне жали« (1, Кор. 9, 11). Хто так робить, той не жне там, де не сіяв. Можнаби се так сказати: правда, що жне, чого не посіяв, та зате другі жнуть, що він посіяв, а коли порівнаємо одну сівбу з другою, то певно, що його сівба не буде менше вартною. Отже і ті сповняють соціяльний закон праці.

Коли відрахуємо сю велику більшість, остане меншість, що жиє з праці других. Щож робити з нею? Чи до неї відноситься закон праці? Не маємо тут на думці дітий, старців, хорих і всіх тих, котрі до праці не спосібні. Се природна вимога соціяльности і християнська заповідь любови, що про таких повинні старатися другі, що про них має старатися суспільність. Маємо на думці лише тих, котрі моглиби працювати, а не працюють, або не роблять бодай нічого, що булоби соціяльно корисним.

(Дальше буде).

---

[50]) німецький економіст (1789—1846).

[51]) Ratzinger, Die Volkswirtschaft in ihren sittlichen Grundlagen, I 95, 155.

[52]) Порівнай Garriguet L., Etudes de Moral et de Sociologie, Paris, 190, 37.

Пілсудский задумує в найблизчому часі обїхати західнє погряничя. В звязи з цим буде воєв. Бніньский прийнятий в Бельведері.

НІМЕЧЧИНА.

Німецькі кольоніяльні аспірації.

Міністер внутрішних справ виголосив учера в Берліні через радіо промову, в якій заявив, що поворот Німеччини в ряди кольоніяльних держав є справою чести Німеччини й її рівноуправнення політичнього й культурного та домаганням самостановлення.

Чи поворот б. цісаря Вільгельма до Німеччини?

Пруська державна рада визначила б. цісареві замок у Гамбурзі на постійне місце побуту. Бувш. цісар мав уже передтим сондувати думку анґлійського правительства за посередництвом голяндських аристократичних кругів.

Після донесення голянд. міністерства заграничних справ б. цісар виявив намір опустити свій дотеперішній осідок ізза здоровних зглядів. Французький уряд заграничних справ поробив старання, щоби поінформуватися про дійсні пляни бувшого цісаря.

Німецька нота в справі Хоржова.

Німецьке правительство вислало до польського правительства ноту, в якій знову домагається звороту хоржовських фабрик для „Bayerische Stickstoffwerke". Німеччина відкидає рішучо якунебудь полюбовну полагоду справи й домагається видачі хоржовських заведень Німеччині як німецької власности.

Відшкодовання для Гогенцолернів.

Соціяльно-демократична соймова фракція пруського сойму прийняла компромісову пропозицію щодо відшкодування родини Гогенцолернів. Пруська держава одержалаби 87 тисяч моргів землі й два замки в Берліні. Гогенцолерни одержалиб готівкою 15 міліонів марок, та осталоб при них 250 тисяч морґів землі й добра Олесніц на Горіш. Шлеську.

ФРАНЦІЯ.

Рун на Французький Банк у Тульоні.

У звязи зі скуповуванням відділами Французького Банку золотих і срібних франків пануе в льокалях цих відділів така гнота суспільности, що в багато місцевостях дійшло до нещасливих пригод. У відділі в Тульоні зголосилося біля 800 людей, так мусили завізвати поліцію. Та багато поліцаїв товпа поперевертала й потратувала, 13 осіб потерпіло тяжчі й лекші ображення.

АНҐЛІЯ.

Поворот вуглекопів до праці.

У копальнях Нотінґам і Дербі вернуло до праці біля 9000 вуглекопів. Досі вернуло до праці 171.419 вуглекопів.

Більшість вуглекопів заявилося проти правительственного проекту.

У вуглевих ревірах при голосуванні над запропонованим правительством компромісом, велика більшість вуглекопів заявилася проти цего проекту, а саме 737 тисяч голосами проти 42 тисячі. Крім цего прийняло внесення про проголошення бойкоту транспорту заграничного вугілля та запроповано скликання професійного конґресу. На ньому мають ухвалити спеціяльні оплати в користь вуглекопів іншими професійними союзами.

За знесення радян. дипльоматичних становищ в Анґлії.

Конґрес анґлійської консервативної партії ухвалив резолюцію з домаганням негайного замкнення офіціяльних радянських станиць в Анґлії й видалення з Анґлії всіх зайнятих у цих станицях.

РАДЯНЩИНА.

Боротьба за демократизацію правління в Радянщині.

Управа комуністичної партії Вітебщини ухвалила домагання уступлення Сталіна й демократизації проводу партії.

Антисемітський рух у Радянщині.

В ряді міст прийшло до виступів з антисемітським характером. У Полтаві й Олександрійську були проби пограбування жидівських крамниць, та міліція зліквідувала ці виступи.

Боротьба з опозицією.

З огляду на це, що провідники опозиції безогляду на ухвалу партії змагали до розпочаття нової дискусії й хоч їм заборонено, виступають на зборах робітницьких і партійних, центр комітет комуністичних партій рішив поставити Зіновєва, Троцького й Пятакова перед партійний суд. Думають, що їх зашлють на Сибір. В Іванові, Вознесенську та в Вороніжі дійшло на партійних зібраннях до крівавих сутичок. У Кронштаді розвязали два полки маринарки, бо заявилися за опозицією. Англійські часописи доносять, що зріст опозиції дається завважити на Україні, в Москві та в Кронштаді. Важнійші стратегічні точки обсадило військо.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Переговори за новий кабінет.

Переговори б. премієра Свеглі про утворення нового правительства опираються на новій парляментарній більшости, що складаеться зі 7 партій, а саме 4 чеськословацьких міщанських партій, партії Глінки, німецьких аґрариїв і німецької християн. соц. партії. Цей блюк має 162 голоси, а опозиція 138.

РУМУНІЯ.

Демонстрація радянської фльоти на румунському побережі.

Із Букарешту доносять, що в гирлі Дністра та перед румунським побережям появилась сильна радянська ескадра в товаристві повітряної фльоти. Обі фльоти маневрували довго перед румунським побережям.

ЛИТВА.

Сойм ратифікує договір із радянщиною.

На спільному засіданні кабінету й соймової комісії загран. справ прийнято премієрове звідомлення про литовсько-радянський договір. Ратифікація договору соймом безсумнівна, бо соймова опозиція (Поляки, Жиди й Німці) здержаться від голосування.

БЕЛЬҐІЯ.

За стабілізацію валюти.

Бельґія заключила умови з анґлійськими та американськими банками в справі кредиту в висоті 100 міліонів долярів в цілі стабілізації бельґійської валюти.

ГРЕЦІЯ.

Поворот короля на престіл?

Із Букарешту доносять, начеб б. грецький король Юрій задумував вернути на грецькій престіл. Акцію його мав підпомагати навіть Венізельос. У Греції не вірять у це.

ПОРТУҐАЛІЯ.

Португалія продає Італії Анґолію.

Говорять, що переговори між Італією й Португалією в справі відступлення Італії португальської кольонії Анґолії в Захід. Африці довевені до кінця. Португалія дісталаб 1 міліярд італ. лірів.

КИТАЙ.

Перенесення столиці кантонського правительства.

Кантонське правительство заповіло, що ще цего року перенесе осідок народнього правительства з Кантону до Вучунґа.

Рішаючі бої.

В околиці міста Кін-Кіянґ, що над озером Поянґ, кантонські війська звели з протибільшовицькою армією криваву боротьбу, в якій обі сторони втратили по 10 тисяч людей. Ґубернатор Шангаю зазнав біля Нанчанґ важкого пораження від кантонськи хвійськ.

Зеднуйте передплатників
„НОВІЙ ЗОРІ"!

Про що пишуть часописи?

Двотижневик „Der Deutsche Gedanke", що виходить у Берліні під редакцією Павла Рорбаха містить статтю *Дмитра Донцова* п. н. **„Die Dämmerung des russischen Reichsgedankens"**.

Автор говорить з початку про це, що без огляду на переміни, які зайшли в колишній Росії від великої революції в 1917 році, загальна думка все таки не ослабила віри в геґемонію Росії в східній Европі. Усі пересвідчені, що в Москві й тільки в Москві може лежати східноевропейський політичний осередок волі. Та хто бачить не тільки зверху, мусить признати, що занепад російської імперіялістичної думки йде скорою ходою. Не рішають тут територіяльні втрати, тільки це, що російський імперіялізм мусить кинути старий свій принціп, а нового не найшов.

Старий принціп був абсолютизм. Російська держава не повстала так, як західні держави. Вона не мала ніяких станів чи горожан, мусіла щойно витворювати собі їх із безформеної маси, щоб використати їх до будови великої імперії. Це мало свої користи. Народ був слухняний і гинув сотками тисяч „за віру, царя і родіну". Правда, часом ця система недописувала, як от 1613, коли вимерла династія Руриковичів та по смерти Петра В. Це приписують недостачі ініціятиви в народі. Петро В. хотів погрозою викликати в поневоленому суспільстві самостійність. Бажав, щоби раб, хоч і остав рабом, поводився самосвідомо та свобідно. Співділання деспотизму й свободи, просвічення й рабства, це була квадратура політичного кола, що над нею трудилися від часів Петра В. Та це завдання й досі ще не розвязане. Таке говорить російський історик Ключевський. Пізнали, що нема сили на землі, яка вспілаби зі стоміліонової маси витворити трівку велику імперію. Були спроби обмежити „волю" (за Павла І. і Миколи І.), Олександер ІІ. хотів знести рабство й погиб від бомби. Його внук бажав рівночасно й деспотизму й волі.

Тут сильний кулак, а там залицяння до народу, змагання спонукати його до самостійности, агітація з гори в масах. Неподатних, старосвітських Плєвих, Побєдоносцевих і Гірсів, заступили новітні Столипін і Гартвіґ. Прийшли акції Субатова в Москві й Ґапона в Петербурзі, що під охороною правління підюджували робітників проти промисловців. Так повстав „Союз Русскаго Народа" й „Черная Сотня" а вкінці й „неослявізм" що мав заступити офіціяльний панславізм. Це все були спроби. Та вскорі виявилося, що царатові недоставало конечної елястичности, щоб користуватися методами демократії й бонапартизму. Петербурська камариля могла тільки так довго правити, поки народ вірив у її силу й непомильність. Та з хвилею, як цеї віри не стало, система не дописувала. Квадратура кола, так як пробував її Микола І, скінчилася пораженням в кримській війні, Олександра ІІ. пробудженням внутрішньої анархії, а Миколи ІІ. перемогою революції. Провізоричне правительство хотіло „освободжений" народ Росії оставити самому собі. Та це довело до хаосу. Міліони зер не могли ніщо вдіяти, коли не було перед ними одиниці.

Керенський не Карнот ні Ґамбета, а Москалі не Французи. Серед цих обставин захоплення влади більшовиками було природно конечною реакцією традиційної московської державної рації проти »нездорових« західних ідей свободи. Спершу здавалося, що більшовикам вдасться це, що не вдалося царатові — витворити ідею, що зединилаб біля себе маси. Та по трьох літах показалося це знову фантомом. Виявилася правда слів лорда Пальмерстона: »Росія це великий гумбуґ«.

Новий режім почав хитатися й ігра почалася наново. Деспотизм і свобода стали знову боєвим кличем російської державности. Народ мав взяти діяльну участь в політичному житті та толєровано тільки пануючу партію. Народ мав свобідно вибірати, та тільки правительственних

кандидатів. Народ мав богато читати, та тільки допущені часописи й книжки, народ мав виявляти свою волю, та тільки в приписаному напрямкові. Як царизм, так і більшовизм бажав, щоби раб, хоч і остав рабом, поводився самосвідомо й свобідно. Вислід був нулею. Більшовицьке правління є таким самим »паном положення«, як був царат. Радянська держава це лялька, яка рухається й говорить тільки тоді, коли її хтось потягне за шнурок.

Санація російської держави здається не безвиглядна. Правда, методи деспотизму в Росії зужилися, та повільне вводження европейсько-американських вільностей зробилоб Росію здібною до життя, як прим. балканські народи. Однак, що добре для одностайного народу, не надається для великої держави з ріжних народів, бо кожне ослаблення деспотизму приводить до оживлення освобідних рухів народів. Виходить, що через абсолютизм держава не виздоровіє, та без нього не може істнувати. Нема вже віри в незахитану силу московської держави, нема чим заманити словянські народи в московське русло, не думають й Фінляндія й Естонія, Лотва й Литва замінити самостійности на »соціяльне« визволення під московською диктатурою. Ось причина, чому й Україна не дасться заманити вже самим цим кличем, тільки домагається концесій в національно-політичній ділянці. Усі ці народи більше дозріли й Москва не може їх уже вживати як дошку до походу на Европу. Може багато радше отворилиб двері до Москви ворогам Росії. Тож не диво, що російський імперіялізм почав відворот. На вид не ріжнилася зовнішня політика останнього царя від його попередників, на вид не ріжниться й від них і зовнішня політика червоних володарів. Головну ролю відгравали соціяльні кличі. Та на довше вони не вистарчали. Треба було часом хапатися й за політичні кличі як ось у світовій війні відомий маніфест вел. кн. Миколи Миколаєвича, а тепер наслідують це більшовики у відношенні до України — по завзятих боях її за політичну самостійність, мусіли дати хоч і обмежену автономію. От тутечки й ріжниця. Колись підпомагала автономні змагання чужих народів (це шкодило ворожим державам, не Росії), а тепер мусить із власного тіла вирізувати автономні области, щоб притягати так народи, що мають бути »висвободжені«.

Цим »австрійщенням« Росії думають теперішні її володарі скріпити російський імперіялізм. Та ледви, чи їм поведеться. Принціп національностей це двосічний меч. Наполеон закликав Німців проти власних тиранів, тай одного дня побачив їх на чолі цих тиранів проти себе, італійські націоналісти, що спершу закликали Наполеона III., вислали опісля Орзінія, щоб убив його. Також Україна й Ґеорґія це свіжі докази. Росія робить розпачні спроби оперти свою внутрішню силу й експанзію на зовні на новій ідеї. Та дарма! Ґраф Віте ствердив у своїх споминах, що Росії нема, є тільки »конґльомерат ріжних народів«. Цю картину представляє й теперішня Росія, тільки що тепер ще важче зібрати народи в одно якоюсь спільною думкою, як в часах Вітте. Російський імперіялізм у відвороті! Відворотом є й перенесення столиці держави з Петербурга до Москви й столиці України з Киіва до Харкова. Петербург був ознакою здобувань, Москва це вимушене зречення з цих змагань.

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна).

Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39 а.**

НОВИНКИ.

Де конституція? Філія »Просвіти« в Калуши повідомила Головний Виділ Т-ва »Просвіта« у Львові письмом з дня 25 вересня ц. р. ч. 44, що дотеперішний голова цеї філії Вінкентій Микласевич, суддя в Калуши, на засіданню Виділу філії дня 2 вересня ц. р. вніс резиґнацію з головства філії »Просвіти« по причині наказу його службової влади, президії апеляційного суду у Львові, в якім зазначено, що занимане ним становище голови філії Т-ва »Просвіта« дало підставу до узасадненого підозріння його в антидержавній діяльности. З тої самої причини також суддя Стефан Гладишовський мусів зрезиґнувати з головства »Народного Дому« в Калуши.

Скількість неграмотних в Польщі. Після тимчасових даних, зібраних на основі останнього перепису населення в Польщі, є 6,581.307 неграмотних, коли числити від 10 літ у гору. Після віроісповідань найбільший відсоток неграмотних припадає на православних — 72%, цебто понад півтора міліона одиниць, найменьший серед евангеликів — 12½ відсотків, або 95.038. Серед найчисленішої ґрупи католиків число неграмотних виносить 24.7%, цебто 3,087.336. Анальфабетів мойсеєвого віроісповідання є 28.3 відсотків, — цебто 626.075.

Землетрус у Відні. Дня 28 вересня о год. 5 рано дався відчути в Відні землетрус, що трівав по кілька хвилин і повторявся в відступах 10-хвилевих. Землетрус викликав серед населення чималий переполох.

Катастрофа французького військового літака. Французький військовий літак до кидання бомб потерпів катастрофу в часі нічних вправ біля Кляртре. Літак зайнявся і в полумі впав на землю. Уся залога літака, разом пять людей, згинула в полумі.

Залізнича катастрофа під Зальцбурґом. Біля стації Аіх (Зальцбурґ) виколіївся скорий поїзд. Машиніста вбило. Керманич поїзду й один подорожний важко ранені.

Сніг із градом у Шотляндії. Із Лондона доносять, що в багато околицях Шотляндії упав 27 вересня перший сніг у полученні з градом. Рано температура виносила 3 степені.

Купці домагаються 14-годинного отвиранння крамниць. Міністерство праці опрацьовує анкету в справі відповіди купецтва на питання годин у торговлі. Більшість купців домагається 14-годинного отвирання крамниць, а дрібні купці жадають необмеженого часу в торговлі.

Емісія нових 20-золотових банкнотів. У цих днях пустять нові банкові білєти 20-золотові II. емісії з датою 15 липня 1924.

Сміливa розвідна подорож Шульґіна. Відомий російський монархістичний діяч, бувший член державної думи, В. В. Шульґін відбув потайки незвичайно сміливу подорож у Радянщину. В. В. Шульґін відвідав у часі цеї подорожі ріжні околиці Радянщини. Свої враження з подорожі оповістить він у російській загряничній пресі.

Пожежа наслідком киненої ракити з літака. В околиці Сольна, де відбувалися нічні військові вправи, ракита, кинена з літака, спричинила пожежу цілого села. Пожежа розширилася на околицю, обхоплюючи щораз нові простори. Страти виносять понад сто тисяч золотих.

Бандитизм у Варшаві. Револьвери чути щораз частіше в Варшаві. Дня 30 вересня двох бандитів Кшищіньскі і Павліньскі по довершенні нападу в Прушкові й по добрій пиятиці почали стріляти до поліції. Бандитів удалося внешкідливити. Біля стації Влохи трьох зоружених бандитів напало на власника фабрики чоколяди Іловецкого та хотіли його ограбити, однак сполохані втекли. При вул. Хмельній 112 двох бандитів напало в ночі на власника торговлі Дружґабеля та ограбили його з грошей і дорогоцінностей.

Нельояльність польських торговельних фірм. До Варшави прибув польський посол у Штокгольмі Висоцький і ствердив на основі документів, що польські вуглеві фірми не доставляють замовленого вугілля, а ввесь експорт зпрямовують до Анґлії, бо в Анґлії платять за вугілля вищі ціни. Шведські промисловці заявили, що перестануть інтересуватися польським вугіллям, а треба зазначити, що до Швеції висилали вугілля з Польщі ще перед анґлійським вуглевим страйком.

Фльориді грозить новий ураґан. Після донесень »Ню Йорк Геральда« з Міямі, метеорольоґічна стація доосить про наближення нового, дуже сильного ураґану, що посувається в напрямі Фльориди.

Виступ російської бандитки в Берліні. Берлінська поліція арештувала ві второк 28 вересня у Вроцлаві виновника злочинного замаху на ювілерську крамницю в Берліні. Це відомий поліції, кілька разів уже каранний 29-літний Ганс Шпрух. У нього найшли значну часть зрабованих клейнодів. Арештований признався до довершеного замаху, та заявив, що мав спільничку артистку Соню Ігнатієв, що в мужескому одязі брала участь у нападі, а після замаху з частю добичі втекла мабуть до Варшави.

Додаткові кредити засівові для рільників, які потерпіли в наслідок живлових нещасть в році 1926 на території Львівського Воєвідства. Краєве Товариство господарське Сільський Господар у Львові комунікує: Слоти, градові тучі і виливи нанесли більші шкоди в чотирнайцяти повітах Львівського Воєвідства. В повіті самбірськім шкоди обнимають 8.200 кат. морґів, в Ярославськім около 8.000 кат. морґів, в Городецькім около 7.300 кат. морґів, в Стрижівськім около 2.000 кат. морґів, в Перемиськім поверх 1.700 кат. морґів, в Львівськім поверх 1.300 кат. морґ., в Старо-самбірськім около 1.000 кат. морґ., в Березівськім около 1.000 кат. морґ., в Добромильськім около 500 кат. морґ., а в повітах Ліщанськім, Рusько-Равськім, Рудецькім, Сяніцькім і Яворівськім нище 500 кат. морґів. Самі шкоди в засівах сягають пару міліонів золотих, кромі того богато будинків, з окрема в Березівськім і Сяніцькім, знищені ураганами, а ушкоджена почва з причини виливів — головно в повітах Стрижівськім, Ярославськім, Перемиськім і Самбірськім. Доразова допомога для пошкодованих уділена була в формі кредиту асиґнованого міністерством рільництва в квоті 13.000 зол., а розділена дня 5 серпня 1926 р. на поодинокі повіти Воєвідським Комітетом Допомоги Засівам. Кромі цих доразових кредитів асиґнувало міністерство рільництва з початком вересня додаткові засівові кредити для львівського воєвідства в квоті 25.000 зол. опроцентовані на 8% в річнім розрахунку. В процентї цім обняті є: 5½% для державного Банку Рільного, а 2½% для Повітових Кас Ощадности, зглядно для Кооператив, які з рамени староства і по вказівкам Повітових Комітетів Допомоги Засівам будуть перепроваджувати розділ кредиту між пошкодованих. В дні 17 вересня ц. р. розділив Воєвідський Комітет Допомоги Засівам додаткові засівові кредити між поодинокі повіти ось як: Березів 2.500 зол., Добромиль 1.000 зол., Городок 2.500 зол., Львів 1.000 зол., Ярослав 4.000 зол., Ліско 1.000 зол., Перемишль 3.000 зол., Рава Руська 1.000 зол., Рудки 4.000 зол., Сянік 500 зол., Самбір 2.000 зол., Старий Самбір 1.000 зол., Яворів 1.000 зол., Стрижів 500 зол. Мінімальний оцей кредит засівовий асиґнований дуже пізно і може бути зужитий, після опінії Воєвідського Комітету, на докупно паші. З кредиту цього після опінії Воєвідського Комітету мають скористати дрібні селянські господарства, які потерпіли від живлових нещасть.

В справі сплати засівових кредитів з осені 1924 року. На засіданні Воєвідського Комітету Допомоги Засівам в дні 5 серпня 1926 відпоручник Краєвого Товариства Господарського »Сільський Госпо-

дар« у Львові, віцепрезидент інж. Юліян Павликовський, наводячи розмір знищення засівів в році 1926, порушив справу відписання засівових кредитів з осені 1924 р. На його інтерпеляцію в дні 17 м. м. пояснив п .воєвода д-р Павло Ґарапіх, що міністерство рільництва не згодилося на генеральне відписання, одначе приобіцяло пересунути реченець платности цих кредитів на осінь 1927 р. Інж. Юліян Павликовський сконстатував, що досі міністерство рільництва не пересунуло реченця сплати кредитів з 1924 р., а реченець сплати є вже дуже близький, бо припадає на день 25 вересня 1926. Колиб до цього часу рескрипт мін. рільництва про пересунення реченця платности не появився, мусілиби бути розіслані до селян накази платничі, а при неможности сплати векслів мусілиби послідувати ліцитації селянських господарств. П. воєвода пояснив, що засадничий рескрипт мін. рільництва про кредити уділені осінню 1924 р. дає управнення інституціям, які кредит розділили в разі конечної потреби і на індівідуальні письменні представлення поодиноких довжників продовжити їм реченець сплати.

Чума в Лондоні. Як доносять телеґрами з Лондону, ствердили там один случай железної чуми. По трьох днях недуги помер на неї десятилітний хлопчина. Запоряджено великі засоби обережности.

В справі дрібних кредитів селянських в державнім Банку Рільнім. У філії державного Банку Рільного у Львові, залягають подання селян о дрібні кредити до висоти 1.000 зол. на одно господарство. З рамені Краєвого Товариства Господарського »Сільський Господар« у Львові інтервеніював в справі полагодження подань інж. Юліян Павликовський. Подання залягають з причини вичерпання дотації призначеної на дрібний селянський кредит, яка має бути доповнена в місяці жовтні ц. р.

Які відсотки обовязують тепер? 6% річно признають у присудах тай ореченнях судових, як законні відсотки від належитостей у чужих валютах після оречення найвищого суду. — 10% річно виносить теперішня дисконтова стопа в Польському Банку. 12% річно привідложеннях податків і скарбових оплат при заляглостях ґрунтового податку. 16% річно законні відсотки проволоки при претенсіях золотових признавані в присудах. — 18% річно при кредитових інтересах; банкам не вільно побирати більше як 18%. — 48% річно побирає правительство як кару за проволоку при податкових заляглостях.

Комісії для устійнювання цін збіжя. Міністерство внутрішних справ покликає до життя спеціяльні комісії при воєвідствах, що їх завданням буде оцінювати та доставляти конечних інформацій для устійнення основних цін збіжя. Покликання цих комісій остає в звязи з законом із 25. березня ц. р. про вплачування посередніх податків і деяких скарбових оплат у натурі, в земплодах та вугіллі.

Жиди фальшівниками банкнотів. Недавно появилися в Тарнові фальшиві пятизолотівки. Доходження виявило, що фальсифікатів доставив якийсь осібняк із Кракова. Дальші доходження виявили, що це Берко Урбах із Кракова, що був у порозумінні з Шаєю Зільбером та іншими. Ревізія в мешканні на Новолипю дала додатній вислід. Найшли там у замаскованій убікації біля 2.800 штук підроблених, добре виконаних двозолотових монет, укритих під ліжком. Арештували теж приявних там відомих фальшівників Давида Мошка Фінкельштайна, Боруха й Вайнґартена фальше Блюменкранца та Фінкельштайнову любовницю Олену Холоматнік. У звязи з цією справою придержали й відставили до Кракова Авраама Герша Арбайта зі Львова.

Хліборобська реформа. Згідно зі законом про переведення хліборобської реформи, річний контінґент ґрунтів, що мають підпасти парцеляції на найблизше десятиліття означено на 200 тисяч гектарів. Як подають, власники земських посілостей, помі щених на виказі, що визначув ці грунтя до примусової парцеляції, на 1926 р. зобовязані вже тепер по довершенні поділу й привласненні наділів, складати внесення до відносних окружних земських урядів із проханням зачислити ці ґрунти в число довершення ними парцеляційного пляну.

Дописи.

Збараж. (Місія в Збаражі). Збараж, як і вся Збаращина, від давна виставлені на ріжні впливи. Віросповідні змагання католиків обох обрядів і православних ще з перед війни побивалися за право першенства та верховодства, — з другого боку партійні зусилля змагали на добре закріпити раз соціялізм, то знов радикалізм Ті самі впливи перехрещуються ще й досі після обох воєн. Та можна сміло твердити, що під теперішну пору ніхто не почувається в такій силі, як вірні гр. кат. обряду збараської парохії. Наглядно засвідчила про се недавно відбута велика місія під проводом ОО. Василіян.

Ініціятором і душею місії став загально люблений і всіми поважаний місцевий парох, о. декан О. Голінатий. І саме завдяки своїй популярности та ніколи не вгаваючій рухливости, в короткім часі він зумів просто одушевити думкою місії церковні брацтва, а через них своїх парохіян, котрі від якогось часу тільки й того ждали, щоби чимскорше прийшов назначений час. Тим способом місія з обох сторін, з боку пароха і з боку вірних, була належно і доцільно підготована. — Три місіонарі (ОО. Галущинський, Котович і Скрутень) прибули до нас по полудни 20/IX. і зараз при першій зустрічі привитала їх велика маса зібраного народа. Та чисельна фреквенція не зменшувалася і в слідуючих днях, через весь тиждень, навпаки росла і кріпшала, мимо слотних днів і підосіннього холоду. Майже всі науки голосили ОО. Місіонарі на дворі і справді кождим разом відчувалося величність хвилі, коли бачилося, як та велитенська маса, мущини, жінки і діти, міщани і інтеліґенція, повисала на устах проповідника і поважно хапала кожде його слово, байдужа на дощ, вітер і проймаючий холод.

Вершком прилюдного засвідчення релігійних почувань був приїзд еп. м. Боцяна, його повитанє, а опісля архієрейська Служба Божа та похід з місійним хрестом. Думаю, що ті хвилини не скоро забудуть вірні нашої парохії. Непроглядні маси (знавці нарахували 20.000 голов) залягли вулиці, церковну площу, балькони, підмурування тощо, беручи громадно живу участь у всіх церемоніях аж до кінцевої науки під хрестом. Неодному стало тепер ясно, яким благословенством і якою силою є народ, коли він віруючий і побожний.

Вкінци з узнанням треба і се підчеркнути, що велику прислугу зробили місії збараський старости і місцевий посадник міста. Як один так і другий для береження порядку і зверхної величавости віддали на услуги місії все, що було у їх спромозі.

Учасник.

† Посмертна хроніка.

Володимир Гнатюк.

У середу, 6. жовтня заснув вічним сном український учений Володимир Гнатюк. Покійний був дійсним членом і ґенеральним секретарем Наук. Тов ім. Шевченка ві Львові, головою Етнографічної Комісії Товариства, членом Всеукраїнської Академії Наук у Київі, членом кореспондентом Академії Наук у Ленінґраді, Товариства „Narodopisna Spoločnost Česko Slovanska“ у Празі, Т-ва „Verein für österreichische Volkskunde“ в Відні й почесним членом Т-ва „Просвіта“ ві Львові та Ужгороді. Родився В. Гнатюк 1871 р. в Велесневі в Бучаччині. По скінченні IV. кл. ґімн. хотів їхати на дальші студії до Риму, щоб стати місіонарем, та це не вдалося. Університет скінчив у Львові (фільософічний факультет) і тут став заступником учителя. Та коли шкільна рада перенесла його по році на провінцію, кинув учительську службу й віддався виключно науковій праці, головно етноґрафії. Заслуги його на цьому полі великі. Любої праці не кидав, хоч уже кільканацять літ нездужав важко. Довго не піддавався аж цего року перемогла його недуга. Покійний перед смертю зажадав сповідника й висповідався та запричащався. Похорони були величаві. Непроглядні маси відпровадили тлінні останки на вічний спочинок. Численно заступлене було духовенство, що йшло під проводом о. крилош. Куницького о. крил. Лопатинського й о. пар. Садовського. Над гробом правив преосв. епископ о. Йосиф Боцян. В часі похоронів співав хор п. Купчинського й грала селянська музика з Лисинич. Пращальні промови говорили др. Іван Брик ім. Наук. Тов. ім. Шевченка, гол. „Просвіти“ проф. Мих. Галущинський та артист-маляр Холодний від Тов. Допомоги Укр. Емігрантам і др. Іван Раковський від Укр. Видавн. Спілки та від Літ. Наук. Вістника. В. Й. П.

Нові книжки і видання.

Вячеслав Липинський: Листи до братів хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму. Зміст: Вступне слово для читачів з ворожих таборів. Листи до братів хліборобів Ч. І. Українська наддніпрянська інтеліґенція і українська національна ідея. Ч. II. Наша орієнтація. Ч III. Про національну аристократію і про три методи її організації: клясократію, охлократію і демократію. Ч. IV. Про політику, як умілість вибору такого методу здобування та організації влади і організації громадянства, якийби уможливив будову і збереження окремої держави на українській землі і забезпечив істнування та розвиток української нації. — Покликання „Варягів“ чи організація хліборобів. — Стор. XLVIII +580 вел. 8⁰.

Духовні Читання ч. 17. Видає Тов. „Перемиська Епархіяльна Поміч“ в Перемишлі, Секція VI 16⁰, ст. 16 Зміст: Чому я покинув „нову віру“? Сповняй заповіди. — Божі заповіди — підставою життя. — Божі обітниці. Божі погрози. — Горе світові від соблазни. — Для всіх. Виказ „Дух. Читань!“ „Дух. Читання“ є дуже на часі і через свій невеличкий обєм і приступну форму надаються до масового поширення між народом.

Роман Сказинський: Блукання велитнів, оповідання. Львів 1926. Видавництво „Нова Доба“. І. випуск. Стор. 32, 8⁰.

Із біржі.

Львів, 14. жовтня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·07—	9·09	зол.
Доляри кан.	8·93—	8·95	„
Кор. чеські	0·26—	0·27 4	„
Фран. фр.	0·25—	—·—	„
Фран. швайц.	1·73—	1·74	„
Фунти штер.	43·60—	43·68	„
Ліри італ.	0·35—	0·36	„
Шіл. австр.	1·26—	1·267	„
Нім. марк.	2.13—	2.13.8	„

ЩЕ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ НА 1926 РІК

місячний ілюстрований часопис

„СІЛЬСЬКИЙ СВІТ“

орґан незалежної господарської думки.

З ВЕЛИКИМ ПАСІЧНИЦЬКИМ ВІДДІЛОМ

„Українське Пасічництво“

(окрема нумерація сторінок).

Річні передплатники дістають додатки і всі числа від початку року:

4 практичні господарські книжки. — 6 портретів визначних діячів на полі господарства. — 12 прібок ушляхотненого насіння збіж, городини та медодайних рослин.

Передплата на рік 10 зол.

Адреса: Львів, Бляхарська 32.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 41. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 24. жовтня 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

...ВІВ, вулиця Сикстуська Ч. 39 а.

Конто почт. щад. Краків ч. 405.867.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: Український Науковий Інститут. — Вільнодумний (ліберальний) католицизм. — З церковно-релігійного життя. — Борці за віру на Сході (фейлєтон). — Католицьке відродження Франції. — Огляд народньої роботи в Америці. — Михайло Остроградський (фейлетон). — Дві політики. Конґрес Товариства „Німецька Держава“ в Потсдамі. — Політичний огляд. — Вбивство куратора Собінського. — Новинки. — Нові книжки й видання. — Оповістки.

Український Науковий Інститут.

Недавно писали ми про заснування в Берліні вельми важної інституції »Український Науковий Інститут«. Тепер одержали ми відозву »Українського Товариства Допомоги Біженцям« в Німеччині, яке орґанізує цей інститут, з проханням помістити її в нашому часописові. Містимо радо в нашому орґанові. **Редакція.**

До Українського Громадянства!

З кінцем жовтня цього року заходами »Українського Товариства Допомоги Біженцям« в Німеччині засновується в Берліні »Український Науковий Інститут«. Цей Інститут має служити інтересам розвитку науки українознавства й встановити духовні взаємини між українськими й чужими науковими колами. Заснований в одним з найбільших наукових осередків цілого світу — у Берліні, з його богатими науковими інституціями, бібліотеками й музеями, Український Науковий Інститут встановить не тільки тісніші взаємини між українським й закордонним ученим світом, а також старатиметься знайомити закордонний учений світ з розвитком та сучасним станом української наукової праці, та з її досягненнями.

При Українському Науковому Інституті мають бути засновані такі дослідчі катедри: історія України (окрема катедра історії української державности), катедра історії внутрішнього життя українського народу); духові течії на Україні в звязку з духовним життям инших славянських народів; українське мистецтво і матеріяльна культура; народне господарство України; історія українського права; мова й письменництво; етноґрафія та етнольоґія. На ці катедри запрошуються українські вчені-фаховці, які володіють що найменше двома західно-европейськими мовами. На директора Інституту запрошено професора української історії в українському університеті в Празі, Дм. Дорошенка. В число постійних членів Інституту запрошено пп. В. Липинського, д-ра Т. Мимчука, д-ра В. Залозецького.

Діяльність Українського Наукового Інституту в Берліні має виявитись насамперед в науковій роботі його членів, кожного в обсягу його ближчого фаху; в читанні докладів і рефератів на засіданнях наукової колеґії Інституту, на які запрохуватимуться всі, хто цікавиться працею Інституту; в читанню спеціяльних лекцій і цілих курсів німецькою мовою для ознайомлення німецьких наукових кол і німецького громадянства зі станом наукових дослідів українського життя в його сучасному й минулому; нарешті в читанні курсів з українознавства для української студентської молоді, яка вчиться в високих школах Берліна та инших німецьких міст. Інститут має видавати »Наукові Записки«, де міститимуться праці з обсягу українознавства, як членів Інституту, так і инших українських, або чужих учених, мовами: українською, німецькою, анґлійською, французською і російською. В цілі підготовки будучих робітників на полі українознавства при Інституті засновуються стипендії для студентів Українців.

Щоби забезпечити Інститутові кращий і спокійнійший розвиток, зорґанізовано окрему Кураторію Інституту, до складу якої увійшли крім Українців прихильні українській справі Німці, а саме: Голова Кураторії: Генераллейтенант і б. міністр німецької держави — В. Ґренер; заступник голови: О. Скоропис-Йолтуховський; члени Кураторії: тайний радник, проф. д-р Зерінґ; директор Словянського Інституту в Берліні проф. Васмер, д-р З. Келлер, В. Коростовець, директор Інститута і один з дійсних членів Інститута.

Скромні фонди »Українського Товариства Допомоги Біженцям« не дають йому, на жаль, змоги дати до розпорядимости інститута коштів, вистарчаючих для численних його завдань. Тому Управа Товариства звертається з горячим закликом до українського громадянства, а передовсім до наших земляків за океаном, допомогти їй своїми жертвами для виконання наміченого пляну наукової праці. Від розуміння великої ваги істнування цього Інституту широкими колами українського громадянства і його матеріяльної помочи залежить успішний розвиток і сама дальша доля Інститута.

Управа Товариства тішить себе надією, що цей її заклик зустріне прихильний відгук з боку тих, хто дорожить інтересами української культури та українською національною справою, яким має служити »Український Науковий Інститут« в Берліні.

Всякі матеріяльні жертви — чи взагалі на цілі Інститута, чи на якусь спеціяльну мету, наприклад на студентські стипендії при ньому, просимо засилати або на адресу Редакції цього часопису, або на адресу Українського Товариства Допомоги Біженцям: „Ukrainischer Verein für Hilfeleistungen für Flüchtlinge“ — Alsenstrasse 17. Wannsee bei Berlin.

Голова Управи Українського Товариства Допомоги Біженцям: Олександра Скоропадська.

Члени Управи Тов.: Володимир Коростовець, Олександр Скоропис-Йолтуховський.

Секретар Управи Товариства: Сергій Шемет.

Директор Українського Наукового Інститута в Берліні: професор Дмитро Дорошенко.

Вільнодумний (ліберальний) католицизм [1].

(Кінець).

Правилом католицького правовіря є віра й послух авторитетови Церкви що до науки, — управи й дисципліни, — обряду і практичних вправ християнського життя.

„Чи католики є такими, якими вони повинні бути?“ Щоб на це відповісти, треба найперше означити точно правило правовіря, яким католики мають кермуватися. При тім мусимо конечно зглядатися на Церкви, бо ясна річ, що правдивий католик обовязаний бути в повній згоді з Церквою і так, як Церков, думати, почувати і ділати, себто — по словам св. Ігнатія — мати ті самі переконання, що їх має правовірна Церква.

Обовязок цей випливає зі самої природи й завдання Церкви, що її призначенням: продовжати до кінця світа післяництво Христа. „Дана мені всяка власть на небі й на землі“, сказав наш Спаситель до своїх вибраних Апостолів. „Ідіть отже, научайте всі народи, і хрестіть їх во імя Отца й Сина й святого Духа; учіть їх заховати все, що я вам приказав; а ото я єсьм з вами по всі дні аж до кінця світа“ [2]). Бач, ось це повновласть і приказ, що їх дістали Апостоли і їх наслідники, Епископи Христової Церкви. Від свого небесного Вітця дістав Спаситель „всяку власть на небі й на землі“, і силою цеї власти вислав своїх Апостолів так, як його послав його Отець [3]), а саме, щоб зділати всі народи його учениками, хрещенням приняти їх до його стада і навчити їх всякої правди. В Його йменні й з його авторитетом мали їх учити, а ті обовязані їм вірити й їх слухати так, як-би Йому самому. Бо сказав до них: „Хто вас слухає, мене слухає; хто помітує вами, мною помітує“ [4]).

Це післанництво не мало скінчитися з життям Апостолів, але через наслідників мало продержатись до кінця світа. І тому перед своєю смертю перенесли Апостоли свій авторитет і власть на других [5]).

Є отже в Церкві повновласть, що по всі часи сама продовжує власть Христа, й це є тим авторитетом, що означує правила католицького правовіря. Цей авторитет і власть дістали найперше св. Петро й другі Апостоли, а відтак ця сама власть в безперервнім порядку перенесена зістала від них аж на живучого тепер Папу, наслідника св. Петра, і на Епископів, що є з ним разом злучені. Їм отже обовязані

[1]) Диви „Н. З.“ чч. 38 і 40 (Die Welt, in der wir leben v. R. J. Mayer S. J. — Zwölfte Unterweisung) переклав: о. Лев Ваш.

[2]) Мат 28, 18—20.

[3]) Йо. 20, 21.

[4]) Лука 10, 16.

[5]) Дія, 20, 28,; 2. Тим. 4, 2.

вірні той самий безоглядний послух у всім, що відноситься до віри, як самому Христу. З того виходить перший обовязок, погоджуватись внутрішно з наукою Папів і Епископів, що є з ним у злуці. Це погоджування є двояке, бо відповідає двом ріжним способам церковної науки, воно є: „божескою вірою“ — і „релігійним послухом“.

„Божеську або церковну віру“ муситься мати що до кожної науки, що належить до ділянки й вивінування церковної непомильности. Обіймає вона не лиш прямо або посередно Богом обявлені правди, але також всі ті, які є так стисло з ними звязані, що без них є Церкві неможливо або дуже тяжко перші піддержувати, поясняти й боронити.

„Релігійний послух“ обовязані ми тим наукам, що вправді не належать до ділянки непомильности Церкви, але є їй потрібні до виконування її звичайної власти, що живить, учить й управляє нею Христове стадо. Тут належать майже всі зарядження голови Церкви, всі рішення римських Конґреґацій, а також пастирські листи Епископів, епархіяльні приписи й инші розпорядження, що видані зістали за дозволом св. Престола для духовного життя вірних.

Ось де є пробний камінь католицької правовірности, мірило повної згоди з духом Церкви! Правдивий католик вірить, що Господь наш, Ісус Христос через свойого заступника управляє Церквою; він без застережень віддається її проводови й в дусі віри приймає всі її рішення, що відносяться до релігії [1]).

Після св. Ігнатія ми є обовязані повинуватися рішенням Церкви в справах віри радо й скоро, хочби були вони так противні нашій думці, як чорне противиться білому, бож наш розум може все зблудити а рішення Церкви в справах віри і обичаїв є непомильні. Не лиш це, — ми обовязані ше слухати всіх звичайних заряджень Церкви у всіх тих справах, що мають хочби далеке відношення до релігії; бож через Церкву сам Дух Христа, вочеловічена мудрість, нами кермує і править.

Коли вірні довжні є Церкві безоглядний послух в справах науки і віри, то рівнож обовязані повинуватись їй таксамо в справах управи і дисципліни. Бо її право управи є само предметом науки і походить від самого Бога по словам св. Павла до старшини в Єфесі: „Уважайте отже на себе і на ціле стадо, над котрим вас Дух святий поставив Епископами, щоби ви пасли (управляли) Церков Господа Бога“. (Дія. 20, 28). Є проте велика ріжниця що до власти управи між Церквою а иншими товариствами, що існують з волі людей. Але нарід так нині привик уважати себе за жерело власти в громадянських справах, що часто розтягає свої права рівнож на релігійну ділянку. Тому дозваляє собі так свобідно виявляти свої думки про теольогію й управу Церкви, як коли розправляє про нові теорії соціяльної науки, державної економії. штуки, літератури й пр.

На ділі, чим хто менше є в праві видавати якийсь осуд про управу і дисципліну Церкви, тим скорше рветься висказувати свої погляди. Для нього досить, щоб осудити церковну власть коли вона инакше дивиться на деякі справи, як він. Бож преціньвін має рацію, а вона помиляється! Вона не розуміє модерного світа! Він був готов дати їй якусь раду, та вона не хотіла його слухати! Вона лихо управляє Церквою! З безнадійною справою він не хоче довше тримати! Він бувби виратував цілу Церкву, але ті, що є при кермі, („власть імущі“) не хотіли приняти його предложення! Вони ведуть Церкву до загибілі! Він їх лишить їхній судьбі! Він не може довше вірити в обітниці, що їх Христос дав своїй Церкві! Бог очевидно її опустив; він також хоче її покинути!

Така була звичайно все історія случаїв відпадення від віри. Вже в 3. столітті підносить з великим натиском св. Кипріян, що єресі та схізми є наслідниками непослуху, нехтування й нарікання на церковних настоятелів, а хто авторитет Епископів ненарушено підтримує, всі блуди з корінем вириває.

В кінці обовязані вірні до безоглядного послуху Церкві у всім, що відносяться до обрядів і практичних вправ християнського життя, бо вони стисло вяжуться з наукою й управою Церкви. І тому Церква дуже вважає, щоб не вводились такі обрядові чинности або форми богослуження, що не годилисяб з наукою віри.

Ясно, що у всім тім обовязані ми мати тесаме церковне переконання. І так: по словам св. Ігнатія обовязані ми — „одобряти сповідь перед священиком, щорічне св. Причастіє а ще більше місячне або що 8 днів. Ми обовязані похваляти часте слухання Служби Божої, а також пісні, псальми і довші молитви внутр і поза Церквою; розпорядження Церкви що до постів; діла покути не лиш внутрішні але й зовнішні; вислављяти мощі Святих, одобряти відпусти, прощі, ювилеї. Дуже високо цінити монашество і стан дівицтва“.

Це є правило католицького правовіря. Лиш ті, що цілковито після цього поступають, є „католиками, якими вони повинні бути“.

[1]) Хто не є таким, є вільнодумним католиком у звичайнім значінні цього слова.

З церковно-релігійного життя.

Евхаристійний конґрес священиків.

Літом цього року відбувся в Баварії в Місцевости Альтеттінґ, евхаристійний конґрес священиків. В конґресі взяло участь коло 600 священиків.

Патріотизм і християнство.

Мадяре відомі зі свого надмірного патріотизму. Цей їх патріотизм змігся ще більше по поваленню комуністичного режіму в Угорщині. Доказом цього хотяйби оце їх »вірую«: »Вірую в Бога, всемогучого Вітця, у вічну справедливість і в воскресення Угорщини. Амінь«. Цеї молитви вчать також по школах. Угорські священики беруть участь у ріжних патріотичних обходах, при чім враз з протестантськими пасторами і рабінами — по черзі — благословлять прапори ріжних товариств. Проти цих практик виступив на днях епископ зі Штайнаманґер.

Число католицьких священиків.

На 1.700 міліонів мешканців землі є 312.000 католицьких священиків. З цього числа 200.324 священиків душпастирює в Европі, а решта (110.000) в инших частях світа. В Африці припадає оден священик на 400 католиків і 82.000 поган, в Океанії на 300 і 110.000, в Японі на 880 і 220.000, в Китаю на 800 і 180.000, в Індіях на 860 і 100.000.

Апостольський адміністратор для Болґарії

Дня 31 серпня ц. р. папа Пій XI. декретом св. Конґреґації для східної Церкви назначив Апостольського Адміністратора для Болгарів східного обряду. Є ним епископ Стефан Куртев, колишній вихованок східної семинарії оо. Асумпціоністів. Кандидат взятий з поміж кругів світського духовенства.

КОНРАД КІРХ Т. І.

Борці за віру на Сході.

Вступні замітки. О це даємо в перекладі на нашу мову справді по мистецьки змальовані життєписи східних Отців Церкви. Є це частина великого твору Конрада Кірха Ч. І. п. н. „Helden des Christentums“, а саме І. части „Aus dem christlichem Altertum“ друга половина п. н. „Glanbenstreiter im Osten“.

В часах коли, Церква за Константина Великого відзискала волю й могла вже свобідно жити й розвиватися, коли стала вона вже навіть державною вірою, тоді як це звичайно буває, для особистих користей, між чисту пшеницю продіставалося й чимало кукілю. От, це й дало почин всяким релігійним спорам та розколам, що наносили багато шкід молодій іще Церкві.

Новий час вимагав нових борців за віру, борців сильних вірою й знанням, наукою — борців, що в одній особі булиб і вченими й святими. І Церква видала їх — перойшла доба великих Отців Церкви.

Могутнє й велично стоять вони мов пророки Ізраіля старих часів. Напоминають й остерігають перед усіми, хто викривлює й фальшує правдиву віру, проти зводжена вірних і відступництва, проти відступів та самоволі в справах віри.

І хоч не вінчав їх мученицький вінець, та не тільки не жертвувати богам, значить бути мучеником, але й кожне рішуче свідоцтво віри — пише справедливо Атанасій, окраса четвертого століття. Вони були далеко видним городом на скелі. Їх непохитне заступництво за віру серед продажнього підкупного світа, жадного влади й уживання, зложило свідоцтво за святу, католицьку й апостольську Церкву, що її оборонцями були вони. м за вдячуємо в першу чергу повне просякнення старого світа християнськими життєвими ідеалами. Того зберігає церква про них не меньшу живу память як про своїх мучеників. І вони свідки віри! І х окружає сяєво святих. І з дякою споглядали всі пізній щі століття на цих борців за віру, що стали вчителями й провідниками нових часів.

Атанасій.

Вона була справжнім великим містом, оця Олександрія. У її театрах, стовпових притворах, бібліотеках і святинях збіралися від століт Африканці, Европейці. Усі раси й віри були там заступлені. Довго держалося численне Жидівство в замкнених дільницях, бо мусіли боятися Олександрійців, що при нагоді зривалися нагально й гарячо. Були ще й деякі прихильники старих єгипетських і грецьких культів. Аж до третього, четвертого століття плила в понурих склепінях кров жертвованих людей. Від часів св. Марка прийшло християньство до Олександрії й захопило своїх релігійно настроєних жильців глибше й могутнійше як денебудь інде.

1. Молодощі.

У цему місті родився в р. 295 Атанасій. Він одержав виховання на будучого духовника. Певно, він вчився й Гомера та Плятона, але з усією любовю заглюблювався у св. Письмі та в науках, що їх голосили Отці християнських первісних часів із харізматичних глибин, в посланнях, що їх мученники писали в навечеря своєї жертви. У його колискові пісні продіставався боєвий заклик кривавого переслідування, останній зойк вбиваних християнських старців. Довкруги нього меч жорстоких вояків досягає не одно дитя в його віці враз із ненькою. Бо від 296 лютувало в Єгипті переслідування Діоклетіяна. Єгиптяне стояли в великому числі твердо й кріпко мов мур. Було щось у них із молодого Орігіна, що палав такою гарячою жадобою, поділити судьбу батька, блаженого мученика Леоніда, що тільки неньчина хитрість змогла перешкодити, що він не попався простісінько катам у руки.

Так виростав юнак, у темряві, як неодин герой, на мужа, що має тільки глибоку любов, яка проникає все його єство, любов до спасителя й його Церкви. І так став він мужем твердим як криця, незрушимим як скеля. А це було потрібне! Бо все його життя мало бути боротьбою, а радше довгим мучеництвом. Від ранку до вечера лунає скрізь мов звук боєвих сурм. Він, правда, не попадеться під катівський меч, і не творитиме чудес, як Антоній, його старий приятель у пустині. Що до цього він людина як і ми. Та одно чудо має він, це його кріпка невсипуща ревність викликає подив. Такого мужа зіслало світові провидіння в тих днях коли страшна хуртовина вила все сильніще й сильніще й опісля трясла стовпами Церкви, що вони хиталися й падали, коли святі мури грозили упадком, коли здавалося, що сили в глибинах і сили в горі зметуть Церкву з лиця землі.

Один стояв там мов скеля, мов бурунолом — Атанасій, один заскакував завсігди в прогалину, Атанасій, один піднімав Божий меч над Сходом і над Заходом, Атанасій.

Ось коротко змальоване, значіння яке судилося цему юнакові з Олександрії Його багатого життя не можна інакше поділити, як степенями розвитку боротьби.

(Дальше буде.)

Зїзд католицької Унії.

В перших днях жовтня ц. р. відбувся у Відни шестий Зїзд католицької Унії. В зїзді взяли участь представники ріжних народів. Презес Унії д-р Райнгольц підніс в своїй промові конечність основання католицької інтернаціоналки і прослїджування всіх міжнародних питань в світлі католицької ідеї.

Міжнародна католицька Унія до мексиканських жінок.

Міжнародна кетолицька Унія жіночих Ліґ, котра числить 18 міліонів членів, вислала на руки Союзу католицьких жінок в Мексику протест проти переслїдування католицької мексиканської Церкви.

Богослуженя на залізничім двірци.

Перед роком почав оден монахійський парох на залізничім двірци відправляти що неділі і свята Службу Божу, головно для туристів. Введена новість показалася дуже на часі. Протягом року в 130 Службах Божих взяло участь 14.000 осіб, а 800, головно молоді, приняло св. Причастя.

Католицький рух у Франції.

Розділ між Церквою і державою в Франції довів вправді до зубожіння духовенства і до сильної недостачі священників, але з другого боку освободив Церкву від політичних впливів. До замкненого одноцілого фронту французьких католиків досі ще не прийшло. Зате поодинокі католицькі ґрупи дійшли до дуже гарних результатів. Їм треба завдячити, що не прийшло до повного переведення ворожих Церкві. законів. Католицька молодь звертає особливу увагу на соціяльний апостолят. Передовсім академики працюють з великим успіхом серед париського робітництва. По селах, а з окрема між робітниками в околицях Парижа, шириться в застрашаючий спосіб безконфесійність. Цьому стараються запобігти академики. Французькі католики виступають проти загальної тепер національної ненависти і працюють в напрямі політики згоди, поєднання та справедливости.

Огляд родинного життя в Франції.

З 11,669.000 родин у Франції є 1,930.000 бездітних, 3,668.000 має тільки одну дитину, 2,776.000 двоє дітей, 1,140.000 троє і 2,176.000 більше як троє дітей. В р. 1922 було на 810.324 урядників 200.000 безженних, а 280.000 жонатих, але бездітних, 184.426 мало одну дитину, 94.909 двоє і 50.108 троє і більше дітей. Знаменне, що в 53 католицьких семинаріях 3887 семинаристів походило з родин, котрі мали разом 18.389 дітей, значить, що на кожду позитивно католицьку родину випадало пересічно пятеро дітей.

Французька монархістична молодь вірна Церкві.

Ми згадували недавноо про осудженя папою моральної системи »Французької Акції«. В звязи з цим осудженням оголосили студенти-монархісти прилюдну заяву, в якій запевняють Апостольську Столицю про свою непохитну вірність для католицької Церкви.

Нові чудесні уздоровлення в Люрд.

В р. 1925 (11 мая) виздоровіла чудесним способом в Люрд Марія Роберт з Квіхен. Її чудесне уздоровлення посвідчило »Бюро де Констатасіон«. Другий випадок відноситься до дівчини Дюпо з Анно. Її уздоровлення наступило в серпни 1925 р. Третий випадок (в тім самім часі) відноситься до Фльорентини Ван Гооф з Бельґії. Четвертою чудесно уздоровленою є Лукіяна Ревільот з Варенн, а пятою одна жінка Марія з Капель в Антверпії. Всі ті уздоровлення крім приватних лікарів, які лічили дотичні особи, провірило і як чудесні признало згадане в горі Бюро.

Курс для вишколення католицьких журналістів.

Перший курс для вишколення католицьких італійських журналістів відбувся недавно в одній місцевости коло Павії. На курсі прочитано понад трицять викладів. Референтами були найвизначнійші католицькі (італійські) публіцисти.

Італійське правительство і »Конґрес морального виховання«.

Від 28 вересня до 2 жовтня відбувався в Римі »Конґрес морального виховання«, на котрім масони, ліберали, магометане, жиди, буддисти і т. п. радили над створенням загального морального кодексу. На отворенню того конґресу виголосив також промову представник італійського правительства, проф. Бодреро, котрий між иншими сказав: »Національне італійське правительство думає, що одинокою формою морального виховання є форма усталена в Євангелію, в традиції, в католицькім вихованню...«

З церковної політики в Росії.

Правлячі церковні кола думають щораз конкретнійше, про позискання Россії Питання тільки, кого мають у Росію післати? Ось що пише про те кореспондент краківського »Часу: »Польських місіонарів? Вони зражують Росіян своїм ґіпернаціоналізмом. Вони навертають насамперед на польськість, а відтак щойно на католицтво. Крім того політичні ріжниці обох сусідів перешкаджають взаїмно. — Вкінци Польща через стільки століть межувала з Росією, а ніколи не вміла сповнити своєї місії. А й сьогодня не чує того поклику. Може чує. Але сама не знайшла спільної лінії для розпорошених зусиль. Вона ще свариться й сперечається в останній годині за лінії. По пинішний день не знайшла її.

Українська Унія? Уніятське духовенство? Митрополит Шептицький? — Він рветься до праці. Але — для великої Росії це страхополох. Унія була завсігди в російській історії воєнним кличем аж по останні дні царату. А в новій Росії чи в Совдепії викликує підозріння українізації. Для Радянської України можлива, для Совітської Росії є червоною плахтою. Велика Росія за ніщо в світі не прийме Шептицького, ані його місіонарів в підозрінню, що та діяльність може вирости тільки на політичну користь Радянської України і стремілаби до її препондерації супроти цілої Росії.

Може який инший Словянин? Пущено пробний бальон. Розійшлася вістка, що Єзуїт, о. Яворка, Чех, має йти до Росії для зорґанізованя церковної адміністрації. Посипалися живі протести з боку католицьких Поляків в Росії і поза Росією. Отже також ні.

Лишилися Французи: і справді побіч дискусії ведено живу і доцільну акцію в тім напрямі В Римі на сторожі французської тези станув о. Дербіні, ректор папського східного Інституту. Він приготовив собі гурт будучих діячів для Росії і пильнував впливів у Ватикані. В Парижі епископа Шапталя іменовано епископом для чужинців, а передовсім для Росіян. Він створив в Парижі ратунковий комітет для Росіян, в Ліль семинарію для російських кандидатів. Французька теза побідила«.

З польсько-литовських непорозумінь.

З нагоди побитя Поляків Литовцями в часі процесії в Ковні, видав ковенський архіепископ таке послання: »Минувшої неділі задумали Поляки-католики, щоби узискати ювилейний відпуст, відвідати більшою громадою ковненські церкви, як це робили нераз инші католики. Вони зібралися в церкві св. Тройці, щоби звідси почати відвідування церков. Та перешкодили їм у цім люде злої волі; вони ужили насили, розпочали навіть в самій церкві кровавy бійку і тим чином зневажили святе місце. Не думаємо, щоби це могли зробити вирозумілі Литовці католики, котрі люблять свою Церкву, бо їм більше, як кому иншому, повинно бути відоме, що церква це місце святе, де кождому вільно молитися в тій мові, яка йому найбільше відповідна. Але всьо одно, кимнебудь є ті авантурники, їх поведення не є христіянське, воно гідне найбільшого осудження.

Також усі ковенські католики є обурені з приводу тої нечесної роботи і разом з нами осуджують її«.

Заграничка преса про польський шовінізм.

Католицький тижневик »Дас Нае Райх« (ч. 3.) пише: »Польща є тепер предметом великої жури св. Вітця. Всі його зусилля стремлять до того, щоби освободити польську Церкву від націоналістичної отруї. Польські часописи називають масоном кождого, хто не присягає на те, що польськість і католицтво це ідентичні поняття. Длятого особливої ваги набирають для нас слова віленського архіепископа, які він сказав в день своєї інтронізації, безпосередно перед понтіфікальною Службою Божою. В своїй бесіді напоминав архіепископ своїх нових діецезіян, щоби вони »не робили своїм ближним нічого, чого не бажалиби самі від них зазнати«. »Ці гарні слова — пише »Осерваторе Романо« — були очевидно натяком на національні й політичні боротьби, які від віків непокоять релиґійне життя населення Вильни«...

Католицьке відродженя Франції.

Великі внутрішні переміни переживає сучасна Франція. Батьківщина найбільше безбожних і протирелиґійних письменників, огнище всяких революційних, „поступових" кличів та ідей, що так довго володіли думками людства (та ще й досі у менше розвинених уважаються за справжній поступ), сьогоднішна Франція, особливо після світової війни, внутрішно перероджується і вертає знову до давної вірности католицькій Церкві, до христіянської релиґії. Вертає, розуміється, через свою провідну верству інтеліґенції, через учених і письменників. Бо народ і так все вірний зіставався католицькій Церкві, дарма, що його інтеліґенція так намагалася відірвати його від неї. Після відділення Церкви від держави народ сам удержував Церкви й священників, після прогнання науки релиґії з державних шкіл, народ основує свої „вільні" (приватні) католицькі школи.

І здавалося що такий стан є оправданий, як довго панувало пересвідчення, що католицька релиґія не дасться погодити з вимогами науки. Пречінь часи віри уважали за часи темноти й глупоти, а середні віки осуджено як часи кромішньої тьми. Французька революція — казали — принесла щойно світло людству. Та якжеж змінилися погляди на це сьогодні. Тепер вже у Франції не говориться, що католики то зацофані люде, бо саме католики стоять сьогодні на чолі всього духового життя Франції. Від десяти літ членами Французької Академії стають переважно католики (Анрі Бордо, Жорж Ґуайо, Пєре ля Горс, Анрі Бремон, Анрі Робер.) Тим самим упала гадка, що католицизм вже перестарілий, що вже віджив свій час. Навпаки, сьогодні екептицизм і атеїзм уважається чимсь перестарілим, а такий письменник Поль Кльодель силою свого духа і палкістю христіянських почувань є сьогодні більше модерний ніж поганський Анатоль Франс.

Нічого дивного, що сучасна французька молодь так радо пристала до нової течії. Католицька думка будиться тепер і зростає головно серед молоді. Молоде покоління, що досі не вспіло ще безпосередно проявитися, є більше католицьке ніж сучасні світочі Франції. Але є вже велике число і старшої французької інтеліґенції, що відкинули давні ідоли, а зате більше стали прислухуватися до взнеслих слів папи Льва XIII, котрий в окружнім листі „Aeterni Patris" з 4. серпня 1879. чудово представив відношення віри й розуму. Католицький світогляд ревно поширює у Франції 5 католицьких університетів: у Парижі, Ліль, Ліоні, Тулюзі й Анжері. Особлившу діяльність розвиває у паризькій Сорбоні голова католицького факультету, Яків Марітен. Його знаменні твори — це „Мистецтво й схолястика", а передовсім твір „Antimoderne".

З відродження цих вибранців черпає

католицизм у Франції нові сили. Але вибранці ті не залишилися на фільософічних вершинах як мудрці старини. Вони намагаються встановити поміст між своїм душевним світом а світом зовнішним, між думкою а ділом. Ходить о те, щоби створити один католицький фронт, звернений проти небезпечних теорій Карла Маркса і проти брехні про потребу клясової боротьби.

Крім праці визначних учених заслугують ще на увагу деякі спеціяльні установи. Щорічно в місяці липні відбуваються заходами католицьких товариств французької молоді т. зв. „соціяльні (суспільні) тижні". Є це зібрання, що мають на меті займатися й розбиратись у важнійших питаннях сучасности. Визначні вчені, світські й духовні, студіюють і опрацьовують щорічно відповідні теми, що відтак є предметом рефератів у „тижні".

Такі зібрання, що не відбуваються ніколи в Парижі, лише у більших провінціональних містах, дуже корисно впливають на розбудження провінціонального життя. — Як звісно, у Франції сильно розвинений централізм. Париж зосереджує в собі не тільки ціле політичне й адміністраційне життя краю, але також життя літературно-мистецьке й наукове. — Тому „тижні" мають також протиділати пересадному централізмови. Та найбільше самобутною установою є т. зв. соціяльні гуртки (équipes sociales). Є це католицька студентська орґанізація для поширення освіти між народом. Кождий поодинокий гурток (équipe) складається звичайно з 3—4 осіб, обовязаних до спільної праці. Гурток вибирає собі якусь одну місцевість (прим. якесь село в околиці Парижа) і ця місцевість є немов осередком його діяльности. Там улаштовує гурток відповідні курси по програмі уложеній в порозумінню з місцевими чинниками. Діяльність таких гуртків не тільки що причиняється до піднесення народньої освіти, вона має ще й виховуюче значіння для самої студіюючої молоді, котра не замикається гордо на вершинах знання, але йде в гущу народніх мас, в саме нутро суспільного життя.

В кінци годі не згадати тут ще про одну справу, а саме про зріст французької католицької преси. Як велике є заінтересування своєю католицькою пресою, хай посвідчить такий факт. Цього року акційна спілка, що видає великий католицький тижневик „La vie catolique" потрібувала подвоїти свій основний капітал. На зазив у короткий час складено на 100 тисяч франків більше ніж було передбачено. Ще більше ярким доказом дбайливости про свою католицьку пресу є основання саме цеї осени Вищої Журналістичної Школи при католицькім університеті в Ліль. Школа є „секцією" правничого виділу і має дати солідну фахову підготовку до звання журналіста. Наука тріває три роки. Програма добрана старанно й обнімає крім загальноосвітньої підготовки теоритичне й практичне фахове вишколення.

Французькі католики очікують від цеї установи великих успіхів у розвитку своєї католицької преси.

Огляд народної роботи в Америці.

(Допис із Детройт, Міш.).

(Кінець).

Слід тут зазначити, що наша Церква є заінкорпорована в Америці яко „Ruthenian-Greek Catholic Church" (Руська грекокатолицька Церква), бо так тоді називалась і ця назва видніла всюди по наших церквах, а також і на катедрі у Філядельфії, Па.

В останних літах (т. є 2—3 роки назад) наші люде, котрі ще держаться при своїй Церкві, зрозумівши трохи свою дійсну національну назву, позмінювали самі декуда назви своїх церков на „Ukrainian Greek-Catholic Church", але офіційної зміни в консисторії ще не було. Тому, що ще взагалі не було часу на це. За так довгий час без Владики наша Церква чимало приупала. Розуміється, що новоприбувший Владика, побачивши таку господарку, не знав зразу, звідки почати і що перше справити та чому запобігти.

А тут п. редактор Л. Мишуга давай тикати під ніс, що епископ накинений Римом і Варшавою не стоїть за народною справою, що не старається замінити офіціяльно нашої Церкви, що епископ держиться »рутенщини«, бо так хочеться Римови і Варшаві, що епископ сам »рутенець« і т. п. А яку звязь має наша Церква з Варшавою, п. посол не старається пояснити. Лише цею »рутенщиною« і иншими нахабними накидами старається п. посол до решти здеморалізувати український нарід на еміґрації. Не хочу виводити цего всего відразу на зверх, хоча воно являється дуже поганим ділом. Пан д-р Л. Мишуга мовби не хотів розуміти наслідків деморалізації і полемік, які він саме розпочав в теперішню пору. Також головною підставою цеї боротьби є це, що п. д-р Л. Мишуга не любить дуже п. д-ра Осипа Назарука, котрий є тепер редактором часописі »Америка«, орґану орґанізації »Провидіння«. Д-р Мишуга вже від довшого часу сипле цілі ряди статей у »Свободі« проти епископа і д-ра О. Назарука, називаючи д-ра Назарука ріжними словами: як сліпим проводирем, клериком, римсько-польським приклонником, чоловіком, що порозбивав усі орґанізації в Америці. А навпаки: д-р О. Назарук боронить нашу традицію, Церкву, світський і духовний авторитет. Д-р О. Назарук, кристалізує коло себе людей доброї думки, людей не змарнованих, людей ідейних. Д-р Назарук ніщо не розбив, від коли він є в Злучених Державах, але старається защепити в свій нарід те, що сам пізнав, що нам потрібне, що сам розуміє, що сам любить. Він защеплює в народ розуміння поваги і ладу. Він вказує народові вагу його завдання, старається доказати зівсім зрозуміло, що є для нас зле, а що добре і т. д.

За що щирість і посвяту для свого народу обкидають його руйники болотом.

Тут в Америці завзявся на д-ра О. Назарука, Преосв. епископа К. Богачевського і о. шамбеляна К. Курилла п. д-р Мишуга, а в Бразилії п. Карманський, оба посли б. уряду Петрушевича- Цих трьох правильних і щирих осіб вони бажалиби позбутись як найскорше. А що цих трьох людей стоїть на полі реліґійнім, вони зводять найбільшу бучу в цім напрямі. Вони оба будьто покладають сили на нарід, але самі розбивають той нарід як найбільше тому, що творять анархію і деморалізацію між народом. Я не письменник і не берусь критикувати тут нікого. Але я думаю, що й мені вільно дивитися на світ отвертими очима і бачити все, чи воно зле, чи добре.

Я добачую в цім знов руйну, знов занепад для нашого народу. Як я, так само кождий щирий син українського народу бачить як на наших очах творяться з наших людей сепаратисти, як знов родиться зневіра між нашими людьми. Як знов в невдовзі пічнуться бійки, тягання по судах, та ворожість до всего, що звесь українське. Не диво отже, що й жертвенність устала тут для Старого Краю. Хтож дасть жертву? — коли все розбите, коли один другому не вірить? А наша преса у рід-

---

Проф. ВЯЧЕСЛАВ ЗАЇКИН.

Михайло Остроградський.

З нагоди 125-ліття його народження.

Дня 24 вересня ц. р. минуло 125 років від нарадження найталановитшого математика-Українця і одного з найвидатнійших математиків цілої Словянщини — Михайла Остроградського. Мих. Остроградський народився 24 (12) вересня 1801 р. на Полтавщині в селі Пашеннім, Кобеляцького повіту. Вже малою дитиною він почав виявляти великий нахил і надзвичайні здібности в математиці, а з чотирнацяти років приступив до систематичних наукових студій в математиці, фізиці й споріднених з ними науках. Пятнацяти років переїхав він до Харкова і в 1817 р. вступив до Харківського університету.

Харків зі своїм університетом, заснованим з ініціятиви й засобами самого українського громадянства, був під той час головним осередком літературного, наукового й взагалі культурного життя України. В Харкові працювали українські поети Гулак-Артемовський, Писаревський, Метлинський, Петренко та ин.; тамже жив і творив »батько української повісти« Квітка; в Харкові виходили перші українські альманахи й часописи; харківськими професорами та инш. Харківянами закладалися основи українознавства й досягнуті були особливо значні успіхи на полі української етноґрафії. Нарешті Харківщина з Полтавщиною були тим тереном, де особливо яскраво виявилися в першій чверті XIX. в. українська національно-політична свідомість і українські політичні рухи; так напр. підчас Наполеонового походу в 1812 р. частина слобідсько-українського шляхецтва виразно виявляла симпатії для Наполеона, бачучи в ньому визволителя поневолених Московщиною народів.

В Харківськім університеті хутко виявив Мих. Остроградський свої надзвичайні здібности і звернув на себе увагу кращих професорів, серед яких особливо зацікавився й допоміг розвинутися молодому талановi, професор математики Павловський. Проте Остроградський недовго залишився в Харківськім університеті: він покинув університет, одержавши атестат, в якому були зазначені його »надзвичайно гарні« (excellentes) успіхи в математичних науках. Рік пізнійше Остроградський знову вступив до Харк. університету й за короткий час блискуче склав іспити на ступінь кандидата математичних наук. Здавалося, що перед молодим ученим відкривається поле широкої наукової діяльности в центрі культурного життя України. Але над харківським університетом уже збиралися хмари. Російський уряд після 1812 р. дуже немилим оком дивився на культурний розвиток України й помалу починав руйнувати її головний науковий осередок — Харківський університет. Замість високо-культурного куратора Харківської шкільної округи Сев. Потоцького, призначений був куратором напів-божевільний Карнеєв [1]).

»Новий напрям« російської політики вдарив і по М. Остроградськім. Ледви скінчив він свої іспити, як професор фільософії Дудрович (Хорват) подав донос, у якім оповідав про »неблагонадійність« Остроградського. В результаті Остроградському не тільки не дали кандидатського дипльому, але й відібрали від нього й раніш виданий атестат.

Позбавлений можливости працювати в рідному краю, Остроградський виїхав до Франції. Тут він удосконалив свої знання, слухаючи лекції в Сорбоні і в Collège de France і зійшовся з найвидатнійшими французькими математиками — **Ляпласом, Ампером,** »творцем вищої альґебри« Оґюстеном-Лоі Коші та инш. У Франції досягає Остроґрадський наукової слави, у Франції проходить доба найбільшого розвитку його талану, французькою мовою пише він велику більшість своїх наукових праць; нарешті, у французькій високій школі (колеґії Генриха IV) працює він **як професор,** (що було в ті часи ознакою особливої пошани й признання з боку Французів, бо в ті часи у Франції чужоземців дуже рідко допускали до професорської діяльности).

Уже в 1820-их рр. Остроградський був на вершині своєї наукової слави. Славнозвісний французький математик і фізик О.

[1]) Див. мою ст. „Харківський Університет. Його роля в культурнім і громадськім життю України". „Стара Україна". 1925. № 1—2.

ному краю часами й хвалить цих »народних робітників« за таку »гарну« роботу. Так, правда, мож і хвалити, але чи часом не з зараня це робиться? На жаль краєва преса не знає дослівно цеї роботи, або і зле поінформована. Тому ще не мож хвалити. Розуміється, що коли з краю буде іти сатисфакція для цих »народних діячів«, то вони з певностю візьмуться ще щиріще до цеї роботи і вкоротці розібють і ті частини, які ще тепер яко-тако держаться. А тоді певно, що ані жертви на Рідний Край не буде, ані по українській еміґрації видного сліду не остане. Нам час нині на думання, нам час на науку, нам час на поправу похибок нашої минувшини, а не ще більше поширювати їх. На мою думку найбільшим злом є те, що розвалюють нашу Церкву, чейже кождому й відоме, що народ без віри гине. А наші б. посли на це не дивляться, їм однаково, чи наш нарід стане колись народом свідомим, чи ні, вони дивляться самі на себе. (Про це ще скажу ширше другим разом).

Оцих пару слів доношу до краєвої преси, щоб рідний край довідався дещо про відносини своїх дітей на еміґрації.

Михайло Чемний.

Дві політики.

В національно-мішаних повоєнних державах досі чули ми тільки про одну внутрішно-політичну лінію. Мета цеї політики ясна: як мога швидче перетворити неоднородний склад держави в одну національну єдність. До цеї мети стремлять ті держави головно через винародовлення своїх »інородців«, чи як їх тепер звуть, національних меншостей. Засоби такої політики дуже ріжнородні, дороги до її мети численні, прості і круті, а середники до неї вважаються всі добрі. Чи така політика осягне свою мету, чи вона корисна, чи може противно вбийча для самих її носителів — це инша річ. Фактом є, що того рода політика істнує і що за прикладами такої політики недалеко нам і шукати.

Та ось минулого тижня сталася подія, що позваляє говорити вже про новий рід внутрішно-державної політики. Сталося це — звичайно — не тут у нас, але в Чехословаччині, а саме з нагоди міністерської кризи, що вже від довшого часу назрівала, але пройшла легко і швидко. Досьогочасний »фаховий« кабінет Черного уступив, а на його місце прийшов уряд Свеглі, що спирається на новій парляментарній більшости. Та не те важне, які політичні комбінації були потрібні, щоби створити цю більшість і скласти відповідний уряд. Важне тут те, що в новім кабінеті є двох міністрів Німців, як представників німецької національної меншости в Чехословаччині. Один з них проф. д-р М. Гартінґ, член німецької християнсько-суспільної партії, дістав теку міністра справедливости, а другий проф. д-р Фр. Спіна, німецький аґрарій — теку мін. публичних робіт. Крім того мають іменувати ще кількох Німців секційними шефами ріжних міністерств. І саме той факт допущення представників нац. меншости до керми держави звернув на себе увагу цілого політичного світа і дозволяє сьогодні нам говорити про другий рід політики, різко відмінний від тої, про котру згадали ми на вступі.

Правда, ця нова доба чеської політики щойно в перших початках — цеж тільки її перші кроки. Але це кроки того рода, що по них можна заключати про дальший хід і розвиток чеської політики. Видко, що 8 літ чесько-націоналістичної політики, так характеристичної для молодих повоєнних держав не одного навчив Чехів. І їхня дотеперішня політика спиралася на погляді, що кермувати чеською державою мають виключно самі Чехи. І в них вибуяв пересадний націоналізм, підсичуваний віковою ненавистю до Німців, а пречінь після 8-літнього державного життя вони вспіли вже почасти переміняти свої погляди. Побідив врешті решт здоровий розум. Це без сумніву свідоцтво високої культури і політичної зрілости чеського народу. Видко, що політика не ведеться в них з дня на день, але обчислена вона там на дальшу мету. Правда, на тім новім шляху, чеська політика покищо самітна — але не даром уважають Чехів за передову націю всього славянського світа.

Та якби воно не було, Чехи певне не вважалиби за потрібне так скоро зміняти »віхи«, якщо не малиби до діла з таким високо розвиненим народом як Німці. І тут мабуть лежить уся тайна їх нової політики. Німці — будьщобудь національна меншість. Будьщобудь у Чехів все булоби досить фізичної сказатиб спромоги тримати цю меншість в карбах. Та рішали тут инші чинники, ніж саме число, — а власне висока національна свідомість чеських Німців, почуття власної вартости й гідности і національна солідарність. — Осьтут і для всіх инших національних меншин і взагалі для поневолених націй дорогосказ до їхнього визволення. Тільки внутрішня сила, національна внутрішня дисципліна, ясна свідомість своєї мети може дати тим народам силу і значіння. Це все здобувається не від разу, а довгою й мозольною працею, до того працею розумною, працею орґанізованою та опертою на основах Божих законів.

Конґрес Товариства „Німецька Держава" в Потсдамі.

Межи 3—5 б. м. відбувся в Потсдамі конґрес німецьких учених і політичних теоретиків, які занималися питанням новочасної державности. З відчитів заслуговують передовсім два на увагу: проф. Гупфельда (Росток) про „Значіння героїчности в християнськім світогляді" і проф. Вунда з Єни про: „Честь, як моральну основу державно-громадянського життя".

В першім відчиті прелеґент старався доказати, що зовсім неслушними є нині поширені погляди, що християнство причинилося до упадку геройського духа.

Цілий ряд історичних фактів вказує на се, що невірними є погляди Ніцше, начеби християнство виховало в людстві духа приниження і зломило в нім героїчність, та рівнож невірними та деструктивними є погляди Толстого, що християнство вироблює в нас пасивність. Прелеґент виказав на прегарно змальованій особі Ісуса Христа і Його наслідників, що цілком наоборот позитивне християнство полягає в першій мірі на високо геройськім та активістичнім духови. Сей дух знова і нині мусить відживати і він відживає — як се проф. Гупфельд виказує на сучасних духових течіях в Німеччині.

Проф. Вунд порушив нині дуже актуальне питання етики в державно-громадськім життю. Державно-громадські прояви в нинішних часах позбавлені є етики і всякої моралі. Сей стан є грізний і може мати кастрофальні наслідки. Запобігти можна йому тільки через регабілітацію чести, яка є основою не тільки громадянського суспільного життя — але і державного життя.

Сі відчити найшли широке заінтересування і відгук серед німецьких кол. Вони є доказом, як всюда здорові і незедеморалізовані одиниці шукають нової ідеольоґії, нового, на християнських засадах етики і моралі опертого, світогляду...

В. З.

Л. Коші у своїх творах часто покликувався на думку Остроградського як на опінію авторитетного вченого. У 1828 р. Остроградський обраний був адюнктом Петербурзької Академії Наук, а в 1831 р. зробився в ній уже ординарним академиком[2]). Переїхавши в 1828 р. до Петербурґа, Остроградський викладав також в петербурзьких високих школах і продовжував свою наукову працю друкуючи свої твори переважно французькою мовою.

Варто зазначити, що підчас побуту Остроградського в Петербурзі йому довелося зустрітися з великим земляком — Т. Шевченком, на самому початку його артистичної й поетичної діяльности. Остроградський був одним із тих людей, що інтересувалися долею Шевченка й старалися йому допомагати.

В 1861 р. Остроградський покинув науково-педаґоґічну службу й переїхав на Україну в свій маєток, але під кінець року сильно занедужав і 1 січня 1862 р. (20 грудня 1861 р. ст. ст.) помер.

Найважнійшими працями Остроградського були його твори по варіяційному рахуванню та по аналітичній механіці. Деякі з тих творів були надруковані в »Мемуарах« (записках) Паризької Академії Наук. У своїх працях Остроградський явився продовжувателем великого французського математика Жозефа-Люї **Ляґранжа** і в низці записок, присвячених варіяційному рахуванню та аналітичній механіці розвинув і удосконалив ідеї Ляґранжа. Так напр. Ляґранжем були вказані засоби відшукання варіяції простих інтеґралів, а Остроградський дав у своїх записках формулу **відшукання варіяції інтеґралів многократних,** яка у великій мірі упростила варіяційні рахунки[3]).; Так само в записках з аналітичної механіки, розвиваючи думки Ляґранжа, Остроградський удосконалив і значно улекшив докази багатьох теорем, вивів цілу низку нових теорем і т. д.[4])

Цінними признають також праці Остроградського з теорії правдоподібности (напр. „Sur une question des probabilités) та ин.). Нарешті, велике значіння мали в свій час твори Остроградського з математичної фізики, напр. його »Замітки до теорії тепла" („Notes sur la théorie de la chaleur") і т. д.

Загалом, праці Остроградського мали **і мають** велике значінне для математичних наук; сам Остроградський по справедливости вважається одним із найталановитіших і найвидатніших математиків XIX. віку, а серед Словян він, поруч із Росіянином Лобачевским (творцем не-евклідової ґеометрії), вважається **найбільшим словянським математиком.**

Закінчуючи цю коротку згадку про великого ученого Українця з нагоди 125-ліття його народження, вважаємо необхідним звернутися до наших учених-математиків із лобажанням, щоби вони присвятили кілька студій (фахових і популярних) Мих. Остроградському, в яких булоб виявлено, що вніс цей учений — Українець у скарбницю світової культури. Бажано булоб також скласти докладний життепис Мих. Остроградського, в якому належалоб особливу увагу звернути на його молоді літа, проведені ним на Україні. Нарешті, необхідно, на наш погляд, зясувати питанне про ролю **національного моменту** в творчости Остроградського. Ще в 1913 р. один з учнів і наслідувачів нашого великого язикознавця. Потебні, проф. Олекса **Ветухів** звертався з закликом до математиків зробити спробу вияснити, чи впливає мова й національність на найабстрактнійший вид наукової творчости — творчість **математичну,** й зокрема ставив питанне, чи **вплинули мова й національність на творчість Остроградського** та Лобачевського (найбільших словянських математиків). Питання ці досі лишилися незясованими, й нам видається доцільним порушити їх знову.

---

[2]) Дійсним членом Академії Наук.

[3]) До сього питання відноситься кілька його „мемуарів" („Mémoire sur les intégrales des fonctions algébriques", „M. sur l' intégration des fractions rationslles", „M. sur le calcul des variations des Intégrales multiples".

[4]) Серед численних його праць по аналіт. механіці значнійшими вважають: „Considération générale sur les moments des forces", „Théorie générale de la percussion", «Sur les intégrales des équations de dynamique", „M. sur la propagation des ondes dans un bassin cylindrique" та

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Із орґанізаційного руху У. Н. Д. О. занотуємо

Віче в Зборові,

яке відбулося там дня 3 жовтня. Віче відкрив голова Повітової Орґанізації УНДО д-р Володимир Левицький. До президії вибрано дир. О. Багрія, Вас. Лисака, Г. Музику й Г. Шевця. Реферат про теперішне наше політичне положення виголосив д-р Олександер Марітчак, містоголова Центр. Комітету УНДО п. О. Черкавський, теж відпоручник Ц. Ком., говорив про значіння політичної орґанізації. Опісля промовляли д-р В. Левицький тай О. Багрій. На вічу, хоч це була неділя, були й священики.

Радикальні віча й наради.

Радикали, чи то вже тепер соціялісти-радикали всетаки живіще рухаються головно по селах і несуть туди свої руйницькі кличі. Дня 10 жовтня відбулося соціялістично-радикальне віче в Озірній. Коли комісар зборівського староства розвязав віче, в часі промови відпоручника зі Львова М. Матчака, зійшлися місцеві члени й симпатики УСРП на довірочну нараду, де відпоручник Матчак реферував про українські політичні партії. — Дня 6. жовтня відбулася конференція УСРП в Косові при участи кільканацять, відпоручників із ріжних місцевостей. На день 24 ц. р. в неділю скликають радикали селянські віча в Сердиці, для селян Львівщини й Щиреччини й у Белзі для Белзчини.

Із життя луцьких українців.

12 ц. м. відвідав українські установи в Луцьку відомий польський соціялістичний публіцист, Т. Голувко. Мав він нараду з представниками українського громадянства в справі школи, церкви й культурно-освітної праці. Українці представили вичерпуючі дані щодо адміністраційної практики церкви і школи. Т. Голувко всі ці дані занотував ніби для представлення одповідним чинникам в Варшаві. Т. Голувко висловив жаль, що нема порозуміння на Луцькому грунті поміж украін. громадянством і польською демократією. На те українці одповіли, що становище невтральности, яке вони заняли підчас травневих подій — слушне. Події довели, що лівиця безсила, а на волинському грунті — взагалі її не бачать поза окремими одиницями, що з демократією дуже мало мають спільного.

На Закарпатті.

дальше трівае протиукраїнський курс. Головно чеські фашисти накидаються на все що українське, а до помочі вживають передусім Жидів, що за Мадярщини помагали мадярам мадярщувати українське Закарпаття, а тепер таксамо помагають Чехам чехізувати її. Головно кинулися Чехи на молоде ще там українське шкільництво. Фашисти трублять по всій Чехословаччині, що зза мовного хаосу самі Українці домагаються чеських шкіл. На це відповідають українські закарпатські часописи, що в школі там нема ні спору, ні хаосу, бо навіть москвофіли вчать у народній школі народньою мовою. На доказ як українські селяне »горнуться« до чеських шкіл, наводить ужгородська »Свобода« примір. У Ставному (укр. городська верховина) заснували чеську школу й добрим аґітаторам удалюся звербувати більше число українських дітей. Та вже після перших днів науки нараз неначе змовилися, всі виступили з чеської школи й переписалися до української.

ПОЛЬЩА.

Внесення міністра внутрішних справ на замкнення сесії сойму.

Міністер внутрішних справ Складковський звернувся до премієра письмом, яке формулує внесення міністерства щодо замкнення сесії сойму. Міністер покликується на думки проф. Яворського та Маковського й стверджує, що всі посольські інтерпеляції, які вплинули в часі попередної сесії й остали неполадані доси, треба вважати пропалими й оставити їх без відповіди. Як відомо погляди соймового маршалка, регулямінової соймової комісії та конвенту сеніорів зівсім противні.

Справа Гуцульщини.

Розійшлися були вістки, що Польща задумує відступити Гуцульщину. Тепер міністерство заграничніх справ заперечує всі ці вісти й стверджує, що між польським і румунським правительством не було в цій справі ніяких переговорів.

Польско-німецькі торговельні переговори.

Доносять, що польсько-німецькі торговельні переговори, які почалися з початком мин. тижня на домагання Польщі мають виключно характер економічний і як такі є предметом другої комісії. Переговори ведуться так начеб ходило про заключення двох окромих договорів. Для усунення формальних перепон обі делеґації змовилися, що предсідники сходитисямуть на спільні засідання для взаімного поінформування про домагання обох делеґацій. З початком слідуючого тижня треба сподіватися порозуміння предсідників польської й німецької делеґації, так що на четвертому засіданню осельної комісії можна сподіватися конкретної заяви польської делеґації в цій справі.

Перерва переговорівіз із Чехословаччиною.

Початі дня 12 ц. м. в міністерстві комунікації переговори про залізничу конвенцію з Чехословаччиною поступають наперед. По усталенню тексту головного договору забралися обі делеґації до обміркування основ доповняючих договорів, які творять цілість з торговельним договором. Тепер чеська делеґація виїхала до Праги, щоб там обміркувати подробиці договорів.

Заповідають експосе марш. Пілсудського в соймі

Після інформацій із певного джерела, премієр маршалок Пілсудский виголосить на найблизчому засіданні сойму, що буде 2. падолиста, велику політичну промову в звязи з проєктом буджету на 1927, що його внесло правительство. Після конституційних приписів правительство має внести проєкт буджету перед 1. падолиста. Говорять, що проєкт буджету вплине до сойму 30 жовтня.

Справа вилучення департаменту віросповідань із міністерства просвіти.

Варшавські часописи доносять, що департамент віросповідань мають вилучити з міністерства просвіти й віддати його президії ради міністрів. Означалоб це піддання цего департаменту під компетенцію шефа кабінету. Із півофіціяльних кругів виясняють, що намір вилучення департаменту віросповідань із міністерства просвіти остає в звязи з організацією цілого цего міністерства. Піддання департаменту віросповідань компетенції предсідника ради міністрів мотивують офіціяльні круги цим, що цей департамент має чисто політичній характер. В найблизчому часі рада міністрів розглядатиме проєкт нового організаційного статута міністерства просвіти, між і. мають зменьщити число департаментів із 7 на 4.

Польсько-радянські переговори про договір безпеки.

Із Москви доносять урядово, що польсько-радянські переговори в справі договору безпеки будуть поновлені в слідуючому тижні. Говорять, що польське правительство під впливом Бріянда виявить у цій справі більше уступчивости. Бріян в часі нарад із радянським послом у Парижі, Раковським домагався зміни радянської політики в відношенні до Польщі. В радянських кругах числяться з цим, що звязи з цею справою французька політика супроти радянщини теж підпаде зміні.

НІМЕЧЧИНА.

Комуністичні авантюри в пруському соймі.

В пруському соймі в часі нарад над відшкодуванням для Гогенцолерів, прийшло до довготрівалих бурливих виступів комуністичних послів, які демонстрували проти відшкодування. Комуністичні посли зголошували все нові внесення, влаштовуючи обструкцію. До авантур прилучилася ґалерія з якої виголошували промови до послів. На вечірному засіданні обструкція комуністів зросла. Комуністи кидали в націоналістів каламарями, склянками й відірваними пультами. Предсідникові вихопили дзвінок із руки й побили його. Мусіли перервати наради. По перерві пред сідник оповістив видалення кількох комуністичних послів на ряд засідань. Одного винесли силою. Після цего комуністи вийшли, зложивши заяву, що уступають, бо не хочуть брати на себе відповідальности за участь у грабунку доконуваному на німецькому народі. На другий день було засідання пруського сойму доволі спокійне. Предсідник сойму заповів ряд запоряджень, щоби забезпечити президію перед бомбардуванням послами ріжними твердими предметами.

Ухвалення відшкодування для Гогенцолернів.

В пруському соймі велися 15 ц. м. дальші наради над відшкодуванням для Гогенцолернів. Серед безнастанної обструкції комуністів компроміс ухвалено в третьому читанні проти голосів соціялістів, комуністів і Поляків.

АНҐЛІЯ.

Сензаційний зворот у вуглевому страйку.

»Таймс« доносить про постанову всіх союзів вуглекопів у Міндленді пійти за приміром Лечестершір і почати з власниками копалень окромі переговори, навіть колиб через це мусили виступити зі загального союза. У ґрафстві Нотінґем дві третині вуглекопів вернуло до праці. На засіданні в Йоркшірі рішено почати працю на підставі 7½-годинного дня праці. Тку саму резолюцію прийняли в Аменвелі, де доси мали перевагу комунізуючі живла.

Страйкові сутички.

В Пембертені (Ленкешір) дві тисячі страйкарів зайняло грізну поставу супроти 400 вуглекопів, що станули до праці. Мусила інтервеніювати. Багато людей було легко ранених.

»Дейли Геральд« доносить, що з приводу пропаганди Мука застрайкувало наново багато вуглекопів, що вже вернули були до праці.

Утворення вуглекопської центральної воєної ради.

Виконний комітет союза вуглекопів від був засідання в справі дальшої акції супроти прийняття в голосуванні округами внесень конференції про усунення з законів бригад безпеки, недопущення загряничного вугілля, дальшого оподаткування стоваришених союзів на страйкарів та приступлення до страйку робітників зайнятих при сортуванні й розвозі вже добутого вугілля. Виконний комітет прийняв назву центральної воєнної ради. Ця рада остане покищо в Міндленді, де вестиме пропаганду.

Панбритійська конференція.

Дня 19 жовтня почалася в Лондоні конференція британської імперії, в якій беруть участь найвизначніші члени всіх кабінетів імперії..

ФРАНЦІЯ.

Не буде передчасної евакуації басейну Сари.

Поанкаре прийняв у Штрасбурзі численну делеґацію й при цьому заявив, що французьке правительство не задумує ніяк опорожнювати басейну Сари перед реченцем, визначеним у версайському договорі.

Поанкаре поставив питання довіря.

»Еко де Парі« довідується, що Поанкаре рішив поставити питання довіря в ціли здобуття першенства в дискусії над буджетом, що повинен бути ухвалений перед новим роком.

РАДЯНЩИНА.

Партійний суд на Кремлі.

По думці ухвали політ. бюра з 9 ц. м.

Троцького, Зіновєва й Пятакова завізвали на 18 ц. м. перед Центральний Комітет Ком. Партії на Кремлі. Всі три явилися. Засідання почалося перед полуднем і відбулося під проводом Янзона. Переслухання тривало до пізна в ніч. Вечером розійшлася вістка, що й Криленко, заступник комісаря справедливости прилучився до опозиції.

Угода між Сталіном і Троцьким.

Переговори між Сталіном і Троцьким довели до зближення. Під впливом Калініна Троцький має бути схильний до угоди. Та хоч і дійде до угоди опозиційного руху в партії вже не здавити. Він при всякій нагоді вибухне знов.

Радянщина зрікається аґресії й пропаганди?

»Дейли Нювс« подають із Гельзінґфорсу, що радянщина приготовляє пропозицію, якою предвиджує зречення політики аґресії й пропаганди та сплату довгів. Рад. правительство задумує відбути з інтересованими державами конференцію на невтральній території. Має радянщина зректися всіх жадань щодо Бесарабії.

АВСТРІЯ.

Загроза урядничого страйку.

Переговори між союзним канцлером дром Ранеком і відпоручниками урядників трівають дальше. Та всежтаки числяться з вибухом урядничого страйку.

Димісія кабінету.

З огляду на неможність сповнення урядничих домагань щодо підвищення платні рішив кабінет із канцлером Рамеком на чолі податися до димісії. У звязи з правительственною крізою вдержання міщанської коаліції запевнене. Утворення нового правительства послідує в четвер або в пятницю. Урядники піддержують у цілій повні свої домагання.

УГОРЩИНА.

Присуд у процесі фальшівників 1.000 франківок.

Королівська курія, як касаційний трибунал видала 14. ц. м. присуд у процесі фалшівників франків. Кару кн. Віндішґреца злагоджено з 4 літ тюрми на 4 роки вязниці, Надосія з 4 літ тюрми на 3½ вязниці, Раби секретаря кн. Віндішґреца з 1 року на 10 місяів тюрми. Кару бувш. директора картоґрафічного інститута в висоті 1 року тюрми затверджено. Кару технічного управителя цего інститута майора Ґорґе знижено з 1½ на 1 рік тюрми.

Димісія кабінету.

Кабінет подався до димісії. Причиною формально присуд у справі фальшивників тисячфранківок, а в дійсности ходить про вможливлення Бетленові реконструкції кабінету.

ЮГОСЛАВІЯ.

Димісія кабінету.

13. ц. м. премієр Узунович подався до димісії враз із цілим кабінетом. Король прийняв димісію.

Правительство взяло назад свою димісію.

Між обома правит. партіями прийшло до порозуміння й Узунович взяв назад свою димісію. Здогадуються, що партія Радіча мусіла зробити уступки радикалам. Вважають певним, що коаліція пошириться партією Корошеца, яка одержить два міністерські портфелі.

Убивство куратора Собіньского.

Вівторок вечером по год. 6. вбито ві Львові на Королівській вулиці куратора Собіньского, як вертав із родиною з кіна. Коли вже був близко дому підступило до нього двох молодих людей і один із них вистрілом із револьвера вбив куратора Собіньского. Виновники вбивства втекли непізнані. Стріл був смертельний. Куля поцілила з заду в мозок.

Поліція веде слідство, щоби викрити виновника, та доси без висліду. Тимчасом львівські польські часописи вже наперед трублять, що це українські терористи вбили куратора, хоч поліція здогадується, що могла бути особиста пімста непринятого учня. Та всеж таки переводиться ревізії й арештування серед Українців. Між іншими арештувала й двох питомців духовного семінаря, хоч як відомо в так пізній годині питомці вже не виходять ніде.

ЖЕРТВИ

на Дім Т-ва Українських Дівчат у Львові зложили дня 14. жовтня 1926 р. на сходинах Т-ва отсі членки: Анна Бедроївна 20 зол., Анна Шмільська 8 зол. і Параня Іванко 2 ам. доляри. Разом 28 зол. і 2 дол.

НОВИНКИ.

Торговля живим товаром. Пристанева сторожа в Букарешті найшла 10 ц. м. в часі ревізії на кораблі »Ізмаїля« укриті міжпокладові двері, що вели до малої каюти, де запроторено пятнацять молодих дівчат. Всі дівчата мали закнебльовані роти й уже сливе дусилися, коли явилася сторожа й висвободила їх із цеї криївки. Капітана корабля враз із усією залогою арештували. У слідстві зізнав капітан, що транспорт цих дівчат, головно селянок із словацьких околиць, віз на поручення звісного торгівця живим товаром Юрка Сіміча. Дівчат мали продати в Малій Азії. Покищо поліція занялася дівчатами. Вона відішле їх до приналежних громад. За Сімічем вислано стежні листи.

Пахощі й трутини дорожчі від перел і діямантів. Коли ходить про ціну, то дорожчі від перел, платини й діямантів пахощі й трутини. Найдорожча рожана есенція, що виробляють не з рож, тільки з рожаного дерева, що росте на Канарійських островах. Кільоґрам рожаного олію платився перед війною 70 лірів. Тепер його ціна виносить 2.600 лір. Олієць вироблюваний із мандаринок коштує 1.450 лірів у золоті за один кільоґрам. Східні пахна незвичайно дорогі. Куди дорожчі від пахощів трутини. Фантастичні ціни платять за кокаїну. Ще дорожчі є хрусталені діґіталіс. В Італії ціна за 1 кільоґрам 13.000 лірів у золоті.

Катастрофальні наслідки бурі. Наслідком катастрофальної бурі, що два дни лютувала на Балтійському морі й навістила також цілу північну Німеччину багато надморських міст ушкодило. Найбільше потерпів Гамбурґ. Буря враз із виливом ріки Ельби наробила тут чимало спустошінь. Вулиці, що в сусідстві пристані залило зівсім. Два паровики зірвало з якора й понесло на повне море. Один паровик давав сиґнали на поміч, та зза великих бурунів, ніякий корабель не міг підїхати до нього. Вітрильник »Фріде« затопився враз із залогою. Здогадуються, що ще й інші кораблі затопилися. На острові, над рікою Ельбою, зірвало часть каналу. Залізничий шлях Гузум-Ренсбурґ знищений частинно підмиттям. На острові Сільт завалилася одна з іскрових веж. Крім цего з усієї Німеччини доносять про великі шкоди, що заподіяла буря.

Бойкот Дюгамеля в Варшаві. До Варшави прибув французький письменник Жорж Дюгамель із письменником Жаном Шеневіє, як відпоручники комітету боротьби за амнестію для політичних вязнів. Та в Варшаві прийняли його дуже холодно. Таксамо віднеслася до нього польська преса й союз польських письменників. Причиною такого холодного приняття було це, що Дюгамель підписав протест проти білого терору в Польщі. І після короткого побуту виїхав він із Варшави.

Відгомін 1918 р. Дня 14, і 15. ц. м. відбувалася перед судом присяжних у Львові розправа проти Василя Добрянського, пекарського челядника зі Львова. Обжалували його в тому, що в перших днях падолиста, як командант міліції вбив на залізничому двірці в Підбірцях Пилипа Пруса, австрійського вояка, що вертав до дому. Обжалований боронився тим, що він виповнив тільки приказ команди й Пруса вбив тому, що не зважаючи на потрійне завізвання, не хотів віддати револьвера. Присяжні заперечили питання що до вбивства, затвердили однак більшістю одного голосу питання щодо вбиття. Трибунал засудив Добрянського на чотири роки тюрми й примінив амнестію щодо одної третини кари. Обжалований застеріг собі три дни до надуми.

Зударення поїздів у Стрию. В ночі з 12 на 13 ц. м. на залізничій станії Стрий зударився особовий поїзд, що їхав зі Станиславова, з мішаним поїздом, що їхав до Станиславова. До катастрофи не прийшло, бо машиніст особового поїзду випустив в останній хвилі всю пару з паровика й тим ослабив силу зударення. Так завдяки приявности ума машиніста не було жертв у людях, потерпів тільки паровик та один віз другої кляси.

Полярна зоря в Данцігу. Пятнацятого жовтня ц. р. населення Данцігу було свідком незвичайно цікавого явища природи. Біля 6. години вечером появилася на небі північна зоря в виді зеленої дуги, що світила дуже сильно й обхоплювала всю північну частину неба. Ця дуга прибірала часом жовту або червону краску. Явище трівало до 8. год. вечір.

Король вломників винахідником. В криміналістичній історії не тільки Берліна, але й усієї Німеччини має Омелян Штравс, що його звуть королем вломників, має окрему сторінку. Він із братом, по найсмілівищій крадежі, добувався в найпильніще береженої тюрми. Неначе казки звучать оповідання про цих двох братів Штравсів. Їх вигадчивість і неустрашимість у вломах та утечі з тюрми пригадують найкращі видумки Вельса. Тепер засуджені Омелян на 29 літ, а Ерих на 25 літ тюрми, бо в останній сутичці з поліцією вбили комісаря поліції Ердмана. В тюрмі займається Омелян фільософією та ріжними винаходами. Ось недавно донесли часописи, що він винайшов прилад, який забезпечує перед вломом. Знавці оцінюють його, як знаменитий винахід. Покищо опис цего винаходу є власністю урядів, що до них належать такі справи. Колишний вломник читає багато, пише й уложив собі власну фільософію, яка позваляє йому носити тягар цего життя, що є вже радше смертю.

Безробіття ві Львові. На загал, як подає державний уряд посередництва праці з кінцем вересня ц. р. було 3800 безробітних, в цьому 1880 безробітних працівників. Частина з них користувалася підмогами „фонду безробіття“, а саме 288 робітників і 94 умових працівників. Крім цього з державних фондів розділено 39805 зол. на конечну підмогу безробітній інтеліґенції, з чого користало 716 людей.

Велнкі сніги в Радянщині. Із Москви доносять, що з ріжних місцевостей надходять відомости про великі сніжні опади. Головно на Кавказі та в середущій Росії впали великі сніги, що припинили західну комунікацію. Між иншими на шляху Сизрань—Вязма станули в дорозі два поїзди. Появи таких вчасних і великих снігів не було там від 1816. р.

Лет серед урагану. Оноді летячи в нагальному урагані, що скаженіє тепер на на заході й півночі Европи, літак Юнкерс ґ. 23. німецької воздущної Ганзи перелетів 1000 кільом. між Парижем і Берліном протягом 4. год. 15 мінут. Апаратом кермував летун Карло Нек, що доси пролетів уже 370.000 кільометрів.

Велика крадіж в історичному замку. В ночі з понеділка на вівторок в історичному замку Шантійлі під Версалем, довершено сміливої крадежі дорогоцінностей. Вломники вкрали найбільший у світі рожевий діямант, званий „великим Кондеєм“. Вартість цего діямату оцінювали перед війною на десять міліонів франків. Крім цего вкрали штилєт Абд-Ель Кадера, прикрашеинй сафірами та рубінами, численні родинні клейноди, що належали до дому Кодеїв та Орлеанського дому, перстені, нашийники, нараменники та інші дрібні дорогоцінности. Французька преса виказує побоювання, що вломники розбили рожевий діямант, бо в цілости не моглиб його ніде продати, а ніякий із шліферів діямантів не поділивби його на части з пієтизму для цего клейноду.

Світовий трест міди. „Юнайтед Прес" доносить, — що найбільші союзи міди Північної й Південної Америки, Німеччини й Анґлії утворили світовий трест, що матиме назву „Cooper's Eksporters Incorporeted". Ціллю тресту стабілізація цін міди та обмеження спекуляції міддю. Американський союзний комісар торговлі заявив, що не має ніщо закинути цему трестові.

Затроєння баталіону війська. Дня 26. м. м. в 41. п. стаціонованому в Сувалках, зайшла така загадочна подія. В 7. год. рано більшість рядовиків 1 баталіона не встала з ліжок, оправдувалися що вони хорі. Дижурний не вірив у таке нагле й масове занедужання — й усіх відставив до карного звіту. Прибув небаром дижурний офіцир і ствердив, що всі горячкують. Покликали начального лікаря. Цей заявив, що це шкарлятина. Однак справа представлялася інакше, прямо загадочно. А саме, 78 найважче недужих перевезли зараз до шпиталя. До вечера це число зросло до 214. Касарню обставили вартою, ізолювали. Зразу не знали, що тут радити, бо обяви були такі: горячка понад 40 степенів, ломання в костях, затрата памяти, вигляд мерців. По нараді взяли прібки води з касарняних колодязів і аналіза виявила, що вода була затрута.

† Посмертна хроніка.

о Авксентій Александер Титла ЧСВВ.

Дня 15. жовтня ц. р. в монастирі О.О. Василіян в Улашківцях упокоївся о. Авксентій Александер Титла Ч.С.В В. Покійний уродився 17. марта 1877 р. в Угнові, де його батько був народним учителем. До Чина оо. Василіян вступив 1894 р., на священника рукоположений в 1901 р. Від 1906 до 1912 р., отже повних шість літ працював як місіонар у Бразилії, в Люцені та Ітайополіс. Тяжка місійна праця сильно підірвала його здоровля так, що з цеї причини треба було відкликати його з міс. праці назад до Галичини. Від 1912 р. живе постійно в Галичині, сповняючи душпастирську працю, котра чим раз більше нищила його слабі сили. Свої душпастирські обовязки сповняв покійний майже до останної хвилі трудящого життя В.И.П.

о. Венедикт Яніцький ЧСВВ.

Покійний уродився 12. грудня 1855 р. в Пряшівській дієцезії на Закарпаттю. Вже як член капітули і професор Дух. Семинарії в Пряшеві, вступив у році 1898. до Чина оо. Василіян. Визначався великим духом молитви й умертвлення. Після довгої і тяжкої недуги упокоївся в Монастирі оо. Василіян у Жовкві, дня 19. жовтня ц. р. В. Й. П.

Із біржі.

Львів, 21. жовтня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·02—	9·03	зол.
Доляри кан.	8·92—	8·93	„
Кор. чеські	0·25—	0·26·5	„
Фран. фр.	0·25—	0·26	„
Фран. швайц.	1·73—	1·74	„
Фунти штер.	43·60—	43·65	„
Ліри італ.	0·36—	0·37	„
Шіл. австр.	1·26—	1·267	„
Нім. марк.	2·13—	2·13·8	„

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег. дост.	45·00—	46·00	„
„ сел.	42·00—	43·00	„
жито нове	31·75—	32·75	„
ячмінь на мливо	28·00—	29·00	„
ячмінь пашний	25·50—	25·—0	„
ячмінь броварняний	30·00—	31·00	„
овес новий	26·50—	27·50	„
гречка	31·00—	33·00	„
кукуруза рум.	29·50—	30·50	„
картоплі	6·00—	6·50	„

Нові книжки і видання

„Сільський Господар" фаховий господарський орган Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар" у Львові. Ч. 10-те за місяць жовтень 1926 р. Річник XII. — Зміст сього числа: 1) В місяцеві кооперативного свята, 2) Творім сільсько-господарський музей-архів, 3) Пекучі питання в нашім пасічництві. 4) Контролюймо власну працю в господарстві, 5) Як збільшити приріст риби в селянських ставах, 6) Охорона краси природи (фейлетон), 7) Дещо про каїніт, 8) Шо таке охват? 9) Чи добрий є рідкий посів, 10) Як відгадати наперед кілько бараболь зберемо з поля, 11) Зелене гноїння, 12) Увага може вже не на часі, але важна на будуче (боронувати підклад чи ні?), 15) Маленьке джерело збогачення нашого народу (Дещо про рибне господарство), 14) Вибір телят до хову, 15) Від Адміністрації з повідомленням про передачу адвокатови стягнення передплати від тих, хто дотепер ані не звернув одержаних чисел і не надіслав передплати за 1926 рік, 16) Чи годиться годувати худобу мелясою, 17) Українська Господарська Академія в Подєбрадах на чеській сільськогосводарській виставі в Празі, 18) З Великої України: кілько є господарського скоту на Великій Україні, 19) Вісти з „Сільського Господаря": Додаткові кредити засівові для рільників на території Львівського воєвідства. — В справі дрібних селянських кредитів в Державнім Рільнім Банку, — В справі сплати засівових кредитів з осени 1924 р., — Звідомлення з Філій: Устрики долішні, Дрогобич, Бучач, Печеніжин. Львів, Рудки і Миколаїв нд. Дн., — 20) Податковий порадник: Заплата податків збіжжам, 21) В справі обезпечення землеплодів від градобиття, 22) Господарські ради: Що сплісніло, на гній, а не на пашу. Гашення огню в комині, Недорога ледівня і сила розмножування у мух і 23) Всячина

Редакція і Адміністрація у Львові, вул. Зіморовича ч. 20.

Ісус у серцях дітий. Наука греко-католицької релігії на основі біблійних оповідань для дітий першої і другої кляси вселюдних шкіл. Уложив свщ. Іван Рудович, катехит й професор державної учительської семинарії у Львові. Львів 1926. Накладом „Видавництва Шкільних Книжок" стор. 128. 8º. Іще донедавна було навчання правд віри на найнизших степенях всенародних шкіл справою тяжкою ізза недостачі відповідних підручників і тому нераз можна було чути нарікання на се так із боку початкуючих учителів, як також родичів. — Якже інакше представляється ся справа тепер! Монахійська метода навчання при помочі легко зрозумілих оповідань, взятих із життя дітей, зовсім улекшила цю працю.

Також у нас появилися в останніх часах нові підручники оперті на цій методі, які роблять цю науку легкою та приємною.

Ось перед нами найновіщий **підручник о. сов. Івана Рудовича** для дітий І. ІІ. кляси вселюдних шкіл п. з. **„Ісус в серцях дітий"**. Загляньмо до него: Малий Ромцьо бачить примір добрих родичів, котрі йому все пояснюють, вчиться робити на собі знак св хреста, перших молитов, поздоровляти других християнським привітом та належито поводитись в церкві. Опісля родичі при нагоді прогульки розказують йому про велич і красу світа та про Бога. Коли вже ходить до школи, довідується малий хлопчина іще більше: про сотворення світа та ангелів, щасливе життя перших людий, про гріх перших родичів, обітницю Спасителя, а опісля про життя та діла Спасителя і про установлення Ним св. Тайн, а саме св. Т. Хрещення та Покаяння. — Духовний Отець приготовляв дітий до першої св. Сповіди, а малий Ромцьо вислухавши уважно оповідання про блудного сина, робить, вернувши до дому, рахунок совісти, з жалем постановляє поправитись, а потім приступивши до св. Сповіди почувається щасливим і прощає всім, що робили йому пакости. Живо, пластично представлені почування хлопчика допоможуть кождому малому школяреви зрозуміти вагу св. Т. Покаяння та навчить належито до неї приступати. — Гарні образки, що представляють, як робити знак св хреста на собі, як поводитись в часі молитви, побіч інших біблійних образків допоможуть дітям затямити та краще порозуміти оповідання. Осьтак ця нова книжка о. сов. І. Рудовича сповнить намічену ціль: влекшить дітям науку релігії та зробить її займавою та приємною; поміщені при кінці книжки завваги що до пляну навчання, допоможуть також учителеві в веденні науки що до часу й способу. Львів, в м. жовтні 1926 р. **Свщ. Евген Громницький.**

Від Виділу Союза Українських Адвокатів одержала Редакція до поміщення от ст КОМУНІКАТ.

В 70 числі „Нового Часу" з дня 4. жовтня 1926 р. появився фейлєтон п. з.: „Патріот адвокат". Змістом цего фейлєтону імпутується українському адвокатові К. в місті Б. довершення злочинного обману на свойому клієнті бідному селянині в порозумінню з процесовим противником. Цей мнимий, а в кождому разі ще не доказаний факт, автор фейлєтону зґенералізував тиким робом, і представив в такому світлі, що кинув тінь на добру славу і добре імя членів української адвогатури, а рівночасно остерігає українські шари громадянства зовсім недвозначно перед українськими адвокатами.

Союз Українських Адвокатів, як станова орґанізація на свойому черговому засіданні дня 16. жовтня ц. р. рішив заложити рішучий протест проти цього нечуваного ґенералізування одного мнимого, ще не провіреного факту, одиниці на цілий стан, а рівночасно повідомляє українське громадянство, що Виділ Союза Українських Адвокатів переводить строге і обективне слідство в тій справі, а вислід його негайно подасть до публичного відома. Львів, дня 16. жовтня 1926.

ЗА ВИДІЛ СОЮЗА УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ:
Др. Лев Ганкевич президент. *Др. Евг. Щуровський* секретар.

Оповістка.

Марійське Т-во Пань у Львові. Дня 26. жовтня ц. р. о год. 5 пополудни відбудуться в салі Товариства при вул. Бляхарській ч. 11. II. пов. **Сходини** з рефератом, на котрі запрошуються усі Вп. ПП. Учасниці.

Укр. Христ. Студентська Орґанізиція у Львові запрошує отсим усіх своїх Товаришів і Товаришок на **Сходини**, котрі відбудуться в неділю, дня 24. жовтня ц. р. о год. 5. попол. в домівці Мар. Т-ва Молоді (Сикстуська 39 А. партер). Предметом сходин буде відчит духовн. провідника о. д-ра Т. Галущинського ЧСВВ., а відтак наради над орґанізаційними справами.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення редакція не відповідає.

„СІЛЬСЬКИЙ СВІТ"

місячний ілюстрований часопис

З ВЕЛИКИМ ПАСІЧНИЦЬКИМ ВІДДІЛОМ

„Українське Пасічництво"

Річні передплатники дістають додатки і всі числа від початку року:

4 практичні господарські книжки. — **6** портретів визначних діячів на полі господарства. — **12** прібок ушляхотненого насіння **збіж, городини та недодайних рослин.**

Передплата на рік 10 зол.

Адреса: Львів, Собіського 32.

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ!!

„ПРИЯТЕЛЬ ГОСПОДАРЯ"

єдиний правдивий господарський календар на 1927 р.

„З ПРАКТИЧНИМ ГОСПОДАРСЬКИМ ПОРАДНИКОМ"

110 малюн. в тексті — 240 сторінок.

— — — **Новинка!! Табельки для повного господарського рахівництва.** — — —

Цей календар мусить бути в хаті кождого господаря.

Ціна 3·50 зол. з пересилкою 4 зол. — за післяплатою 4·50 зол.

Хто купує одразу неменш 10 прим. платить по 3·50 зол. за календар з пересилкою.

Адреса: „Сільський Світ" Львів, Собіського 32.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 42. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 31. жовтня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації:
„НОВА ЗОРЯ"
ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська Ч. 39 а.

Конто почт. ощад. Краків ч. 405.867.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ:
чвертьрічно 4 зол.
Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ:
Річно: 3 вм. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: I. XI. 1918 — Історична хвиля. — Під калиною, під червоною (фейлєтон). — Із церковного релігійного життя. — Борці за віру на Сході (фейлєтон). — В обороні Преосв. Епископа о. Йосафата Коциловського. — Торжество посвячення окружного січового прапора. — Пекуча справа. — Про що пишуть часописи? — Політичний огляд. — Новинки. — Нові книжки й видання. — Посмертна хроніка. — Оповістки

I. XI. 1918.

(+) Осьмий вже рік приходиться нам обходити 1. падолиста 1918 р. Та не з почуваннями радости й одушевлення згадуємо цей день, але з тяжким сумом і болем серця,

„що тільки народу
впало за свободу,
встояти не було сили!"

Так, 1. падолиста 1918 р. — це день української державної думки, це хвиля зриву поневоленого народа до свобідного життя на своїй землі, це памятний день для всіх синів України, коли здавалося, що по тяжкій ночі неволі засяв нам день волі-свободи.

Та ідея української державности не здійснилася; противно, закінчилася повною катастрофою, гіршою чим найбільші песиміст могли предвидіти.

I.

На це склалися ріжні причини. Зовнішні обставини були так невідрадні, що тяжших і уявити собі годі. Коли инші народи, як Поляки, Литовці, Чехи і и., що рівночасно з нами творили та добували свої власні держави, знайшли велику поміч і піддержку у безоглядних диктаторів-побідників, то ми здані були виключно на власні сили. Надто окружені зі всіх сторін ворогами, відтяті цілковито від Заходу, тож нічо дивного, що помимо правдиво геройських змагань українського війська, ми мусіли впасти під перемогою, а „чотирокутник смерти", це найбільше трагічна хвиля, яку переживав наш нарід.

Одначе крім тих зовнішних невідрадних обставин, за котрі не відповідаємо, були ще й внутрішні недомагання та грубі похибки, що немало причинилися до заломання української державної організації, а які вже йдуть на наш рахунок.

II.

Не від річи буде з приводу цих сумних роковин поглянути відважно на ті похибки. Досвід — це велика школа життя, а історія учителькою в тій школі. Також пізнання й узнання провини є вже половиною поправи.

Кождий мусить признати, що наш нарід не був приготований, та що велика хвиля 1. падолиста 1918 р. заскочила нас майже ненадійно. Наші провідники занадто вірили в побіду центральних держав, а через це за цілий час світової війни не старалися навязати ніяких зносин з антантою. Берестейський мир з початком 1918 р. так загіпнотизував усіх, що мало хто здавав собі справу, на як крухих та слабих основах він був збудований.

Другим промахом, радше скажу фатальним кроком, було повалення в Києві гетьмана Павла Скоропадського. Замість всіма силами підперти й скріпити вже істнуючу державну орґанізацію, як раз у самім почині завалили ми нашими руками те, на чім треба і можливим було будувати. Цей хибний крок рішив, можна сказати, нашу програну.

Відтак при самім питанню нової української держави в формі демократичної Республики, не все було в порядку. Замість спрямувати всі зусилля на основні й конечні справи, замість перевести карність і залізну орґанізацію, пущенося на плитку й безглузду демаґоґію. Всякі анкети й збори рішали про відбирання без викупу і поділ землі, котрої ще не мали в руках, про усунення науки релігії зі шкіл, котрі ще не були впорядковані і всякі инші соціялістично-комуністичні експерименти. Всяким невідповідальним одиницям і крикунам позвалялося на ширення розладу і деморалізації не тільки серед народа але і війська. Ще гірше під тим оглядом діялося на Великій Україні. Там була повна анархія спричинена самозванчими отаманами в роді Махнів, Зелених та инших авантурників.

Не було вкінци також витичної ясної лінії. Звідси те безнастанне вагання: то з Петлюрою то проти нього, то з Деникіном то знова з большевиками, доки не прийшла хвиля, де треба було здатися на ласку й неласку ворогів. Були моменти, коли зручною політикою можна було ще дещо вратувати та задержати якусь форму самостійности, але ті моменти не вихіснувано. Всьо або нічо — ось якою руководженося засадою. Тимчасом політика, це не газардова гра, де все кладеться на одну карту, але розумна, розважна, зимно обрахована гра, де використовується те, що в даній хвилі дасться використати і ратується те, що дасться вратувати.

III.

Пізнання і признання своїх похибок тай неудачі великих наших змагань не повинно й не може кинути нас у повну безнадійність та пригноблення. Великий український нарід не може зректися надії створення власної держави. Вправді нинішне положенне і обставини не дають нам перспективи, що це станеться в близькій майбутности, одначе з того не слідує, що маємо сидіти зі заложеними руками. Як раз тепер час приготовляти себе й нарід до цеї великої справи.

Нарід і держава не є тотожними поняттями. Нарід є чимсь даним природою, а держова є твором народа. До державного життя приходить нарід тоді, якщо він є внутренно зєдинений, проваджений і рядженний одноцільною властю до спільних завдань і добробуту, а на вні независимий від инших держав.

Кождому Українцеви треба вповати від дитинства і повторяти ціле життя, що власна держава є тою народною орґанізацією, котра не лиш найлучше але й **одиноко** може запевнити народови участь в найвищих дочасних добрах людства. Чим глибше та сильніще ся ідея перейме кождого горожанина, тим більше кріпшати буде в народі бажання власної державности і майже стихійною силою взноситиметься свій батьківський дім над рідною землею.

Надто конечним є вщіпляти у загал народа ті чесноти, без яких ніяка держава не може істнувати, бодай на довго.

І так вповати належить сильне почуття **обовязковости.** Нехай кождий не тільки у своїому приватному життю, але також в горожанськім і суспільнім старається сповнити все, що від нього жадає його обовязок горожанина-Українця. Не крикливий патріотизм, не високопарні слова, але патріотизм в ділі і праці повинен находити признання. Треба уміти ставити потреби загалу вище над особисті користи або партійні згляди.

Також велике значіння має **пошана закону і почуття справедливости,** узнання **авторитету правління і власти.** Незаконне поступування, злочини, насильства, вбивства ведуть лишень до анархії. Нігде, отже ні в політиці, ні в національній справі ціль не освячує средства. А знова нічим так не ослаблюється основ державности, як нищенням авторитету. Нарід, що не має почуття справедливости й пошани для авторитету, є спосібний до революції або до рабського упідлення для переможця, а не до творення власної держави.

IV.

Основою, на котрій ті горожанські чесноти одиноко можуть успішно розвиватися **є правдива й глибока релігійність.** Длятого нема більше шкідливого ділання, навіть беручи з точки чисто національного добра, як підривати в народі його віру і набожність.

Це розуміли великі державні мужі і політики. „Не думаю — каже поганин Ціцеро — чи загалом можливо, щоби устоялася вірність і людська суспільність та ідея справедливости, коли занепаде релігійність і почитання Бога".

Аристотель уважає Богопочитання як першу зі шістьох установ, без котрих не може істнувати держава.

„Релігія і мораль — пише великий Вашінґтон у пращальній адресі — є необхідними підпорами загального добробуту. Не є цей сином вітчини, хто підриває ті могутні стовпи людського життя. Кождий правдивий політик любить їх і шанує, так як кождий правдиво набожний чоловік".

Найосновніще виказує це Вальтер у своїому знаменитому творі: Природне право і політика (Naturrecht und Politik ст. 237). Між иншими так пише він: „Без релігії не може устоятися ніяка держава. Вона бо наповняє і проникає кождий життєвий круг ділання духом обовязковости. Ре-

ліґія впоює пошану для закона, а присягою освячує і затісняє звязь вірности між народом а його правосильною властю. Ріліґія здержує пануючих від насильства й надужиття власти, а підданих підносить до чесноти добровільного послуху, вона народови заховує його молодечу силу. Ріліґія є основою родин. Судам через присягу дає спромогу досліджувати правду. Жовнірам на полі бою дає правдиво геройське мужество і посвяту аж до смерти. Ріліґія наближує богатих до убогих, улагоднює кожде положення в життю, ушляхотнює і наклонює до підчинення Божій волі. Ріліґія — це властива спійня, що подає державі незломну силу і захороняє перед звироднінням".

* * *

Колиж ми нині з сумом згадуємо про минуле, то з повною надією глядім у майбутнє. Як по зимі весна, по ночи день, так по теперішних злиднях прийде день великого відродження. *В наших етичних та ріліґійних силах лежить тайна непобідимости.* Ті сили належить тепер злучити й зовнішною мужною працею підготовляти цю велику хвилю. Нехай несеться з наших уст щира молитва за поляглих та вбитих з почуванням, що колись настане день воскресення України.

Історична хвиля.

Спомин * * *

Було около 10-ої годинн в ночі, чи може вже по 10-ій дня 29 жовтня 1918 р. Погана осінна погода — здається, лив зливний дощ — настроювала усіх іще поганійше. На засіданню остало усего кільканайцять людей — без сумніву дуже щирих, але переважно неполітиків. Усі сиділи сумні, прибиті — в тісній кімнатці одного українського товариства.

Так почалося отсе памятне засідання, котре можна назвати першим засіданням законодатного тіла Західно-української Республики, бо від нього датується справжня державність Західної України. Під оглядом формальним було це тільки засідання Галицької Делеґації Української Національної Ради — але її постанови створили в Західній Україні перший державний апарат і тим самим створили державу не у кличах чи паперових відозвах, а на ділі.

Вже десять день передтим, дня 19 падолиста 1918 р. вибрали відпоручники (політичні, культурні, економічні) усіх українських земель під австрійською окупацією Українську Національну Раду, злożену з усіх українських послів австрійського парляменту і палати панів та соймів Галичини й Буковини і з делеґатів усіх українських політичних партій. Вибір тої Ради проголосив торжественно на вселюдному зібранню у великій салі »Народного Дому« у Львові на другий день після вибору, дня 20 жовтня 1918 р., президент тої Ради д-р Евген Петрушевич, починаючи свою промову знаменними словами: »Тюрма народів — Австрія розпалась!« Варта підчеркнути ці слова виразно, бо видно наші політики знали добре, що з хвилею підписання абдикаційного акту цісарем Карлом у Відні — Австро-Угорщина перестала на ділі істнувати, а її територія перейшла у власність поодиноких народностий, що замешкували Австро-Угорщину. Видно знали це українські політики, а одначе сповнили основну похибку тим, що не переняли зараз рішучим кроком в українських землях Австрії влади у свої руки і не створили своєї держави. Замість того почалися пертрактації з Австрією, котрої вже... не було! Брак рішучости заважив відразу фатально на цілій справі Західної України, а коли той сам брак рішучої й скорої діяльности повторився опісля ще нераз, став він могилою державности Західної України.

Вселюдні збори в »Народнім Домі« скінчилися прикрим диссонансом, бо соціял-демократи під проводом посла Семена Вітика уважали умісним підняти голосний протест проти промови д-ра Е. Петрушевича (годі було розібрати, чого вони властиво хотіли — зовсім певно можна було без такого рода протесту обійтись) і счинили таку веремію, що не приведи Господи...

Українська Національна Рада розбилась на Делеґації, що радили окремо. Президія Ради з дром Е. Петрушевичем і значною частиною послів виїхала до Відня і тим самим відбилась від галицьких справ, Буковинська Делеґація занялась у Чернівцях своїми справами, а цілий навал найблизших політичних подій звалився на Львівську Делеґацію, котра стала властивою Національною Радою.

Наміри Львівської Делеґації Української Національної Ради були як найкращі, одначе вона не почувала в собі ніякої певности й сили, не почувала твердого ґрунту під ногами. Передовсім її постанови не були властиво правосильні, бо на це треба було згоди Віденської Делеґації з Президією Ради. А тут справи були наглі і не пора було ждати на апробату далекого Відня, з котрим комунікація була утруднена. Між членами Львівської Делеґації виявились розбіжности й різкі непорозуміння, що доводили до повільного декомплетования Делеґації. Перші відпали соціял-демократи, що з частиною львівського робітництва (здається, передовсім залізничників) утворили щось у роді своєї власної Ради. Опісля перестали ходити на наради поодинокі визначнійші члени Ради. Причини того були ріжні. Соціял-демократи мали свої власні партійні наміри, инші не могли погодитись у становищі до Великої України і т. д. і. т. д. Найсвідомійші члени Делеґації були за вдержанням звязку з Великою Україною і за злукою з нею — а може тої гадки були і всі, тільки з деякими застереженнями. Але й появлялися гадки, деколи справді фантастичні Вкінці з усім тим не булоб іще такої великої біди, бо якби прийшла на те хвиля, усі булиб певно станули під прапором соборности України; гірше було те, що Львівська Делеґація *почувала себе* — дуже ніяково. Вона не мала в собі авторитету й певности й вела наради — не знати, на який конець. Саме місце нарад не впливало на піднесення духа. Невеличка салька була рішучо за мала для так великого числа делеґатів і як їх зійшлося більше, богато з них мусіло стояти. В тій тісноті, у хмарах тютюневого диму треба було висидіти кілька годин, бо наради відбувались і часто і тревали від год. 7-ої пoза десяту. Проводив нарадам посол Іван Кивелюк — із подиву гідною витревалістю, щирістю, спокоєм і посвятою. Я тоді навчився високо цінити й шанувати цю людину, що мала непохитну віру в українську справу і посвячувала для неї усі свої сили, не глядячи в тім ніякої користи для себе. Але очевидно і вся його посвята не в силі була оживити нарад інституції, що... зависла у воздусі. Безконечні і безплідні засідання тягнулись і протягались. Оден із членів опрацював пильно якийсь статут і відчитував його, обговорювано українські гроші і порушувано богато ріжних справ —

Під калиною, під червоною...

— Нарис —

Осінний вихор стрясав пожовклий лист кленовий і калиновий, а калина хилилася до долу, до землі припадала ягодами червоними мов каплини крови...

Вихор вив у гиллю голому:

— Я дужий, я сильний, я дуби кріпкі перемагаю, звалюю...

А небо осінні хмари криють...

Осінь, понура, сумна осінь, та в їх серцях весна, весна нових надій, життя нового, рідного...

Гордо та бодро йдуть »Лицарі червоної калини«, несуть віру в серцях, в очах огонь завзяття й посвяти...

* * *

Олег, він теж іде з ними... Годі дома сидіти коли Рідна Країна зове, доля Народу рідного...

— Бувай здорова, Марусечко, дружиноньку моя люба, дорога моя, бувай здоров Славчику, синочку мій маленький, синочку мій єдиний — верну заживемо щасливо, дасть Господь, у вольній уже країні, а не верну, памятайте про мене, згадуйте словом добрим — молися за мене, Марусечко моя...

Білою берізкою похилилася на нього, на дубчака молодого, на Олега коханого, повійкою хисткою оповилася круг шиї його... слезами як росою лице його зросила.

— Олегу, Олегу мій, навіщо ти нас самих оставляєш — плаче дружина молода, а дитинка, Славчик маленький і собі в плач, наче розуміє горе неньчине...

Вирвався з її обіймів і пігнав...

Рідна Країна кличе!

— — — — — —

Люті, завзяті, кріваві бої.

Олег усюди перший!

А з ним стрільці його, що за своїм четарем у найлютіщий огонь готові. Він їх стрільців своїх огнем завзяття, жаром посвяти в боях розпалює.

Олег усюди перший! Не щадить себе, та кулі щадять його...

— Кулі минають його, четаря нашого — говорили стрільці...

* * *

У хатині, що на скраю містечка молода жінка сумна, сумна сидить... у колисочці маленький синочок, рочок йому тільки...

Сумна сидить, як біль біленька!

А він синочок її, спить спокійним сном, осміхається так любо...

Блідо світить лямпа, місяць молодик у вікно заглядає...

Нараз — що це?!

Скрикнула:

— Олегу, це ти!?

Простягнула руки до обіймів і...

— Нема, нема його, — закликала страшно — нема, а був, був!

І впала з лоскотом на долівку, зімліла...

Вбігла служниця з кухні й кинулася рятувати паню.

— — — — — —

Через три дні прибув із фронту стрілець, чура Олегів — привіз Олегову обручку, годинник, та лист короткий, олівцем писаний, дріжучим нерівним письмом на клаптику паперу:

»Марусечко моя, Славчику маленький! Я вмираю, не забувайте мене дорогенькі мої, моліться за мене — ваш Олег«.

— Панові четареві обірвало обі ноги — говорив чура з плачем...

Вона, Маруся не плакала — вже сліз не було в очах, німа, задеревіла слухала оповідання вірного чури, як пан четар умирав, як із ним працався, як листа йому передав, доручити просив, як і де похоронили четаря.

* * *

Чужі руки похоронили четаря Олега на сільському цвинтарріку під кленом широколистим, а якісь дівочі руки пізніще калину червону садили в головах.

* * *

Семий раз цвіла калина на могилці четаря Олега цвітом білим, семий раз червоними ягодами паленіла, семий раз широкее листя губила, семий раз осінний вихор ніс листя світами калинове й клинове...

Цвинтарною стежинкою, до могилки, що під кленом, де калина в головах червона, молода йде жінка, за рученьку хлопчика веде осьмилітнього.

— Помолимося, Славчику на могилці батечка твойого, помолимося за лицаря, що життя дав у жертву за волю Рідної Землі.

І на вколішки впала молода мати на дорогу могилку й на вколішки впало хлопя — молилися...

Осінний вихор стрясав пожовклий лист кленовий і калиновий, а калина хилилася

але якось без віри в їх практичне переведення...

Так дальше не могло бути. Справа дійшла до краю — скрутне чи радше ніякове положення Львівської Делеґації стало нетиносиме. Вираз тому дали згідно всі члени Ради на засіданню дня 29 жовтня 1918 р. Як звичайно, около год. 7-ої зібралось тоді на засідання поважнійше число членів. Прибули і визначнійші люди. Раджено над висланням когось до Відня, щоб порозумітись із президією Національної Ради, з австрійським правительством Лямаша і з ким там іще треба та привезти якісь вказівки. Делеґат бувби знайшовся, але ніхто не міг йому ясно сказати, чого він там має їхати і ніхто не вмів сформулювати домагань Ради. Хоч Рада таких точок не могла подати — але все таки просила поїхати до Відня... Після того велика часть Ради розійшлась і всіх остало дуже мало. До того всі почували себе недобре, бо справді не знали, що дальше робити...

І тоді власне наступила переломова хвиля... Нарадам прислухувався відпоручник української військової орґанізації — молодий чи не хорунжий австрійської армії В. Він попросив о голос, кинув на стіл маленьку білу карточку, де було надруковане візвання ворожої боївки до чину і вказуючи на неї, промовив кілька палких слів. Він вказав на те, що в хвилі, коли польська боївка готовиться до діяльного виступу, Національна Рада веде безплідні наради. Закінчив тим, що військова орґанізація ставить Раді ультимат: таки зараз іменувати міністеріяльний кабінет для земель Західної України, бо військова орґанізація приступає негайно до діла. Не пригадую собі, чи притім згадав він про опанування Львова українськими військами.

Вражіння цеї промови було просто неожидане. Це була найвеличнійша хвиля в життю Львівської Делеґації. Подібне почували всі присутні. В одній хвилі всі відітхнули свобіднійше, радість вступила в серця, всі почули відразу певний ґрунт під ногами, почули себе уперве панами на власній землі.

Кивелюк відповів горячому промовцеви, що закиди Раді не такі то оправдані, що Рада піде за бажаннями військової орґанізації, що він тепер переривае засідання, бо спішить на засідання військової орґанізації. Оден із присутних хотів іще продовжати наради, але всі инші уважали важнійшою справою військові наради і розійшлись, постановляючи на другий день зложити міністеріяльний кабінет.

На другий день, дня 30 жовтня 1918 р. іменовано перший західно-український кабінет із премієром д-ром Костем Левицьким. Українська Національна Рада збиралась у можливому комплеті.

до долу, до землі припадала ягодами червоними мов каплями крови...

Вихор вив у гилло голому:

— Я дужий, я сильний, я дуби кріпки перемагаю, звалюю... А небо осінні хмари крили... Довго, довго молилися молода мати й синочок її. Малий Славчик присягу складав, не словами, душею:

— Батечку мій рідний, лицарю хоробрий, ніколи тебе не забуду, а як дорасту слідами твоїми піду, заповіт твій сповняти буду, усе життя моє, труд мій увесь посвячу Рідній Країні, Народові рідному!

Розсунулися хмари й сонечко засвітило на могилку, на калину червону в головах.

Дух лицаря, четаря хороброго, дружини вірного й батька рідного вітав над могилкою.

Розмову вів із серцями найрідніших своїх:

— Любі мої, дорогі мої! Осінь тепер сумна, прийде ще зима люта, та по них знов прийде Весна, принесе надій нові життя нове... і вже не буде похибок ні гріхів колишніх, ні в Народу, ні в провідників його — буде Труд і Любов та Віра.

Мати підвелася, підвівся й хлопчик.

Вчахнула мати дві житяжки калини червоної, одну собі, другу синочкові своїому.

Пішли стежинкою на долину з цвинтаря.

А в очах їх, неньки й сина жеврів огонь, такий дивний огонь...

Калина червоними ягодами кланялася до землі, до могилки.

А. Лотоцький.

З церковно-релиґійного життя.

Чин оо. Василіян.

В доповнення до нашої останньої вістки про переміни в Чині СВВ., подаємо до відома, що від 28. жовтня ц. р. ігуменом львівського монастиря став о. *Т. Галущинський*, а дотеперішний ігумен о. *В. Градюк* назначений ігуменом монастиря в Жовкві.

З дух. семинаря в Перемишлі.

На сей шкільний рік матиме дух. семинар у Перемишлі всіх питомців около 60. З того, на перший рік зголосилося до 40 кандидатів, з яких прийнято 23, надто 4, що їх висилається на студії до Риму і 1, який поїде до Інсбрука. Кандидатів усіх років скликано до семинаря дня 21. жовтня, а шкільний рік починається 25. жовтня. Ректором назначений о. пралат і канонік Д-р Василь Пиньило.

Св. Франц з Ассісі.

Свято в честь св. Франца в Ассісі.

Велике свято в честь св. Франца відбулося в Ассісі в днях 4—7 жовтня с. р. в присутности кардинала Мері дель Валя. На свято явилися численно представники церковних, цивільних і військових властей міста й провінції. В понтифікальній Службі Божій кардинала-леґата взяв участь міністер освіти і члени міжнародного франціщканського комітету. На приняттю, яке дало місто, промовив між иншими кардинал-леґат Мері дель Валь і згадав теплими словами Мусолінія, який прихильно відноситься до релиґії. При відїзді кардинала з міста підносила численно зібрана товпа окліки: „Нехай живе папа!“

Ф. В. Ферстер про св. Франца з Ассісі.

Ф. В. Ферстер так пише про св. Франца з Ассісі в Журналі „Menschheit“ з 8. жовтня с. р., ч. 41: Теперішні реальні політики уважають св. Франца з Ассісі гарною пахучою умбрійською цвіткою, яка не має нічого спільнго з проблемами й завданнями світової історії. Чому одначе великий Іннокентій, першорядний знавець світа і знавець людей, побоювався упадку Лятерану, коли його не підпре своїми раменами нуждар з Ассісі? Також велике діло замирення людства, над яким ми всі сьогодня працюємо, безслідно провалиться і погребає під собою Союз Націй і Паневропу, залізний картель і Штреземана, якщо дух св. Франца в новім виді і формі не запанує знов між поріжненими народами і клясами. Над сим сміються деякі літерати, над сим сміються всі закордонні уряди. Вони думають, що їх гра в доміно кермує історією світа. Не буде гаразду на світі, доки предмету спорів, матеріяльного добра, незаступлять иншим добром, яке притягалоби до себе сили душі. Від свого упорядкования дібр в нутрі чоловіка, залежить всякий инший лад в світі. Св. Франц з Ассісі бажав далеко більше як тільки звеличення матеріяльної вбогости. Його ідеалом була відвага поняти суть життя і поставити сю суть на першім місци, а всьо инше, як побічне, на другім місци відкидаючи всьо, що над міру. Коли сей ідеал св. Франца запанує і між нами, тоді настануть ліпші відносини. Инакше всьо надармо.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Чеський дневник у французькій мові.

Чеський священик о. І. Ганус задумує видавати власним коштом католицький дневник в французькій мові під заголовком „Chronique religieuse tchechoslovaque“. Подібне видавництво має появитися також в анґлійській мові.

Культурна боротьба на Закарпаттю.

„Свобода“, орґан християнсько-народної партії Закарпаття, містить в 42. ч. с. р. передовицю, в якій говорить про культурну боротьбу на Закарпаттю. Тут почалася останніми часами сиравжня війна з хрестом. Автор статті наводить примір з села Завадки; тут є церковна школа, а в сій школі учитель, накинений правительством, котрий просто усунув зі школи хрест. Всякі протести й жалоби громадян та пароха не мали ніякого успіху. По цілім Закарпаттю, пише дальше автор, масони стали до роботи. Чеська Інтелігенція майже вся в рядах масонства. Хиба на лік знайдеш чеського інтеліґента, котрий відносивсяби прихильно до католицької Церкви. Кождий з них або отвертий ворог, або безвіроісповідний. Масонство найревнійше заходиться коло позискання учительства. Одна частина учителів не могла вирвати із свого серця християнської свідомости і полишилася вірною Церкві. Та більшість легко погодилася з масонами і відпала від віри та церкви. Отсі то відпавші учителі виповіли безпощадну війну католицизмови по школах і своїми масонськими поглядами затроюють душі шкільної молоді. Автор статті взиває до оборони християнської молоді по школах, а покликані до сього передовсім родичі, котрі повинні в сій ціли зорґанізуватися.

Чехословацька церква.

Чехословацька церква числить тепер около 800.000 вірних і має над 160 парохій. Відчувається велика недостача священиків. Сторонники сеї національної церкви роблять заходи коло основання окремого богословського факультету. Досі чехословацькі богослови студіюють на протестантськім факультеті.

РУМУНІЯ.

Перед заключенням Конкордату.

Проект Конкордату Румунії з Ап. Столицею вже готовий. Проект забезпечує повну свободу католицькій Церкві. Для грекокатоликів буде основана митрополія з 5 епархіями; для римо-католиків архієпископство в Букарешті з 4 епархіями. Патронат держави над церковними й парохіяльними будовами буде знесений. В Букарешті буде центральна духовна семинарія. Монахи мають також повну свободу. Церковні школи признаються публичними. Церква може удержувати низші, середні й висші школи. Держава має тільки над ними право контролі. Наука релиґії забезпечена і в державних школах.

НІМЕЧЧИНА.

Протестантська церква в Німеччині втратила в р. 1921—1923 разом 522.434 членів. В тім самім часі виступило з католицької Церкви 85.002 членів. В 1924 р. зголосило свій виступ з Церкви 22.430 католиків.

УГОРЩИНА.

Католицький конґрес.

Від 10. до 12. жовтня с. р., відбувався в Будапешті 18. угорський краєвий католицький конґрес. Президентом конґресу був ґр. Іван Зіхи. Папу заступав нунцій Цезар Orsenigo. Епископ Отокар Прохаска говорив про „Капіталізм і робітництво“, міністер Осип Вас про „Католицизм і політику“, ґраф Апоній про „Христове Царство“, пралат Др. Антін Леопольд про „Церковну штуку“, а проф. Др. Брізіц про „Оживленне літератури“.

АНҐЛІЯ.

Католицький конґрас.

Недавно відбувся в Манчестері VIII. анґлійський католицький конґрес при великім здвизі католиків. Кардинал Bourne говорив про „Питаннє вихованння й нову його розвязку“. Кардинал вказав на великі фінансові труднощі, з якими мусить боротися анґлійська віроісповідна школа. Наслідком вбогости мусять родичі посилати свої діти до державних шкіл. Кардинал пропонував завести для дітей бідних родичів

безплатну науку в віроісповідних школах. Дальше взивав кардинал до попирання католицьких анґлійських місій. Священик Day говорив про відношеннє Церкви до карного права. Др. Somers говорив про нещастє бездітних подруж та про погубні наслідки так частих тепер абортів

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ.

Католицьке населеннє.

Перед пятьдесять літами виносило число католицького населення Зєдинених Держав 5,800.000 душ, Тепер є там 18,500.000 душ, що правильно виконують свої христіянські обовязки. Головно за згаданих пятьдесять літ побудовано 17.824 церков. Католики удержують 7.244 парохіяльних шкіл, 646 виділових, 115 колєґій і 16 університетів. Сі всі школи удержують не богачі, а переважно середний стан і робітнича кляса. На саме шкільництво складають католики річно 75 міліонів долярів.

МЕХІКО.

Як бороняться мексиканські католики?

На знак протесту проти масонського правительства проголосили мехіканські католики економічний бойкот правительственних фінансових інституцій і приватних підприємств, які знаходяться головно в жидівсько-масонських руках. Бойкот лежить у тім, що католики виреклися всякого люксусу, а уживають тільки того, що є конечне до життя. Сей бойкот переводить Ліґа Оборони Віри, не вживаючи сили ані насильства. Католики виреклися всяких забав, кінів, строїв, вишуканих страв, напитків, тютюну, навіть автомобілів. Завдяки сьому білєти до кіна подешевіли з 60 сотиків на 25, а мехіканське правительство мусіло в останніх часах звільнити власників кін від податку, бо доходів нема зовсім. Пиво подешевіло на половину. Торґ по склепах майже завмер. Тютюнева спілка, що має в дійсности тютюневий монополь в Мехіку, складається з самих масонів, але від початку бойкоту члени спілки сталися нагло великими приятелями Ліґи, щоби тільки зломити бойкот і заробити дещо на продажі тютюну, цигар і папіросів. Всьо надармо. Банки незадовго будуть зачинені, бо члени Ліґи вибирають свої ощадности. Прийде до того, шо банкирі чужинці будуть примушені продати будинки і вернути до місць уродження. Склепи з харчами стоять пусті, товар гниє, спілки, що торгують овочами, потратили величезні суми.

ПОЛЬЩА.

Винагорода душпастирів за науку релїґії.

В останнім числі „Урядового Дневника М. Р. В. і П. О.“ (31. жовтня 1926) читаємо: „Винагороду душпастирів (парохів, сотрудників) за уділюваннє науки релїґії в прилюдних народних школах усталюється на (шістьдесять) зол. винагорода є платна з долини в 10 рівних ратах. Її вимірює куратор шкільного округа на основі внесення шкільного інспектора, опертого на затвердженім ним розкладі занять. За лєкційні години, опущені душпастирем без оправданої причини, кураторія потручує душпастиреви при найблизшій виплаті по 1·50 зол. за кожду опущену годину науки. Опущеннє годин науки наслідком недуги душпастиря, яка треває не довше як місяць, не є підставою до потручення. Коли одначе душпастир опустить науку наслідком недуги, яка треває безперервно довше як місяць, треба перевести потрученнє, про котре бесіда в першім уступі отсього параґрафу, за опущені години науки в другім і в слідуючих місяцях недуги. За оправдану вважається неприсутність душпастиря на лєкції спричинену експортацією тіла або виїздом до хорого. Отсей розпорядок входить в життє з днем оголошення з обовязуючою силою від дня 1. січня 1926 року“,

Православє в Польщі.

Часопис „Polak - katolik“ пише: „Православіє в відродженій Польщі стає з кождим днем щораз більше аґресивне, щораз більше „паношиться“. Воно домагається вперто законного удержання всіх своїх привілеїв і прерогатив, які мало в Польщі за царату. У нас на жаль наші державні чинники не осміляються досі видати акту, що зносивби ненормальний стан річей, яким є супремація православної Церкви на польських землях. Але противно, ми є свідками иншого явища, акту лєгалізуючого істнованнє „польсько - православних Церков“, котрі мають бути передньою сторожею православя на польських землях. Тому антикатолицька пропаґанда, ведена у нас православним клиром, не числиться з ніякими принціпами справедливости й чесности. На шпальтах православної преси, що виходить в столиці Польщі і на окраїнах, поміщують такі погані пашквілі й клеветливі напасти на католицьку Церкву і на св. Столицю, що навіть за царських часів такий рід пропаґанди і пресових виступів не оминувби покарання. Наші кореспонденти зі східних воєвідств доносять нам безнастанно, що православне духовенство засипує просто місцеве населеннє в неділі і свята брошурами й летючками, що підбурюють проти католицизму та викликують небезпечні настрої й релїґійні спори. А в православній консисторії на Празі (передмістє Варшави) отворено „розводове“ бюро, котрого управу повірено священикови-відступникови Захаріясевичеви, бажаючи тим чином використати для православя розводову повоєнну манію розбивати польські родинні огнища“.

Німецька преса про положеннє німецьких католиків в Польщі.

Під заголовком *„Мучеництво німецьких католиків в Польщі“* містить *„Das Neue Reich“* (ч. 4.) статтю, *д-ра А. Альбрехта,* де представлене невиносиме положеннє німецьких католиків в Польщі Ся стаття викликала незвичайне заінтересованнє; її повторили численні німецькі часописи. На подібну тему помістив опісля статтю в „Das Neue Reich“ *Ф. Ляма,* згадуючи, що Німці внесли жалобу до Ап. Столиці на переслідування з боку низшого й висшого польського клиру. Жалоба поперта докладними фактами. Сі виступи часопису „Das N. Reich“ викликали протести з польського боку. В своїх протестах називають Поляки всі факти неправдою. Редакція переслала протести др. Альбрехтови, а сей заявляє, що піддержує всі закиди, ще й збирає нові докази переслідування німецьких католиків в Польщі і обіцює помістити висліди своєї праці в „Das N. Reich“. Покищо містить редакція заяву *Ф. Лями* такого змісту: пресова секція останнього всепольського католицького конґресу в Варшаві ухвалила оснувати католицьке пресове бюро, головно в тій ціли, щоби оборонювати польський клир перед клеветами того роду, як клевета Лями що до переслідування Поляками Білорусинів, або найновійші клевети про переслідування Німців. Поляки не стараються опрокинути наведені факти, але основують зараз пресове бюро, оправдуючи його основання „оклевечуваннєм польського клиру“ німецькою пресою. Що тут маємо до діла справді з „клеветою“, се для панів з Варшави без доказів річ зовсім певна. А річ певна тому, бо Д-р Альбрехт не подав зі зрозумілих причин назвиск місцевостей і осіб. Поляки невдоволені тим, що німецькі католики засипують своїми жалобами державний секретаріят у Римі. Та вони приневолені до сього тим, що жалоби вношувані до варшавського нунція, оставали без наслідків. Тому то й покликано недавно того нунція

КОНРАД КІРХ Т. І.

Борці за віру на Сході.

1. АТАНАСІЙ.

(Дальше).

2. До першого оружнього виступу.

У 319 р. бачимо Атанасія діяконом в Олександрії. Із полємічним письмом у руці виступає він прилюдно й увіходить в історію. У першій частині (»Проти поган«) малює він бездонна нужди й проступку людства, відірваного від Бога ґріхом. Ми бачимо там темні, страхітні краски. У другій частині (»Про Вчоловічення Божого Слова«) пробиває собі шлях уся жива сила віри. Це не сухі провідні думки доґматичного підручника. Це клик христіянської душі, що з середини життя рветься палко до Спасителя. А при цему Спасителеві може душа тільки тому вигоїтися зі смертельних ран, бо він правдивий Бог.

»Без віри в Христа, як єдинородного Сина Божого, не дасться, після Атанасія й подумати ніякий справжній спаситель, ніяке справжнє спасеннє ні обявлення. Його релїґійна потреба чується незаспокоена, його релїґійна свідомість без опори. Із кріпкого замку, що в ньому почувається він такий безпечний, чується він нараз викиненим у море сумнівів і непевностей, чується знову загнаним на точку, де стояло людство, заки появився Христос і не бачить і в будучині ніякої опори, основи ніякої, коли його Спаситель не Бог. А що він Бог, це доказують йому Його слова й Його діла, доказує йому величне життя Церкви, сильне як смерть віддання всіх мучеників. І це наймогутнійші думки, що наповняють глибоку душу цего юнака. Його зір вірив, що побачить близьку перемогу. Кріваве переслідування зовні вщухло. Та були куди небезпечніші внутрішні вороги. Було це на передодні найзавзятіших боротьб, що їх мала звести Церква. Тоді сидів достойний Олександер на епископському престолі Олександрії, найвеличавішому на всему Сході. На Олександрію ґляділи як Схід так і Захід, а в ці часи більше як коли.

Ложні пастирі мелітянської схізми хотіли роздвоїти одно стадо в Єгипті. Стояв епископ проти епископа. Але й цей нещасний роздор уступив на хвилю на заднє тло. Мусіли там змагатися за Найвище, за буття й істнування христіянства. Так, найвищі добра христіянства були загрожені.

Прибула одна людина з Лібії в Олександрії, священик. Людина ця була висока, худа й понурого вигляду, аскет. Він носив коротку туніку без рукавів, а на неї накидав недбало плахту. Та його мова солодка була й приманчива. Жінки слухали його радо й співали про нього пісень на мандрівці й під такт млина й весла. Та в словах і в піснях крилася смертоносна отрута. Він був добре вишколений до словної боротьби, недоставало йому глибини. Повелося йому, як неодному в наші дні, він не зміг розвязати ріжниці, що заходила ніби між вірою й наукою. І викинув він поза чердак святі тайни христіянства, а що остало було пустим раціоналізмом. Арій, так звався цей муж, заперечував, що Христос є Богом і що він одного єства з Отцем. Цим поцілив він христіянство в само серце.

Ложний учитель запоморочував усе більй більше голови. Його оружжам було твердження, що віра в Божество Христа не годиться з — фільософією, що саме тоді була модерна, ґностицьким новоплятонізмом, а що її тепер уважають безвартосним витвором східньої уяви. До цего прийшли як побожня релїґійна окраса перекручені та зі звязи з цілостю вирвані місця святого письма. Від часів Орігіна було питання поєднання віри з наукою пекучим у деяких кругах Олександрії. Не дивниця, що деякі, навіть із поміж духовників, прилучилися до цего мужа, бо їм здавалося, що його строгий спосіб життя поручає його як справжнього христіянина. Тим більше, що говорили буцім це наука великого Орігіна й наука Лукіяна з Антіохії, що щойно перед кількома роками (312) своєю кровю заявився за Христом.

Аріеві люде не жахалися ніяких засобів, щоби зєднати прихильників. Ішли до жінок по хатах і на торговиці й до моряків у пристані й ловили їх крутійствами й софістичними питаннями. Зустріли кого на вулиці, то питали його зі сміхом: »Ти,

(Ляврі-я) до Риму, і як зачувати, він вже не вертає більше до Варшави. Побажатиби тільки, щоби пресове польське бюро, яке мають заложити, керувалося більш справедливостію, як польська преса (се відноситься передовсім до „Przegląd-y katolick-ого".

Ляма містить також статтю в „Augsburger Postzeitung" на ту саму тему. У сій статті згадує він, що католицька капітула видала брошуру, яка боронить Поляків перед закидом переслідування німецьких католиків. Католицькі каноніки займаються вперед закидами Д-ра Альбрехта, а відтак закидами Лями, і на сі їх виводи відповідає якраз Ляма.

Супроти сеї полеміки заявляє редакція часопису „Das Neue Reich", що вона бажає висвітлити цілу правду і хоче бути справедлива для обох сторін.

В обороні Преосвящ. Епископа о. Йосафата Коциловського!

З давен давна ведуть деякі перемиські одиниці завзяту боротьбу з Преосвященним о. Епископом Йосафатом Коциловським. У ній зійшли вони на такі нечесні шляхи, що я рішив прилюдно забрати голос та напятнувати їх поведінку.

На днях саме появилася в „Українськім Голосі" (ч. 43. з дня 24. X. 1026) стаття під. з. „Дивна Демонстрація", в якій розпорядок о. Епископа, котрим відкликав каноніків перемиської капітули з Виділу „Укр. Щадниці" вважається за дивну демонстрацію проти Архипастиря о. Митрополита ґр. Шептицького.

Її автор в своїй наївности (а радше злобі) припускає, що ґенези розпорядку дошукуватися треба в нехіті о. Епископа до о. Митрополита і в Його стремлінню до Перемиської автокефалії. Таке пояснення сего розпорядку мало очевидно на меті „поріжнення" о. Митрополита з невигідним авторови статій о. Епископом, а її автор хоч добре знає про ґенезу розпорядку, нарочно про неї забуває, щоби викликати нехіть до о. Епископа серед перемиського громадянства та духовенства.

Справа розпорядку тимчасом в дійсности виглядає цілком інакше. При кінці вересня іменно відбулися в Перемишлі Загальні збори Тов. Бурса ім. св. о. Николая, на котрих я як учитель перемиської ґімназії з о. Голинським, тутешним катехитом поставив внесення, щоби виховання молоді в Інституті вести в католицькім дусі, та не уряджувати в нім православних Богослужень, бо в молоді затрачуєься поняття ріжниці між православною а грекокатолицькою вірою. Проти нашого внесення виступив проф. Ґреґолинський, (б. редактор Укр. Голосу й людина що й нині найближе него стоїть з усіх перемиських громадян, як загально відомо) назвав о. Епископа Коциловського та „усіх Єго нечисленних приклонників" — приклонниками середньовічного фанатизму, заявив що іншими шляхами іде о. Митрополит, „бо лучиться з православними" (sic!) та поставив вкінці контрвнесення, щоби над нашим постулятом, попертим через всіх приявних священників перейти „без дискусії до порядку дневного". Дальше пішов др. Дмоховський, котрий взивав навіть до заснування „Національної Церкви" в Перемишлі. За його виводами освідчився директор Української Щадниці п. Ізидор Білинський, та подав до відома, що хочби проти волі Виділу й Загальних Зборів, як голова Тов. Бурса св. о. Николая в Перемишлі все — на власну руку — й дальше зізволить на православні Богослуження в Інституті. На його демонстраційну, протикатолицьку заяву й супроти його непримиримого становища морально були приневолені всі священики, та я як католик між ними, опустити салю на знак протесту проти такої заяви Голови Виділу католицького Товариства.

Преосвященний о. Еп. Коциловський поінформований через нас про стан справи, надіявся, що Начальна Управа Укр. Щадниці займе супроти так нетолєрантного й ворожого Церкві виступу свого урядника п. І. Білинського відповідне становище. Колиж се не сталося а Начальна Управа довшою мовчанкою (хоч справа стала дуже голосна) неначеб одобрювала його виступ о. Епископ на знак протесту відкликав духовника з „Інституту" а делєґатів з Виділу Щадниці (о. прал. Мрица, о. мітрата д-ра Левицького, о. кат. Комарницького).

Се ґенеза розпорядку о. Епископа, котрий нераз уже потерпів за се, що непохитно й вірно стоїть під Христовим Прапором. Я певний що Він й тим разом побідить, мов світло, що все побідити мусить темряву. В імя правди подаю ґенезу розпорядку до відома усього католицького Духовенства та Громадянства.

Перемишль, 24. X. 1926.

Проф. Іван Кухта.

Зєднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ"!

Торжество Посвячення Окружного Січового Прапора.

Дня 22-го Серпня 1926 р. в „Українськім Городі" в Дітройті, Міш.

Вже ранним ранком, дня 22. серпня ц. р. чимало Січовиків, Січовичок і українського громадянства зібралось перед »Українською Хатою«.

День був пригожий. Сонце ясно і ласкаво кидало свої проміння на землю, обуджуючи з ранного туману велике американське місто.

* * *

Точно о 9-тій год. рано на розказ отамана IV. Округа п. Т. Кошіля зійшлася збірка усіх Січовиків в однострояx. Коли збірка була вже уставлена, п. отаман Т. Кошіль привитав короткою промовою Січовиків, що прибули з III. Округа Січ. орґ. в Клівленді, Огайо в числі 18 осіб з п. отаманом І. Войціцьким на чолі. По привитанню, на розказ от. Т. Кошіля всі Січовики подалися на місце торжества т. є до »Українського Городу«, що лежить на 9½ милі на північ від центра міста Дітройт.

О годині 10-тій вже вся »Січ« була в »Українськім Городі«, де вже зібралося було багато людей. Визираючи »Січи« стояла кількасотна товпа при воротах города.

— »Січ їде!« — сказав хтось з товпи. — »Головний отаман їде« — крикнув хтось другий. — »Позір« — роздається голос команди.

З автомобіля висідає Головний Отаман д-р Стефан Гриневецький і іде перед зібрані ряди.

Гордо, бистро зворотом голов привитала »Січ« свого Головного Отамана. За Головним Отаманом прибув також запрошений військовий делєґат 339 американського полку піхоти, капітан Е. Факс. Йому також віддали належну честь.

В кілька хвилин пізнійше прибув о. шамбелян К. Курилло як капелян січовий IV. Округа Січ. Орґанізації.

До год. 11-тої роблено всякі приготовання до цього великого торжества. — В тіни дерев уставили тимчасовий престіл, при якім незадовго мала відправитися полева Служба Божа. На малій плятформі, по обох боках вівтаря були місця, котрі заняли поважні урядовці міста Гемтермк і Дітройту, а то: посадник міста Гемтремк, Ст. Маєвський з дружиною; секретар ґмійський п. Мичел з дружиною, український адвокат Йосиф Чернявський, кандидат на конґресмена з держави Мішіґану; український банкер Іван Е. Бучко з дружиною; Джордж А. Волтер, кандидат на повітового клерка в Дітройт (чужинець) та Й. Бредфорд-Пенґлей, кандидат на конґресмена з шестого дістрікту держави Мішіґану (чужинець).

На право від вівтаря, на підвисшеній плятформі був уставлений під проводом п. дир. А. Стисловського в народніх строях мішаний хор, який приготовив настрій цього великого свята піснею: »Пануй нам Україно!«

* * *

Точно о год. 11.30 почалася полева Служба Божа.

Коло престола уставлено триетінний шпалір січовиків, який окружала святочно настроена около дво-тисячна публика.

Сонце, що прозирало крізь дерева, кидало блискучі проміння на цей прекрасний образ, та обливало золотом світла сотки відкритих голов. По відчитанню св. Евангелія хор відспівав молитву за Україну »Боже Великий Єдиний«. Публика набрала так сердешного почуття, що мимоволі полилися сльози з щирих українських очей. По молитві о. капелян К. Курилло виголосив прекрасну проповідь.

У проповіди говорив о. капелян про значіння прапора. Прапор це символ. Він може бути ріжного рода. Однак найчинніший на першому місці є цей прапор, що його саме посвячують, бо на ньому виписано клич: »Бог і Вітчина«. Він нетільки прапор »Січи« IV. Округа, але й усего

маєш ти сина?« Коли він сказав, що так, то вони питали ідко дальше: »Чи він цей самий що ти?« І коли запитаний заперечив це зі зачудуванням, тоді витягали вони свій висновок: »Якжеж може бути Христос рівним Богом із Отцем?« Так використовували вони несвідущість людей. Іскра стала поволи пожежею. Навіть епископи, головно з антіохенійської школи ставали аріянами, на їх чолі Євсевій із Нікомедії. Хоч часто висилано поучення й напімнення, Арій не вразумився. Епископ Олександер викляв його та його приклонників. Не помогло ніщо. Арій пішов у Кесарію. Схід був у полумі. Тоді скликав цісар Константин, що побоювався за єдність у своїй по суті вже чейже християнській державі, цей словутній нікейський собор (325). Вибила година для Анатасія. Він прибув у Нікей як тайний дорадник епископа Олександра, що належав до провідників правовірної партії. Яку ролю сповняв Атанасій при переговорах, це не відоме. Та ці нікейські дні були для нього незвичайної ваги. Він був свідком цего знаменного виступу, де »конфессорес«, ці достойні віросповідники, що в грозах переслідувань жертвували своїми членами, станули проти плитких крутійств духовників, що думали по світськи, що бажали, щоб про віру розсуджувати після їх улюблених фільософічних наук. Він бачив, як підводилися ці сиві, закалені борці, їх руки дріжали від старощів і від перебутих терпінь, та тепер, як їм ці пусті крутії хотіли вирвати з груди найдорожче, їх Божеського Спасителя, стояли кріпко й величні, і в їх очах жеврів цейсамий огонь, що палав колись перед поганськими суддями, і в святочну тишу голосили вони цю віру, що її передали їм батьки й почули Арій і його приклонники це невмолиме: »Їх виключать із Христової громади, коли заперечать, що Ісус Христос справжній син Божій і одного єства з Отцем! Треба почувати в собі тільки крихіточку чогось із християнського героя, щоби відчути що це значило для Атанасія.

Ще тільки зникаюча меншість, чотирьох епископів стояла вперто при Арію й мусило з ним іти в заточення. В кінці цей достойний собор »триста вісімнацяти« під проводом великого Гозія проголосив анатему на Арія та його науку а стару віру зложив у нікейському ісповіданні віри.

Це так зване нікейське правило, боеве правило найблизчих пятьдесяти літ. Бо тепер прийде так: по одному боці все, що держить із Арієм — по другому все, що держиться нікейського правила. І було так, начеб ці геройські старці, коли відіздили зі собору до дому, щоби там умерти передали при пращанні олександрійському діяконові в спадчині всего свойого духа й святий заповіт:

— Тобі віддаємо незаплямований прапір нашої правдивої віри, держи його високо кріпкою рукою, на ньому наша кров, мусиш із ним упасти або перемогти.

(Дальше буде).

українського народу. І згадав о. капелян невеселе минуле наше від найдавніших часів аж не сьогодні. Предки наші занапастили свою державу усобицями в князівській добі, а потім вдруге за гетьманщини. І так віддали її на поталу сусідам. Таке склалося вже й на наших очах, бо в третє давав нам милостивий Бог державу, а ми не вміли нею запорядкувати. Важкі настали часи. Значна частина розбіглася по еміграціях. Та відай це мусіло бути в Божому Провидінні, щоби на еміграції родилася, росла й доспівала чиста думка, що підвалинами закорінена, глибоко в історії, а будучістю йде з Богом і Його Церквою. На Січовиках лежить обовязок направити всі похибки минулого, що вілися в організм і точать живокість, жують і казять кров народню. Січовикам треба вчитися з минулого й творити та жертвувати, бо без жертви нема діла. Аж тоді по Божій карі прийде Боже помилування. Отсей стяг приказує зігнути коліна й помолитися: »Боже Великий, Україну храни!« Цей стяг скликає в одну лаву всю українську Сімю, в якій січовики передня сторожа, кличе всіх до діла, до роботи«.

О год. 12.40 скінчилася Служба Божа, в якій на прикінці о. капелян спімпув в молитві наших героїв-борців, які поклали свої буйні голови в обороні Вітчини. О год. 12.45 почалася панахида по полеглих героях наших. По панахиді о год. 1 п. п. приступлено до вибору »Кумів« до посвячення Січового Прапора. Тимчасом хор відспівав слідуючі пісні: »На прю« — »Заросли шляхи« — »Задзвонили усі дзвони по всій Україні« і »Гомоніла Україна«.

О год. 1.15 почалось торжественне посвячення прапора а о год. 1.45 святочна програма була скінчена. І зачалася забава тзв. »Пікнік«, та принимання чужосторонних гостей. Тим ділом занялась II-та жіноча сотня під проводом сотнички п-ні Катерина Стефанюк, якій помагали добродії пп. Василь Седляр, Стефан Качмар і п. Явний. В кілька хвилин пізнійше пан отаман Т. Коціль зібрав усю »Січ« і на прекрасній поляні знято спільну фотографію цілої присутної »Січи«.

(Кінець буде).

Пекуча справа.

(—) І свідомість і життя каже нам, що освіта єдино запевнює народові кращу долю, будучину кращу.

Ми всі свідомі цего, а однак які байдужі заразом у цій так важній, так пекучій справі! І то всі й інтеліґенти й міщане й селянство.

Найкращим доказом цеї нашої байдужости — це відношення нашого найстаршого товариства; до матері всіх українських товариств, до товариства »Просвіта«.

Небаром уже обходитимемо 60 ліття цего так важного товариства!

Здавалосяб, що за так великий протяг часу згуртувався біля »Просвіти« ввесь наш народ у Галичині тай поза ньою — здавалосяб, так повинноби бути, так булоб у свідомого культурного народу...

А в нас? Спитайте в канцелярії товариства »Просвіта« — спитайте й лице вам від сорому лупатиметься, коли почуєте відповідь... шість тисяч членів — шість тисяч на вісім міліонів нашого народу по цей бік кордону.

У всему світі освіта вважається підвалиною народу й держави — а в нас цѣ що найбільше нагода до говорення гарних фраз.

І тому тверда дійсність била нас, бе й буде бити. **Не шість тисяч, а всі вісім міліонів повинніб бути членами товариства »Просвіти«** — батько свідомий ваги освіти вписувавби в члени товариства не тільки себе одного, але й кожнього члена своєї семі, навіть найменьшу дитину.

Бо чиж це такий великий тягар — два золоті на рік 16 сотиків на місяць від одного члена. Кілько більше видають наші люде на всякі непотрібні зівсім річи що дня!?

Так не повинно, так не може бути, коли ми хочемо зватися, коли хочемо бути свідомим народом, а не бездушною, байдужою масою. **Не шість тисяч, а всі вісім міліонів мусять стати членами »Просвіти«.**

Бо бути членом »Просвіти« — це велика честь, бо бути активним членом »Просвіти« це сповнення важного народнього обовязку.

Бо бути членом »Просвіти« це патріотичне діло!

У нас усе є невдоволені, що як у всему так і тут найдуть викрут, прим., що ось то наше тов. »Просвіта« не таке як повинноб бути...

Не таке? А хтож творить товариство? Члени! Буде більшість членів пройнятих християнським духом — той уся діяльність його буде християнська, то й усі видавництва його будуть християнські — колиж допустимо до цего, що там матимуть перевагу члени ворожі християнству, а бодай байдужі до нього, то наша байдужість буде тут винна.

Тому до діла, кому дорога будучина нашого народу — кожен громадянин свідомий ваги »Просвіти« повинен зєднати їй бодай одного члена. Цей обовязок спочиває передусім на членах »Просвіти«, бож обовязком члена не тільки платити вкладку, а також між иншими обовязками й приєднувати членів для товариства.

Тож до діла — нехай до року число членів помножиться бодай у десятеро — а тоді десять раз успішніше піде в нас просвітня акція.

Від села до села, від міста до міста нехай несеться клич:

— **Кожен Українець членом товариства »Просвіта!«**

Про що пишуть часописи?

Убивство Куратора Собінського відбилося в польській пресі самозрозуміло голосним відгомоном. Хоч убійники ще не висліджені (»Газета Поранна« розписала нагороду в сумі 1.000 зол. для цего, хто викриє вбийників), то сливе всі польські часописи твердять рішучо, що це зробили тільки »українськи терористи«.

Голоси польської преси дадуться поділити на три роди: 1) твердять рішучо, що це зробили »гайдамаци« й що треба добре взятися до них, це передусім вшехполяки; 2) головно краківські праві часописи теж висказують здогади, що це справа українських терористів, але пишуть культурніще й спокійніще; 3) ліві партії вважуються, хоч і несміливо, критикувати поступування польського правительства супроти меншостей і в цему саме поступуванні добачують причину атентату.

Наведемо кілька характеристичних голосів із усіх трьох родів преси:

»Слово Польске« подає відомість про вбивство Собіньского під наголовком »Убивство виконали українські злочинці«, — розправляється з нагоди вбивства з теперішним польським режімом, мовляв, отсей систем правління, який хоче зробити з нинішної Польщі державу національностей, став підкладом, на якому виріс »у таборі української партії« плян вбивства. Отсе вбивство мало бути вказівкою для »нового курсу«, що »свою національну політику веде ще за пиняво«.

Однак »Слово Польске« потішається, що факт убивства викличе якраз противні наслідки і прийде час, коли »під грозою прокляття будучих польських поколінь наступить мобілізація всіх Поляків в обороні найсвятішого »народового« інтересу«.

Загалом »Слово Польске« було перше, що висказало здогад, що вбивство виконали українські терористи з політичних мотивів.

Краківський »Час«, орган консерватистів, теж цеї думки, що вбивства докопано з політичних мотивів. »Час« пише м. ин. ось таке:

»В нашу (польську) память, мимо упливу 20-тьох літ, врізався глибоко факт убивства Січинським галицького намісника Андрія Потоцкого, в хвилі, коли саме він збирався до посередництва для порозуміння між Поляками і Українцями. Тоді то скрайні українські відломи, хотячи перешкодити перегоборам з уміркованими відломами, видали на Потоцкого присуд!

»Польська суспільність зрозуміла, що політика Ст. Грабского замикання українських шкіл під позором їх утраквізації дратує Українців та є водою на млин для скрайних українських націоналістичних і комуністуючих елементів — є з польського становища незвичайно шкідливою похибкою. Вже мін. Суйковскі осудив політику Грабского і заповів її ліквідацію. (?)

»Теперішний кабінет з цілою рішучістю готовився пйти в тім самім напрямі... Відомо було також, що цей кабінет не тільки не піде шляхом відбирания Українцям народніх і середніх шкіл — але що більше, поважно думає про відкриття українського університету!«

А дальше пише так:

»Така політика в найвищім степені не на руку шовіністичним групам польським і українським, що стремлять до заострення боротьби між обома народами й мусила бути зірвана. Українські шовіністи постановили її загамувати так, як перед кількапайцяти літами перешкодили польсько-українській угоді — і ужили до того револьверу«.

Як бачимо, голос »Часу« спокійний, хоч поважний орган повиненби здержатися з недоказаними твердженнями, аж до вияснення справи. Та видно й »Часові« на руку юдити на Українців польську суспільність. Тай впрочім пляни »Часу« щодо »кресів« ці самі, що й у вшехполяків, тільки, коли вшехполяки хочуть спольонізувати »креси« насильно, то »Час« радить робити це обережно. Він каже:

»Ми всі Поляки бажаємо як найгорячіше, щоби »креси« звязати як найтісніше з Польщею, а з окрома бажаємо польському містові Львовові — так як Вильнові — запевнити вічну злуку з річю посполитою«. А дальше каже: »Одні думають, що до цеї ціли веде тільки примусова польонізація, другі осуджують примус і брутальність засобів, а вірять, що це споєння повинно йти шляхом добровільного походу польської, латинської і европейської культури на Схід«.

Значиться в кожному разі польонізація й ця друга для нас куди небезпечніша, бо скрита й заслонена кличами европейської культури.

Характеристичний голос якогось учителя містить новий львівський часопис »Бивяд Цодзенни«, орган польських фашистів.

Там цей учитель Поляк пише:

»Як учитель скажу їм, що Христос простив навіть розбійникам, що й Ти — ясний наш провіднику — простив злочинцеві. І я, як християнин в імя християнізму прощаю йому, та як Поляк, на рани Христові, не можу! Я їм скажу, хоч мавби за це втратити життя дочасне й прийдешнє — я як Поляк скажу своїй дітворі, що з твоєї мученицької крови мусять повстати местники злочину. Я їм скажу не устами, тільки жаром серця, тільки полумям польської крови, в почутті обовязку супроти історичного минулого в почутті обовязку й перестороги супроти незнаної будучини«.

Правда, як по християнськи: тут прощаю, а тут бажаю пімсти — специфічна польська »фашистівська« льоґіка!

»Курєр Львовскі« пише:

»На підклад убивства кидає сніп світла факт, що куратор Собіньскі був предметом гострих атаків з боку українських націоналістів. У відповідь на закиди, ставлені Собіньскому українськими націоналістами, що він провадить у відношенні до українського шкільництва екстермінаційну політику, видав Собіньскі недавно брошуру: »В обороні правди«.

Брукова львівська преса таки явно заохочує Поляків до відплати »гайдамацкей дзічи«.

Соціялістичний »Дзенник Людови« виступає проти режіму, який завів Грабскі супроти національних меншин у шкільництві та каже, що Собіньскі був тут тільки виконавцем, а не ініціятором у цій справі.

Однак признає, що Собіньскі полягав тут на опінії народової демократії й кінчить, що коли виявиться, що вбивства довершили Українці, то всю вину треба приписати неупразильненій системі й лінії поступування супроти інших національностей.

Осьтак переглянули ми важніші голоси польської преси й бачимо, що вона вся має одну мету на оці — тільки ріжниться вибором шляхів, вибором способів до осягнення цеї мети.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Політичне життя **в Україн. Нац.-Дем. Обєднанні** наче оживилося. Із минулого тижня можна занотувати більше віч і нарад у краю.

В Турці над Стрием

скликала Повіт. Управа УНДО всенародне віче на день 14 жовтня. Було до 1000 учасників. Віче відкрив о. декан Волод. Венгринович із Тарнави виж. У своїй промові вказав о. декан на вагу хвилі, що її переживає наш нарід. До президії ввійшли: д-р М. Кондрат, І. Колитчак-Макар, о. І. Тимчук, А. Пилипчак. Відпоручник Ц. К. УНДО п. О. Черкавський виголосив реферат про політичне положення нашого народу. На вічу було й кількох із хліборобської партії. Цікаво, що отверто призналися, що вони »ржондова« партія та що дістають від правительства гроші на видавання »Селянського Прапора« та на орґанізацію. Дістали від вічевиків добру відправу. Ухвалено резолюції з протестом проти покривдження українського народу на полі земельному й шкільному та громадської й повітової самоуправи.

Цего самого дня мали своє

віче в Турці й наші москвофіли.

Та їм не повезло, хоча спровадили й родовитого Москаля посла Серебреннікова. Було й трьох редакторів зі Львова. Мало прийти до обєднання з хлібоїдами. Тепер усі »рідні душі« обєднюються, то й москвофіли почули потяг до хлібоїдів. Та що не приїхав д-р Данилович і Стовпюк зі Станиславова й містоголова москвофілів зі Львова, то справу обєднання відложено до 7 падолиста ц. р.

В Миколаєві над Дністром відбулася орґанізаційна нарада УНДО.

Ухвалено скликати вскорі Повіт. Народній Зїзд і вибрано до цего тимчасовий Повіт. Народній Комітет.

Віче УНДО в Підбірцях, львівського повіту,

відбулося дня 17 жовтня. Віче отворив місц. парох о. Пилипець. Реферат про політичне положення мав п. І. Ліщинський, відпоручник зі Львова. По вічу відбулася просвітна нарада.

Нарада відпоручників поодиноких сіл у Збаражі

відбулася дня 18 жовтня. Цего дня мало відбутися віче під отвертим небом, та староство в останній хвилі заборонило. На нараді виголосив реферат про наше положення д-р Ст. Баран із Тернополя.

Нарада УНДО в Хирові

відбулася дня 17 жовтня. Було 38 відпоручників, що заступали 14 громад. П. Ф. Липецький виголосив реферат про УНДО та про орґанізацію повіту. Ухвалено з огляду на виїмкові обставини в Старосільщині утворити орґанізаційний осередок у Хирові. Опісля вибрано Повіт. Народ. Комітет, відпоручником на Краєвий Народній Зїзд у Львові вибрано п. Вас. Кравця зі Сушні вел.

Радикальні віча.

Укр. Со.-Радик. Партія (УСРП) відбула такі віча та збори:

Дня 24 жовтня в Озірній; дня 25 жовтня в Сердиці, для Львівщини й Щиреччини; дня 31 жовтня в Стрию повітову конференцію; в Яворівщині в Любинях відбули віче дня 24 жовтня. В Дашаві в Стрийщині відбудуться дня 7 падолиста установчі збори »Селянської Спілки«, цебто радикальної професійної орґанізації селян і зарібників. Добре булоб подумати про таку христіянську українську орґанізацію, щоб успішно могти протиділати моральній гнилі, яку ширять всякі безвірні професійні орґанізації.

ПОЛЬЩА.

Зїзд представників національних меншин.

У найблизчому часі мають улаштувати великий зїзд представників національних меньшин у Польщі. Ініціятива виходить мабуть із кругів Українців і Білорусинів.

Виїзд комуністичних діячів із Польщі в Радянщину.

Від якогось часу визначні комуністичні діячі починають виїздити в Радянщину з причин покищо не вияснених. Із визначніших комуністів виїхали доси Ґрущинський, Крупа та Вайнберґ.

Конференції між премієром Пілсудським, віцепремієром Бартлем і мін. фінансів Чеховичем.

Дня 22 відбулися кілька родів конференції між премієром Пілсудським і мін. фінансів Чеховичем. Конференції ці вяжуть ся з загальним економічним положенням і буджетом супроти недалекої соймової сесії.

Можливість заключення ґарантійного пакту між Польщею й Радянщиною.

»Известия« пишуть про можливість заключення ґарантійного пакту між Польщею й Радянщиною й покликаються на інтервю мін. Залеського польській пресі.

Зїзд польських поміщиків у Несвєжі.

В Несвєжу, осідку князів Радивилів відбувся зїзд кругів аристократичних поміщицьких. Сензацією було це, що на цей зїзд запросили марш. Пілсудського й він запросини приняв і поїхав у товаристві міністрів Мейштовича, Незабітовского та Ромоцкого. Там приняв гостей ординат на Несвежу й Клецьку князь Альберт Радивил. Зїхалося там значне число аристократій. Цей зїзд уважають вступом до утворення консервативної партії, яка працювалаб ураз із правительством. Пишуть, що цю акцію підготовили міністри Мейштович і Незабітовский. Звертає увагу, що більшість учасників належить до монархістичного табору. Наслідкам несвежського зїзду й зміни опінії приписують першорядне значіння. Поміщицтво при виборах до сойму піде під власним стягом.

»Ґлос Правди« орган Пілсудчиків відмовляє побутові марш. Пілсудського в Несвежу якогонебудь політичного характеру.

Вісти про правительственний проєкт виборчої ординації.

Після одного з варшавських дневників правительственний проєкт зміни виборчої ординації не предвиджує зміни основ пятиприкметникового голосування, однем зносить голосування на листи і вводить систему голосування на поодиноких кандидатів. Крім цего проєкт предвиджує далекойдучі переміни виборчих округів. Щоби знищити комуністичні впливи в промислових осередках скомбінують міські промислові округи з непромисловими та сільськими. Проєкт цей вдаряє посередно в хліборобські партії та має ціллю ослаблення впливів національних меньшин на східніх окраїнах. Цензом для пасивного виборчого права має бути покінчення бодай 6 кляс середньої школи або три роки праці на правительственному становищі, комунальному чи суспільному. Крім цего предвиджує проєкт конечність зголошення кандидатур в округах бодай сотков виборців.

На раду міністрів внесуть цей проєкт із кінцем найблизчого тижня.

АНҐЛІЯ.

Продовження виїмкового стану в Анґлії.

Королівським декретом продовжено на дальший місяць виїмковий стан в Анґлі введений у звязи зі страйком вуглекопівї Централя радянських професійних союзів, переказала страйкуючим анґлійським вуглекопам підмогу в висоті 50 тисяч рублів.

Поліційні репресії проти провідників страйку анґлійських вуглекопів.

Комендант поліції в Штафордшірі заборонив генеральному секретареві союза вуглекопів Кукові виголошувати промови на прилюдних зборах влаштовуваних у графстві Штафордшір. Комісар поліції повідомив уже напер д про свої наміри як Кука, так і інших провідників вуглекопів і відповідно до рішення розставив поліційні стійки в місцях. де відбувалися збори та поручив їм недопускати до голосу Кука та його товаришів. Слід замітити, що таке становище зайняла команда поліції щойно, коли виявилася шкідна діяльність Кука й товаришів в останніх кількох днях, щоби намовити вуглекопів в копальнях у Мідленді до поновного покинення закопів. До праці вернуло доси до чверть міліона вуглекопів і добувають уже тижнево краєвого вугілля до міліона тон.

НІМЕЧЧИНА.

Вільгельм задумує вернути до Німеччини.

Із Гаґи доносять, що голяндські круги здогадуються, що б. ціс. Вільгельм уже в найкоротшому часі задумує вернути до Німеччини. Найсильнійший вплив на рішення б. ціс. Вільгельма та найживійшу діяльність за зреалізуванням цего наміру веде теперішня жінка б. цісаря.

Вянагорода Німеччини Гогенцолернам.

На основі договору з Гогенцолернами, виплатить нім. держава домові Гогенцолернів з початком падолиста першу рату в сумі 5 міл. марок.

Проти пацифізму в політиці.

„Берлінер Бирзе Цайтунґ“ обмірковує офіційні лондонські комунікати в справі конференції британської імперії й зазначує, що по всякій правдоподібности одною з головних точок, що біля ньої велися наради, була можливість вибору воєнних конференцій на широкому світі. Стведження цего мало вплинути, щоби за всяку ціну вдержати примат Анґлії в морських зоруженнях, що мусить у наслідках викликати злгострення ревалізації між Анґлією й Америкою. У звязи з цим міжнароднім положенням — пише часопис — німецький нарід мусить застановитися над цим, чи вільно йому в інтересі захования власної независимости управляти пацифістичну політику та розлюзнювати узли національного оружного поготівля.

АВСТРІЯ.

Новий кабінет.

Др. Зайпель, як десиґнований канцлєр утворив новий кабінет, у якому др. Дінґгофер, дотеперішній президент нац. зборів обійме становище віцеканцлєра й теку судівництва. Крім пего в новому кабінеті обійме фінанси др. Кінбек, промисл і торговлю др. Шірф, просвіту Шмід, суспільну опіку др. Реш. хліборобство др. Талєр. війну ґен. Боріи.

Перше засідання ктбінету Зайпля.

На першому засіданні кабінету Зайпля рішено на внесення канцлєра, щоби всі случаї устної чи писемвої інтервенції політичних особистостей чи то в міністрів чи в урядників у центральних урядах реєструвати та комунікувати канцлєрові.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Чехословацька господарська політика в середущій Европі.

Наслідком свого географічного положення виявляла завсігди чехословацька держава особливе заінтересования для середньо европейських звязків. Це одинока нова держава, що веде свого роду господарську закордонну політику. Як кожда промислова держава, так і Чехословаччина, старається знайти для своїх виробів ринок збуту, і цей ринок знайшла на Балкані.

Чехословаччина є загалом перелюднена (крім Словаччини). Тому, не дивниця,

що в чехословацьких господарських колах знаходить живий відгомін стремління до звязків з середущою Европою. Д. 23. вересня основано в Празі »Комітет для господарської спільної праці середущої Европи«. В основанню сього комітету взяли участь найвизначнійші політики. Можливо, що цей комітет буде вести роботу в спілці з »Віденською середноевропейською Унією«. Це без сумніву не припадок, що ті чехословацькі господарсько-політичні пляни повстають у хвилі основання звісного західнього картелю. »Праґер Прессе« жалувалася, що чехословацького й польського промислу не запрошено на париські переговори і що цим обом краям хотять просто подиктовати високість уділової суми. Через те Чехословаччина вяжеться з Польщею.

Міністер для Чехословаччини.

У словацьких кругах зачувати, що старшого нотаря громади Братислави Осипа Белея, члена словацької народньої партії іменують міністром для Словаччини. Белєй потвердив цю вістку.

В справі Загальних Зборів Ревізійного Союзу Україн. Кооператив.

Як відомо дня 6. падолиста на год. 10. рано назначені є Загальні Збори Р. С. У. К. **у Львові в салі Лисенка.**

Вже на попередних Загальних Зборах показалося, що брак порозуміння між членами-священиками спричинив, що при виборі нової Ради прийшло до непорозумінь і через це ніден священик не увійшов до Ради Товариства.

Щоби цего року щось подібного не повторилося, проситься Впр. членів священиків зійтися тогож дня на год 8. рано в домівці „Власної Допомоги" при вул. Корняктів ч. 1., II. пов. в ціли взаїмного порозуміння.

З огляду на це, що назначений день Загальних Зборів для духовенства дуже невідповідний, бо в суботу, тому перешкоджені священики зволять вислати на Збори певних делеґатів і спрямувати їх також на год, 8. до „Власної Допомоги".

Священик-кооператор.

НОВИНКИ.

Зїзд українських ощадностево-кредитових кооператив. За почином Льомбардської Каси Ощадности відбувся в 1924 році Перший Міжнародній Ощадностевий Конґрес в Міляні. На цьому конґресі вирішено день 31. жовтня, себ-то день закриття конґресу, признати постійним щорічним „Днем ощадности". Одночасно постановлено покликати до життя Міжнародній Інститут Ощадности в Міляні. Згаданий Інститут засновано в 1925 р. в Міляні (Вія Монте ді Пієта). Його метою є головно пропаганда ощадностей серед найширших верств суспільности. На весну 1927 року проєктують II-ий ощадностевий конґрес у Філядельфії. Вже в 1925 році святковано „День ощадности" в 27 державах, що брали участь в ощадностевім Конґресі в Міляні. Американці в Зєдинених Державах щорічно святкують „Тиждень ощадности", який починається з дня уродження Франкліна (17. січня) українська кооперація відсвяткує цего року »День ощадности« зїздом кооперативних установ, на якому буде виголошений реферат про ідею ощадности та обміркують справу зорґанізування пропаґанди ощадности. Зїзд визначено на день 30. жовтня (субота) ц. р. Відбудеться він в льокалі Центрального Кооперативного Банку »Краєвий Союз Кредитовий« у Львові (Ринок ч. 10) від 10-ої години перед полуднем.

Вилив Сяну й Стрия. Із багато сторін Галичини доносять про виливи рік і верховинських потоків. Найгрізніші вісти надходять із над Сяну та Стрия. Дня 25. жовтня осягнув Сан під Перемишлем 4·30 над нормальну поверхню й залив частинно електрівню, різьню та торговицю. Мешканці залитих домів схоронилися на стрихи. — У Стрию верхня ріки Стрий підніся на 1·7 м. Залило Парк Йордана, торговицю та ряд домів. Шкоди значні. У Турці над Стрием досягла вода 6 метрів понад нормальний стан.

Політичне вбивство. Із Москви доносять, що голосного члена радянського виконного комітету й черезвичайки Невського, найшли вбитого в переділі залізничого воза скорого поїзду, що курсує між Севастополем і Москвою. Невський віз дуже важні документи із харківської чрезвичайки.

Податкові справи. Міністерство фінансів вияснює, що реченець побору 10 відсоткового податку від податкових заляглостей, який осовязує вже від 16. ц. м. не буде пересунений і цей податок побиратимуть дальше. Щодо сплати чвертьрічних зачетів на промисловий податок від обороту за 1926. р., то недодержання одного з речинців сплати зачету на III. чвертьрік ц. р., визначених на день 20. жовтня й 20. падолиста, спричинюють крім примусового стягнення нової квоти заляглого зачету за цей чвертьрік, позбавлення на будуче неточних платників усіх податкових полекш. — Для влекшення податникам сплати податкових заляглостей міністерство фінансів видало на основі 4. статті закону з дня 31. липня 1925 р. Дн. Зак. П. Р. ч. 63 поз. 721 — до скарбового уряду такий розпорядок: 1) за час від 1. VII. 1926. р. аж до відклику слід побирати від усіх невідложених, чи нерозложених на рати заляглостей в безпосередніх податках і стемплевих оплатах обнижеиі кари в висоті 2 проц. місячно. 2) за час до 30 VI. 1926. включно слід побирсти кари за проволоки в висоті 3 проц. місячно, одначе під умовою, що покриття заляглостей послідує до дня 31. жовтня 1926. р. У противному разі цеї полекші не примінюватимуть і кари за проволоку числитисямуть за з гори поданий час цебто до 30. VI. 1926. р. в повній висоті 4 проц. місячно.

† Посмертна хроніка.

Лев Лотоцький

емеритований учитель, український письменник упокоївся дня 21. жовтня ц. р. в своїому родинному селі Тростянці, в Бережанщині.

Покійний родився 1. січня 1850. року. Батько його був парохом у Тростянці. Лев по скінченні низчої ґімназії в Бережанах остав дома на господарці. 1870 р. йде до війська, до Відня. По повороті з війська підготовився до вчительського іспиту й в році 1875 став вчителем у селі Вільхівці, в Бережанщині. Пізніще вчителював двома наворотами в родинному селі Тростянці й на кінці в Шумлянах Малих (усе в Бережанщині). В 1906 р. повдовів і рік опісля спенсіонувався та перенісся на постійно до Львова. Воєнна заверуха загнала його на захід, де довелося йому зазнати шеститижневої австрійської тюрми, як підозрілому в шпіонажі. Потім жив до осені 1917 р. в Більську. В 1917 р. вернув до Львова. На склоні літ затужив за родинним селом і 1924 р. перенісся туди. Два роки втішався ще гарною природою рідного Тростянця.

Покійний був лагідної, приязної вдачі й тому всі любили його, як старші так і діти. Писати й чав дуже вчасно, та друкувати почав щойно 90. рр. м. ст. Перше появилося друком у Бібліотеці для молоді Ю. Насальського оповідання п. н. »Сила молитви«. Чимало оповідань його, головно з селянського життя появилися в фейлетонах „Діла" та в „Літ. Наук. Вістникові", в „Руслані" й окремою збіркою вийшли його оповідання в 1911 р. п. н. „Горицвіт" накладом „Свободи". Писав також поезії та драматичні твори. Писання його визначуються легким та гарним стилем, чистою мовою, вірною характеристикою типів та здоровим дотепом. Великий вплив на його творчість мала чарівна природа родинного села – Тростянець це опільська Швайцарія.

Похорони відбулися 22. жовтня 1926. р. й хоч була цізна пора тай по дощі, народу, головно колишніх його учнів і учениць, зібралося чимало. Вело похорони двох священиків, місцевий свящ. о. Служинський і отець Романчукевич із Лапшина. Отець Романчукевич виголосив прощальне слово перед домом, а потім над могилою. Опісля директор місцевої народньої школи попращав покійного, як свойого старшого товариша. В. Й. П.

(С. А.)

Нові книжки і видання

„Українське Мистецтво" місячник української пластики, виходить під редакцією **Миколи Голубця**, заходами **Гуртка Діячів Українського Мистецтва**. Львів, жовтень 1926 ч. 1. Зміст: **В. Січинський**: Василь Касіян. **Д. Андрієвський**: Естетичні підстави будівництва. **В. Залозецький**: Новоклясицизм Бабія і Глущенка. На маргінесі мистецької літератури. Всеукраїнська мистецька хроніка. Мистецька література і ін. В числі десять ілюстрацій. Сторін 36. Квартальна передплата (до кінця 1926) 8 зол Поодиноке число 3 зол. Передплата до кінця року для закордону 1 дол. ам. Звертає на себе увагу головно стаття **В. Січинського** з Праги про артиста-ґрафіка **Василя Касіяна**. Артист родом із Галичини, з села Микулинець в Снятинщині, у нас іще сливе невідомий (миж так мало цікавимося мистецтвом взагалі, а нашим рідним зокрема!) та в Чехії вже давно звернула мистецька критика увагу на його здібности. В. Січинський подає докладну характеристику його творчости. Цікава теж стаття **Д. Андрієвського** з Брюселі п. н. **„Естетичні підстави будівництва"**. Це початок довшої розвідки В цій першій частині говорить автор про естетичний зміст та естетичну вартість мистецького твору. Автор подає на початку дефініцію що таке мистецькій твір. **В. Залозецький** (Відень, тепер Берлін) говорить про новоклясицизм **Бабія й Глущенка.** І знов виринають перед нами два артисти „знані и цінені за кордоном" а в нас маловідомі. Цікава теж „Всеукраїнська мистецька хроніка" — багато зібрано в ній матеріялу про мистецьке життя на всіх українських землях. Загалом видавництво дуже цікаве, пожиточне й потрібне. Упадок його свідчивби тільки про недостачу в нас замилування до мистецтва, а тимсамим до яких-небудь культурних змагань.

— Наша свідома інтеліґенція повинна подбати, щоб видавництво не стало, як це було доси в нас, ефемерною появою, а щоб вдержалося та розвивалося — передплата як на таке видавництво дуже невисока.

Із біржі.

Львів, 27. жовтня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·96—	9·00 зол.
Доляри кан.	8·92—	8·93 „
Кор. чеські	0·25—	0·26·5 „
Фран. фр.	0·26—	0·27 „
Фран. швайц.	1·73—	1·74 „
Фунти штер.	43·60—	43·65 „
Ліри італ.	0·37—	0·40 „
Шіл. австр.	1·26—	1·267 „
Нім. марк.	2·13—	2·13·8 „

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег. дост.	46·00—	47·25 „
„ сел.	43·75—	44·75 „
жито нове	34·00—	35·00 „
ячмінь на мливо	27·00—	31·00 „
ячмінь пашний	24·50—	25·0 „
ячмінь броварняний	33·00—	36·00 „
овес новий	26·50—	30·50 „
гречка	35·00—	36·00 „
кукуруза рум.	32·50—	34·50 „
картоплі	6·00—	4·50 „

Оголошення.

Загальний Збір **Ревізійного Союзу Україн. ських Кооператив** відбудеться у Львові дня 6 листопада ц. р. о годині 10 рано в **сали Лисенка, вул. Щашкевича ч. 5.**

ПОРЯДОК НАРАД: 1) Відкриття Збору, 2) Верифікація протоколу послідних Загальних Зборів, 3) Звідомлення з діяльности й Рахунків Товариства та уділенних абсолюторії за рік 1925, 4) Прелімінар буджету товариства й членські вкладки на 1926|27, 5) Вибір Голови й 12 Членів Ради Товариства, 6) Внески й запити.

На Загальний Збір має вислати кожда союзна кооператива уповноваженого представника з правом ріщаючого голосу.

Календарі на 1927 рік: „МІСІОНАР" (1·50 зол.) „ПРОСВІТИ" (3·00 зол.), „ЧЕРВОНА КАЛИНА" (3·00 зол.), „ПРИЯТЕЛЬ ГОСПОДАРЯ" (3·50 зол.), „НАШ ПРИЯТЕЛЬ" (0·30 сот.). Для відпродавців оригінальний опуст. Замовляти по адресі: **М. Мох Львів, почт. скр. 11.**

Ширіть „Нову Зорю"

і

Заохочуйте знайомих до передплати.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 42. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem)

ПО КОНФІСКАТІ НАКЛАД ДРУГИЙ.
Львів, 31. жовтня 1926.

Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації:
„НОВА ЗОРЯ"
ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська Ч. 39 в

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА
В КРАЮ:
чвертьрічно 4 зол.
Місячно 1·50 зол.
ЗА КОРДОНОМ:
Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: І. XI. 1918 — Історична хвиля. — Під калиною, під червоною (фейлєтон). — Із церковного релігійиого життя. — Борці за віру на Сході (фейлєтон). — В обороні Преосв. Епископа о. Йосафата Коциловського. — Торжество посвячення окружного січового прапора. — Пекуча справа. — Про що пишуть часописи? — Політичний огляд. — Новинки. — Нові книжки й видання. — Посмертна хроніка. — Оповістки

І так вповати належить сильне почуття **обовязковости.** Нехай кождий не тільки у своїому приватному життю, але також в горожанськім і суспільнім старається сповнити все, що від нього жадає його обовязок горожанина-Українця. Не крикливий патріотизм, не високопарні слова, але патріотизм в ділі і праці повинен находити признання. Треба уміти ставити потреби загалу вище над особисті користи або партійні згляди.

Також велике значіння має **пошана закону і почуття справедливости,** узнання **авторитету правління і власти.** Незаконне поступовання, злочини, насильства, вбивства ведуть лишень до анархії. Нігде, отже ні в політиці, ні в національній справі ціль не освячує средства. А знова нічим так не ослаблюється основ державности, як нищенням авторитету. Нарід, що не має почуття справедливости й пошани для авторитету, є спосібний до революції або до рабського упідлення для переможця, а не до творення власної держави.

IV.

Основою, на котрій ті горожанські чесноти одиноко можуть успішно розвиватися **є правдива й глибока релігійність.** Длятого нема більше шкідливого ділання, навіть беручи з точки чисто національного добра, як підривати в народі його віру і набожність.

Це розуміли великі державні мужі і політики. „Не думаю — каже поганин Ціцеро — чи загалом можливо, щоби устоялася вірність і людська суспільність та ідея справедливости, коли занепаде релігійність і почитання Бога".

Аристотель уважає Богопочитання як першу зі шістьох установ, без котрих не може істнувати держава.

„Релігія і мораль — пише великий Вашінґтон у пращальній адресі — є необхідними підпорами загального добробуту. Не є цей сином вітчини, хто підриває ті могутні стовпи людського життя. Кождий правдивий політик любить їх і шанує, так як кождий правдиво набожний чоловік".

Найосновніще виказує це Вальтер у свойому знаменитому творі: Природне право і політика (Naturrecht und Politik ст. 237). Між иншими так пише він: „Без релігії не може устоятися ніяка держава. Вона бо наповняє і проникає кождий життєвий круг ділання духом обовязковости. Ре-

ліґія впоює пошану для закона, а присягою освячує і затісняє звязь вірности між народом а його правосильною властю. Ріліґія здержує пануючих від насильства й надужиття власти, а підданих підносить до чесноти добровільного послуху, вона народови заховує його молодечу силу. Ріліґія є основою родин. Судам через присягу дає спромогу досліджувати правду. Жовнірам на полі бою дає правдиво геройське мужество і посвяту аж до смерти. Ріліґія наближує богатих до убогих, улагоднює кожде положення в життю, ушляхотнює і наклонює до підчинення Божій волі. Ріліґія — це властива спійня, що подає державі незломну силу і захороняє перед звироднінням".

* * *

Під калиною, під червоною...

— Нарис —

Осінний вихор стрясав пожовклий лист кленовий і калиновий, а калина хилилася до долу, до землі припадала ягодами червоними мов каплини крови...

Вихор вив у гиллю голому:

— Я дужий, я сильний, я дуби кріпкі перемагаю, звалюю...

А небо осінні хмари криють...

Осінь, понура, сумна осінь, та в їх серцях весна, весна нових надій, життя нового, рідного...

З церковно-релігійного життя.

Чин оо. Василіян.

В доповнення до нашої останньої вістки про переміни в Чині СВВ., подаємо до відома, що від 28. жовтня ц. р. ігуменом львівського монастиря став о. *Т. Галущинський*, а дотеперішний ігумен о. *В. Градюк* назначений ігуменом монастиря в Жовкві.

З дух. семинаря в Перемишлі.

На сей шкільний рік матиме дух. семинар у Перемишлі всіх питомців около 60. З того, на перший рік зголосилося до 40 кандидатів, з яких прийнято 23, надто 4, що їх висилається на студії до Риму і 1, який поїде до Інсбрука. Кандидатів усіх років скликано до семинаря дня 21. жовтня, а шкільний рік починається 25. жовтня. Ректором назначений о. пралат і канонік Д-р Василь Пинило.

Св. Франц з Ассісі.

Свято в честь св. Франца в Ассісі.

Велике свято в честь св. Франца відбулося в Ассісі в днях 4—7 жовтня с. р. в присутности кардинала Мері дель Валя. На свято явилися численно представники церковних, цивільних і військових властей міста й провінції. В понтифікальній Службі Божій кардинала-леґата взяв участь міністер освіти і члени міжнародного франціщканського комітету. На приняттю, яке дало місто, промовив між иншими кардинал-леґат Мері дель Валь і згадав теплими словами Мусолінія, який прихильно відноситься до релігії. При відїзді кардинала з міста підносила численно зібрана товпа окліки: „Нехай живе папа!“

Ф. В. Ферстер про св. Франца з Ассісі.

Ф. В. Ферстер так пише про св. Франца з Ассісі в Журналі „Menschheit“ з 8. жовтня с. р., ч. 41: Теперішні реальні політики уважають св. Франца з Ассісі гарною пахучою умбрійською цвіткою, яка не має нічого спільнного з проблємами й завданнями світової історії. Чому одначе великий Іннокентій, першорядний знавець світа і знавець людей, побоювався упадку Лятерану, коли його не підіпре своїми раменами нуждар з Ассісі? Також велике діло замирення людства, над яким ми всі сьогодня працюємо, безслідно провалиться і погребає під собою Союз Націй і Паневропу, залізний картель і Штреземана, якщо дух св. Франца в новім виді і формі не запанує знов між поріжненими народами і клясами. Над сим сміються деякі літерати, над сим сміються всі закордонні уряди. Вони думають, що їх гра в доміно кермує історією світа. Не буде гаразду на світі, доки предмету спорів, матеріяльного добра, незаступлять иншим добром, яке притягалоби до себе сили душі. Від свого упорядкования дібр в нутрі чоловіка, залежить всякий инший лад в світі. Св. Франц з Ассісі бажав далеко більше як тільки звеличення матеріяльної вбогости. Його ідеалом була відвага поняти суть життя і поставити сю суть на першім місци, а всьо инше, як побічне, на другім місци відкидаючи всьо, що над міру. Коли сей ідеал св. Франца запанує і між нами, тоді настануть ліпші відносини. Инакше всьо надармо.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Чеський дневник у французькій мові.

Чеський священик о. І. Ганус задумує видавати власним коштом католицький дневник в французькій мові під заголовком „Chronique religieuse tchechoslovaque“. Подібне видавництво має появитися також в англійській мові.

Культурна боротьба на Закарпаттю.

„Свобода“, орґан християнсько-народної партії Закарпаття, містить в 42. ч. с. р. передовицю, в якій говорить про культурну боротьбу на Закарпаттю. Тут почалася останніми часами сиравжня війна з хрестом. Автор статті наводить примір з села Завадки; тут є церковна школа, а в сій школі учитель, накинений правительством, котрий просто усунув зі школи хрест. Всякі протести й жалоби громадян та пароха не мали ніякого успіху. По цілім Закарпаттю, пише дальше автор, масони стали до роботи. Чеська Інтеліґенція майже вся в рядах масонства. Хиба на лік знайдеш чеського інтеліґента, котрий відносивсяби прихильно до католицької Церкви. Кождий з них або отвертий ворог, або безвіроісповідний. Масонство найревнійше заходиться коло позискання учительства. Одна частина учителів не могла вирвати із свого серця християнської свідомости і полишилася вірною Церкві. Та більшість легко погодилася з масонами і відпала від віри та церкви. Отсі то відпавші учителі виповіли безпощадну війну католицизмови по школах і своїми масонськими поглядами затроюють душі шкільної молоді. Автор статті взиває до оборони християнської молоді по школах, а покликані до сього передовсім родичі, котрі повинні в сій ціли зорґанізуватися.

Чехословацька церква.

Чехословацька церква числить тепер около 800.000 вірних і має над 160 парохій. Відчувається велика недостача священиків. Сторонники сеї національної церкви роблять заходи коло основання окремого богословського факультету. Досі чехословацькі богослови студіюють на протестантськім факультеті.

РУМУНІЯ.

Перед заключенем Конкордату.

Проєкт Конкордату Румунії з Ап. Столицею вже готовий. Проєкт забезпечує повну свободу католицькій Церкві. Для грекокатоликів буде основана митрополія з 5 епархіями; для римо-католиків архієпископство в Букарешті з 4 епархіями. Патронат держави над церковними й парохіяльними будовами буде знесений. В Букарешті буде центральна духовна семинарія. Монахи мають також повну свободу. Церковні школи признаються публичними. Церква може удержувати низші, середні й висші школи. Держава має тільки над ними право контролі. Наука релігії забезпечена і в державних школах.

НІМЕЧЧИНА.

Протестантська церква в Німеччині втратила в р. 1921—1923 разом 522.434 членів. В тім самім часі виступило з католицької Церкви 83.002 членів. В 1924 р. зголосило свій виступ з Церкви 22.430 католиків.

УГОРЩИНА.

Католицький конґрес.

Від 10. до 12. жовтни с. р., відбувався в Будапешті 18. угорський краєвий католицький конґрес. Президентом конґресу був ґр. Іван Зіхи. Папу заступав нунцій Цезар Orsenigo. Епископ Отокар Прохаска говорив про „Капіталізм і робітництво“, міністер Осип Вас про „Католицизм і політику“, ґраф Апоній про „Христове Царство“, пралат Др. Антін Лєпольд про „Церковну штуку“, а проф. Др. Брізіц про „Оживленнє літератури“.

АНҐЛІЯ.

Католицький конґрас.

Недавно відбувся в Манчестері VIII. анґлійський католицький конґрес при великім здвизі католиків. Кардинал Bourne говорив про „Питаннє вихованння й нову його розвязку“. Кардинал вказав на великі фінансові труднощі, з якими муситв боротися анґлійська віроісповідна школа. Наслідком вбогости мусять родичі посилати свої діти до державних шкіл. Кардинал пропонував завести для дітей бідних родичів

А. Лотоцький.

безплатну науку в віроісповідних школах. Дальше взивав кардинал до попирання католипьких англійських місій. Священик Day говорив про відношенне Церкви до карного права. Др. Somers говорив про нещасте бездітних подруж та про погубні наслідки так частих тепер абортів

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ.

Католицьке населенне.

Перед пятьдесять літами виносило число католицького населення Зєдинених Держав 5,800.000 душ, Тепер є там 18,500.000 душ, що правильно виконують свої християнські обовязки. Головно за згаданих пятьдесять літ побудовано 17.824 церков. Католики удержують 7.244 парохіяльних шкіл, 646 виділових, 115 колегій і 16 університетів. Сі всі школи удержують не богачі, а переважно середний стан і робітнича кляса. На саме шкільництво складають католики річно 75 міліонів долярів.

МЕХІКО.

Як бороняться мексиканські католики?

На знак протесту проти масонського правительства проголосили мехіканські католики економічний бойкот правительственних фінансових інституцій і приватних підприємств, які знаходяться головно в жидівсько-масонських руках. Бойкот лежить у тім, що католики вирекпися всякого люксусу, а уживають тільки того, що є конечне до життя. Сей бойкот переводить Ліґа Оборони Віри, не вживаючи сили ані насильства. Католики вирекпися всяких забав, кінів, строїв, вишуканих страв, напитків, тютюну, навіть автомобілів. Завдяки сьому білєти до кіна подешевіли з 60 сотиків на 25, а мехіканське правительство мусіло в останніх часах звільнити власників кін від податку, бо доходів нема зовсім. Пиво подешевіло на половину. Торг по склепах майже завмер. Тютюнева спілка, що має в дійсности тютюневий монополь в Мехіку, складаєтся з самих масонів, але від початку бойкоту члени спілки сталися нагло великими приятелями Ліґи, щоби тільки зломити бойкот і заробити дещо на продажі тютюну, цигар і папіросів. Всьо надармо. Банки незадовго будуть зачинені, бо члени Ліґи вибирають свої ощадности. Прийде до того, шо банкирі чужинці будуть примушені продати будинки і вернути до місць уродження. Склепи з харчами стоять пусті, товар гниє, спілки, що торгують овочами, потратили величезні суми.

ПОЛЬЩА.

Винагорода душпастирів за науку релігії.

В останнім числі „Урядового Дневника М. Р. В. і П. О.“ (31. жовтня 1926) читаємо: „Винагороду душпастирів (парохів, сотрудників) за удільованне науки релігії в прилюдних народних школах усталюється на (шістьдесять) зол. винагорода є платна з долини в 10 рівних ратах. Її вимірює куратор шкільного округа на основі внесення шкільного інспектора, опертого на затвердженім ним розкладі занять. За лекційні години, опущені душпастирем без оправданої причини, куратория потручує душпастиреви при найблизшій виплаті по 1'50 зол. за кожду опущену годину науки. Опущенне годин науки наслідком недуги душпастиря, яка треває не довше як місяць, не є підставою до потручення. Коли одначе душпастир опустить науку наслідком недуги, яка треває безперервно довше як місяць, треба перевести потрученне, про котре бесіда в першім уступі отсього параграфу, за опущені години науки в другім і в слідуючих місяцях недуги. За оправдану вважається неприсутність душпастиря на лекції спричинену експортацією тіла або виїздом до хорого. Отсей розпорядок входить в життє з днем оголошення з обовязуючою силою від дня 1. січня 1926 року“,

Православє в Польщі.

Часопис „Polak - katolik“ пише: „Православіє в відродженій Польщі стає з кождим днем щораз більше агресивне, щораз більше „паношиться“. Воно домагається вперто законного удержання всіх своїх привилеїв і прерогатив, які мало в Польщі за царату. У нас на жаль наші державні чинники не осміляються досі видати акту, що зносивби ненормальний стан річей, яким є супремація православної Церкви на польських землях. Але противно, ми є свідками иншого явища, акту легалізуючого істнованя „польсько - православних Церков“, котрі мають бути передньою сторожею православя на польських землях. Тому антикатолицька пропаганда, ведена у нас православним клиром, не числиться з ніякими принціпами справедливости й чесности. На шпальтах православної преси, що виходить в столиці Польщі і на окраїнах, поміщують такі погані пашквілі й клеветливі напасти на католицьку Церкву і на св. Столицю, що навіть за царських часів такий рід пропаганди і пресових виступів не оминувби покарання. Наші кореспонденти зі східних воєвідств доносять нам безнастанно, що православне духовенство засипує просто місцеве населенне в неділі і свята брошурами й летючками, що підбурюють проти католицизму та викликують небезпечні настрої й релігійні спори. А в православній консисторії на Празі (передмістє Варшави) отворено „розводове“ бюро, котрого управу повірено священикови-відступникови Захаріясевичеви, бажаючи тим чином використати для православя розводову повоєнну манію розбивати польські родинні огнища“.

Німецька преса про положення німецьких католиків в Польщі,

Під заголовком *„Мучеництво німецьких католиків в Польщі“* містить „*Das Neue Reich*“ (ч. 4.) статтю, *д-ра А. Альбрехта*, де представлене невиносиме положенне німецьких католиків в Польщі. Ся стаття викликала незвичайне заінтересованне; її повторили численні німецькі часописи. На подібну тему помістив опісля статтю в „Das Neue Reich“ *Ф. Ляма*, згадуючи, що Німці внесли жалобу до Ап. Столиці на переслідування з боку низшого й висшого польського клиру. Жалоба поперта докладними фактами. Сі виступи часопису „Das N. Reich“ викликали протести з польського боку. В своїх протестах називають Поляки всі факти неправдою. Редакція переслала протести др. Альбрехтови, а сей заявляє, що піддержує всі закиди, ще й збирає нові докази переслідування німецьких католиків в Польщі і обіцює помістити висліди своєї праці в „Das N. Reich“. Покищо містить редакція заяву *Ф. Лями* такого змісту: пресова секція останнього всепольського католицького конґресу в Варшаві ухвалила оснувати католицьке пресове бюро, головно в тій ціли, щоби оборонювати польський клир перед клеветами того роду, як клевета Лями що до переслідування Поляками Білорусинів, або найновійші клевети про переслідування Німців. Поляки не стараються опрокинути наведені факти, але основують зараз пресове бюро, оправдуючи його основання „оклевечуваннем польського клиру“ німецькою пресою. Що тут маємо до діла справді з „клеветою“, се для панів з Варшави без доказів річ зовсім певна. А річ певна тому, бо Д-р Альбрехт не подав зі зрозумілих причин назвиск місцевостей і осіб. Поляки невдоволені тим, що німецькі католики засипують своїми жалобами державний секретаріят у Римі. Та вони приневолені до сього тим, що жалоби вношувані до варшавського нунція, оставали без наслідків. Тому то й покликано недавно того нунція

КОНРАД КІРХ Т. І.

Борці за віру на Сході.

І. АТАНАСІЙ.

(Дальше).

2. До першого оружнього виступу.

У 319 р. бачимо Атанасія діяконом в Олександрії. Із полемічним письмом у руці виступає він прилюдно й увіходить в історію. У першій частині (»Проти поган«) малює він бездоння нужди й проступку людства, відірваного від Бога гріхом. Ми бачимо там темні, страхітні краски. У другій частині (»Про Вчоловічення Божого Слова«) пробиває собі шлях уся жива сила віри. Це не сухі провідні думки догматичного підручника. Це клик християнської душі, що з середини життя рветься палко до Спасителя. А при цему Спасителеві може душа тільки тому вигоїтися зі смертельних ран, бо він правдивий Бог.

»Без віри в Христа, як єдинородного Сина Божого, не дасться, після Атанасія й подумати ніякий справжній спаситель, ніяке справжне спасення ні обявлення. Його релігійна потреба чується незаспокоєна, його релігійна свідомість без опори. Із кріпкого замку, що в ньому почувається він такий безпечний, чується він нараз викиненим у море сумнівів і непевностей, чується знову загнаним на точку, де стояло людство, заки появився Христос і не бачить і в будучині ніякої опори, основи ніякої, коли його Спаситель не Бог. А що він Бог, це доказують йому Його слова й Його діла, доказує йому величне життя Церкви, сильне як смерть відданя всіх мучеників. І це наймогутнійші думки, що наповняють глибоку душу цего юнака. Його зір вірив, що побачить близьку перемогу. Кріваве переслідування зовні вщухло. Та були куди небезпечніші внутрішні вороги. Було це на передодні найзавзятіших боротьб, що їх мала звести Церква. Тоді сидів достойний Олександер на епископському престолі Олександрії, найвеличавішому на всему Сході. На Олександрію гляділи як Схід так і Захід, а в ці часи більше як коли.

Ложні пастирі мелітянської схізми хотіли роздвоїти одно стадо в Єгипті. Стояв епископ проти епископа. Але й цей нещасний роздор уступив на хвилю на задне тло. Мусіли там змагатися за Найвище, за буття й істнування християнства. Так, найвищі добра християнства були загрожені.

Прибула одна людина з Лібії в Олександрії, священик. Людина ця була висока, худа й понурого вигляду, аскет. Він носив коротку туніку без рукавів, а на неї накидав недбало плахту. Та його мова солодка була й приманчива. Жінки слухали його радо й співали про нього пісень на мандрівці й під такт млина й весла. Та в словах і в піснях крилася смертоносна отрута. Він був добре вишколений до словної боротьби, недоставало йому глибини. Повелося йому, як неодному в наші дні, він не зміг розвязати ріжниці, що заходила ніби між вірою й наукою. І викинув він поза чердак святі тайни християнства, а що остало було пустим раціоналізмом. Арій, так звався цей муж, заперечував, що Христос є Богом і що він одного єства з Отцем. Цим поцілив він християнство в само серце.

Ложний учитель запоморочував усе більй більше голови. Його оружжам було твердження, що віра в Божество Христа не годиться з — фільософією, що саме тоді була модерна, гностицьким новоплятонізмом, а що її тепер уважають безвартосним витвором східньої уяви. До цего прийшли як побожня релігійна окраса перекручені та зі звязи з цілостю вирвані місця святого письма. Від часів Орігіна було питання поєднання віри з наукою пекучим у деяких кругах Олександрії. Не дивниця, що деякі, навіть із поміж духовників, прилучилися до цего мужа, бо їм здавалося, що його строгий спосіб життя поручає його як справжнього християнина. Тим більше, що говорили буцім це наука великого Орігіна й наука Лукіяна з Антіохії, що щойно перед кількома роками (312) своєю кровю заявився за Христом.

Арієві люде не жахалися ніяких засобів, щоби зєднати прихильників. Ішли до жінок по хатах і на торговиці й до моряків у пристані й ловили їх крутійствами й софістичними питаннями. Зустріли кого на вулиці, то питали його зі сміхом: »Ти,

(Ляврі-я) до Риму, і як зачувати, він вже не вертає більше до Варшави. Побажатиби тільки, щоби пресове польське бюро, яке мають заложити, керувалося більш справедливостію, як польська преса (се відноситься передовсім до „Przegląd-y katolick-ого".

Ляма містить також статтю в „Augsburger Postzeitung" на ту саму тему. У сій статті згадує він, що католицька капітула видала брошуру, яка боронить Поляків перед закидом переслідування німецьких католиків. Католицькі каноніки займаються вперед закидами Д-ра Альбрехта, а відтак закидами Лями, і на сі їх виводи відповідає якраз Ляма.

Супроти сеї полєміки заявляє редакція часопису „Das Neue Reich", що вона бажає висвітлити цілу правду і хоче бути справедлива для обох сторін.

В обороні Преосвящ. Епископа о. Йосафата Коциловського!

З давен давна ведуть деякі перемиські одиниці завзяту боротьбу з Преосвященним о. Епископом Йосафатом Коциловським. У ній зійшли вони на такі нечесні шляхи, що я рішив прилюдно забрати голос та напятнувати їх поведінку.

На днях саме появилася в „Українськім Голосі" (ч. 43. з дня 24. X. 1026) стаття під. з. „Дивна Демонстрація", в якій розпорядок о. Епископа, котрим відкликав каноніків перемиської капітули з Виділу „Укр. Щадниці" вважається за дивну демонстрацію проти Архипастиря о. Митрополита ґр. Шептицького.

Її автор в своїй наївности (а радше злобі) припускає, що ґенези розпорядку дошукуватися треба в нехіті о. Епископа до о. Митрополита і в Його стремлінню до Перемиської автокефалії. Таке пояснення сего розпорядку мало очевидно на меті „поріжнення" о. Митрополита з невигідним авторови статій о. Епископом, а її автор хоч добре знає про ґенезу розпорядку, нарочно про неї забуває, щоби викликати нехіть до о. Епископа серед перемиського громадянства та духовенства.

Справа розпорядку тимчасом в дійсности виглядає цілком інакше. При кінці вересня іменно відбулися в Перемишлі Загальні збори Тов. Бурса ім. св. о. Николая, на котрих я як учитель перемиської ґімназії з о. Голинським, тутешним катехитом поставив внесення, щоби виховання молоді в Інституті вести в католицькім дусі, та не уряджувати в нім православних Богослужень, бо в молоді затрачується поняття ріжниці між православною а грекокатолицькою вірою. Проти нашого внесення виступив проф. Греґолинський, (б. редактор Укр. Голосу й людина що й нині найближче него стоїть з усіх перемиських громадян, як загально відомо) назвав о. Епископа Коциловського та „усіх Єго нечисленних приклонників" — приклонниками середньовічного фанатизму, заявив що іншими шляхами іде о. Митрополит, „бо лучиться з православними" (sic !) та поставив вкінці контрвнесення, щоби над нашим постулятом, попертим через всіх приявних священників перейти „без дискусії до порядку дневного". Дальше пішов др. Дмоховський, котрий взивав навіть до заснування „Національної Церкви" в Перемишлі. За його виводами освідчився директор Української Щадниці п. Ізидор Білинський, та подав до відома, що хочби проти волі Виділу й Загальних Зборів, як голова Тов. Бурса св. о. Николая в Перемишлі все — на власну руку — й дальше зізволить на православні Богослужения в Інституті. На його демонстраційну, протикатолицьку заяву й супроти його непримиримого становища морально були приневолені всі священики, та я як католик між ними, опустити салю на знак протесту проти такої заяви Голови Виділу католицького Товариства.

Преосвященний о. Еп. Коциловський поінформований через нас про стан справи, надіявся, що Начальна Управа Укр. Щадниці займе супроти так нетолєрантного й ворожого Церкві виступу свого урядника п. І. Білинського відповідне становище. Колиж се не сталося а Начальна Управа довшою мовчанкою (хоч справа стала дуже голосна) неначеб одобрювала його виступ о. Епископ на знак протесту відкликав духовника з „Інституту" а делеґатів з Виділу Щадниці (о. прал. Мрица, о. мітрата д-ра Левицького, о. кат. Комарницького).

Се ґенеза розпорядку о. Епископа, котрий нераз уже потерпів за се, що непохитно й вірно стоїть під Христовим Прапором. Я певний що Він й тим разом побідить, мов світло, що все побідити мусить темряву. В імя правди подаю ґенезу розпорядку до відома усього католицького Духовенства та Громадянства.

Перемишль, 24. X. 1926.

Проф. Іван Кухта.

Зеднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ"!

Торжество Посвячення Окружного Січового Прапора.

Дня 22-го Серпня 1926 р. в „Українськім Городі" в Дітройті, Міш.

Вже ранним ранком, дня 22. серпня ц. р. чимало Січовиків, Січовичок і українського громадянства зібралось перед »Українською Хатою«.

День був пригожий. Сонце ясно і ласкаво кидало свої проміння на землю, обуджуючи з ранного туману велике американське місто.

* * *

Точно о 9-тій год. рано на розказ отамана IV. Округа п. Т. Кошіля зійшлася збірка усіх Січовиків в одностроях. Коли збірка була вже уставлена, п. отаман Т. Кошіль привитав короткою промовою Січовиків, що прибули з III. Округа Січ. орґ. в Клівленді, Огайо в числі 18 осіб з п. отаманом І. Войціцьким на чолі. По привитанню, на розказ от. Т. Кошіля всі Січовики подалися на місце торжества т. є до »Українського Городу«, що лежить на 9½ милі на північ від центра міста Дітройт.

О годині 10-тій вже вся »Січ« була в »Українськім Городі«, де вже зібралося було багато людей. Визираючи »Січи« стояла кількасотна товпа при воротах города.

— »Січ їде!« — сказав хтось з товпи. — »Головний отаман їде« — крикнув хтось другий. — »Позір« — роздається голос команди.

З автомобіля висідає Головний Отаман д-р Стефан Гриневецький і іде перед зібрані ряди.

Гордо, бистро зворотом голов привитала »Січ« свого Головного Отамана. За Головним Отаманом прибув також запрошений військовий делеґат 339 американського полку піхоти, капітан Е. Факс. Йому також віддали належну честь.

В кілька хвилин пізнійше прибув о. шамбелян К. Курилло як капелян січовий IV. Округа Січ. Орґанізації.

До год. 11-тої роблено всякі приготовання до цього великого торжества. — В тіни дерев уставили тимчасовий престіл, при якім незадовго мала відправитися полева Служба Божа. На малій плятформі, по обох боках вівтаря були місця, котрі заняли поважні урядовці міста Гемтремк і Дітройту, а то: посадник міста Гемтрємк, Ст. Маєвський з дружиною; секретар мійський п. Мичел з дружиною, український адвокат Йосиф Чернявський, кандидат на конґресмена з держави Мішіґану; український банкер Іван Е. Бучко з дружиною; Джордж А. Волтер, кандидат на повітового клерка в Дітройт (чужинець) та Й. Бредфорд-Пенґлей, кандидат на конґресмена з шестого дістрікту держави Мішіґану (чужинець).

На право від вівтаря, на підвисшеній плятформі був уставлений під проводом п. дир. А. Стисловського в народніх строях мішаний хор, який приготовив настрій цього великого свята піснею: »Пануй нам Україно!«

* * *

Точно о год. 11.30 почалася полева Служба Божа.

Коло престола уставлено тристінний шпалір січовиків, який окружала святочно настроєна около дво-тисячна публика.

Сонце, що прозирало крізь дерева, кидало блискучі проміння на цей прекрасний образ, та обливало золотом світла сотки відкритих голов. По відчитанню св. Евангелія хор відспівав молитву за Україну »Боже Великий Єдиний«. Публика набрала так сердешного почуття, що мимоволі полилися сльози з щирих українських очей. По молитві о. капелян К. Курилло виголосив прекрасну проповідь.

У проповіди говорив о. капелян про значіння прапора. Прапор це символ. Він може бути ріжного рода. Однак найчинніший на першому місці є цей прапор, що його саме посвячують, бо на ньому виписано клич: »Бог і Вітчина«. Він нетільки прапор »Січи« IV. Округа, але й усего

маєш ти сина?« Коли він сказав, що так, то вони питали їдко дальше: »Чи він цей самий що ти?« І коли запитаний заперечив це з зачудуванням, тоді витягали вони свій висновок: »Якжеж може бути Христос рівним Богом із Отцем?« Так використовували вони несвідущість людей. Іскра стала поволи пожежею. Навіть епископи, головно з антіохенійської школи ставали аріянами, на їх чолі Євсевій із Нікомедії. Хоч часто висилано поучення й напімнення, Арій не вразумився. Епископ Олександер викляв його та його приклонників. Не помогло ніщо. Арій пішов у Кесарію. Схід був у полумі. Тоді скликав цісар Константин, що побоювався за єдність у своїй по суті вже чейже християнській державі, цей словутній нікейський собор (325). Вибила година для Анатасія. Він прибув у Нікей як тайний і дорадник епископа Олександра, що належав до провідників православної партії. Яку ролю сповняв Атанасій при переговорах, це не відоме. Та ці нікейські дні були для нього незвичайної ваги. Він був свідком цего знаменного виступу, де »конфессорес«, ці достойні віросповідники, що в грозах переслідувань жертвували своїми членами, станули проти плитких крутійств духовників, що думали по світськи, що бажали, щоб про віру розсуджувати після їх улюблених фільософічних наук. Він бачив, як підводилися ці сиві, закалені борці, їх руки дріжали від старощів і від перебутих терпінь, та тепер, як їм ці пусті крутії хотіли вирвати з груди найдорожче, їх Божеського Спасителя, стояли кріпко й величне, і в їх очах жеврів цейсамий огонь, що палав колись перед поганськими суддями, і в святочну тишу голосили вони цю віру, що її передали їм батьки й почули Арій і його приклонники це невмолиме: »Їх виключать із Христової громади, коли заперечать, що Ісус Христос справжній син Божій і одного єства з Отцем! Треба почувати в собі тільки крихіточку чогось із християнського героя, щоби відчути що це значило для Атанасія.

Ще тільки зникаюча меншість, чотирьох епископів стояла вперто при Арію й мусило з ним іти в заточення. В кінці цей достойний собор »триста вісімнацяти« під проводом великого Гозія проголосив анатему на Арія та його науку а стару віру зложив у нікейському ісповіданні віри.

Це так зване нікейське правило, боеве правило найблизчих пятьдесяти літ. Бо тепер прийде так: по одному боці все, що держить із Арієм — по другому все, що держиться нікейського правила. І було так, начеб ці геройські старці, коли відїздили зі собору до дому, щоби там умерти передали при пращанні олександрійському діяконові в спадчині всего свойого духа й святий заповіт:

— Тобі віддаємо незаплямований прапір нашої правдивої віри, держи його високо кріпкою рукою, на ньому наша кров, мусиш із ним упасти або перемогти.

(Дальше буде).

українського народу. І згадав о. капелян невеселе минуле наше від найдавніших часів аж пе сьогодні. Предки наші занапастили свою державу усобицями в князівській добі, а потім вдруге за гетьманщини. І так віддали її на поталу сусідам. Таке склалося вже й на наших очах, бо в третє давав нам милостивий Бог державу, а ми не вміли нею запорядкувати. Важкі настали часи. Значна частина розбіглася по еміграціях. Та відай це мусіло бути в Божому Провидінні, щоби на еміграції родилася, росла й доспівала чиста думка, що підвалинами закорінена, глибоко в історії, а будучістю йде з Богом і Його Церквою. На Січовиках лежить обовязок направити всі похибки минулого, що вілися в організм і точать живокість, жують і казять кров народню. Січовикам треба вчитися з минулого й творити та жертвувати, бо без жертви нема діла. Аж тоді по Божій карі прийде Боже помилування. Отсей стяг приказує зігнути коліна й помолитися: »Боже Великий, Україну храни!« Цей стяг скликає в одну лаву всю українську Сімю, в якій січовики передня сторожа, кличе всіх до діла, до роботи«.

О год. 12.40 скінчилася Служба Божа, в якій на прикінці о. капелян спімнув в молитві наших героїв-борців, які поклали свої буйні голови в обороні Вітчини. О год. 12.45 почалася панахида по поляглих героях наших. По панахиді о год. 1 п. п. приступлено до вибору »Кумів« до посвячення Січового Прапора. Тимчасом хор відспівав слідуючі пісні: »На прю« — »Заросли шляхи« — »Задзвонили усі дзвони по всій Україні« і »Гомоніла Україна«.

О год. 1.15 почалось торжественне посвячення прапора а о год. 1.45 святочна програма була скінчена. І зачалася забава тзв. »Пікнік«, та принимання чужосторонних гостей. Тим ділом занялась II-та жіноча сотня під проводом сотнички п-ні Катерина Стефанюк, якій помагали добродії пп. Василь Седляр, Стефан Качмар і п. Явний. В кілька хвилин пізнійше пан отаман Т. Кошіль зібрав усю »Січ« і на прекрасній поляні знято спільну фотографію цілої присутної »Січи«.

(Кінець буде).

Пекуча справа.

(—) І свідомість і життя каже нам, що освіта едино запевнює народові кращу долю, будучину кращу.

Ми всі свідомі цего, а однак які байдужі заразом у цій так важній, так пекучій справі! І то всі й інтелігенти й міщане й селянство.

Найкращим доказом цеї нашої байдужости — це відношення нашого найстаршого товариства, до матері всіх українських товариств, до товариства »Просвіта«.

Небаром уже обходитимемо 60 ліття цего так важного товариства!

Здавалосяб, що за так великий протяг часу згуртувався біля »Просвіти« ввесь наш народ у Галичині тай поза нью — здавалосяб, так повинноби бути, так булоб у свідомого культурного народу...

А в нас? Спитайте в канцелярії товариства »Просвіта« — спитайте й лице вам від сорому лупатиметься, коли почуєте відповідь... шість тисяч членів — шість тисяч на вісім міліонів народу по цей бік кордону.

У всему світі освіта вважається підвалиною народу й держави — а в нас це що найбільше нагода до говорення гарних фраз.

І тому тверда дійсність била нас, бе й буде бити. **Не шість тисяч, а всі вісім міліонів повинніб бути членами товариства »Просвіти«** — батько свідомий ваги освіти вписувавби в члени товариства не тільки себе одного, але й кожнього члена своеї семї, навіть найменьшу дитину.

Бо чиж це такий великий тягар — два золоті на рік 16 сотиків на місяць від одного члена. Кілько більше видають наші люде на всякі непотрібні зівсім річи щодня!?

Так не повинно, так не може бути, коли ми хочемо зватися, коли хочемо бути свідомим народом, а не бездушною, байдужою масою. **Не шість тисяч, а всі вісім міліонів мусять стати членами »Просвіти«.**

Бо бути членом »Просвіти« — це велика честь, бо бути активним членом »Просвіти« це сповнення важного народнього обовязку.

Бо бути членом »Просвіти« це патріотичне діло!

У нас усе є невдоволені, що як у всему так і тут найдуть викрут, прим., що ось то наше тов. »Просвіта« не таке як повинноб бути...

Не таке? А хтож творить товариство? Члени! Буде більшість членів пройнятих християнським духом — той уся діяльність його буде християнська, то й усі видавництва його будуть християнські — колиж допустимо до цего, що там матимуть перевагу члени ворожі християнству, а бодай байдужі до нього, то наша байдужість буде тут винна.

Тому до діла, кому дорога будучина нашого народу — кожен громадянин свідомий ваги »Просвіти« повинен зєднати їй бодай одного члена. Цей обовязок спочиває передусім на членах »Просвіти«, бож обовязком члена не тільки платити вкладку, а також між иншими обовязками й приєднювати членів для товариства.

Тож до діла — нехай до року число членів помножиться бодай у десятеро — а тоді десять раз успішніше піде в нас просвітня акція.

Від села до села, від міста до міста нехай несеться клич:

— **Кожен Українець членом товариства »Просвіта!«**

Про що пишуть часописи?

Убивство Куратора Собінського відбилося в польській пресі самозрозуміло голосним відгомоном. Хоч убійники ще не висліджені (»Газета Поранна« розписала нагороду в сумі 1.000 зол. для цего, хто викриє вбийників), то сливе всі польські часописи твердять рішучо, що це зробили тільки »українъсци терорисьці«.

Голоси польської преси дадуться поділити на три роди: 1) твердять рішучо, що це зробили »гайдамаци« й що треба добре взятися до них, це передусім вшехполяки; 2) головно краківські праві часописи теж висказують здогади, що це справа українських терористів, але пишуть культурніще й спокійніще; 3) ліві партії зважуються, хоч і несміливо, критикувати поступування польського правительства супроти меншостей і в цему саме поступуванні добачують причину атентату.

Наведемо кілька характеристичних голосів із усіх трьох родів преси:

»Слово Польске« подає відомість про вбивство Собіньского під наголовком »Убивство виконали українські злочинці«, — розправляється з нагоди вбивства з теперішним польським режімом, мовляв, отсей систем правління, який хоче зробити з нинішної Польщі державу національностей, став підкладом, на якому виріс »у таборі української партії« плян вбивства. Отсе вбивство мало бути вказівкою для »нового курсу«, що »свою національну політику веде ще за пиняво«.

Однак »Слово Польске« потішається, що факт убивства викличе якраз противні наслідки і прийде час, коли »під грозою прокляття будучих польських поколінь наступить мобілізація всіх Поляків в обороні найсвятішого »народового« інтересу«.

Загалом »Слово Польске« було перше, що висказало здогад, що вбивство виконали українські терористи з політичних мотивів.

Краківський »Час«, орган консерватистів, теж цеї думки, що вбивства доконано з політичних мотивів. »Час« пише м. ин. ось таке:

»В нашу (польську) память, мимо упливу 20-тьох літ, врізався глибоко факт убивства Січинським галицького намісника Андрія Потоцкого, в хвилі, коли саме він збирався до посередництва для порозуміння між Поляками і Українцями. Тоді то скрайні українські відломи, хотячи перешкодити переговорам з умірковаными відломами, видали на Потоцкого присуд!

»Польська суспільність зрозуміла, що політика Ст. Грабского замикання українських шкіл під позором їх утраквізації дратує Українців та є водою на млин для скрайних українських націоналістичних і комуніствуючих елементів — є з польського становища незвичайно шкідливою похибкою. Вже мін. Суйковскі осудив політику Грабского і заповів її ліквідацію. (?)

»Теперішний кабінет з цілою рішучістю готовився піти в тім самім напрямі... Відомо було також, що цей кабінет не тільки не піде шляхом відбирання Українцям народніх і середніх шкіл — але що більше, поважно думає про відкриття українського університету!«

А дальше пише так:

»Така політика в найвищім степені не на руку шовіністичним групам польським і українським, що стремлять до заострення боротьби між обома народами й мусила бути зірвана. Українські шовіністи постановили її загамувати так, як перед кількканайцяти літами перешкодили польсько-українській угоді — і ужили до того револьверу«.

Як бачимо, голос »Часу« спокійний, хоч поважний орган повинненби здержатися з недоказаними твердженнями, аж до вияснення справи. Та видно й »Часові« на руку юдити на Українців польську суспільність. Тай впрочім пляни »Часу« щодо »кресів« ці самі, що й у вшехполяків, тільки, коли вшехполяки хочуть спольонізувати »креси« насильно, то »Час« радить робити це обережно. Він каже:

»Ми всі Поляки бажаємо як найгорячіше, щоби »креси« звязати як найтісніше з Польщею, а з окрома бажаємо польському містові Львовові — так як Вильнові — запевнити вічну злуку з річю посполитою«. А дальше каже: »Одні думають, що до цеї ціли веде тільки примусова польонізація, другі осуджують примус і брутальність засобів, а вірять, що це споєння повинно йти шляхом добровільного походу польської, латинської і европейської культури на Схід«.

Значиться в кожному разі польонізація й ця друга для нас куди небезпечніша, бо скрита й заслонена кличами европейської культури.

Характеристичний голос якогось учителя містить новий львівський часопис »Вивяд Цодзенни«, орган польських фашистів.

Там цей учитель Поляк пише:

»Як учитель скажу їм, що Христос против навіть розбійникам, що й Ти — ясний наш провіднику — против злочинцеві. І я, як християнин в імя християнізму прощаю йому, та як Поляк, на рани Христові, не можу! Я їм скажу, хоч мавби за це втратити життя дочасне й прийдешне — я як Поляк скажу своїй дітворі, що з твоеї мученицької крови мусять повстати местники злочину. Я їм скажу не устами, тільки жаром серця, тільки полумям польської крови, в почутті обовязку супроти історичного минулого в почутті обовязку й перестороги супроти незнаної будучини«.

Правда, як по християнськи: тут прощаю, а тут бажаю пімсти — специфічна польська »фашистівська« льогіка!

»Курер Львовскі« пише:

»На підклад убивства кидає сніп світла факт, що куратор Собіньскі був предметом гострих атаків з боку українських націоналістів. У відповідь на закиди, ставлені Собіньскому українськими націоналістами, що він провадить у відношенні до українського шкільництва екстермінаційну політику, видав Собіньскі недавно брошуру: »В обороні правди«.

Брукова львівська преса таки явно заохочує Поляків до відплати »гайдамацкей дзічи«.

Соціялістичний »Дзєннік Людови« виступає проти режіму, який завів Грабскі супроти національних меншин у шкільництві та каже, що Собіньскі був тут тільки виконавцем, а не ініціятором у цій справі.

Однак признає, що Собіньскі полягав тут на опінії народової демократії й кінчить, що коли виявиться, що вбивства довершили Українці, то всю вину треба приписати неуправильненій системі й лінії поступування супроти інших національностей.

Осьтак переглянули ми важніші голоси польської преси й бачимо, що вона вся має одну мету на оці — тільки ріжниться вибором шляхів, вибором способів до осягнення цеї мети.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Політичне життя **в Україн. Нац.-Дем. Обєднанні** наче оживилося. Із минулого тижня можна занотувати більше віч і нарад у краю.

В Турці над Стриєм

скликала Повіт. Управа УНДО всенародне віче на день 14 жовтня. Було до 1000 учасників. Віче відкрив о. декан Волод. Венгринович із Тарнави виж. У своїй промові вказав о. декан на вагу хвилі, що її переживає наш нарід. До президії ввійшли: д-р М. Кондрат, І. Копитчак-Макар, о. І. Тимчук, А. Пилипчак. Відпоручник Ц. К. УНДО п. О. Черкавський виголосив реферат про політичне положення нашого народу. На вічу було й кількох із хліборобської партії. Цікаво, що отверто призналися, що вони »ржондова« партія та що дістають від правительства гроші на видавання »Селянського Прапора« та на орґанізацію. Дістали від вічевиків добру відправу. Ухвалено резолюції з протестом проти покривдження українського народу на полі земельному й шкільному та громадської й повітової самоуправи.

Цего самого дня мали своє

віче в Турці й наші москвофіли.

Та їм не повезло, хоча спровадили й родовитого Москаля посла Серебреннікова. Було й трьох редакторів зі Львова. Мало прийти до обєднання з хлібоїдами. Тепер усі »рідні душі« обєднюються, то й москвофіли почули потяг до хлібоїдів. Та що не приїхав д-р Данилович і Стовпюк зі Станиславова й містоголова москвофілів зі Львова, то справу обєднання відложено до 7 падолиста ц. р.

В Миколаєві над Дністром відбулася орґанізаційна нарада УНДО.

Ухвалено скликати вскорі Повіт. Народній Зїзд і вибрано до цего тимчасовий Повіт. Народній Комітет.

Віче УНДО в Підбірцях, львівського повіту,

відбулося дня 17 жовтня. Віче отворив місц. парох о. Пилипець. Реферат про політичне положення мав п. І. Ліщинський, відпоручник зі Львова. По вічу відбулася просвітна нарада.

Нарада відпоручників поодиноких сіл у Збаражі

відбулася дня 18 жовтня. Цего дня мало відбутися віче під отвертим небом, та староство в останній хвилі заборонило. На нараді виголосив реферат про наше положення д-р Ст. Баран із Тернополя.

Нарада УНДО в Хирові

відбулася дня 17 жовтня. Було 38 відпоручників, що заступали 14 громад. П. Ф. Липецький виголосив реферат про УНДО та про орґанізацію повіту. Ухвалено з огляду на виїмкові обставини в Старосільщині утворити орґанізаційний осередок у Хирові. Опісля вибрано Повіт. Народ. Комітет, відпоручником на Краєвий Народній Зїзд у Львові вибрано п. Вас. Кравця зі Сушні вел.

Радикальні віча.

Укр. Со.-Радик. Партія (УСРП) відбула такі віча та збори:

Дня 24 жовтня в Озірній; дня 25 жовтня в Сердиці, для Львівщини й Щиреччини; дня 31 жовтня в Стрию повітову конференцію; в Яворівщині в Любинях відбули віче дня 24 жовтня. В Дашаві в Стрийщині відбудуться дня 7 падолиста установчі збори »Селянської Спілки«, цебто радикальної професійної орґанізації селян і зарібників. Добре булоб подумати про таку христіянську українську орґанізацію, щоб успішно могти протиділати моральній гнилі, яку ширять всякі безвірні професійні орґанізації.

ПОЛЬЩА.

Зїзд представників національних меншин.

У найблизчому часі мають улаштувати великий зїзд представників національних меньшин у Польщі. Ініціятива виходить мабуть із кругів Українців і Білорусинів.

Виїзд комуністичних діячів із Польщі в Радянщину.

Від якогось часу визначні комуністичні діячі починають виїздити в Радянщину з причин покищо не вияснених. Із визначніших комуністів виїхали доси Ґрущинський, Крупа та Вайнберґ.

Конференції між премієром Пілсудським, віцепремієром Бартлем і мін. фінансів Чеховичем.

Дня 22 відбулися кілька родів конференції між премієром Пілсудським і мін. фінансів Чеховичем. Конференції ці вяжуть ся з загальним економічним положенням і буджетом супроти недалекої соймової сесії.

Можливість заключення ґарантійного пакту між Польщею й Радянщиною.

»Известия« пишуть про можливість заключення ґарантійного пакту між Польщею й Радянщиною й покликаються на інтервю мін. Залеського польській пресі.

Зїзд польських поміщиків у Несвєжі.

В Несвежу, осідку князів Радивилів відбувся зїзд кругів аристократичних поміщицьких. Сензацією було це, що на цей зїзд запросили марш. Пілсудського й він запросини приняв і поїхав у товаристві міністрів Мейштовича, Незабітовского та Ромоцкого. Там приняв гостей ординат на Несвежу й Клецьку князь Альберт Радивил. Зїхалося там значне число аристократій. Цей зїзд уважають вступом до утворення консервативної партії, яка працювалаб ураз із правительством. Пишуть, що цю акцію підготовили міністри Мейштович і Незабітовский. Звертає увагу, що більшість учасників належить до монархістичного табору. Наслідкам несвежського зїзду й зміни опінії приписують першорядне значіння. Поміщицтво при виборах до сойму піде під власним стягом.

»Ґлос Правди« орган Пілсудчиків відмовляє побутові марш. Пілсудського в Несвежу якогонебудь політичного характеру.

Вісти про правительственний проєкт виборчої ординації.

Після одного з варшавських дневників правительственний проєкт зміни виборчої ординації не предвиджує зміни основ пятиприкметникового голосування, однем зносить голосування на листи і вводить систему голосування на поодиноких кандидатів. Крім цего проєкт предвиджує далекойдучі переміни виборчих округів. Щоби знищити комуністичні впливи в промислових осередках скомбінують міські промислові округи з непромисловими та сільськими. Проєкт цей вдаряє посередно в хліборобські партії та має ціллю ослаблення впливів національних меньшин на східніх окраїнах. Цензом для пасивного виборчого права має бути покінчення бодай 6 кляс середньої школи або три роки праці на правительственному становищі, комунальному чи суспільному. Крім цего предвиджує проєкт конечність зголошення кандидатур в округах бодай сотков виборців.

На раду міністрів внесуть цей проєкт із кінцем найблизчого тижня.

АНҐЛІЯ.

Продовження виїмкового стану в Анґлії.

Королівським декретом продовжено на дальший місяць виїмковий стан в Анґлі введений у звязи зі страйком вуглекопівї Централя радянських професійних союзів, переказала страйкуючим анґлійським вуглекопам підмогу в висоті 50 тисяч рублів.

Поліційні репресії проти провідників страйку анґлійських вуглекопів.

Командант поліції в Штафордшірі заборонив ґенеральному секретареві союза вуглекопів Кукові виголошувати промови на прилюдних зборах влаштовуваних у ґрафстві Штафордшір. Комісар поліції повідомив уже наперед про свої наміри як Кука, так і інших провідників вуглекопів і відповідно до рішення розставив поліційні стійки в місцях. де відбувалися збори та поручив їм недопускати до голосу Кука та його товаришів. Слід замітити, що таке становище зайняла команда поліції щойно, коли виявилася шкідна діяльність Кука й товаришів в останніх кількох днях, щоби намовити вуглекопів в копальнях у Мідленді до поновного покинення закопів. До праці вернуло доси до чверть міліона вуглекопів і добувають уже тижнево краєвого вугілля до міліона тон.

НІМЕЧЧИНА.

Вільгельм задумує вернути до Німеччини.

Із Ґаґи доносять, що голяндські круги здогадуються, що б. ціс. Вільгельм уже в найкоротшому часі задумує вернути до Німеччини. Найсильнійший вплив на рішення б. ціс. Вільгельма та найживійшу діяльність за зреалізуванням цего наміру веде теперішня жінка б. цісаря.

Винагорода Німеччини Гогенцолєрнам.

На основі договору з Гогенцолєрнами, виплатить нім. держава домові Гогенцолєрнів з початком падолиста першу рату в сумі 5 міл. марок.

Проти пацифізму в політиці.

„Берлінер Бирзе Цайтунґ“ обмірковує офіційні лондонські комунікати в справі конференції британської імперії й зазначує, що по всякій правдоподібности одною з головних точок, що біля ньої велися наради, була можливість вибору воєнних конференцій на широкому світі. Ствердження цего мало вплинути, щоби за всяку ціну вдержати примат Анґлії в морських зоруженнях, що мусить у наслідках викликати злгострення ревалізації між Анґлією й Америкою. У звязи з цим міжнароднім положенням — пише часопис — німецький нарід мусить застановитися над цим, чи вільно йому в інтересі захования власної независимости управляти пацифістичну політику та розлюзнювати узли національного оружного поготівля.

АВСТРІЯ.

Новий кабінет.

Др. Зайпель, як десиґнований канцлєр утворив новий кабінет, у якому др. Дінґгофер, дотеперішній президент нац. зборів обійме становище віцеканцлєра й теку судівництва. Крім пего в новому кабінеті обійме фінанси др. Кінбек, промисл і торґовлю др. Шірф, просвіту Шмід, суспільну опіку др. Реш. хліборобство др. Талєр. війну ґен. Вогін.

Перше засідання ктбінету Зайпля.

На першому засіданні кабінету Зайпля рішено на внесення канцлєра, щоби всі случаї устиої чи писемвої інтервенції політичних особистостей чи то в міністрів чи в урядників у центральних урядах реєструвати та комунікувати канцлєрові.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Чехословацька господарська політика в середущій Европі.

Наслідком свого ґеоґрафічного положення виявляла завсігди чехословацька держава особливе заінтересування для середно европейських звязків. Це одинока нова держава, що веде свого роду господарську закордонну політику. Як кожда промислова держава, так і Чехословаччина, старається знайти для своїх виробів ринок збуту, і цей ринок знайшла на Балкані.

Чехословаччина є загалом перелюднена (крім Словаччини). Тому, не дивниця,

що в чехословацьких господарських колах знаходить живий відгомін стремління до звязків з середущою Европою. Д. 23. вересня основано в Празі »Комітет для господарської спільної праці середущої Европи«. В основанню сього комітету взяли участь найвизначнійші політики. Можливо, що цей комітет буде вести роботу в спілці з »Віденською середноевропейською Унією«. Це без сумніву не припадок, що ті чехословацькі господарсько-політичні пляни повстають у хвилі основання звісного західного картелю. »Праґер Прессе« жалувалася, що чехословацького й польського промислу не запрошено на париські переговори і що цим обом краям хотять просто подиктовати високість уділової суми. Через те Чехословаччина вяжеться з Польщею.

Міністер для Чехословаччини.

У словацьких кругах зачувати, що старшого нотаря громади Братислави Осипа Белея, члена словацької народньої партії іменують міністром для Словаччини. Белей потвердив цю вістку.

В справі Загальних Зборів Ревізійного Союзу Україн. Кооператив.

Як відомо дня 6. падолиста на год. 10. рано назначені є Загальні Збори Р. С. У. К. **у Львові в салі Лисенка.**

Вже на попередних Загальних Зборах показалося, що брак порозуміння між членами-священиками спричинив, що при виборі нової Ради прийшло до непорозумінь і через це ніоден священик не увійшов до Ради Товариства.

Щоби цего року щось подібного не повторилося, проситься Впр. членів священиків зійтися тогож дня на год 8. рано в домівці „Власної Допомоги“ при вул. Корняктів ч. 1., II. пов. в ціли взаїмного порозуміння.

З огляду на це, що назначений день Загальних Зборів для духовенства дуже невідповідний, бо в суботу, тому перешкоджені священики зволять вислати на Збори певних делеґатів і спрямувати їх також на год, 8. до „Власної Допомоги“.

Священик-кооператор.

НОВИНКИ.

Зїзд українських ощадностево-кредитових кооператив. За почином Льомбардської Каси Ощадности відбувся в 1924 році Перший Міжнародній Ощадностевий Конґрес в Міляні. На цьому конґресі вирішено день 31. жовтня, себ-то день закриття конґресу, признати постійним щорічним „Днем ощадности“. Одночасно постановлено покликати до життя Міжнародній Інститут Ощадности в Міляні. Згаданий Інститут засновано в 1925 р. в Міляні (Вія Монте ді Піета). Його метою є головно пропаганда ощадностей серед найширших верств суспільности. На весну 1927 року проєктують II-ий ощадностевий конґрес у Філядельфії. Вже в 1925 році святковано „День ощадности“ в 27 державах, що брали участь в ощадностевім Конґресі в Міляні. Американці в Зєдинених Державах щорічно святкують „Тиждень ощадности“, який починається з дня уродження Франкліна (17. січня) українська кооперація відсвяткує цего року »День ощадности« зїздом кооперативних установ, на якому буде виголошений реферат про ідею ощадности та обміркують справу зорґанізування пропаґанди ощадности. Зїзд визначено на день 30. жовтня (субота) ц. р. Відбудеться він в льокалі Центрального Кооперативного Банку »Краєвий Союз Кредитовий« у Львові (Ринок ч. 10) від 10-ої години перед полуднем.

Вилив Сяну й Стрия. Із багато сторін Галичини доносять про виливи рік і верховинських потоків. Найґрізніші вісти надходять із над Сяну та Стрия. Дня 25. жовтня осягнув Сан під Перемишлем 4·30 над нормальну поверхню й залив частинно електрівню, різьню та торговицю. Мешканці залитих домів схоронилися на стрихи. — У Стрию верхня ріки Стрий піднісся на 1·7 м. Залило Парк Йордана, торговицю та ряд домів. Шкоди значні. У Турці над Стрием досягла вода 6 метрів понад нормальний стан.

Політичне вбивство. Із Москви доносять, що голосного члена радянського виконного комітету й черезвичайки Невського, найшли вбитого в переділі залізничого воза скорого поїзду, що курсує між Севастополем і Москвою. Невський віз дуже важні документи із харківської чрезвичайки.

Податкові справи. Міністерство фінансів вияснює, що реченець побору 10 відсоткового податку від податкових заляглостей, який осовязує вже від 16. ц. м. не буде пересунений і цей податок побиратимуть дальше. Щодо сплати чвертьрічних зачетів на промисловий податок від обороту за 1926. р., то недодержання одного з речинців сплати зачету на III. чвертьрік ц. р., визначених на день 20. жовтня й 20. падолиста, спричинюють крім примусового стягнення нової квоти заляглого зачету за цей чвертьрік, позбавлення на будуче неточних платників усіх податкових полекш. — Для влекшення податникам сплати податкових заляглостей міністерство фінансів видало на основі 4. статті закону з дня 31. липня 1925 р. Дн. Зак. П. Р. ч. 63 поз. 721 — до скарбового уряду такий розпорядок: 1) за час від 1. VII. 1926. р. аж до відклику слід побирати від усіх невідложених, чи нерозложених на рати заляглостей в безпосередніх податках і стемплевих оплатах обнижеиі кари в висоті 2 проц. місячно. 2) за час до 30 VI. 1926. включно слід побирсти кари за проволоки в висоті 3 проц. місячно, одначе під умовою, що покриття заляглостей послідує до дня 31. жовтня 1926. р. У противному разі цеї полекші не примінюватимуть і кари за проволоку числитисямуть за з гори поданий час цебто до 30. VI. 1926. р. в повній висоті 4 проц. місячно.

† Посмертна хроніка.

Лев Лотоцький

емеритований учитель, український письменник упокоївся дня 21. жовтня ц. р. в своїому родинному селі Тростянці, в Бережанщині.

Покійний родився 1. січня 1850. року. Батько його був парохом у Тростянці. Лев по скінченні низчої ґімназії в Бережанах остав дома на господарці. 1870 р. йде до війська, до Відня. По повороті з війська підготовився до вчительського іспиту й в році 1875 стає вчителем у селі Вільхівці, в Бережанщині. Пізніще вчителював двома наворотами в родинному селі Тростянці й на кінці в Шумлянах Малих (усе в Бережанщині). В 1906 р. повдовів і рік опісля спенсіонувався та перенісся на постійно до Львова. Воєнна завируха загнала його на захід, де довелося йому зазнати шеститижневої австрійської тюрми, як підозрілому в шпіонажі. Потім жив до осені 1917 р. в Більську. В 1917 р. вернув до Львова. На склоні літ затужив за родинним селом і 1924 р. перенісся туди. Два роки втішався ще гарною природою рідного Тростянця.

Покійний був лагідної, приязної вдачі й тому всі любили його, як старші так і діти. Писати почав дуже вчасно, та друкувати почав щойно 90. рр. м. ст. Перше появилося друком у Бібліотеці для молоді Ю. Насальського оповідання п. н. »Сила молитви«. Чимало оповідань його, головно з селянського життя появилися в фейлетонах „Діла“ та в „Літ. Наук. Вістникові“, в „Руслані“ й окремою збіркою вийшли його оповідання в 1911 р. п. н. „Горицвіт“ накладом „Свободи“. Писав також поезії та драматичні твори. Писання його визначуються легким та гарним стилем, чистою мовою, вірною характеристикою типів та здоровим дотепом. Великий вплив на його творчість мала чарівна природа родинного села – Тростянець це опільська Швайцарія.

Похорони відбулися 22. жовтня 1926. р. й хоч була цізна пора тай по дощі, народу, головно колишніх його учнів і учениць, зібралося чимало. Вело похорони двох священиків, місцевий свящ. о. Служинський і отець Романчукевич із Лапшина. Отець Романчукевич виголосив прощальне слово перед домом, а потім над могилою. Опісля директор місцевої народньої школи попращав покійного, як свойого старшого товариша. В. Й. П.

(С. А.)

Нові книжки і видання

„Українське Мистецтво“ місячник української пластики, виходить під редакцією **Миколи Голубця**, заходами **Гуртка Діячів Українського Мистецтва.** Львів, жовтень 1926 ч. 1. Зміст: **В. Січинський:** Василь Касіян. **Д. Дидрієвський:** Естетичні підстави будівництва. **В. Залозецький:** Новоклясицизм Бабія і Глущенка. На марґінесі мистецької літератури. Всеукраїнська мистецька хроніка. Мистецька література і ін. В числі десять ілюстрацій. Сторін 36. Квартальна передплата (до кінця 1926) 8 зол Поодиноке число 3 зол. Передплата до кінця року для закордону 1 дол. ам. Звертає на себе увагу головно стаття **В. Січинського** з Праги про артиста-ґрафіка **Василя Касіяна.** Артист родом із Галичини, з села Микулинець в Снятинщині, у нас іще сливе невідомий (миж так мало цікавимося мистецтвом взагалі, а нашим рідним зокрема!) та в Чехії вже давно звернула мистецька критика увагу на його здібности. В. Січинський подає докладну характеристику його творчости. Цікава теж стаття **Д. Дидрієвського** з Брюселі п. н. **„Естетичні підстави будівництва“.** Це початок довшої розвідки В цій першій частині говорить автор про естетичний зміст та естетичну вартість мистецького твору. Автор подає на початку дефініцію що таке мистецькій твір. **В. Залозецький** (Відень, тепер Берлін) говорить про новоклясицизм **Бабія й Глущенка.** І знов виринають перед нами два артисти „знані и цінені за кордоном“ а в нас маловідомі. Цікава теж „Всеукраїнська мистецька хроніка“ — багато зібрано в ній матеріялу про мистецьке життя на всіх українських землях. Загалом видавництво дуже цікаве, пожиточне й потрібне. Упадок його свідчивби тільки про недостачу в нас замилування до мистецтва, а тимсамим до якихнебудь культурних змагань.

— Наша свідома інтеліґенція повинна подбати, щоб видавництво не стало, як це було доси в нас, ефемерною появою, а щоб вдержалося та розвивалося — передплата як на таке видавництво дуже невисока.

Із біржі.

Львів, 27. жовтня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·96—	9·00 зол.
Доляри кан.	8·92—	8·93 „
Кор. чеські	0·25—	0·26·5 „
Фран. фр.	0·26—	0·27 „
Фран. швайц.	1·73—	1·74 „
Фунти штер.	43·60—	43·65 „
Ліри італ.	0·37—	0·40 „
Шіл. австр.	1·26—	1·267 „
Нім. марк.	2·13—	2·13·8 „

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег. дост.	46·00—	47·25 „
„ сел.	43·75—	44·75 „
жито нове	34·00—	35·00 „
ячмінь на мливо	27·00—	31·00 „
ячмінь пашний	24·50—	25· 0 „
ячмінь броварняний	33·00—	36·00 „
овес новий	26·50—	30·50 „
гречка	35·00—	36·00 „
кукуруза рум.	32·50—	34·50 „
картоплі	6·00—	4·50 „

Оголошення.

Загальний Збір **Ревізійного Союзу Україн. ських Кооператив** відбудеться у Львові дня 6 листопада ц р о годині 10 рано в **сали Лисенка, вул. Щашкевича ч. 5.**

ПОРЯДОК НАРАД: 1) Відкриття Збору, 2) Верифікація протоколу послідних Загальних Зборів, 3) Звідомлення з діяльности й Рахунків Товариства та уділенних абсолюторії за рік 1925, 4) Прелімінар буджету товариства й членські вкладки на 1926|27, 5) Вибір Голови й 12 Членів Ради Товариства, 6) Внески й запити.

На Загальний Збір має вислати кожда союзна кооператива уповноважненого представника з правом ріщаючого голосу.

Календарі на 1927 рік: „МІСІОНАР“ (1·50 зол.) „ПРОСВІТИ“ (3·00 зол.), „ЧЕРВОНА КАЛИНА“ (3·00 зол.), „ПРИЯТЕЛЬ ГОСПОДАРЯ“ (3·50 зол.), „НАШ ПРИЯТЕЛЬ“ (0·30 сот.). Для відпродавців оригінальний опуст. Замовляти по адресі: **М. Мох Львів, почт. скр. 11.**

Ширіть „Нову Зорю“

і

Заохочуйте знайомих до передплати.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 43. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 7. падолиста 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації „НОВА ЗОРЯ“

о почт. д. Краків. 405.867.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орган Української Християнської Орґанізації.

З М І С Т: День ощадности. — Укр. Християнський Дім. — З церковно-релігійного життя. — Борці за віру на Сході. (Фейлєтон). — Радянщина і комінтерн. — Торжество посвячення окружного січового прапора. (Кінець). — Етичні ідеї в соціольогії (Фейлєтон). — Політичний огляд. — Урочисте відкриття Укр. Наук. Інститута в Берліні. — До укр.-кат. Духовенства. — Новинки. — Оповістки.

День ощадности.

(—) Про ощадність, про її потребу, про її конечність у нас, говориться в нас доволі часто. Говориться: „Ми народ убогий, народ малоземельного селянства, тож коли хочемо, щоби сповнився наш найвищий ідеал, мусимо щадити“.

Свята правда! Тому з вдоволенням, із радістю треба повитати почин, що його зробив „Український Ревізійний Союз“, а а саме скликав на день 30. жовтня ц. р. в кімнатах „Центробанку“ зїзд відпоручників наших кооператив на т. зв. „День ощадности“, щоби на ньому нарадитися, як ширити ідею ощадности, як зробити, щоби ми самі собі вистарчали, щоб не мусили збогачувати чужих, щоби клич власними силами зробити кличем дійсного життя.

На жаль на перший раз небагато прибуло відпоручників — невеличка саля „Центробанку“ не була заповнена й до половини — ледви чи було багато більше понад 30 відпоручників на салі. Сталося це мабуть із зле зрозумілої ощадности. У нас є „ощадність!“ У нас чейже щадять на цьому, що не передплачують часописів, не купують книжок, не платять вкладок до товариств, не дають датків на найконечніщі народні потреби — а за те не жалують грошей на трунки, на тютюн, на дорогі люксусові одяги — на це все нема ощадности — тут відіграє ролю девіза наших сусідів: „Zastaw się, a postaw się!“ За теж на духові потреби свої особисті й усеї нації, там ми щадимо. Сумно свідчить це про нас, мабуть того й так мало прибуло на „день ощадности!“ Та всеж таки добре, що зроблено почин.

Свято відкрив містоголова Надзірної Ради „Центробанку“ д-р М. Волошин. У своїй вступній промові, вказав бесідник на значіння всесвітнього клича національної ощадности, що для нас тепер по війні, має куди більше значіння, як для інших народів.

Потім інж. Павликовський ім. Союза Ревізійного привитав цей зїзд кооператив, як перший почин широко обдуманої ощадности, до чого мусить приступити наш нарід, щоби весь наш національний доробок зосереднювався в самім народі.

Опісля наступив реферат дир О. Саєвича, що виказав стан повоєнних кредитових кооператив в порівнанню з передвоєнними, що вказав на потребу віднови і скріплення діяльности кредитових кооператив, для поборювання лихви й достарчування нашому народови приступного, дешевого кредиту, головно для продукційних цілей.

Другий референт проф. д-р Ю. Гірняк, зобразив справу ощадностей у інших наровів та вказав на конечну потребу пропаганди, щоби перевести поголовну ощадність у всіх верствах нашого народу. Референт звернув увагу, що збирання ощадностей зорґанізованим способом без виїмку у всій суспільности буде підоймою нашого добробуту и буде найглибше обдуманим технічним засобом, щоби нарід власними силами вийшов з сучасного лихоліття та став господарем своєї землі.

Опісля говорило ще чимало бесідників, які представляли головно відносини по наших селах. Здебільша картини невеселі. Почули ми, що по селах в деяких околицях люде зароблений гріш видають на пиятику та на дорогі, непрактичні „панські“ одяги для своїх синів і дочок — хоч на це нераз продають і худобу, а то й поле, що деякі наші люде, що доробилися якось гроша, позичають цей гріш нераз на лихварські відсотки, інші знову навіть інтеліґенти настілько несвідомі, що даються зводити обіцянками більших відсотків і позичають прискладаний гріш Жидам, замість вложити його до своєї кредитової інституції. Богато таких ласих на більші відсотки потерпіло вже, бо Жид „збанкротував“ і його гроші пропали. А наш банк давби був може меньші відсотки, як обіцював Жид, та певні.

На кінці вибрали комітет із девяти членів, що мають перевести порушені в рефератах, як також в часі нарад кинені думки в діло. З окрема має комітет приступити до заложення Краєвого Товариства ощадности для зорґанізування технічної пропаґанди загально-національної ощадности, як також подбати про раціональне зужитковання оборотового капіталу, себто унормування нашої фінансової політики.

В склад виконного комітету мають увійти відпоручники отсих наших установ: Центробанку, Союза ревізійного, Дністра, Центросоюза, Просвіти, Рідної Школи, Сільського Господаря, Земельного Банку гіпотечного у Львові, Української Щаднипі в Перемишлі.

Ось так добре початок зроблений! Треба тепер тільки, щоб уся наша суспільність зрозуміла вагу цеї справи, а зрозумівши взялася щиро, невсипуще до праці.

Справа великої ваги!

Потреба Українського Християнського Дому у Львові.

Попри численні инші загально національні потреби, за які ми мусимо дбати, висуваєтьсяз конечности наперед непідрядна потреба свого власного Християнського Дому у Львові. Чим є своя власна хата для кождого товариства, не потребуємо хиба доказувати. А щож сказати, коли тут не йде про якесь одно товариство, а про орґанізацію, яка в собі обіймає, зглядно мусить з часом обняти, цілий ряд товариств, яка мусить в собі згуртувати ріжнородні орґанізації не тільки одного Львова, а цілого нашого краю.

Такою орґанізацією вважаємо Українську Християнську Орґанізацію. При добрій волі і відповіднім підготованню згадана Орґанізація повинна стати головним осередком усіх наших львівських і краєвих християнських орґанізацій. Вона повинна бути головною централею для цілої нашої християнської акції.

А як така, мусить мати свій дім в столиці нашого краю.

Вже тепер є в самім Львові цілий ряд християнських орґанізацій, що не маючи свого льокалю, ледви животіють, а деякі не проявляють просто ніякого життя на зовні. Вже те одно, що в такім спільнім домі сходилисяби з конечности раз-у-раз і близше зживалисяби члени наших християнських орґанізацій, вже се одно малоби дуже додатний вплив на оживлення й поширення ріжнородної християнської акції.

Думаємо, що плян побудування у Львові Українського Християнського Дому се не утопія. Се думка, яку можна навіть тепер, серед нинішних скрутних господарських відносин, доволі легко здійснити.

До акції побудування Українського Християнського Дому требаби втягнути насамперед усі наші теперішні християнські орґанізації. Деякі з сих орґанізацій мають свої фонди. Знаємо пр., що Товариство св. Ап. Петра має на провінції каменицю, яка йому там не тільки не рентується, але й марнується. Чи не ліпше булоби згадану реальність продати, а гроші з продажі вложити як акцію чи пайку в Християнський Дім? Не без гроша є також „Достава“, „Власна Допомога“, „Наукове Богословське Товариство“, „Товариство св. Йосифа“, „Марійське Товариство“ і т. д. і т. д.

Знаємо, що закрите, але не розвязане ще окончно Товариство св. Павла, дістало свого часу в заряд парцелю від Комітету,

Redakcja Czasopisma „Nowa Zorja“ Pr. 494|26. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w cza opiśmie „Nowa Zorja“ Nr. 42 z dnia 31 października 1926 a to na pierwszej stronie 1) a) tytuł b) od począ ku artykułu do słów: na dowho włącznie, c) od słów: Kołyż... do końca artykułu, 2) na stronie 2-giej w kolumnie 1-szej cały artykuł wraz z tytułem: 3) Pid kałynoju, pid czerwonoju od słów: Hordo... do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uk. uznał dokonaną w dniu 28. października konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego.

Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk z 17 grudnia 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie za grzywnę do 400 zł. — We Lwowie, dnia 30 października 1926. Hawel.

що мав побудувати „Священичий Дім“. Думаємо, що тут ріжниця тільки в назві і що Християнський Дім заступивби вповні Священичий Дім.

На таку ціль, як проєктований нами Християнський Дім, відгукнуласяби радо, ми переконані, ціла наша християнська суспільність, а передусім наше жертволюбне духовенство. Нема чого боятися неуспіху. Слід тільки повести цілу акцію розумно й енергійно. Комітет, зложений з відпоручників усіх наших християнських орґанізацій. найкраще під проводом такої з а г а л ь н о ї орґанізації, як Українська Християнська Орґанізація, буде занадто поважним тілом, щоби не мав у суспільности довіря. А як буде те довіря, то й фонди скоро знайдуться.

Український Християнський Дім повинен знаходитися в центрі міста і повинен бути на стільки просторий, щоби не тільки помістив у собі всі наші християнські орґанізації, але також дав приміщенне для евентуальних інтернатів, міг бути християнською гостинницею, мати велику салю на християнські зібрання, віча і т. п.

Порушуючи питанне Українського Християнського Дому не думаємо тим самим отвирати над ним широкої дискусії, бодай дискусії над потребою такого дому. Коли тут потрібна дискусія, то виключно тільки над скорими й успішними способами переведення пляну в життє.

Сміємо при кінци піднести, що вже самі наради відпоручників християнських орґанізацій над таким спільним домом, можуть мати велике значіння для української християнської акції, бож ми досі, на жаль, майже не знаємося...

Львівський священик.

Прим. Редакції.

Радо містимо сей знаменний голос львівського священика. Потреба у Львові **„Християнського Дому“,** є дуже пекуча. Тому з осібна ще звертаємося до орґанізаторів та діяльних членів Української Християнської Орґанізації, щоби старалися спопуляризовати сей клич і занялися збиранням фондів в своїх округах та місцевостях.

Жертви й імена жертводавців поміщувати мемо в „Новій Зорі“.

Вписуйтеся в члени

Української Християнської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)

Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39 а.**

З церковно-релиґійного життя.

РИМ - ВАТИКАН.

Канонізація мучеників французької революції.

Дня 1. жовтня і 7. жовтня прочитано на Консисторії декрети про причисленя до ряду блаженних кількох епископів і священиків, що згинули як мученики в часі французької революції.

Новий директор ватиканського музею.

Директором нового ватиканського музею плекати місіольоґію і етнольоґію, а відомий віденський учений професор Др. П. В. Шмідт. Ціль нового основаного музею плекані місіольоґію і етнольоґію, а з етнольоґії передовсім порівнюючу релиґійні знання.

О. Дербіні епископом.

О. Дербіні (Д'Гербіґну), Т. Ї., назначений епископом. Дербіні є президентом Оріентального Інституту в Римі і як такий відзначився головно при допомозі голодуючим в Росії. Серед великих небезпек обїхав він усі визначнійші місцевости большевицької Росії. Дербінія вважають пропаґатором і промотором думки церковної унії.

ПОЛЬЩА.

Перший зїзд католицьких орґанізацій краківської архідіецезії.

Перший зїзд католицьких орґанізацій краківської архідіецезії відбувся в днях 15—17 жовтня с. р. В зїзді взяло участь до півчверта тисячки осіб. Резолюції ухвалені зїздом домагаються: 1) Поглибленя внутрішнього життя основуванням брацтв і III. Чинів, практикованя місячного св. Причастя, щоденного духовного читання, річних реколекцій і поширювання аскетичної літератури; 2) оборони католицької родини і поборювання цивільних вінчань та розводів, орґанізування парохіяльних католицьких Лиг і поборювання епідемії двобоїв; 3) товариського бойкотованя осіб, що жиють в незаконних супружих звязках, пятнованя новомальтузіянізму; 4) узглядненованя в начуванню релиґійних принціпів, введеня морального виханя, зрозуміня з боку вихованців конечности вільного від тенденцій представленя фактів історичних, природописних і т. д., як також опіки над опущеними дітьми; 5) живого заінтересованя робітничою справою і уділенія моральної та матеріяльної помоги християнським робітничим орґанізаціям; 6) започаткованя по парохіях широкої акції християнського милосердя та попертя краківського товариства дешевих помешкань і творенія подібних товариств по більших робітничих осередках; 7) береженя молоддю простоти й скромности в забавах, танцях, строях, накликування до абстиненції; 8) утворенія при Генеральнім Секретаріяті Католицької Ліґи постійної секції для братів.

Маріявітсько - православні взаємини.

Голова православної Церкви в Польщі, митр. Діонізій, приняв недавно маріявітських достойників: Козловського, Прухнявського і Голембйовського, уділяючи їм довшого послухання. Відвідини маріявітських епископів у православного митрополита стоять у звязку з передбачуваною подорожю маріявітських епископів до Єрусалиму. Вони звернулися до Діонізія з просьбою уділити їм поручаючі листи до православних патріярхів. Діонізій мав узглядніти цю просьбу.

КОНРАД КІРХ Т. І.

Борці за віру на Сході.

3. Вождь.

Коли епископ Олександер заплющив очі (328), вся єгипетська Церква була в полумі та роздорі. Слабим уже голосом назвав він іще Атанасія, як свойого наслідника. Цей не був із ряду честилюбивців. Він був свідомий, що на його плечі мають вложити надлюдський тягар. Він старався усунутися від нього втечею. Однак Господь бажав його. Схизматики й еретики не могли розбити виборів. Увесь народ тиснувся до церкви й нагально домагався Атанасія на архипастиря й благав дні й ночі Христа та не вступився, поки не покінчився вибір.

Ми розуміємо Атанасієву втечу. І в спокійних часах булоб не легко бути епископом в Олександрії. Він мав найвищу церковну владу над »Єгиптом«, Лібією, Пентаполісом, значиться в четвертому столітті над 103 епископами й девятьма митрополитами.

Ми розуміємо й Аріян і Мелітіян, що вони не бажали терпіти на цему епископському престолі повносилої, не здібної до ніякої податливости Атанасієвої особистости.

Хвилинку остають вони ще в спокою. Цю хвилинку використовує Атанасій, щоби, як вождь, свої лави оглянути, підготовити й скріпити. Він перейшов Пентаполіс і долішний Єгипет і заводив там лад та давав поучення. А як горі Нілем поїхав у Тебаїду, вийшов напроти нього св. ігумен Пахомій із черцями та зі співом псальмів. Ці черці мали небаром ще частіще появлятися на його шляхах.

Наскілько це було в силі Атанасія, було тепер усе управильнене та скріплене. Тепер могла зриватися буря.

4. На заточенні.

Хоч хибувало Аріянам внутрішньої, зеднюючої сили научної будівлі, та її можна бодай на якийсь час заступити, як це раз-у-раз виказує історія ложних наук, сильним зовнішним товариським зединенням. Пригадаймо собі, що Церква не зівсім була без журб, коли покликали її вийти з темряви катакомб, щоби грітися в сонці імператорської прихильности. Її справи стали тепер державними. Хитрі Аріяне вміли використати це.

Цісар мав для богословського боку спору мало схильности та розуміня. Він був за нікейським правилом, бо воно створило єдність між християнами, що її він потребував. Євсевій із Нікомедії, голова Аріян, був це улюблений на дворі, гладкий, досвідний муж, що не перебирав у способах. Не трудно прийшлося йому вмовити в Константина, що не вони, тільки нікейська партія це вороги християнської єдности. Так став аріянізм придворною вірою. І найшов у держави сильні засоби, щоб осягнути свої ціли. Аріяне повернули з заточення й багато епископів стануло по їх боці. Деякі далися відвести фальшивими представленнями від правдивої віри, та найбільше відступників було купних, що гляділи тільки на добрі зиски та на ласку цісаря. Небаром приступили до наступу. Йшло про це, щоб Арія прийняти назад до Церкви й потім усю Церкву перетворити після Арія.

Та ця могутне шумлива струя розбилася об одного мужа з кріпким неугнутим церковним почуттям, об скелю Єгипту. Євсевій написав до нього, що він повинен прийняти знову Арія до Олександрійської Церкви. Атанасій відповів йому: »Люде, що винайшли ложну науку й противляться Правді й що на них вселенський собор наложив анатему, не належать до Церкви«. (Охоронне письмо проти Аріян 59). Константин загрозив скиненням, коли Атанасій дальше не вдержуватиме єдности з Арієм та з Аріянами. Епископ відповів: »Єресь, що бореться проти Христа, не терпить ніякої єдности з Церквою!« (Охоронне письмо 60).

Тепер було ясне, що коли Аріянізм має перемогти, то треба усунути зі шляху могутнього патріярха Єгипту. Нікомедія й Царгород разом не в силі були ніщо зробити, як довго Атанасій сидів в Олександрії. Він держав у руці прапор усіх правовірних на Сході. Аж ця рука опаде, так думали, запанує прапір Аріянізму над усім світом.

Хопилися темних засобів, підступів та очорнювань. Двічи вибив їм Атанасій гордо й переможно спільне оружя з рук. Тоді змусив його цісар явитися на соборі в Тирі (335). Там підняли Мілітіяне, підюджені Євсевієм, проти нього свої злочинні обжалування. Судді були Аріяне. Свідків і оборонців Атанасія, 45 єгипетських епископів, що прибули з ним, виключили. Атанасія скинули з престола. У рядах вірних християн пронісся крик обурення та болю. Коли Атанасій побачив, що в Тирі перемогли брехня й насилля, рішився предложити цісареві особисто своє оправдання. Добро Церкви наклонило цего, що перед кількома тижнями сказав такі невгнуті слова, схилити голову в вуличній пил.

Це був зворушливий виступ, що відбувся тоді на одній із вулиць Царгорода. Переїздить цісар. Нараз бачить мужа в поставі людини, що просить. Кажуть

Зїзд евангеликів.

Віленський Союз Евангелицько-Реформованої Церкви скликує на 9—11 листопада ц. р. до Вільни Перший Загальний Зїзд Церков і Зборів Евангелицьких Ввгсбурських, Гельвецьких і Унійних у Польщі. Провідною думкою зїзду створення спільного осередку для пропаґанди Евангелія і зорґанізовання одноцілої оборони прав евангелицьких Церков.

Ще про »Стрільців« і маріявітів.

»Поляк-Католік« доносить: В Лодзі відбулося недавно посвячення прапору відділу стрільців-маріявітів. В богослуженню в маріявітській церкві брали участь инші відділи, зложені з католиків. Опісля уладжено щось в роді процесії з маріявітськими духовниками на чолі, а за ними ішли католицькі стрільці і оден з ґенералів польських військ.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Тисячстолітня річниця св. Кирила.

Дня 29. серпня ц .р. відбулося в Велеграді загальне річне засідання апостоляту св. Кирила й Методія. Були заступлені всі епархії Чехословаччини й Югославії, в котрих запроваджений апостолят. Предсідником був архієпископ Др. Пречан. По численних рефератах обговорювано справу пятого велеградського конґресу в р. 1927. З цим коонґресом буде злучене велике міжнародне свято 1100-літня річниця народження св. Кирила. Всі епископи Чехословаччини й Югославії видадуть про це свято спільні послання. Рік 1927 має бути так само святочним роком для св. Кирила, як святочним є цей рік для св. Франца. На Велеград ладяться паломництва не тільки з Чехословаччини, але й з Югославії та з инших країв. Св. Кирил умер, як звісно, в Римі д. 14. січня 869 р. в 42 році свого життя.

Чеський епископ про Івана Гуса.

З огляду на змагання чеських націоналістів поширити в Чехах культ Івана Гуса як найбільшого чеського національного героя, оголосив епископ Карло Каспар з Кеніґрецу письмо про »Івана Гуса й його успіхи«. Виводи епископа Каспара доказують, що модерні герої чеського невірства неслушно присвоюють собі Івана Гуса. Епископ Каспар малює насамперед образ церковних відносин в Чехії в часі виступу Гуса, які під деяким оглядом були дуже сумні. Що Іван Гус виступив проти церковних надужить не тільки в своїх поривающих проповідях, але також своїм чистим священичим життям, це вчисляється йому певно в заслугу; та не слід забувати що Гус побіч своїх добрих прикмет відзначався також непогамованою гордістю, хоробливою незгідливостю й сварливістю та в своїй аґітаторській учительській діяльности виступав не тільки проти церковного начальства, але стремів також до повалення всякого державного й суспільного ладу. До засуду Гуса на спалення робить еп. Каспар такі уваги: Гус вибрався на константський собор зі залізним листом цісара Жигмонда. Щоби цей лист мав заручати безкарність перед собором, як то запевняють протестантські історики, це неправда. Коли отцям собору не повелося переконати Гуса в його блудах, позбавлено його священичої гідности. Наслідком такого здеґрадования переходив винний під власть світських судів, відповідно до законів виданих проти еретиків цісарем Фридрихом II. світський суд отже, а не Церква засудила Гуса на спалення. Зовсім фальшивий погляд, неначеби Гус хотів відірватися від римської Церкви і носився з заміром оснувати чеську національну Церкву. Противно, Гус учив, що кождий християнин мусить вірити в святу, соборну Церкву; невірство є після науки Гуса найбільшим злочином; всіх невіруючих називав Гус синами діявола. Він відправляв і то по латинськи, а не по чеськи, Службу Божу і клав великий натиск на обовязок усіх християн брати участь у Службі Божій. Гус навчав про сповідь і при св. Причастю вірних не уживав ніколи чаші. Супруже вважав тайною і дуже строго осуджував розводи. Проповідав часто в обороні священичих і монащих обітів. Боронив почитання святих, а передовсім Матери Божої. Осуджував розділ Церкви від держави,. противно, був за тісною злукою обох властей, передовсім в питаннях реліґійного шкільного виховання. Коли отже модерні чеські націоналісти й атеісти покликуються на Гуса то цим тільки доказують, що або не знають Гуса, або що є свідомими обманцями. Гус не був зовсім борцем за чеську єдність, противно, він викликав роздор між Чехами і довів чеський нарід до стану слабости й безсильности. Він не бажав вправді братиної війни, але його науки й спосіб боротьби мусіли скорше чи пізнійше довести до братньої війни. Також заслуги Гуса на поли чеської літератури є надто пересадні. Католицькі мужі поклали далеко більші заслуги на поли чеської мови й літератури, але про них не радуються, бо вони католики, зате величається одного тільки Гуса.

ШВЕЦІЯ.

Просьба шведських католиків.

Шведські католики звернулися недавно до короля з просьбою усунути істнуючі досі в тім краю обмеження Церкви. Ті обмеження справді нечувані. До р. 1860 був католицизм віроісповіданнем забороненим і переслідуваним в Швеції. Перехід на католицизм був караний як »державна зрада«. В 1860 р. позволено в основі католикам виконувати реліґійні функції, але давнійші обмеження остали в силі. І так діти з мішаних супруж мусять бути виховувані в протестантизмі. Крім того кожда дитина, навіть з католицького супружя, мусить бути перед хрещенням записана в протестантськім метрикальнім уряді. Католицьке супруже, коли має вважатися цивільним законом як важне, мусить бути попереджене виголошенням трьох оповідей в лютерськім зборі. Заборонені в Швеції монаші чини, крім женських, харитативних. В державних школах можуть навчати тільки протестантські учителі. Проти цих обмежень виступили недавно католики збірною петицією до парляменту. Та що не було потрібної до ухвали змін більшости, католики віднеслися тепер до короля, которому на окремій авдієнції звернули увагу на невідповідність метод практикованих досі супроти так сильного віроісповідання, як католицька Церква.

ЗЛ. ДЕРЖАВИ.

Відзначення монахині.

Правительство Зєдинених Держав від-

цісареві, що це славний Олександрійський епископ. Цісар не хоче вислухувати його й уже приказує йому відійти. Та муж остає й говорить цісареві сміливо, щоб або скликав законний синод до Царгорода, або сам вислухав його оборони.

Цісар, здавалося, хвилину був перішений. Та вскорі знову взяли верх Євсевійці (так звали себе Аріяне після Євсевія з Нікомедії). Вони, правда, не хапалися вже колишніх обжалувань, та кинули на нього підозріння, що він ворог цісаря й руїнник мира. І цісар дав послух їм та заслав оборонця Церкви на заточення в Трієр (335).

Осьтак вороги Церкви осягнули хвилево свою мету. Атанасія заслано на Захід, а на Сході зломано вістря опорові. Правда, Єгиптяне не прийняли мовчки заточення свойого архипастиря. Прийшло на вулицях Олександрії до бурливих подій, коли продісталася там вістка про декрет заточення. За сім минулих літ зібрав Атанасій кругом себе усі сили правовірности.

Не тільки сотка епископів була йому віддана, ні, і священики, »святі дівиці«, народ, вояки й пристаневі робітники, всі вони любили Атанасія. Знали, що він був провідником, на якого можна було лічити в хвилі небезпеки. І цего мужа заслав їм цісар на нужду. Епископи застереглися проти цего, народ благав і противився цему по церквах, старенький Отець пустині, св. Антоній, вислав прохання до цісаря. Усе це було ударом по воді. Атанасій остав на заточенні, а ложна наука й розкол панували дальше. Зайшли вже так далеко, що Арій мав бути прийнятий в Царгороді проти волі тамошніх епископів торжественно до Церкви. Тоді досягнула його Божа правиця: заки ще вступив у дім Божий, хопила його смерть (336).

Для Атанасія наспів ускорі щасливий зворот. 337 р. помер Константин. Державу поділено між його синів і внуків. Та на дальше остали тільки сини: Константій на Сході й Констанс і Константин II. передусім на Заході. Оба останні стояли по боці нікейського собору, Константій мусив іще перше всего запевнити своє становище. Досить, що прогнані православірні епископи могли вернути, між ними Атанасій.

Радість Олександрійців була велика, та коротка. Довкола оружилися до нових нагальних наступів. Атанасій використав цих трохи днів, щоб обі реліґійні сили Єгипту: епископів і черців звязати ще кріпше з нікейською справою. Зновуж Євсевійці найшли сильнішу опору в Константію, по аріянськи настроєному володареві Сходу. Вони вислали йому жалобу, що в ній наново підняли брехні, з якими виступили були в Тирі про розбиття чаші та про вивернення престола ніби-священика Ісхіраса на приказ Атанасія та про це, що він для чарів велів відтяти руку мелітіянському епископові Арсенієві. Додавали ще, що Атанасій по свойому повороті лютував страшно й забирав збіжя вбогих. Такі самі обжалування написали вони й папі Юлієві до Риму. Цего не змогли підійти. Та цісар станув зівсім по їх боці, коли аріянський собор в Антіохії (339) знову скинув Атанасія із його становища й на його місце післав Кападокійця Григорія.

Вістка про нове скинення з престола Атанасія дала в Олександрії спонуку до бурі. Твердою рукою забрався до діла цісарський префект Піляґрій. У ночі 18 березня (340) прогнав Атанасія з епископської палати. Народ у грізній поставі обляг церкви. Атанасій хотів не допустити до найгіршого. У посіху охрестив він іще катехуменів, а потім утік і під опікою відділу війська вїхав Григорій у місто. Жиди, погане й Аріяне витали його радісно. У громаді вірних неслося глухе невдоволення й крик відчаю, коли Григорій серед страшних жорстокостей захопив їх церкви. Це було в Велику Пятницю. Прогнаний Отець чув у свойому укритті під містом, як смертельний крик вбиваних Григорієм заглушував великодне »Христос воскресе«. Приходили післанці й доносили йому з трівожним жахом, що сотки вірних затягнули з церков у тюрму, святих дівиць роздягали на майданах перед святинями й били їх нагаями, поки не попали в нестяму. І бачив він на небі зарево спалених християнських святинь.

Він не міг уже здержатися, пише послання до всіх своїх епископів, стрічки повні безмежного болю та враз і палкої готовости до бою. Раз знеславили й убили одному левитові жінку. У болю левит покраяв жінчине тіло на части й розіслав ці частини до всіх поколінь Ізраіля, щоби вони всі вважали, що злочину довершено на них усіх і як один муж станули до пімсти. І всі покоління заворушились. Вибухла свята війна. Таке наводить Атанасій й каже: »Горе левита ніщо в порівнанні з цим, на що тепер зважилися проти Церкви«, і він заклинає їх на любов до Спасителя: »Не лишайте на боці таких злочинів, не допустіть, щоби славну Церкву Олександрійців топтали еретики, щоби вскорі віра Церкви й закони не загинули« (Обіжник до епископів 7, 6).

(Дальше буде).

значило „почесною медалю“ покірну монахиню заведення св. Павла на острові Culion за те, що майже 20 літ доглядала прокажених на тім острові. Зараз в перших літах по заняттю Філіпінських островів звернуло американське правительство пильну увагу на велике число прокажених, і визначило на шпиталь для них остров Culion; там згромаджено понад 5.000 прокажених і віддано їх під опіку Сестрам св. Павла з Шартр. З поміж тих сестер викликала найбільший подив своєю жертвенною прянею і абнеґацією навіть у протестантських властей сестра Каліста. Сам ґубернатор островів, ґенерал Вуд, прибув 27. вересня с. р. на остров, виголосив в її честь промову і припняв на її груди добре заслужену відзнаку.

ШВАЙЦАРІЯ.

Швайцарські епископи до фрайбурського університету.

Швайцарські епископи вислали недавно на загальні збори фрайбурськог університету письмо, в якім висказуються дуже похвально про діяльність університету. В письмі читаємо між иншим: „Епископи заявляють університетови свою повну й неподільну симпатію і висказують своє щире бажання, — щоби духовенство й нарід, а передовсім студіююча молодь, суперничали в цінненню нашого університету, діяльно його спомагали і так співпрацювали коло його розвитку та розбудови. Розцвіт університету лежить у живім інтересі католиків Швайцарії...« Фрайбурґський університет дістав недавно від неназваного добродія суму 25.000 франків на закупно площі під новий університетський будинок. Инший анонімний добродій дарував на будову нового університетського будинку 100.000 фр.

Радянщина та комінтерн.

Коли в 1914. р. почалася світова війна, в усіх державах, що станули до війни, соціялісти в більшости заявились по боці правительств своїх держав. Тоді то більшовики під проводом Леніна старалися згуртувати біля себе усі ці соціялістичні відломи, що поставилися до війни ворожо. І тому в вересні 1915 зібралася в Цімервальді в Швайцарії конференція цих противників війни. На цій конференції рішили поборювати другий соціялістичний інтернаціонал за опортуністичну політику та за „соціялпатріотизм“.

В 1916. р. відбулася така конференція в Кінталю, а в 1917. р. в Штокгольмі. На всіх цих конференціях грали першу скрипку більшовики. Коли ж більшовики захопили владу над колишніми російськими землями, скликали в марті 1919. р. конґрес комуністів усего світа до Москви. На цему конґресі рішено заснувати „третій інтернаціонал“, що мавби навязати до традицій першого інтернаціоналу з 1864, кермованого Марксом. Щоб зазначити цю звязь із першим інтернаціоналом, що почав свою діяльність оповіщенням історичного комуністичного маніфесту, назвали заснований у Москві третій інтернаціонал, не соціялістичним, тільки комуністичним, або вскороченні „комінтерном“.

В 1922. р. устійнив четвертий конґрес орґанізацію комінтерну так, що найвищою владою комінтерну є міжнародній конґрес, що має відбуватися бодай раз у рік. Цей конґрес, визначує політичну лінію, що обовязує всі комуністичні партії. Конґрес вибирає свій виконний комітет (ісполком), що складається з 24 членів та 10 кандидатів. Ці члени й кандидати вибирають поодинокі національні секції, відповідно до своєї численної сили. Кожнаж національна секція, що на її території має осідок ісполком, висилає до нього 9 членів. Із дорадним голосом засідають в ісполкомі ще представники інтернаціональних професійних союзів (профінтерналу), жіночого інтернаціоналу та інтернаціоналу молоді. Усі вони творять „пленум“, що вибирає з поміж себе президію та само збирається бодай раз на чотири місяці. Ісполком це найвища влада всеї світової орґанізації в часах між конґресами, зноваж президія в часах між пленарними засіданнями ісполкому. Органом президії є ґенеральний секретаріят, в якому й зосереднюється вся праця та влада. Ісполком ділиться на секції: східню, орґанізаційну, аґітаційно-пропаґандистичну та інформаційно-статистичну. У кожній із цих секцій проводить член ісполкому, що ввіходить заразом у склад президії.

Більшовики вдавали, що комінтерн независимий від радянського правительства й тому на чолі його станув не Ленін, тільки Зіновєв, бо він не занимав ніякого правительственного становища в рядянському союзі. Ця ніби независимість комінтерну суперечила засаді демократичного централізму, бо коли конґрес комінтерну устійнює політичній напрям для всіх країн, то чейже й для радянського правительства.

Така подвійна політика мала підставу поти, поки совітське правительство вірило в світову революцію, та коли рядянське правительство пересвідчилося, що бодай покищо нема надій на таку революцію, за тісна звязь правительства з комінтерном була за утяжлива. Комінтерн поширає скрізь революційну пропаґанду, а тут прим. Чічерін хоче завести можливі взаємини з Анґлією. Так щож? Комінтерн своєю протианґлійською пропагандою (в Азії, підмога вуглекопам) псує його плани. Тож тепер, коли Зіновєва усунули з політбюра й відібрали йому гідність предсідника комінтерну, задумує радянське правительство перестати фінансувати акцію комінтерну та не взятися занадто його партійно-революційною політикою, ба навіть мають наперти на ісполком комінтерну, щоби свою політику та діяльність примінив до офіційальної політики рядянського правительства. Значиться комінтерн має злагіднити свою пропаганду в Европі та в Азії. Так сподіються Сталін і Чічерін поправити взаємини Англії з радянщиною та здобути англійські кредити.

Це мається рішити на всесоюзній комуністичній конференції, що саме відбувається в Москві. **Н. Р—сі.**

Торжество Посвячення Окружного Січового Прапора.

(Кінець).

Около третої години сполудня виступив на підвишшену плятформу Укр. банкир п. Іван Е. Бучко в товаристві пп. Джорджа А. Волтерса, Й. Бредфорда-Пенґлого (чужинців) і укр. дра А. Кібзея.

Пан І. Е. Бучко, в короткій і ясній бесіді, виголошеній в анґлійській мові привитав українську публику, та представив ій згаданих п. н. кандидатів, які опісля також говорили в справі виборчій, а також коротко зясували силу правного та щирого заступництва в уряді. Др. А. Кібзен говорив також на таку саму тему та прохав громадян українського походження, щоби підпирали при виборах своїх людей,

---

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 9

Етичні ідеї в соціольоґії *)

(Дальше).

Три роди »дармоїдів«. Коли переглянемо ряди тих людий, знайдемо три їх категорії.

Першу творять злодії, волоцюги і прошаки[53]). Між ними нема великої ріжниці. Злодій краде, волоцюга жебрає й краде, а прошак жебрає. Але та ріжниця є сливе лише ріжниця у словах. Прошак також краде. Правда, не в строгім, правнім змислі — він не бере „invito domino“ і тайно — та всетаки бере те, чого не повинен би брати. Бере те, що могливби дістати вбогі, котрим дійсно потрібна допомога. Він мігби заробити собі на прожиток, а так жебранем відбирає хліб тим, що не можуть працювати. Прошаки заберуть через рік на тисячі і тисячі милостині, котру дісталиб убогі. І так дійсно убогі часто терплять на те, щоби ледачі могли дармувати й волочитися по коршмах.

Ця отже категорія людий не лише що соціяльно безвартна, але ще й шкідлива і її треба всіма засобами нищити[54]).

Друга категорія — до речі зникаючо мала — се категорія тих, що жиють з ощадности других, прим. з наслідженого добра. Коли вони жиють з власних ощадностий, то вже працювали у службі суспільства і тепер »на пенсії«. Маємо на думці лише тих, котрі не роблять нічо, що соціяльно хосенне. Коли хтось жие з ощадностий других тому, щоб тим лекше соціяльно працювати на пр. на харитативнім полі, такого певно не можемо осудити. Але є такі люди, що жиють з наслідства і лише для себе й для своєї забави. Їх житте це безнастанне шуканнє забав. Раз вони на селі, раз в місті, раз в купелях, то знову на ловах вганяють, то по обідах, то по балях. Словом, ціле їхне житте це одна забава. Щож скажемо про них? Декотрі з чисто соціяльного становища не осуджують їх[55]). Та нам той осуд не видається праведним. Ці люди не роблять нічо, що соціяльно хосенне, але не роблять нічо, що соціяльно шкідливе. Вони

а рівнож, щоб робили досвіди зі всего що їх окружає.

Опісля вийшов на естраду Головний Отаман »Січей« Др. Ст. Гриневецкий.

Буря оплесків привитала Гол. Отамана а Отаман дякуючи поклоном промовив більше-менш тими словами:

»Шановне Товариство і українська Громадо! Чужинці приходили до нас прохати політичної помочі бо бачили в нас зорґанізовану силу. Бачили, що ми горнемося до орґанізації, любимо свою народність, почитаємо і поважаємо світський і духовний авторітет.

Колиб ми мали свою державу, свою хату, до нас прийшлиби також чужинецькі посли прохати одне або друге. Але що не маємо своєї хати, своєї держави, ніхто нас не знає, ніхто не спитає, що ми за люде, якого роду?

Тому нам, милі браття і сестри, треба орґанізуватися, спільними силами будувати свою власну державу і дати пізнати себе чужинцям. Кождий зорґанізований нарід росте в силу матеріяльну, фізичну і моральну. Це перше свято, в якому перший раз на американській землі українська еміґрація мала спромогу наглядно відчути на собі ті користи, які випливають зі сполуки влади церковної і світської.

Малося враження на тій Службі Божій, що є Україна, є Його Світлість, Ясновельможний Пан Гетьман, є українське військо — словом є повна Українська держава.

І тому багато людей прямо плакало з радости. Цей перший овоч злуки Церкви з »Січею« завдячити треба незвичайно культурним і вирозумілим кураторам церковним, січовим старшинам і о. шамбелянові Константину Куриллові.

Така служба Божа мала більше морального впливу на народ, чим всякі дискусії, віча і наради. — Я від себе як головний отаман »Січей«, складаю сердечну подяку Січовій старшині і січовикам IV. Округа, старшині і січовикам III. Округа з Клівленду, а зокрема Всч. о шамбелянові К. Куриллові за так щирі працю і посвяту для народної справи.

»Хай живе Українська Держава і Його Світлість Ясно Вельможний Гетьман Павло!«

Буря оплесків нагородила Головного Отамана за його щиру промову. Ще довго веселилась українська громада і аж пізною ночею гості розійшлися з найкращими споминами пережитого дня.

Слів бракує мені, щоб те високоцінне торжество змалювати так як воно в дійсности було, хоч бачив я ті ширі лиця братів Українців, хоч вичитував з їх очей любов до української Держави і зрозумілість гетьманської ідеї.

Кождому щирому синови українського народу видавалося, що він на рідній землі. Здавалося, що це велике торжество — це проголошення вільної української Держави, що це не Головний Отаман з »Січею« окружив Престол з Найсвятійшими Тайнами, а Його Світлість сам Ясновельможний Пан Гетьман з козаками в Софійському Соборі в Київі молиться за свою Неньку Україну і її дітей.....

Не було тут людини, якаб не застановилась щиро над долею свого народу. Кождий мимоволі летів думкою сотки літ в зад, заглядав в минувшину нашої історії, а там бачив і стрічав великих вождів, Гетьманів України. — Історія доказувала факт що так колись було на Україні і що так і тепер мусить бути. — »Мусить бути!« — каже історія. — »Мусить бути!« — щось тихенько шепче в ухо. — Инакше не може бути, бо пропаде в четверте українська Держава, хочби й стільки жертв коштувала. Пропаде тому, бо проводу не буде. — »Заглянь — каже історія, — заглянь в найдавнійші часи і спинися на найновійших тоді переконаешся. Тоді побачиш по чиїй стороні правда!

Поглянь на ті могили, що й не в силі ти порахувати їх, спитай, хто там поляг? За що поклали голову? — За волю своєї вітчини; — А чи змили ті сини укр. народу своєю кровою гріхи своїх предків? Чи направили долю оставших в живих своїх братів! Ні, бо безладдя, непорузуміння, фантазія многих провідників завела український нарід на бездоріжжа.

Правдою є, що й вони самі полягли, але чи це що помогло? Ні! Помогло тільки ворогам України, що користаючи з нашого хаосу загарбали нас в неволю. — Дивись: — каже історія, — колись предки твої кров свою проливали за віру і за свої права. А нині, брати твої у тім замішанню всего вирекшися. Чи добре це? — Ану подумай...

»Зле«, — каже внутрішний голос. »Січ« добре робить, вона правно з Богом і Церквою Його, прямує шлях до визволення України, до нової Української Держави.

Даремні тут накиди, даремні крики, що Бога нема, що »Січ« неповинна з Церквою держати. Свято посвячення прапора »Гетьманської Січи« є найкрасшим доказом, як наш народ думає та що в ньому є щире почуття, розуміння та повага до свойого Авторітету.

Поверх двотисячна публика не прийшла лише з цікавости на це свято, але зі щирого почуття. Чиж ті сльози, що з внутрішнього почуття мимоволі тиснулись з очей не є доказом, що народ зрозумів вже значіння пошани для церковної і світської влади. Факти можна ствердити лише фактами. На сих щирих Українців, що відчули і зрозуміли, чого їм треба в теперішню пору, можна числити. Хоча напроти кількадесять міліонового українського народу їх ще може не велике число, але це зерно здорове, що постоїть довго, перебуде тяжкі переднівки, та принесе гарні плоди.

Я вірю, що ми лиш тоді зможемо здобути свою власну державу, коли цілий наш нарід буде тісно звязаний з наукою Христа і Його Церквою та признасть над собою Одну Голову.

»Хай живе »Січ« і Його Світлість, Пан Гетьман Павло!«

М. Чемний.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Повітовий Зїзд УНДО. у Львові.

В дні 22. жовтня цего року відбувся у Львові в театральній салі Лисенка повітовий Зїзд Українського Національно-Демократичного Обєднання. Не зважаючи на перешкоди (похорони куратора Собінського), явилося 140 відпоручників громад цілого майже повіту. Орґанізаційний реферат виголосив голова Повіт. Народн. Комітету п. І. Ліщинський, політичний реферат посол С. Хрупьский. По виборі делеґатів на народній Зїзд відложено наради на день 5. листопада ц. р., о год. 11.

Про тих, котрі жиють з відсотків у стислім значінню, не може взагалі бути ніякого сумніву. Відки саме ті проценти? Саміж гроші нічого не родять[56]). Вимагати від грошей процентів се те саме, що шукати на вербі грушок. Ті проценти могла дати лише праця. Чия праця? Своя ні, отже чужа. Той, хто позичив гроші, мусів одну частину плоду своєї праці дати на проценти. Чи можна проценти морально виправдати, чи ні? В кождім разі се ясно, що той, хто жиє з процентів, жиє з чужої праці. Трохи труднійшою є справа тих, котрі не дістають чистих процентів позички, лише зиск з якогось підприємства.

Декотрі дістають зиск у формі дивіденди. Вложили у підприємство гроші, одержали за то акції і на тій основі дістають з усього зиску відповідну часть.

Другі дістають зиск з підприємства як підприємці (промисловці, торговці; дідичі), т. є зиск в стислім значінню.

Як-же стоїть справа з ними?

На загал ясно, що вони жиють з чужої праці. З своєї власної праці не жиють, бо — і се є нашою основною думкою — самі нічо корисного не роблять, тільки зуживають приходи, одержані як дивіденду, або яко зиск. А без праці нема нічого. Лише при дідичах моглоби се инакше декому здаватися, мовляв, вони мають землю, а земля навіть без праці щось зродить. Се правда, але необроблена земля родить так мало, що того майже не можна брати до рахунку. Що вродить необроблена нива? Бурян. Навіть сіножати з часом занепадають. Бідний бувби той дідич, котрий мусівби жити зі самих саморосших плодів. Алеж ліси! — кажуть. Ліси лісами, та й з них без праці дідич нічого не дістане. Коло дерева є багато роботи, заки буде з нього яка користь. Без праці моглиби ті дідичі жити лише так, щоб розпродати землю і ліси. Тодіж належатимуть вони до другої категорії людий, що жиють з чужих ощадностий. А ми бачили, що ті люди можуть мати досить невинний вигляд, та в дійсности вони всетаки »соціяльні трутні«, коли лише зуживають те, що другі наносили. У промисловців і купців, котрі самі нічого не роблять, лише всю працю здають на директорів і управителів, нема навіть і того вигляду, що у дідичів. Без праці з жадною машиною нічого не вдієш, так само жадне торговельне діло не зробиться без праці і жадна торговля нічого не принесе.

Може нам ще хто закине, що підприємці також самі працюють, що отже бодай їх зиск є плодом їхньої праці. Нема жадного сумніву, що такій праці належиться відповідна часть приходу. Коли жиють з тої части, жиють з власної праці. Та рівнож нема жадного сумніву, що зиск не є тою частиною. Зиск се цілком що инше. Се ясно насамперед з того, що зиску очікують і такі підприємці, котрі самі нічого не роблять. А ясно надалі і з того, що й ті підприємці, котрі самі працюють, не рахують на зиск в розмірі їх праці, але в розмірі величини підприємства або вложеного капіталу. Часто директор пять разів стільки працює, як підприємець. А чи вдоволивбися підприємець платнею директора? Ні. Сеж ясний доказ, що частка, котру підприємець вимагає, не є платнею за його працю і труд.

Після того стає отже ясним, що ті, котрі жиють з процентів, дивіденд або зисків, не жиють зі своєї праці. Досі — здається — неможлива жадна суперечка. Та відси зачинається розєднанне між самими християнськими соціольоґами. Є дві струї: одна радикальна, друга дещо осередна.

Та друга струя каже: Се правда, що всі ті, що жиють з процентів, дивіденд або зисків, не жиють зі своєї праці. Правда також, що не жиють без чужої праці. Та всетаки та часть, котру дістають як процент, дивіденди і зиски, не є доконче плодом лише чужої праці. Без чужої праці того приходу не булоби та весь він не походить лише з чужої праці.

Чи відсотки — се власність? Чомужби ні? Ось доказ: Кажуть: власність є по природнім праві дозволена. Отже дозволена також і власність нерухомого майна, землі, машин, фабрик, сирівців і т. д. А є власностю землі і знаряддя вяжеться право на дохід. Людина при своїй праці залежить від матерії. Чим красша земля, тим оброблена ліпше родить. Чим доскональше знаряддє, тим більше виробів виробить при тій самій праці. Отже богатство не помножується лише в розмірі праці, але й відповідно до якости матеріялу і знаряддя.. Правно отже належить отся частина тих зисків власникови землі і матеріялу. І справді! Придивімся хліборобу-

[56]) Порівнай Aristoteles, Politic. I, I, c. 3.

В Добромильщині.

Дня 25. жовтня відбулися в Добромилі довірочні Збори під проводом о. Декана Мариновича. Вибрано двох відпоручників на загальні збори УНДО. у Львові і обмірковано справи просвітні і економічні в повіті. Присутні висказали домагання переведення виборів до рад громадських і до Ради повітової. Також поставлено домагання, щоби до теперішної Ради повітової покликано від Українців п. д-р С. Антоновича, адвоката в Добромилі. На делеґатів до Львова вибрано о. Декана Мариновича і п. д-р Ільницького з Бірчі.

Довірочна нарада в Хирові.

На неділю (24. X.) заповіджено велике віче під голим небом у Хирові. Та зливний дощ і слота стали на перепоні. Замісць віча відбулися довірочні збори. У зборах взяло участь 110 громадян з Хирова і дооколичних сіл. Реферат про теперішне політичне положення українського народу і завдання УНДО. виголосив ред. Василь Мудрий, а реферат про потребу політичної орґанізації делеґат зі Старого Самбора адвокат д-р Іван Дідух.

Віче в Раві Руській.

Дня 25. жовтня відбулося в Раві Руській прилюдне віче УНДО. Віче відкрив місцевий адвокат п. Любомир Данилович. До президії ввійшли пп.: Іван Білан, Вас. Головка, Корн Целевич і Вас. Терпелюх. Перший говорив пос. Сергій Хрущький про працю українського клюбу в соймі. Опісля говорив відпоручник ЦК. УНДО. п. о. Черкавський про завдання УНДО. По дискусії ухвалено резолюції з протестом проти теперішних практик уряду в відношені до нашого народу. На вічу були сливе всі незалежні наші інтеліґенти та до 20 священиків. Усіх учасників було до пів тисячки.

Віче в Рудках.

Віче УНДО. в Рудках відбулося дня 26. жовтня ц. р. Віче відкрив о. Ст. Онишкевич. До президії ввійшли: о. Ст. Онишкевич, Ів. Роздольський та п. Вас. Скочиляс. Відпоручник Ц. К. УНДО. п. Ол. Черкавський виголосив реферат про політичне положення українського народу та про потребу політичної орґанізації й про програму УНДО. По дискусії вибрано Повітовий Народній Комітет, а саме о. Ст. Онишкевича головою пп. Юрка Пастернака, д-р Вол. Климишина, Івана Кончака, Осипа Смішкевича, Гр. Химяка, Мик. Куньку-Чайковського, Ст. Ярку, Юр. Телятника, та Ів. Роздольського.

Радикальні віча.

Радикали, чи там Укр. Соц. Рад. Партія (УСРП) відбули дня 18. жовтня конференцію в Самборі, а 10. жовтня в Белзі. На конференції Самбірщини переведено надзвичайне оподаткування поодиноких членів, від 5 до 200 золотих, після їх маєткового стану. Дня 31. жовтня відбулася повітова конференція УСРП в Стрию. Заповіджені такі радикальні віча та збори: віче дня 7. падолиста в Белзі для Белзщини, Сокальщини та Равщини. Цего самого дня відбудуться установчі збори „Селянської Спілки" в Дашавій повіт Стрий.

ПОЛЬЩА.

Зїзд у Несвєжі.

Великого шуму в польській пресі всіх відтінків наробив зїзд польських маґнатів у головному осідку Радивилів, у замку в Несвєжу. Та не так сам зїзд, як це, що на цей зїзд прибув маршалок Пілсудский і що його витали там привітними промовами. В тоасті в його честь сказав між ін. князь Януш Радивил: „Хто зна, що булоб із нами, колиб твоя шабля не зачеркнула таких, а не інакших гряниць польського Сходу. Розуміємо це, мусимо оцінити й будь певен, п. маршалку, — що ми окраїнні поміщики, готові спішити тобі з помічю в великому твойому ділі закріплення польської державности та зміцнення авторитету виконної влади!" Значиться польська аристократія, що досі стояла осторонь від політичного життя Польщі, устами Януша Радивила, заявила охоту назад брати в ній участь. Що відповів на це маршалок, це покищо вкрите таємницею — в кожному разі не відкинув простягненої руки. Буде що з цего, чи не буде, та зїзд наробив шуму й гуку, що відбувся доволі гомінко й поза межами Польщі. Навіть обережні анґлійські часописи заговорили, що зїзд у Несвєжі це підготівка монархістичної акції й що кандидатом на польського короля мавби бути саме маршалок Пілсудский. Польські часописи розписуються тепер, що цей зїзд має дати почин до орґанізації поміщицької (ziemiańsk-ої) партії. Орґан краківських консерватистів „Czas" не вірить у це й виступає проти такої думки, бо партії повинні орґанізуватися не після станових інтересів, а після партійних поглядів. Воно так і здається, що ходить тут про орґанізацію консервативної партії, щоб могла виступити вже при найблизчих виборах до сойму. Пілсудскому знова ходить, щоб найти в маґнатів поміч при рятуванні державних фінансів.

Зїзд орґанізації консерватистів у Варшаві.

Дня 5. падолиста відбудеться зїзд орґанізації консерватистів. Роблять старання, щоби в зїзді взяли участь усі орґанізації консерватистів Польщі.

Сойм.

Другою новиною це клопіт із отворенням сойму. В проєкті церемоніялу отворення було, що всі посли при відчитуванню акту президента про отворення сойму мають стояти. На це не хотіли пристати посли й конвент сеніорів заявив, що можливе воно булоб тільки тоді, коли сам президент особисто отворить сойм. Президент заявив вкінці згоду на це. Та сойму ще не отвирають. Мав він бути отворений найдальше 31. жовтня, а тимчасом уже й падолист, а ще реченець скликання сойму не усталений.

Плян плєбісциту в Польщі на тему: республика, чи монархія?

На надзвичайному засіданні Головної Управи монархістичної селанської орґанізації рішено домагатися від правительства переведення плєбісциту, чи Польща має бути республикою, чи монархією. Говорять, що праві круги заповіли підпомогу концепції плєбісциту.

ФРАНЦІЯ.

Італія навязує переговори з Францією.

Бріян відбув конференцію з італійським послом у Парижі п. Авецаном. Ліва паризька преса зазначує, що Італія бажає почати переговори з Францією, щоби спараліжувати угодову політику з Тоарі. Італія хоче заключити з Францією договір у справі кольоніяльної та середземноморської політики, яка забезпечилаб Італії експанзію до північної Африки. Дневники зазначують, що Мусоліні не буде в силі подати Франції ніщо такого, що моглоб винагородити Францію за понехання дотеперішньої політики та що Франція не почалаб переговорів перед поборенням валютових трудностей.

ству. Один кусень землі ізза свойого природного положення і якости родить ліпше як другий. Колиж як одна так і друга праця дістане однакову заплату, бо праця однакова, остає власникови ліпшої землі ще якась часть приходу. Чи він той прихід сам зужиє, чи продасть, в кождім разі має якусь надвишку, якийсь прихід зі своєї землі без власної праці. Подібно річ мається і в промислі. Коли хтось винайде досконалшу машину і найме робітника, щоби нею робив, то робітник при тій самій праці виробить тепер більше ніж перед тим. Коли перше в тім самім часі виробив прим. 10 штук, тепер при тій самій праці виробить може з 20, або й більше. Ся надвишка не походить із праці, але від знаряддя. Отже і відповідний тій надвишці прихід, чи з хліборобства, чи з промислової продукції, є для власника його власностю. То можна в нинішних часах перенести і на гроші. Гріш се рівновартість всілякого матеріялу, бо за гроші можна дістати все: землю, матеріял і знарядде. Отже й рівновартна частина приходу з продукції належиться власникови вложеного гроша у формі дивіденди. Що більше, умірковані відсотки в нинішних часах навіть оправдані. Якщо власник гроша позичить підприємцеви якусь суму, щоби той купив собі більшу машину, ся машина буде йому більше виробляти. Тому то й не є несправедливо, коли він часть приходу відступить тамтому. Або инший приклад: В економічних відносинах теперішного часу можемо кожду суму вложити в якенебудь підприємство. На грошевім ринку є завсігди досить акцій. І так можемо з ріжних підприємств дістати кождого року якийсь зиск у формі дивіденди. Коли ми отже якусь суму позичимо, а моглиб її з зиском десь уложити, тоді маємо шкоду у висоті річної дивіденди від тої суми. Се отже цілком справедливо, коли ми сю страту надоложимо відповідними відсотками. Ані зиск, ані дивіденди, ані відсотки не є чимсь чужим, се отже правдива власність.

Крім того — додають декотрі заступники сеї струї — сповняють »процентники«, як їх ви насмішливо називаєте — важні суспільні функції. Їх соціяльне значінне лежить у тім, що без них занепалаби всяка велика промисловість. Без продукції не можна жити. А наше сучасне висококультурне житте вимагає великої, значить капіталістичної, продукції. Ми вже не можемо бути вдоволені, якщо торговля не приносить нам ріжних овочів з заморських країв, якщо нам промисл не вироблятиме ріжнородних предметів у великій кількости. Ми бажаємо мати вигідні помешкання з модерним огріванням і світлом, добірні страви, гарну одіж. Ми вже не можемо обійтись без купелів і всіляких забав, без бібліотек і музеїв, без ґазет і журналів, великих гостинців і залізниць, без почти і телеґрафу, автомобілів і пароплавів. Для всього того потрібна велика торговля і великий промисл. А знова велика торговля і промисл не можуть істнувати без великих капіталів. Щоб той капітал роздобути, треба зібрати до купи всі заощаджені менші суми. А люди не дадуть своїх грошей, якщо не матимуть з того якогось приходу; особливо ще тому, що іноді можлива є і страта. Як що хочемо задержати сю велику продукцію, треба грошам признати відсотки в ріжних формах: господарським позичкам правдиві відсотки, акціям дивіденди, підприємцям зиск, земельним власникам ренту. А коли се приймемо, розтягнеться відсоткованнє само собою на всі боки. Кождий гріш домагається відсотків в тій або иншій формі власне тому, бо їх може дістати в інакший спосіб у ріжних підприємствах. І так є ті ріжнородні приходи без власної праці, із землі, із промислу, з домів, з грошей ітд. соціяльно оправдані, бо без них модерне народне господарство булоби неможливим.

Відсотки — чужа річ. Щож на все те кажуть заступники радикальної струї? Вони відповідають, що: насамперед, перший доказ є софізм, котрий мішає продуктивність матеріялу з продуктивністю вартости і так помилково присвоюється одну часть вартости для власности, колиж вся вартість є лише з праці; а далі і той другий доказ є софізмом, бо двозначно уживає виразу »капіталістична продукція«.

По перше годі таїти, що перший доказ має вигляд правдивости. Без сумніву, продуктивність праці залежить також від матерії. Того ані Маркс не перечив. Проти декотрих соціялістів, котрі твердили, що праця є єдиним жерелом богатства, Маркс підчеркував, що так не є і радо говорив за Анґлійцем В. Петтиєм, що праця є батьком богатства, а матірю богатства є земля[57]). (Дальше буде).

[57]) Порівнай Marx „Das Kapital", I. (1909), 10.

Французький фашистівський рух.

Фашистівський рух у Франції змагається. На його чолі стоїть Юрій Вальоа, бувший член „Французької Акції", відомий зі своїх суспільно-фільософічних і національно-економічних творів. Свою фашистівську програму виложив Вальоа в книжці „Політика побіди". Парляментаризм — каже Вальоа — збанкрутував; тим самим збанкрутувала модерна держава, отже прийшов час на державу фашистівську. Парляментаризм слід заступити станами продукуючих сил краю. Ліберально-капіталістичну господарку, яка віддала чоловіка в неволю гроша й машини, повинна змінити фахова господарська організація. Ціли французького фашизму такі: Створеннє зорганізованої еліти, яка, виорана з усіх кляс, спровадить уздоровленнє суспільности; утвореннє заводових організацій; піднесеннє робітництва; освободженнє духового й мистецького життя зпід осоромлюючої тиранії гроша; свобода для всіх релігійних сил; створеннє державного авторитету, який уможлививби Франції сповнити її европейську місію. Для осягнення сих цілей орґанізуються фашистівські ґрупи. До них належать: фашистівська молодь низше двацять літ; леґіони з бувших учасників війни і молодих 20 літних Французів; ґрупи заводових орґанізацій рільників, робітників, наставників, підприємців, техніків і ин. Всі ті ґрупи працюють під кермою провідника, іменованого з гори. Нема ніяких виборів! Покищо конечна диктатура. Слід замітити, що Вальоа признається до католицизму.

Конференція амбасадорів супроти звідомлення міжсоюзної комісії військової контролі в Берліні.

Конференція амбасадорів прийняла до відома звідомлення міжсоюзної комісії військової контролі в Берліні щодо стану розоруженнія Німеччини. Ці звідомлення виказують, що Німеччина доси не задовольнила деякі домагання комісії, а передусім домагання щодо організації начального проводу райхсвери, недозволеної рекрутації, фабрикації та вивозу военнних матеріялів, політичних організацій, дальшого істнування державних військових заведень, укріплень Кеніґсберґа, а вкінці замагових стоваришень, що мають замітно військові завдання. Конференція амбасадорів рішена знести міжсоюзну комісію військової контролі що йно тоді, коли ця комісія дістане від Німеччини задовільнення всіх її домаганъ.

АНҐЛІЯ.

Переговори вуглекопів із правительством і власниками копалень.

Ґенеральна Рада Конґресу професійних союзів рішила скликати екзекутиву вуглекопів в найблищому часі на спільну конференцію, щоби ухвалити розпочаття переговорів із правительством та власниками копалень.

Страйк вуглекопів на шляху до ліквідації.

Виконний комітет вуглекопів відбув коротке засідання, а потім нараду з ґенеральною радою професійних союзів. Члени ґенеральної ради, що переговорювали з правительством, зложили звідомлення про цю конференцію й предложили новий плян скорого перемиря в копальництві. Ходить про предложення почати працю на нових основах, а саме мають означити небаром переходовий час, в якому вестимуть переговори над новою умовою праці. Представники вуглекопів згодилися на цей плян і ґенеральна рада вислала зараз 3 представників для переведення дальших переговорів із правительством.

Із вуглевих округів доносять, що зусилля провідників до наклонення вуглекопів, що почали працю, щоби кинули її, завели зівсім та що до праці стануло вже понад 7 тисяч вуглекопів, що підносить число вуглекопів, що працюють, до 260 тисяч, а тижневу продукцію вугля до 1,100.000 тон. Тому правительство рішило подвоїти протягом найблищих кількох днів вуглеву пайку для вжитку мешканців.

НІМЕЧЧИНА.

За злуку Австрії з Німеччиною.

На засіданні економічної ради баварської народньої партії промовляв бувший австрійський міністер Гайнль в цьому змислі, що так у політичній ділянці, як і в економічній Австрія змагає до злуки з німецькою державою. „Цю сполуку можна вже підготовляти й ніхто не в силі нам у цьому перепинити" – так закінчив він. Також і баварський президент міністрів Гельд заохочував, щоби для злуки Австрії з Німеччиною більше робити, а меньше говорити

ІТАЛІЯ.

Замах на Мусолінія.

На Мусолінія, що хвилево перебував у Больонії, виконано дня 31. жовтня новий замах. Коли диктатор виходив із будинку вищої школи після інавґурації конґресу поступу й наук, щоби відїхати на дворець якийсь юнак стрілив до нього з револьвера. Товпа миттю кинулася на юнака та злінчувала його. Куля вдарила тільки в ордер, що мав його Мусоліні на груди й не ранила його. Мусоліні заявив спокійно, що йому не може ніщо статися, поки не довершить діла перебудови Італії. Злінчований юнак називається, як ствердженo Замбоні, та він мав бути прихильник фашизму, тому думають, що справжній виновник утік, а Замбоні потерпів невинно. В Римі та в усіх італійських містах відбуваються ентузіястичні маніфестації в честь Мусолінія.

РУМУНІЯ.

Бесарабське питання.

Найновійші змагання Італійців погодити Румунією з Совітським Союзом видвинули знов бесарабське питання на дневний порядок і приладили цілому світови, що це питання є одиною з найтруднійших нерозвязаних проблемів Східної Европи. Длятого дуже на часі являється праця тібінґського професора Карла Уліґа під заг. »Бесарабське питання« (Бреслав, 1926). Учений професор виводить, що Бесарабія це чисто перехідна країна, котра ніколи не грала самостійної політичної ролі. І так посідання Бесарабії означає для заходу оборону,І для сходу підставу до нападів. Росія опиралася на цій країні в своїм поході на Балкан, і з її осягненням добула важне стратеґічне становище над устем Дунаю. Длятого найбільше значіння має полуднева часть Бесарабії. Усте Дунаю це знаменита природна охорона півночи. Бесарабія має велике значіння і для совітського союзу і для Румунії. Теперішна румунська господарка в Бесарабії являється однак дуже погана. Передовсім фатальну веде Румунія національну політику в Бесарабії. Цю її політику використовує Радянська Україна і веде свою пропаґанду передовсім при помочи заложеної »молдавської автономної радянської республики«. Крім Українців, виставлених на румунізацію, терплять переслідування також Болгари, а відтак Жиди й Німці..

Згадана книжка Уліґа має наскрізь науковий характер і обговорює бесарабське питання зовсім обективно, не зражуючи до себе ані Союзу ані Румунії.

Румунська внутрішна політика.

Від кількох літ дожидають в Румунії злуки хліборобської партії з партією національною (з Семигороду). Ще в часах панованнія Братіяну сподівалися створити цим способом велику партію. Та переговори між обома ґрупами проволікалися раз-у-раз і в часі розписання виборів до злуки не було ще дійшло. Обі партії пішли вправді до виборів в згоді, але з окремими листами. Щойно в останніх часах ходять чутки про близьку вже злуку обох партій під назвою: »Національна хліборобська партія«.

Між тим у внутрішній політиці Румунії зайшли деякі зміни. Ліберали, скомпромітовані в афері наслідника престола, не були в силі правити дальше державою. Їх заступила партія ґенерала Авереску, котра перед останніми виборами розпоряджала всього шістьома мандатами. Повторилося тут те, що діється завсігди в Румунії: побідно вийшла та партія, котра переводила вибори. Опозиція побідила тільки в Бесарабії.

Корупція в Румунії від часу війни ще збільшилася. За короля Карла бодай на дворі задержано ще було якусь приличність. Консервативна партія була дещо ліпша як ліберальна. Ліберали були торговцями збіжа, а консерватисти його продуцентами. І відповідно до цих окремих інетересів укладалося ціле політичне життя краю. Консерватисти вели політику ґерманофільську. Через те втратили по війні свій політичний вплив. До голосу прийшли ліберали головно завдяки своїй аґрарній політиці. Цією своєю політикою викликали вони однак революційний хліборобський рух (цараністів), які стали завзятими ворогами лібералів. Ще й тепер аґрарні відносини в Румунії не є сконсолідовані.

Румунська національна партія повстала на областях давної Угорщини, в Семигороді. Вона не є шовіністично настроєна. Помимо того не можна сподіватися від неї (по злуці з хліборобами і по осягненню власти в державі) красших часів для неціональних меншостей; кожда румунська партія буде продовжувати дотеперішну політику.

Плян персональної унії між Угорщиною й Румунією.

Медіолянський „Секольо" доносить про пляновану персональну унію між Угорщиною й Румунією під скиптром короля Фердинанда румунського. „Адверуль" заявляє, що почин вийшов дійсно від Угорщини, та в Румунії зустрів опозицію. Привід до опозиції дало престолонаслідство. Умови поставлені Угорщиною були для Румунії не до прийняття в теперішній хвилі, та Угорщина сподіється, що дальший розвиток подій усуне ті труднощі.

РАДЯНЩИНА.

Зміна в проводі черезвичайки.

Предсідник черезвичайки Менжінский подався до димісії. Політбюро було незадоволене з його діяльности. Його наслідником має стати знаний із жорстокости чекіст Ягода.

КИТАЙ.

Змагають до поділу Китаю.

До Мукдену скликано воєнну раду, в якій візьмуть участь і представники пекінського правительства. Можливе, що рада проголосить Чанґ Тсо Ліна президентом Китаю. При тому відновилиби проби порозуміння з кантонським правительством для довершення поділу Китаю між владу Мукдену й Кантону. Та після останніх вістей переговори мабуть розібються.

Урочисте відкриття

„Українського Наукового Інститута в Берліні".

Як ми вже писали в Берліні заходами визначних Українців основано „Український Науковий Інститут". Інститут цей це великий здобуток для нашої культури для обзнайомлення світа з нашими культурними надбаннями. Інститут цей загально український і має служити інтересам української культури на загал.

Головою Кураторії Інститута є Вільгельм Ґренер, заступником голови: Олександер Скоропис-Йолтуховський, членом кураторії: д-р Володимир Коростовець, а дир. Інститута: Дмитро Дорошенко. Участь в Інституті бере між іншими й наш співробітник д-р В. Залозецький. Урочисте відкриття „Українського Наукового Інститута в Берліні" відбудеться в середу 10. падолиста 1926 р. в 12 год. в будинку Берлінського Університета Dorothenstrasse 6. Програма свята така: 1) німецький народній гимн, 2) вступне слово голови Кураторії б. міністра Німецької Держави, ґенерал-лейтнанта Вільгельма Ґренера, 3) Інавґураційна промова директора Інститута професора Дмитра Дорошенка. 4) Привітання. 5)Український-народній гимн. Тимчасова адреса: „Slavisches Institut der Universität Berlin, für Ukrainisches Wissenschaftliches Institut".

До укр. кат. Духовенства.

(Надіслана стаття.)

Впр. і Всечесні Отці! Чи аж розпорядок перемиського владики винен відтягнути Вас від передплачування часопису „Укр. Голос"? Ні! саме затійське поступування „Укр. Голосу" проти нашої духовної зверхности, нас духовних і наших вірних як католиків винно було відтягнути Вас від згаданого.

Часопис „Укр. Голос" з своїми прихильниками доповнюють армію ворогів, які сприсяглися знищити все, що тхне католицьким християнством. Їх солодким словам, які дечасом, для ловлення нас, знаходимо межи їддю проти нас насиченими стрічками — не вірмо!

Був і я колись передплатником, а навіть дописувателем „Укр. Голосу", та коли цей перебрав на себе роль америк. правосл. „Кохаників", які в видаваних собою письмах і календарях представляли папу і кат. (розуміється гр. кат.) Епископів як останне шумовиння — перестав я не то дописувати до „Укр. Голосу", але навіть передплачувати його. Гідність священика—католика й члена української суспільности подиктувала мені це. Не можу знести тих людей і ті часописи, які в нинішне люте для нас „время" — цькують на цих, які моглиб багато зробити для добра нашої Церкви й нашого обездоленого народа.

В ведению народа треба мати чисту інтенцію. А її власне бракує „Укр. Голосови" і всім, що гуртуються коло него. З статей „Укр. Голосу" пробивається супроти духовних катол. провідників і то вищих — ненависть, супроти ведених — ціль порізнити їх зі своїми провідниками. Чиж така повинна бути місія чесного часопису? Хиба ні!

Тому Впр. Всеч. Отці залишіть передплачувати часопис, — який плює гірше як який лівий — на Вашу віроісповідність, який хоче порізнити Вас в Вашими духовними властями, з Вашими вірними, якому не дорога єдність в народі!

Хай панове з „Укр. Голосу", його адгеренти, голови Бурси ім. св. Ап. Николая й Інституту пізнають, що їх борба проти нас насталила нас, що витворила з нас і поручених нам вірних заступні маси, які готові кождої хвилі постояти за свої віроісповідні права й свою духовну власть.

Лопушанка хом. 30. X. 1926. р.

О. Мих. Вовчик парох.

НОВИНКИ.

Панахида по членах УГА.

Дня 31. жовтня ц. р. в неділю по полудні, відправлено в Преображенській церкві при співучасти кільканацятьох священиків і тисячної маси вірних панахиду по покійних Членах У. Г. А. Співав хор під управою п. Купчинського. Нарід молився щиро за цих, що пожертвували життям в р. 1918—20 й опісля за його долю. Хоч сум вкривав вид усіх, та в серцях їх кріпла віра в кращу долю народу, бо ніяка жертва не пропадає марно.

Українець — послом у канадійському парляменті. У канадійському парляменті засяде перший посол-Українець, Михайло Лучкович, вибраний у Верґевільстейті Альберта. Лучкович родився в малім копальняним місті Шамокін в Пенсильвенії, з Українців, що походять з В. України. Він має 34 роки і скінчив у 1916 р. університет у Манітобі як учитель політичної економії та історії; учителював в Оттаві. До Канади приїхав з Пенсильвенії в 15 році життя і від 1907 р. працював у Манітобі й учився, переходячи тверду школу життя. Коли одержав дипльом на вчителя, посвятився виключно цій професії.- З Манітоби виїхав до Альберти і 6 літ учив у народніх сільських школах, а пізніще вступив до юридичного бюра в Едмонтоні. Два роки пізніше вернув до школи, до Верґевілю. У Верґевілі є 50 прц. українського населення і цим пояснюється, що він вийшов відтам послом.

Пожежа. Дня 3. жовтня згоріли з невідомої причини два господарства в селі Новосілки дидинські в Добромильщині.

Новий Дім С. С. Чина. Св. Василія В. У Скрентоні Па, в Зед. Державах Америки повстав Новий Дім С. С. Чина Св. Василія В.

9-літний „пророк". Жидівська дільниця Варшави мала оноді небувале видовище. Ось товпа Жидів зайняла чотири подвіря великанської каменици й стала домагатися пророка. Цей „пророк" це 9-літний хлопчина Мендель Маймонідес, що виводить свій рід безпосередно від Олександрівських мудрців. Його батько Герш Маймонідас „чудотворець" із Сероцька, як умирав перед двома тижнями, заявив, що від соток літ ждуть Жиди пророка, що має находитися в Сероцьку й цим пророком є його 9-літн. син Мендель. „Пророк" вийшов і почав говорити по єврейськи, всі слухали хоч ніхто не розумів його. Хотіла почути його й товпа, та друга товпа Жидів, ворожих „пророкові" не дала йому прийти до слова. Почалася бійка, аж поліція мусила робити лад.

Злодійка з вісьмома назвищами. Перемиська поліція повідомила краківську слідчу експозитуру, щоби там арештували Марію Басяк, 38 літну служницю, що волочилася по всій Польщі під фальшивими назвищами та окрадала своїх господарів. Між иншими Марія Басяк підшивалася під назвища: Каролини Вісьневської, Марії Шаласнік, Михайлини Яблонської, Марії Зелінської, Розалії Палюх, Софії Квецінської, Марії Ашак і Катрі Біян. Стверджено що Басячка була на гостинних виступах теж у Кракові та Бялій.

Оповістки.

Марійське Товариство Пань у Львові.

Управа Товариства подає до відома своїм членкам:

1) Дня **9. падолиста** о год. 5. по полудни припадають сходини „Евхаристійної Секції" в домівці Товариства при вул. Бляхарській ч. 11/II.

2) За осібним дозволом Високопреосвященого Митрополичого Ординаріяту у Львові письмом з дня I. XI. 1926, Ч. 39, Товариство Марійське Пань і Товариство Марійське Учениць при церкві ОО. Василіян у Львові може доступити ювилейного відпусту на слідуючих умовинах.

1) Членки названих обох Товариств відвідають **корпоративно** три церкви а саме: церкву св. О. Николая, церкву ОО. Василіян і церкву св. Пятниць.

2) При тім посіщенню мають всі відбути розважання перед Найсв. Евхаристією через 10 мінут; відмовити 5 Отче наш, 5 Богородице Діво і одно Вірую в намірення св. Отця, а також помолитися за переслідування католиків в Мексику.

3) Сповідь і св. Причастія до вісім днів від дня посіщення.

День посіщення названих церков Управа назначує **пятницю 12. падолиста** і упрашає всі членки так Марійського Товариства Пань як і Товариства Марійського Учениць, щоби того дня о год. 4. по полудни прибули точно до церкви св. О. Николая при вул. Жовківській. По відправі приписаних молитов удадуться всі корпоративно до церкви ОО. Василіян, а на конець до церкви св. Пятниць.

Спільну сповідь назначується на суботу дня 13. падолиста і то в церкві дух. семинарії від год. 5—6. по полудни, а в церкві ОО. Василіян від год. 6. вечером.

Служба Божа і св. Причастіє в неділю дня 14. падолиста в церкві ОО. Василіян на год. 8·30.

Якщо котра з членок названих Товариств булаби перешкоджена в дни спільного ювилейного обходу, то може також доступити повного відпусту, але на инших умовинах. Має приватно відвідати на протягу тижня шість разів церкву; за кождий раз по десятьмінутовім розважанню відмовити вище наведені молитви; приступити до св. Сповіди і св. Причастія найдальше до тижня від дня першого посіщення церкви.

Сходини Укр. Христ. Студентської Орґанізації відбудуться в неділю, дня 7 листопада о год. 5 попол. в домівці Мар. Т-ва Молоді [Сикстуська 39 А. партер.] На дневнім порядку: 1] відчит, 2] дискусія і внески.

Всіх Товаришів і Товаришок, членів Орґанізації, проситься конечно прийти. Товариші нечлени, що бажають приступити до Орґанізації, можуть вписатися туди цього дня перед сходинами або кожного дня від год. 9—18 в урядуючого товариша в редакції „Нової Зорі".

Товариство „Просвіта" у Львові скликує на день 7 листопада 1926 Краєвий З'їзд Провідників і Режисерів Амат. Театр. Гуртків який відбудеться від год. 10 рано в великій салі муз **Т-ва ім. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича ч. 5.** з слідуючим порядком:

1) Відкриття З'їзду,
2) Значіння і завдання Амат. Театр. Гурткапроф. Мих. Галущинський,
3) Значіння і завдання хорів і музичн. гуртків — о. Садовський,
4). Орґанізація Театр. Гуртків і Театр. Комісій — п. Мурський Петро,
5) Орґанізація хорів і муз. гуртків — Д-р Чайковський Богдан,
6) Вистава театральних приладів,
7) Театр вистава на сцені „Одруження", комедія Гоголя.

Кождий амат. Гурток, а осібно Виділ філіяльний повинні вислати своїх делеґатів.

Магаляс вр.

Відозва.

Молодь — се будучність нашого народу. В імени сього клича Комітет будови Рідної Школи в Чорткові звертається до нашого громадянства в краю і на еміґрації з горячим зазивом допомоги в будові власної хати для приміщення в ній народної школи та основаної в 1911 р. гімназії. Їх дотеперішне приміщенне не відповідає вимогам гігієни, а наша молодь, побираючи науку, карається в тісних кімнатах без сонця та свіжого повітря, при гамірній вулиці. Щоби зарадити сій пекучій потребі, місцеве громадянство на сходинах в червни 1925 р. рішило здійснити давно леліяну думку і приступити до будови Рідної Школи. В тій ціли вибраний Комітет будови зібрав в шк. році 1925/26 добровільними датками 4 275 золотих (475 долярів, з чого ученики зложили 1.709 зол. громадяни Чорткова 2.228 зол., села 338 золотих. Крім сеї готівки має Кружок Рідної Школи площу під будову школи.

Щоби діло повести на реальну дорогу і, зібравши відповідну готівку, в недалекій майбутности розпочати будову, Комітет звертається до всіх громад чортківського і сусідних повітів, до просвітних орґанізацій, ло кооператив, до сільської інтеліґенції та діячів з покликом оснувати місцеві комітети для систематичних збірок на будову Рідної Школи. Хай кожде село чотирьох повітів, з яких походить молодь нашої гімназії, зложить що місяця 10 зол., а протягом року стане будинок Рідної Школи.

Комітет звертається до українського Громадянства, до прихильників, бувших учителів і учеників, що в нашій школі працювали або побирали освіту, датками і збірками причинитися до придбання фондів на будову Р. Шк. в Чорткові.

Комітет звертається в кінци до заморських братів, до американської еміґрації особливо з чортківського і сусідних повітів, з покликом, при складанню жертв на потреби старого краю мати на увазі й будову Р. Школи в Чорткові і причинитись до неї своїми лептами.

Жертводавці, які зложать більшу суму на будову Рідної Школи, будуть вписані в книгу добродіїв-основників.

Датки на будову та всякі письма посилати на адресу: **Українська Гімназія в Чорткові (Комітет Будови).**

В Чорткові, дня 20. жовтня 1926.

Д-р Володимир Електорович в. р. директор П. С. К.
Д-р Остап Юрчинський в. р. гол. філ. „Просвіта".
Д-р Іван Гричишин в. р. гол. Кружка Р. Школи.
дир. Віктор Петрикевич управитель гімназії.

ВСЧ. ОО. ПАРОХІВ, котрі уряджують місії в своїй парохії, просять ласкаво два воєнні інваліди У. Г. А, що займаються продажю девоціоналів, повідомити їх на час протягом двох тижнів про відбуттє місії, щоби дати їм можність заробити на прожиток серед так тяжких часів. Петент, маючи цей одинокий спосіб заробкування, так на своє удержання як і своїх малолітних діточок, мають надію на ласкаву піддержку Впр. Духовенства і нашої суспільности. — Адреса: Запитів, Яків Л. почта Підліски Малі, повіт Львів.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 44. (Należytość pocztowa zapłacono ryczałtem) Львів, 14. падолиста 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „НОВА ЗОРЯ" ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська Ч. 39 а.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол. ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: Готовляться зміни.. — Три „укази". —В обороні Впр. о. Еп. Йосафата Кониловського (продовження). — Борці за віру на Сході (фейлєтон). — Із церковно-релігійного життя. — Репресійний пресовий закон. — Етичні ідеї в соціольогії (фейлєтон). — Політичний огляд. — Жертви. — Новинки. — Дописи — Нові книжки й видання.

Готовляться зміни...

(—) Останній сойм польської річпосполитої привів польську державу своєю політикою до тяжкої економічної кріси. Ріжні на се складалися причини: й безнастанні сварки й спори в соймі й протекційний режім, привата та нездарність державних мужів. Найбільше далася в знаки Польщі господарка Владислава Ґрабского. Від її наслідків ще й досі Польща не в силі отрястися.

Хотів Вл. Ґрабский ратувати польські фінанси при помочі позичок на монополі. І так прийшло до т. зв. італійської тютюневої позички. Славна позичка! Польща замість 400 міліонів, одержала 260, а від 400 міліонів платить відсотки (8%). Винаймив Ґрабський сірниковий монополь шведському трестові. І виходить таке, що на основі умови з шведським трестом муситиме в цему році польська держава доплатити трестові від 3 до 4 міліонів золотих. Третім „інтересом" Ґрабского була т. зв. Дільонівська позичка. Ґрабський переводив її за посередництвом якогось Жида. Тепер цей посередник має управнену претенсію до провізії від Дільонівської в сумі 700.000 долярів. Польський скарб не хотів виплатити йому цеї претенсії, та посередник обжалував Дільона в Ню Йорку й виграв справу. Дільон через американську амбасаду змусив польське правительство до виплати провізійної суми, що до ньої зобовязався був В. Ґрабский. І тепер мусили вложити до буджету 1 міліон золотих для цего посередника.

Така була господарка В. Ґрабского тай інших не краща. Прийшов маршалок Пілсудський і побачив, що така „демократична" господарка не добром пахне. Побачив, що ні з лівими ні з правими демократами не заведе ладу. Став шукати нових людей, що рятувалиби її сучасну господарку й фінанси. Шукав, розглядався тай поїхав до Несвєжа.

Цей зїзд відбився голосним відгомоном в Польщі тай за гряницею. Як знаємо говорили там промови з характером замітно політичним. І хоч досі ніхто не знає докладно намірів ні премієра Пілсудского ні польських маґнатів, то всеж таки всі польські часописи висказують згідну думку, що несвєжський зїзд це дуже важна й замітна подія. Видається дивним, що премієр Пілсудский робив це все без відома деяких політичних партій, себто соціялістів, „Визволенців", Бриля, Домбского та Стапіньского. Виглядалоб, що премієр Пілсудский не має до них так само, як і до правиці з „Пястом" довіря. І пригадав, що є чинники, які тепер сидять на боці від політики, саме маґнати та дідичі. От, і задумав він опертися на них. Як виходить із часописів польських маґнатів і дідичів, то найблизчою метою цеї нової політики є утворення нової партії з консервативних живел так для припинення радикальних напрямків, як і націоналістичних, головно народової демократії.

Та все це не здалобся нінащо, коли не вдалосяб здобути ще одного союзника, а саме заграничній капітал. Усі свідомі, що без нього економічна політика не можлива. Премієр Пілсудскі сподівться, що як фінансовий світ довідається, що він оперся на маґнатах і дідичах, то скорше дасть позичку, а може й на лекших умовах. І справді вже ходять вісти про ці позички. Після цих вістей польські пани годяться взяти поруку за загряничну позичку, під умовою, що їх добра будуть вилучені під загряничною ґарантією з під ділання закона про земельну реформу.

Все це, само собою, покищо тільки здогади, та мають ці здогади за собою багато правдоподібности...

Через це в Польщі ослаблені демократичні, а може, радикальні напрями...

Покажуть це найблизчі вибори до сойму...

В кождому разі, готовляться важні зміни...

Три „укази".

Під таким заголовком помістив перемиський „Український Голос" (ч. 45) статтю, в якій обговорює останні розпорядки Преосвященого Кониловського щодо святкування ювилею Франка, що до Щадниці і що до читання та передплачування тогож „Українського Голосу".

Очевидно редакція »Укр. Голосу« з розпорядків епископа сильно незадоволена, вона зове їх „документами непродуманости й каригідної нерозваги"...

Пригляньмося тим „документам" близше і здаймо собі ясно справу з того, чи вони справді такі непродумані та нерозважні?

Перший розпорядок відноситься до святкування ювилею Івана Франка. Наш погляд про Франка висловили ми в однім з останніх чисел „Нової Зорі". Тут мало що нового маємо до того додати. Признаємо Франкови великі заслуги на полі української літератури, не перечимо, що се оден з найбільших новочасних наших письменників, хилимо чоло перед його »ґіґантичним трудом«, любуємося богатьома його творами, але при тім усім памятаємо, що Франко був свідомим атеїстом, що він той свій атеїстичний світогляд виразно зазначує в богатьох своїх творах, що він як атеїст виступає ворожо проти християнської Церкви й її науки. Підносити тільки одного »Мойсея« (і то без застереження!) та „Панські жарти", арґументувати тим, що твори Франка увійшли до шкільних читанок і що Франко „печать свойого духа поставив на сучасному поколінню", або що перемиський владика »робить (!!) Франка ворогом Церкви й релігії« — се значить або не знати Франка, або удавати наївного. Покористуємося приміра ми: до найбільших ворогів християнської Церкви належали між иншими Лютер, Вольтер, Ренан, Дрепер, наш Драгоманів і ин., а проте кождий з них міг написати неодно таке, що Церква моглаби апробувати. Чи супроти того моглоби німецьке католицьке духовенство поширювати серед своєї суспільности культ Лютра, французьке Вольтера, американське Дрепера і т. д.? Так звані »драгоманівці« далеко вище ставлять Драгоманова як Франка, першому приписують далеко більші заслуги, як другому, ставлять Драгоманова мало що не вище самого Шевченка. Чи отже має наше духовенство поширювати також культ Драгоманова? Чи не осмішує себе »Укр. Голос?«

Годі рівняти Шевченка чи Міцкевича з Франком. Ані Шевченко ані Міцкевич не були атеїстами, а глибоко віруючими християнами. Давнійше що до Шевченка були у нас тільки труднощі з його »Марією«. Та раз, що се був одинокий того роду твір Шевченка, а подруге, що Шевченко був православний і що зрештою його світогляд є в цілости християнський — культ Шевченка, хоч з деякими застереженнями, могло поширювати й наше духовенство. Та з культом Франка зовсім инше діло. Домагатися від католицького духовенства, щоби воно ширило культ атеїста, брати за зле католицькому епископови, як він перестерігає свій клир перед тим культом — се хиба почин надто сміли́й. Редакція »Укр. Голосу« не хоче дальше розуміти того, що що иншого є »виступи« проти Церкви, а що иншого ворожий християнству світогляд — в сім випадку світогляд атеїстичний. Ось знов послужимося приміром: І »Воля Народа« чи »Громадський Голос« і »Укр. Голос« виступають проти Церкви, зглядно проти церковної єрархії. Та инакше становище двох перших часописів, а инакше »Укр. Голосу«. Світогляд комуністичної »Волі Народа« чи соціялістично-радикального »Громадського Голосу« буде все атеїстичний і ворожий християнству; не те з „Укр. Голосом«. Стане видавцем чи відвічальним редактором »Укр. Голосу« чоловік більше зрівноважений, тактовнійший і розважнійший, застановиться він над тим, що дотеперішна робота „Укр. Голосу" приносить шкоду не тільки Церкві, але й народови, бо розбиває його, бо нищить церковний авторитет, одинокий, який нам тепер лишився, то й відношення Церкви до тогож »Укр. Голосу« може змінитися...

Друга справа це справа Щадниці. Тому, що про Щадницю будемо ще писати окремо, зглядно сподіємося помістити в найблизших числах вичерпуючі пояснення що

до неї — покищо лишаємо цю справу на боці.

Третя справа це заборона „Укр. Голосу". І цей розпорядок так само самозрозумілий і оправданий, як перший. Редакція »Укр. Голосу« повинна чей знати, чим є в католицькій Церкві єрархія, чим є папа і епископат. А становище »Укр. Голосу« і що до папи і що до нашого епископату також зовсім ясне й недвозначне. Ось і в статті, яку обговорюємо, пробивається вороже становище „Укр. Голосу" до нашої церковної єрархії. Чиж супроти того дивуватися, що епископ видав згаданий розпорядок? Навпаки, ми подивляємо терпеливість епископа, що той розпорядок появився щойно тепер, так пізно.

Чи Редакція „Укр. Голосу" не відчуває невмісности й невідповідности свого поступування супроти епископату? Вона оправдує себе тим, що „боронить авторитету та незалежности греко-католицької Церкви"... Чи авторитет борониться його руйнуванням? Цікава оборона! Так само цікаво, як можна боронити незалежности Церкви підкопуванням її єдности й карности. Це вже тайна редакторів „Укр. Голосу".

Дальше оправдує себе „Укр. Голос" тим, що „стоїть на сторожі чистоти нашого обряду та прав і привілеїв Церкви". Злишня оборона! До того є покликані інші чинники, більш компетентні, чим „Укр. Голос". На те є синоди й духовенство. В кождім разі на те є інші шляхи, а не шлях напасти й клевети.

„Укр. Голос" голосить, що „всеціло погоджується з становищем найбільшого інтелекту серед сучасного покоління нашого духовенства"... Також смішна аргументація. Чи чоловік, якого пан редактор „Укр. Голосу" уважає „найбільшим інтелектом", має на стільки авторитету й поваги, щоби можна спокійно на нього здатися, злегковаживши всякий инший церковний авторитет, злегковаживши авторитет Риму, епископату, цілого духовенства махнувши рукою на дисципліну, на єдність, на добро цілої нашої Церкви? Не далеко зайдемо, коли кождий з нас вибере собі якийсь „найбільший інтелект" і в своїм карпгіднім поступованню буде на нього покликуватися. Де як де, а в ділах віри, Церкви й дисципліни годі нам іти за „інтелектами", хочби вони були навіть більші від „інтелекту" признаваного редакцією „Укр. Голосу".

Про „злочинну ватиканську дипльоматію" та про „ватиканську камарилю", як називає »Укр. Голос« Ватикан, шкода й згадувати. Се звичайні собі »прикметники«, запозичені певно з вільнодумних протицерковних письменників або часописів, якими прикривається своє незнання дійсних відносин, свою анархістичну звичку оклевечування й пониження всього, що стоїть вище нас, і вкінци своє »привязання« та »прихильність« до найвищої церковної власти.

Стаття »Укр. Голосу« кінчиться автореклямою, що його редактори не є девотками, а свідомими громадянами. Давби то Господь, щоби вони стали справді тими свідомими громадянами, щоби вони пізнали, що дорога, якою йдуть, не веде до добра ні Церкви, ні народу, щоби їм стало ясно, що тепер настали такі часи, коли не вільно бути ні теплим ні зимним, а треба рішитися тільки на одно: або будь щирим християнином з усіми консеквенціями, які потягає за собою приналежність до Церкви, або проголосися так само, щиро й отверто тим, чим ти справді є, значить ворогом Церкви. Иншого виходу, посередного шляху, хитання то в один, то в другий бік — нема. Або — або.

В обороні Високопреосв. о. Епископа Йосафата Коциловського.

(Продовженнє).

На всі сторони світа голосять перемиські „незнані оборонці Церкви" згуртовані мабуть по більшій части біля „Укр. Голосу", „що ціле перемиське громадянство зірвало вже дефінітивно всякі взаємини зі своїм Епископом!" (ч. 44. з 31. X. 1926). І тріюмфують, що збаламутили публичну опінію — що все таки вдалося докучити Владиці, та викликати серед громадянства нехіть до сего непохитного Апостола Христових кличів.

Якийсь „католик й оборонець Церкви" не пошанував навіть власної гідности і щоби ту ціль осягнути в жидівськім, соціялістичнім часописі „Нови Глос Пржемискі" (ч. 45. з 7. XI. 1926) кидав калюмнії на Впреосв. о. Епископа, взиваючи вже й Жидів, щоб йому поміг у боротьбі за „добро грекокатолицької" Церкви*).

Та передчасний їх тріюмф! До часу лише можна безкарно вводити в блуд публичну опінію, до часу лише можна суґґерувати людям те, чого в дійсности нема й не буде! А не буде тому, що перемиське громадянство має Бога в серці, що воно любить і поважає свого Достойного Владику, та оцінює як слід Його працю. Воно вже давно зрозуміло якою терневою дорогою іде його Пастир, тому не позволить вже дальше безкарно Його ображати — не позволить заявляти в своїм імени, що „воно зриває взаємини зі своїм Епископом", тим більше, що „боротьби" з о. Епископом не веде навіть ніякий більший гурток громадянства, лише 4 (словами: чотири! sic) одиниці, котрі впрочім не відважаться й підписатися під власними артикулами.

Пригляньмося тепер блище тим „незнаним обороцям Церкви", з котрих поглядами не знаю чи погодилосяб в Перемишлі двайцять людей! Де вони — хто вони? Ніхто не знає. Що се за люди? Чи дійсно присвічують їм в їх праці які ідеали, чи дійсно їм ходить про добро св. Церкви й Духовенства? Ні — рішучо ні. Пізнати се можна з їх виступів лише! Вони що найбільше байдужі, чи в нас буде Церква греко-католицька, православна, чи національна.

Погроза в жидівсько-соціялістичнім „Nowy-м Głos-i", що „dalsze zaognienie doprowadzić musi (!?) do rozłamu w kościele grecko-katolickim, bądź to przez stworzenie ukraińskiego kościoła narodowego bądź przez masowe przejście na prawosławie" покривається саме з тим, що устно заявив на зборах „Бурси ім. Св. о. Николая" оден з тих „оборонців" (п. Д.). Вже самий виступ котрогось з них в жидівсько-соціялістичнім часописі свідчивби найліпше про їх привязання до Христової Церкви.

А як відносяться вони до Духовенства? Так само як до о. Епископа. Про се впрочім хай розкажуть точнійше Впр. о. кан. Рудавський, о. парох Тарчанин, о. пар. Наклович, о. кат. Голинський, котрі були присутні на зборах Тов. Бурси ім. Св. о. Николая в Перемишлі. Прошу їх про се прилюдно!

Пригадаю лише, як оден із тих панів промовляв до о. Накловича ось якими словами: „Нехай знає той там незнаний мені отець з бородою, що сидить з заду!" (sic!).

І таким людям перемиське Духовенство й Громадянство довгий час дає себе вводити в блуд — таким людям позваляє Духовенство статті проти св. Церкви підписувати криптонімами о. Н. Н. і і. — та впоювати в суспільність переконанне, що ці статті походять від тих, котрим найдо-

*) Не забуваючи однак для ліпшої реклями додати, що „Przemyśl zna nieprzejednane, skrajne stanowisko ks. biskupa Kosyłowskiego wobec Polaków i Polski!

КОНРАД КІРХ Т. І.

Борці за віру на Сході.

По цему важкому закликові подався Атанасій уздовж дороги на право й на ліво полумя святої війни кидаючи, до Риму, захисту всіх епископів, переслідуваних за віру. Папа Юлій прийняв його з повною любовю. Він радо помігби був йому, та хоч і Схід і Захід признавали його найвищим пастирем, у цих днях розяреня й завзятущої боротьби без впливу були його напімнення. Державну силу можна було перемогти тільки державною силою. Аж за спонукою цісаря Констанса, що перейняв і владу по своїому братові Константинові, який погиб під Аквілеєю, велів Константій скликати собор до Сардики. Там був провідником католицької партії старий Гозій. Коли Аріяне побачили, що не здобудуть ніщо, покинули собор. Цих сто епископів, що остали проголосили волю Атанасієві й цим, що були з ним засуджені й відновили на внесення Атанасія постанови нікейського собору без якихнебудь змін і жадали привернення заточенців.

Із радістю затвердив усе папа Юлій. Та треба було аж сильної загрози цісаря Констанса, щоб Константій подався й відкликав Атанасія назад до Олександрії. Заточенець вагався ще якийсь час заки пустився в дорогу. Він поїхав із Аквілеї до Риму, щобо ще раз поздоровити папу Юлія, потім до Тріер і до Царгороду, де прийняли його з усіми почестями. На Сході бачив він по дорозі сліди переслідування, що лютовало над цими, що скріплені його приміром відважно ставилися проти аріянського наступу. В Адріянополі показували йому могили десяти ковалів оружя, що їх вбили за це, що не хотіли віддавати почестей Аріянам, які їхали на собор у Сардику. Як мусіло в нього серце кріавитися, що міг він думати про будуче? Усе залежало від хиткої волі цісаря.

Його подорож Палестиною й Єгиптом подобала на тріюмфальний похід. Скрізь зважувалися на виступ пригноблені епископи. Вершка досягла радість в Олександрії (21. жовтня 346). Від таких окраїн пустині аж до столиці, візбрана, бурхлива струя любови, зрив радощів по довгому терпінні. На довгі години вийшов міський уряд напроти ще недавно так зневажуваного, епископа. Він вїхав, як колись Спаситель у вулиці. І знову йшли ряди з пальмовим гиллям у руках поперед нього з радісними окликами. »Громада Олександрії бачила себе саму в великому епископі, відчувала, що він слава її: із ньої вийшов він, її епископом був. Під небезпекою майна й крови остала й вона йому вірна. Тай якжеж мігби він був перемогти, колиб вона була його кинула? Поворот Атанасія був святом геройства в Христі, як для громади так і для епископа«.

5. У перемиря.

Тепер могла початися знову свобідна невсипуща пастирська праця. Скрізь мав наново ожити довго неволений дух правдивої Церкви. Передусім треба було осиротілим стадам післати пастирів нових, скріпити ряд епископів і священиків. Усе це сталося в першому великодному посланні після повороту (347), що дзвенить мов подячна молитва й мов переможний оклик. Опісля зібрав Атанасій усіх цих вірних пастирів єгипетської країни кругом себе й слова, що він їх сказав їм, цілями всі в одну точку: Одностайне й кріпко стояти за віру нікейського собору. Коли дужий і величній дух епископа знов був у повному розмаху, то було так, начеб весною благодатне сонце явилося. Було так, начеб найглибші релігійні сили проломити бажали скиби, що покривали їх. А візбрана набожність подібна була до Нілю, коли він у половіддя виступає з берегів. Церкви стали за тісні, лави вірних були готові кинути місто та податися в пустині, щоб там празники святкувати. І не було це легке, мягке хвилеве зворушення, це було поважне підготування на жертву, що мала наспіти. Сотки кидали семї та визначні становища. Це століття це вершок египетського чернечого життя. Пахомій помер, та його дух жив дальше. А на горах, над морем Червоним, там столітній Антоній строгістю своєю дивував світ. І всі ці тисячі самітних келій, ці мужі, що відмовляли собі всего, всі були відданими приятелями великого епископа. Усі вони й теж святі лівиці Олександрії

рощий повинен бути Христовий прапор — від священиків!

Підкопуваннє поваги Владики вже посунулося до такого степеня, що гідність кожного священика-католика, гідність кожного навіть світського громадянина-католика повинна наказати йому виступити в обороні свойого дорогого Владики, зневажуваного вже й в жидівсько-соціялістичних часописах.

Небезка близько! Довше мовчати годі. Ціле укр.-католицьке Духовенство, усі Громадяне католики повинні виступити проти тієї деструктивної роботи й станути в одній лінії в обороні дорогого Пастиря. Тому я взиваю ось тут горячо укр.-католицьке Духовенство, щоби довшою мовчанкою не апробувало протицерковних виступів перемиських одиниць, щоби зібравшися на деканальних зборах заняло прилюдно супроти них відповідне становище! А тоді робота ворогів св. Церкви доведе до зовсім противних успіхів як вони надіялися. Ціле громадянство й Духовенство місто „зривати взаємини зі своїм Епископом“, пошанує в Нім непохитного й вірного Христового Апостола.

Перемишль, 5. XI. 1926.

Проф. Іван Кухта.

З церковно-реліґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Шістьох Китайців католицькими епископами.

Вступлення родовитих Китайців у ряди католицького Епископату є так знаменною подією, що заслугує на загальну увагу.

Дня 15. жовтня причалив до пристани в Неаполю корабель, на котрім прибули з Пекіну китайські пралати. Там при великім здвизі народа привитали їх головно церковні достойники. Колиж слідуючого дня по полудни приїхали вони на головний двірець до Риму, то в королівськім сальоні очікували їх представники найвищих церковних і світських властей. Префект св. Зібрання для поширення віри (S. Congr. de Propaganda Fide) кардинал ван Россум запросив їх на мешкання до ґенерала ОО. Редемптористів, де й вони замешкали на час побуту в Римі.

Були вони також на осібнім приняттю у св. Отця, де зложили дари від католиків Китайців.

Поставлення на епископів наступило дня 28. жовтня в базиліці св. Петра, а рукополагання довершив сам св. Отець Пій XI. в окруженню кардиналів та приявности повного дипльоматичного тіла.

По свяченнях Папа зі свого трону держав в латинській мові довшу бесіду. В тій бесіді підніс св. Отець старинну китайську культуру і зазначив те одушевлення і приняття, якого дізнали китайські пралати в часі своєї подорожі до столиці св. Петра.

По промові новопоставлені епископи благословили вірних, а відтак враз зі св. Отцем молилися на гробі апостолів. Був це прегарний вид, що велично символізував св. апостольську і католицьку Церкву.

Ось імена нововисвячених епископів: Одорик Та'енґ, Мельхіор Соуен, Филип Чао, Сімон Тсу, Йосиф Гоу, Людвик Чен.

ПОЛЬЩА.

Пропаґанда безвіроісповідности.

Польський »Союз учителів народних шкіл« веде пропаґанду за безконфесійною школою в Польщі. Кружок того »Союзу« в Риках ухвалив якраз відповідну резолюцію д. 4 жовтня 1926 р. на своїм зібранню. Супроти того зібрані д. 24 жовтня в Риках родичі дітей якнайрішучійше запротестували проти безвіроісповідної школи, апелюючи до всіх родичів цілої Польщі, щоби заняли оборонне становище супроти затій народного учительства.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

З церковного життя.

Заходом пражського архіепископа Дра Кордача викінчується будова нової духовної семинарії в Празі (Дейвіце). Новий будинок має бути готовий до 1927-28 шк. року. Тут буде міститися семинарія, оба богословські факультети (чеський і німецький) і архіепископська друкарня. — В вересни с. р. відбулися в Велеграді перші реколекції для офіцирів. — В Оломунци відкрито нову святиню чехословацкої національної Церкви. Участь населення при тім святі не відповіла сподіванням сектантів. Замітне, що при тій нагоді виголосив промову також предсідник оломунецької »Вільної Думки« в імени вільнодумців. Секта побудовала також у Празі свою духовну семинарію. Цікаво, що не всі священики, які відпали від католицької Церкви, перейшли до чехословацької секти. Многі з них вступили до державної служби, инші сповняють совісно обовязки мірських христіян, відмовляючи навіть правило церковне. Оден целібат був і є для них »каменем образи«.

АВСТРІЯ.

З »католицької акції« в Тироли.

В останніх днях жовтня відбувся в Інсбруку католицький пресовий конґрес, улаштований тирольським товариством Пія (Piusverein) Тирольська „католицька акція« взорується на такій самій »акції« італійській. Як одна, так і друга є незалежна від всякої партійної політики й підчиняється церковній власти.

НІМЕЧЧИНА.

Настрої серед католицьких робітників.

Анкета переведена на сьогорічній міжнародній конференції католицьких робітників Анґлії, Франції, Німеччини, Бельґії, Голяндії, Чехословаччини і Австрії на тему настроїв, які між ними панують, дала — як доносить „Germania“ такі відповіди: Католицький робітник, хоч осуджує клясову ненависть, помимо того відноситься неприхильно до посідаючих кляс, закидає їм инстинктовний комерціялізм, тісне й еґоістичне понимання права власности, повну рівнодушність супроти найосновнійших життєвих потреб робітника та його родини. Його відношення до посідаючих кляс, а з окрема до підприємців, є всюди »підозріле«, »напружене«, »вороже« — в найліпшім тільки випадку »байдуже« або »чуже«. На це відношення не являється без впливу політика: від коли посідаючі круги орієнтуються щораз більше на право і виставляють клич буржуазної концентрації, то більше тягне християнського робітника на ліво. Його відтяття від контакту зі світом інтелєктуальним і дуже остра критика та часте незадоволення з поведення духовенства, доповняють той сумний і грізний образ.

Проти католицьких професорів.

Відколи німецькі протестанти втратили в бувшім цісарі свого голову, від тоді настала для них жура, що католицизм може робити поступи серед протестантських кол. Вони почали говорити про небезпеку проти революції, під чим не розуміють ніщо иншого, як мирну культурну офензиву, до котрої переходять німецькі католики в почуттю своєї культурної висшости. Передовсім тернем в очі є для них католицькі університетські професори, проти яких почалася тепер боротьба з боку протестантів.

ІТАЛІЯ.

Хрест на Капітолю.

Перед кількадесять літами усунуло тодішне італійське масонське правительство хрест з Кольосею в Римі. За привернення того хреста велася довга боротьба. Тепер завдяки особистій інтервенції Мусолінія відбулося перенесення хреста до Кольосею. В промовах піднесено значіння повороту того символу християнства на арену Кольосею, зрошену кровю мучеників.

Хрест в університетських салях.

З новим академічним шкільним роком привернено хрести в усіх викладових салях державних університетів. Почесного Обовязку доставити мистецьких хрестів до університетів піднялися італійські католицькі жіночі товариства.

МЕКСИК.

Увязнення церковних достойників.

З Мексику доносять, що там увязнено недавно архіепископа і кількох инших визначних достойників католицької Церкви. Увязнення викликало велике обурення серед католицького населення. Мексиканське правительство поясняє, що увязнило духовних під замітом головної зради.

ФРАНЦІЯ.

Нове чудесне уздоровлення.

»Журналь де ля Ґрот«, що виходить в Люрд, подає д. 26 вересня ц. р. протокол списаний д-ром Валетом, предсідником уряду лікарських посвідок, про чудесне уздоровлення Лукіяни Ревільо, літ 21, з тяжкої недуги Потта, яке наступило сейчас по зануренню її в чудесній воді люрдської печери.

Уніонні змагання.

ОО. Домінікани оснували в 1922 р. в Ліль семинарію для Росіян-католиків. Тому, що вони самі не знають східної літурґії, поручили її виклад Болґаринови Ніколовови. На чолі семинарії, в котрій є 12 питомців, стоїть Омез. Дуже енерґічно взялися до діла також Єзуїти. Тут слід передовсім піднести діяльність о. Руе де Журнель, котрий завідує бібліотекою російських Єзуїтів і о. Піерлінґа. Єзуїти мають в Ліль інтернат для російських студентів (головно з аристократичних кол) і щось в роді науково-реліґійного кружка для навернених православних. Крім того слідна в Франції загальна діяльність духовенства для поширення серед католиків ідеї зединення Церков. Вона зазначується в молитовних орґанізаціях, в спеціяльних проповідях в часі Зелених Свят, у великім набоженстві до св. Йосифа і в торжествах східного обряду, відправлюваних по костелах. Так пр. в костелі »Ля Маделен«, який є найбільше відвідуваною святинею в Парижі, що неділі є співана Служба Божа по східному обрядови. Вкінци слід піднести, що в костелі призначеним спеціяльно для католиків чужинців у Парижі

підчинялися його кермі. Бистрим зором вибирав він, може в перше, із цих мужів найвідповідніщих на епископські престоли. Він потребував помічників, що не здібні були на ніяку боязку уступчивість, він мусів мужам двора протиставити мужів пустині.

При всему цему мав саме Атанасій одну велику ціль, увесь Єгипет привести назад до єдности чистої віри. Відсіля вийшов лиховістний блуд, тут відбувалися головні битви, тут принесено вже найважчі жертви, святковано найбільші перемоги. Чиж доля Нікеї не зависла й дальше на Атаназію та на Єгипті? Скрізь розходилися повчаючі й остерігаючі послання. Під Абдель-Курною відкрили печеру, що перше була гробом, а пізніше келією. На стіні печері відчитали одно з цих палких послань. Чернець вирив його там, щоби все мати його перед очима.

І далеко далеко поза межі Єгипту сягала запопадна журба вожда між боями. Палестинські епископи підписали саме відновлене в Сардиці закріплення нікейського правила. За ними епископи Кипра й 63 епископів Азії, Фригії та Ізаврії. станули поруч великого оборонця нікейського собору. Та все це не могло скрити перед бистрим Атанасієвим зором, що аж тепер наближаються дні найбільшого горя.

(Дальше буде).

(для котрих є навіть окремий епископат, о. Шапталь), відправляють що року великодні богослуження по східному календареви й обрядови. — В 1924 р. покликано до життя в Франції орґанізацію, котра займається пропаґованням ідеї унії при помочи відчитів, конференцій і дискусій. В цій орґанізації ґуртуються не тільки католицькі французькі кола, але й представники всіх словянських народів.

Про боротьбу французької Церкви.

Оден Анґлієць оголошує вислід своїх студій над церковним життям у Франції за роки 1918—1926. Передовсім ставить питання, чи і о скільки ще можна Францію назвати католицьким краєм, чи війна змінила положення Церкви, чи викликала реліґійне відродження і чи покінчила давну боротьбу між політиками і Церквою? На округло 40 міліонів населення Франції ходить до церкви около 10 міліонів. Інші бувають в церкві тільки при хрещенню й вінчанню; богато є супроти реліґії цілком рівнодушних; великий процент є неохрещених. В кождім випадку сьогодня більше людей ходить до церкви, як давнійше. Головною причиною сумного стану французької Церкви є боротьба правительств з Церквою, передовсім при помочи безвіроісповідної школи, дальше недостача духовенства і наглий розріст промислових міст без церков і духовенства. Війна принесла зміну. Церкви стали наповнятися віриими, духовні семинарії кандидатами. Перше повоєнне правительство шукало поєднання. Коли однак ліві прийшли знов до правительства, почалася нова культурна боротьба. Суспільність відвернулася знов від Церкви. Третина парохій є без священиків. Фінансова кріза сильно підтяла приватне шкільництво і руйнуючо відбилася на родиннім життю. Моральність почала упадати навіть в Бретанії. З другого боку від часу війни свідомість католиків змоглася. Появився цілий ряд визначних католицьких провідників. Бачить це правительство і боїться серед теперішної фінансової кризи промовжувати переслідування Церкви. Головний удар ладить правительство на католицькі університети. Між католиками, на жаль, роздвоєння. Французьке духовенство, хоч малочисельне й вбоге, працює дуже ревно. В останніх літах видала Франція богато святих. Це дає надію, що Церква в Франції остаточно затріюмфує.

ПАЛЕСТИНА.

Признання »Живої Церкви«?

»Осерваторе Романо« з 20 жовтня ц. р. доносить, що греко-православний патріярх в Єрусалимі Даміянос мав признати офіціяльно російську »Живу Церкву«. Ця вістка викликала серед російських православних громад в Палестині велике занепокоєння; бояться, що совітське правительство при помочи »Живої Церкви« прийде в посідання богатих посілостей російської Церкви в Палестині. З другого боку однак кажуть, що це є тільки погроза патріярха на адресу Анґлії, щоби приневолити палестинське правительство залишити контролю патріярших доходів.

ЯПАНІЯ.

Урівноправнення християнських віроісповідань.

Французькі часописи доносять, що японське правительство приготовляє закон, який надає всім християнським віроісповіданням ті самі права, що буддизмови й шінтоізмови. Досі уважали Японці християнство реліґією ворожою їх національним поглядам і законодавству. Тепер супроти ґрізної пропаґанди комунізму й анархізму шукають між християнами союзників. В Японії буддистів є 48 міліонів, шінтоістів 14 міліонів, а християн 250.000, між тим католиків 150.000.

АРҐЕНТИНА.

Кінець спору з Ватиканом.

Від р. 1923 тягнувся спір між Арґентиною і Апостольською Столицею за обсаду епископств. Арґентинське правительство мало претенсію (на основі давного привилею еспанської корони) до подавання »терна«. Коли опорожнилося епископство в Буенос Айрес, правительство предложило таке »терно«, але папа спротивився тому. Дійшло до зірвання дипльоматичних взаємин між Арґентиною і Ватиканом. Тепер конфлікт покінчився іменованням нового нунція для арґентинської республики і архіепископа в Буенос Айрес.

ФІЛІПІНИ.

Незалежна Церква.

На Філіпінах ширить велике згіршення священик-апостат Григорій Аґліпай, котрий виступає як »найвисший епископ незалежної Церкви на Філіпінах«. Сторонники цеї »незалежної Церкви« не вірять ані в св. Письмо, ані в Божество Ісуса Христа, а тільки в »Великого Духа вселенної«, в повагу »новітної науки« і »свобідної думки«, а помимо того відправляють по свойому якусь нібито Службу Божу, наслідуючи католицькі обряди й обманюючи своїх некритичних сторонників. Ніщо дивного, що їх попирає масонерія; при псевдорукоположенню їх нового »епископа«, яке відбулося 20 червня ц. р., був присутний також презес сенату Мануель Квезон, відомий масон.

НЕПАЛЬ.

Знесення невільництва.

Магараджа Непалю зніс невільництво. Свободу дістало 57.898 невільників. Понад 1.200 власників освободило своїх невільників без ніякого відшкодования. — Сам Магараджа видав на викуп невільників 85.000 фунтів штерлінґів. На розґосподарования призначило правительство бувшим невільникам 240.000 фунтів штерлінґів.

Репресійний пресовий закон.

У державах із парляментарно-демократичним устроєм велике значіння має загальна опінія, тимсамим часописи, преса взагалі. Тому в цих державах забезпечена свобода преси. Забезпечена вона й у польській конституції. Там кажеться в 105 статті:

„Запевнюється свободу преси. Не може бути введена цензура ані концесійна система видавання друків. Не може бути віднятий щоденникам і друкам почтовий дебют ані обмежене їх розповсюднення на просторі Річипосполитої. Окромий закон означить відповідальність за надужиття цеї свободи".

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 10

Етичні ідеї в соціольоґії *)

(Дальше).

Одначе в нашим випадку зовсім не йде про те, про матеріяльну продуктивність, про матеріяльну кількість виробів. В нашій добі дістала вся продукція новий характер, а з нею дістали новий характер також продукти й богатство. В нашій добі ціниться все по вартости і тому по грошах. В наших часах вся велика промисловість робить для ринку, отже для обміну. Все ціниться як товар, отже з огляду на обмін, а що обмінним середником є гроші, тому з огляду на гроші. Першим питанием, коли що купуємо, є все: кілько коштує? Коли отже говоримо про продуктивність праці, все маємо на увазі продуктивність вартости. Таж і робітник дістає платню у вартости, т. є у грошах, і колиби діставав її в товарі, котрий виробляє, мусівби той товар здебільша знов заміняти, отже цінити по обмінній вартости. А тепер питаємо: а коли при помочи знаряддя, машин більше виробиться, чи з тим продукується також більше вартости? Зовсім ні. В добі конкуренції видно се ясно навіть на ринку по цінах. Коли рік на загал добрий і є більше збіжжа, тоді збіжже має меншу ціну. Знає се кождий селянин. Більше дістане селянин лише тоді, коли всюди не зародило; тоді має він якесь монопольне положенне і дістане якусь »діференціяльну ренту«. Ще яснійше є се в промислі. Якщо підприємство роздобуде нові ліпші машини, то на якийсь час дістане більше за свої вироби, якби належалося відповідно до вложеної праці (і розуміється коштів). Та через конкуренцію постараються инші фабрики о такі машини і ціни виробів знов вирівнаються. То значить: в добі загальної конкуренції реґулюються ціни на загал власне тому працею; бо ціни є виразом обмінної вартости, а ся вартість залежить по сути лише від праці. Умовою обміну є розуміється ужиточність, хосенність. Якщо продукт не ужиточний, то праця безцільно зужита, а така праця не може виробити жадної вартости. Зрештою в продуктах нема нічого спільного крім праці. По чім отже мірити вартість, коли не по праці. Ціни знов є виразом вартости в грошах. Коли отже ціни природні, виражується в них власне вартість і нічо більше. А що вартість походить з праці і на загал лише з праці, то тая надвишка, котру підприемець собі присвоїть як зиск, є лише якоюсь частиною вартости, або, що є те саме, частиною плодів чужої праці. Правда, деколи можуть ціни бути висші. А коли так є, то лише через якесь монопольне положенне підприємців або торговців. Коли є мало товарів, або коли всі в їх руках, тоді вони можуть »диктувати« ціни, т. є підносять природні ціни, які є виразом вартости і утворюють штучні ціни, в котрих є якась надвишка надвартости. Так вони одержують подвійний прибуток: оден від робітників, котрим не платять всеї виробленої вартости, а лише одну її частину, другий від консументів, котрих примушують платити за вироби штучні монопольні ціни. Підчас війни виявились такі ціни у всій своїй силі. Тому, що товарів було мало, а многі мали багато гроша, торговці безнастанно підносили ціни, а покупці при всяких цінах ще змагалися між собою і переплачували товари, щоби тільки могли дістати їх вони, а не хто инший. Так ціни взаїмно підвисшувалися, богачі збогачувалися, а вбогі видавали на житте останні ощадности. Все більша надвишка по одним боці, спричиняла все більше вменшенне по другім боці. Там зиск, тут страта.

Як се все оцінимо і переглянемо — закінчують представники сеї струї — зупинимося все при тім, що в нинішних господарських відносинах кождий зиск і всякий прихід без власної праці є остаточно віднятий від чужої праці.

Мігби дехто закинути, що тут є якась суперечність. Якщо праця не є одиноким чинником бодай матеріяльної продуктивности, то власникови належалобся бодай матеріяльно трохи продуктів, прим. власникови землі трохи збіжжа, власникови промислового підприемства трохи виробів. Коли опісля власник сю часть продасть, дістане за неї якусь суму гроша, отже якусь вартість. Після того власникови справедливо належиться якась вартість, а ви кажете, що кожда вартість є плодом людської праці і кождий зиск віднятий є у робітника.

Представники радикальної струї відповіліб на то так: Закид виходить зі становища так званого домашнього господарства, де продукується насамперед і безпосередно для спожиткування, а обмін, о скільки він є, відбувається тільки сирівцями. Та в нашій капіталістичній продукції виробляється насамперед для обміну, а обмін відбувається після вартости, котра знову міриться працею. Якщо в наслідок природної конкуренції ціни вирівнаються з вартістю, то робітник дістави

*) Закон праці.

Тимчасом дня 6. ц. м. оповіщено декрет президента Річипосполитої, який управнює політичну адміністрацію до примінювання виключно після власного розуміння репресій супроти преси. Цей розпорядок, як це стверджує й сливе вся польська преса, суперечить цій постанові конституції. Засадничі уступи розпорядку, що має силу закона, такі:

Хто прилюдно, або друком розповсюднює неправдиві або перекручені вісти, що можуть принести шкоду інтересам держави, або викликати публичний неспокій, відомости про небезпеку, що грозить державі в її зовнішних чи внутрішних взаєминах, а зокрема про небезпеку, що грозить її конституційному чи суспільному устроєви, хочби відомість подавав як чутку, підлягає карі від 300 до 10.000 зол. з заміною в разі нестягаємости на арешт від 10 днів до 3 місяців.

Коли виновник допустився розповсюднення таких вістей наслідком недбальства, підлягає карі гривни від 100 до 3.000 зол. з заміною в разі нестягаємости на арешт від 3 днів до місяця. Друк підлягає конфіскаті.

Хто прилюдно чи друком розповсюднює свідомо неправдиву або перекручену відомість, що може пошкодити державним інтересам, або викликати публичний неспокій, відомість про діяльність державної влади чи її представників, що є в звязи з їх урядовими чинностями, хочби відомість подавав як чутку, підлягає карі гривни від 100 до 5.000 зол., або арештови від 3 днів до 6 тижнів. Колиб заходило недбальство, кара гривни виносить від 50 до 2.000 зол., а арешт від 1 дня до 2 тижнів.

Представниками державної влади є: президент Річипосполитої, маршалок сойму й сенату, президент ради міністрів, професійні судді й державні урядники, покликані до безпосереднього чи посереднього рішання прилюдних справ, до видавання розпорядків, запоряджень, приказів. Приписи відносяться теж до відділів військових і їх вождів.

У дальших статтях розпорядок містить подробиці, що відносяться до виконуванря розпорядку, що поручається міністрови внутрішних справ і справедливости. Розпорядок входить у життя в три дни по оповіщенні цебто 9. ц. м.

Як зачувати проти цего розпорядку заявилися соймові й сенатські круги. Само собою заявилися проти нього й усі часописи в Польщі, між ними й уся українська преса.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Віча та зїзди й наради УНДО.

Дня 26 жовтня 1926 р. відбувся **Повітовий Народній Зїзд у Чорткові.** Було до 100 відпоручників. Зїзд відкрив д-р Антін Горбачевський, голова Повітового Комітету. До президії вибрано о. Мих. Фіґоля, як предсідника, Петра Липового, як його заступника й п. Тому Горина, як секретаря. Про політичне положення нашого народу реферував відпоручник Ц. Ком. зі Львова п. В. Целевич. По рефераті вивязалася оживлена дискусія.

Цего самого дня відбувся **Повітовий Народній Зїзд у Старому Самборі** при участи понад 100 відпоручників. Зїзд отворив о. декан Андрій Бенцін. Головою вибрано п. Осипа Білобрама, секретарював о. Мих. Вовчик. Реферат про політичне положення мав п. Ів. Дідух, адвокат. дендент. По рефераті ріжні бесідники порушували інші важні для повіту справи.

Дня 28 жовтня ц. р. був **Повітовий Народній Зїзд у Станиславові.** Зїзд відкрив голова Пов. Нар. Ком. д-р Юліян Олесницький. До президії ввійшли о. Теодор Матейко, п. Теодор Вовчук та п. Іван Обідняк. Реферат про наше теперішнє політичне положення виголосив відпоручник Ц. К. УНДО зі Львова п. Ом. Черкавський. Опісля д-р Ю. Олесницький виголосив реферат про діяльність Повіт. Нар. Комітету в Станиславові за останній рік. До нової повітової управи вибрано: д-ра Ю. Олесницького, головою, п. Т. Вовчука, заступником голови на Станиславівщину, о. Ст. Яськевича, заступником голови на галицький округ, п. Вас. Маланюка, п. Стеф. Барановську і п. Ів. Обідняка, членами. На зїзді були заступлені 34 громади.

Дня 2 падолиста ц. р. був **Повіт. Народній Зїзд в Отинії.** Проводив д-р Степан Дрогомирецький, секретарював п. Олександер Микицей. Про політичне наше положення говорив відпоручник Ц. К. УНДО зі Львова п. Ол. Черкавський. По дискусії вибрано Повіт. Нар. Комітет, а саме: д-ра Ст. Дрогомирецького, головою, о. Ол. Левицького, п. Вас. Соловчука, Мих. Кіндрацького, п. Ол. Антоновського, о. Ос. Наконечного, п. Ю. Притуляка, п. Ю. Неділського, п. Ів. Семчука, п. Ст. Романовича й п. Романа Скоморовського членами. Економічний реферат виголосив п. Ос. Наконечний, реферат про обезпеку худоби п. Ол. Микицей. Над рефератами вивязалася довга дискусія. На зїзді було до 150 відпоручників 16 громад.

Нова фракція в УНДО.

»Громадський Голос« подає, що група членів УНДО, які гуртуються біля часопису »Рада«, не пориваючи орґанізаційних звязків із усею партією, рішила утворити окрому фракцію, бо не може погодитися з орієнтацією та тактикою теперішнього проводу Ундо. Група веде підготовну акцію, щоби одноціло виступити на найблизчому партійному зїзді.

Радикальні віча, зїзди та наради.

Дня 30 жовтня відбулося **засідання Головної Управи УСРП ві Львові.** Голова управи п. Л. Бачинський виголосив реферат про політичне положення. По дискусії ухвалено резолюцію, в якій стверджується, що »наступ буржуазії за відзискання втрачених у часі революційних здвигів позицій, скріплюється«. »Цей рух перекидається з Польщі вкруги буржуазно думаючої української інтеліґенції і попівства«. »Проти того змагання монархізму на українських землях мусить Укр. Соц.-Радик. партія повести рішучу боротьбу«.

Дня 10 жовтня відбулося **віче УСРП в Бараницях у Самбірщині.** По вічу від-

---

лише тоді всю вартість, котру виробив, колиби дістав всі продукти. Коли отже підприємець присвоїть собі часть виробів, тим самим присвоює він собі часть вартости, котра є чужа.

Та ще закинувби дехто: а чомуж не могліб робітники, колиб були орґанізовані, здобути всю вартість своєї праці?

На се відповідь: Се не можливо тому, бо капіталістична продукція жиє зі зиску. Доки вона істнує, мусить бути й зиск. Якщо робітники виборолиби собі всю вартість своєї праці, мусілиб ціни продуктів піднестись над їх вартість, щоб капіталіст міг дістати свій зиск. Як то узагальнимо, опинимося там, де ми були перед тим. Робітник дістає більше грошей, та за них купить тількож, кілько і перед тим, бо всі вироби розмірно подорожіли. То значить: Номінально платні висші, а в дійсности вони є ті самі. Се тільки так здається, що дісталиби всю вартість своєї праці: в дійсности частиною тої праці є зиск. Або так: що дістане робітник як продуцент, мусить повернути як консумент.

Коротко кажучи, в капіталістичній добі всі зиски без праці є чужі, т. зн. є плодами чужої праці.

Одначе тим не думаємо сказати, що кождий такий зиск є украдений. У февдальній добі діставали пани від своїх підданих певну частину приходів і доки той прихід був умірковний і сталий, нікому то не здавалося несправедливим. Той дохід був немов якийсь податок, як платня за соціяльну функцію, котру сповняли пани як цісарські намісники, судді, начальники й оборонці краю [58]). Рівнож і нині можнаби таке життє на чужі кошти виправдати, колиби воно дійсно служило загалови. Та противники того не доказали. У виразі »капіталістична продукція« є двоякий змисл і противники сим зловживають. Капіталістична продукція може означати: або велику продукцію машинами і иншими матеріяльними помічними засобами, котрі облекшують, а в части й цілком заступають людську працю; або означає власне той окремий спосіб продукції, при котрій праця і капітал поділені і капітал присвоює собі частину вартости витвореної працею. Противники мішають одно з другим, і коли хто виступає проти такого способу продукції, який вихісновує працю, кажуть, що він є проти великої продукції взагалі. То негарний софізм. Ніхто розумний не може домагатися знесення великої продукції, бо колеса історії не можна повернути назад. Капіталістична продукція є соціяльно хосенна, якщо під словом »капітал« розуміємо великі помічні засоби людського промислу, знаряддє, машини, фабрики ітд. Без всього того людство не може обійтися, як не може зректися величезного поступу, котрий ті помічні засоби уможливили. Та се вже цілком щось инше, коли капіталістична продукція означає спосіб продукції, при котрій часть зиску іде людям, котрі нічого не роблять. Той спосіб — се тее зло, проти котрого звертається гнів вихіснованих. А спосіб той не є навіть доконче потрібний. Уявім собі, що підприємці і робітники злучилися в корпорації, котрі спільно ведуть підприємство і ділять спільний прихід кождому відповідно до його праці, або уявім собі, що оснуються великі продукційні спілки, в котрих робітники є заразом і власниками, то остане нам великий промисл, отже промисл капіталістичний в першім змислі, але без вихісновування. А чомужби то мало бути неможливим? Зло пішло звідси, що праця і капітал поділилися, робітникови остала лише робуча сила, а капітал мав підприємець. А що робітник при всім тім був ще й опущений, незорґанізований, то капітал здобув перемогу над працею і став її вихісновувати. Якщо робітництво зорґанізується по професіях і або злучиться з підприємцями в корпорації, або тільки в продукційні спілки, тоді знов злучиться праця з капіталом, великий промисл останеться, але не буде зиску, ані дивіденд, ані відсотків в теперішній формі [59]). Так само не буде й на селі приходу без праці, коли здійсниться засада, що земля Божа й людська. Оброблюватимуть землю або поодинокі власники, або хліборобські спілки.

Що є отже капіталізм? Та роздвоєність між христіянськими соціольоґами є дійсно глибока і засаднича. Бож проблєма вартости є осередною проблємою всеї соціяльної економії [60]). Тому то

[58]) Порівнай: Dr. J. Pavlica, про суть капіталізму, Кат. Огляд III. (I 9) 31.).

[59]) Науково це ще достаточно не прояснено, як булоб в тих орґанізаціях з засадою поступу. Якщо признати їм право на зиск, мовляв, вони сповняють важну соціяльну функцію, здається, що знова вернулосяби громадженнє капіталістичної наді вишки і певне вихісновуваннє, — ubi lucrum, ibi damnum — перед тим було вихісновуваннє робітників, тепер булоби вихісновуваннє консументів. А якщо не дати їм зиску, не булоби, здається, достаточного мотиву поступу, використування нових винаходів, нових метод і т. д., з окрема тому, що такий поступ звичайно сполучений з зиском. А може буде тоді вже на стільки соціяльного чуття що воно заступить індивідуальний інтерес. В кождім разі все вертається моральна проблєма.

[60]) Die Lehre vom Wert steht so zu sagen im Mittelpunkt der gesamten national-ökonomischen Doktrin. Fast alle wichtigen und schwierigen Probleme, zumal die grossen Fragen der Einkommens-

булася вужча нарада членів громади УСРП і прихильників. — Дня 24 жовтня відбулося **віче УСРП в Озірній.** На вічу було досить жіноцтва, бо п. Іванна Блажкевич мала реферат про завдання української жінки. — Дня 31 жовтня відбулися **повітові конференції УСРП в Сяню та в Станиславові.** — На 14 падолиста заповіджено **віче в Городиславичах, у Львівщині**

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Похід проти українського прапора.

Ужгородська »Свобода« пише, що **в** передодень 28 жовтня, як в день оснування чехо-словацької республики, із хати до хатя ходили поліцаї та намовляли людей, щоби виставляли тільки державний чехословацький прапор і щоби не важилися виставляти українського жовто-синього прапора. Були случаї, що де на українських институціях уже був біля державного прапора й український прапор, цей аґент взивав навіть і представників українських институцій, щоби зняли жовто-синій прапор. Справедливо замічає »Свобода«, що жовто-синій прапор був добрий 8 травня 1919 р., коли українські народні ради заявилися за прилукою до Чехословаччини, добрий був він тоді у Празі, коли сточленна делеґація закарпатських Українців заявила там рішення з 8 травня 1919. Тоді святочно перебрав віцеґувернер Еренфельд у прияві дочки президента Масарика жовто-синій прапор, як дарунок американських Українців і в імени республики обіцяв цему прапорові честь і пошану. А тепер у 7 році »свободи«, який-небудь низкий урядовець важиться бити цим по лиці ввесь український народ.

Українська мова й новий розпорядок.

Хоч розпорядок говорить ясно, що українська мова на Закарпатській Україні є урядовою, то з усіх сторін приходять жалоби, що Українцям видаються тільки чеські письма. Це робить навіть шкільний відділ.

»Свобода« просить пос. о. А. Волошина, щоби інтервеніював.

У справі неймenування українських абітурієнтів учителями на Закарп. Україні.

Коли відправляли 25 укр. еміґрантів, то казали, що роблять це тому, щоб зробити місце місцевим Українцям, а тимчасом прийняли 50 Чехів, а Українця ні одного.

ПОЛЬЩА.

Сойм.

Сойм скликують вкінці на 13 ц. м. Кажуть, що на найблизчому засіданні деякі соймові уґрупування зголосять внесення про введення в конституцію змін, що докладно означать термін »скликання« й »отворення«. ППС задумує здобути підписи на внесення щодо устійнення в конституції точної дати розпочатку буджетового року. Спір про це, чи »вставати«, чи »сидіти«, як відомо, поладнано вже так, що президент річи посполитої отворить сам сойм. Отворення відбудеться на замку. Який буде порядок праці сойму, це ухвалить конвент сеніорів.

Комітет знавців для справ народніх меньшин,

що його творять пп. Левенштайн, Василевский і Звежиньский, мав сходини 5 ц. м. Комітет мав передискутувати меморіял, виготовлений ще в часі урядування мін. Млодзяновского. Меморіял говорить про дальшу політику правительства супроти меньшин.

Не буде амнестії!

Польські часописи подали були відомість, начеб то правительство приготовляло амнестію для засуджених за політичні провини. Та міністер судівництва Сенніцкий заявив, що вісти про амнестію фантастичні. Скасують тільки розправи за політичні переступства на національному підкладі з перед 1922 р. Натомість у всіх округах прокуратори збирають матеріяли для евентуального предложення внесень на помилування. Сотки справ цего роду лежать у канцелярії президента річи посполитої й є в полагоді. Так внесено чимало процесів. Усі помилування полагоджувані на основі внесень прокуратора, натомість тексту закона про амнестію не опрацьовується.

Політична демонстрація сенату проти правительства.

Опираючися на декреті президента річи посполитої з 31 жовтня про скликання сойму й сенату маршалок Тромпчиньский завізвав комісію заграничню й фінансово-буджетову, щоб відбули засідання й вони відбули їх 4 і 5, хоч засідання ні сенату ні сойму ще не скликано. Уважають це демонстрацією маршалка сенату проти правительства.

ФРАНЦІЯ.

Сепаратистичний катальонський заговір.

У Перпінян переведено арештування. Воня є в звязи з викриттям заговору проти еспанського правительства. Загалом арештовано біля сотки людей. При арештованих найшли катальонські прапори. Арештовані є народностей еспанської, італійської та анґлійської.

Аґент фашистів орґанізатором катальонського заговору.

В катальонську справу вмішаний полк. Ґарібальді. Виявилося, що він є шпіґуном італійського міністра внутрішних справ. Він занимався орґанізуванням катальонського заговору, щоби так пізнати протифашистівських еміґрантів у Парижі й видати їх поліції. Загалом Ґарібальді одержав від фашистівських аґентів 400 тисяч лірів, з чого 100 тисяч призначено на спровокування катальонського заговору. Французькі часописи накидаються на Мусолінія й закидують йому, що орґанізував у Франції катальонський заговір, щоби поріжнити Францію з Еспанією й так коштом Франції спричинити італійсько-еспанське зближення.

Убивство французького конзуля в Китаю.

І Парижа доносять, що там наспіла вістка, що французький конзуль у Люнґ ЧавРобертс у часі переїзду самоїздом погиб убитий китайськими розбишаками.

АНҐЛІЯ.

Перед остаточною ліквідацією страйку вуглекопів.

На конференції в Давнінґ-Стріт заключено умову між представниками вуглекопів і власниками копалень. Зміст умови остає вт айні, поки не затвердить його кабінет. Кажуть, що договір предвиджує 7½-годинний час праці, допускає окружні умови й предвиджує в будучині націоналізацію копалень.

Повна перемога Лейбурпарті при громадських виборах.

Часописи зазначують, що вислід громадських виборів в Анґлії приніс повну перемогу робітницькій партії, що здобула стокількадесять нових мандатів. Цей вислід приписують настроям населення, який обжаловує правительство в проволіканні вуглевого страйку та в зрості дорожнечі засобів поживи. Після дотеперішних обчислень робітницька партія здобула 147 мандатів (втратила 8), независимі здобули 3 (втратили 34), консерватисти здобули 18 (втратили 68), а ліберали здобули 7 (втратили 55).

НІМЕЧЧИНА.

Одномандатові виборчі округи в Німеччині.

Міністер внутрішних справ предложив кабінетовій раді проект нової виборчої ординації та нового закону в справі меж віку виборців. Преект закона зміняє дотеперішні постанови конституції німецької держави, що признає виборче право всім горожанам, що скінчили 20 рік життя. Зміна виборчої ординації відноситисяме теж до знесення державних ліст та введення одномандатових виборчих округів.

РАДЯНЩИНА.

Новий курс загряничної політики Радянщини.

Сталін, що в обсаді загряничної політики йде щораз більше на право, признає ряд домагань правої опозиції як ґрупи Шляпникова й Медведева так і Сокольникова, спеціяльно налягав на номінацію Гінчука торговельним представником Радянщини в Анґлії. Гінчук є сторонником угодової політики й має, як думають, широкі взаємини з анґлійськими кооператистами,

---

й ріжняться заступники одної й другої струї також у розумінню капіталізму. Для заступників радикальної струї капіталізм се взагалі народне господарство, основане на мнимій продуктивности капіталу, що власне через сю брехню вихісновує чужу працю[61]). Представники посередної струї думають знова, що та продуктивність правдива (матеріяльно воно певно так і є) і тому капіталізм в їх очах се лише перевага капіталу над працею. І власне через сю перевагу присвоюють собі капіталісти частину приходу, котра належалаби робітникам[62]). Для перших є отже капіталом гріш, котрий »родить« гріш, т. є капітал є для них усе те, що грішми оцінюється і в наслідок суспільних відносин відбирає чужій праці заслужену платню як свою заслугу. Так вже в суті капіталу лежить лихва. Для других знова капітал се лише сирівці, машини й инші продукційні середники, капітал є отже сам по собі »законна і благодатна господарська сила«, капіталізм є для них лише перевагою тої сили і внаслідок сеї переваги присвоює собі капітал більше, ніж йому належиться. Теоретично ріжниця є суттєва. Тут є поле для наукових дослідів! Але і заступники посередної струї признають, що сучасна капіталістична система є »неприродна« і що в ній капіталісти не можуть збогачуватись інакше, як тільки незаплаченою або недостаточно плаченою чужою працею. Рівнож признають вони, що майже ціле суспільне питанне є власне питаннем »зиску«.

Соціяльний закон праці. Коли розглянемо все те добре, не знайдемо иншої відповіди й иншої помочи, як тільки соціяльний закон праці. Якщо теорія радикальної струї правдива — арґументи її без сумніву дуже поважні — тоді сей висновок цілком ясний: кождий прихід без праці є віднятий від чужої праці, а таких приходів у добре уладженім суспільстві не повинно бути. А колиб посередна теорія була правдива — що до ясности й льоґічної послідовности не мож її з тамтою порівнати — тоді булиби бодай більші приходи без праці »майже завсігди« неплачена чужа праця, таких отже приходів ані по тій теорії не повинноби бути. А приходи без праці може усунути лише соціяльний закон праці. Отже сей закон є суспільним постулятом. Чим менше буде людий, котрі жиють з чужої праці і чим загальнійшим стане закон, що кождий повинен жити з власної праці — (»хто не хоче працювати, нехай не їсть«) — тим здоровші будуть суспільні відносини. Соціяльний закон праці мусить отже в добре уладженій суспільности бути одним з перших законів.

Але як-же тоді мається справа з правом власности? Чи нема тут якоїсь суперечности?

(Дальше буде).

---

verteilung, der Grundrente, des Arbeitslohnes, des Kapitalismus greifen mit ihren Wurzeln auf die zurück. „E. v. Böhm-Bawerk", cit. Hohoff, Warenwert u. Kapitalprofit. Paderborn, 190 I.

[62]) Так розуміють капіталізм прим.: кардинал Marmillod, Decurtins, Balmes, Vogelsang, Hoff; у нас (Словінців) д-р Йос. Павліца в наведеній вже розвідці про суть капіталізму в Кат Огляді III. з 1899 р.

[62]) Так Antoine T. I., Garriguet, Lehmkul, H. Pesch, Cathrein, Biederlack, P. Weiss і більшість инших католицьких соціольоґів. І ще й я сам в моїй „Соціольоґії" (1910).

а в части й промисловцями. Гінчук у часі лютової революції був діяльним лідером меньшовиків й щойно в падолистовій революції пристав до більшовиків.

УГОРЩИНА.

Розвязання парляменту.

У політичних кругах думають, що парлямент розвяжуть у пятницю 12. ц. м., а нові вибори мають визначити на 16. грудня ц. р.

ЛИТВА.

Еспанський інфант королем Литви?

Із Риги наспіла вістка начеб у Ковні перебував два дни incognito еспанський інфант князь Астурії Альфонс. Кажуть, що цей побут був у звязи з покликанням його на литовський престол. Литовці сподіються так зєднати собі підмогу Еспанії проти Польщі в Союзі Народів.

ІТАЛІЯ.

Фашистівський терор.

По атентаті на Мусолінія переводяться в Італії численні арештування, а крім цего рішено припинити на необмежений час усі опозиційні часописи й розвязати всі партії, що виступають проти правительства. Заразом оповіщено текст проєктів законів, що вводять кару смерти за замах на короля, реґента, королеви, престолонаслідника й шефа правительства, дальше за військову зраду, за бунт та за підбурювання до міжусобиці.

ЖЕРТВИ

на „Христіянський Дім ім. св. Йосифа" у Львові зложили дня 7. падолиста 1926 р. на сходинах Т-ва отсі членки: Климко Мотря 5 зл. Дудрівна Анна 10 зл., Величко Катерина 100 зл., Бойко Параскева 10 зл., Лиса Юстина 10 зл., Ворона Марія 7 зл., Зьомбра Марія 7 зл., Ольшевська Магдалина 5 зл., Салівна Марія 5 зл., Горбань Анна 5 зл., Преведа Мелянія 5 зл., Глушко Марія 10 зл., Телевяк Ева 5 зл., Данчишак Юстина 10 зл., Саноцька Петруня 10 зл., Малинюк Анна 6 зл., Орячівна Марія 2 зл., Дячишин Марія 2 зл., Мруца Параскева 5 зл., Стасюк Катерина 2 зл., Дусканівна Анна 10 зл., Шеремета Анна 1 доляр, Юпінівна Варвара 5 зл., Льода Агафія 4 зл., Н. Н. 5 долярів. Разом **240 зол. і 6 долярів.**

НОВИНКИ.

Снігові в Чехії. Із ріжних сторін Чехословаччини доносять про снігові. В оломунецькій залізничній дирекції скорий поїзд застряг у снігах. Така сама доля стрінула й висланий на поміч рятунковий поїзд. Оба поїзди висвободжено щойно по 12 годинах

Відкриття покладів золота в Швеції. »Льокаль Анцайґер« доносить із Штокгольму, що в копальнях і полевих теренах у Норленді відкрили золото. Шеф шведського ґеольоґічного заведення ствердив, що головно поля біля Ґольнеті містять жили аресенових мідяних і золотих руд.

Великий землетрус дна Тихого Океану. Сейзмоґрафічна стація в Гогенгайм занотувала великий землетрус, що його огнище лежить на Тихому Океані в віддалі 14 до 15 тисячів кільом. Нотування трівали чотири години. Головний землетрус почався 26 м. м. в год. 5·50 рано й був такий сильний, що окромішні филі окружили кількакратно земську кулю й були кількакратно нотовані приладами сейзмоґрафічної стації.

Радіостації в Америці. В Америці на 28 міліонів домів 5 міліонів має свої радіостації.

Замахи в Росії. На центральнім комітеті російських совітів прочитано доклад, який представляє положенне комуністичної партії як поважне. В однім місяци серпни с. р. виконано тут 144 замахи, з яких 88 було звернених проти членів совітів. В 68 випадках замахи були смертельні, при чім убито 97 осіб. З увязнених замаховців покарано смертю 57 чоловік.

Ґіґієнічні відносини серед російських робітників. Після російських большевицьких часописів на 1.500 робітників, занятих у Вознесенській фабриці, 68 процент нездужає на туберкулу Робітники мешкають у вохких, непровітрюваних, темних і занечищених кімнатах, по десять до дванацять осіб разом. Між дітьми, обовязаними до школи, є туберкулічних 46 процент.

Новелізація закону про недільний спочинок. Представники жидівського клюбу конферували з міністром праці в справі знесення недільного примусового відпочинку для Жидів. Міністер запевнив, що закон про недільний спочинок буде новелізований, однак перед внесенням новелі до сойму правительство спитає про думку в соймових кругів, в цему числі й у Жидівського клюбу.

Підвишка залізничої тарифи. На основі ухвали ради міністрів, поданій державній залізничій раді з днем 1 грудня підвищать залізничу особову й товарову тарифу на 10%. У товаровому русі мають вилучити з цеї підвишки деякі товарові транспорти, призначені на експорт.

Нові стемплеві оплати. Після нового закона побиратимуть такі стемплеві оплати: від подань 3 ол., від кожної прилоги до подання по 50 сот., від рахунків, оплачуваних підприємцями, що мають промислові або торговельні свідоцтва 0.02 відсотка, від рахунків людей, що не мають згаданих свідоцтв, 1 відсоток і від плєніпотенції 3 зол. Крім цего рахунки до 20 зол. будуть вільні від стемплевих оплат. Стемплева оплата за векслі виноситиме до 50 зол. 20 сот., від 50 до 100 зол. 30 сот., а дальше від кождої сотки 30 сотиків. За поквітування стемплева оплата виноситиме 20 сотиків. Поквітування до 50 зол. вільні від стемплевої оплати.

Звільнений від військової служби платитиме податок. Військовий податок визначать уперш за податковий рік 1926, особам, що ставали до бранки в 1925 р. Платничі накази розішлють по 1 падолиста ц. р. Цей податок поберуть у виді основного податку, від осіб, що не платять інших податків, зглядно в виді додатку до державного доходового податку, від осіб, що платять цей податок. У першому разі податок виноситиме 10 зол. для перенесених до резерви, 20 зол. для призначених до служби в загальному ополченні з оружям, 15 зол. для признаних до служби в загальному ополченні без оружя, 10 зол. для признаних зовсім нездібними до військової служби. У другому разі податок виносить: 10 відсотків оплачуваного доходового податку для осіб перенесених до резерви, 20% для ополченців із оружям, 15% для ополченців без оружя, для зівсім нездібних 10%.

Зворот »сівного« зачету відложений до слідуючого року. Реченець платности т. зв. сівної позички, що її дав був державний Рільний Банк хліборобам, які потерпіли неврожай, продовжено до падолиста 1927 р.

Кілько в Польщі млинів. Загальне число млинів згуртованих у »Союзі польських млинарів«, виносить 11.763. У цему є моторових млинів 519, парових 667, водяних 4.118, вітряків 6.318. Найбільше млинів у Рівенщині (358), Опатівщині (268), Козєніччині (189), Кольщині (189), Несвежчині (175). Однак серед них переважають головно вітряки й водні млини. Найменьше млинів, та за це більше серед них парових млинів і моторових є в Холмщині 15, Плоньщині 6, Сейменщині 7, Бельщині і Біловежчині по 8 та Остроово-Ломжинщині 9.

Крадіж на почті в Варшаві. Оноді в вечірних годинах доконано в старому почтовому будинку при площі Наполєона в Варшаві, хоч почта була обставлена численними сторожами, великої крадежі. У складниці почтових значків переховував касовий урядник звичайно, по скінченні цілоденної праці, почтові гроші. Якийсь час цю кімнатку старанно замикали й печатали. В останніх днях печатування закинули. Оноді зложили в цій кімнатці в великій касетці 42.100 зол. Коли на другий день урядник пішов по касету, її не було. Невідомий злодій дороблением ключем або витрихом отворив двері й виніс її в невияснений спосіб. Небаром по викриттю крадежі повідомлено поліцію, що дозорець дому ч. 3. при Францішканській вулиці найшов касету, однак уже порожну. Як доносять часописи, поліції вдалося вже викрити злодіїв, це дві жінки, а саме танцюристка з данцінґу Олена Качоровска й Кекилія Закшевска. Як стверджено Закшевска удержувала близші взаємини з ноторичним злодієм і вломником Юліяном Стефаньским. Качоровска зрадилася цим, що запропонувала купно одному з біржевиків великої скількости почтових значків. У слідстві виявила вона, що її намовила до крадежі Закшевска.

Весна в падолисті. Оноді місцевостями, що лежать у долині Прута, Ворохтою, Микуличинем, Тартаровом аж до Делятина пройшла небувало сильна буря. Буря спустошила страшно околичні ліси, позривала біля 70 покрівель і перевернула 9 домів. Увесь час трівання бурі температура хиталася між 18 і 19 степенями Реоміра. По бурі настала така чудова погода й тепло, що дуже багато дерев починає цвисти та пускає нове листя. Пересічна температура в останніх трьох днях по бурі виносила 21 степенів Р. — Із Медіоляну доносять про великі повені в північній Італії (давнішому південному Тиролі), що безнастанно зростають. Місцевість Клявзен над рікою Айзаком зівсім відтяло від залізничого двірця, а цвинтар лежить під водою. У Мерані у хвилині, як валився міст переходило саме двох робітників, обвантажених дровами. Оба впали в воду та втопилися. Залізнича комунікація між Мераном і Боценом перервана й відбуваєтся тільки самоїздами. У місцевости Фляк увесь тартак забрали води. Дощ іллє безнастанно. — У Відні вдержується тепла температура, переважно погідно, від часу до часу пересуваються хмари. Зате в південних альпейських країнах падуть сильні дощі, головно в долині Іну та на Семерінґу. — В Англії панують тепер південні воздушні струї, теплі й вогкі. Температура виносить у полудне 10 степенів. Також у Німеччині термометер виказує біля 10 степенів тепла. — Сильні вітри, що віяли в південно-західній Франції, перенеслися на південно-східну область краю, та не мають тільки сили, щоби вплинути на зміну аври в середущій Европі. Коли устійниться тиша в тих сторонах, предвиджують спокійне, лагідне повітря в верховинських долинах та в верховині в сполуці з осінною мрякою.

Крадіж у квестурі ягайлонського університету в Кракові. Дня 30. жовня з каси квестури ягайлонського університету вкрадено 135.494 зол. Слідство виявило, що крадежі допустився слюсар Запюр Станислав із Вєлички, що адміністрував майном Зємяньского, квестора університету. До крадежі намовила його Навроцка, урядничка квестури. При її помочі підробив ключ і в 7. г. веч. пішов до квестури. Двері, квестури, як зізнає, застав отворені, й підробленим ключем отворив касу й викрав усі гроші, а опісля для змилення слідства уплянував влом, полишаючи фікційні сліди. Запюр пішов до Вєлички й там подбав про „алібі" для себе, а гроші замурував в недоступному місці. Притиснена виявила Навроцка, що крадіжи допустився Запюр за її намовою. У Запюра найшли замурованих 103 тисячі в банкнотах 500 і 100 золотових. Запюр твердив рішучо, що не рахував грошей. В дальшому слідстві признався квестор Зєліньский, що ще перед двома роками „позичив" собі з каси 20 тисяч золотих, яких доси не звернув. Про крадіж знав. Арештовано й Зєліньского.

Сім літ живе чистою водою. Панна Естреля, що живе в Беірі, в Португалії, від сімох літ живиться тільки водою, що зівсім не вплинуло відємно на її здоровля й вигляд. Із Лізбони й Кембри вибралися вчені, щоби розлідити це виїмкове явище в історії повздержности та пересвідчитися, чи тут є обманство чи дійсність.

Кожен обовязаний читати часописи. Це не в нас, а в Відні видав суд такий

присуд. А це з такої нагоди: Один громадянин стапув перед віденським судом обжалуваний за це, що не приміщується до найновіщого розпорядку магістрату, після якого кожен мешканець Відня, що віднаймає світлиці, мусить до 24 годин зголосити невинаняті кімнати в відповідному магістратському бюрі. Обжалуваний боронився, що зівсім не знав про такий розпорядок, хоч він був оповіщений зараз по ухваленні в усіх віденських часописах. — Суддя признав обжалуваного винуватим і засудив його на заплату кари в висоті 20 шілінґів із заміткою, що »кожен обовязаний читати часописи«.

Дописи.

Волосате, лютовиського дек., пов. Ліско. (Місія). В глухих горах Карпатах під самою чехословацькою границею, між високими полонинами лежить село Волосате, 65 км. віддалене від залізниці, а 90 км. від повітового міста. Мешканці цего села — се бідні, малоземельні, війною винищені Бойки, котрі тяжко борються з природою о свою егзистенцію.

Від 2. до 6. жовтня ц. р. відбулася тут місія. Вже від двох літ систематично приготовляв до неї вірних місцевий, світлий і ревний парох, о. Василь Трицецький. Провідником місії був о. Іван Тимчук, парох Беньової, звісний в турчанських горах з місійної праці, оден з лучших знатоків душі тутешнього Бойка. Проповідниками були оо. Йосиф Маринович, парох Кальварії, Йосиф Коленський, парох Телешниці і Іван Полянський, парох Смільника. Цілий час місії — се торжественне свято для парохії. Погода чудесно спріяла.

І в часі місії сталося щось надсподіваного у тій парохії. Тверде, камінне серце Волосатця, до котрого досі кромі Жида, ніхто не мав доступу, тепер за Божою ласкою під впливом торжества і місійних наук, почало мов під лучами весняного сонця таяти, почало зворушуватись. Передовсім повні тепла і сердечности проповіди золотоустого о Мариновича розтопили цілковито ледові серця

Вже першими проповідями нарід був так зворушений, так зелектризований, що через цілий час місій від вчасного ранку до пізної ночи окружав маленьку, стареньку церковцю, забувши цілковито про їду, родину і господарство, жадний слова Божого.

А вже правдивою нагородою для о. пароха і оо. місіонарів був день 6 жовтня [закінченнє місії], коли то на високій горі коло старенької церковці, серед старинних високих дерев вчасним ранком, зібралася майже ціла парохія

Після соборової Служби Божої відбувся у взірцевім порядку похід з місійним хрестом довкола церкви. Серце радувалося на вид кількатисячної товпи народу, що в послідне окружав оо. Місіонарів і других оо. Кондеканальних, [які з о. Деканом на закінчення місії тут прибули], щоби ще раз почути послідну місійну проповідь під хрестом, виголошену о. Провідником **„о витревалости в добрих постановленнях, зділаних в часі місії“.**

Серце радувалося, коли бачилося радісні лиця тих людей, що живуть у тяжких умовах, яких життя тверде, але яких серця добрі й незіпсовані. Неодному очи зайшли слезами, коли згадав своє дотеперішне життя, неоден готов був всьо віддати, щоби лише на будуче не утратити тої ласки Божої, яку принесла йому св. місія. В почуттю вдячности пращав нарід оо. Місіонарів по скінченій місії.

Гарний початок зробила місія. Нехай кинене зерно принесе плоди, а місія нехай скріпить працю ідейних одиниць і поможе їм піднести гірське населення для добра Церкви і народу. **І. П.**

Трушевичі, пов. Добромиль. Поклик до всіх свідомих селян! В однім з сегорічних чисел часопису „Волі Народа“ появилася допісь, якою зроблено тяжку кривду нашому так дуже заслуженому парохови о. Йосифови Мариновичеви. Розуміється що ніхто з села не писав, бо всі любимо і високо цінимо нашого провідника о. Мариновича. І власне та наша любов, є доказом що той чоловік дійсно заслужився, бо наше селянство досвідчило на власній спині „хто ему стрик, а хто колом в бік«. Наше селянство слідило пильно працю своїх провідників в воєнній і повоєнній хуртовині і неодного жде прикра несподіванка коли він виступить замаскованно в рожевих надіях між народ. Віримо також, що весь загал знає, як працює о. Маринович і що похвали не потребує, бо похвала без діл у нас перевелась і ніколи не вернеться. Однак кривда заподіяна о. Мароновичеви переконує нас, що зло закрадаєся по наших селах не лиш у нашім повіті, але се загальне явище всюди. Коли лиш заговорять часописи про вибори, вже рушаться ріжні гієни, яких одинокою задачею — плювати на щирих робітників. Братя селяни! Возьмімся до купи і гонім від себе людий, котрі стали дезертирами в рядах щирих робітників на запущеній ниві а котрі тепер наче круки виринають понад трупами на поживу, які ширять деморалізацію та паплюжать ідейних наших робітників Ми вже досить терпіли по тюрмах, досить нужди між нами, та ще більше лихо буде як візьмуть верх киринники! Читаймо щиро-народні часописи, які несуть між наші стріхи правдиву любов до всего рідного, що не кормлять нас плюгавством а подають здоровий корм народови. Гляньте кругом себе, ще не погоїлись повоєнні рани, гоніть безпощадно руйників, скріпіть працю щирих одиниць, єднайтеся в товариство чесне, а тим самим доля нашого народа воскресне.

Громадяне.

З Гуцульщини. (Велика буря). Дня 22. жовтня десь коло год. 3. з рана, навістив наші околиці над Білим Черемошем дуже сильний вихор, що тревав до білої днини. Горі видко було чисте місячне небо зоряне, а землею гудів-скавулів оркан в такій силі, що найстарші люди сего не тямлять. Слабенькі гуцульські криші хат, що не могли ніяк опертися сему грізному явищу природи, цілі стоги з сіном зі обороги і скупенькими засобами вівса і ячменю — усе те порівала сильна струя бурі, що далеко по високих шпилях і непроходимих ярах розносила людську працю. Верхами дув правдивий гураґан з такою многократною силою, що рвав за собою зимарки, себ то будівлі призначені для гудівлі худоби зимою. Велика часть господарського і камерального ліса представляється сегодня мов стятий зруб, бо грубезні смереки гураґан вирівав з корінням і метав ними мов паличками. Особливо потерпіли села верхові: Голови, Перехрестне, Стебні і часть рікових сіл від Гриняви по Розтоки Залякаиий нарід з тревогою жде, що принесе будуче завтра, уважаючи сегорічні удари атмосфери за дійсний Божий допуст за зневажання Божого Закона.

Коли зробити маленьку пригадку небувалої доси повени в літі над Білим Черемошем, з її катастрофальними наслідками, мається теоретично досить докладний образ прикрого економічного стану у Верховині, якого при моральній депресії місцеве населенне ще ніколи не переживало так гірко. *Свящ. М. Ґіль.*

Нові книжки і видання.

„Приятель Господаря“ ілюстрований господарський календар на 1927 рік. Рік видання другий. З додатком **„Практичний господорський порадник“.** З багатьма малюнками в тексті. Уложили найвизначніщі українські аґрономічні сили з участю „Спілки Українських Аґрономів“. За редакцію аґр. *Є. Архипенка.* Видавництво „Сільський Світ“. Київ-Львів 1927. — Це не звичайний собі календар, а дуже пожиточна книжка не на один рік, а на завсіди. У ній найде кожний господар багато добрих порад та поучень. Цей календар із господарським порадником повинен бути настільною книжкою в кожного господаря. Календар цей дістане в кожній українській книгарні, або в редакції часопису **„Сільський Світ“, Львів, Собіського 32.** Ціна календаря 3 зол. 50 сот, без почтової пересилки. Сторін 240 вел. 8⁰.

Wacław Zajikyn. **Chrześcijaństwo w Europie Wschodniej** od czasów apostolskich do księcia Igora Starego. (Le christianisme en Europe Orientale dés les temps apostoliques jusqu'au milieu du X-me siècle). Warszawa 1926. стор. 30, 8⁰. В першому розділі говорить автор про відомости про християнське місіонарство й поширення християнства в Східній Европі I—III столітті по Хр, а дальше про християнство в Сх. Европі в IV—VI. століття та в століттях VII. і VIII та в 1-ій пол. IX., опісля в часах князя Оскольда в київському князівстві. На кінці говорить про поганську реакцію в київській державі за князя Олега. — Вже із самого змісту бачимо, яка цікава ця невеличка книжечка. Довідуємося з ньої, що християнство ширилося на Україні вже від апостольських часів, тільки безнастанні напади диких орд не давали християнству довго поширитися так, щоб стало пануючою вірою. Сталося се, аж за Володимира Вел. тоді, колу він зєднив під своїм скиптром всі українські землі й забезпечив їх перед нападами диких орд.

М. Рубакин: Оповідання з царства звірів Переклав на українську мову Микола Кокольський Львів. Накладом Михайла Таранька 1925. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві стор. 136 вел. 8⁰. У книжці понад сто образків із життя звірят. — Книжка дуже займава. Прочитає її з зацікавленням і дитина й старший. Дуже надається до шкільних бібліотек, а також до читальняних. Ось зміст книжки: 1. Як звірята спасають себе від голоду, зимна, посухи й спеки. 2. Як звірята працюють та добувають собі їду. 3. Про ріжні справи в царстві звірів, про війни й завоювання. 4. Як звірята уладжують собі домівки й піклуються своїм потомством. 5, Як звірята мандрують і ін.

Гриць Дикий-Диченко, дяк. Дяки і спів церковний колись а тепер. Львів, 1926. Накладом редакції „Дяківських Відомостий“ стор. 24. 8⁰.

Місіонар Пресв. Серця Ісусового. Річн. XXIX Лист 11. за падолист 1926. Редакгор О. Плятонід Філяс ЧСВВ.

Біблійний Катехизм християнсько-католицької релігії для вселюдних шкіл. Уложив свящ. **Іван Рудович,** катехит і професор державної учительської семинарії у Львові. Львів, 1926. Накладом видавництва шкільних книжок. Ціна оправленого примірника 2 зл. 60 сот. Ст. 184.

Відомий автор релігійних шкільних підручників для народних шкіл, о. Іван Рудович, обдарував нас своєю новою працею. Найновійший підручник призначений для III. і IV. кляси народних шкіл. Як вказує вже сам заголовок, є се получення катехізму з біблійною історією. Під сим оглядом ідуть наші катехити за приміром своїх західних товаришів.

Уклад „Біблійного Катехізму“ гарний, проглядний й займаючий. Оден стиль недомагає. Ось пр. перший уступ: „Господар оре й засіває ниви, щоби л ю д е (!) мали хліб“. Або дальше: „...Він сотворив й удержує нас, щоби ми пізнавали (кого?) й вірили в Нього .“ і т. д. Таке хромання на кождому кроці. Як на народну школу то підручник писаний також дещо за трудно. Дефініція пр. обявлення й св. Письма (ст. 4, питання 2 і 3) — за трудна. Те саме треба сказати про дефініцію Бога (пит. 10) і богато инших дефініцій.

Не маємо заміру подавати подрібного виказу недоглядів чи помилок. Се завелоби нас задалеко і на се місце не в „Новій Зорі“. Та всеж таки звернемо увагу бодай на деякі — на нашу думку — промахи. І так пр. на ст. 6. поданий спосіб, як робити на собі знак св. хреста. Сей спосіб дещо відмінний, як подавали й подають инші підручники і як наказує традиція й практика. — На ст. 157 є уступ про „Успеннє Божої Матери“. Виглядалоби, що сей уступ, як всі попередні й слідуючі, се витяг зі св. Письма. Тут конечна відповідна увага. — Впадає в очи, що в цілім підручнику нема українського тексту Господньої молитви. Добре булоби уживати замість слова: „член“ — слово: „часть“.

Своїми увагами не хочемо зовсім зменшувати вартости підручника о. Івана Рудовича. Навпаки, ми признаємо, що „Біблійний Катехизм“ се цінний вклад у нашу вбогу релігійно-шкільну літературу.

Із біржі

Львів, 11. падолиста 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·01—	9·02	зол.
Доляри кан.	8·93—	8·94	„
Кор. чеські	0·26—	0·26·5	„
Фран. фр.	0·27—	0·28	„
Фран. швайц.	1·73—	1·74	„
Фунти штер.	43·59—	43·60	„
Ліри італ.	0·37—	0·38	„
Шіл. австр.	1·26—	1·265	„
Нім. марк.	2·13—	2·13·8	„

Оголошення.

Найкраща книжка, яка досі появилася в українській популярній літературі, є безперечно твір

М. РУБАКИНА

під заголовком

„Оповідання з царства звірів“

в укр. перекладі **Миколи Кокольського.**

Книжка числить 8 арк. друку вел. 8-ц., а її зміст прикрашує 101 дуже інтересних образків. Кожда Читальня, Школа і Кооператива повинна зараз купити цю книжку для своєї бібліотеки. В руках кождої грамотної людини повинен найтися цей прехороший твір найвизначніщого російського популяризатора знання.

Ціна книжки 3 зл. (з пересилкою 3·60 зл.)

Жадайте по всіх укр. Книгарнях. Головний склад:

Накладня МИХАЙЛА ТАРАНЬКА, Львів, вул. Зіморовича, 3.

У Видавництві свящ. кооперативи

„Власна Допомога“

можна набути:

а) **УСТАВ ЦЕРКОВНИХ БОГОСЛУЖЕНЬ НА РІК 1927,** о. О. Горчинського **á 3 зл.**

б) **ШЕМАТИЗМ ГР.-КАТ. ДУХОВЕНСТВА ЛЬВІВСЬКОЇ А.-ЕПАРХІЇ НА Р. 1927.**

в) **БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ** о. С. Біленького ілюстр. учебник релігії для I. і II. кл. нар. шкіл, **á** 1·25 зл.

г) **НАУКА ВІРИ** тогож, учебн. релігії для III. кл. нар. шкіл (Символ віри на бібл. оповіданнях з ілюстраціями Доре), а 2·50 золотих.

д) **КНИГА ПСАЛЬМІВ** (Псалтира) в укр. перекладі о. д-ра Я. Левицького, **á** 2·50 зол.

При гуртових замовленнях значний опуст.

Кооперат. „Власна Допомога“

Львів, вул. Корняктів 1/II п.

Чекове конто: ч. 153.299.

Замовляти можна також через Адміністрацію „Нової Зорі“.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 45. (Należytość pocztowa zapłacono ryczałtem) Львів, 21. падолиста 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „НОВА ЗОРЯ" Львів, вулиця Сихотуська ч. 39 а.

Конто почт. щад. Краків ч. 405.867

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляра або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орган Української Християнської Орґанізації.

З М Німеччина та її відношення до европ. Сходу. — Послухаймо й другої сторони. — Борці за віру на Сході (фейлєтон). — Із церковно-релігійного життя. — 20-ліття учит. семинарії СС. Василіянок у Яворові. — Етичні ідеї в соціольогії (фейлєтон). — В обороні Впр. о. Еп. Йосафата Коциловського. — Політичний огляд. — З життя наших католицьких товариств. — Новинки. — Дописи. — Нові книжки й видання.

Німеччина та її відношення до европейського Сходу.

В послідних часах особливо під впливом розчарования Льокарном помічується в Німеччині велике заінтересования питаннями Східної Европи. Це заінтересования не має покищо одностійного характеру — а міняється відповідно до партійної точки погляду на ці справи. Брак одностайности спричинений рівнож і хаосом, який покриває схід Европи і в якому орієнтуватися не є справою так легкою. Помітна тільки інтензивність заінтересования, яка росте з дня на день, а в парі з ним поглубления відомостей і знання східних відносин. Цілий ряд інститутів і часописів посвячених є саме цій справі.

З поміж ряду публікацій замітною є поява книжочки барона Мантеффель Ратсданґен під заголовком „Deutschland und der Osten", яка вийшла вже другою відбиткою часопису „Deutschlands Erneuerung"*).

Книжка замітна передовсім тим, що писана знавцем східних відносин, курляндським бароном, який довгий вік свій перевів під колишньою російською імперією — і тому власне відзначається дещо відмінними поглядами від загально тепер поширеного відношення Німеччини до Сходу Европи. Книжка ця має тому більше документальне значіння — бо не є писана в дусі якихсь відорваних міркувань — а носить на собі пятно життєвих спостережень і обсервацій.

Але для нас особливо має вона своє значіння. Має своє значіння тому, що ми повинні з напруженою увагою слідити за всім тим, що торкається питань Східної Европи. Тому не від річи буде, коли познакомимося коротко з її цікавим на кождий случай змістом.

Два основні твердження є вихідною точкою цілої книжочки, які скріплені і розвинені рядом фактів із політичної минувшини Німеччини і її відношення до східноевропейських питань.

1) Російська імперія підлягла остаточному розкладови і не можливим буде її в цілости відбудувати.

2) Відбудування Росії не лежить в ніякому разі в інтересі Німеччини; противно в інтересі німецької справи лежить недопущення до відбудови російської імперії.

Російська імперія, в її новочасному виді сотворена Петром Великим, все була грізним східним противником Німеччини. Німецька політика минулих століть стояла під гнетом російського Сходу. Бісмарк шукав передовсім порозуміння з Анґлією не з Росією. А перевагу її російські впливи умів все зручно параліжувати.

В нинішну пору Росія позбавлена своєї провідної верстви, яка була у своїй більшій части германського походження, стала ще небезпечнійшим соперником Німеччини. Тому для Німеччини не є бажаним відбудування цілости Росії, що може знову вийти на користь Франції. Чи не лежить в інтересі Німеччини робити саме це, що є противне французьким бажанням? — питає автор.

Натомість великим здобутком війни уважає автор розбиття великої російської імперії з тої причини, що Схід тепер стоїть отвором для Німеччини. Отже і барон Мантефель орієнтується на европейський Схід, але на европейський Схід вільний від гнету великоросійської імперії Петра Великого і його наслідників.

Але в чім проявляється та відмінна східна орієнтація, яку уважає автор властивою історичною місією Німеччини?

Історичною є тенденція посування німецької аґрарної кольонізації з Заходу на Схід. Цю тенденцію стрічаємо в кольонізаційній політиці Фридриха Великого або в політиці Бісмарка супроти Польщі. Будучність Німеччини не лежить на морі (слова Вільгельма), не лежить в її кольоніяльноморській інтернаціонально-торговельній експанзії — будучність Німеччини лежить в континентальній політиці доби Бісмарка.

Два шляхи до вибору має політична німецька думка. Один це підтримування континентальної могучости Німеччини з перевагою хліборобських інтересів, з піднесенням хліборобського стану, з сухопутним військом і східною політикою предків себто аґрарною кольонізацією північно-східних балтійських провінцій — політикою яка дає можливість порозуміння з Анґлією.

Другий шлях — се розбудование Німеччини в промислову державу, побільшення фльоти, поширення заморських кольоній, політичний союз з Росією, який з природи річи буде звернений проти Анґлії. Сей другий шлях потягає рівнож за собою всі небезпеки промислової держави (пролетаризацію, ослаблення німецької раси, інтернаціоналізм, капіталізм ітд.).

Автор рішається за першою концепцією. Він уважає, що Німеччина не може видержати англійської конкуренції, що розвиток Німеччини як держави промислової дразнить Анґлію і що саме це було причиною англійської ворожнечі в часі світової війни. З другої сторони ця політика є чужа історичній традиції, історичній місії Німеччини. Натомість Німеччина з чисто континентальними, аґрарними інтересами ніколи не може стати конкурентом Анґлії. Але також кольоніяльна експанзія Німеччини на Сході Европи не противиться інтересам Анґлії. Противно зноваж реституція Росії Німеччиною стає небезпекою для Анґлії, яка в великій Росії бачить загроження її власних інтересів на далекому Сході. Політика Німеччини повинна бути звернена на східні окрайні держави (Ранштатенполітік), бо тільки таким відверненням природної німецької експанзії з Заходу на Схід Анґлія тратить на Заході небезпечного конкурента. »Дайте нашій праці, нашому хотінню иншу ціль, дайте нам замість машин наш старий плуг і замість заморських кольоній наші старі кольоніяльні краї на суші в східній Европі дайте нашій здушеній і пригніченій національній силі вентиль на Сході...« — каже автор...

Але і російська політична гадка від доби Петра Великого не йшла природним шляхом і забула на її питому ціль: на поширення російської культури на Сході, а не на Заході. Вона була звернена на Захід, де вона вміла тільки нищити і руйнувати, а забула на свою властиву задачу: кольонізувати азійський Схід. Катастрофу цеї політики ми переживаємо нині, де Росія, зрозумівши небезпеку такої політики через пересунення столиці з Петербурга в Москву відвертається знова від своєї европейської політики на Схід...

Вкінци автор звертає увагу, що через винищення провідної арійсько-германської верстви в Росії взяли гору монгольські елементи. З часописей чуємо, що до Росії прибуває місячно 40.000 Китайців. Вони імміґрують до Росії тому, що Росія сама вже нині в стані монголізації. І чим сильнійший буде монгольський елемент в Росії, тим сильнійшою буде його аґресивна тенденція на Захід.

Росія в такім поступаючім процесі монголізації не зможе ніколи опертися новій монгольській навалі, яка подібно як в середновіччу може залити Европу і знищити її арійську расу та культуру. Ту небезпеку може параліжувати тільки посунення німецької кольоніяльно-хліборобської кольонізації на Сході (в першій мірі балтійських провінцій). В 1241 р. зломили німецькі полки навалу монгольських орд під Ліґніцою — але межи 1230—1280 роками наступив німецький протинаступ через кольонізацію балтійських провінцій.

Ось в чім лежала і лежить велика історична місія німецької нації...

Такі є коротко схарактеризовані погляди Мантеффеля про відношення Німеччини до східної проблеми. Його східну орієнтацію піддержують історичні факти, які він наводить.

Бракує тільки одного: узгляднення українського питання, питання, яке тисячми питками звязане зі всіми виводами автора.

Чи-ж не доповнюється цей образ схід-

*) Часопис виходить при співучасти відомих істориків б. Фон. Бельова, Чемберлєна, Гартмана, Дітріха, Шеффа і др.

них відносин майже без застережень саме історією Київської Руси і Козацької України? Чи-ж і історична місія цих-земель не лежала в посуненню цивілізації плуга і европейської осілої культури на Сході в сталій боротьбі зі східним кочовиком?

Але разом з тим отвирається незвичайно важна — але до тепер на жаль занедбана — наша задача. Лежить вона в тім, щоби питання, які торкаються минувшини і теперішности наших земель передавати і виясновати тим, — які по духу нам близькі ступають тими самими шляхами, але про нас і судьбу наших земель не з їхньої, а з нашої вини за мало знають.

Задача незвичайної ваги і гідна напруженої уваги. Сподіймося, що в найблизшому часі занедбане надолужимо.

*

Подібно як на всіх ділянках громадсько-суспільного життя у нас мусить наступити (коли бажаємо вилічення наших недуг а не невилічимости) основна переміна в способі думання, так і на поли зовнішньої інформації треба буде фундаментально змінити дотеперішні методи.

Інформація у нас це була галаслива націоналістична пропаґанда. Отже щось наскрізь неґативного, побудованого на хвилевій емоції, на подразненню почувань, які піднімалися часто до гістеричних пароксизмів плачу...

Розуміється, що такою інформацією можна осягнути те саме, що для неї є характеристичне: хвилеву, скороминаючу емоцію. Але про тревалі основи інформації про наші конструктивно-державні, позитивні цінности в нашім минулім і в нашій сучасности — про ті мало хто думав.

Не треба дивуватися отже, чому — помимо досить сильної пропаґанди — наслідків її ми не бачимо. І так довго наслідків її не будемо бачити, аж методи її не перейдуть з неґативних в позитивні.

Унів. доц. Др. В. Залозецький.

Зєднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ"!

Послухаймо й другої сторони!

Часопис „Діло" з 31. жовтня 1926, ч. 242 подає: „В пятницю 29. жовтня ц. р. відбулись надзвичайні загальні Збори Дяківського Товариства, або иншими словами з'їзд дяків з цілого краю. На порядку нарад одна точка — поправа дяківської долі. Ми звертали увагу на сю справу (пише Діло), апелювали до громадських почувань нашого духовенства, щоби воно заспокоїло слушні вимоги дяків зараз „brevi manu", у власному кругі ділання..."

Не бере „Діло" під розвагу, чи священникови вільно так легко з парохіяльним маєтком поступати, бо тут ходить головно про поле, а се є виключно призначене для удержання пароха (лиш декуди є поле і для дяка). Зрештою, наколиб се було вільно, то річ певна, що великодушний наш Митрополит бувби се давно зділав. Вислали депутацію до тернопільского воєвідства — тай нічого не зискали, бож і воєвідство не може наділювати дяків ерекціональним полем.

„Зміст усіх без виїмку промов і рефератів, зложився на один великий акт обвинувачення проти духовенства і проти церковної єрархії", — але за що, питаємо, обвинувачують? чому як раз духовенство? „Дяківський стан (каже „Діло") потрібний нині не тільки для гр.-кат. Церкви, але й для українського народу". З сего слідує, що сю долю мож поправити спільними силами, що дай Боже, алеж бо громадянство в великій мірі ставиться неприхильно до долі дяків. Духовенство усильно старається і накликує вірних громадян до складання роківщини дякам — та чи все всюди тут в порядку? — а дяк потрібний священникови, але передовсім Церкві і громадянству. Щож можуть дати церкви, як їх доходи не вистарчають на конечні потреби, як світло, кадило, олива, вино, — тут і там відзиваються голоси не давати на тацу — „бо священник, мовлять, має — а Церква їсти не хоче". — Громадянство не хоче нічого давати, ані роківщини, ані за треби (як за похорон, шлюб, служення до Сл. Божої, при виводі, хрестинах, парастасі, благословеннях і т. п.), звичайно душпастир ділиться з дяком сам як може, а наш громадянин обіцює „колись, — щось" і на тім кінчиться, бо обіцянки часто не додержує. Вправді дяк дякови не рівний, всеж таки наколиб громадянство розуміло річ, зрозуміло потребу дяка для Церкви, цінило його працю і все відповідно винагороджувало, то причинилобися в великій мірі до поліпшення їх долі. (В Америці дяки не мають поля, а вірні удержують Церкву і її слуг).

Відповідаю словами „Діла": Нехай ширші кола громадянства, а навіть ті наші установи і партії, яким лежить м. и. і „добро нашої Церкви", подбають також побіч духовенства про поліпшення долі дяків — і не стають там, де видаються лиш акти обвинувачування духовенства часто безпідставно, — уживаючи таких пікантних висловів як furies episcopalis („Діло" з 28. жовтня ч. 239) і т. д. і не роблять закиду духовенству виключно за те, що в церковній ділянці не все в порядку, беручи під увагу одні тільки т. зв. Schattenseiten (темні сторони). Домагання дяків суть: а) негайне заосмотреннє землею — (тут камінь претковення!) — а що буде з дяками, що служать Церкві, при якій поля нема? чим їх вивінують? б) Забезпечення дяків і їх родин на випадок недуги, немочі та старости. І тут домагання ставлять до духовенства, яке на случай недуги своєї чи рідні само не має забезпечення. в) Вивінування їх освітою. Чи той обовязок має сповнити священник — чи посилати дяків до шкіл, — а може і дяківські діти, якщо малиби бути їх наслідниками, то трохи за далекосягаючі вимоги нині, де много священників своїм власним дітям освіти дати не може, і біда матеріяльна заглядає в стан священичий, та сего ніхто знати не хоче.

„Жалко, що тим разом не було на Зборах представника консисторії — „кінчить „Діло". — Видно, що не мало воно добрих інформацій. Поминаючи вже те, що запрошеннє до консисторії прийшло після Зборів, на Збори проте приїхали: о. крил. Томович і о. сов. Туркевич. Не їхня була вина, що відійшли вони ні з чим, та що не було кому розяснити, що тих всіх домагань дяків нині духовенство при найщирійшій волі само ніяк сповнити не є в силі.

о. М. В.

КОНРАД КІРХ Т. І.

Борці за віру на Сході.

6. Прогнаний у пустиню.

Від часу до часу серед спокою лунало щось наче военна сурма. Констанса, Атанасієву опору, вбив (350) Франк Магнетій. Тепер залежало все від Константія, а Константій дався знову аріянським епископам настроїти проти Атанасія. Правда, давав він йому, поки Магнетія не повалили остаточно, з політичних причин, ще спокій. Він запевнив його навіть письмом, що ніколи вже не скинуть його з епископського престола. Це змінилося одним махом, як упав Магнетій (353). Цісар вимусив на двох соборах в Арлес та Медіоляні (353 і 355), що західні епископи засудили Атанасія. Тільки не багато було таких епископів, що не злякалися, коли цісар добув меча. Вони мусили піти в заточення. Папа Ліберій, наслідник Юлія, пішов бідувати в Берею, більш як столітній Гозій із Кордови в Сірмію, Ілярій із Поатіє в Фригію. Їх доля стрінула й Євсевія з Верчелі, Діонісія з Медіоляну та безоглядно правовірного Люціфера з Каліярі.

Потім підходили вороги щораз близче й близче до своєї мети. Насамперед мусили позбавити Атанасія в Єгипті всякої підмоги. Тому видав цісар до всіх тамошніх епископів приказ, щоби зірвали всі звязки з Атанасієм. Вкінці виступили з ударом на нього.

Було це зимою 356 р. Прибули тоді цісарські нотарі в Олександрію, щоби хитрощами вивести Атанасія з міста. За ними прибув »дукс« (себто начальний вождь провінції) Сиріян із військовою силою. На вулицях грозило вибухом народнього гніву. Сиріян дав заспокоюючe запевнення. Прийшла ніч 8 лютня. Народ сторожив. Аж нараз появився Сиріян із військом. Із голими мечами наперло військо, позасували двері й ударили на товпу. Епископ знав, що ніякий капітан не кидає корабля, що потопає, поки не вирятуються всі. Спокійно велів він діяконові почати 136 псалом, на що наром мав відповідати: »Бо в вічности царює Його милосердя«, а потім приказав, щоби всі розійшлися до своїх домів. Уже продісталися кати до престола, тоді взяли деякі черці й духовники його між себе й вирвали його з юрби вбийників.

Треба було сили й багато намови, щоби спонукати непохитного епископа оставити епископську столицю. Не зі трусливого жаху послухався він тут, як це з глузуванням закидували йому вороги. Справедливо відповів він, що не слід випереджувати призначення долі й віддаватися в руки ворогам. Саме в утечі виявилася тут кріпка відвага. Він мав іще дальше терпіти й боротися, його завдання ще не було покінчене. Він мусів рятуватися з цих засідок, як Мойсей вихопився з рук Єгиптян, щоби своїому народові провідником стати.

Від цеї ночі, здавалося, скоро зісунуть Церкву на край пропасти.

У кругах вірних говорили про це з простягненими руками й слізми, що добрий отець є в пустині. А він подумав тимчасом про це, щоб знову виправдатися особисто перед цісарем. Та як він поволи наближався до моря, вразила його страшна вістка про насильне зірвання заходу з ним та з нікейським собором. А з Олександрії доходили до його вух вісти, що кров заморожували в ньому.

Коли на Великдень вірні молилися на опущеному майдані біля кладовища, ударив на них відділ вояків. Вони порубали святі дівиці й викинули їх ще дріжучі тіла собакам.

Потім відібрали бідним людям їх церкви серед страшних жорстокостей.

Опісля прийшло до цеї страшної образи Божої в церкві ad Caesareum, де один молодий розпустник усадовився на епископському престолі та співав сороміцьких пісень, де розторощили вівтар і престіл та спалили на дворі перед ворітьми, де погане раділи з глумом: »Константій поганин, а Аріяне за нами!«

І дальше довідався гонений, як скрізь у Єгипті прогоняють епископів, а на їх місце осаджують Аріян і поган. А накінець іще, що в його улюбленій Олександрії Григорій, ласий на зиски, жорстокий світовик промостив собі кровю шлях до епископського престола.

Усі ці Йовові вісти доходили скоро одна за одною до нещасного втікача. Вони роздирали його серце, та не зігнули його. Він не міг потішати й покріпляти свойого стада й християнського світа особисто, та міг писати. Його письма стали тепер його оружям. Хто дожидає цвітів та гарно різблених гадок, цей може їх не читати. Хто однак шукає правди й останніх основ і спонук цих памятних боротьб і хто бажає просякнути глибокою любовю до Церкви й до нашого Господа Ісуса Христа, цей хай бере їх. Зачинаємо горіти, коли беремо їх у руки.

Передусім мусив він покріпити братів. 356 р. видав він славутнє »Окружне послання до епископів Єгипту та Лібії«. У цему письмі з павлинською силою відтягає він їх від Аріян: »Ніщо не спонукає нас розстатися з любовю Христа, хочби нам лже-

З церковно-реліґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Новий посол републики Перу при Ватикані.

Є ним д-р Елєодор Ромеро, котрий 19 X. ц. р. був прнятий св. Отцем на окремій авдієнції.

Папа про мучеництво й послух.

На тему мучеництва й послуху виголосив недавно папа Пій XI. знамениту промову до французьких паломників, які прибули до Риму з нагоди канонізації мучеників великої французької революції. Згадуючи про геройство численних мучеників революції, взивав папа до їх наслідування. Очевидно, не кождий має нагоду проливати свою кров за віру. Але кождий може стати правдивим мучеником в инший спосіб а саме, коли буде старатися, щоби між його вірою і життям була як найтіснійша згода. Це буде мучеництво терпеливости, витревалости, самовідречення, підвладности, любови ближнього, прощення обид, послуху і т. д. При кінци згадав папа з радістю про заяву послуху Церкві французької молоді, згуртованої в орґанізації »Французька акція«.

ПОЛЬЩА.

Проти цивільних вінчань і розводів.

Оден польський популярний часопис »Ґазета Сьвйонтечна«, що виходить у Варшаві, помістив був недавно відозву проти цивільних вінчань і розводів, взиваючи своїх читачів до надсилання в тім ділі протестів. На цю відозву прийшло до редакції понад 40.000 підписів проти згаданих реформ. Як на оден часопис, то доволі богато.

ФРАНЦІЯ.

Загроза католицькому шкільництву.

Правительство проектує завести »єдину« школу, до котрої малиби обовязок ходити всі діти. Цим чином є загрожене ціле католицьке, передовсім середне шкільництво.

Католицькі віча.

В Франції відбуваються тепер великі католицькі віча, в яких беруть участь тисячі католиків. Недавно відбулися дорічні збори Ліґи для католицької оборони в области Саар; на зборах явилося 20.000 людей. Славний бесідник, о. Донкер, застерігся проти заміту, будьто католики управляють фашизм; вони стараються тільки примістити Бога в належному Йому місци. Ґенерал Кастельну взивав до солідарности, запевняючи, що тільки через сильну орґанізацію можуть католики стати побідниками у боротьбі. Передовсім слід розбудувати католицьку пресу і бойкотувати такі часописи, що на нас накидаються.

Магометанська святиня в Парижі.

Французьке правительство допомогло магометанам збудувати в Парижі святиню. Тепер ідуть заходи, щоби оснувати також магометанську духовну семинарію. Паломники з Мекки мають на французьких кораблях вільний переїзд з Альжиру і назад. Такі згляди для магометан з боку правительства, що переслідує католицьку Церкву, являються щонайменше дивними.

АНҐЛІЯ.

Зріст католицизму.

Католицизм в Анґлії зріс уже тепер до могутнього чинника в життю анґлійської суспільности. Свідчить про це найліпше протестантська преса, котра з нагоди останнього осьмого католицького конґресу пише про нову »інвазію Риму« до Анґлії. Недавно схарактеризував стан Церкви в Анґлії кардинал Браун в одній своїй промові так: Протестантизм починає перед католицизмом капітулювати. Англіканська церква тратить ґрунт під ногами. Анґлійці, котрі справу віри трактують поважно, мусять вибирати між католицизмом або повним безвірям. Передовсім мусить Анґлійців потягати справна орґанізація католицької Церкви в Анґлії. Католики мають понад 30 орґанізацій, що служать цілям культу й практичним завданням. Найважнійшими з сих орґанізацій це »Союз ширення віри«, »Католицька конфедерація в Анґлії й Валії«, »Католицька орґанізація для міжнародних справ«, дальше орґанізація, що займається апостолованням серед протестантів і т. д.

НІМЕЧЧИНА.

Протестант про протестантизм.

В протестантськім часописі »Гохкірхе«, орґані протестантського товариства тої самої назви, помістив проф. Ганзенюс цікаву статтю, котра кінчиться такими визнаннями: 1) »Реформаційний рух, початий в 1517 р., зділав богато доброго, але також богато злого. Я сказавби, що коли він прогнав одного чорта, то прикликав сімох инших, гірших від нього. 2) »Реформацію« можна справедливо назвати »деформацією«. 3) Протестантизм є подібний до блудного сина в Євангелію, а католицька Церква до сина, що лишився в батьківськім домі. 4) Католицька Церква лат. обряду і Католицька Церква гр. обряду це части правдивої Церкви. 5) Церква, котра має бути »зреформованою«, себто протестантська Церква, є зле зреформована і має богато хиб. 6) Актуальна характеристика протестантизму є така: віруючі одиниці серед великої маси, котра є страчена. Недовірство робить щораз більші поступи, а число віруючих зменьшується; це духова смерть богатьох побіч іскри життя для деяких. Протестантський індивідуалізм і субективізм, що дав початок многим сектам, які взаїмно себе поборюють, це також одна з причин хиб і немочі протестантизму«.

ЛИТВА.

Протикатолицька акція.

Литовське правительство, яке стоїть на воєнній стопі з католицькою Церквою, старається направити свої відносини з православною меншістю держави. Недавно згодилося правительство на прихильне полагодження заходів православної громади в Ковні о зворот їй б. собору Петропавлівського, який є тепер ґарнізоновим костелом. Правительство хоче зовсім знести ґарнізонові костели в державі. Дальше — правительство задумує ввести цивільну метрикацію замість церковної і опрацьовує закон про цивільні вінчання та розводи. Правительство мотивує всі ці зарядження віленським питанням. Вкінци слід додати, що литовське правительство знов відкинуло пропозицію признання епископів, назначених Апостольською Столицею.

БОЛҐАРІЯ.

Вигляди унії в Болгарії.

Знаний болгарський уніоніст, о. Дамян Ґюлов із Софії, розіслав до славянських церковних установ Европи письмо, в якім торкається вельми актуального тепер питання унії в Болгарії. Зі змісту того окружного письма дізнаємося, що з усіх балканських народів найблизше унії стоять Болгари. Нарід не любить сучасної російської церкви, ні теж инших православних церков на Балкані, тому що політично всі ті держави не стоять у дружних відносинах з Болгарією. Світова війна не направила балканських взаємин, навпаки — ще їх погіршила Пануюча королівська родина сприяє католицизмови, а й клир не є так ворожий, як деинде в православних народів Сходу. В тім напрямі зроблено вже пробу, а саме вислано кількох хлопців з священичих православних родин до оломуцького дух. семинаря, а цей побут дуже поділав на них. Один з православних священиків, котрий обсервував прибувшого з Оломунця молодця, сказав у розмові з о. Дамяном, що з тим хлопцем сталося чудо. Болгарські православні діти, котрі кілька літ прожиють у католицьких установах, будуть найкрасшими працівниками унії. Тамже є багато хлопців і дівчат, котрі охоче студіювалиб у якійнебудь католицькій школі, тому о. Дамян просить, щоби всі католицькі Словяни приймали болгарських хлопців і дівчат до своїх установ і тим робом дали їм змогу познакомитися з католицизмом. Зокрема о. Дамян бажає, щоби на зустріч його просьбі пішли українські, чеські та польські дух. семинарі, приймаючи по кілька учнів на студії. Пізнання й наука катол. богословя, це коротка і певна дорога до унії. Та на

вчителі грозили смертю. — Брати, набожности треба нам тепер дуже. — Ці, що в цій околиці, рішені опиратися аж до крови, коли довідаються про вашу постійність«.

А на другий рік знаходить він іще инші, через край сміливі, страшні слова, що їх прилюдно не можна сказати ніякому другові голосно, щоб не мусити боятися за свою голову. Пішов тихий шепіт оазами: »Він назвав його Іродом«. Він стільки зносив, стільки мовчав, стільки низкими затіями, удаваним християнством неволили правдиву віру, тепер забажав він раз сказати слово, раз висловити, куди зайшли. Він не говорить цего на вулицях Олександрії, там булоб воно несправедливо, там викликалоб це слово повстання. Та пустиня видержить це. Його тамошні приятелі розуміють його як слід.

У р. 357 було це. Одного дня кружила по монастирях пустині нова книга заточенця. Вона зверталася до всіх, де ні булоб, що живуть черничим життям, що кріпкі в вірі, освячені в Христі, говорять: Гляди, ми все кинули й пішли за Тобою. Один чернець приніс її мовчки як старанно зберігану таємницю, скриту в рясі в килію брата. На книжці була осторога: »Відішліть мені книжку зараз назад, не давайте нікому з людей! Читайте, читайте її багато разів та не відписуйте її. Вона не для будучини!« Це »Історія Аріян для черців«. Самітні мешканці пустині повинні довідатися, хто ці люде, що прогнали їх епископа. Лискавкою проходить ярке полумя крізь стрічки. Це не холодний хід думок, це пристрасне оправдання, що має вкинути полумя в серця, що має заохотити й скріпити людей до готового на смерть опору. І перед їх очима розвивається вся гра, від Тиру почавши аж до сучасної хвилі. А цей, що стоїть поза всією цею гиддю, це Константій. Цей »Костилій« важиться називати себе християнином, а він — справжній Антихрист.

Пустиня дала Атанасієві й дозвілля на його головний твір: »Три бесіди проти Аріян«. Це докладне й глибоке обоснування й вияснення нікейського правила, не в піднесеному тоні попередніх письм, але в ясному викладі віри св. Письма й отців.

Та й не оставало великому мужеві ніщо крім цего, щоб сторожем стояти на межах пустині. Який це біль, мусити стояти так далеко від видовища, де тепер погубний удар за ударом паде на святу Раду Церкви! Аріяне опанували положення. Правда, самі зі собою не були вони в згоді. Відколи вирекліся нікейського правила, хиталися від одного до другого правила віри. Тільки цісар держав їх у купі. А Константієві здавалося, що він уже в мети своїх бажань, коли з Ніке змусив увесь епископат Сходу й Заходу до прийняття аріянського правила. Упали останні стовпи правовірности. Навіть старенького Гозія призвели хитрощами та довгими муками до цего, що він закинув ці провідні слова, що їм колись в Нікеї допоміг до перемоги. Богу хай буде дяка, що бодай не справдилася темна чутка, що навіть папа Ліберій допустився зради на правдивій вірі. Понісся зичний клик сторожів із пустині: »послання про собори, відбуті в Арімінум в Італії та в Селевкії в Ізаврії (359). Це була грізна година. Церква стояла над глибокою пропастю.

(Дальше буде).

жаль не інакше можна впустити охочих іти цею дорогою, як лиш приймаючи їх до катол. семинарів. За свідоцтвом о. Дамяна є в Болгарії 70 родин священичих, котрі радо приняліб унію. Після римської практики тільки їх синів можнаб примістити по семинарях. Дівчата, котрі малиби прийняти унію, мусілиб передше одержати католицьке виховання і то найкрасше в монастирях черниць. Письмо кінчиться горячою просьбою до католицьких установ, розважити в Бозі цю велику справу і подати болгарській нації помічну руку для її переходу до католицької Церкви.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Недостача чеських католицьких священиків.

Недостача чеських католицьких священиків є так велика, що епископи чеської національности є приневолені установляти по чеських приходах німецьких священиків. Міродатні духовні чинники розважують плян спроваджувати до Чехословаччини священиків з Польщі. Зате число німецьких священиків і богословів щораз росте. Недавно основано коштом сім міліонів корон зібраних німецькими католиками, нову німецьку духовну семинарію в Фрайденталю на Шлеську.

Церковні добра в жидівських руках.

Як доносить словацький »Деннік«, майже всі забрані державою церковні добра в Словаччині знайшлися тепер в руках жидівських арендаторів.

БЕЛЬҐІЯ.

Католицька молодь.

Католицька молодь Бельгії проявляє велику рухливість. Ніде не викликали переслідування мехіканської Церкви так живого відгомону, як серед бельгійських католицьких студентських кол. Передовсім сильну аґітацію розвинули вони при влаштованню свята Христа-Царя.

ЮГОСЛАВІЯ.

Католицька катедра в Білгороді.

Югославянські католики мають надію дістати від правительства дозвіл побудувати катедру в Білгороді. Досі нема в Білгороді ніодної католицької церкви. Католицькі богослуження відправляються в каплиці бувшого австро-угорського посольства.

Епископська конференція.

В Загребі відбулася недавно конференція двацятьох югославянських епископів. Епископи оголосили комунікат, у якім заявляють свою солідарність з мехіканським епископатом, домагаються звільнення від податків церковних дібр, які підпадають земельній реформі і виступають проти модерних танців та моди.

РОСІЯ.

Живоцерковники проти монастирів.

»Жива Церква« рішила на своїм соборі знести цілковито монастирі. Вправді вже в 1923 р. перейшло було подібне рішення, та годі було його перевести, бо монастирі й їх мешканці уконституовалися як комуністичні робітничі громади і так зберігли своє істнування. Длятого синод »Живої Церкви« придумав нові методи, щоби знищити монастирі. Аргументація рішення заявляє, що монастирі »є перестарілими інституціями, які трудно погодити з духом модерних часів. Монахи мають отже покинути свої келії й віддатися корисніїшій суспільній праці«.

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА.

Пишуть нам з околиць Могилева Поділ.: »Трапляються тепер у нас випадки переходу православних на наш гр.-кат. обряд. Для них, на поручення Апост. Адміністратора, визнайня віри переводиться по українськи. Не маємо потрібних книжок-требників, для яких влада замкнула границі. Вони (большевики) тепер чогось сердяться, бо нічого зза кордону не впускають. У звязку з тим вношу скарги за скаргою, але — даремне. Поняття справедливости не існує в большевицькім словнику. Нема тут також слова: чесність. — Убожествляють хиба грубу силу і матерію. Православє — розбите, зате вірні католики держаться, хоч дуже мало тут священиків, яких тепер зачинається висилати на Сибір. Наших часописів із Галичини я не бачив, зате стрічається польські, ілюстровані. Що до церковних книг, то по скасованню унії деякі парохи віддали їх до костелів, де вони збереглися. З церков повивозили їх до бібліотек (дещо є тепер у Камянці). Декуди батюшки прилюдно палили наші св. книги (як пр. у Браїлові), а це тому, що в них були молитви за папу римського«.

ІРЛЯНДІЯ.

Похід проти порнографії.

В Ірляндії йде тепер енергійний похід проти порнографії в літературі, в театрі й кіні. Правительство покликало окрему »комісію проти лихої літератури«.

КИТАЙ.

Католицькі університети.

Католицькі місії в Китаю удержують два католицькі університети, оден в Шанґаю, другий в Тієнтсіні. На обох є по кількасот студентів. Оснування католицького університету в Пекіні є вже порішене.

ЕСПАНІЯ.

Евхаристійний конґрес.

При кінци жовтня відбувся в Толєдо Евхаристійний конґрес. В конґресі взяли участь крім кардинала-примаса: міністер освіти, заступник правительства, кількох кардиналів, около 40 епископів, відпоручники німецького епископату і т. д.

ПАЛЕСТИНА.

Англіканський університет в Єрусалимі.

На Оливній горі має стати невдовзі англійський університет враз з англіканським місійним домом. Кошти будову й уладження обчислені на 250.000 фунтів штерлінґів.

Двайцятьліття учит. семинарії С.С. Василіянок в Яворові.

(1906—1926).

Між Львовом а Перемишлем, серед шпилькових лісів лежить гарне місто Яворів, яке в житті нашого народу займає важне становище, бо інституції, які тут находяться, розносять далеко і широко його славу. Кромі численних шкіл народних і приватних, української ґімназії з своїми бурсами — находиться тут учительська жіноча семинарія СС. Василіянок, получена з інтернатом. Хоча заведення це має за

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. II

Етичні ідеї в соціольоґії *)

(Дальше).

Право власности. Що право власности на ужиточні річи оправдане, того розумно не можна перечити. Навіть Русо, котрий казав: »Пропащі ви, коли забудете, що плоди належаться всім, а земля нікому«[63]), не перечив права власности на ужиточні річи. Плоди належать всім, се значить, кожний нехай візьме собі зі спільного складу, що йому потрібне і се буде лише його, бо неможливо, щоби рівночасно належало воно кому иншому і щоби дотичні річи рівночасно уживав ще хто инший. Подібно не є все спільне й між звірятами, бо й не може бути. Ріжниця є лише в тім, що у звірят здобуванне ужиточних річей реґулюють інстинкти і фізична сила, а в людини розум і моральна сила. Людина є особою: жадна річ не є для неї ціллю, а вона сама є ціллю для всіх річей. Тому може вона їх притягнути в сферу своєї особистости й автономії, вона розпоряджає ними, як сама хоче, лише не сміє знехтувати своїх обовязків і автономії других людей. В тім є етична основа права власности. А щоби людина те право здійснила, до того спонукує її потреба і доцільність.

Суспільне значінне приватної власности. Доцільність (телеольоґія) мусить рішати також у питанню, чи оправдана є власність не лише ужиточних річей, але також землі й иншіх продуктивних середників. Бо через те, що людина соціяльне єство, то на се питання треба глядіти з індівідуального і суспільного становища.

Сама природа не дала землі ані сему ані тому. З природи земля дійсно не є, як каза Русо, нічия. Бог сотворив землю для всіх, щоби служила всему людству і його потребам. Питанне є отже у тім, чи краще вона послужить людству, як буде нічия, а буде лише в посіданню всіх, чи ліпше послужить, коли її поділиться на части і ті части стануть приватною власністю. Питанне дійсно телеольоґічне.

Вже Аристотель, а за ним св. Тома, рішилися з того телеольоґічного становища проти комунізму, а за приватну власність.

За основу всего доказування взяли вони факт, що необроблена земля мало родить. Землю треба пильно і постійно обробляти. Навіть звірята треба плекати, щоб могли дати людині вовну, молоко й инші потрібні річи. А всего того не булоб, колиб не приватна власність. Людина, каже св. Тома, куди стараннійше плекає своє ніж чуже. Постійне оброблюванне много лекше. В той спосіб лекше зберігти порядок і спокій. Наука про спільну власність, сказав Аристотель, переглянувши Плятонові комуністичні думки, виглядає гарна і демократична, та в дійсности вона неможлива[64]). Дехто, каже він, бажає собі такого комунізму, щоби не було більше сварні і скарг, котрі є на світі через приватну власність. Та каже він далі, ті спори не повстають через власність, але через людську нікчемність. Якби все було спільне, спори булиби ще більші: люди сперечалибися, кілько хто працював, яку працю робив і кілько одержав за неї[65]).

Історія стверджує сю телеольоґію. Культура почалася й поширилася у звязку з приватною власністю. Тому позістане вона і на пізнійше. Наколиби комунізмови вдалося на якийсь час знести всю приватну власність, то соціяльна необхідність приневолить людство знова повернути до приватної власности в тій або иншій формі[66]).

Приватна власність в тій або иншій формі. Кажемо: в тій або иншій формі, бо нічо не доказує, що нинішна форма найкраща і єдино правдива. В історії чергувалися ріжні форми права власности. У кочівничих народів, розуміється, панував якийсь комунізм; для пасовиск колективна власність дуже відповідна. А й пізнійше було дещо обмеженого комунізму: в німецькій »марці«, в швайцарській »альманді«, в московськім »мірі«, в японській »десі«. Земля була у спільнім посіданню, а все таки її від часу до часу ділено і кожда родина діставала свою частку, ліси-ж і пасовиска оставали переважно спільними. В других краях були власни-

*) Закон праці.

[63]) Rousseau, Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes. Cit. Garriguet, Regime de la Proprieté. Paris 1907. 27.

[64]) St. Thomas. Summa theol. 2—2, q. 65, a. 2. Arystot. Politic. l. 2. c. 5.

[65]) Detto.

[66]) Цікава є в тій справі думка H. Pescha. В першій частині своєї „Національної Економії“ каже він таке: „Das Eigentum als soziale Institution ist keine bloss vorübergehende Stufe der geschichtlichen Entwicklung... Es wird bleiben und bleiben müssen, solange der Mensch seiner vernunftigen Natur handelt“. В II. частині у введенню знова каже: „Angesichts der Eigenschaften der menschlichen Natur und de Bedürfnisse des gesellschaftlichen Lebens und fortschreitenden Kulturentwic lung scheint die Eigentumsinstitution auch ni der Gegenwart und in irgend einer Form und Ausdehnug ebenfals für die Zukunft notwendig zu sein und notwendig zu bleiben. Allerdings sindes Zweckmässigkeitsgründe die dies beweisen“.

собою більше як піввікову минувшину, а учениці розсіяні по цілій Галичині голосять його славу, не буде від річи в теперішній хвили морального зіпсуття по великих містах, та недостачі правдивого релігійного і патріотичного виховання між нашою молодіжю звернути увагу ширшого загалу на це заведення. Про це заведення Архієрей бл. п. епископ Чехович сказав в часі свойого посіщення в році 1911: »Я виджу, що молодіж тут гарно виховується в дусі релігійнім і патріотичнім«. Із усіх семинарів українських в Галичині тільки оден яворівський має повні права прилодности »а«, а польських приватних є в Галичині тільки 5 (пять) таких, які мають повні права прилодности. Тут в теперішній хвили мусять устати всякі нечесні поговірки та клевети людей непокликаних, які хотілиби знищити монастир СС. Василіянок матеріяльно, яким не на руку може · релігійно-народна інституція. У нас хоч нема виставности і блеску иньших закладів світських, але зате в грудях всіх тут бє щире українське серце овіяне правдивою любовю Бога і ближних. Молодь в короткім часі так призвичаюється до своїх настоятелів, що ті не раз і не два чують щирі і отверті заяви: »Нам тут ліпше як дома«. Тому Управа СС. Василіянок, як до тепер, так і дальше провадити буде повірені собі вихованиці в дусі релігійнім і патріотичнім, а всім людям доброї волі подає до відома, що за ціле удержання в інтернаті разом з світлом і опалом платиться місячно тільки 60 зол., а за науку в семинарії учительській 25 зол. на низших, а 30 зол. на висших курсах. Наука в школі вселюдній 7-клясовій для інтерністок подається безплатно, а учениці доходячі платять добровільні датки. Кождого року удержують СС. Василіянки кілька сиріт безплатно, а багато учениць за зниженою оплатою.

Ширіть „Нову Зорю“

Заохочуйте знайомих до передплати.

В обороні Високопреосв. о. Епископа Йосафата Коциловського.

На візвання п. проф. Івана Кухти подаю до відома, що дійсною причиною »Указу« в справі Щадниці в Перемишлі є протикатолицьке становище книговодця тої Щадниці п. Ізидора Білиньского. В минулім році саме позволив п. Білиньский без згоди виділу на православне богослуженя в Інституті ґімнз. в Перемишлі.

На знак протесту проти того некатолицького його становища і нехтования священиків членів Виділу, котрих в справі дозволу належало запитати о їх думку, виступили з Виділу Інститута ґімназ. о. катех. Кормош і О. Малецький. Пан Ізидор Білиньский перейшов над тим без дискусії до порядку денного. Своє некатолицьке становище заакцентував він ще більше на Зборах бурси імени св. О. Николая в Перемишлі, і тут на інтерпеляцію п. проф. Кухти, чому дав дозвіл на православне богослуженя, демонстраційно заявив, що і на будуче хочби і без дозволу Виділу він на власну руку позволить на православне богослуженя.

Ця його демонстраційна протикатолицька заява гірша ще від його попереднього дозволу, котрий можна було приписати тому, що п. Білиньский не визнається в тих справах, була доказом його непримиримого становища супроти св. Церкви, тому все духовенство присутне на салі з п. проф. Кухтою на знак протесту і обурення опустило салю, заявивши, що не може бути членами товариства ворожого св. Церкві.

Що до відношення присутних до духовенства згадаю факт, що справді оден із них трактував духовенство дуже образливо, а до о. Накловича відозвався словами: »Нахай знає той там отець з бородою, що сидить позаду«. Думаю, що цей факт сам за себе богато говорить.

Супроти демонстраційної заяви книговодця Щадниці п. Ізидора Білиньского не міг наш Преосвящений Коциловський заняти в справі Щадниці иншого становища, тим більше, що ця заява була причиною ще иншої заяви д-ра Дмоховского, котрий грозив переходом на православя.

Ціле католицьке духовенство є свідоме, що Преосвящений не міг инакше поступити, і воно йому вдячне за це, що вмів постояти за добро Церкви і добро самого духовенства зневажуваного через тих панів.

Це подаю в імя правди до відома громадянству.

О. Іннокентій Рудавський.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Віча, з'їзди та наради УНДО.

Повітовий Народній З'їзд відбувся дня 9. ц. м. в Камінці Струмиловій.

Наради відкрив адвокат др. Лев Хоминський. Проводив зїздові о. І. Курчаба. Його заступником був сел. І. Мудрика, секретарював М. Химко. Про політичне положення референував відпоручник Ц. Ком. УНДО ред. Мудрий. Промовляв о. шамб. М. Цегельський та инші. Опісля вибрано Повітовий Народній Комітет та відпоручників на народ. з'їзд до Львова.

Дня 8. падолиста відбулася в Кугаєві, львівського повіту повітове віче УНДО. Віче отворив господар І. Ціцяла. До президії ввійшли о. Олександер Мійський, Степ. Кошелинський та Ів. Федишин. Про політичне положення нашого народу референував відпоручник Ц. К. УНДО п. Ів Ліщинський. По рефераті була дискусія. Після віча відбулася довірочна нарада.

Дня 7. падолиста відбулося повітове віче УНДО в Товщеві. Віче отворив госп. Ів. Думанський. До президії вибрано пп. С. Хоминевского, К. Лещака та Г. Ількова. П. Ів. Ліщинський відпоручник Ц. К. УНДО зі Львова референував про політичне положенне. Після реферату була жива дискусія.

ками землі спілки. В римській державі хоч земля була і поділена, то держава все таки мала певне верховне право власности (ius eminens). Рівнож у февдальній добі власником землі був в сути річи король, а його вазалі були лише посідачами. З тих відносин розвинулася через дідичність індивідуальна власність. У всім тім є отже багато релятивности. Найкрасший є такий лад, в котрім в найліпший спосіб сполучена індивідуальна свобода з соціяльними зглядами.

Для римських правників було право власности чимсь абсолютним: було взагалі правом свою річ »добре й зле вживати [67]). Але щоби зберігти державну всевладність, додавали: о скільки позволяє закон [68]). Власник може зі своєю власністю зробити все, що схоче: може її обробляти, а може й лишити необробленою; може родючі поля перемінити на пасовиска, пасовиска на чагарник для ловів — не оглядаючися при тім на нікого, без ніяких обовязків супроти других. Се без сумніву крайно несоціяльне розуміннє. В тім розумінню може богач необмежено згортати маєтки, хоч тисячі не мають де голови склонити; спекулянт може тримати товари, щоб гнили на складі, хоч біля него вмирають люди з голоду, аби лише підвисшити ціну; взагалі може кождий робити з своїм маєтком все, неначе тільки він сам є на світі. Таке бездушне розуміннє привело других до противної гадки, що право власности треба вважати тільки суспільною функцією. То значить: правдивої приватної власности нема і не може бути. Вся власність є соціяльна, громадська. Громада — се лише управителі. Таке розуміннє права власности занадто обмежує свободу і має всі ті хиби комунізму, котрі виказали вже Аристотель і св. Тома.

Комунізм любови. Сам Аристотель представляв собі уладженне приватної власности так, що власність булаби приватна (зглядно родинна або спілкова), а уживанне спільне. Така спільність булаби можливою передовсім у комунізмі дружбі, »бо між приятелями все спільне« [69]). Замість дружби поставив св. Тома ширшу спільність: комунізм любови. Такий комунізм був для Аристотеля ще трохи чужий, бо він не уявляв собі ще людства як одної родини, як рівнож не розумів він природної рівности всіх людий. Христіянство щойно прояснило се і проголосило заповідь загальної любови. В христіянськім розумінню право власности є по суті звязане з моральними обовязками. Земля з природи нічия, та сотворена вона для всіх. І власне тому, щоби вона могла всім служити, конечною є приватна власність. Без приватної власности не булоб охоти до праці, а без праці земля не родилаби. А щоби зюва не вихісновувано приватної власности еґоістично, необхідно було з нею злучити моральні обовязки. Ті обовязки звістила заповідь любови. Ті, що мають, повинні давати тим, що не мають. Людина це радше божий завідатель земських дібр ніж їх власник. Може їх уживати, але розумно. Також мусить ділитися з тими, котрі є в потребі. Головна (первісна) ціль земських дібр є навіть так сильна, що в христіянськім розумінню крайна потреба перемагає право власности. Власність є правом лише з огляду на першу ціль, на вижившленне всіх. Право на житте є моцнійше як право власности: в крайній потребі — каже христіянська мораль — може кождий сам взяти собі, що йому на житте доконче потрібне. Заразом поставило христіянство своєю евангельською радою добровільного убожества велику ідеальну силу проти захланности. Поставило ідеалізм проти мамонізму, відреченнє проти лакімства і скупости. І так спробувало воно завести в людськім суспільстві згоду, о скілько се при наслідках первородного гріха є можливо. Віра повинна вчити правильно оцінювати дочасні добра, то є не ціннти їх більше, ніж вони варті, а любов повинна ділити їх між усіх потрібуючих [70]).

Завданнє законодавства. Тому, що христіянська любов щезла з многих сердець, мусить суспільність через соціяльне законодавство постаратися, щоби власність задержала соціяльний характер. Вже Аристотель вказував на те, що се задача законодавства. Рівнож і св. Тома бачив, що то не може бути однаковим, як посілости поділені і що правильний поділ се дуже важне завданнє соціяльного законодавства. Провідні засади соц. законодавства можна легко знайти в основнім розумінню права власности. На першім місци треба все ставити соціяльний добробут [71]). Що противиться соціяльному добробутови, се противиться природі. Чим більшому числу родин запевниться розмірну пайку землі, тим буде ліпше. Власність будить любов до землі, а та любов є найсильнійшою охороною перед соціяльними ворохобнями [72]). Завеликі посілости перешкоджають через те, що збільшують розкол межи суспільними верствами, прискорюють загальне убожество і вбивають любов віт-

[67]) „ius utendi und abutendi re sua“
[68]) „qua enus iuris ratio patitur“.
[69]) Politic. l. 2. c. 5.
[70]) Thom. Summa theol. 2—2, q. 65. a. 2. et 7
[71]) Порівнай Garriguet, Regime de la Propriete (1907), 192.
[72]) Detto стор. 195.

Небаром має відбутися ві Львові

Народній З'їзд УНДО.

Докладний реченець з'їзду ще не означений, та партійна преса УНДО підготовляє вже своїх членів і прихильників до цего з'їзду. Канцелярія УНДО розіслала вже запрошення.

Радикальні віча й наради.

Дня 10. жовтня відбулася повітова конференція У. С. Р. П. в Печеніжині, а 14. ц. м. відбулася в Товмачі партійна конференція УСРП. Цего самого дня відбулося віче в Звенигороді, в Бобреччині.

Із партії „Сель.-Роб."

Холмське „Наше Життя" подає, що 21. жовтня відбувся на Центр. Комітеті Укр. Сел. Роб. Соц. Обєднання (коротко „Сель-Робу") вибір президії. Головою вибрали пос. Максима Чучмая, заст. ред. Кир. Вальницького і посла С. Маківку, а секретарями пос. Сергія Козицького, д-ра Заяця та Крайківського.

Про комуніст. посла Пащука,

що виїхав до Америки, пише орган „Українського Робітничого Союза" в Америці „Народня Воля" ч. 111, що він і його товариш посол Приступа є в звязку з укр. комуністами в Галичині, які перед трьома роками зібрали були на „революцію" і на „політичних вязнів" кільканацять тисяч долярів і дотепер ніякої революції не зробили, ніяким вязням не помогли й ніяких звідомлень не вложили з зібраних грошей. Зокремаж пос. Приступа по донесенням „Укр. Щоденних Вістей" мав дістати від американських більшовиків кілька тисяч долярів на поміч голодуючим і теж дотепер ніякого звідомлення не зложив і взагалі не знати, куди ділися гроші. Зате оба посли вірно сповняли прикази й вказівки своїх товаришів комуністичних послів Поляків і навіть на вічу в Стрию промовляв пос. Приступа по польськи. „Народня Воля" остерігає українське робітництво в Америці перед послом Пащуком.

На Закарпатській Україні.

Чехи ведуть дальше свою чехізаторську політику. Міністер внутрішних справ старається на закиди Українців виправдати цю політику, а передусім справу злуки трьох жуп в одну, що це сталося для добра населення по пяти місяцях істнування одної жупи пересвідчилося, що це для його добра. Ужгородська „Свобода" збиває твердження міністра й доказує, що ніщо не заощаджено через це, ані населенне не є вдоволене, бо це противиться конституції і дуже невигідне для населення.

Крамажівці про автономію Закарпатської України.

У часописі »Нар. Ден.« Крамаржівець пос. др. Ант. Гайн містить статтю, в якій каже, що хоч закарп. Українцям забезпечена широка автономія, то в теперішних обставинах годі здійснити її, хіба постепенно, як позволить на це внутрішня політична консолідація й господарське положення, бо справа автономій це передусім фінансове питання. Др. Гайн замічає, що за теперішні обставини відповідальні не тільки правительство й державні уряди, але передусім чеські політичні партії. Головний їх гріх, що розбили більшість Українців, замість цего, щоби підпомагати їх. На це замічає ужгородська »Свобода«, що колиб навіть тільки постепенно можна заводити автономію, то й тоді требаб робити бодай початкові кроки, а тимчасом все, що робиться, тільки віддалює Українців від автономії та консолідації. Не без вини тут і Крамаржівці.

ПОЛЬЩА.

Отворення соймової сесії.

Вкінці дня 13 ц. м. відбулося торжественне отворення президентом річи посполитої звичайної сесії сойму та сенату на замку. Загалом зібралося 142 послів і 42 сенаторів. Неприявні були Українці, Білорусини, комуністи, Н. П. Х\ і П. П. С. та правиця Н. П. Р. В год. 1¾ прибув на замок премієр марш. Пілсудский та всі члени правительства. За ними прибув і марш. сойму Ратай, а в заступстві маршалка сенату віцемарш. Возніцкий. О год. 2 вийшли з бічного кабінету члени правительства з мін. Бартлем на чолі. Кілька хвилин опісля появився президент річипосполитої в товаристві маршалка Пілсудского й б. шефа цивільної канцелярії віцеміністра Цара й увійшов на підвищення та відчитав письмо про отворення звичайної сесії сойму й сенату. В письмі президент зазначив, що правительство внесло на цю сесію проект скарбового закона з буджетовим прелімінарем від 1 квітня 1927 до 31 марта 1928 й домагатиcяме від законодатних установ його полагоди. По відчитанні письма президент річипосполитої кинув салю.

Засідання сойму.

Перед приступленням до буджетового прелімінаря на рік 1927/8 маршалок повідомив палату, що вніс до міністра фінансів прохання, щоб змінив дату 28 жовтня під внесеним буджетом на 13 падолиста, бо від цеї дати числиться тримісячний обсяг часу призначений соймови конституцією до розглянення буджетового прелімінаря. Опісля промовляв у наглій справі пос. Сохацкий, який домагався розглянення перед прелімінарем справи пресового декрету, однак не поставив ніякого внесення. З черги дав маршалок голос мін. Чеховичеві. Маршалок подав, що ряд клюбів зголосив внесення на ухилення пресового декрету. Таке внесення зголосив і пос. Хруцький. Оба ці внесення відіслав маршалок до правничої комісії. Вплинуло теж внесення на вибір комісії в справі нападу на посла Здзеховского. Слідуюче засідання відбулося ві второк 16 ц. м.

Вислід громадських виборів на Горіш. Шлезку.

Вибори до громадських рад принесли велику перевагу Німцям. Помогло їм тут те, що держалися разом. В пятьох найбільших шлеських містах (Катовиці, Королівська Гута, Тарнівські Гори, Миколів, Пщина) здобули Німці безоглядну більшість. Найгірше для Поляків випали вибори по містах і оселях фабричних у промисловому басейні. У цілому ряді меньших осель і фабричних громад здобули Німці безоглядну більшість. Ще найкраще для Поляків ви-

---

чини. Через те не мусить ще вся власність бути індівідуальна. Противно, соціяльні мотиви вимагають, щоби попри індівідуальну була й колективна власність: спілкова, громадська, державна. Так на пр. спілкова або громадська власність пасовиск, а в части і лісів; спілкова власність більших господарств; державна власність водних сил і копалень. Точних границь не можна наперед поставити. Се відносне, залежне від господарських, соціяльних і політичних умов. Тут непотрібно, щоб індівідуальна власність була абсолютна. Противно, формою будучности може бути єдино форма залежної власности. Родинам треба запевнити дім, а то можна осягнути лише при помочи законів про забезпеченне домів при помочи закону про дідичність і про обмеженне гіпотечного задовження.

Все те можна у певній мірі пристосувати до власности продукційних середників (знарядде, машини, фабрики, сирівці і т. д.).

Через поділ праці відділяється від хліборобства ремесло. Ремісникам потрібно знаряддя. Чи має знарядде бути в спільнім посіданню, чи в приватнім? І тут Аристотелеві докази звернені проти комунізму і є за приватною власністю. Природа не відмавляє людині того права, а соціяльні й індивідуальні згляди її домагаються. І тут культурний розвиток ствердив сю правду. Та показалося також, що великі підприемства можуть зашкодити соціяльному добробутови. Якщо сего не можна інакше оминути, то треба примінити соціялізацію. Бо соціяльний добробут се перша річ і індивідуальний добробут одиниць буде на загал лише тоді забезпечений, коли насамперед забезпечиться соціяльний добробут.

Соціялізація. Соціялізація (усуспільненне) в найширшім значінню — се всякий спосіб, що ним примушується підприемства служити загалови. Так прим. вже сам податок се оден спосіб, в який бодай частинно соціялізується прихід приватних підприемств. Соціялізація у вузшім значінню є тоді, коли суспільність перейме власність і управу підприемства. Під суспільністю розуміється тут держава, край, громада, а також корпорації або спілки (кооперативи). Звичайно при соціялізації мається на думці державну або комунальну (громадську) управу. Розуміється, що держава чи там громада повинна дати приватним власникам відповідне відшкодованне. Загальне удержавленне не згоджувалосяб із соціяльним добробутом. Повставби величезний апарат зі страшним бюрократизмом, котрий в кінци все зніве чивби. А соціяльна доцільність сего й не вимагає. Вона змагає лише до того, щоби відхилити вихісновуванне робітників і консументів. А се можна осягнути і в инший спосіб (не лише загальною соціялізацією). Передовсім доброю орґанізацією робітників, далі суспільною контролею продукції й цін. І одно і друге було вже відоме середним вікам. Розуміється, що ми не думаємо про обновленне цехів. Маємо тут на думці корпорації або продуктивні спілки під суспільною охороною і надзором.

Колиж у поодиноких господарських ділянках соціяльна доцільність вказує на потребу комунальної (громадської) управи, то треба її завести. Бо ціль передовсім, а форма є тільки на службі ціли. Така соціялізація вказана особливо при підприемствах, котрі вже самі собою мають більше публичний характер ніж приватний і громада чи там держава може ними легко управляти. Такі підприемства на пр. почта, зелізниці, телеґраф, асекураційні товариства, вихісновуванне водних сил для електрифікації, ріжні копальні і т. д. Дуже імовірно, що громадське і державне господарство з часом значно поширить свої межі і притягне в свій круг ще чимало такого, що нині полишається підприемчивости приватних осіб[73]). Розуміється, що де потрібно підприемчивости, ініціятиви, поступовости, там бюрократична управа не булаби щасливою і доцільною[74]). Одні уявляють собі соціялізацію в той спосіб, щоби держава переняла лише власність, а управу передалаб управляючим радам, в котрих булиби заступлені спеціялісти, продуценти і консументи, далі представники держави і народа. Так під соціяльною контролею булиб інтереси робітників, продукція і ціни, а і зиск ішовби на загальні ціли. І сей спосіб можливий. Тільки треба боятися, чи такі управляючі ради не булиби надто дорогі. А ціла наша проблєма міститься в питанню соціяльної доцільности. Вільний розмах сил і свідомість суспільних обовязків — де злучаться ті дві річи, там буде для всіх найліпше. А найкрасше вяже одно з другим кооперативна ідея.

Коли після того поглянемо на відношенне права власности до праці, побачимо, що між власністю і працею нема жадного конечного противенства. Власність без праці є нічим. Через працю власність видає плоди. Власність потрібує праці, а праця рівнож потрібує власности. Оправдане значінне власности для праці є в тім, що власникови дає охоту до праці. Якщо отже можна злучити власність і працю — а ми бачили, що можна — тоді з трудом спричиненим працею злучиться радість, котру дає власність. В той спосіб стане праця для людини жерелом втіхи. Як осягнути се найкрасше, є одною із перших умов соціяльного добробуту на землі.

(Дальше буде).

---

[73]) H. Pesch S. J. (Nationalökonomie I. I) каже: ...eine weitere Ausdehnung der Gemeinwirtschaft und damit ein vielumfassenderes gemeindliches und staatliches Eigentum (wird) wahrscheinlich Ergebnis der gegenwärtigen Entwicklung sein'.

[74]) Der Staat ist und bleibt ein Faulenzer — каже Ф. В. Ферстер.

пали вибори по селах, передусім у повітах пщинському, тарнівськогірському й рибницькому, однак і там замітний великий зріст німецьких голосів.

Нарада представників дідичів.

У четвер 18. ц. м. відбулася в палаті кн. Радивила в Варшаві нарада представників власників великої посілости. Цю нараду зорганізовано в звязку з запрошенням правительством представників великої посілости на господарську конференцію.

Зїзд мужицьких монархістів.

Дня 15. ц. м. відбувся в Мордах, в Келеччині, загально краєвий зїзд монархістичних селянських організацій при участи кількасот осіб. Проводив п. Ґрухала. Політичні реферати виголосили пос. Цвяковський, Мошиньский і Шалятковский.

Міністер Морачевський зложив усі мандати одержані від ППС.

Міністер публичних робіт пос. Андрій Морачевський прислав клюбові ППС. письмо, в якому заявляє, що складає всі мандати, що їх одержав від ППС. Письмо це, то відповідь на ультімат послів Дашиньского й Яворовского. На місце Морачевского покличуть відповідного кандидата з виборчої лісти.

ФРАНЦІЯ.

Крівавий напад фашистів на редакцію „Action Française' в Парижі.

Гурт фашистів вдерся до редакційного льокалю роялістичного часопису „Action Française" й здемолював обстанову. Прийшло до сутички з членами редакції. Кількох фашистів і членів редакції потерпіло рани. Причиною була ведена в часописі кампанія провідника роялістів Морі проти провідника фашистів Вальоа

Справа катальонського заговору.

Рада міністрів рішила всі акти, що відносяться до Ґарібальдія передати міністрові судівництва, який має рішити, чи проти Ґарібальдія, Масії й товаришам мають почати судові доходження. Як виявилося Ґарібальді в останніх часах висилав багато телеґрам, надаваних під адресою його служниці в Італії. Міністерство судівництва розглядає тепер ці телеґрами. Еспанський амбасадор Кіонес висловив шефові париської поліції іменем еспанського правительства подяку за внеможливлення заговору Масії.

Заява довіря для французького правительства,

Згідно з бажанням правительства, яке поставило питання довіря, палата послів 365 голосами проти 207 ухвалила відіслати всі інтерпеляції до часу по ухвалі буджету

„Quotidien" взиває до бойкоту Мусолінія.

„Quotidien" взиває французьке правительство, щоби внесло зажалення з причини поступування Італії до Союза Народів у Женеві. Фашисти — пише часопис — загрожують поважно мирові в Европі. Усі дипльомати-представники в Римі повинні уложити так свої приватні й офіціяльні взаємини до Муссолінія, щоби проломити його безсоромну манію великости немаскованою погордою.

АНҐЛІЯ.

Ліквідація страйку вуглекопів.

Конференція відпоручників вуглекопських союзів в Анґлії рішила 432.000 голосів проти 352.000 голосів предложити окружним союзам предложення правительства щодо зліквідування страйку з порученним їх прийняття. У правительственних кругах твердять, що це означає повне зліквідування спору, бо окружні союзи напевно приймуть поручення конференції відпоручників.

Усі електричні заведення підпорядковані державі.

Палата громад прийняла проект закона після якого всі приватні й міські електричні заведення підпорядковується осередним державним властям.

НІМЕЧЧИНА.

Гінденбурґ хоче уступити.

»Вельт ам Монтаґ« довідується, що президент Гінденбурґ задумує зложити свій уряд. Має це статися в осени 1927. Часопис зазначує, що праві круги старатися муть без сумніву вплинути на Гінденбурґа, щоби остав на своїому становищі.

Чічерін прибув до Німеччини.

Як доносять часописи з кінцем падолиста прибуде Чічерін до одного з купелевих німецьких міст. В часі побуту в Німеччині Чічерін переведе політичні конференції з німецькими урядовими кругами.

ІТАЛІЯ.

Італійський парлямент ухвалив у наглій дорозі кару смерти.

Дня 9. ц. м. відбулося святочно отворення парляменту. Ухвалено перше всего наглість внесення закону про кару смерти. За наглістю голосувало 295 голосів, проти 8. Засідання парляменту перервано, щоб комісія розміркувала внесення про кару смерти й зараз здала звідомлення на пленум.

Мусоліні дасть вияснення в справі Ґарібальдія.

Італійський амбасадор у Парижі Авезано заповів ноту Мусолінія щодо дійсного стану в справі Ґарібальдія.

РУМУНІЯ.

Шеф італійського ґенерального штабу прирікає Румунії військову поміч.

Шеф італійського штабу ґен. Бадоліо, що обізджує тепер Бесарабію сказав у часі тоасту в Кишеневі: »Братя, якщо коли прийде хвиля грізна для Румунії, стане по вашому боці маршал Бадоліо". У політичних кругах уважають це заповідження італійсько-румунської військової конвенції.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Партія Глінки вступає до правительства.

Народня партія Глінки рішила одноду шно взяти участь у правительстві й визначила кандидатів на два признані їй міністеріяльні місця. Инші її домагання мають реалізувати постепенно.

Шкільна автономія.

Міністер просвіти Годжа заповів у буджетовій комісії, розвязку питання шкільної автономії спершу на Словаччині, а в слід. році теж і в инших землях.

ЮГОСЛАВІЯ.

Відгук виступу Ст. Радіча проти Італії.

Степан Радіч виступив загально проти Італії, а передусім проти Мусолінія. Італійський посол у Белграді звернувся з запитом у цій справі до югосл. міністра загран. справ Нінчіча. Має появитися в урядовому дневнику »Самоуправа« вияснення, яке попрікне Радічів виступ. Це на думку югосл. правительства буде достаточним задовільненням Мусолінія.

ІРЛЯНДІЯ.

Напади ірляндських націоналістів на касарні.

У ґрафстві Корк ірляндські націоналісти довершили дня 14. ц. м. ряду нападів на касарні. Прийшло до боротьби з військом. У цілій Ірляндії запанувало валіканське розворушення.

ГРЕЦІЯ.

Заворушення на острові Самосі.

На острові Самосі вибухли заворушення. Атенське правительство вислало до Самоса воєнний корабель.

АМЕРИКА.

Панама проти колірової еміграції.

Панамський конгрес ухвалив закон проти колірової іміграції.

З життя наших католицьких товариств.

Марійські Дружини середнєшкільної молоді

Коли раз великий приятель молоді, Адольф Досе, давав реколєкції для учеників і поясняв їм притчу про блудного сина, запнявся серед бесіди й став голосно плакати. По якійсь хвилі сказав: »Простіть мені, приятелі, що я не опанував свого серця, але я вже за богато пізнав моральну нужду молодих сердець«. Ця частина нашої суспільности, котрій дорогі молоді душі, котра розуміє їх вартість для будучности народу, також відчути мусить жаль і смуток, коли споглядає на те, як злі лектури, злі товариства, злі кличі, неморальні кінові й театральні вистави, злий, зіпсований світ руйнуючо впливають на душі нашої молоді. І справді треба боліти й жаліти, коли бачиться, що нинішний світ працює безупинно над тим, щоби відорвати молоді душі від Бога. Чи вийде із цего добро? Коли ріку відітнеться від жерела — то чи буде вона мати воду? Чи зможуть в ній жити риби? Ні! З ріки остане висохле русло, покрите гниючими й смердячими рибами. Подібно станеться з тими молодими душами, котрих дух часу відтягає від Бога, котрим відбирає надприродну віру. В них мусить згинути всьо, що благородне, що святе, а зате гниль опанує їх серця. Грубе самолюбство, розпуста, безідейність і проче моральне зло буде знаменувати таку молодь. Але за мало нам плакати, жаліти. Нам треба доложити всяких зусиль, щоби повести нашу молодь ясними шляхами, щоби виховати їх на гарних християн-католиків і на добрих синів свого народу. Ми повинні також тішитися і підпомагати всяку працю в тім напрямі. Серед молоді в середних школах у Львові і поза Львовом веде сю акцію Мар. Т-во Молоді. — У Львові що два тижні збирається мужеська молодь середних шкіл згуртована в Марійській Дружині в салі М. Т. М. на звичайні сходини, де є духовна конференція й якийсь відчит, а раз у місяць на церковні сходини, на молебен до каплиці св. Йосафата (Сикстуська 39 А). Молодь середношкільна й університетська жіноча гуртується в Мар. Дружинах при ґімназії СС. Василіянок, в інституті СС. Василіянок на Длуґоша і Захисті СС. Василіянок на ул. Потоцкого і в Конґр. учениць, вул. Бляхарська ч. 11.

НОВИНКИ.

Ґість із Закарпаття. Сими днями приїхав до Львова Впр. і Всесв. о. Павло Петро Гойдич, Ч. С. В. В., Апостольський Адміністратор Пряшівської епархії. Достойний Ґість замешкав у монастирі оо. Василіян. Досі відвідав нашого Преосв. Митрополита і звідав деякі українські інституції. Бажанням Апостольського Адміністратора приглянутися близше нашому реліґійному й церковному життю. Дорогого Ґостя витаємо щиро між нами!

Що робити з Франком? »Громадський Голос« згадуючи в 42. ч. нашу статтю про культ Франка, пише між иншим так: »проти (священиків) ціле життя вів Франко невпинну боротьбу. І булоби безчещенням його (Франка) памяти якби хто жадав від тих людей (священиків) пошани для нього...«

Як відносився Ів. Франко до духовенства про це найкраще свідчить між иншим реклямована в тімже »Гром. Голосі« розвідка його п. з. »Радикали і попи«. Чого там непонаписувано! Хиба неможливо, щоби автор був лиш на стільки наївним і в тій своїй наївности дійшов до випи саних там абсурдів.

Наглий суд над убийником Ґреґою. Голосна була у Львові справа моряка Ґреґи, що для рабунку вбив старшу жінку Станькову. 16. ц. м. вівторок відбувся над убійником суд. Ґреґу засудили на повішення. Засуджений прилучився до просьби оборони, щоби його предложити ласці президента держави. Трибунал получився телеґрафічно з канцелярією президента держави і мін. справедливости. Тимчасом на судовім подвірю при вул. Баторія приготовили вже шибеницю. В годину після проголошення присуду прийшло з Варшави помилування. Мін. справедливости означить висоту кари для Ґреґи.

Розправа проти 10 селян із Покуття за державну зраду. Вчора пополудні закінчилася розправа проти 10 селян із Покуття і одного Жида з Коломиї, обвинуваченых за державну зраду. Присяжні судді заперечили питання в напрямі дер-

жавної зради що до всіх обвинувачених, а зате що до 5 (4 селян і 1 Жида) затвердили питання в напрямі нарушення публичного спокою. На основі такого вердикту засуджено 5 обвинувачених на 1 рік тяжкої вязниці, а шістьох увільнено від вини і кари і випущено з вязниці.

Українські посли перед судом. Дня 15 падолиста зачалося перед апеляційним судом у Вильні розправа проти трьох українських послів: Васильчука, Чучмая і Козицького. Сойм видав їх свого часу судові. Прокуратура потягнула їх до відповідальности за промови, виголошені на виборчих зборах. Луцький суд засудив тих послів на вязницю від півтора до двох літ. Наслідком зажалення неважности апеляційний суд у Люблині скасував присуд першої інстанції. Одначе найвищий суд у Варшаві наслідком спротиву прокуратора скасував увільняючий присуд люблинського суду і визначив апеляційний суд у Вильні для нового розглянення розправи.

Ограбленння почтової каси в Самборі. Невідомі люде ограбили дня 8 падолиста почту в Самборі. Чотирьох замаскованих людей закнеблювали уста дижурному урядникові й урядничці та забрали з каси 11 тисяч золотих в чужій і в польській валюті. Погоня була безуспішна. Поліція стала арештувати на всі боки. Арештувала Українця інваліда Остапа Коберського, що в 2 год. рано 8 ц. м. вернув із кооперативного зїзду ві Львові й його сестру та писарку в д-ра Кіцули Филипівну. Коберську й Филипівну опісля випустили, а Коберського задержали дальше в тюрмі. Крім цего арештували ще москвофіла Киричинського та Поляка Боберського.

Страшний злочин божевільного. Дня 2. падолиста, місцевість Стороже під Новим Санчем була видовищем страшної драми, що її жертвою впало два людські життя. Мешканець цего села Осип Кшиштонь, що вже від довшого часу зраджував обявн умової недуги, розярений родинною суперечкою, вдарив свою сестру вигостреним передше сталевим дротом у серце, так що вона відразу впала мертва на землю. Коли побачив це тамошній органіст Кльоцек, хотів відібрати йому дріт, та божевільний кинувся на нього й зранив його дротом так тяжко, що Кльоцек по кількох годинах помер. Божевільного убезвладнила щойно поліція та відставила його до вязниці при окружному суді в Новому Санчі.

Дописи.

Новосілки гостинні в Рудеччині. (Посвячення кооперативного дому) Дня 7/11 1926 відбулось в Новосілках гост серед здвигу народа торжественне посвячення дому кооперативи »Єдність«. Посвячення довершив о. сов. С. Кульчицький парох Вищанець і голова повіт. Сільського Господаря з місцевим парохом о. Григорієм Хрущем. В посвяченню взяло участь богато селян з сусідних громад, як Колбаєвичі, Вістовичі, Шептичі, Долобів, Хлопчиці, як і богато гостей з Рудок. Прегарну промову до народу виголосив о. сов. С. Кульчицкий. В промові представив користи кооперат. праці і загрівав до дальшої роботи так екон. як і просвітної. Рівнож промовляв місцевий парох о. Хрущ і селянин Ю. Пастернак. По посвяченню відограв амат. кружок з Загіря »Украдене Щасте«. Годиться тут згадати, що велику заслугу в побудованю Дому кооперат. »Єдність« положили місцевий парох о. Хрущ, Григорій Химяк, Теодор Химяк, Михайло Макар та Григорий Салащ, як і прочі члени Надзірної Ради, котрі не жалували труду, щоб лиш мати власний дім в громаді. Зявили завзяттям і майже безкористно працювали над будовою сего Дому, свідчить хочби се, що серед ріжних перешкод поставлено дім в протягу пів року. Нині в осередку села біля церкви красується величавий дім кооперат. »Єдність«, в котрім міститься молочарня, склеп, читальня »Просвіти«, а кружок амат. має прекрасну салю до вистав. Громада Новосілки гост. може бути примірром для других громад. *Свій.*

Перемишль, дня 11. XI. 1926,

Хвальна Редакціє!

Я як голова Тов. „Бурса ім. св. О. Николая в Перемишлі", що проводив Загальними Зборами згаданого Тов. дня 30. вересня ц. р. прошу на підставі §. 19 пресового закона о оповіщенє в найблизшім числі Вашої часописи слідуючого спростования дописи п. Кухти — що появилась в Вашій часописи ч. 42 з 31. жовтня 1926.

1) Неправдою єсть, що п Ґреґолинський в своїх обох бесідах в загалі ужив хотяйби раз слова „Епископ", натомість єсть правдою — що він послуговався в своїй бесіді тілько словами: „міродайні чинники;"

2) неправдою єсть, що п. Ґреґолинський сказав: „о. Митрополит лучиться з православними" натомість правдою єсть — що п. Ґреґолинський вказував на високоблагородну терпимість о. Митрополита, що в Подєбрадах мав католицьке богослуженє для придніпрянських братів в ціли покріпленя їх духа і надії;

3) неправдою єсть — що п. д-р Дмоховський взивав до заснованя „національної церкви" в Перемишлі натомість правдою єсть, що п. д-р Дмоховський в своїй мові ані разу не ужив звороту „національна церков" а тільки заявився за тою церквою (навіть православною), яка респектує національну ідею;

4) неправдою єсть, що п. Ізидор Білинський освідчився за виводами д-р Дмоховського, натомість правдою єсть що п. Білинський по промові п. д-р Дмоховського зовсім голосу не забирав.

Остаю з поважанєм

Ізидор Білинський
книговодець Української Щадниці.

Від Редакції.

Крім повисшого спростования дістали ми в тій самій справі ще два письма, а саме від п. д-ра С. Дмоховського і від п. проф. Д. Ґреґолинського. Останніх не містимо тому, що їх зміст на загал покривається з поміщеним тут письмом п. І. Білинського. З огляду на це, що у веденій в тій справі полеміці між перемиськими громадянами виразно виступають якісь чисто особисті порахунки (Гл. заява п. Білинського в 46 ч. »Укр. Голосу«), котрими годі нам занимати наших читачів, тому відказуємося містити в нашому часописі всякі дальші надіслані письма в тій самій справі.

Нові книжки і видання.

Staatslexikon.

Im Auftrag der Görres Gesellschaft unter Mitwirkung Zahlreicher Fachleute herausgegeben von Dr. Hermann Sacher. Fünfte, Grund aus neu bearbeitete Auflage. **Erster Band.** Abel bis Fideikommis. Mit 74 Bildern und Kärtchen. Freiburg i. Br. 1926. Herder. Lex. 8⁰, Стор. X + 1863.

„В новій одежі, з новим змістом, але в дусі давному!" Під таким кличем приступила звісна накладня Гердера до нового, 5-го видання цього знаменитого лєксикону. Досі вийшов уже перший том, прочі чотири томи мають появитися в недовзі. Нинішне нове видання держиться вірно програми начеркненої для цього видавництва ще в 1878 р. Головну увагу звертається тут на зясування основних понять, таких як релігія, мораль, право, держава, церква, суспільність і т. д. Ці поняття і звязані з ними питання виложені на основі сучасного стану науки і згідно зі становищем кат. Церкви. Нинішний лєксикон це не тільки справочна книга на солідній науковій основі, він є заразом і научною книгою, призначеною для практичних цілей. Оце подвійне завдання книги вплинуло і на форму її укладу: побіч довших, так сказатиб програмових (головних) статтей поміщені коротенькі статейки, що у звязкій формі зясовують більше другорядні питання. Завдяки богатому й науково цінному змістови, прозорій і легко доступній формі викладу стане новий цей лєксикон надійним духовим провідником серед сучасної гущавини питань у державно-суспільній ділянці.

Katholischer Literaturkalender.

Begründet von Heinrich Keiter. Herausgegeben von Dr. Julius Dorneich. Fünfzehnter Jahrgang. Mit 5 Bildnissen 12⁰ (XXX u. 510 S.) Freiburg i. Br. 1926, Herder. Geb. in Leinwand M. 15.

Виданий оце вперше після війни накладнею Гердера XV. річник **Католицького Літературного Календаря** є властиво цілком новим твором. Є це обємиста, гарно видана справочна книга, яка дає нам рівно з тим картину сучасних творчих сил католицизму. Книжка обнімає такі відділи: 1. Спис католицьких письменників з важнійшими даними про них (5313 імен); 2 Покажчик місцевостей; 3. Спис письменників померших у рр. 1914—1926; 4. Католицькі часописи з поділом ґрупи; 5. Поазбучний спис кат. періодиків; 6. Кат. лєксикони й періодичні покажчики; 7. Католицькі наукові і літературні товариства; 8 Католицькі накладні. Крім того вступ і 5 портретів визначнійших письменників. Книга ця стане дуже помічним і для швидкої орієнтації потрібним засобом для кождого, хто так чи інакше цікавиться католицьким письменством.

Жіноча Доля, щомісячний часопис для українського жіноцтва. Видає й редагує: Колєгія. Начальна редакторка О. Кисілевська. Рік II. Коломия, Листопад 1926, ч. 11. Стор. 16. вел. 8⁰.

Вже вичерпані
в нашій Адміністрації
КАТЕХИТИЧНІ ПРОПОВІДИ о. Швілінського, Ч. I.
Замовлень більше не приймається!

Із біржі

Львів, 18. падолиста 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·98—	9·00 зол.
Доляри кан.	8·93—	8·94 „
Кор. чеські	0·26—	0·26·5 „
Фран. фр.	0·29—	0·29·5 „
Фран. швайц.	1·73—	1·74 „
Фунти штер.	43·59—	43·60 „
Ліри італ.	0·36—	0·65 „
Шіл. австр.	1·25—	1·255 „
Нім. марк.	2·13—	2·13·8 „

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег. дост.	49·75—	50·00 „
„ сел.	47·25—	48·25 „
жито нове	37·50—	38·65 „
ячмінь на мливо	30·25—	36·25 „
ячмінь пашний	28·25—	29·50 „
ячмінь броварияний	32·75—	34·75 „
овес новий	30·75—	31·00 „
гречка	35·00—	36·00 „
кукуруза рум.	32·50—	34·50 „
картоплі	6·00—	4·50 „

КАЛЄНДАРІ НА 1927 РІК: **„Місіонар"** (1·50 зол. **„Просвіти"** (3·00 зол.), **„Червона Калина"** (3·00 зол.), **„Приятель Господаря"** (3·50 зол.) **„Наш Приятель"** (0·30 сот.). Для відпродавців оригінальний опуст. Замовляти по адресі; **М. Мох, Львів, почт. скр. 11.** 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення редакція не відповідає.

У ВИДАВНИЦТВІ СВЯЩ. КООПЕРАТИВИ

„ВЛАСНА ДОПОМОГА"

МОЖНА ДІСТАТИ:

а) **УСТАВ ЦЕРКОВНИХ БОГОСЛУЖЕНЬ НА РІК 1927,** о. О. Горчинського á 3 зл.
б) **ШЕМАТИЗМ ГР.-КАТ. ДУХОВЕНСТВА ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІЄПАРХІЇ НА Р. 1927.**
в) **БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ** о. С.-Біленького ілюстр. учебник релігії для I. і II. кл. нар. шкіл, á 1·25 зл.
г) **НАУКА ВІРИ** тогож, учебн. релігії для III. кл. нар. шкіл (Символ віри на бібл. оповіданнях з ілюстраціями Доре), а 2·50 золотих.
д) **КНИГА ПСАЛЬМІВ** (Псалтира) в укр. перекладі о. д-ра Я. Левицького, á 2·50 зол.

При ґуртових замовленнях значний опуст.

Кооперат. „Власна Допомога"
Львів, вул. Корняктів 1/II п. Чекове конто: ч. 153.299.
Замовляти можна також через Адміністрацію „Нової Зорі".

Видає і редагує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 46. (Należytość pocztow zapłacono ryczałt) Львів, 28. падолиста 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Адрес Ред

Конто почт. ощад. Краків ч. 405.867.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

ЗМІСТ: Некрольоґ. — Збірний памятник 300-літнього ювилею св. священомуч. Йосафата. — Із церковно-релігійного життя. — Ліберальізм у соціольоґії (фейлєтон). — Релігія й соціялдемократія — Свято відкриття українського наукового інституту в Берліні. — Справді „трагічні відносини". — Політичний огляд. — Іще на тему німецько-польських взаємин. — Жертви. — Новинки. — Посмертна хроніка. — Нові книжки й видання. — Оповістки. — Біржа.

‡

о. Д-р ЙОСИФ БОЦЯН

Епископ Луцький, суфраґан Львівський, Д-р св. Богословя,

помер по короткій недузі, заосмотрений св. Тайнами, дня 21. листопада 1926 р. о год. 8. рано в Духовній Семинарії у Львові.

Покійний Епископ Йосиф родився в 1879 р. в місточку Буську. Походив з незаможної міщанської родини. Середну школу покінчив в Золочеві. Опісля вступив до львівської духовної семинарії. Тут перший раз поважно занедужав на груди, наслідком чого мусів перервати студії на цілий рік. Був учасником студентської еміґрації у Відни. По скінченню богословських студій у Львові, виїхав на дальші студії за границю, звідки повернув з докторатом. Зразу був сотрудником в Любині Великім, а опісля покликано Його до семінарії, де небавом став ректором по о. дрі Жукови. Враз із Преосвященим Митрополитом вивезли Його російські війська в Росію 1914 р. В Київі приняв з рук Митрополита свячення на Епископа. По повороті до Львова попав до російської вязниці, звідки вивезли Його Росіяне вдруге аж на Сибір. До Львова вернув щойно в 1917 р. Від цього часу жив або у Львові, або в монастирі в Підгірцях. До Луцька недопустили його світські власти. В 1922 виїхав за кордон, взяв участь у Велеградськім зїзді, а відтак відвідав нашу політичну й військову еміґрацію в Чехословаччині та Австрії. В р. 1925 іменовано Покійного суфраґаном львівським, а в останніх часах архіпрезвитером львівської капітули.

Покійний Епископ Йосиф був взірцевим священиком і примірним українським громадянином. Відзначався великими спосібностями й працьовитістю. Був людиною високо інтеліґентною й надзвичайно очитаною. Його спеціяльністю була історія української Цекви й східні обряди. Свої праці з области цих двох наук містив в українській пресі (»Нива«, »Богословія«) й заграничній. Працював в Богословськім Науковім Товаристві як голова практично-богословської секції.

Смерть Епископа Йосифа прийшла несподівано. Вправді з недавної подорожі до Пінська вернув хорий, але ніхто не сподівався катастрофи. Тому й вістка про Його смерть вразила всіх дуже болюче.

Тіло Покійного зложено насамперед у семинарській церкві, звідки при величезнім здвизі народу перенесено Його вечером дн. 22. ц. м. до церкви св. Юра. Перед винесенням тіла з семинарської церкви попращав Покійного теплими словами ректор Всв. о. др. Йосиф Сліпий.

Дня 23 ц. м. відбувся похорон з церкви св. Юра на янівське кладовище. Архіерейську Службу Божу відправив Преосвящений станиславівський Григорій. Пращальне слово в церкві по Євангелію виголосив Всв. о. ігумен др. Тит Галущинський ЧСВВ, а перед винесенням тіла з церкви Преосвящений Митрополит Андрей. В похороні взяли участь отсі латинські Преосвящені Епископи: Архіепископ львівський Твардовський, архіепископ вірменський Теодорович, архіепископ віленський Ялбжековський, епископ пінський Лозинський і епископ перемиський Новак. Наші Преосвящені Епископи взяли всі участь в похороні, а саме: епископ станиславівський Григорій, епископ перемиський Йосафат і епископ-суфраґан перемиський Григорій. Між учасниками похорону бачили ми також Вп. Пана Воєводу Ґарапіха. Перемиську капітулу заступав Впр. о. канонік др Пинило, а станиславівську Впр. оо. каноніки Стек і др. Лятишевський. З львівської капітули взяли участь в похороні всі присутні у Львові члени. Явилося також кількох латинських крилошан і кільканацять латинських священиків, та всі питомці. Наших священиків було до сто. Українські установи вислали на похорони своїх відпоручників. Вірних було непроглядне число. Такого численного похорону Львів уже давно не бачив. В поході взяли також участь всі наші школи. Пізно вечером зайшов сумний похід на янівське кладовище, де ще раз попращав Впр. о. пралат Куницький Покійного Преосвященого Йосифа, ревного Князя Церкви й великого Сина свого Народу.

Вічна Йому память!

Збірний памятник 300-літнього ювилею св. священомученика Йосафата.

ОО. Василіяне перемиського монастиря піднялися дуже гарного й корисного діла: 300-літний ювилей смерти св. Йосафата звеличати побудованнєм в Перемишли величавої церкви в честь Святого В сій ціли оголосили вони відозву до духовенства й народу з просьбою о жертви. В сій відозві читаємо:

Ми пережили великий пропамятний рік — рік 300-літнього ювилею мученичої смерти св. Йосафата. Коли зближався сей пропамятний рік, всі Владики нашої Церкви відозвалися спільним горячим словом до цілого віруючого нашого народу, щоби стрінув сю память гідно й достойно після її ваги і значіння для нашої Церкви... Такого святого — така річниця вимагала від нас дійсно великих торжеств, великих пропамятних діл. Тому поклик наших Владик мав свої успіхи. Почались відповідні приготовання, а слідом за тим ювилейні торжества. Устроювано місії, концерти, академії, появилися в честь святого нові гарні пісні, поезії, коротко, почав родитися замітнійший культ св. Йосафата, якого передше між нами не було.

Але ми мусимо подбати, щоби сей культ у нас скріпився, утвердився і від нас перейшов на грядучі наші покоління. Ми повинні оставити їм примір і вікову памятку тих живійших почувань, які зродилися в нас в сю першу ювилейну річницю нашого святого Мученика й Брата.

Нас не стати на щось більшого поодиноко, але стати нас усіх збірно — громадно. Ми можемо здобутися на збірний більший памятник. Тим збірним памятником має бути **величавий храм в честь св. Йосафата,** Місцем для сього храму має стати **Перемишль...**

Ми, котрих Боже Провидінне — читаємо дальше в відозві — покликало до здійснення сеї думки, звертаємося отсим письмом до священиків, щоби помогли нам до сього діла. Ми вповні сього свідомі, що доля сього діла залежить майже виключно від доброї і охочої волі самих священиків, бо без прихильного посередництва священиків ми не можемо ні подати до відома загалови вірних свого наміру, ні склонности їх сердець до жертв на ту ціль, ані тих жертв дістати в свої руки.

Тому ініціятори звертаються до оо. душпастирів із просьбою про те прихильне посередництво і щире тепле слово до своїх вірних відповідно до змісту своєї просьби.

Сьогорічне свято св. Йосафата нехай буде першим днем загальних громадних жертв на згаданий ювилейний храм в Його честь.

Щоби дійсно всі вірні мали можність і легку нагоду причинитися до будови сього пропамятного храму хочби найменшим датком — всі наші Еп. Ординаріяти зізволили на тацові збірки на ту ціль в кождій церкві.

Хто пожертвує 200 зол. (20 ам. долярів) стає ктитором, а хто пожертвує 100 зол. (10 ам. долярів) стає благодітелем.

Крім прихильного труду в справі збірки просять ініціятори ще більше о молитви.

Як згадано, відозву поручили свому духовенству всі три наші Преосвященні Ординаріяти.

Редакція „Нової Зорі" поручає також горячо і від себе своїм Читачам та Прихильникам наведену відозву. Будова другої церкви в Перемишли так потрібна, ціль її так свята й висока, що справді не треба аж слів заохоти до живої участи в тім гарнім ділі.

З церковно-релігійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Папа про католицьку акцію.

З початком листопада ц. р. відбувся в Римі конґрес італійських Союзів мущин-католиків. По конґресі удалися учасники на послухання до папи, а сей виголосив до них промову, в якій перестерігав Союзи перед надаванням їм політичної закраски. Папа говорив: »Католицька акція має завдання ширші й далеко висші, чим політичні сторонництва, отже не може служити цілям поодиноких сторонництв, як також сама творити окремого сторонництва. Тому католики не повинні вводити політики до католицьких орґанізацій, яких вони є членами. Це не значить, щоби члени Союзу мущин-католиків не брали участи в політичній акції, котра може принести великі користи справі Церкви й релігії. Вони можуть належати до ріжних політичних сторонництв, що стоять на основі християнської етики. Та в орґанізації не слід пропаґувати ніяких політичних кличів, бо орґанізація мущин-католиків має на цілі виключно духовий і моральний розвиток своїх членів. Ублагороднення сердець та умів горожан держави — ось почесне завдання політики, яку має вести католицька орґанізація.

Римське питання.

Недавно відбулося в Ровіньо коло Венеції велике церковне свято в прияві венецького кардинала-патріярха і дванацятьох инших архієпіскопів і епископів. Відтак уряджено в ратуши принятя, в часі котрого бурмістр міста Ровіньо згадав про конечність помирення держави з Церквою. На це відповів кардинал, що в тій справі порозуміваєтся вже держава з Церквою для добра італійського народу і що слід сподіватися, що керманичі Церкви й держави знайдуть практичну формулу для управильнення своїх взаємин. В такім самім змислі промовив кардинал також з балькону до зібраного народу.

Огляд руху за зєдиненням Церков в ріжних краях.

В Палестині вигляди протестантів для приєднання Жидів дуже змаліли. Навпаки, там утворився спільний фронт християн і магометан проти жидів (магометане вважають Христа найбільшим пророком). Анґлікане працюють над зєдиненням ріжних сект, а передовсім над приєднанням православних Анґлікан спомагають у цім німецькі й американські протестанти. — В Америці відбувся недавно в Філядельфії унїоністичний конґрес, в якім взяло участь майже 700 членів епископальної Церкви. На конґресі була мова про зєдинення з Католицькою Церквою. Один з головних промовців взивав позбутися упередження до Риму й ворожнечі до католицької Церкви. Конґрес згодився на отсі точки: 1) примат Петра й римських епископів є Божої установи; 2) непомильність папи признається в тім змислі, що ця непомильність має бути залежна від признання цілою Церквою. — Упередження до Риму в Анґлії уступають з кождим днем. Офіціяльна Церква занепокоєна рухом за порозумінням з католицькою Церквою. Ще сильнє повинно льоґічно виявитися також у політиці й господарстві, розуміється, також постепенно.

Жерела лібералізму. Зародок лібералізму є вже в природнім людськім еґоїзмі. Історично жерелами лібералізму є три могучі струї. Італійський гуманізм, німецький протестантизм і анґлійсько-французький натуралізм. Гуманізм своїм поганським культом сегосвітної культури на ділі заперечив існованнє божества. Протестантизм виступив проти Церкви, сеї найсильнійшої оборонниці моральних засад справедливости і любови. Натуралізм заперечував християнські догми, особливо догми про безсмертність і про первородний ґріх. Вислідом всего того було забуттє про позагробове життє, жадоба щастя на землі, віра в чисту людськість, визволеннє від всего що моглоби гальмувати вільний розвій і вільне стремлінне особи. В господарськім життю поширили сей дух особливо жиди. Характер жидівства виявлюється в невтомимім стремлінню до зиску, а радше до лихварського зиску. Зиск се головний клич жидівства. Ті думки приспішила також »рецепція« (прийняттє) римського права. Римське право, казав звісний правник Ієрінґ, се »релігія еґоїзму«. Право власности по римському праву (бодай в розумінню новочасних правників) є абсолютне. І так разом з римським правом, котре дуже рано поширилось в західній Европі, увійшло в господарське життє заперечення моральних основ.

Найбільше послідовно розвинув політичний лібералізм Русо (»Суспільний договір« 1762). Клясиком господарського лібералізму є Адам Сміт у своїй праці про природу і причини народного богатства.

Вимоги лібералізму. Вимоги політичного лібералізму отсі: суверенність народа, народна воля — жерело всего права, республиканська форма влади, загальне і рівне виборче право — і все те принціпяльно, у виразнім і свідомім противенстві до християнських ідей про божий авторитет, про природні етичні закони суспільного життя, про релятивність форм влади і конституції.

Розуміється, що в життю лібералізм пристосовувався до обставин і в компромісах нераз затаїв одну або другу свою засаду. Та мимо всего того він у французькій революції дочекався великого тріюмфу і відтак увійшов у психіку модерних держав.

Вимоги господарського лібералізму отсі: свобода в господарстві, свобідна конкуренція, для праці — вільні умови. Держава не повинна мішатися до господарства. Геть зі всім, що сю свободу обмежує як цехи, професіональні орґанізації, мито, закони про відсотки і лихву. Нехай людина розвине свобідно свої сили, із вільної конкуренції нехай повстане гармонія: бо природа добра і коли вона матиме змогу свобідно розвиватися, то і наслідки можуть бути лише добрі[75]).

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 12

Лібералізм в соціольоґії.*)

(Дальше).

Тим основним етичним засадам, на котрих повинен би основуватися суспільний лад, противляться дві системі в теорії і практиці нашої доби: індівідуалістична або ліберальна і соціялістична.

Індівідуалізм се теорія і практика, яка односторонно видвигає на перше місце свободу одиниці так, що заперечує соціяльність, суспільні обовязки, соціяльний характер праці, право власности і соціяльну ціль держави. Через те саме, що так підносить передовсім свободу, свободу людини, свободу індівіда, зветься вона лібералізмом.

Є троякий лібералізм: релігійний, політичний і господарський. Релігійний лібералізм проповідує свободу думки, політичний — свободу людської волі, господарський — свободу господарства. Льоґічно вони злучені між собою. Релігійний лібералізм бажає духово висвободити людину: він або свобідно пояснює релігійні догми (раціоналізм), або заперечує обявленнє і признає лише якусь природну релігію (деїзм), або перечить навіть природним релігійним правдам (позитивізм). Се троякий спосіб емансипації від божого авторитету, три степені атеїзму. Те визволен-

*) Продовженнє „Основ соціольоґії". Переклад М. Фірака.

[75]) Ту господарську свободу проповідували під впливом фільософії Руса вже фізіократи: Quesnay (1694—1774), Gournay (1712—1759) (се його висказ

нійший однак помічається рух за зєднанням з православною Церквою, бо православні не ставлять таких тяжких умов, як католики. Також баптисти є схильні до зєднання, тільки жадають, щоби признати їх самостійною сектою. Вони мріють отже радше про конфедерацію Церков. — Російська Церква в Берліні стоїть вправді під сильним впливом протестантів, але й серед неї зближення до католицької Церкви робить великі поступи. В Берліні є до 300.000 російських еміґрантів (в Парижі 150.000), та більшість між ними це жиди.

ПОЛЬЩА.

Рішення Католицького Зїзду в Познані.

Згаданий Зїзд ухвалив між иншими такі резолюції: Семий Катол. Зїзд уважає конечним удержання й поширення особливо законодатним шляхом обовязку свячення неділь і свят; взиває міродатні чинники, щоби надали боротьбі з безробіттям форми більш продуктивні; стверджує конечність успішнійшої опіки над еміґрантами, особливо над тзв. сезоновими робітниками й робітницями, щоби запобігти небезпеці втрати віри, деморалізації й винародовленню; осуджує поєдинки; звертається до всіх поважних часописів в краю з апелем, щоби відкинули оголошення, які ширять зіпсутте; домагається управильнення супружого права згідно з приписами канонічного права; протестує проти заходів введення цивільних вінчань і розводів.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Нове управильнення свят.

Чеські національні соціялісти бажають нового управильнення свят. Вони внесли в парляменті проект закону, який домагається знесення двох Богородичних свят (8. грудня й 15. серпня), так само знесення свята Евхаристії, Вознесення, й Петра та Павла й Трьох Царів. Замість того пропонують завести свято 8. марта як ден уродин Масарика, 28. марта в честь Амоса Коменія і 1. червня як день матерей.

Культ Гуса.

Силою розпорядку міністерства освіти всі шкільні будинки мають бути прикрашені в середині образами, що прославляють Гуса й гуситський рух. Католицьке населення обурене такою провокацією знищило в деяких місцевостях образи.

ФРАНЦІЯ.

Боротьба з неморальністю.

В Парижи основано орґанізацію до боротьби з неморальними склеповими виставами й уличними реклямами. Кличем цеї орґанізації є: »Майте згляд на наші діти!« В відозві, виданій орґанізацією до суспільности, читаємо: »Ми й наші діти маємо право переходити улицями без нараженя наших очей на вид поганих образів і двозначних написів. Ми удержуємо наші доми в чистоті, отже й наші улиці мусять бути чисті. Не заперестанемо боротьби, як довго не буде усунене з наших улиць всьо, що може затроїти душі наших дітей.

Золота книга французького духовенства.

Під заголовком »Свідоцтво крови« має вийти в Франції великий двотомовий твір (кождий том має мати 1250 сторін великого формату), в якім має бути зясована роля французького духовенства в часі війни. Книга має обіймати передовсім усіх священиків, що згинули на полі боротьби і відзначених. Проспект заповідає, що в тій книзі будуть також узгляднені священики заприязнених (аліянтських) країв. — Чи не здалосяби щось подібного і у нас? Чи про мартирольоґію нашого духовенства в часі останніх воєн будучність не має нічого знати?

ГОЛЯНДІЯ.

Нові душпастирські методи.

В Голяндії почали віднедавна улаштовувати тридневні евхаристійні богослуженя для недужих. Ті богослуження відбуваються так: В церкві уставляють ліжка й лежаки. Недужих звозять до святині самоходами. Відправляють службу Божу з виставленням Найсв. Тайни і уділяють хорим св. Причастя. По Службі Божій заносять Найсв. Тайни до захристії, а доглядачки роздають хорим снідання. Зполудня відправляють Вечірню, а відтак священик обходить з Найсв. Тайнами церкву, стає коло кождого хорого й уділяє йому благословення. Перед відвезенням хорих до дому священик пращає їх промовою. Такий самий порядок другого й третього дня. Третий день кінчиться піснею: »Тебе Бога хвалим«.

ЯПАНІЯ.

Поведення католиків в церкві.

Англійський професор Мейнер оповідає таке про поведення японських католиків в часі Служби Божої: Японці вповні заховують свої основи доброго поведення і в відношенню до своїх реліґійних обовязків, отже кождий, що входить до святині, мусить обовязково зняти обув. Тим, що носять національний деревляний обув, не насуває це особливих труднощів. Та хто носить обув европейський, має деякій клопіт. Я не бачив однак нікого, хто ухилявсяби від цього наказу. Вірні сидять або клячать на рогожах. На право дівчата й жінки, на ліво мущини. Вірні моляться голосно, причім оден з них проводить молитовному хорови. Я був свідком проповіди, виголошеної місіонарем. Місіонар почав свою проповідь від глибокого поклону в напрямі слухачів, котрі відповіли йому подібним поклоном. Таким самим поклоном і закінчилася проповідь. Завдання проповідників не легке. Він мусить виголосити проповідь в літературній мові, яка значно ріжниться від мови буденної. Щоби його отже розуміли, мусить проповідник вибирати щось посередного між літературною мовою а розговірною, а мусить це робити дуже обережно, бо колиби в своїй промові був надто тривіяльний, вірні уважалиби богослуження вбещещеним. Цікаво виглядає церква, до котрої на богослуження прийшли Японки. Кожда з них прикрила голову білим вельоном. Святиня виглядає отже як при першім Причастю.

Католицький університет в Токіо загрожений.

Католицький університет в Токіо, оснований Єзуїтами в р. 1908, є поважно загрожений. На це складаються три причини: недостача фондів, розпорядок міністерства освіти, силою котрого всі приватні висші школи мусять виказатися основним капіталом 300.000 долярів, щоби мати право видавати академічні степені і знищення університетського будинку в часі останнього землетрясення. Виходить отже, що всі ці причини є властиво одною причиною: недостачею фондів.

АВСТРАЛІЯ.

Стан католицької Церкви.

Католицька Церква в Австралії робить значні поступи. Тепер є там 1413 священиків, 843 братів-монахів і 1103 монахинь. Нових священичих свячень буває річно около 200. В Австралії працюють три жіночі стоваришення: св. Йосифа, Самаританки, й Сестри безнастанної Адорації. Єзуїти й Лазаристи мають свої колеґії й обслугують деякі парохії; братя Йосифіти ведуть промислові школи.

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА.

Протестантський рух на Радянській Україні.

Між населенням Радянської України ширить інтензивно Харківська Церковна Рада протестантську пропаґанду, котра, на-

---

Добрі сторони лібералізму. Не наша задача розглядати тут подрібно ліберальну політичну й господарську науку. Багато того, що научає політичний і господарський лібералізм можна ще інакше, із инших засад виснувати й доказати. Політичні вимоги правдивої демократії можуть бути й вимогами соціяльного розвою і людського поступу. Подібно господарський лібералізм не без основи проповідує значінне самолюбства (self-interest), праці і вільної конкуренції для господарського поступу.

Так само годі таїти, що лібералізм по своїому пхнув людство вперед на дорозі поступу. Політичний лібералізм порвав окови абсолютизму, переміг неодно, що здавалось абсолютно вартним, а в дійсности мало лише релятивно право на існованнє (февдалізм) і приготовив дорогу демократії. Господарський лібералізм розвязав усі господарські сили, та почав добу великих винаходів (залізниці, пароходи, телеґраф — як комунікаційні середники, машини — як продукційні засоби) і створив модерне, могутнє, світове господарство. Правда й те, що в ті часи було й много инших умов для великого господарського поступу (розвій позитивних наук, механіки, фізики, хемії, відкриттє Америки і нового шляху до Індії, знайденнє великої кількости золота й срібла в Америці), але правдивий розмах і розгін дав лібералізм. Лібералізм приніс того »економічного духа«, котрий через всі перепони мостив собі вільну дорогу до господарського поступу.

Та мимо всего того лібералізм се блудна система.

Похибки лібералізму. В лібералізмі є три основні похибки. Перша з них — се запереченнє Божої власти і моральних основ у політичнім і господарськім життю. Заперечуючи ті моральні ідеї, убив лібералізм людину в людині. Без Бога, без моральних основ людина не є людиною. Лібералізм зараз і доказав сю сумну правду. Якщо може й здавалося людині перейнятій лібералізмом, що вона в собі переживає якесь вивисшенне людськости, та вона ту саму людськість у других найогиднійше доптала. Якщо вона була сама собі богом і паном, то другі були для неї машинами, а часто ще менше ніж машини, були рабами, а нерідко ще й меншими ніж раби. Машину господар шкодує, щоб за скоро не зужилася і тому він її мастить, старанно »плекає«. Раба господар також шкодує і тому старається про него, щоби перед часом не знемігся. А господареький лібералізм не старається про робітника навіть стільки. Після вільної умови праці міг він його, вихіснованого і знеможеного викинути на вулицю і найняти нову, свіжу »робучу силу«; на ринку такого матеріялу все подостатком. І власне тим, що людина убивала людськість в других, убивала її також сама в собі. Людина, що хоче бути надлюдиною без Бога і моралі, є з конечности »поза межами добра і зла«. А кого нічо не обходить, чи його діланнє добре чи зле, аби тільки було воно йому на користь, сей вже — не людина! В політиціж після його засад нарід виступав проти народа, держава проти держави. Коли нарід сам себе уважав за »нарід-володаря«, то другий нарід мусів йому бути »народом-чередою«, і коли держава була сама для себе богом, то мусіла вона домагатися панованнія над иншими.

Друга похибка лібералізму — се запереченнє первородного гріха, се віра в »добру природу«. Тим звільнив лібералізм людський еґоїзм від всіх зглядів. Коли природа добра, то хай живе природа. Лібералізм не розріжняв любови самого себе від еґоістичної любови. А по первороднім грісі любов до самого себе се еґоізм, самолюбство. Коли лібералізм так зідеалізував і злеґалізував еґоізм, тоді »економічний дух« виродився в »економічний раціоналізм«, що значить те саме, що жажда мамони[76]). Почалася отся погоня за зиском, що не знає жадних меж, ся дика конкуренційна боротьба без пощади, без милосердя, те вихісновуванне всіх і всего, що може помножити богатство. В політиці являється той еґоізм як еґоізм

«laissez faire, laissez-passer«, хай кождий робить що хоче, хай все іде, як хоче!) Turgot, (1727—1781), (Сей знова як французький міністер скасував цехи), а ще більше ученики А. Сміта: Malthus (1776—1834), Ricardo (1778—1823), I. B. Say (1767—1832), Bastiat (1801—1850). Ті засади впровадили в життє насамперед торговці в Менчестрі (1837) — (менчестерство), — а потім особливо у Франції міщанство — (буржуазія).

[76]) „Auri sacra fames“ Goldgier (Sombart).

вязуючи до традицій давної штунди, знаходить богато сторонників. Українські протестанти, подібно як і на Волині (під Польщею) стоять під сильним впливом російських проповідників; помимо того домагаються вони українізації своєї церкви і справді успішно переводять її, коли вже не перевели. Недостає їм тільки св. письма в українській мові, бо большевицьке правительство забороняє споваджувати зза кордону українську Біблію, зате само засипує Україну Біблією в російській мові. Як орґан українських протестантів виходить в Харкові часопис »Баптист України«.

Релиґія й соціял-демократія.

Від 31 жовтня до 3 падолиста відбувався в Лінцу зїзд австрійської соціял-демократії. Нас той зїзд обходить о стільки, що на ньому порушено справу релиґії й моралі. Про оба ці питання розвинулася дуже жива дискусія.

Всі промовці крім Франциля заступали старий соціялістичний принціп, що релиґія це приватна справа кождого члена партії. Соціялісти не ставлять собі ціль боротьбу з релиґією. Д-р Бавер зазначив, що соціялізм має виразно означені завдання в теперішнім життю на землі, а не в життю позагробовім. Коли Франциль домагається счеркнення слів, що релиґія є справою приватною, то заступає він думку тільки малої частини товаришів, що порвали звязки з релиґією. Він звертає увагу на те, що справа релиґії це не така проста справа, як здається. В Ірляндії пр. часто найдеться коло хреста червоний соціялістичний прапор, або совітська звізда. І ніхто так не бажає, як священики, щоби соціялісти проголосили клич боротьби з релиґією. При тій нагоді сподіються вони розколоти робітництво та потягнути одну частину за собою. На це соціялісти не підуть, щоби воюючому клерикалізмови улекшувати боротьбу з соціялізмом. »Будемо — говорив Бавер — безпощадно здирати з капіталізму його ніби релиґійну маску, але з релиґією війни не будемо провадити«. В резолюціях стверджено, що соціялісти єднають працюючих без огляду на їх релиґійні вірування. Власне клерикали роблять з релиґії партійну справу. Соціялісти не поборюють релиґії, але поборюють релиґійне підюджування, загоріліть та виступають проти духовенства, коли воно уживає своїх впливів для скріплення буржуазії й політичних цілей. Соціялісти жадають свободи релиґії, а поборюють примус з боку держави що до оплат на церкву, що до навчання релиґії в школі і т. д.

Як ставиться соціял-демократія до релиґії в практиці, про це знає майже кожда дитина. Очевидно — до релиґії християнської, а не пр. до жидівської. Вистане переглянути соціялістичну пресу або придивитися роботі соціялістичних провідників. Та чи в офіціяльній партійній програмі треба висказувати зовсім отверто й щиро те, що скривається глибоко в своїм серцю? Соціялісти в роді Франциля домагалися безоглядної щирости, отвертої боротьби з релиґією. Але побідив д-р Бавер і товариші. Резолюції ухвалено по думці Бавера.

Що тут не маємо до діла з ніякою принціповою зміною в відношенню до релиґії, а тільки з тактичним маневром, доказом цього хочби зміст головного реферату того самого Бавера, реферату, що попередив дебату. В цьому рефераті говорив Бавер зовсім отверто й щиро, а говорив буквально так, як в часі дебати Франціль. Бавер зазначив отверто, що між соціялістами нема ріжниці думок що до релиґії; завданням партії лишається й на дальше еманципація пролетаріяту з духового рабства релиґії.

Отже: в сути річи думають всі соціялісти однаково, мають усі ту саму ціль; але коли те всьо заявиться отверто в програмі, тоді можна відштовхнути від себе богато дотеперішних сторонників. Ліпше тому заховати маску невтральности й надальше, а коли прийде пора, тоді щойно можна буде ту маску скинути. В практиці поборювання релиґії піде давним, утертим шляхом.

Ось так треба розуміти цілу дебату на згаданім зїзді, промову Бавера й резолюції.

На якім моральнім ніво станув згаданий зїзд австрійської соціял-демократії, показує резолюція, яка домагається *публичної лікарської поради про уживання нешкідливих середників до забезпечення* перед запліднением й безкарности для перервання вагітности.

Зєднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ"!

Свято відкриття українського наукового інституту в Берліні.

Дня 10. ц. м. відбулося в салі берлінського університету святочне відкриття українського наукового інституту. В 12 год. зібралися в салі, прикрашеній українсько-німецькими хоругвами запрошені гості. У святі взяв участь ректор берлінського університету, цілий ряд німецьких професорів та заступників німецьких міністерств і урядів, з українського боку Гетьман Павло Скоропадський і численна українська кольонія в Берліні. По відспіванню німецького гимну українським студентским хором забрав слово голова кураторії б. міністр Ексцеленція Вільгельм Гренер. Він змалював коротко і ядерно задачі українського наукового інституту в Берліні, який має служити підтримуванню культурних і духових звязків між українським і німецьким народом. Плекання і співучасть німецького громадянства має окружувати ту ніжну ростину, яку садимо на німецькій землі.

При інституті відкриваються покищо чотири катедри на які як доцентів покликується панів Д. Дорошенка, І. Мірчука, В. Липинського і В. Залозецького. Ті катедри обнимають історію української державности, історію культурних і соціяльних проявів на Україні, історію духових течій на Україні і їх відношення до других славянських народів і історію матеріяльної культури. На меті мається відкриття ряду дальших катедр.

Окрім цього інститут буде опікуватися студентами. Подбається про влаштування студентського дому, щоби тим самим улекшити спокійні студії для українського студентства в Німеччині.

Діяльність інститута буде звязана тісним співробітництвом з славянським інститутом берлінського університету, на чолі якого стоїть професор Васмер. Про помішення і можливість читання викладів і лекцій буде дбати міністерство освіти, до якого доброзичливости і зацікавлення справами інститута апелював Ексцеленція Ґренер.

У звязку з програмою наукової праці інститута представив проф. Дорошенко історичний перегляд німецько-українських відносин в минулому. Вони починаються в середновіччу і творять безперервне звено взаємовідносин аж до найновійших часів. Ряд проявів в українській історії можна пояснити собі тільки німецькими впливами. Так пр. магдебурське і саксонське право мало свій вплив на українських землях аж до XVIII. стол. Цехи і станові орґанізації на взір німецьких запустили на Україні глибоке коріння, їх попирали головно галицькі князі і королі. Але найінтензивнійшими стали українсько-німецькі взаємовідносини за панування Великого Гетьмана Богдана Хмельницького, який вступив у союз звернений проти Польщі разом із великим курфірстом бранденбурським.

Також і духові взаємовідносини були в тім часі дуже живі. На українських університетах учать фільозофічні системи після Вольфа і Бавмайстера, ряд німецьких архитектів бере участь при повстанню тодішної барокової архитектури на Україні, більшість наукових українських підручників друкується в Бреславі.

Опісля сліди німецького культурного і державного впливу врилися глибоко в Східній Галичині, яка перейшла як нужденна провінція під панування Австрії і завдяки їй піднеслася під культурним, просвітним та економічним зглядом.

У звязку з тими виводами зобразив бесідник розвиток і стан української науки. Від основання Наукового Товариства ім. Шевченка т. з. від 70-тих років починається науковий ренесанс українського народу, який іде в парі з державно-національним освідомленням. Вершок свого розвитку осягає українська наука при відбудові української державности в 1918 році, коли то за гетьманування Павла Скоропадського відкрито два університети, Акаде-

---

народів і держав, »святий еґоїзм«, макіявелізм без моралі та ненаситний імперіялізм.

Третя похибка лібералізму — се запереченне людської соціяльности. Лібералізм се індівідуалізм. Тому не має він розуміння ані для соціяльних обовязків, ані для соціяльного значіння власности, ані для орґанізації, ані для суспільних орґанізмів і орґанічного устрою людської суспільности. Наслідки всего того такі, що лібералізм такий безоглядний і нагальний у своїй жадобі, що він суспільних недостач в родині і суспільстві не то що не поправив, але ті орґанізми напросто розбив »на атоми« і тим зробив їм величезну шкоду. Бо лібералізм мав на думці лише громадженне богатсва, а не сю осередну велику соціяльну проблему, проблему справедливого поділу. Адам Сміт написав »хрематистику«, науку про нагромаджуванне богатства, але не написав »соціяльної економії« — науки про соціяльний добробут народа.

Лібералізм як капіталізм. Що ті похибки лібералізму є суспільними хибами, того доказала сама історія. Власне лібералізм спричинив всю ту страшну нужду працюючих мас, котру описав Маркс у першій частині свойого твору »Капітал« (1867). Лібералізм породив капіталізм. Історія капіталізму є також історією лібералізму. Маркс клясично описав розвій капіталізму, дотеперішний і будучий — якщо він затримає своє панованнє — до своєї катастрофи.

Капіталізм означує перемогу капіталу над працею, перемогу зиску над людиною; означає панованнє біржевиків над робучим народом, панованнє жидівства над народом; означує абсолютизм банків у господарськім, а також і в політичнім життю. Наслідки капіталізму для робітництва є: матеріяльна біда (умова про працю є вільна лише на словах, а в дійсности вона вимушена злиднями; робітничі платні невистарчаючі; час праці за довгий; сама праця часто за тяжка і нездорова, зокрема для жінок і дітий, котрих також вихісновують для фабричної праці, навіть по ночі); дальше непевність (через часті господарські кризи робітника безнастанно морить страх перед безробіттєм; через недостаточні гіґієнічні і забезпечуючі постанови страх перед немічю; через лиху платню журба про те, що станеться з жінкою, з родиною, з сиротами на випадок його смерти, слабости й старости); пролетарський характер (через невідповідні умови праці робітнича родина не має дому, діти без догляду, виставлені на всі небезпеки мешкальної нужди, проституції, алькоголізму, волокитства); духова вбогість (ненависть до суспільства, до Церкви і віри, матеріялістичний спосіб думання); соціялістичні змагання. Та мусимо пригадати, що говоримо тут про лібералізм-капіталізм, яким він є в своїй суті і яким він себе виявив там, де мав змогу свобідного розвитку. Під натиском суспільної ідеї мусів він вже в неоднім поступити й уступити перед соціяльними законами. А найбільшого противника зродив він собі сам із своїх засад: є ним — соціялізм.

(Дальше буде).

мію Наук, Національну Бібліотеку і основаю катедри українознавства на всіх університетах України.

В часі революції знищено богато з тих здобутків, але українські робітники на науковому полі продовжують навіть серед найтящих обставин свою працю. Центром наукового життя дотепер на еміґрації була Чехо-Словаччина, де засновано дві високі школи і ряд інститутів.

З того становища продовжування наукової праці має український інститут в Берліні велике значіння. Він має підтримувати з одної сторони наукові і духові взаємовідносини між Німеччиною й Україною, має інформувати німецькі круги про українські питання в минулому і теперішньому і служити посередником в духових зносинах між українськими землями й Заходом.

Зі словами подяки звернувся при кінци проф. Дорошенко до всіх німецьких приятелів українського народу, які приємнилися до заснування українського наукового інституту; їх імена буде колись з вдячністю згадувати кождий образований Українець.

При кінці офіціяльної части забрав голос заступник міністерства просвіти проф. Віндельбанд в особистім дорученню міністра, який був перешкоджений в участи свята. Співпраця народів між собою може бути тільки на науково-культурнім полі, бо нема властивої національної науки, якаби не змагала поза це до інтернаціональної ціли спільної наукової праці. Бо наука є слугою загально-людських ідеалів.

З цеї точки погляду культурного порозуміння, як воно було змальоване в програмовій части, можу тільки витати ново повсталий інститут. Коли якийсь нарід прийде до нас з бажанням такої співпраці, то ми мусимо йому помогти в його змаганні, то ми мусимо вповні піддержати його.

Від українських студентських орґанізацій привитав інститут п. Румянцев і передав при тій нагоді пропамятну грамоту. Український гимн закінчив це поважне й гідне свято.

Около 180 телеґрам і привітних писем наспіло на свято; найважнійші з них, які тут передаємо, відчитав на святі проф. Мірчук: Український Університет, Прага; Українська Господарська Академія, Подебради; Україн. Акад. Комітет Ліґи інтелектуальної співпраці, Прага; Педаґоґічний інститут, Прага; історично-педаґоґічне Товариство, Прага; Тов. ім. Шевченка, Львів; Централя »Просвіти«, Львів; »Дністер«, Львів; академ. Горбачевський, Прага; акад. Старков, Рига; акад. С.-Стоцький, Прага; бувший член палати панів, радник двора Барвінський, Львів; б. віцепрезидент австр. парляменту Романчук, Львів; сенатор Черкавський, Варшава; ґенерал Омелянович Павленко, Подебради; Його Преосв. епископ Боцян, Львів; Його Преосв. епископ Богачевський, Філядельфія; Його Преосв. епископ Няраді, Пряшів; Укр. Христ. Орґанізація, Львів; »Січи« Америки і Канади. Ряд українських студентських орґанізацій Галичини і еміґрації. З чужих привітів: Ректор пражського Карлового університету, Оляф Брох, ґенер. секретар норвежської акад. наук, Ексцеленція Екснер, Відень; проф. Шмідт, Ґрац; проф. Кайндль, Ґрац; проф. Вінтер, Прага; проф. Бодуен де Кутерне, Варшава і ряд других.

Справді „траґічні відносини“!

В 260. ч. „Діла“ (з 23. ц. м.) появилася підписана криптонімом „Оден з деканів“, стаття так визиваюча й ординарна, що хиба нема гіршої під тим оглядом в цілій публіцистиці. Слід підчеркнути, що коли світський чоловік пише проти перемиського Владики, то хоч сяк-так зберігає ще деяку культурну форму, але в данім случаю цей „оден з деканів“ забув не тільки на свою священничу честь (коли вірити, що це справді священник), але він потоптав всякі Божі й природні закони. Про нього можна хиба сказати те, що сказав Христос у притчі про несправедливого суддю: „котрий Бога не боявся і людей не стидався.“ Основнійше займемося цим дописом у слідуючім числі. Тепер покищо звернемо увагу на одну порушену там справу, користуючися дописом одного з перемиських громадян. У світлі цього допису ярко виступить уся огидна лож і наклепи „одного з деканів“ проти перемиського Владики. Допис цей є:

В справі Дівочого Інституту в Перемишлі.

Як відомо, перемиський Владика був покровителем „Укр. Інституту для дівчат в Перемишлі“. Хто бодай побіжно пригадає собі його історію, той мусить признати що почин до заснування сеї Істиуції дало Духовенство і що переважний тягар двигнення і ведення сеї Інституції несло воно на собі. Нічо отже дивного, що на основі § 14 і 15 статута на її чолі стояв, та її покровителем був перемиський Владика. Та се не подобалося перемиським „оборонцям Церкви“. Зібралися тому дня 28. марта 1925. на Загальних Зборах, котрих метою саме було — усунути Преосвященного Епископа-Покровителя! І діпняли свого! Бо як казав оден з них: „Упали трони, престоли і нам не треба покровительства! Всюди суспільність демократизується і Товариство мусить піти на шлях демократичний. Впрочім по заключенню конкордату наші Епископи не будуть ішли на руку народови“.

„Давнійше нам треба було покровителя, бо інституція була бідна, потребувала помочи і шукала за такими людьми. Такими людьми були тоді Епископи й Духовенство. Тепер Інституція стоїть сильно на ногах, помочі не потребує, а колиб і потребувала, то Епископ не може її дати. Зрештою, покровитель, то річ середньовічна!“ Знані вже читачам „Н. Зорі“ „оборонці Церкви“ лише на се чекали. Забрали очевидно зараз голос і на злість о. Епископови внесення Д-р К. (щоби змінити § 14 і 15 статута та усунути о. Епископа з покровительства), перейшло. Перейшло мимо горячого протесту перемиського о. канцлера Грицеляка та зворушуючої промови П. Данилевичівної. Вона підчеркала, що й Матір Божа, найвища покровителька Інститута, котрій Інститут не одно має завдячувати, не буде його покровителькою, коли викидають Її слуг. Вона вказувала, що се й для молоді буде згіршаюче! Не помогли слова персвазії о. Грицеляка. Та його закричали демаґоґи.

Усунути Епископа-Покровителя значить усунути цілковито від сеї інституції Духовенство — се Духовенство, котре її здвигнуло, бо в Церкві католицькій нема Духовенства без Епископа. Репрезентант св. Церкви тут Епископ! Репрезентант Духовенства Епископ також! „Оборонці Церкви“ діпняли свого. Епископа викинули й то тим лекше, що Загальні Збори скликали в такім часі, коли Духовенство не може бути приявне, себто на суботу год. 5·30, евентуально 6 вечером. Впрочім ніхто не відважившсяби проти них виступити, бо сейчас бувби „хрунем“ й Укр. Голос „і нитки на нім не лишивби“. А „Укр. Голос“ воювати вміє; як вже не відважиться комусь закинути чогось явно в редакційних статтях, то „посмарує“ його хоч в Надісланім „в рубриці, за котру, як виразно зазначить, редакція не відповідає“! Не забуде однак в редакційній статті на се покликатися і сказати, „а що варта виступи пана „х“, про се заява в „Надісланім“ так богато говорить“.:

Проти тієї резолюції і зміни статута „Укр. Інститута для дівчат в Перемишлі повинен виступити кождий Українець католик. Се топтання св. Церкви і Духовенства. Сею справою рішучо вже раз занятися треба! Робота перемиських „оборонців Церкви“ не може дальше безкарно розвиватися у шкідливім для Св. Церкви напрямі! Сей подвиг „оборонців Церкви“ впрочім так богато, богато говорить про їх „добрі“ наміри, любов Церкви, її оборону, їх етику у боротьбі з Впреосв. Владикою!

Громадянин.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Другий зїзд Українського Національно-Демократичнього Обєднання.

відбувся ві Львові в днях 19 і 20 ц. м. при участи 217 відпоручників із Галичини та з деяких повітів Волині. Із огляду на недостачу місця подамо повніше звідомлення зі зїзду в слідуючому числі. Тепер подаємо тільки нововибраний Центральний Комітет УНДО. Вибрано:

1. дра Дмитра Левицького, 2. Володимира Целевича, 3. дра Степана Біляка (Городок), 4. дра Степана Барана (Тернопіль), 5. дра Михайла Волошина, 6. проф. Михайла Галущинського, 7. дра Володимира Загайкевича (Перемишль), 8. сел. Миколу Кузьмина (Озірна), 9. дра Альфреда Говиковича, 10. пос. Бориса Козубського, 11. о. прал. Леонтія Куницького, 12. дра Івана Курівця, 13. дра Олександра Марітчака, 14. ред. Василя Мудрого, 15. Івана Лішинського, 16. о. Дамяна Лопатинського, 17. дир. Остапа Луцького, 18. дра Юлія Олесницького, (Станиславів), 19. о. Степана Онишкевича (Купновичі — Рудеччина), 20. дра Володимира Охримовича, 21. ред. Дмитра Паліїва, 22. о. Домета Садовського, 23. Михайла Стефанівського, 24. ред. Михайла Струтинського (Перемишль), 25. сел. Гриня Тершаківця (Кліцко-Рудеччина), 26. дра Корнила Трояна (Ходорів), 27. пос. Сергія Хруцького, 28. сен. Михайла Черкавського, 29. Олексу Черкавського, 30. Мілену Рудницьку, 31. сел. Юру Чукора (Печеніжин), 32. інж. Юліяна Павликовського, 33. Миколу Оґродніка, 34. сел. Степана Бандуру (Пуків—Рогатинщина), 35. Стефанію Барановську (Станиславів), 36. сел. Федора Назарчука (Дубенщина), 37. сел. Андрія Кунька (Тернопільщина), 38. студ. Дмитра Ерстенюка, 39. студ. Зиновія Диденка і 40. пос. Семена Любарського (Грубешів).

На кандидатів (заступників членів Ц. К.): 1. Зиновія Пеленського, 2. о. Івана Фединського (Любінь Великий), 3. дра Івана Ґижу, 4. дра Павла Лисяка, 5. інж. Миколу Творидла, 6. Олену Федак-Шепаровичеву, 7. Михайла Галібея, 8. Сергія Вишнівського (Волинь), 9. сел. Михайла Керногу (Підберезці—Львівщина) і 10. сел. Юрка Пастернака. (Комарно).

Нововибраний Центральний Комітет УНДО уконституувався так:

Головою вибрано поновно п. Дмитра Левицького. Заступниками голови: сен. Михайла Черкавського, Гриця Тершаківця та о. пралата Леонтія Куницького. Відпоручниками до президії вибрано дра Олександра Марітчака й дра Корнила Трояна, а головним секретарем Володимира Трояна.

ПОЛЬЩА.

Відложення сойму до 1. грудня.

Як думають загально, засідання сойму не відбудеться скоріше, як 1. грудня.

Найблизче засідання сенату.

Найблизче засідання сенату визначено на 25. ц. м. На дневному порядку справа ратифікації ґарантійного польсько-румунського договору.

Сірникова панама на соймовій комісії.

Соймова сірникова комісія устійнила внесення на соймовому пленумі що до цего, в чому нарушено винаємним договором закон про сірниковий монополь. Внесення на поставлення бувш. премієра Влад. Ґрабского в стан обжалування комісією, предсідник не піддав під голосування, бо таке внесення переходить компетенцію комісії.

Бувш. премієр Скшиньскі вертає до дипльоматичної служби.

В політичних кругах говорять, що бувший премієр Скшиньскі повернє до діяльної служби в дипльоматії й обійме мабуть становище посла річи посполитої в Берліні.

Міністер Патек послом у Москві.

Міністер Станислав Патек іменований послом річи посполитої в Москві й виїде туди з початком грудня ц. р.

Справа посольських інтерпеляцій.

Президія ради міністрів поінформувала вчорашні міністерства, що посольські інтерпеляції, внесені в часі попередньої сеймової сесії, слід трактувати як неістнуючі.

ФРАНЦІЯ.

Поанкаре здобув сім разів заяву довіря.

На засіданні палати послів дня 19 цм. Поанкаре аж сім разів при нарадах над буджетом міністерства праці ставив заяву довіря для переведення становища правительства. І всі сім разів палата послів в голосуванні прийняла домагання правительства.

Важкі закиди проти Ґарібальдія.

»Котідієн« доносить, що дотеперішне слідство виявило, що Ґарібальді вислав до Еспанії емісарія. Саме цей емісарій повідомив директорію про підготовлювання катальонського заговору. Емісарія, коли тільки сповнив поручення, вбито. Та брат Ґарібальдія Пепіно, що саме прибув із Америки, твердить всетаки, що він пересвідчений, що брат невинен.

Видалення катальонських сепаратистів із Франції.

Франція видалює катальонських сепаратистів із своїх гряниць. Перша партія 12 катальонських сепаратистів перейшла дня 16 ц. м. бельґійську границю, співаючи народній катальонський гимн. Вони заявили, що повернуть іще до Франції, як переможці, бо не кинуть праці над визволенням рідної країни.

АНҐЛІЯ.

Перед покінченням страйку.

Важко йде Анґлії з поладнанням вуглевого страйку. Та всежтаки значне число робітників є вже за правительственними предложеннями. В деяких басейнах признали вже навіть голосування непотрібним, бо там із виїмкою нечисленного гурта, стануди вже робітники передтим до праці. Союзи вуглекопів зложили формальну згоду на прийняття правительственних предложень. Загалом у голосуванні вуглекопів за негайним розпочаттям льокальних переговорів у всіх округах із власниками копалень впало 320 тисяч голосів, проти 287 тисяч. Мабуть уже вскорі виконний виділ союза вуглекопів оповістить офіційне покінчення страйку.

Політична автономія анґлійських доміній.

Анґлія, анґлійські державні мужі визначилися здавна великим політичним досвідом і розумом. Тому вміли нераз завчасу перепинити небезпеку, яка загрожувала анґлійській державі, анґлійській могутности. Так і тепер. Ось саме відбулася конференція премієрів британських доміній. Ця конференція ухвалила одноголосно резолюцію про внутрішно-політичний улад. Ось ця резолюція, що має історичне значіння: »Члени британської імперії є автономними суспільними орґанізаціями, що мають рівні права й рівні обовязки, так в обсязі внутрішних взаємин, як і зовнішних. Члени британської імперії звязані між собою спільною вірністю в відношенні до корони і спільністю з приналежности до анґлійського народу. Союз, що заходить між членами імперії, має добровільний характер«. Домінії мають дістати такі самі права, як Анґлія. Анґлійський ґенеральний ґубернатор у домініях бувби на будуче представником анґлійського короля, а правительства анґлійських доміній малиб право безпосередніх переговорів із лондонським правительством, без посередництва ґенерального ґубернатора. Титул короля від тепер буде такий: »Юрій V. з Божої ласки король Анґлії, Ірляндії й заморських доміній, цісар Індій і т. д.« Домінії малиб теж право заключувати торговельні переговори з державами, однак із застереженням, що ці переговори не нарушать прав Анґлії. Зате домінії зобовязалися прийняти відповідальність за забовязання льокарненських договорів, при чому Анґлія на будуче не могтиме підписувати таких договорів без попереднього запитання доміній.

Ці ухвали домінй, що є перемогою засади федералізму, означають, що британська імперія перетворюється в союз анґльосаксонських народів, із анґлійським королем на чолі, як представником цего Союза. Анґлійські державники глядять наперед і стараються перепинити небезпеку, яка моглаб загрожувати цілости британської імперії.

Великі морські зоруження Анґлії.

Оповіщують нові зоруження морських сил Анґлії. Адміраліція замовила для Сінґапоре новий великанський плаваючий док. Кошти перебудови Сінґапоре виносять міліон фунтів. Крім цего будує Анґлія нові военні кораблі. Два дренoти містоти 35 тисяч тон викінчать в 1927 р. Крім цего вибудували вже 11 панцирників. Пять із цих панцирників війде з весною 1927 р. уже до анґлійської фльоти. Задумують іще побудувати два лінійні кораблі, один кружляк містоти 8000 тон і шість підводних суден.

Виїмковий стан в Ірляндії.

Після донесень із Дебліна з приводу нападів республиканців на касарні, про що писали ми в попередньому числі, ірляндське правительство оповістило виїмковий стан.

АВСТРІЯ.

Демонстрації перед болгарським посольством.

Дня 18 ц. м. біля 80 комуністів демонструвало перед болгарським посольством і підносило оклики проти Болгарії. Поліція арештувала 8 людей. Причиною арештування комуністів у Болгарії.

БОЛГАРІЯ.

Викрили комуністичний заговір.

Поліція викрила новий комуністичний заговір. Багато комуністів арештовано. — Між іншими арештовано провідника комуністів Тодопавлова.

НІМЕЧЧИНА.

Конкордат із Ватиканом.

Переговори про заключення конкордату між Німеччиною й Ватиканом розвиваються корисно. Покінчення переговорів сподіються в літі 1927 р.

УГОРЩИНА.

Роялістичні пляни.

Як доносять мадярські часописи, останні конференції Банфія, що велися в Семигороді, не відносилися до персональної румунсько-угорської унії, тільки до справи подружя румунської княжни Ілеани з архикнязем Альбрехтом Габсбурґом. Румунський король і правительство годяться на те, коли Бетлен дасть ґарантію, що Альбрехт буде вибраний угорським королем.

Іще на тему німецько-польських взаємин.

Реферований вже нами німецько-польський спір на тему тяжких відносин німецьких католиків на польському Горішнім Шлеську, продовжується дальше. В найновійших випусках тижневика »Дас Нае Райх« (ч. 5 і 6) знаходимо знов дві статті про ті відносини: одну з польського боку, написану о. Т. Реґінеком, і другу з німецького боку, з під пера згадуваного вже попередно д-ра Альбрехта. При цім слід мимоходом зазначити, що не тільки »Дас Нае Райх«, але загалом німецька преса займається живо цим питанням.

Згаданий о. Реґінек реклямується насамперед як добрий знавець горішношлеських відносин з окрема, і як знавець меншостевого питання під релиґійним оглядом взагалі. Він подорожував по цілій Европі і полудневій Америці, а студіював в Німеччині. Тепер є парохом в великій мішаній парохії, що числить до 30.000 душ, як такий може обективно судити про німецько-польські спори. І судить... Насамперед, каже він, треба знати психу горішношлеського народу. Тутешне населення стогнало віками в ярмі гакатистів. Звідси його напружене патріотичне почування. Польські священики були з конечности провідниками того населення. В часі европейської війни потерпіли вони дуже діймаючо, а німецький клир не станув ні разу в їх обороні. При оцінці горішношлеських відносин не слід також поминати того, що молода польська держава, не маючи відповіднійших сил, наслала на окраїни молодих, недосвідчених урядників. Що до польських священиків, то правда, що деякі з них належать до »кресових« товариств, але так само і німецькі священики були перед війною членами подібних окраїнних орґанізацій. Та за приналежність польських священиків до згаданих товариств годі їх посуджувати в тероризмі. Автор знає численні випадки, де польські священики виступали з протестом проти всякого терору. Зрештою загал польського духовенства чужий всякому шовінізмови. З окрема горячо боронить о. Реґінек бувшого адміністратора Горішнього Шлеська, епископа д-ра Гльонда, теперішнього папського примаса. Взагалі всякі твердження — по словам о. Реґінека — про переслідування Німців в Польщі є або зовсім неправдиві, або пересадні. Загал польського духовенства працює тільки в строго католицькім дусі, а бувший адміністратор епископ д-р Гльонд ідеальний архіпастир. Вкінци радить о. Реґінек покликати до життя постійну мішану комісію, яка полагоджувалаби реліґійні спори в мішаних краях.

До цеї статті о. Реґінека долучує редакція знамениту, розторощуючу, доказами поперту статтю звісного вже нам д-ра Альбрехта.

Д-р Альбрехт відповідає насамперед на заміт Поляків, що Німці внутрішно-церковну справу порушили в пресі. Це сталося щойно тоді, коли всякі представлення до властей не віднесли ніякого успіху. Німецькі католики були приневолені отже виступити прилюдно. З окрема д-р Альбрехт, як католицький публіцист, не міг мовчати.

На всі конкретні заміти відповідають Поляки загально і жалі німецької преси трактують як напасти на Польщу. Д-р Альбрехт стоїть на чисто католицькім становищі не чує ненависти до ніякої народности.

Дальше полемізує д-р Альбрехт з брошурою каталицкої капітули. На докази д-ра Альбрехта, поперті протоколами, листами, зізнаннями визначних осіб, соймовими стеноґрамами і т. д. брошура капітули відповідає, що вона не хоче перечити всіх наведених фактів, не перечить також нападу на німецькі діти при св. Причастю, і всі ті насильні акти строго осуджує. Дуже гарно — додає до цього д-р Альбрехт — але чому досі не чути було з польського боку найменшого прилюдного осуду? Чому досі мовчали відвічальні духовні чинники в Польщі?

Правда, епископ д-р Гльонд, доки працював у Відни, відзначався обективністю. Що як адміністратор Горішнього Шлеську не був вже тим, чим у Відни, доказом цього те, що при його відїзді з Катовиць не було на пращанню ні одної німецької душі.

»Чорним духом« д-ра Гльонда в Катовицях — пише дальше д-р Альбрехт — був ґенеральний вікарій д-р Бромборщ, молодик і запалений польський шовініст. Особою цього д-ра Бромборща займається автор докладнійше. Він наводить докази на те, що цей канонік свідомо минувся з правдою. Він неслушно осудив катовицьких Німців-католиків перед звісним літературним критиком о. Мукерманом, а відтак того обвинення прилюдно відпекався. Щойно сам о. Мукерман мусів ґенеральному вікаріеви виказувати прилюдно його неправдомовність. Такого дорадника мав епископ д-р Гльонд.

Катовицька капітула признає, що

»кресове« товариство, в якім живу участь бере польський клир, це орґанізація чисто політична. Перечить однак, начеби членами тої орґанізації були висші церковні польські достойники. Д-р Альбрехт наводить докази (плякати, відозви), які стверджують, що якраз до цеї »кресової« орґанізації належать також перші достойники церковні.

Дальше відповідає д-р Альбрехт на оборону брошурою епископа Гльонда, будьто він в часі богослуження в Соґрав не виголосив скраїпо патріотичної промови, наведенням дослівного тексту того уступу промови, в котрій пробивається ворожий настрій до Німців, і ствердженням, що наслідком тої промови, як також наслідком відспівання в часі богослуження політичної »Роти«, німецькі діти ґреміяльно усунулися від миропомазання.

Д-р Альбрехт наводить докази (соймові промови послів: Чапіньского й Ґрабского), що католицьке життя Поляків має політичний характер. Духовенство є за це відвічальне, бо не реаґує проти цього націоналізму. »Курєр Цодзєнни«, ч. 247 з 10 серпня 1924 р. доносить — пише д-р Альбрехт — що на тодішнім католицькім конґресі сказав епископ д-р Гльонд в присутности кардинала Дальбора й митрополита Роппа такі слова: »Його святість, наш польський папа, Пій XI. нехай живе!«

В місцевости Льосляв домагалися Німці німецького богослуження; на те зараз в ночи появилися по улицях афіші, де названо національним ґріхом ходити на німецькі богослуження. Таку пропаґанду місцевий декан о. Шнальке не мав відваги назвати некатолицькою.

При інтронізації примаса д-ра Гльонда д. 17 жовтня 1926 виголосив епископ Лявбіц грубо політичну й ображаючу німецькі почування бесіду.

Після цього представляє д-р Альберт крутійство каѓолицькоі діецезіяльної управи в справі потвердження зглядно непотвердження католицького німецького Союза, тільки тому, що цей Союз має на ціли опікуватися німецьким населенням. Коли управа того Союза просила о відправу з нагоди зборів Союза, Служби Божої, епископ заборонив священикам правити Службу Божу.

Капітульна брошура наводить на доказ безсторонности діецезіяльної управи факт іменования кількох Німців каноніками; на що д-р Альбрехт доказує, що між новоіменованими каноніками є тільки о д е н Німець (о. Кубіс), хоч Німців в діецезії є 33%.

Наслідком такої нетерпимости, наслідком непринимання сповіди в німецькій мові і наслідком замикання католицьких німецьких шкіл чи захоронок (на це всьо д-р Альберт наводить докази), часть католицького німецького населення переходить, на жаль, на сторону протестантську.

Вкінци вказує д-р Альберт в нотці на книжку Фр. Р. Лями: „Papst und Kurie", ст. 247, що й український галицький епископат був приневолений жалуватися в Римі на погубні відносини в східних окраїнах.

ЖЕРТВИ

на Христіянський Дім ім. св. Йосифа: о. **Лев Вань,** Самбір, 50 зол. і кличе на 50 долярів: о. **Йосифа Чаплинського,** пароха в **Newark N. J.** в Зл. Державах, о. **Івана Ортинського,** пароха в **Ambridge, Pa.** Зл. Держ.

НОВИНКИ.

Завішення »Української Громади«. Наслідки пресового декрету президента польської річи посполитої, хоча, як пишуть, дні його вже почислені, відбився вже на українській пресі, а саме завішено луцьку »Українську Громаду«, що почала виходити замість »Громади«.

Пожежа в Устриках Долішних. Дня 21 ц. м. вибухла в Устриках Дол. у забудуваннях тартаку »Загорода« грізна пожежа. Пожежа бистро перекинулася на сусідні доми. Згорів державний тартак »Загорода«, великі склади дерева та десять бараків, де жили робітники, а крім цего 15 приватних домів. 100 родин опинилося без крівні над головою, а 150 робітників утратило в тартаку заробіток.

Цікавий документ одержала наша редакція. Якийсь »Краєвий Тимчасовий Орґанізаційний Комітет Лугового Союза у Львові« з підписом О. Павлова, як голови. (Підпис секретаря невиразний) прислав нам письмо, в якому згаданий комітет накидується на нашу редакцію, начеб то ми цілі шпальти присвячували луговій орґанізації та твердили, що це товариства партійні й тимсамим накликуємо на них польські власти. Чиста напасть! Ми всего на всего раз згадали про »Луги« при нагоді виступлення п. Дашкевича з радикальної партії та назвали його становище правильним, бо ґімнастичні товариства не повинні бути партійні, там повинен мати вступ кожен Українець, до якоїби він партії не належав). І деж тут шкодження товариству? Цікава там теж пригадка з 1909 р. Тоді о. Волянський написав у »Руслані«: »Ліпше жадної України, ніж малаби бути вона така, як домагається зїзд молоді«. Що згадувати такі давні часи; от, ми пригадаємо свіжіші! Уже як була українська держава, писали й говорили соціялістичні діячі: „Краще, хай не буде ніякої української держави, коли вона не має бути соціялістична!« Ну, й сталося, як хотіли. — О. Волянський може й прочував, що з такої муки хліба не буде...

З життя Українців в Канаді (Едмонтон). Один з наших прихильників подає жмінку своїх вражінь, що їх зазнав при блищій зустрічі з нашими людьми в Едмонтоні, пров. Альберта. Про тамошне реліґійне життя, пише: »Я уявляв собі, що тут ведеться страшнійшу боротьбу, чим вона в дійсности є. Саме при роботі тепер українські автокефалісти. Вся низша інтеліґенція йде за ними. Противно, інтеліґенти, хоч їх тут мало, виявляють рідку католицьку свідомість. Чимало є й таких, що з боку ґладять на розвиток автокефалій, не рішені як слід — чи їм піти на цей, чи той бік. Думаю однак, що січова орґанізація попхне те все наперед. Радіе душа, коли бачиться інтеліґентну людину, в одягу січовика, як вона явно йде до св. сповіди і сміло клякає в ряді цих, що причащаються. І на людей робить це сильне вражіння. Між фармерами, як скоро прийметься баламутство, так теж і скоро вигасає. Стає православним, жениться, бере перед батюшкою шлюб, а опісля отвираються йому очі, кається, відновляє шлюб перед католицьким священиком і жие прикладно, як свідомий, практикуючий католик. От нпр. один такий »свистунівець« навернувся і каже до другого: »Ти мовиш »Вірую«? — »А чомуж би ні« — відповідає другий- — »А як ти кажеш: ...і в єдину свистунівську церкву? бож твою церкву заложив Свистун, а єдину, святу, соборну й апостольську Церкву Ти покинув, отже Ти в неї не віриш«. Заскочений сердега призадумався й недавом назад вернув до катол. Церкви. Тим способом один навертає другого. Притім роблять своє ворожнечі, які поширені між православними, від яких не втікли і їх епископи, котрі на добавок всьому — водяться по судах, чернять себе й деморалізують людей...«

Елєктричне голосування в парляменті. Шведська фабрика телефонів і Брікзена предложила предсідникові шведського парляменту оферту на заложення електричного апарату до обчислювання голосів. Апарат построєний на подобу автоматичного телефону. Під пульпітом кожного посла є ґузики з написами: »Так« і »Ні«, удва ґузики з написами: »Так« і »Ні«, укриті так, щоби заховати тайну голосування. На знак даний предсідником посли натискають відповідні ґузики, а по кількох секундах на освітленій таблиці показується вислід голосування.

Патольоґічний феномен. У селі Сокільниках піді Львовом дня 4. ц. м. занедужав важко по цілоденній праці 70-літний господар Мартин Кашуба. Попав у стан неначе летаргу, не принимав харчів, однак віддихав правильно та рухав кінчинами. Один із львівських лікарів заявив, що це сплячка й запевнив, що недужий до кількох днів виздоровіє. Тимчасом минув уже шестий день, а стан недужого не поправлявся зівсім, противно втратив він зівсім притомність, а штучно подаваний харч зараз вертав. Повітовий фізик ствердив, що він дістав пораження серця, яке з огляду на сильну фізичну конституцію недужого не викликало безпосередного наслідку. Стан недужого безнадійний. Відвідують його товпи цікавих.

Безпека в Америці. У Мріен біля Геріп в держ. Ілінойс напали на отвертій вулиці в білий день закаптурені опришки на посадника й його товариша. Опришки стали стріляти зі скорострілів і вбили обох. Дали на загал сто стрілів. Злочинці втекли. Слідство утруднене, бо ніхто з численних глядачів не хоче ніщо говорити зі страху перед пімстою опришків. Здогадуються, що це вчинок Куклюкскляну.

Арештування фалшивого лікаря в Варшаві. У Варшаві арештували Юрія Яновського, що подавався за лікаря. Яновський служив як санітар у першому полку шволежерів, опісля в невідомий спосіб дістав номінацію на поручника-лікаря й по виступленні з війська почав »практику«. Практикував так добре, що Миколу Косовського, бувш. нач. виділу Найв. Палати Контролі призвів до смерти, а його жінці записав ціянкалі, щоби позбутися її, бо донесла на нього до слідчого уряду. На дверях мешкання мав Яновський напис: »Спеціялісти внутрішних, легеневих і горляних недуг др.- Юрій Яновський, бувш. директор санаторії ім. Длуських у Закопаному«.

Нагорода Нобля. Шведська академія признала нагороду Нобля на 1925 р. в ділянці письменства Бернардові Шовові. На вістку про рішення академії заявив Шов: »Не знаю чому признали мені нагороду за 1925 р., хіба тому, що я в 1925 р. не написав нічого.«

Затоплення ладунку цукру. Доносять із Познання: При мості на Варті під Бедруском наслідком зударення з судном навантаженим вугіллям затонуло судно з цукром. Як обчислюють пропало в ріці біля 8.000 сотнарів цукру.

Висадили радіостацію в повітря. У Ню Джерзі в Єдинених Державах Півн. Ам. висадили в повітря радіову телеґрафічну стацію. Здогадуються, що замах це робота професійних проступників, які вже кілька разів надсилали до дирекції листи з погрозами та домагалися припинення стацією стежних листів і описів проступників.

Загряничні пашпорти для резервистів. Резервисти, що виїзджають загряницю в заробітних цілях і обовязані до роздобуття дозволу військової влади, можуть одержати цей дозвіл, коли предложать посвідку державного уряду посередництва праці й будуть заквалїфіковані, що одержали зайняття загряницею. В інших случаях повинні резервисти предложити відповідно умотивовані подання, по думці виконного розпорядку до закону про загальний обовязок військової служби.

Нова полярна виправа літаками. Дня 9 ц. м. почалася в Берліні тридневна конференція для розсліду арктичних просторів при вжитті повітряних суден. Головною ціллю конференції обміркування пляну найблизчої полярної виправи. На конференцію прибув між інш. Нанзен.

Німецькі дневникарі звільнені від присяги в суді. Німецьке правительство узгляднило старання »Товариства німецьких дневникарів« про виготовлення проекту закона, що звільнявби дневникарів від обовязку складати присягу в суді й рішило піддати в найблизчому часі цей проект як правительственне внесення під наради союзного парляменту. Проект закона приносить дневникарям привілей професійної тайни, яким користувалися досі тільки адвокати, лікарі та духовники.

Землетрус. Із Парижа доносять: У Сан Сальвадорі знищив землетрус біля 100 домів. Вулкан Ізага вибух.

Пашпортова контроля у Дзєдзіцах. У найблизчих днях вестиме польська й чеська влада контролю пашпортів у Дзєдзіцах, а не як досі в Пйотровіцах. Поїзд, що йде з Богуміна, спинюватисяме в Дзєдзіцах, з поминенням Пйотровіц.

Форд платить кошти подорожі румунської королеви. »Асошетед Прес« доносить, що Форд покриває всі кошти подорожі румунської королеви й її почоту до Америки. Ці кошти мали винести на загал пів міліона долярів, із чого частина припадає теж на 168 самоїздів, що їх Форд доставив ураз із шоферами до розпорядку королеви та її почоту.

Фляндрійські маки. Дня 11 ц. м. в 8-му річницю перемиря на вулицях Лондону відбулася в користь воєнних інвалідів продажа понад 30 міліонів штучних фляндрійських маків, вироблюваних у варстатах, що затруднюють біля 200 тисяч воєнних інвалідів і бувших комбатантів. У минулому році з продажі маків у річницю перемиря зискали для фондів інвалідської орґанізації й бувших військових великої війни 359 тисяч фунтів штерлінґів.

Укушення мухи причиною смерти трое людей. В околиці Марморош Шіґет склалася трагічна подія, що спричинила смерть трое осіб. Господареві Полякові в селі Рашковій, згинула корова на карбункул. Ветеринар запорядив — як велять приписи — закопати падлину в ямі, наповненій вапном. Поляк стягнув із корови скіру, щоби бодай щото врятувати. В одній хвилині обсіли падлину рої великих мух. Одна з них укусила Полячиху. — Жінка зараз дуже занедужала на карбункул. Ця недуга, як відомо, дуже небезпечна, бо спричинює росклад крови й сливе все кінчиться, смертю. Полячиха замість відразу прикликати лікаря, обкладала карбункул масою з павутиння, смоли, вапна й крейди. Сусідка, що прикладала цю масу теж заразилася карбункулом. Щойно на третій день пішли до лікаря, який пізнав недугу та обмив боляки, та сам заразився при тому. Четвертого дня померли обі жінки, а небаром і лікар.

Поборовим вільно женитися. Після закону, що обовязує доси, про загальний обовязок військової служби особам у поборовому чи чи пописовому віці не вільно входити в подружі звязи, хіба за спеціяльним дозволенням влади. Цей припис закону про загальний обовязок військової служби має бути тепер при нагоді опрацювання новелі цего закона зівсім зчеркнений так, що на будуче подружю поборових не стоятиме ніщо на перешкоді. Уже тепер поборові й пописові можуть одержати дозвіл на подружя, коли віднесуться з відповідним поданням до адміністраційної влади 1. інстанції, яка в кожному случаю, коли промовлятимуть за цим матеріяльні та моральні умови, має предложити військовій владі прихильне внесення, що є заразом рішаючим.

600 земських маєтків виставлено на ліцитації. Важке економічне положення хліборобів ілюструє найкраще вістка, що Земське Краєве Товариство в Варшаві буде змушене в ц. р. виставити 600 земських маєтків на ліцитацію, бо їх власники не управильнюють своїх зобовязань супроти цего товариства. При цьому слід замітити, що наслідком недостачі довіря стозолотові листи Товариства Кредитового Земського купує біржа ледво по 35 золотих.

Святократство в костелі Преч. Діви в Кракові. Дня 3. ц. м. о год. 6 рано зголосився о. Маріян Боровічка, що по отворенні костела Преч. Діви замітила костельна служба, що перед вівтарем св. Тереси довершено крадежі значної скількости вотів. Зараз по повідомленні вислано значну скількість поліції, яка окружила костел, бо здогадувалася, що злодій є ще в костелі, та по перешуканні костела пересвідчилася, що його там уже не було. Злодій вийшов передтим отвором, вибивши шибу в дверях, що ведуть із бічної нави на Марійську площу. Як стверджено злодій украв усі цінніші вота, оставив тільки меньше вартісні.

Нові книжки і видання.

Bücherschatz.

1927. Verlag Herder. Freiburg i. Br. Звісна німецька католицька накладня Гердера видала на 1927 р. покажчик книг, що обнімає в першу чергу нові і наново видані нею у 1926 р. твори. Покажчик цей має служити літературним дорадникам в таких ділянках: красне письменство, книжки для народа, клясики, книжки для молоді, кн. з історії літератури, мистецтва, подорожі, життєписи, кн. релігійного змісту, з поля виховання, фільософії, питань культурних, суспільних і економічних. Покажчук зладжено дуже совісно і пляново. „Herders Bücherschatz" 1927, висилає на бажання даром: Verlag Herder in Freiburg i. Br. (Німеччина).

Молоде Життя. Часопис українського пласту. Ч. 9 (38), Львів 15. падолиста 1926 (VI. р.) Видає: Укр. Краєве Товариство охорони дітей і опіки над молодіжю. — Редаґує: Редакційний гурток. Стор. 8, вел. 8⁰.

„Добра Книжка". Часопис присвячений поширенню української книжки. Ч. 1. 1926 (листопад — січень). Видає літературно-видавничий інститут „Добра Книжка" — Львів. Виходить квартально. Висилається на бажання даром. Це перша в нас того рода ґазетка, що має „служити широким верствам нашої Нації провідником у виборі доброї книжки" — як читаємо в заяві „від Редакції". „Добра Книжка" буде містити такі відділи: Спис книжок, що їх поручається, поради для купуючих книжик. Оголошення українських видавництв. Рецензії. Надіслані книжки і т. п. Редакція бажає згодом поширити свій часопис так, щоби міг містити статті на видавничо-літературні теми, а також цікаву белєтристику. **Адреса:** „Добра Книжка" — Львів, с. п. 11.

Оповістки.

КОМУНІКАТ

до всіх філій і читалень в краю.

Ухвалою Головного Виділу Т-ва „Просвіта" у Львові з дня 16. листопана 1926. **Звичайний Загальний Збір Матірного Товариства** відбудеться дня 25-го грудня 1926 р. Дневний порядок поданий до загального відома в пресі. Задля підготовання Загального Збору пригадує Головний Виділ статутові постанови.

§. 18. нашого статуту говорить, що участь в Загальному Зборі з рішаючим голосом прислугує: а) відпоручникам звичайних членів, вибраним на філіяльних або окружних Зборах і відпоручникам читалень; б) почесним членам і членам-добродіям; в) кождочасному голові, зглядно його заступникові, або відпоручникові Виділу кождої філії „Просвіти". Відпоручники звичайних членів Товариства „Просвіта" лєґітимуються грамотами вибору, підписаними предсідателем філіяльного, зглядно окружного Збору і Головним Виділом провіреними (§ 28з). Вибір отсих відпоручників на Загальний Збір Товариства „Просвіта" доконується тим способом, що на філіяльному Зборі, зглядно на в тій ціли скликаному окружному Зборові вибирають присутні припадаюче на філіяльний згл. окружний округ число відпоручників На кождих 50 членів вибирають по одному відпоручникові. Неповне число первісне (понище 50 звичайних членів Товариства „Просвіта") та всяка надвишка поверх 50 звичайних членів Товариства „Просвіта" управнюють також до вибору по одному відпоручникові. Відпоручниками належить вибирати тільки дійсних членів Т-ва „Просвіта".

Сі Збори скликують Виділи філіяльні „на зазив Головного Виділу Товариства, а в тих округах, де філії Товариства нема, мужі довіря, установлені Головним Виділом Т-ва (§. 28 в.). На сих Зборах проводить голова філії, Зглядно його заступник або установлений муж довіря. Кожда читальня „Просвіти" на Загальний Збір Товариства „Просвіти" вибирає без огляду на число своїх членів лише одного відпоручника, а вибір цей доконується на звичайних або надзвичайних зборах читальні Вислані відпоручники мають на Загальному Зборі Матірного Т-ва виказатися відповідними лєґітимаціями підписаними філіяльним Виділом і скріпленими філіяльною печаткою і на Зборах мають право одного голосу. Відпоручники без лєґітимацій стратять право рішаючого голосу. Лєґітимації відступлені другим особам рівнож не важні.

Рівночасно взиває Головний Виділ, щоби філії і читальні повідомили негайно Головний Виділ, хто вибраний як відпоручник на Загальний Збір, щоби можна в час провірити правильність вибору відпоручників (§. 27. з) При сій нагоді подаємо до відома кождій філії, кілько відпоручників звичайних членів має вона право висилати на Загальний Збір, відповідно до стану членів з днем 15-го листопада 1926 р. По одному відпоручникови дають філії: Бурштин, Войнилів, Городок Яг., Журавно, Заболотів, Камінка Струм., Краковець, Кути, Любачів, Мостиска, Нове Село, Новий Санч, Олесько, Перемишляни, Рудки, Солотвина, Тлусте, Цішанів і Янів. По 2 відпор. — Белз, Бібрка, Богородчани, Болехів, Броди, Буськ, Галич, Грималів, Гусятин, Делятин, Динів, Добромиль, Долина, Жидачів, Заліщики, Збараж, Зборів, Козова, Комарно, Косів, Краків, Ланцут, Мельниця, Рава руська. Радехів, Рожнітів, Скалат, Сколє, Судова Вишня, Тисьменица, Товмач, Турка, Чортків, Щирець, Яворів і Ярослав. По 3 відпоручників: Бучач, Глиняни, Жовква, Золочів, Калуш. Надвірна, Підгайці, Сянік, Самбір, Снятин, Теребовля, Угнів, Ходорів По 4 відпор.: Бережани, Борщів, Городенка, Копичинці, Стрий. По 5 відпор.: Ст. Самбір, Сокаль. По 6 відпор.: Дрогобич, Рогатин. По 7. відпор.: Перемишль, Станиславів. По 8. відпор.: Тернопіль. По 10. відпор.: Коломия. Львів повіт 3, Львів місто 32.

У Львові, дня 18. листопада 1926.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові
М. Галущинський, голова. **В. Мудрий,** секретар.

Позір Студенти!

В неділю 28 листопада, в день св. Йосафата, мученика і апостола Унії відбудуться святочні Сходини Укр. Христ. Студ. Орґанізації в домівці Мар. Т-ва Молоді, Сикстуська 39 А партер. Порядок сходин: 1) Відчит о. др. Скрутня Йосафата ЧСВВ. на тему: „Св. Йосафат у світлі історії" з дискусією, 2) Біжучі орґанізаційні справи. Початок точно о год. 4 попол. і 10 мінут. Всі члени повинні обовязково явитися. На відчит гостям раді. Виділ УХСО.

† Посмертна хроніка.

О. Олексій Заячківський, совітник митрополичої консисторії ві Львові, парох Збаража й збаражський декан, член багатьох українських товариств і віцемаршалок повітової ради Збаражчини, помер дня 22 падолиста в Збаражі. Похорони відбулися в середу 24 ц. м. при численному здвизі народа. В. Й. П.

Із біржі

Львів, 25. падолиста 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·98—	9·00 зол.
Доляри кан.	8·93—	8·94 „
Кор. чеські	0·26—	0·26·5 „
Фран фр	0·31—	0·31·4 „
Фран. швайц.	1·73—	1·73·2 „
Фунти штер.	43·57—	43·59 „
Ліри італ.	0·36—	37·2 „
Шіл. австр.	1·25—	1·266 „
Нім. марк.	2·13—	2·13·2 „

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення редакція не відповідає.

У ВИДАВНИЦТВІ СВЯЩ. КООПЕРАТИВИ

„ВЛАСНА ДОПОМОГА"

МОЖНА ДІСТАТИ:

а) **УСТАВ ЦЕРКОВНИХ БОГОСЛУЖЕНЬ НА РІК 1927,** о. О. Горчинського á 3 зл.

б) **ШЕМАТИЗМ ГР.-КАТ. ДУХОВЕНСТВА ЛЬВІВСЬКОЇ А.-ЕПАРХІЇ НА Р. 1927.**

в) **БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ** о. С. Біленького ілюстр. учебник релігії для I. і II. кл. нар. шкіл, á 1·25 зл.

г) **НАУКА ВІРИ** тогож, учебн. релігії для III. кл. нар. шкіл (Символ віри на бібл. оповіданнях з ілюстраціями Доре), а 2·50 золотих.

д) **КНИГА ПСАЛЬМІВ** (Псалтира) в укр. перекладі о. д-ра Я. Левицького, á 2·50 зол.

При гуртових замовленнях значний опуст.

Кооперат. „Власна Допомога"

Львів, вул. Корняктів 1/II п. Чекове конто: ч. 153.299.

Замовляти можна також через Адміністрацію „Нової Зорі".

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 47. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 5. грудня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „НОВА ЗОРЯ" ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто почт. ощад. Кр. ч. 40...

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орган Української Християнської Організації.

ЗМІСТ: По Народнім Зїзді. — Справді „Трагічні відносини". — Із церковно-релігійного життя. — Борці за Віру на Сході (фейлетон). — Нарада духовенства в Перемишлі. — Релігійний Рух на Волині — Соціялізм і комунізм (фейлетон), — Слеза на гріб (вірш). — Що пишуть про останній конґрес УНДО? — Новинки. — Нові історичні видання. — Дописи. — Оповістки. — Посмертна хроніки.

По Народнім Зїзді.

Довго підготовлюваний зїзд УНДО відбувся у Львові на днях 19. і 20. падолиста.

На зїзд прибуло 217 відпоручників з Галичини й деяких повітів Волині. Зїзд відкрив голова УНДО п. Дмитро Левицький промовою, в якій згадав усіх упавших в бою наших героїв, також про померших членів УНДО від часу першого зїзду. По виборі президії, той сам п. Д. Левицький виголосив реферат про політичне положення на всіх землях, де живе український нарід. Потім слідував організаційний реферат п. Володимира Целевича, а п. Василь Мудрий проголосив пояснення до програми УНДО.

Відтак вибрана комісія матка предложила зїздови листу членів Центрального Комітету УНДО і партийного суду. Члени зїзду приняли предложену листу в такім складі, як се ми подали в попереднім числі Н. Зорі.

По вище названих рефератах розвинулася дуже оживлена дискусія, котрої хід подала вже щоденна преса. Ми з нашого публіцистичного обовязку хочемо звернути увагу на одну точку дискусії, котра особливше обходить наш часопис, а саме відношення УНДО до Церкви.

Слід тут зазначити, що се одинока українська політична партія, котра до своєї програми приняла **„засади християнської моралі в основу розвитку української нації"** і **„партія обстоює науку і права греко-католицької Церкви в Галичині"**.

Колиж в дискусії о. Маринович згадав про ролю і значіння Церкви в життю народа й звернувся проти виступів в пресі, котрі підривають повагу Церкви в народі, так на сі його виводи відповів п. Паліїв і зазначив, що національна преса не виступає проти Церкви. Одначе вона не може погодитися з сими новими тенденціями, які хочуть довести до того, **щоби Церква в першу чергу служила Римови,** а опісля нації. (Сі слова нагородили зібрані рясними оплесками!) Преса не може погодитися з акцією деяких епископів, які змагають до того, щоби духовенство відірвати від громадської праці, щоби звузити Церкву як чинник культури і національно-громадського впливу...

Наведені міркування п. Паліїва зраджують справді фах їх автора, а люде, що ті газетярські міркування нагородили рясними оплесками, явилися вповні відданими й гідними читачами своєї преси.

Національна преса — запевняє представник тої преси — не виступає проти Церкви, але проти того, щоби та Церква служила Римови... Що це значить? Чи треба бути аж догматистом, щоби бачити тут велику нісенітницю? Чи промовець і слухаюча публика знають, що це таке Церква, Церква католицька, і що це таке Рим? Чиж папа (бо тут це слово „папа" заступлене словом „Рим") не є головою нашої церкви? Отже як може католицька Церква не служити своєму Голові, як може його не слухати?

Скаже нам зараз п. Паліїв: Теперішний папа є нам противний, його політика нам ворожа. Та ми запитаємо: А чи за попередних папів говорили инакше деякі наші невдоволені? Чи всі без виїмку папи були нашими „противниками?" А зрештою де докази на ту неприхильність до нас? Не вимагаймо від Риму того, чого він помимо найліпшої волі не в силі зробити. Будьмо справедливі. Як деякі з нас нарікають на „неприхильність" Риму до Українців, так само деякі нарікають на „неприхильність" Риму до Німців, до Поляків, до Французів і т. д. Людські домагання надто вибагливі. А найважнійше, що деякі люде не розуміють Церкви, ставлять до неї невідповідні претенсії і являються супроти неї несправедливими та упередженими. Дехто хотівби, щоби католицька Церква перестала бути Церквою, а стала рабинею чи його держави, чи народу, щоби горою було тіло, а не душа, щоби Христос служив світови, а не світ Христови.

Безосновний також другий заміт п. Паліїва, а то, начеби наші епископи змагали до відірвання духовенства від громадської праці. Сей заміт голословний і як такий не заслугує навіть на відповідь. Хиба що п. Паліїв висказався неясно, хиба, що він мав на думці якусь акцію, в якій духовенство силою свого становища не може брати участи. Але щоби наші епископи відривали своє духовенство від чесної громадської праці, яку вони, по совісним сповненню своїх церковних обовязків, ведуть серед народу, про це ми не знаємо, і про це, здається, не знає також ані п. Паліїв, ані ті, що оплескували його промову.

Справді „трагічні відносини".

(+) В попереднім числі »Н. З.« ми згадали про скандальну статтю поміщену на жаль в »Ділі« з 23. XI. ц. р. ч. 260. Ми вмисне стрималися з відповідю, щоби засягнути певні інформації дотично порушених в ній справ, аби виказати, якою ложю і наклепами воюється проти католицького епископа тільки тому, що він стоїть як годиться на сторожі прав Церкви.

Після всякої правдоподібности допись »Діла« не є писана священиком, але одним звісним перемиським публіцистом »проти целібату«, а перероблована спеціяльним »комітетом«. Здається, що то »комітет« дав реклямовий, а священство так кривдячий підпис »один з деканів«. Довідавшися про це, нам спав тяжкий камінь з грудей, що прецінь між нашими священиками нема так низько впавшої одиниці, як це свідчилоби про автора, о скільки він бувби священиком.

Тепер приступаємо до самої справи.

Про »Дівочий Інститут в Перемишлі« ми подали в останнім числі »Н. З.«. Остає ще »Брацтво св. О. Николая«, та справа двох каменниць, колишньої власности Епархіяльного Комітету опіки над воєнними сиротами, а котрі опинилися в руках соціялістів.

Коли ходить о »Брацтво св. О. Николая«, є очевидною ложю, неначе Преосвячений еп. Коциловський прогнав всю інтеліґенцію, а оставив самих анальфабетів і дівчата. Одинокий радник Дмоховський виступив ізза непорозумінь з Преосвящ. Богачевським, а прочі всі остали і рішучо не усунено ні одного члена. Неправдою є, що в Брацтві остали самі анальфабети. Чи можна до анальфабетів зачислити п. д-ра Кормоша, теперішнього містоголову Брацтва, п. радника Подлуського, члена Виділу, д-ра Секелу Романа, пану Секелову, ґімн. проф. п. Кухту і цілий ряд визначних перемиських одиниць. Належить впрочім до Брацтва й проф. Ґреґолинський, п. Дмоховська, п. Білинський (sic!). Чейже це не є анальфабети!

Товариство має 250 членів і розвиває живу діяльність так на релиґійнім як і просвітнім полі. Удержує дві захоронки: при залізничім тракті одну, а на Засяню другу. Захоронкою на Засяню управляють СС. Служебниці і надто ведуть при ній приватну народну українську школу. Величавий дім в середмістю віддало Брацтво на приватну українську виділову школу ім. Шашкевича.

Так представляється справа з Брацтвом і його маєтком. Правдою є, що теперішний Владика постарався о таку зміну статуту Брацтва, що опанування його непожаданими для Церкви елементами є виключене; але це треба почислити перемиському Владиці за заслугу, а не як докір.

Перейдім до справи двох каменниць, колишньої власности Епархіяльного комітету опіки над воєнними сиротами, а котрі опинилися в руках соціялістів. Справа представляється так. Ще в часі війни австрійська влада віднеслася до Ординаріятів з предложенням утворити комітети опіки над воєнними сиротами. Такий комітет утворився і в Перемишлі. З часом цей комітет, котрий мав бути Епархіяльний, перемінився на статутове товариство під назвою »Сирітський Захист«. Його статут з 8. VII. 1916 р. затвердило Галицьке Намісництво письмом з дня 2. IX. 1916, ч. XIII. 180539/1277. Якщо взяти на увагу, що свячення теперішнього Влади-

ки еп. Коциловського наступило доперва 23 серпня 1917 р., то мимоволі приходить на думку, чи не умисне перемінено Епар. комітет на статутове товариство, щоби виключити всякий вплив епископа на власности товариства, котре взяло собі обі каменици закуплені Епархіяльним комітетом.

Преосвящ. Коциловський по обняттю перемиського престола зорієнтувався сейчас, як небезпечний є статут товариства, а з огляду на це, що австрійський уряд міг був зажадати звіту від Ординаріятів з грошей ложених на воєнні сироти, зажадав цілком слушно конечних ґарантій і прав для Ординаріяту, як також впливу на іменування членів Виділу, бо лише тоді міг взяти на себе відповідальність перед урядом. »Оборонці Церкви« не згодилися і прийшло до поділу майна; Преосвящ. епископ взяв сироти і удержує їх до нині, а тов. »Сирітський Захист« дві каменици. Виділ не дуже занимався товариством, а доказом цего то загальні збори в р. 1920. Багато членів не явилося з недбальства, а й з боязни перед »червоними«, а був це час, коли наближалися більшевики. Надто оден »оборонець церкви« п. Ф. поміг соціялістам вписатися в члени. Тоді вони вибрали свій Виділ, усунули епископа з покровительства і змінили статут в цей спосіб, що ніхто не з їхнього гуртка не може дістатись в члени Товариства. Так користаючи з недбальства членів та злобної помочі п. Ф., забрали майно товариства в свої »червоні руки«. Як-же можна тут винувати Преосвящ. Коциловського!

Що дотичить православної пропаґанди і »схизматицької аґітації«, яку нібито закидає Преосвящ. епископ »передовій перемиській інтеліґенції«, зазначити треба, що дійсній передовій інтеліґенції, її перемиський Владика не закинув цілковито, бо та інтеліґенція привязана до св. Церкви і ніколи проти неї не виступав Преосвящ. епископ. Не можна одначе за »перемиську передову інтеліґенцію« уважати чотирьох борителів, згуртованих коло »Укр. Голосу«, до котрих відносилися слова о. епископа. А що по правді така пропаґанда ведеться, доказом цего є православне поминальне Богослуження за Ів. Наумовича минулої неділі в православній каплиці в Перемишлі. Спроваджено не знати звідки якогось московського православного епископа, котрий це Богослуження правив при численній участи і гр.-кат. вірних. Чиж це не православна пропаґанда? А вискази на зборах »Тов. Бурси св. О. Николая« чи не потверджують те саме? Навіть в звісних спростуваннях це самі потвердили. Бо чи місто слова »епископ« скаже хто »міродайні чинники«, та чи перший говорив п. Б. чи п. Д. — тут о це не ходить, але ходить о зміст і значіння слів, котрих не спростовано, а радше потверджено.

Чиж не сором це, що так ложні і кривдячі наших епископів статті появляються з підписами »одного з деканів без теки«? Ми прямо не розуміємо, як редакція »Діла« може приймати такі огидні статті і поміщувати. Поминувши сам простацький і некультурний тон, але накинутися не кажу на епископа, але на звичайного громадянина публично, перекручуючи злобно факти, то щонайменше несовісно.

—••—

З церковно-реліґійного життя.

Чин ОО. Василіян.

Торжественні монаші обіти. Дня 28. XI. в крехівськім монастирі зложив торжественні монаші обіти Вир. о. Павло Гойдич ЧСВВ., назначений Апост. Адміністратор для пряшівської дієцезії. Обряду професії доконав Протоігумен ОО. Василіян, а святочну проповідь виголосив о. С. Соколовський ЧСВВ.

РИМ (ВАТИКАН).

Папа до католицької молоді.

З нагоди закінчення загальних зборів товариства католицької італійської молоді приняв папа її відпоручників на авдієнції. В промові до них підніс папа з признанням, що згадана молодь інтересується питанням зросту числа священиків, наслідком чого 1498 з тої молоді посвятилося духовному станови. Похвально також, що католицька молодь з одушевленням віддається ділам любови ближнього та працює чинно в конференціях св. Вінкентія. Вкінци висловив папа свій жаль з нагоди останніх фашистівських насильств супроти католицьких орґанізацій італійської молоді. — Згадане товариство числить тепер 105.855 активних членів і 49.983 кандидатів.

Папа до католицьких банкирів.

Недавно приняв папа на авдієнції банкирів одного римського банку і при тій нагоді виголосив до них промову, в якій висловив свою радість, що вони не занедбують своїх реліґійних обовязків (авдієнція відбулася по їх реколекціях).

Ватиканський буджет.

Найбільші видатки Ватикану йдуть на удержання около трицяти кардиналів, що пробувають в Римі. Перед війною коштували вони річно до 25.000 лірів, тепер очевидно значно більше. На удержання урядовців, дипльоматів і апостольських вікаріїв ішло перед війною около 10 міліонів, тепер около 50 міліонів лір річно. Дуже великі суми виплачує папська камелярія на численні запомоги, а також на місії, монастирі і т. д. На свою власну особу видає папа дуже мало, не тільки тому, що його потреби дуже обнижені, але й тому, що Ватикан одержує безнастанно дарунки з середниками поживи, а й ватиканські городи доставляють обильно овочів. Головним жерелом доходу є »Петрів гріш«, котрий перед війною виносив до 14 міліонів лір, а тепер дійшов до 140 міліонів лір. Найбільше збирає Америка. Богато дістає також папа грошевих дарунків особисто від приватних осіб, також головно з Америки.

ЮГОСЛАВІЯ.

Основання католицького дневника в Хорватії.

Окремий комітет збирає фонди на католицький дневник в хорватській мові, який має появитися від нового року. Сподіються зібрати на ту ціль півтора міліона динарів, а предплатників числять на чотири тисячі.

Перша церква св. Йосафата в Боснії. В день св. Йосафата Преосв. еп. Д. Няраді посвятив першу церкву під візванием св. свщм. Йосафата в Боснії. Склалося, що при прилюдних торжествах в честь Великого і Святого Василіянина був присутний Його духовний син, Василіянин з Галичини, о. М. Камінецький.

КОНРАД КІРХ Т. І.

Борці за віру на Сході.

Атанасій.

(Кінець).

7. Останні бої й блаженний поворот у рідні сторони.

Та година темряви пройшла, а прийшла Божа година. Константій помер у Киликії (падолист 361) у найкращому мужескому віці. Із ним упала й підпора аріянізму. В одному з народніх повстань погиб опісля й протиепископ Григорій в Олександрії з рук поган. Бо вони знали, що новий цісар Юліян не мав ніщо проти цего, коли вбили якогось духовника. У цій хвилині був Юліян знарядом Провидіння.

Правда, його метою було знову оживити поганство, та ніжнішими засобами. Він задумав відкликати всіх епископів із заточення, тоді християни у спорах знищать самі себе. Справді епископи повертали й між ними одної днини також і Атанасій. Тоді забули Олександрійці кров, що пролили були. Вони мали тепер знову свойого любого батька, що за ним мов за злочинцем ганялися по пустині. Вони остали йому вірні. Із усіх Церков Сходу вони сливе одинокі встоялися при вірі никейського собору, бй в тих днях перемиря Атанасій покріплював їх і підготовив пляново. Він стояв у пустині та слав їм огнисті слова все, коли змагалася потреба й небезпека, коли приходили дні струй крови. І з Олександрії мала тепер теж вийти в світ справжня реліґійна обнова.

У році 362 радив у її мурах незвичайний собор „собор ісповідників" (confessores). Тоді бачили на вулицях старих, твердих мов криця епископів героїв, що витерпіли всі страхіття за віру. Тепер вийшли вони з темряви заточення, числом двацять один, щоб згуртуватися біля свойого стягоносця. Тепер бажали вони нарадитися, що діяти, щоби знову поставити на ноги достойну, святу віру минулого. Тверді були вони всі, тверді, коли йшло про це, щоб обороняти віру. Та тепер бажали вони бути лагідні супроти цих, що з каяттям вертали до віри никейського собору. Із надзвичайною лагідністю гляділи вони на такі країни, як Сирія, Мала Азія та Тракія, де аріянізм запустив був глибше коріння. Тут мусили вдоволятися покищо меньшою мірою й усі вони згодилися з думкою Атанасія, що не треба зобовязувати їх безпосередно до мистецьких висловів никейського віроісповідання. До звуку цих висловів вони ще не навикли — треба вдоволитися, коли вони іншими словами ісповідуватимуть віру в Божескість Христа. Також те, що мали сказати проти ложної віри Аполінаристів, що щойно почала ширитися, було одуховлене обережністю.

Атанасій не відступав від ніякого правила. Та ми бачимо в мужеві, що все його життя було завзятущим боєм, коли треба було мягке батьківське серце. Боротьба мала свій час. Тужили за миром. Крім Антіохії все приступило до лагідних правил собору епископів ісповідників. Відновна праця Атанасія сягала далеко поза Єгипет. Усюди був він із порадою, із проводом, із покріпленням. Не щоб він присвоював собі права папи. Але Ліберій і теж Дамаз були певно цим вдоволені, що старий вождь, що понад вік людини встоявся в усіх боях, започав тепер добу перемоги.

Так мусили зівсім упасти хитрі пляни придумані Юлієм. Він мусив спробувати насилля, Він мусив перше всего цего Атанасія зробити нешкідливим. Дня 24 жовтня 362 р. читали на вулицях Олександрії: цісар Юліян засилає в заточення епископа Атанасія. Ще цего таки дня кинув Атанасій місто. »Будьте спокійні«, говорив він при пращанні заплаканим християнам, »це тільки невеличка хмаринка, що небаром пройде«. Він знову подався в пустиню. Ходили тривожні слухи. Юліян дав поручення вбити Атанасія. Моряки прибули одного вечера з пристані до християн тай оповідали, що вони везли епископа горі Нілем у Тебаїду. Нараз почули за собою удари филь. Посіпаки цісаря! На приказ епископа завернули спокійно корабель, неначеб веслували, до Олександрії. Тільки таким підступом вирятувався він від смерти. А коли вписля Атанасій у пустині мусив утікати перед убийниками від монастиря до монастиря. Церкву ще раз навістило переслідування кровю й заточенням. Та це в дійсности була тільки бурлива хмара, що скоро пройшла. Уже 26 червня 363 р. впав Юліян Відступник, поцілений перською стрілою.

Його наслідник Йовіян відкликав Атанасія з великими почестями й прохав, щоб він прислав йому вияснення никейського ісповідання віри.

Атанасій устоявся на боевищі, а з ним

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Місійний дім для навернення православних.

Недавно відбулося в Нітрі посвячення угольного каменя під новий місійний дім, який має стати осередком для уніятського руху в Словаччині.

ФРАНЦІЯ.

Конґрес в справі священичих покликань.

В Марсилії відбувся другий конґрес в справі священичих покликань, викликаний розпучливим сучасним положенням у Франції. Статистика виказує, що на 36 тисяч парохій остає майже 12 тисяч без душпастирів. На конґресі звернено головну увагу на достарчування убогій молоді середників до образування.

Лікарі і релігія.

В однім з останніх чисел орґану французького товариства католицьких лікарів імени св. Луки поміщена стаття такого змісту: Рух антирелігійної фільософії в 18 століттю захопив небогато лікарів. Доказом цього безнастанний зріст товариства св. Луки аж до часів Людвика XV. Також революційний рух і терор не мали між лікарями сторонників. Між червоними революціонерами знаходимо тільки одного хірурґа Марата. За часів наполеонських і в часах реставрації французьких лікарів знаходимо виключно в релігійнім таборі. Від 1848 р. появлялися численні ворожі релігії фільософічні системи, котрі зробили на лікарські круги сильний вплив. Передовсім смертельним ударом для релігії стало відкриття Броки. Це був час, коли люде думали, що анатоми й зоольоґи розвязали всі загадки світа. Війна й повоєнні часи принесли велику зміну. Коли перед війною припадав в Франції оден католицький лікар на трьох недовірків, то тепер відношення противне. Бувають часті випадки, що лікарі, які перед війною були радикальними бурмістрами, тепер є предсідниками місцевих парохіяльних стоваришень. Доказом зміни також щораз більш зростаюче число членів товариства св. Луки, як також те, що по школах і факультетах дві треті студентів належать до католицьких орґанізацій.

ПОЛЬЩА.

Комунікат в справі східнього обряду.

Митрополичий варшавський Ординаріят оголосив такий комунікат в справі рішень епископів на зїзді в Вильні:

По провіренню положення в діецезіях східної Польщі і по вислуханню як тих, що тим питанням займаються і зібрали вже немало відомостей та великий досвід, так і богатьох представників гуртків, що бажають зєдинитися з католицькою Церквою, дійшли епископи до устійнення більше менше таких принципів: Тому, що католицька Церква не тільки радо витає повертаючих до неї заблуканих братів, але має також обовязок улекшувати їм получення з Христовою Церквою, слід вчинити всьо, що моглоби улекшити те наближення іновірців до Церкви, не відбираючи їм рівночасно звичаїв, до яких привязалися, а які є згідні з католицькою вірою. В тій ціли пропаґуючи основи віри між іновірцями, слід полишити їм обряд, котрий входить в рамці всіх обрядів католицької Церкви і в тім напрямі слід поступати, оставляючи одначе на боці всі згляди, що не мають безпосередної стичности з вірою, а можуть населення, серед котрого та праця розвивається, якимнебудь способом вразити. Парохії, що повстають з нових ісповідників католицьної Церкви, котрі бажають задержати свій давнійший обряд, будуть називатися: Парохії католицької Церкви »східно-словянського обряду«.

Орієнталістика в Місійнім Інституті.

Від падолиста ц. р. введено в Місійнім Інституті в Люблині виклади зі східних наук, котрих слухання обовязує питомців Інституту. Крім питомців ходять на ті виклади як ґості також священики з міста, а передовсім з конвікту теольоґів люблинського університету. Як предмет викладів взяв професор кс. Ціховський загальні відомости про християнський схід, начерк його історії, сучасний стан під оглядом правним, богословським і обрядовим, як також окремий курс спірних питань з области св. Тайн, як спіклеза, хліб, св. Причастя під обома видами, хрещення через погруження і т. и. По Новім Році мають іти виклади про »І. Сина« та чистилище.

Приготовання до боротьби з Церквою.

Деякі польські »ліві« часописи виступають отверто до боротьби з Церквою, релігією й християнською моральністю. Провідник учительського Союзу взиває в пресі своїх товаришів до боротьби з епископатом і духовенством, передовсім в Познанщині і на Горішнім Шлеську. Учителі, що належать до того Союзу, домагаються щораз частійше в своїх резолюціях знесення в державних школах науки релігії і введення викладів незалежної етики та безвіроісповідної моральности. Також правительственна преса домагається щораз більше уперто введення цивільних вінчань і розводів та леґалізації сект.

Зєдинення евангелицьких керков.

Часописи пишуть, що на недавнім зїзді евангеликів з Польщі у Вильні прийшло до зєдинення пятьох евангелицьких церков в Польщі. На західних окраїнах Польщі мешкає пів міліона евангеликів, переважно Німців, що належать до двох церков, а на инших землях Польщі мешкає знов пів міліона евангеликів, що є зорґанізовані в трьох церквах (авєбурській, гельвецькій і авґєбурсько-гельвецькій). На зїзді покликано до життя »Раду евангелицьких церков в Польщі«, зложену з 16 представників, котра реперезентує найвисшу евангелицьку віроісповідну власть в Польщі.

Навернення С. Пшибишевського.

Часописи доносять, що голосний польський письменник Станислав Пшибишевський поєднався з Богом і повернув до релігійних практик католицької Церкви.

Перехід на католицизм.

Відомий православний священик, бувший член Державної Думи, о. Якубович, перейшов на католицизм східного обряду.

Протягом останніх кількох тижнів перейшло в Ковні на католицизм понад 200 православних осіб.

Православний священик в Маріямполі о. Юрій Соколов перейшов на унію враз з кількадесятьма родинами. (»Ґаз. Косц.«)

і через нього віра отців. Навіть епископ Антіохії та його приклонники заповіли, що вони готові прийняти нікейське ісповідання віри й закинути всі правила, що витворилися опісля. Аріянізм був вирваний із корінням, був побитий на всій лінії, хоча по скорій смерти Йовіяна (364) засів на престолі ще один муж, Валенс, що прийняв аріянські пляни Константія. Атанасій мусив тоді в віці 70 літ у пяте та в останне йти на заточення. Чотири повні місяці жив він поза містом, укритий у батьківській гробниці. Опісля вважав цісар кращим із огляду на грізну поставу Олександрійців відкликати його з заточення.

Тепер Атанасій наборовся доволі, тепер міг останні сім літ провести в неперепинюваній діяльности. Олександрія це вишгород католицького Сходу, а старенький патріярх величаний осередок його. Із усіх сторін звертаються до нього, він зноситься з усім світом. Це неначе на цих старечих плечах спочиває ще вага всієї Церкви.

Гаряча кров молодощів успокоїлася. Крізь письма цих днів уже не пробивається зичний боевий заклин. Мирно й привітно дзвенить уже його життя.

Правда, ще й тепер висіли темні хмари на західному небі. Та Атанасій сповнив своє завдання. Він передав свій незаплямований меч молодшим борцям, що тимчасом підросли в Кападокії та в Сирії. Дня 2 травня 373 р. поклався він на вічний спочинок.

Нарада Духовенства в Перемишлі.

(Надіслана стаття).

Крім ц ї статті одержали ми ще докладний звіт з цеї наради разом з ухваленими на ній резолюціями, котрі через брак місця подамо вже в слідуючім числі. (Прим. Ред.)

Дня 24. XI. ц. р. відбулася в Духов. Семинарії в Перемишлі нарада духовенства з ціллю прилюдного забрання слова й щирого й отвертого заявлення, яке становище клиру супроти людей, що свідомо підкопують авторітет Церкви, який нам тепер в часах руїни остався.

На нараду прибуло поважне число учасників. Були священики аж з дуклянського деканату, повіт Коросно й Ясло.

Зізд важний тим, що на ньому виявилась однодушність поглядів духовенства над обговорюваною справою й то в дусі кат. Церкви й її зверхників, а не в дусі її ворогів.

На нараді виявилось, що підпольна робота деяких ґуртуючихся около »Укр. Голосу« людей не мала майже ніякого впливу на духовенство.

Серце раділо, коли зібраний заступ духовенства з сідоглавими деканами на чолі на пропозицію о. декана і крилош. Хотинецького, чи не вислатиби Преосвященому Кир Йосафатови в навечерія Їх імянин привітну телеґраму — заговорив грімко й однодушно: так! так!

Щоби духовенство не було на нараді, не помогло й це, що деякі людці з під прапору »Укр. Голосу« здержували деяких священиків саме в хвилі, коли ці йшли на нараду.

Теж допис ніби »одного з деканів« в »Ділі« ч. 260 з 32. XI. ц. р. під наголовком: »Трагічні відносини«, що мав на меті сконстернувати духовенство в послідній хвилі перед нарадою, не осягнув своєї ціли. Противно — священство, прочитавши згаданий допис, ободрилось до боротьби за свойого голову Епископа і їхало на нараду з готовим однодушним рішенням стати сміло на прю з всякими напасниками на свойого Епископа, хотяйби навіть і з такими »деканами«, як автор статті: »Трагічні відносини«.

Декан, що написав статтю: »Трагічні відносини«, (хотяйби це був декан і в світському уніформі), вкрив себе й так поважний часопис, як »Діло«, ганьбою неслави на все.

Отче »Декан«! Зпевностю щось подібного, що ви написали в своїй статті, аплікуючи до нашого Епископа, ніхто дотепер на свого, а навіть чужого епископа не написав.

Ваше писання тхне цілковитим простацтвом і ненавистю, які не то духовному але навіть і світському чоловікови не личіють.

Вірте мені! Говорю щиро! Гидь бере, читаючи те, що ви написали. І вашу статтю, кождий здорово думаючий чоловік, мусить осудити.

Отче »Декан!« Учіться моральної від наших сусідів.. Они правдиве закривають, а не то, щоби щось здумане видвигали.

Ні! Ваші напади на Преосв. Епископа нашого привязання до него не ослабили й не ослаблять. Це показала остання нарада.

Хотяй-би дороговказ і мав на собі якісь плями — на це не виннося звертати уваги, а дивитися чи добру показує він нам дорогу. А наш дороговказ — Наш Преосвященний — показує нам добру дорогу — дорогу: любови своєї Церкви, любови свойого Народу, дорогу терпінь, витревалости й послідовности. А цею дорогою можна осягнути все, що потрібне нам: як віруючим і Українцям.

Резолюції запалі на нараді подасть секретар наради.

О. М. Вовчак.

Релігійний рух на Волині.

(Допис із Волині).

Я припізнився — може за богато — познакомити Поважаних читачів „Нової Зорі“ із першими спробами праці оо. Редемптористів над приєднуванням наших православних Братів на Волині до католицької Церкви. Але від тепер, коли оо. Редемптористи мають вже свою маленьку, але сталу домівку на Волині, буду міг правильно ділитися всіми вістками із нашим громадянством в Галичині.

Д. 28. марта 1926 р. новий луцький епископ, Преосвященний Шельонжек, прислав до нас одного зі своїх крилошан, з пропозицією, щоби ми працювали в Його дієцезії над поворотом православних до католицької Церкви. Ми приняли запрошення з радістю і сейчас на другий день Впр. о. Настоятель і я поїхали до Луцька, до епископа. Приняв нас вельми привітно і виразив своє горяче бажання приводити до кат. Церкви православних у своїй епархії.

Я лишився в Луцьку, щоби блище розглянутися в релігійних обставинах Волині і на початок узявся приготовляти до віроісповідання кількох монахів, що перебували в духовнім латинськім семинарі.

Не всі вони мали надприродні понуки приходу до Петрової огорожі, як це пізніш виявилось, але покищо оказували добру волю так, що по кількох тижнях приготування, Епископ приняв від них дня 1. мая католицьке віроісповідання.

Та внедовзі прийшла на них хвиля спокус.

Найвища духовна, православна влада, жахаючися, щоб і з инших монастирів, де кипить загальне невдоволення теперішнім станом Церкви, не було масової дезерції до католицької Церкви, стала перемовлювати наших монахів назад до себе. Стала обіцювати їм ріжні вигоди, навіть одному із них архимандрію; позволила вибрати собі на пробування монастирі, які лише захочуть, навіть Митрополичу палату у Варшаві. І ось такими аргументами трьох далося переконати в правдивости „рідного православя“, як один із них пізніш напи-сав. Поїхали до Варшави, дістали по 500 зл., а за покуту мали висповідатись у православній церкві і на тім скінчилась їхня кара...

Що ще влекшило зусилля православному митрополитові то було те, що луцький епископ не міг негайно дати новонаверненим монастиря, який був їм призначив.

Однак, хоча вислід не відповів очікуванням, то кілька тижнів постійної конверзації з православними монахами дало мені змогу пізнати їхню релігійну психольогію. Іхнє богословське образування та аскетичне вишколення дуже марненьке, але всетаки вони могли оцінити обяви католицької віри та набожности, на які постійно гляділи в монастирі. Їх вражали щоденні Служби Божі католицьких священиків, щоденні св. Причастя питомців, ранішні розважання та инші духовні вправи.

Та передовсім дивували їх тексти з їхніх власних літургічних книг, що дійсно доказують лож „православя“. „Таж ми стільки разів їх читали, співали — казали вони — а ніколи не звертали на це уваги ані самі ані ніхто з наших учителів не розікрив їх перед нами“...

По віроісповіданні монахів я мав уже спромогу відвідати ріжні закутки Волині та увійти в безпосередній контакт із самим народом. Але це з ним зійтися? — Як датися йому пізнати?

Нарід, бачучи крайній розвал у своїй Церкві, звертається до инших віроісповідань, щоби заспокоїти в них релігійний голод своєї душі. Клониться до штунди, котра — як говорять — має на Волині вже до 50.000 ісповідників і звертається також до католицької Церкви в костелах. Нема латинського відпусту, на якому не булоби цілих мас православних, особливо на відпусти св. Антонія Падевського та св. Валентого. Не лише жадно слухають слова Божого, котре в їхніх церквах майже завмерло, не голоситься майже ніколи і ніде в українській мові, хиби в тарабарщині, але дають також на ріжні „молебства“ в костелах, приносять там на офіру полотна, свічки, закладають на чудодійних іконах „вота“ за дізнані ласки. Коли їх питати: „Чому не звертаєтеся до своїх святих?“ — відповідають: „Наші святі нам не помагають?...“

Місцем, де православні приходять цілими громадами, із цілої Волині, се Берестечко. Там спочивають мощі св. Валентого, мученика з III. в. і в Нього просять православні помочі проти епілєпсії, котру називають чорною хоробою. Прочане, що переходять до Почаєва з повітів Ковельського, Володимирського і Горохівського, не минають ніколи св. Валентого в Берестечку. Крім того заходять православні до костелів і в звичайні неділі та свята.

Одиноким способом зблизитися до тих бідних душ вдалося мені нераз зайти до них в латинські костели, до котрих вони горнуться за душевним хлібом і перед ними відправляти Службу Божу в їхньому обрядові та показати релігійну правду в рідній мові.

І так першу Службу Божу відспівав я в костелі на наші Зелені Свята (які православні обходять через 3 дні) в Матієві, Ковельського повіту. Стоїть там іще наша уніятська церков, мурована, з дзвінницею з р. 1723, проти костела, через дорогу. Мабуть того самого колятора церков і костел. На першу Службу Божу прийшло людий кільканацять, на другу около 50, а на трету понад 100. За кожним разом була українська проповідь. Живе в тому містечку старенький дідусь, 90-літний, що добре ще памятає, як заводили на Волині православе. Оповідав мені, як нарід опирався, як терпів за свій опір, як знеможений піддався. Перед недавним часом умер там послідний уніятський священик о. Львович.

У сусідньому селі, Білячах, живе ще чоловік, що вчився »уніятського катехізму«. Люде, там і в инших місцевостях, мають свідомість, що за Унії було ліпше духове життя в Церкві, ліпші проповіди, сповіди, добрі священики. Є ще люде, котрі говорять старий уніятський »Отченаш« та в »Віруюе« говорять: »От Отца і Сина ісходящаго«. Є свідомі, що Почаїв був колись уніятський, »що уніяти моляться як і ми«. По церквах є ще повно уніятських богослужебних книг, хоча митрополит Ан-

---

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 13

Соціялізм і комунізм.*)

(Дальше).

Модерний соціялізм є заразом і реакцією проти лібералізму-капіталізму і льогічним вислідом лібералізму.

Соціялізм як реакція. Се цілком природно, що натиск капіталізму на робітничий стан мусів викликати спротив, реакцію. Закон акції і реакції (ділання і противділання) має менше більше вартість також в психічнім світі. Марксів опис капіталізму хибний на стільки тому, що Маркс бере на увагу лише механіку господарських сил, а не зважає нічо на моральні сили і на свобідних людий. А люди можуть свобідно впливати й на розвій господарського життя і той розвій гальмувати, а навіть можуть дати йому инший напрям. І так дійсно соціяльна ідея у многім стримала брутальну силу капіталізму, звязала її і злагіднила. Та всетаки розвій на загал іде все ще напрямом, котрий Маркс пророк і описав у першій части ерфуртської програми. Капіталістичне господарство і на далі нищить малий промисл, моґучі організації капіталу в картелях, трестах і комбінах[77]) ідуть до того, щоби з конкуренційного бою витиснути всі слабші підприємства і здобути собі монополь продукції і диктатуру цін, а разом з тим і абсолютну власть в господарськім життю. Спротив пролетаріяту є чим раз дужший, а в большевизмі дістав уже дикий революційний характер. І так пропасть між одним і другим станом суспільства поширюється чимраз більше і наближується розвязка, коли не вдасться на основі етичних ідей і соціяльної ідеї знайти господарські форми, в котрих злучилисяби всі добрі прикмети великого промислу зі справедливими домаганнями робучого люду.

Соціялізм як льогічний вислід. Та соціялізм є заразом льогічним вислідом лібералізму. Релігійний лібералізм відвернув увагу людства від ідеальних висот і спрямував її на землю. Коли люди стратили віру в небо і позагробове житте, то забажали неба на землі. Бо без неба людство не може жити. Жадоба щастя є так сильна, що нічо не в силі її з серця вирвати. Це признав сам старий німецький соціяліст Бебель. »Чим більше загибає в масах віра в посмертне житте, тим більшим є бажанне небес на землі«). 23. II. 1900 в німецькім парляменті). Вже раньше висказав ту саму думку поет Г. Гайне: »Разом з старою вірою знищено й стару мораль. Знищенне віри в небо має моральне а рівнож і політичне значінне. Маси не зносять вже терпеливо земської нужди, але прагнуть раю на землі. Соціялізм се природний наслідок тої зміни світогляду і тому чимраз більше поширюється«[78]).

Політичний лібералізм проголосив рівність і свободу. Соціялізм домагається тої свободи для всіх і на всіх ділянках життя, отже й на господарськім полі.

Та небо на землі неможливе, як рівнож неможлива рівність і свобода, доки капіталізм через приватну власність продукційних середників гнобить робучу людність в пролетаріяті. Тому — такий висновок (матеріялістичного) соціялізму — треба передовсім знести приватну власність і суспільство упорядкувати на комуністичний лад.

Комунізм. Матеріялістичний соціялізм це комунізм. Комунізм хоче спільности. Наївний комунізм уявляє собі, якби то гарно було на землі, колиби все належало всім, колиби все було спільне, нічо моє, нічо твоє. Люди жилиби в братській любові і кождий діставби зі спільного стола все, що йому потрібно. Вже Платон (347 перед Христом) мріяв про таку державу. Між Перзами ширив комуністичні ідеї якийсь Маздек (489 по Хр.) — як се оповідає нам в своїй епопеї »Шахнаме«, славний перський поет Фірдузі (+ 1020). Трохи пізнійше голосив комуністичні ідеї в Китаю Ванґ-нґан-чі (+ 1086). Між християнами ширились комуністичні ідеї особливо між ріжними сектами, в части під впливом евангельської ради про добровільне убожество, а в части під впливом прикладу перших християн. Так комуністами були Богомольці, Вальдензи, Апостольські брати, чеські Таборити. І Платон знайшов між християнськими умами наслідувачів. Державник Тома Мор задумав »Утопію« (1516), комуністичний роман з острова щастя[79]), монах Тома Кампанелля (+ 1639) придумав знов державу сонця, рівнож на такім острові. Комуністичну державу зобразив також Фенельон у своїм »Телємасі«. Новий товчок дав комуністичним ідеям протестантизм. Вже на селянські повстання ділали такі ідеї. Ріжні протестантські секти навіть пробували завести комунізм в дійсности. Так повстав в Америці цілий ряд комуністичних громад, та вони в більшости незабавом попропадали.

Наївний комунізм має своє жерело в мріях про щастє і в спротиві проти со-

---

*) Продовження „Основ Соціольогії“.

77) „Combines“ (комбінації), (союзи) се найновійші форми американського капіталізму. х ц ль, виключити всяку конкуренцію і здобути собі диктатуру цін.

78) Цитує: V. Cathrein, Der Sozialismus 65, 269

79) Утопія з грецького „у-топос“, країна, котрої ніде нема.

тін богато їх старався вивезти до архіву в Житомір. Є ще немало уніятських церков та дзвіниць, які відріжняються своїм стилем від пізнійшого російського.

Другу співану Службу Божу мав я в Берестечку. Там православні давали до костела свій хор і зараз на перший раз прийшло яких 600 людей, а в послідне, на св. Петра, около 1500. Були і православні монахи з Козацьких Могил та світський якийсь батюшка і діякон.

Люде просять релігійних книжочок, молитвословців; запрошують правити в їхніх церквах; кажуть: »Нехай православні і католицькі священики погодяться зі собою, а ми підемо за ними*). Батюшки кажуть, що треба конечно вселенського Собору, щоби погодив нас.

Досі обіхав я місцевости: Колодно, Матіїв, Перевали в Ковельському повіті, Ковель; Берестечко (два рази) в Горохівському; Порнук у Володимирському; Кремянець, Вишнівець, Почаїв, Костопіль, Сарни, Рокітно на Полісі, Шумськ і Білозівку, Рівно і Здолбунів.

Правда, є й противники унії; живуть іще упередженнями, посіяними старим режімом, та дуже відрадно довідатися, що свідомість колишньої унії не лише на Підляші і в Холмщині не здушена, але в глибині душ тліє ще й на Волині, де працювали Антонії, Евлогії, Віталії і инші. Чекає моменту назначеного Божим Провидінням, щоби видобутися на верх, всеціло розгорітися та обняти весь загал бажанням ратуватися чим скоріш із теперішнього упадку православної Церкви.

Може той момент зачинається вже тепер?...

Прослідивши настрій православних у ріжних закутках Волині, двох ОО. Редемптористів осіло на стало, покищо в Костополі, на пограничу Волині й Полісся, щоби з першої місійної станиці голосити своїм Дорогим Браттям вістку нового життя.

Як їм поводиться, дамо знати пізніш, а тепер просимо всіх о щиру піддержку, передовсім ревними молитвами до Пресв. Серця та до Матері Божої Неустаючої Помочі, які в цьому ювилейному році, котрий так горячо благає в Всевишнього: »Да будут єдино«, завели нас тут несподівано.

Костопіль, дня 11 падолиста 1926.

Н. Ч.

*) Може хто з читачів буде ласкавий прислати старі книжочки, річники: „Місіонаря“, календарі Місіонара, старі числа „Нової Зорі“, особливе: „Де знайти правду“ і т. д. під адресою: Костопіль (Волинь), вул. Коперника ч. 20. о. Николай.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Українське Народно-Демократичне Обєднання

зайняте тепер було краєвим Народнім Зїздом у Львові, тож в останньому тижні не відбувалися в краю ні наради, ні віча УНДО. Зате більший рух виявила

соціялістично-радикальна партія.

Вона влаштувала віча в **Звенигороді,** в Бобреччині дня 14 падолиста, дня 28 в **Хлопчицях,** в Бобреччині, дня 1 грудня в **Горбачах,** львівського повіту. — Повітові конференції відбулися дня 28 падолиста ві **Львові,** для Львівщини й Гуреччини та 1 грудня в **Косові.**

Також і

Селянсько-Робітниче Соціялістичне Обєднання (Сель-Роб.)

почало вже по обнові, чи то там обєднанні, рухатися. Дня 5 падолиста відбулася конференція мужів довіря сільських гуртків у **Бересті.**

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Закарпатська Україна в буджеті Чехословаччини.

Чехи все говорять, що вони до Закарпатської України мусять ще докладати. Таке виходилоб з буджету на 1927 р. В буджеті супроти 280 міліонів видатків виказано тільки 80 міліонів прибутків. Та в дійсности воно не так, бо нема в буджеті прибутків із почти та залізниць, а особливо прибутків з копалень соли та з державних лісів. Всі ці прибутки зараховані спільно з цілої держави, як державні підприємства. Коли врахувати ці прибутки, то Закарп. Україна підпомагає ще й другі части чехосл. республики.

Правительство буде підпомагати москвофілів.

Із Праги доносять до закарпатських часописів, що віцегубернатор Антін Розсіпаль вів у Празі переговори що до політики нового правительства на Підкарпатській Україні. Як говорять, у деяких питаннях дотеперішня політика правительства на предложення Розсіпаля зміниться. У шкільній політиці сподіються зміни орієнтації в москвофільському напрямі. — Певно, лекше буде чехізувати Українців при помочі москвофільського дурману.

На БУКОВИНІ та в БЕСАРАБІЇ

живеться нашому народові таки найважче. Смертні засуди, жандармські знущання й тюрма не устають там і досі. Українська преса там під таким обухом, що й рушитись не може. Почта не приймає посилок до одинокого українського часопису »Боротьба«. За саме читання »Боротьби« сиділо вже до 30 Українців у тюрмі. Та все це не перепиняє Румунам заявляти, що національним меншостям живеться найкраще в Румунії, що вони розвиваються свобідно.

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА.

»Самостійність«.

Говорять і в нас, що Українська Соціялістична Радянська Республика є самостійною державою. Та так воно тільки на папері, а дійсність, факти говорять що инше. Ось ніби дрібний факт, та він ярко малює нам цю »независимість«. Ось про перейменування міст на Україні рішає не українське правительство, тільки Москва, а саме »президія центрального виконавчого комітету« постановила перейменувати місто Катеринослав на Дніпропетровськ, станцію Катеринослав на станцію Дніпропетровськ, а катеринославську залізницю на Дніпропетровську залізницю. Гарна независимість, нема що казати.

Зате розвивається дальше на Україні

жидівська кольонізація.

ціяльної нерівности, котру спричинює в світі передовсім майно. Та забуває він, що цілковита рівність на світі взагалі неможлива. Забуває рівнож на догму про первородний гріх, або її взагалі не знає. Такий комуністичний устрій суспільства бувби можливий лише тоді, колиби на світі панувала найідеальнійша любов? Тому дійсно бачимо, що деякий комунізм здійснило в своїх Чинах християнство своїм чудовим ідеалізмом і чудовою любовю. Дуже цікавим є, що каже соціяліст Туган-Барановський про комуністичні громади в Америці. Де вони, мовляв, затримались, там ділали »моральні мотиви«. »Лише моральні мотиви«, каже він, »можуть ще лучити підприємчивих і сильних людий в громади, котрі їм майже нічого не дають, крім прагнення уладнати своє життє в дусі строго-морального ідеалу. Та такі люди є в модернім суспільстві лише виїмками. Лише в сполуці з релігією можуть моральні мотиви в дусі простої людини дістати таку силу, що формує ціле його житте. Тому се цілком зрозуміле, що осторялись тільки релігійні комуністичні громади, а всі другі спроби кінчились звичайно скорим упадком [80]).

Новий комунізм. До нової сили прийшли комуністичні ідеї наприкінци XVIII. і з початку XIX. століття, в добі, коли зачав розвиватися модерний капіталізм. Повстала ціла плеяда комуністів. »Проч з ріжницею між богатими і бідними«, говорив перший такий комуніст підчас французької революції [81]). »Приходіть всі і засідайте до спільного стола, котрий природа ставляє для всіх!«

Сей комунізм — з виїмком ідеї Бабефа — вже не такий наївний, щоби мріяти про цілковиту рівність всего. Рівнож не думає він, що рівність можна осягнути розподілом всіх маєтків; добре тямить, що така рівність булаби лише від нині до завтра. Комуністи тої доби вже цілком ясно заявляють, що причина всеї біди в тім, що декотрі мають середники продукції в приватнім посіданню. Розділ праці від капіталу вважають жерелом всякої иншої нерівности. Приватної власности на ужиточні річи ніхто розумний не може усувати, та усунути треба приватну власність капіталу, середників продукції. Бо саме та власність уможливлює зиски без праці. А кождий зиск без праці несправедливий. »Рента, відсотки, зиск се нічо инше, лиш податок, котрий праця платить лінивству«. Тому нехай та власність »соціялізується«, нехай перейме її на себе сама суспільність.

Соціялізм. Комунізм став матеріялістичним соціялізмом. Що до форми, в котрій соціялізація малаби здійснитися, то декотрі були за тим, щоби повстали організовані по званнях корпорації, котрі моглиб легко злучитися в союзи (Люї Блян), другі обстоювали соціялістичні громади (Овен, Фуріє), а найбільше послідовні теоретики були за централістичним соціялізмом, як Пекер, котрого Туган Барановський зве »великим батьком новітнього соціялізму«.

Соціялізм домагається або соціялізації всіх середників продукції, в тім землі, (котра є також могутним збірником матеріялу і сил), або тільки соціялізації одного чи другого. Аґрарні соціялісти гадають, що жерелом всего соціяльного зла є приватна власність землі (Т. Спенсер †1840, Е. де Лявлей †1892). Декотрі модерні соціялісти (на чолі з Г. Жоржом †1897, Герцка і Дамашке) думають, що вистарчилоби, якщо держава окремим податком обтяжилаби земельну ренту. І то бувби заразом одинокий податок. Другі думали, що правдивим злом є приватна власність промислового капіталу і тому він насамперед повинен бути соціялізований — промисловий соціялізм (Пекер). Соціялізм як такий домагається соціялізації всего капіталу, в тім також землі. Коли говоримо про соціялізм, без додатку, маємо на думці такий, а таким є модерний соціялізм або марксизм.

Соціялізм першої доби, до Маркса, звуть модерні соціялісти разом з Марксом ненауковим, »утопійним соціялізмом«. Головною причиною того є спосіб, в який на думку тих соціялістів мав здійснитися соціялізм. Їх критика капіталістичного господарства є цілком модерна. Пекер розумів цілий соціялізм в модерний спосіб. Та утопійним є те, що прим. Фуріє основував суспільну гармонію на свободі інстинктів, мовляв, всі будуть вибирати собі працю по своїм нахилам, котрі походять від природи, що є жерелом гармонії (вплив Руса). Утопійною була також загальна тактика тодішних соціялістів, коли вони сподівалися здійснити соціялізм самими гарними словами. Для Маркса ненауковим є також те, що напр. Пекер покладає найбільше надії на моральну реформу. »Очистіть волю людий«, говорив він, »і зробите убогих богатими, бо богаті пізнають, що їх обовязком є допомагати, щоби здійснилися умови загального добробуту«. Лише Бабеф і Люї Блян підчеркували, що для здійснення соціялізму потрібно здобути політичну силу.

(Дальше буде).

[80]) Мих. Туган-Барановський. Der Moderne Sozialismus in seiner geschichtlichen Entwicklung, (Dresden 1908) 172.

[81]) Fr. Noel Babeuf — погиб під гільотиною в 1792 р. Визначнійші комуністи тої доби були: Saint Simon (+ 1825), Ch. Tourier (+ 1837), Robert Owen (+ 1858), Louis Blanc (1832). Зокрема здобули собі наукове імя: Pecquer, Thomson і Robertus Jagetzow.

Як доносять, більш 80 відсотків усіх переселенців Жидів, що зголосилися перейти на землю, перейшло вже туди. Що не стає вже на Україні землі для переселенців, то українське »правительство« рішило прохати Комземсоюзного ЦКВ, щоб згодився на виселення до 2000 жидівських родин поза межі України та приділив ім земельні ділянки. Чи згодиться, мабуть накаже пошукати для них землі на Україні.

ПОЛЬЩА.

Політична подорож марш. Пілсудского до Вильна.

Маршал Пілсудскі виїхав був до Вильна. Цій поїздці приписують політичний характер. Мали там радити над справою національних меншостей, а зокрема над положенням Білорусинів.

Правительство внесло таки пресовий декрет до сойму.

Дня 27 падолиста внесло правительство до сойму 12 розпорядків президента річипосполитої, виданих в часі від 24 вересня до останніх днів. Між ними є й пресовий декрет із 4 падолиста.

СОЮЗ НАРОДІВ.

Осіння сесія Ради Союза.

На осінній сесії Ради Союза Народів не порушуватимуть ніяких польських справ, з виїмкою питання німецьких шкіл на Гор. Шлеську. Головною темою сесії Ради Союза буде проблема обмеження зоружень.

АНҐЛІЯ.

Покінчення страйку вуглекопів.

Уже в 42 вуглевих округах дійшло до порозуміння на основі 8-год. дня праці. Нема ще докладних відомостей з 52 округів. Орґан робітничої партії »Дейли Геральд« признається до повного пораження й називає останній страйк найбільшим пораженням, яке потерпіли професійні союзи від часу страйку в 1875 р.

Чемберлен заповідає диктатуру чотирьох великодержав у Союзі Народів.

Чемберлен промовляв 24 падолиста на засіданні парляментарної комісії до справ Союза Народів. У промові підчеркнув він значіння довіря, що є між Зібранням і Радою Союза Народів. Та заразом звернув міністер увагу на ріжницю обовязків, що їх прийняли на себе деякі держави, стоваришені в Союзі Народів. Із укладу сил у Раді Союза визначується виразно передусім ґрупа 4 европейських великодержав. Тісна співпраця цеї ґрупи мусить мати для престіжу Союза життєве значіння. Узгляднення становища й ділання великодержав цеї ґрупи повинно стати засобом скріплення авторитету Союза в цій степені, щоби Союз міг бути певний, що його порішення й розпоряди найдуть послух і пошану в кожному зі стоваришених держав. На думку міністра найбільшою небезпекою для Союза булоб розбиття його на два табори, найбільшою небезпекою булоб змагання меньших держав викликати фермент серед великодержав, щоб здобути так користи для себе. Значиться Чемберлен поділив членів Союза Народів на більше вартних і менше вартних. Великодержави повинні йти разом і в кожному случаю накинути свою волю всему Союзові. Значиться в Союзі народів має бути диктатура чотирьох держав: Анґлії, Франції, Німеччини та Італії.

ФРАНЦІЯ.

Конференція чотирьох міністрів заграничніх держав.

Про значіння, яке приписують у Парижі найблизчій сесії Союза Народів можна здогадуватися з вісток, що крім Чемберлена, Бріяна й Штреземана й Мусоліні відбуде безпосередні розмови в Женеві, або зараз по сесії в одній із гряничніх італійських місцевостей. З З окрема Бріян відбуде конференцію з Мусолінієм у справах, що обходять тільки обі ці держави.

НІМЕЧЧИНА.

Німеччина стоїть твердо при льокарненському договорі щодо східних гряниць.

В часі дискусії в німецькому парляменті говорив міністер загряничніх справ Штреземан й зазначив, що Франція ніколи не заявилася за конечністю лучити знесення окупації Надренії з закріпленням східніх гряниць Німеччини. Міністер уповажнений заявити, що урядові французькі круги вважають таке донесення абсурдом вже хочби тому, що відношення Німеччини до інших держав усталено раз на все в льокарненському договорі. Ці слова Штреземана відносяться до цеї точки договору, де признано Німеччині можливість мирних переговорів із Польщею про зміну гряниць.

РАДЯНЩИНА.

Військова співпраця Радянщини й Туреччини на Чорному морі.

До Анґори виїхали відпоручники визчих комендантів червоної армії, що мають нарадитися з ґенераліцією Туреччини над підставою морських сил обох держав в разі нападу на Чорне море третьої держави. Ходилоб тут про обміркування стратеґічного пляну, бо загальні лінії політичних взаємин Радянщини й Туреччини уложено вже на нарадах в Одесі.

Смерть Красіна.

Радянське правительство потерпіло велику втрату, дня 24 падолиста помер представник Радянщини в Анґлії Красін, найкращий радянський дипльомат. Жалують його й Анґлійці, бо сподівалися при його помочі дійти до порозуміння з радянським правительством.

Протирадянський договір у Карелії.

В радянській Карелії викрили заговір проти радянської влади. Арештували біля 200 людей, з поміж них кількох розстріляли. З огляду на заворушення введено воєнний стан.

РУМУНІЯ.

Недуга румунського короля.

Румунський король занедужав небезпечно. Дочки короля стараються вможливити поворот князеві Карлові. Проти цего є правительство Авереску. Та всеж думають, що колиб князь Карло повернув зараз, то ставби паном положення, бо найшовби опертя в селянській партії. Часть поміркованих політиків старається, щоб престол дістав кн. Михайло, а Кн. Карло, щоб був покищо реґентом. Королева повернула на вістку про недугу короля до Румунії. Вона думає, що вона буде реґенткою.

ГРЕЦІЯ.

Отворення парляменту.

Дня 26 падолиста отворено грецький парлямент відчитанням письма президента Кондуріотіса премієром Кондилісом.

КИТАЙ.

На шляху до консолідації.

В Тієнсіні відбулася конференція, що мала завданням як найповнішу консолідацію всіх протибольшевицьких сил, що беруть участь в китайській міжусобиці. Тимчасовим керманичем протирадянського блоку має бути Лі-Гуон-Гонґ, а Чанґ-Цо-Лін його заступником. Крім спільної воєнної акції мають вони підготовити вибори до парляменту. У висліді цеї конференції Чанґ-Цо-Лін із 150 тисячною армією вирушив на оборону Шанґгаю перед кантонцями.

ВАЖНЕ! ВАЖНЕ!

КОМУНІКАТ

до всіх філій і читалень Товариства »Просвіта« в краю. (Для відпоручників філій, відпоручників членів Головного Т-ва і відпоручників читалень).

Дня 25-го грудня 1926 р. відбудеться **Загальний збір матірного Товариства »Просвіта«** у Львові. Всі учасники цього збору будуть могти користати з білетової знижки на залізницях відповідно до розпорядку Дирекції державних залізниць у Львові з дня 24-го листопада. 1926 р. ч. 70742/26.

Цей роспорядок обовязує львівську, станіславівську, краківську і радомську Дирекції залізниць.

Щоби можна використати з тарифової пільги у висоті 66% мусить мати кождий учасник спеціяльну карту участи з підписом Головного Виділу Т-ва »Просвіта« у Львові Тому Виділи Філій і читалень перешлють Головному Виділови спис відпоручників, щоби відповідно до їх кількости видрукувати потрібне число карт участи в Зборах, виповнити їх призвищами учасників і розіслати кождому учасникови з особна враз з поученням, як належить поступати, щоби використати її в часі їзди залізницею. При цьому звертаємо увагу, що з білетової знижки користають особи, які мешкають поза Львовом у віддалі понад 30 клм.

Президія Т-ва »Просвіта«.

о. ІВАН ЗАВЕРУХА

Слеза на гріб

бл. п. Преосвященого Кир Йосифа Боцяна, Епископа Луцького, Суфрагана Львівського.

(Упокоївся в Бозі в день св. Архистратига Михаїла 21/11 1926, в духовній Семинарії у Львові).

Заграли сумно Свято-Юрські дзвони,
Далеко, гень, розлився голос їх...
На Волинь, гень, до Луцька й за кордони,
У Київ гень, у Харків — до Своїх...
І чом так тужно й жалко дзвони грають?
Чи що сумного зачувати там?
Бо нам з очей аж слези виступають..
Що кажуть дзвони селам і містам?
— Помер?.. — Помер!.. Нема Його між нами!...
Вже завершив життя свій земський шлях,
І попрощався вже на все з братами
Та втомлений, в землицю рідну ляг...
Кир Йосифа — нема.. Помер Владика,
Заплакав Львів і Свято-Юрський храм,
Сумує Луцьк, бо страта се велика
Для Народу — новий се удар нам...
О, Луцьку, Луцьку! Глянь нема вже того,
Що Бог його в часі воєннім дав
Як Пастиря — як Вістника Свойого
Із Київа на Волинь вам післав.
Та дух часу Владиці був противний,
До брам твоїх Його не допустив;
Боявся він — (той дух ворожий, дивний),
Щоб Пастир твій Народа не злучив!
І вже нема Його — Громадянина,
Що Церков так любив і Нарід свій...
Гей, ронить слези Ненька-Україна
За Сином, що служив так щиро їй!
Життя своє Він жертвував в Христови
І всюди слави Божої шукав,
А труд важкий для Народу обнови
У Пастирських змаганнях підіймав.
Не віриться, що впав такий трудженник...
Невже подався під жезла тяга ом?
Невже замовк учений і письменник?
Вже в слові не займесь святим жаром?
Як Він слідив бувальщину церковну
З забутих книг в старих монастирях!
Для ньої мав любов — гей молитовну!
Як вказував до рідних скарбів шлях!
Як все трудивсь для Єдности святої!
Ідеї тій найбільше послужив;
В Народі злуки ждав з душі цілої
Для ньої жертвувався, нею жив
Куди лиш кликав Його Божий голос,
За ним іти Він був усе готов,
Від нього не вхилявся ні на волос —
На труд Його вела Христа любов.
Йдучи слідом Митрополита свого,
Зайшов він був в далеку аж Сибір —
І там трудивсь! Ніс жар огню святого,
Даючи нам жертвенности примір.
Кріпкий був дух — та слабло Його тіло,
І в праці подавалось раз у раз,
Здоровля все і слабло і мало — —
Так вмить прийшов і відпочинку час...
Недобра смерть заглянула вже в очи.
А Він — мов жнець до праці на полях —
Зривається, відвідать паству хоче,
Спішить у Пиньск (на передсмертний шлях)...
І була се остання вже дорога,
Одна з вузких, що ними Він ішов,
Що й завела Його уже до Бога,
Де Він спокій-спочинок свій найшов.
Бо в розцвіті віку — Він так втомився
Недугами і злиднями життя...
Що скоро вже над гробом похилився —
І так заснув спокійно, як дитя — —
Заснув мов жнець, що тілки на хвилину
На сніп усів і голову склонив,
Що сон її обхопив, мов дитину —
Так душу Його з тіла Бог звільнив...
У граді Льва — там в мирі спочиває
Між рідними, на цвинтарі, в тиші,
І приходу Христового чекає
Христа Борець!... Спокій Його душі!
Зрони слезу, Вкраїно, із повіки
На сина кинь солодку смерти тінь,
Щоб запечатать гріб Його на віки
Любовію грядучих поколінь...
Най память Його все між нами буде,
Най жертви духа будуть в сих часах,
Таких сумних.. — Моліться, добрі люде,
За вічну память Його в небесах!

Що пишуть про останній конґрес УНДО.

Наради і резолюції останнього конґресу партії Укр. Нац.-Дем. Обеднання є дуже важною політичною подією з огляду на провідну ролю цеї партії в нашім політичнім життю. Стверджує це і преса інших політичних таборів, з якої наведемо тут голоси »Ради«, »Гром. Голосу« і »Волі Народа«. Знаменне, що ті голоси вважають теперішне становище УНДО за політичну орієнтацію на Захід і угодовий напрям в політиці.

І так »Рада« (ч. 86) нарікає, що аранжери Народного Зїзду використавши незорієнтованість присутних, перевели свій проєкт програми партії без двох найголовнійших точок, цебто, не згадали нічого про відношення до Польщі і до Української Держави за Збручем. Теперішний зїзд це була велика демонстрація проти Радянської України. Та учасники зїзду не віддавали справжньої думки нашого громадянства. Чому зїзд демонстрував проти Радянської України? Бо він зорієнтувався на Захід, з окрема на Анґлію, котра при помочи Пілсудского хоче побороти большевиків і довести до федерації Польщі з Україною. Про другу причину демонстрації проти Радянської України а орієнтації на Захід, на Анґлію й Польщу, говориться в другім числі »Ради« (ч. 87). Цею другою причиною є причина внутрішнього характеру, а саме вибори до польського сойму. УНДО хоче зміною своєї орієнтації добути перед виборами леґалізацію для себе. Тому вертає до своєї орієнтації, переперτої п. д-р В. Бачинським в р. 1923. При цім не треба вже було навіть автономічних кличів, бо Поляки самі не думають про автономію. Ціною леґалізації малюби бути перечеркнення того всього, що дали нам наші державницькі змагання. Від такої зміни орієнтації побоюється »Рада« погубних наслідків.

Соціялістично-радикальний »Громадський Голос« (ч. 47) пише:

Зїзд був дуже бурливий, бо прийшло на ньому до отвертої боротьби між Центральним Комітетом а двома групами в партії — ґрупою явних прихильників угоди з Варшавою та ґрупою непримиримих воротів тої угоди, так званих Петрушевичівців. Дискусія скінчилася побідою Центрального Комітету. Побіда Центрального Комітету є тільки формальна, бо хоча Зїзд відкинув домагання д-ра Волод. Бачинського, щоби ясно заявити свою угодовість супроти польської державности на українських землях, та хоча більшість висловилася проти Петрушевичівців, то в дійсности в УНДО лишиться всьо по старому: кождий член буде робити політику на свою руку. Всеж таки від дискусії виявив, що Петрушевичівці є в УНДО слабші, як Варшава. Центральний Комітет острійше мабуть поставиться до Петрушевичівців, а буде безсильний супроти Варшавяків. Що так воно буде, можна зміркувати з того, що до нового Центрального Комітету вибрано таких видних представників варшавської точки погляду, як д-р В. Охримович, д-р А. Говикович і дир. О. Луцький, а не допущено нікого з Петрушевичівців..

Подібно як два попередні часописи, пише про Зїзд УНДА також комуністична »Воля Народа« (ч. 310):

Зїзд сей зістав поліцією офіціяльно леґалізований... Зїзд є знаменною політичною подією. Зразу керманичі УНДА голосили орієнтацію на Схід. Згодом став відроджуватися отвертий, прямолінійний автономіст Охримович в бувшім петлюрівсскім дипльоматі Дмитрі Левицькім. Згадані здвиги пішли головно в двох напрямах: в щораз більш ворожому настроюванню себе до Радянської України з одної сторони, а з другої в ізолольованню від себе особи Петрушевича. Зїзд вирішив справу в користь проводу партії. Ні оден з представників ґрупи „Рада", не виключаючи навіть такого „обережного" її члена, як Кость Левицький не увійшов до Ц. Комітету. Результат дискусії є діяметрально ріжний від становища УНДА з минулого року, хоча за минулий рік нічого на Рад, Україні не перемінилося. Є це буквально те саме становище, на котрім стояв Петлюра. В сім лежить нова ера УНДА. Зїзд УНДА доказав, що ся партія є на шляху до угоди.

Так отже орієнтація на Захід, на Варшаву і угодовість — ось головні закиди проти теперішнього партійного проводу в УНДО. Та не забуваймо, що це є закиди противних політичних таборів, а звісно, що закид »угодовости« є дуже частою і звичайною зброєю в нашій міжпартійній політичній боротьбі. Впрочім говорити про угодовість УНДО як про щось істнуюче — це щонайменше завчасно...

НОВИНКИ.

Місто вінця на домовину бл. п. Преосвящен. Епископа дра Йосифа Боцяна складає на фонд Укр. Христ. Організації 25 зол. о. Микола Марків, парох Підгорець к. Золочева. Жертводавцеви складає сердечне спасибіг Управа У. Х. О.

До відома наших читачів і передплатників. Щоби улекшити нашим читачам та взагалі всьому громадянству пересилку жертв і добровільних датків на дар »Просвіти« пересилаємо з нинішним числом нашого часопису чеки »Просвіти«. Надіємося, що ні один чек не затратиться, але виповнений більшим датком поверне по призначенню.

В справі екзекуції податників. Супроти численних зажалень на податкові екзекуції, що відбирають податникам варстати праці, мін. фінансів пригадує зміст інструкції про примусове стягання державних податків і всіх скарбових належностей. Після цеї інструкції не можна ніяк забирати уладжень і предметів конче потрібних до ведення підприємства. Міністерство фінансів уповажнило начальників скарбових урядів до припинення екзекуцій, коли платинкові грозить через це господарська руїна.

Кілько слів уживаємо? Один анґлійський ученний обчислив, що пятилітня дитина вживає 1700 висловів, купець від 3 до 10.000, письменник 12 тисяч, великий анґлійський письменник Шекспір ужив у своїх творах 24.000 слів, а начальний редактор щоденника мусить знати 45.000 висловів. Розуміється, що цей анґлійський учений брав під увагу свій народ, що культурно стоїть найвище в світі. А так само, як чим більш освічена людина, тим більше висловів уживає, бо має більші вимоги й потреби, так теж і чим більш культурний народ, чим вище стоїть у нього просвіта, наука й промисл, культура взагалі, тим багатша мова цего народу. Та є ще в наших часах т. зв. дикі народи, що й досі не вживають більше як 300 слів.

Наслідки ураґану на Филипинах. Із Манілі доносять: Обчислюють, що жертвою ураґану з 6 ц. м., що перейшов над південною частиною острова Люзону, впало біля 300 людей. Доси недокладні ще звідомлення виказують, що матеріяльні втрати доходять до кількох міліонів долярів.

Статистика російської еміґрації. Міжнароднє бюро праці при Союзі Народів оповіщує статистичні дані, що відносяться до числа й розміщення російської еміґрації в ріжних державах. Найбільше еміґрантів живе в Франції (405 тисячів), опісля в Німеччині (400 тисячів), в Китаю (76 тисячів), у Польщі (61 тис.), в Югославії (38 тис.), у Лотві (33½ тис.), в Чехословаччині (30 тис.), в Болгарії (28½ тис.), в Естонії (19 тис.), на Угорщині (5.300), в Туреччині (5 тис.), в Австрії (2½ тис.). Сума всіх еміґрантів зареєстрованих виносить на всему світі 1,600.000.

Будівельна катастрофа в Парижі. Доносять із Парижа: В осередку міста при вулиці Пер склалася будівельна катастрофа при будові нового 8-поверхового будинку. Вісьмох робітників вбило, а одного важко поранило.

Нещаслива пригода в часі прогульки. Із Лондону доносять, що там 50 окалічілих дітей школи Бремпарк у Ленеркшірі вибралося самоїздом на прогульку. Самоїзд вїхав на стіну й пробив її та перевернувся. Усіх дітей викинуло з самоїзду, а цегли посипалися на дітей. 28 дітей поранило важче й лекше.

Нещаслива пригода летунів. Біля Ґотісбурґ в Зєд. Державах Півн. Америки налетіли два військові летуни на хребет гори, що був закритий хмарами. Оба упали й згинули, хоч в останній хвилині пробували надаремно рятуватися спадальниками.

Небезпечні напади сміху. »Івнінґ Нювз« містить довгу статтю одного анґлійського лікаря про пожиток і шкідливість сміху. Звичайно сміх сприяє травленню, підпомагає круження крови й корисно впливає на організм, однак надмірний сміх має часно фатальні наслідки. Статистика, що її подає цей лікар стверджує, що передусім небезпечні т. зв. комічні фільми. Вони пераз кінчаться трагічно для надто розбавлених видців. Так пр. в одному з лондонських кінотеатрів пятнацятилітня дівчинка сміялася »до розпуку« з приводу періпетій Геральда Лойда й померла нагло в часі представлення на аневризм серця. В 1923 р. помер 73 літній суддя теж на фільмовому представленні що заливався сміхом ізза комічних креацій Чепліна. Занедужання на комічних фільмових представленнях є куди частіші, ніж на найбільше зворушливих. Значиться, можна сміятися з цілого серця, тільки треба, щоби те серце було здорове — інакше й сміх небезпечний.

Літак завис на деревах. Французький воєнний літак, в якому попсувся мотор, мусив спуститися в Надренії під Ніршатайном, завис на деревах і знищився зівсім. Летун потерпів тільки легкі ушкодження.

Ґравіметрична експедиція, що від трьох місяців перебувала на Підкарпатті, повернула до Варшави. Вона при помочі дуже чуйних ваг ґравіметричних угорської системи Естеша почала систематичні розсліди розміщення мінеральних покладів у глибині землі. Значіння цих розслідів є в цьому, що на основі систематичних помірів, через відчитування позицій прямовисниці, які муситься робити що години, можна здогадуватися про розміщення верстов під верхнею землі й вибирати місця верчень. Згадана експедиція довершила 18 помірів і ствердила, що здовж цілого Підкарпаття є поклади потасових солей. З весною сл. року пічнуть знов пошукування вже не тільки за потасовими солями, але й за нафтовими теренами.

Припинення еміґрації в Канаду. Аж до лютого 1927 р. припинено еміґрацію в Канаду. Причиною це, що покінчився час полевих робіт. Еміґраційний уряд повідомляє заразом, що мужчини понад 45 літ, які задумують виїхати в Канаду на основі контінґенту в минулому році, не одержать віздових віз із виїмкою еміґрантів ведених свояками й знайомими на основі іменного призволу канадійського департаменту еміґрації й кольонізації. Особи цеї категорії можуть одержати візу без огляду на вік і в кождій порі року.

Зрадив його ґузик. Із Праги доносять: Недавно прийшла вістка, про злочин довершений в околиці місцевости Гомонна. Там найшли трупа тринацятилітньої дівчини Ганни Теренди, що померла від удушення. Одинокою точкою зачіплення в пошукуванні виновника вбивства був ґузик від сподень, найдений невподалік убитої. Підозріння впало на Івана Стасака, який одначе виказав »алібі« й його випустили на волю. Із черги увязнили Степана Кніса, якого бачили в день довершення злочину незподалік місця, де найдено вбиту. Хоча він випирався, переведено в його хаті ревізію й найдено сподні, при яких недоставало одного ґузика. Інші ґузики належали до цего самого роду, що ґузик найдений при вбитій. Супроти цего Кніс признався до довершення злочину.

Офіцир убив свойого товариша. У касарні 29 п. канівських стрільців в Каліші один поручник стрілив до свойого товариша, що з ним мав особисті порахунки, двічи з заду й ранив його тяжко, так що жертва бореться зі смертю. Цей самий офіцир, як подає »Люд Католіцкі«, що з нього втікає тепер життя, перед двома роками застрілив у суперечці в ресторані одного Українця.

Признався до злочину по 50 літах. Поліцію в Бидґощі повідомив польський консулят в Америці, що якийсь польський еміґрант, старець, зізнав, що під розпяттям у селі Іксіні, в Бидґощині, поховані кости жертв, що він їх колись повбивав. Поліція справді відкопала на вказаному місці пять людських кістяків. В Іксіні довершено перед 50 роками масового вбивства в семі місцевого різника.

І. К-ч.

Нові історичні видавництва.

В. Січинський. Архітектура старокиївської доби (X—XIII ст.) Прага 1926, 48 ст. 12 ст. таблиць.

Про наше найдавнійше будівництво, особливо про т. зв. візантійський стиль на Україні, є у нас такі неясні і баламутні поняття, що треба бути вдячним п. Володимирові Січинському, доцентові Подєбрадської Академії, що в короткім нарисі подав результати дослідів над київською архітектурою і сю справу прояснив. Автор займається наперед питанням, як витворилися у нас початки будівництва. Без сумніву на Україні більші будови були ще перед прийняттям християнства, але про них є тільки уривкові відомости, як пр. про княжі палати в Києві і Вишгороді. Християнські будови прийшли до нас головно під впливом кримського Херсонесу; там будовано церкви з плянom римських базилік, а потім у виді грецького хреста, — ся друга форма найбільше прийнялася на Україні. Були також на Україні східні впливи Вірменії і Грузії, але вже у перших будовах стрічаємо теж західні романські елементи.

Наше будівництво дуже скоро прийняло свій питомий характер, так що напр. церква св. Софії в Києві будована не на зразок царгородської Софії, а майже самостійно. В XI і XII в. звичайний плян трьохнавної церкви видовжується, так що будови затрачують центральність, а наближаються у плянi до західних базилік. До половини XI в. головними осередками будівельного руху був Київ і Чернигів, пізнійше все більше оживлюються західні центри, в XII і XIII в. до найбільшого розвитку доходить архітектура Галича, Володимира і Холма. Інтересна книжка В. Січинського є тим ціннійша, що ілюстрована богато плянами і видами будов княжої доби; се дуже добрий підручник для тих, що хочуть основнійше пізнати наше давне мистецтво.

Українська книга XVI—XVII—XVIII ст. (Труди Укр. Наукового Інституту Книгознавства том I, Київ 1926, 435 ст.).

З нагоди 350-літнього ювилею українського друкарства появилася велика кількість більших і менших праць, що освітлюють діяльність першого нашого друкаря Івана Федоровича та початки друку на українських землях. Київський Науковий Інститут Книгознавства пошанував ювилей пригарним виданнем п. з. »Українська Книга XVI—XVIII ст.« на 435 сторін, з великим числом ілюстрацій. На зміст книжки складаються статті: В Романовського — Друкар Ів. Федорович; П Клименка — Графіка шрифту Острозької Біблії; С. Маслова — Етюди з історії українських стародруків; Л. Макаренка — Орнаментація української книги XVI—XVIII в.; П. Попова — Матеріяли до словника українських ґраверів; Д. Щербаківського — Оправи книжок київських золотарів XVII—XVIII ст., П. Курінного — Лаврські інтроліґатори XVII—XVIII ст. Найбільш основна з наведених праць се словник українських ґраверів П. Попова; зібрано тут 146 прізвищ ґраверів, в сьому числі 86 не зазначених навіть у великім словарі Ровинського, та описано 1312 ґравюр. Для дослідників історії ілюстрації на Україні се першорядне жерело, тим ціннійше, що додано тут цілий ряд репродукцій. Таксамо нові досліди є про давні артистичні оправи книжок. Сенсаційний характер має замітка С. Маслова, про арабську євангелію, видану коштом гетьмана Мазепи в Алеппо 1708 р., з гербом Мазепи з грецьким написом. Цікава також звістка про папір з водним знаком у виді гербу Мазепи, що походив із єпископської папірні в Чернигові.

Записки Чина св. Василія Великого, том II. вип. 1—1, Жовква 1926, 220 ст.

Здавна була у нас потреба журналу, присвяченого спеціяльно історії української Церкви: болюче відчувалося, що коли православні видавали цілий ряд великих видань, у нас церковна історія лежала відлогом. Видавання такого журналу довгий час видавалося річю нездійсненою і через те, що дослідників Церковної минувшини було мало, і ще більше через недостачу фондів. Але отсе появилися »Записки Чина св. Василія В.« і показалося, що при зрозумінню ваги справи зі сторони церковних кругів знайдуться фонди і що більше, — енергічна редакція може без труду добути гурт солідних співробітників та поставити видання на високому рівні. Третій випуск »Записок« приносить статті: проф. І. Огієнка Український наголос на поч. XVII в. (на основі стрятинського Служебника 1604 р.); М. Голубець Лаврів (початок основної історії монастиря; І. Крипякевича Середньовічні монастирі в Галичині; о. Г. Кінаха Посещение мараморських монастирів 1749 році; Життєписи Василіян з рукопису митр. К. Кишки); Каталюґ Прокураторського Архиву в Римі; о. В Толочка Уніятські могили на виленських кладовищах; П. Холодного Епітрахиль XVII. в. з церкви с. Вольсвин; д-ра В. Щурата Краснопущанська леґенда (ствердженo тут недостачу історичних основ у передачию про фондацію монастиря королем Собеским) і кілька дрібніших записок. Зміст отже інтересний і для богато історичних питань знаходимо нові матеріяли та освітлення. На особливу увагу заслугує також відділ бібліоґрафії, дуже ріжнородний і обильний; знаходимо тут відзиви про всі ті видання до історії Церкви та богато рецензій з инших ділянок Національного життя.

Подкарпатска Русь. Часопис посвячений познанню родного края і педаґоґічним справам. Ужгород. Рік III, 1926, ч. 1—5.

Закарпатські видавництва переглядаємо все зі зворушенням, — мило є констатувати, як зростає там народня свідомість, як поволі зусиллями одиниць твориться українська культура. Орґанізатори закарпатської землі звертають особливу увагу на місцеву традицію, посвячують богато місця історії ріжних місцевостей, археольоґії, етноґрафії, — уважаємо сей напрям одиноко вказаним, бо навязуючи до льокальних споминів і переживань, найлекше можна витворити патріотизм і національну свідомість. »Подкарпатска Русь« виходить вже третій рік як орґан »Педаґоґічного Товариства«, присвячений спеціяльно пізнанню рідного краю. Редактором є Павло Яцко, головними співробітниками священики д-р Іван Панькевич, П. Світлик, Л Бачинський і ин. В перших числах з сього року знаходимо статті про »руські могили« в Земплинщині; правік Підкарпаття; культурні справи Підкарпаття на епископських нарадах 1773 р у Відні; народні пісні; похоронні обряди; ткацтво; дротярі; писанне призвищ, уваги про науки рідного краю, дещо з природописних наук і т д. Дуже бажано булоб, щоби часопис сього типу появився і для краєзнавства Галичини та Волині

Дописи.

Довгополе, пов. Косів. (Храмове свято).

В дни св Арх. Михаїла с. р. відбулося в нашій церкві храмове свято, що завдяки сегорічній гарній сприятливій погоді перейшло дуже величаво. З найдальших закутин верховинських вже вчасним ранком спішив нарід у „Велике село". Ожили блакитні верхи і темні бори від проч н, що в своїй пригарній гуцульській ноші з глубокою в рою у серці спішили на храм.

До св сповіди приступило коло півтора сотні людей так що чотирох священиків в кількох годинах ледви скінчили сповідат . Се власне становить цю гарну прикмету наших Гуцулів, що до св. сповіди в храмові дни радо горнуться, а т. саме замітив я як учасник в храмових торжествах по инших парохіях Верховини

Святочну повагу хвилі підкопують торговці своїх звісних „девоціоналій" через те, що вони приковують до себе на улици множество людей Ще й до того продавані медалики виконані т к нездало, що з представлюваними особами наших угодників мало що мають спільно о і мало причиняються до їх почитання — Безперечно, що отсих непрошених „місіонарів треба з храмів позбутися пляновим і розумним п отиділанням

По Служб Божій и рід зароївся на цвинтарі і далеко по дорозі, а десятки совілок вигравали жалібні гуцульські пісоньки, повні туги, смутку і недолі, що їх саме нарід тут переживає

Відпочавши трохи і поговоривши зі знайомими, знова нарід рушив у свої делекі домівки, скріплений на душі. Небавом зароїлися гуцульські хатки від прочан, що повертали з храму... **свящ. М. Гіль.**

Оповістки.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО!

Кілька днів заледви ділить нас від тої днини, в якій перед 58 літами заснував гурток великих українських патріотів матір українських товариств, „Просвіту". День 8 грудня є днином роковин повстання нашого Товариства Маленьке, незамітне в своїх початках, обмежене до невеличкого гуртка людей доброї волі, приятелів народу і найвірніщих його синів, почало воно перед 58 ма літами дло освіти Згуртовані в ньому діячі були сіячами знання і добра в народі, вони не зражалися ничим і з глибокою вірою в серці кидали зерно за зерном в урожайну почву. Зерно принялося, виросли і розрослися до розмірів, які бачимо нині Нема мабуть у нашому народові одиниці, що не знала би, що таке „Просвіта" й які її завдання Не дивно тому, що від ряду літ обходить наш нарід врочисто день 8. грудня, як день повстання „Просвіти", як день її народин та зве той обхід Святом „Просвіти".

Всі будемо обходити це свято і цього року. А в часі Свята кинемо оком поза себе, кинемо оком на минулу працю „Просвіти" і побачимо, що вона пустила в наш нарід великі сотні тисяч книжок найріжнороднішого змісту і коли кожда книжочка посіяла бодай по одному зерні гарного, пожиточного й доброго в народній душі, а як тільки що третє з них принялося то скільки добра, скільки знання принялося і розцвіло в нашому народі. З уваги на ті багаті плоди, що їх видали посіви „Просвіти" звязав наш нарід з святом 8. грудня ще й почесний дар для Товариства — дар, що має на меті закріпити в ньому таку саму працю на будуче, має побільшити видавничу і орґанізаційну спроможність товариства та приспішити його плодотворну працю

Як без сонця не прийметься ніяка рослина, навіть на найплодючійшій почві, так без освіти не прийметься добро та культура в народі „Просвіта" це наше сонце а її праця це сівба великих цінностей знання, високих ідей і благородних починів. Тому не забуваймо за свято „Просвіти", не занедбуймо наших зобовязань для неї. Бо все те гарне, все благородне, все піднесле і святе, що цвите в наших душах, що наповняє чаром наші серця — завдячуємо „Просвіті".

Подбаймо, щоби день 8. грудня став у цьому році не тільки великим днем всенароднього свята, але також не меншим днем національної щедрости, національного признання для „Просвіти та її благородної праці Окружім теплою і щирою опікою джерело національного добра, якому потрібних фондів не дасть певно ніхто, а обовязаний і мусить дати український нарід.

З великою вірою в святе і праве діло „Просвіти", з певною надією на його плодотворні наслідки пригадуємо Тобі, Українська Громадо, день народин Товариства і звязаний з ним просвітний дар!

ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА"
У ЛЬВОВІ.

Студентству до відома!

Відчит о др Йосафата Скрутня, що з непередвиджених перешкод не міг відбутися минулої неділі, відбудеться в слідуючу неділю, дня 5 грудня точно о год 4.15 по полудни в домівці М.Т.М, вул. Сикстуська 39 А. **Виділ УХСО.**

† Посмертна хроніка.

О. Порфірій Ступницький парох і декан товмацький помер 8 падолиста ц. р. в 80 р. життя, а 52 священства. Парохом Товмача був 43 роки, а деканом 28 літ. Похорони відбулися 10 падолиста в середу при великій участи народу.

В. Й. П.

Роман Ковалів, ґімн. учитель у Сяноці, найстарший син пок. письменника Степана Коваліва (Степана Пятки), помер дня 10 падолиста в 47 р. життя. В. Й. П.

Антонина Осиповичева, довголітня, заслужена артистка нашого театру, померла в Львові в 71 р. життя. В. Й. П.

Із біржі

Львів, 2. грудня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·96 —	8·99 зол.
Доляри кан.	8·92 —	8·93 „
Кор чеські	0·26 —	0·26·5 „
Фран фр	0·32 —	0·33·4 „
Фран. швайц	1·73 —	1·73·2 „
Фунти штер	43·55 —	43·57 „
Ліри італ.	0·37 —	38 „
Шіл. австр.	1·25 —	1·266 „
Нім. марк.	2·13 —	2·13·2 „

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана. Львів, Сикстуська 19.

Ч. 48. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 12. грудня 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „НОВА ЗОРЯ" ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська Ч. 39 а.

Конто почт. ощад. Краків ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

ЗМІСТ: Перший і останній державний Закон. — Нарада духовенства перемиської епархії. — Із церковно-релігійного життя. — Єфрем Сирієць (фейлєтон). — Англія на нових шляхах. — Політичний огляд. — Соціялізм і комунізм (фейлєтон). — Впр. о. Каралевський. — Студентські справи — Огляд преси. — Новинки. — Оповістки.

Перший і останній державний закон.

Недавно появилася в Німеччині дуже інтересна й актуальна книжка д-ра Петра Тішлєдера під заголовком: **„Наука Льва XIII про державу".** (Ґлязбах, 1925). Ся книжка важна передовсім для католицьких Німців, що стоять тепер перед труднимі рішеннями про відношення до своєї нової держави. Вправді головні принціпи що до відношення католиків до держави подав папа Лев XIII в своїх політичних енцикліках, але слід було з тих наук Льва XIII витягнути безпосередні консеквенції для сучасного положення Німців і представити їм подиктовані сим положенням завдання. Сього діла довершив саме д-р Тішлєдер у згаданій книжці.

Як сказано, книжка призначена передовсім для німецьких католиків, але з як найбільшою користю буде запізнатися з її змістом католикам усіх націй, а головно нам, Українцям, що в деякій мірі знаходимося бодай в теорії в тій самій ситуації, що Німці.

Головною ідеєю, яку Тішлєдер представляє на основі науки Льва XIII (а сей знов опираєтьться на св. Томі з Аквіну і Аристотелю) се ідея загального добра, одна з центральних ідей христіянської науки про державу.

Що сю ідею признано центральною, се заслуга виводів Льва XIII про хрнстіянський ідеал держави. Вся некатолицька наука й практичне державне життя не признавало сеї ідеї. Позитивістична наука про державу й право перечила загальну і кожду державну ціль, бо вона не признавала також загальної науковими середниками означеної ідеї держави, з якої конечно слідує незалежна від усякої самоволі і для всякої держави обовязуюча державна ціль. Очевидно, що та наука про державу й право боялася ідеї Бога. Бо коли держави, як каже христіянська наука про державу, не є продуктом самовільного людського договору, а природним твором і природною конечністю, тоді та держава є вложеним на чоловіка Творцем тої природи моральним завданням. Через те природою наложена ціль держави є непорушним правилом і оживляючим, керуючим та порядкуючим принціпом всякої державної діяльности, якій підлягає сама держава, державна власть, закони, правительство, нарід і всі його члени.

Сею державною ціллю є після христіянської науки „добро загалу"; добро загалу се властива ціль, се причина держави, се найвисша ціль, яка дає початок людській суспільности; добро загалу се для суспільности по Бозі перший і останній закон.

З того приводу всякий фашизм націоналістичний чи соціялістичний противиться христіянській науці. Папа Лев XIII. сильно підчеркує, що добро загалу в христіянському змислі не зносить добра одиниці, що воно має на оці добро всього народу, а не тільки якоїсь верстви, стану або одної кляси. З другого боку добро загалу не є ідентичне з добром всіх горожан. Через те нестійне є ліберальне пониманнє держави. Бо коли узглядняється тільки інтерес одиниць, то на сім терпить інтерес загалу. І саме наслідком надмірного лібералізму можна вважати нинішний націоналістичний чи соціялістичний фашизм.

Католик мусить осудити і лібералізм і фашизм, для католика держава се моральна ідея, для католика першим законом держави се добро загалу.

Згляд на добро загалу рішає також питаннє про форму держави. Після христіянської науки всі державні форми є однаково добрі, наслідком чого кождий горожанин має право мати свій окремий погляд на форму держави. Що ріжні народи мають ріжні форми держави, се слід приписати неоднаковим історичним і національним чинникам. Тому й католиків не повинні ріжнити ріжні їх погляди на форму держави, а кождому вільно мати свій власний на те питаннє погляд. Так само й Церква не повинна анґажуватися в сім питанню. Покликуватися на церковну науку в рішенню сього питання, се ніщо иншого, як партійно-політичне надуживаннє реліґії й Церкви. На се відношеннє католицької науки до форми держави нераз звертали папи увагу французьким католикам.

Згаданий найвисший державний закон набирає як мірило особливішого значіння при зміні державної форми. Яке право до послуху має правительство, що дійшло до власти несправедливістю? Чи горожане при такій зміні форми держави обовязані в совісти супроти нового правительства до послуху? І тут рішає згляд на загальне добро. І супроти такого правительства обовязані католики в совісти до послуху.

Що загальне добро як перший і останній закон державної суспільности є як найбільшого значіння для розвитку демократії, се зовсім ясно. Тільки тоді, як ідея загального добра увійде в суспільну свідомість та стане живою як моральна ідея серед всього державного населення, тільки тоді загалом є мислима й можлива справжня демократія.

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незможних довільна. Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39 а**

Нарада духовенства перемиської епархії.

Дня 24 падолиста ц. р. відбулася в Перемишлі, як ми вже доносили, нарада духовенства з перемиської епархії.

Хід нарад був такий:

Збори отворив о. декан Бенцін, вказуючи на ціль, для якої ті збори скликано. На голову зборів вибрано о. дек. Гординського, на його заступника о. дек. Прокопа, а на секретарів оо. Кушлика й Малецького. Реферат виголосив о. дек. Олексин. По рефераті розвинулася дискусія, в якій забирали голос: о. дек. Маринович, що взивав до орґанізації, о. Мартинюк ЧСВВ, що накликував до шанування авторитету епископа і до бойкотування ворожої преси, о. дек. Бенцін, о. Макар, о. Дуркот, о. Ґоцький, о. Лазурко, що домагався переміни »Нової Зорі« на дневник, о. Мухнацький (домагався рівнож католицького дневника), о. крил. Хотинецький, котрий вніс: 1) щоби вислати телеґраму до епископа і 2) щоби зложити заяву солідарности з епископом та свій біль і зза пониження авторитету Церкви й епископа. Це внесеннє, як нагле, принято одноголосно.

Опісля о. Маринович і о. Рудавський зголосили резолюції, над якими розвинулася нова дискусія. Говорили: о. Дуркот, о. Малецький і о. Лапічак. Відтак вибрано окрему комісію, яка сформуловалаби резолюції. До комісії увійшли оо.: Ґоцький, Хотинецький,. Маринович, Борисевич і Рудавський.

В часі наради комісії промовляло кількох бесідників (о. Бенцін, о. Олексин, о. Мухнацький, о. Вовчик, о. Карпевич і о. Ґоцький) в справі преси. Збори ухвалили поперти істнуючу вже пресу, а це: »Нову Зорю«, »Місіонаря« і »Поступ«.

Опісля о. Маринович відчитав подані низше резолюції, які збори приняли одноголосно.

По прийняттю резолюцій промовив ще раз о. Маринович і вкінци поставив ще два внесення: 1) зібрані уповажняють комісію до оголошення резолюцій в пресі і 2) комісія має скликати в січні загальні збори священиків та приготовити до них матеріял. Оба внесення прийнято.

Короткою промовою закрив о. Хотинецький збори.

В зборах взяло участь 46 священиків, переважно деканів. Привітні телеґрами зглядно письма надіслало 4 священиків.

Прийняті зборами резолюції такі:

1) Осуджуємо систематичні, ворожі напасти часописей на наших Епископів, якими свідомо і злобно підкопується їх авторітет.

2) Стверджуємо, що свідомий перед Богом і народом своєї задачі весь загал духовенства болїє над руїнницькою роботою тих, які підривають авторітет Церкви.

Така робота є нещастям, бо утруднює співпрацю всіх для загального добра.

3) З подивом дивимося на повну — серед так тяжких відносин — посвяти працю нашого Владики Кир Йосафата і висказуємо Йому любов, привязання і вдячність.

4) Взиваємо весь загал духовенства стати мужно в обороні чести і поваги Епископів, бо честь Владики є честю Церкви, хто понижує Владику, цей понижує Христову Церкву.

5) Горячо апелюємо до всего українського загалу протиділати незрозумілому засліпленню деяких одиниць, що хотілиби розпалити релігійну боротьбу. Треба в тяжкім часі лихоліття стреміти до злуки всіх сил до праці для добра Церкви і народу.

6) Поручаємо вибраній Комісії звернутися до Виділу Інституту для дівчат в Перемишлі, щоби постарався о усунення зміни статута, силою котрої Просвященого Кир Йосафата усунено з гідности покровителя Інститута. Уважаємо це за обиду Епископа і духовенства, яке головно здвигнуло згаданий Інститут.

З церковно-релігійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Папська енцикліка про Мехіко.

Дня 18. листопада ц. р. появилася папська енцикліка про Мехіко котра зачинається словами: „Inignis afflictisque". Папа дякує в ній насамперед епископам за їх молитви за мехіканських переслідуваних католиків. Ті молитви не повинні уставати. Хотяй досі ті молитви не мали успіху в тім напрямі, щоби опамятати переслідників, але зате скріпили переслідуваних. Дальше пригадує папа, що великі революції останніх часів приносили завсігди зі собою релігійні переслідування. Папа критикує законодавство Мехіка й називає його несправедливим, переповненим ненавистю до католиків та в переведенню тиранським. Папа згадує всі факти переслідування. Мехіканське переслідування може рівнятися тільки з переслідуванням в часі французької революції. Серед того переслідування гідні подиву за свою твердість і витревалість є мехіканські епископи, священики й міряне. Передовсім хвалить папа „лицарів Колюмба", „Союз для оборони релігійної свободи" та організації молоді й жінок Папа пригадує про Божу обітницю оконечної побіди Церкви й виказує надію, що переслідники самі опамятаються, памятаючи на ті добродійства, яких завнала мехіканська держава від католицької Церкви.

Інститути, музеї, колегії.

Дня 16. листопада с. р. відчинено оснований папою Пієм XI. Інститут для християнської археольогії. Рівнож відчинено також академічні курси Орієнтального Інститута, яким управляв досі еп. Дербіні. Сей інститут перенесено тепер до нового будинку, закупленого папою. До сього будинку мають перенести також льомбардську колегію, новоосновану російську колегію і академію для християнської археольогії. Всьо вартіснійше з минулорічної місійної вистави поручив папа переховати в етнольогічнім музею. Місце основаної папою Львом XIII. „Чеської Колегії" (Collegium Bohemicum) має тепер заняти „Папська Колегія св. Івана Непомука". Ся колегія призначена для образования священиків з чесько-словацької держави.

Відношення Апостольської Столиці до Совдепії.

В найновійших часах деякі італійські часописи розписувалися з нагоди поїздки еп. Дербінія до Росії про, дипльоматичне порозуміння між большевиками й Апостольською Столицею. Супроти того заявляє офіціяльно „Osservatore Romano", що епископ Дербіні не має в Росії иншої місії. як управильнити душпастирство замешкалих там католиків, що складаються з Французів, Німців, Італійців і Англійців, З представниками совітської влади не зносився епископ Дербіні ніколи ані офіціяльно, ані приватно. Тому всякі поголоски про навязування взаємин між Апостольською Столицею і Совітами лишені всякої основи.

ЛИТВА.

З політично-церковного життя.

Недавно відбулися на Литві вибори, що для католиків випали доволі сумно. Досі мали вони в парляметі на 80 послів своїх послів 42, а тепер мають тільки 30. Католики становлять 80% цілого населення. Наслідком такої зміни політичних сил утворили тепер правительство соціялісти. Нове правительство оперлося на голосах національних меншостей. Потайки попирають його також комуністи, що групуються коло соціялістів, бо не мають права творити власної партії. Президентом став д-р Грініюс, відомий атеіст і масон. Обнимаючи своє становище зложив присягу не на хрест. Помимо того заявив нунцієви, що сподіється добрих взаємин між Церквою і державою. Завзятим ворогом Церкви є також премієр д-р Шлєвіціюс. На щастє міністром освіти є чоловік зрівноважений і справедливий. Він хоче лишити за католиками право удержувати свої віроісповідні приватні школи. Зі всіх міністерств усунено висших урядників католиків. Парлямент хотів відобрати священикам державну платню. Внесення в сій справі зголосили соціялісти. Два тижні чекали на поставлення внесення на дневний порядок. Проволікали справу нарочно тому, щоби здекомплєтувати католицький табор. Врешті внесення дісталося під обради. Від год. 9. рано до 3. рано слідуючого дня говорив сам референт. Та католики видержали той потік красномовства. В голосованню внесення дістало тільки 35 голосів за, а 36 голосів проти. Соціялісти боротьбу покищо програли. Та вони не занехають дальшого виступу проти Церкви.

БЕЛЬГІЯ.

Льованський зїзд.

В серпни с. р. відбувся в Льованії місіольогійний зїзд. Головною темою нарад зїзду була справа примінювання місіонарів до обичаїв краю, в якім працюють. На зїзді явилося 31 представників ріжних конґреґацій й чинів, що належали до 12 націй. Разом було до 400 осіб. Прибули також епископи з Китаю, Фінляндії і Африки, редактори місійних часописів, предсідники місійних організацій та професори місіольогії зі Швайцарії, Франції, Голяндії, Німеччини і з Марока. Зїзд дав доказ того, що місійна праця стається систематичною і примінює щораз більш наукові методи ділання. Зїзд виказав також потребу місійного місцевого духовенства, місцевих жіночих і мужеських чинів, образования катехістів, закладання шкіл нисших і висших, попирання краєвої преси та творення літератури серед первісних народів. Не можна також забувати про добродійну діяльність.

ІТАЛІЯ.

Висша жіноча школа для навчання релігії.

Італійське Товарaство католицьких жінок оснувало перед чотирма літами Вишу жіночу школу для навчення релігії в на-

---

КОНРАД КІРХ Т. І.

Єфрем Сирієць.

Черцем був Єфрем. Ні тіяра ні мітра не прикрашували його голови. Він звався завсіди тільки діяконом із Едеси. При святому Письмі й у розмові з Господом, що виповняла самоту, при нагоді теж як учитель черців, що втекли від світа, там чувся він щасливий. Та коли вони виманили його з печері в гамір міст і в світове зіпсуття, то сходив він тоді між них мов старозавітній пророк. А коли вороги Церкви розярювали його ложною наукою й чванькуватою людською мудрістю, тоді зривався він мов гонений лев і находив слова такі сильні та важкі як колись Хреститель із над Йордану. Та не були гнів і запал головними тонами його душі. Вона була лагідна й привітлива. Вона отаборилася на висотах Тавору оглядання. Картини слави й ласки йшли з цих висот мов із течій, що ніколи не висихають. Це заливало святця так через край щирою радістю. Це придавало його мові такий захват і помазання, що бере в полон серця. Воно так зривалося й хвилювало в ньому, аж поки не взяв за гарфу й це, що не далося висловити, виспівав в пісні. Вони не пролунали між скелями пустині, ці гимни й хори! Вони продістались в церкви та в громади. Вони одушевили ввесь Схід. Вони ввійшли в безсмертя католицької літургії. У них дріжить найсвятіше та найглибше з Єфремової душі. Вони були його освяченням і призванням, що йому нащадки надали почесну назву: »Цитра св. Духа«).

1. Молоді змагання та перші пісні.

Ми в році 325. Вулиці Нікеї дають цікавій юрбі видовище за видовищем. Понад триста епископів прибуває з почотом. Між тими цісарські урядники й військові старшини. Сам Константин, переможець над Максентієм і Ліцінієм, прибуває зі східньою величністю. Між князями Церкви є теж архипастир із Нісібіс, Яків на ймення. При його боці замічують юнака. Він благородної постави, а хто йому добре загляне в отверті очі, то найде там щось із цего вогнистого чару й із цеї благородности, що не з цего світа. Єфрем був чудесним диттям не в буденному розумінні. Мова тайни товаришила вже від молодощів девятнацятилітьому тоді. Виразно стоїть у її змислі сон із дитячих днів. Він сам оповів його пізніше: »Як був я ще хлопям і в неначки лежав на лоні, я вид побачив мов у сні... винна лоза на мойому язиці зросла й в гору все гнала й гнала, аж поки неба досягла й мала вона тих ягід так багато й листя зеленого без ліку. І розросталася вона все більше, розпростиралася навколо й при ній збірався світ увесь, щоб брати з ньої, а ягід не меньшало. Так, чим більш усі, що обступили виноград, збірали ягід, тим більше наростало китяг виноградних«. (Із його »Заповіту«).

Що могла значити ця притча? Батько цеї дитини ласк був поганським жрецем. Та коли наспів день, що й Єфрем повинен був жертвувати ложним богам, він боронився проти цего всіми силами духа. Гнівний батько прогнав його з дому. Та Провидіння, що без нього ніяка птичка не впаде з покрівлі, піклувалося малим Єфремом. Епископ міста прийняв його, примістив його в своїому домі й позволив йому вчитися в епископській школі. Уже вскорі визначився Єфрем перед усіми катехуменами знанням і чеснотою. У 18 році життя одержав він св. хрещення. Так пізно по вимогам звичаю, а може й з огляду на батька. Усе палке одушевлення новоохрещеного бє ще промінням із його очей, коли він іде вулицями Нікеї, щоби бути свідком собору, що був славний та історичний без порівнання.

Ще перед 20 роками меч Діоклетіяна, ще перед десяти роками лютувало божевілля жорстокого Максиміна на Сході проти християн. А тепер? У нужді помер Максимін, у забутті Діоклетіян. А скипетр держав Константин, що знак Христа додав до орлів своїх легіонів. Як образ мира старого поганського Риму з новим християнським, сидить на престолі володар світа Август посеред представників віри, що світ опанувала. А ці епископи! Деякі з них окалічілі, з повиколюваними очима, або з глибокими загоїнами подобали на могутніх лицарів, що вертають саме з боевища. У них немає часу на лаврах спочивати. Перемогли цісаря й тортури, тепер треба перепоясатися до важкої бо-

родних і середних школах. Виклади на тім (дволітнім) курсі відбуваються з области доґматики, етики, св. Письма, історії Церкви, фільософії й педаґоґіки.

АНҐЛІЯ.

Анґліканський конґрес.

Недавно відбувся в Soutport конґрес анґліканської Церкви. На конґресі розбирали питання, чи наука про пекло може бути предметом ісповіддання віри. Більшість заявился за тим, що віра в пекло не відповідає вже нашому просвіченому вікови, отже її слід з віроісповідання вичеркнути.

РАДЯНЩИНА.

Перед кількома тижнями виїхало трьох Єзуїтів (двох Французів і оден Австрієць) через Неаполь до Одесси, щоби обняти управу нової духовної семинарії. Так само дістало позволення кількох Ассумпціоністів на виїзд до Союзу, щоби там наново обняти душпастирство над французькими еміґрантами.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Збірка на гр. кат. парохію в Празі.

Мукачівська епархія збирає фонди на основання гр. кат. парохії в Празі. До сеї акції вибрано окремий комітет. Ординаріят зарядив збірку на сю ціль по всіх церквах св. Николая.

Перший празник Царя-Христа в Ужгороді.

Дня 31. жовтня с. р. відбувся в Ужгороді перший празник Царя-Христа. В заряджених сього дня богослуженнях взяло участь дуже богато вірних, а передовсім численно явилася інтеліґенція.

Рукоположення Преосвященого Гойдича.

Як доносить „Душпастир“, рукоположення на епископа о. Петра Павла Гойдича ЧСВВ., апостольського адміністратора пряшівської епархії, має відбутися в Римі в половині грудня с. р.

АВСТРІЯ.

Смерть о. Ґ. Абля Т. І.

Дня 23. листопада с. р. помер у віденськім шпиталі Милосерних Братів о. Генрик Абель Т. І. в 83 році життя. Покійний належав до найвизначнійших церковних особистостей Відня. Він був справжнім „апостолом мущин Відня“. Враз з Люеґером зробили вони Віденців християнами-католиками. Передовсім вславився Абель своїми проповідями, повними віденського гумору й приміненими до місцевих відносин. Абльови в головній мірі завдячує дальше своє істнованнє понад 300 конґреґацій. Великі заслуги поклав він також коло розвитку католицької преси („Reichspost“). Абльови слід також приписати орґанізацію численних паломництв до Маріяцель і Кльостернайбурґу. Немалі заслуги Абля як католицького письменника. Дуже богато добра зділав він як душпастир. Тисячі людей привів він своєю лаґідністю й добротою до доброї сповіди й до поєднання з Богом в годині їх смерти. — Похорони пок. Абля були такі величаві, яких Відень уже давно не бачив. Тіло, виставлене в церкві, відвідало першого дня найменше 20.000 вірних. Участь в похороні взяло понад 10.000 людей, між тим кількох епископів та понад 300 священиків і велике число визначних особистостей та представників найвисших урядів.

ПОЛЬЩА.

Конференція епископів.

Полвскі часописи доносять: Предметом нарад і рішень зїзду епископів в днях 30. листопада й 1. грудня с. р. в Варшаві, була дуже поважна ситуація суспільности до Церкви. Завдяки зростаючому занепадови законности росте комунізм і загрожує будучности Польщі, коли рівночасно на основу всякого здорового устрою, на католицьку Церкву, сипляться громи. Протикатолицька преса зросла так, що в самій столиці повстають два нові письма з рішучо ворожим Церкві напрямом, прославляючи пр. мехіканське правительство або вдаряючи на вплив Церкви в прилюднім вихованню, або опоганюючи найсвятійші річи нікчемними творами. Сі всі дневники уходять за такі, що їх попирають офіціяльні кола. Прилюдний моральний змисл є ображений безкарністю супроти прилюдних представлень, котрі противляться всякій приличности, а рознузданим цинізмом затроюють душі молодого покоління. Сектанство зазнає опіки з боку деяких чинників зі шкодою для католицизму і топче істнуючі закони, а нераз безкарно ймається прилюдної насили. Помимо конкордату не управилнені досі взаємини між Церквою й властями відбиваються фатально на внутрішнім устрою. При тім усім приготовляється супружний закон, котрий Церкві й суспільности дає привід до найповажнійших побоювань за будучність християнської родини в Польщі. Всі ті огляди спричинили цілий ряд рішень епископської конференції, що зміряють до оборони прав Церкви, християнського характеру родини й публичної моральности.

Анґлія на нових шляхах.

(—) Довго занимав і дивував увесь світ великий страйк анґлійських вуглекопів. Причиною страйку були перестарілі технічні уладження анґлійських копалень і комерціяльної орґанізації. Анґлійські копальні від трицяти літ стоять незмінно на цему самому рівні техніки. Тай продукція їх зівсім не зосереднена, ні не адміністрована по новітньому. Тож федерація вуглекопів домагалася вже від ряду літ влаштування копалень по новітньому. Та власники копалень все боронилися цим, що в них нема грошей на такі зміни, бо продукція вугілля не оплачується — кошти добування вугілля вищі, як ціна вугілля на ринках збуту. Тимчасом вибух страйк, що забрав біля 160 робочих днів і спричинив для суспільного господарства Анґлії до 350 міліонів фунтів шкоди. Трохи не сім місяців тривав страйк. Підпомагало його робітництво всего світа. Найбільше дала Радянщина. Радянські комуністичні професійні союзи самі дали понад міліон фунтів, цебто більш, ніж у двоє тільки що всі робітницькі орґанізації інших країн разом. Та хоч такі великі були підмоги, не видержали вуглекопи, страйк заломився. Із початком падолиста 350 тисяч вуглекопів вернуло до праці. Керманичі страйку мусили признати програну. Власники копалень подиктували тверді умови: продовження часу праці на годину та зменьшення заробітньої плати на 10 до 20 відсотків. Умови трилітні з правом їх зірвання по попередньому шестимісячному виповідженню з обох боків. Крім цего умови не збірні, тільки окружні — що значить: розбиття загальнокраєвої федерації вуглекопів, позбавлення її прибутків та впливів. Власники копалень матимуть тепер на вугіллі значний зиськ, а вуглекопи більшу працю й меньші заробітки. Та мало цего. Тому, що продовжено час праці, 250.000 вуглекопів зізвсім не верне до роботи.

І в цьому саме нетривкість перемоги власників копалень. Це економічно й психольоґічно неможливе, щоб маси робітників зреклися раз на все здобуття кращої долі. Всі вважають теперішний стан тільки тимчасовим перемирям у цій великій соціяльній війні. Тай здобутки власників копалень тільки короткотрівалі, бож держава муситиме винагородити собі втрати заподіяні страйком наложенням на власників великих податків.

Значиться теперішня програна вуглекопів це ще не кінець війни. Важка ще жде боротьба обі сторони. Та здоровий і практичний розум Анґлійців, цего можна бути певним, доведе таки вкінці до корисного поладнання цеї болючої справи.

Анґлійці вміють учитися в історичній школі, не так як континентальні народи Европи, що їх мабуть ніколи ніщо не навчить.

Ось найновіща вістка, що зчудувала собою ввесь світ. Спокійно, тихо, без гомону одної днини перемінюється Анґлія з великанської кольоніяльної держави в персональну унію, у союз самостійних і суверенних держав, злучений тільки спільністю найвищого символа, єдністю особи короля. Треба знати, що оповіщені дня 22 падолиста основи нового укладу великобританської імперії утворюють на місце дотеперішніх доминій зівсім самостійні держави, що їх свобода й независимість без порівнання більша, як була независимість і свобода обох половин австро-угорської монархії в відношенні одної до другої.

»Британська імперія — говориться на початку ухвал останньої імперіяльної конференції — складається від тепер із членів, якими є автономні суспільства, зівсім рівні що до прав і обовязків, не підпорядковані одні одним ні в своїх внутрішніх, ні в загряничніх справах. Злучені вони зі со-

---

ротьби проти ворогів у нутрі, проти Арія й зухвалих заперечників Божества Христа.

Цю картину забрав Єфрем із собою у далеку Нісібіс. Це була картина його високих змагань. Так пройнятий сміливістю віри, як ці епископи, такий охочий до бою, як вони, бажав бути й він. Небаром пізнають жильці Нісібіс, що в ньому живе Дух Божий. Нісібіс, між горішніми бігами Евфрата і Тигра, була гряничньою кріпостю. Вона мала ломити навалу бурунів, що її кидав залив народів Партів на Рим. Правда, в цій хвилині був спокій. Воєвнича велич Константина держала варвар у страху. Та тільки 337 р. могутній цісар помер, зійшли вони зі своїх гір, лави лютого Сапора. Із страшним числом коней і слонів пустилися вони походом на Нісібіс. 60 днів триває наступ. Аж узявся Сапор у долині ріки Мигдона, що перепливає Нісібіс, будувати великанську таму. Намір ясний. Одної днини пустять назбирані води. Як сто тисяч живих таранів ударяють води на перші укріплення города тай звалюють їх. Уже подаються й другі. Нісібіс, здається, пропала! Тоді являється Єфрем, а з ним чудо. Опертий на руці юнака виходить старенький епископ Яків на вали. Двох святців моляться за свій нарід... І гляди! Рої комарів злягають хмарами на вороже військо. Вони ввихаються в ніздрях коней і в хоботах слонів. У таборі Персів замішання й трівога. Пройнятий жахом перед могутністю християнського Бога відступає ворог. Як цю велику подію, так звеличує Єфрем рік за роком важні приключки. Коли помер епископ Яків, написав він йому посмертне голосіння. Коли один із сусідніх городів зайняв ворог, співає він, другий Єремія, в імені матері городів Нісібіс, сумну пісню:

Діточки мої побиті,
Доні-городи довкруги,
Розторощені їх стіни,
Розпорошені їх діти,
Порозтоптані святині.

Птичники розполохали
З башти голубяток моїх,
Кинули вони гніздечка
І знизили лет до долу
Тай попалися в їх сіти.

Очі вже з плачу червоні,
Лихо чують мої вуха,
З уст моїх несуться жалі,
Сум заляг у серці в мене
Вже не видержу більш, Боже.
(Carmen Nisib X.)

Головно терпіння й радощі Церкви одушевлюють його до пісні. Так радів він, коли молодий епископ Авраам із відвагою мученика виступив проти Юліяна Відступника і знову підніс свій голос, коли Нісібою переносили тіло нещасного цісаря, що старався ще раз відновити поганство. У всему бачив Єфрем Боже провидіння й провід. Так стало його душевною потребою цю вищу гармонію внести в терпіння життя. Тому була його пісня і покріпленням і чаром.

(Дальше буде).

бою спільною вірністю супроти корони й звязані зі собою добровільно як части великої анґлійської нації«.

Дивне воно, та ще дивніще, що ця епохальна зміна довершилася під проводом не якогось лівого, тільки консервативного правительства. Тайна всіх цих див лежить у високій культурі анґлійського народу, що кожну навіть найтруднішу проблєму вміє розвязати в атмосфері мира та розуму. Не матеріяльні добра й не природні багатства, не положення ґеографічне, тільки культура народу є головним джерелом його щастя й величі. А анґлійській культурі нема рівні в світі. Свідчить про це й поведення всеї суспільности в часі великого страйку вуглекопів. Сім місяців тривав катастрофальний страйк, а одначе за ввесь цей час ніде не нарушено спокою, не пролито ні каплини крови. Пошанування законів показалося таке велике, що коли по закону про підмоги для вбогих, семї страйкарів найшлися в нужді, громадські управи не вагалися ні хвилини з виплатою предвиджених законом підмог. Ба, навіть власники копалень, хоч страйк протягнувся, ні на один день не замкнули захистів ні жолубків, що є для дітей вуглекопів при копальнях, удержували в повному русі робітницькі шпиталі й інші гуманітарні уладження. Тут побіч закоріненого в цілому суспільстві почуття права й гуманітаризму, робив і глибокий практичний розум.

Все те говорить нам, що Анґлія, без огляду на ріжні лиховістні пророцтва що до її будуччини, довго ще збереже свою велич і могутність та передове місце в світі й що так само безкровно, як найтрудніші політичні проблєми, вспіє вона розвязувати по черзі неможливі на вид до розвязки соціяльні питання...

Анґлія вміє вчитися з історії — та чи навчаться від ньої, чи візьмуть собі її за примір інші? Мабуть важко тай не скоро...

Ширіть „Нову Зорю“
і
Заохочуйте знайомих до передплати.

Політичний огляд.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Страх перед утратою посольських мандатів

так як і ріжні польські партії, а то й більше відчувають хлібоїди. Вониж дісталися до Варшави тільки тому, що наш нарід не брав участи в виборах до варшавського сойму. Тепер уже не піде так легко. Тож шукають способів, як їм рятуватися. Знають, що наша інтеліґенція має ще вплив на народні маси — тож треба вплинути на українську інтеліґенцію, передусім зависиму урядничу, щоб пішла за хлібоїдами. От для цего й підготовляє Укр. Народ. Союз (УНС) зїзд інтеліґенції ріжних політичних відтінків, щоб їх затягнути в свої ряди.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Виступ проти української еміґрації.

Іван Вислоцький, Галичанин, виступає вже від довшого часу проти української еміґрації в Чехословаччині — містить тепер статті в фашистівських »Подкарпатських Глясах«, вимірені проти цеї еміґрації п. н.: »Українска еміґраце«. Само собою що чеським фашистам дуже ці статті припали до смаку. Подобаються вони й польським часописам, які називають Вислоцького творцем фільопольського руху серед української еміґрації.

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА.

Неспокої.

Болгарські часописи одержали від людей, що прибули з Одеси інформації про неспокої на Радянській Україні. Після цих інформацій неспокої ширяться й у самій комуністичній партії, серед якої повстали гуртки, що ведуть пропаґанду проти центрального радянського правительства та змагають до унезалежнення радянської України від московських впливів. Цей рух вяжеться тісно з антисемітським рухом, який прибірає на Україні великі розміри. В українському радянському уряді що до ходу подій та найблизших намірів нема єдности думки. Президент центрального виконного комітету Петровський домагається строгих репресій проти націоналістичної опозиції, та серед членів центрального виконного комітету є поважний гурт, що змагає до знаціоналізування радянської влади на Україні. Військова влада, щоби протиділати всяким можливостям, стягає до Харкова відділи військ. Стягання земельного податку піддержує на селі розярення, що є корисне для протирадянської пропаґанди.

Розстріли й політичні процеси.

У Винниці розстріляли отамана українських повстанців Палія (Уренюка). Недавно розстріляли в Харкові його брата. Недавно теж відбувся в Винниці процес 41 членів української повстанчої орґанізації полк. Урницького. Полковників Урницького і Волчанського та 12 інших старшин засудили на кару смерти. Присуд виконали.

ПОЛЬЩА.

Плян реформ відношення до національних меншин.

Міністерство внутрішних справ приступило вже до здійснення пляну реформ у відношенні до словянських меньшин. Опрацювали вже в міністерстві ряд проектів законів у справі шкільництва меньшостей та в справі реформи адміністрації на східних окраїнах. Ці проекти розгляне комісія знавців у найблизчих днях. Справи жидівської і німецької меньшости відложать на дальший час. Ось таке подають польські часописи. Та чи воно що з цего вийде? Впрочім побачимо...

Новий проект пресового закона.

Не повезло з першим проектом, увесь сойм заявився проти нього, так польське правительство взялося підготовляти новий проект пресового закона. »Ґлоґ Правди« орґан Пілсудчиків, подає, що правнича рада занимається тепер новим проектом пресового закона. Правнича рада перешле цей проект по заопінюванні раді міністрів, яка на одному із засідань заапробує його та предложить до підпису президентові річи посполитої. Пресовий декрет узгляднить проект дневникарського закона опрацьований союзом синдикату дневникарів і міститиме обовязки й права дневникаря. Новий

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 14

Соціялізм і комунізм.*)

(Дальше).

Маркс. Карло Маркс (1818—1895) познайомився з соціялізмом у Франції. В 1847 р. видав він разом з товаришом Енґельсом »Комуністичний маніфест«, в котрім є зародки всього модерного соціялізму. Вся історія — се провідна думка ком. маніфесту — се історія клясової боротьби, нинішна історія се історія боротьби між буржуазією і пролєтаріятом. Буржуазія є представницею господарського ладу, котрий засуджений на загибіль, пролєтаріят є представником ладу, що має прийти, соціялістично зорґанізованого господарського ладу. А комуністи се свідомі борці у тій боротьбі. Ціллю боротьби є отже соціялізм, а дорогою до нього є клясова боротьба. Комуністичний маніфест залунав могутним кличем: »Пролєтарі не мають нічого до стрячення, хиба свої кайдани, а здобути можуть цілий світ. Пролєтарі всіх країн еднайтеся!«

Тим кличем почалася доба міжнародного соціялізму.

Маркс був по крові жид, по хрещенню протестант, по способі думання ґеґеліянець-еволюціоніст, по переконанню матеріяліст, отже правдивий інтернаціоналіст, без чуття для релиґії і моральних ідей.

Марксизм. Року 1867 видав Маркс І. том звісного твору »Капітал«. (Другий і третий том видав Фр. Енґельс). В тім творі він описав долю капіталізму. На думку Маркса весь історичний розвій є конечний, має свої внутрішні закони. А рішаючими є матеріяльні і то господарські закони (історичний матеріялізм). Всі моральні, правні і релиґійні ідеї є лише продуктом того розвою, рефлєксом господарських обставин. Тому на думку Маркса нерозумно говорити про »несправедливий« соціяльний лад. Капіталізм є в нинішних часах так само оправданий, як в будучности буде оправданий соціялізм. Вониж оба є конечним вислідом розвою. Суть капіталізму в тім, що він присвоює собі незаплачену чужу працю (наука про надвартість). Через конкуренцію мусить продукція бути чимраз дешевша, і тому потрібно підвисшити продуктивність праці. То буде можливим лише тоді, коли людська праця буде заступлена машиною і коли вся праця буде доцільно зорґанізована. Та в той спосіб двигнеться продукція, але не все в тій самій мірі і споживанне. Капіталізм мусить шукати ширших світових ринків (імперіялізм). Так повстане конкуренційна боротьба також між державами і народами. Коли нема світових ринків, настає гіперпродукція, а з нею господарські кризи, котрі нищать слабші підприємства. Капітал чимраз більше концентрується і працю чимраз більше »соціялізує« панованне банків (великі підприємства, все більша кооперація робучих сил). Капіталізм дістає чимраз могутнійші форми.

Рівнорядно з тим розвоєм іде розвиток пролєтаріяту. Пролєтарів стає все більше, навіть малі ремісники і хлібороби, урядники ітд. стають через господарські обставини пролєтарами. Противенство з капіталізмом виявлюється в чимраз більше свідомім спротиві і гніві в душах пролєтарів. Клясове противенство спричинює клясову боротьбу. Пролєтаріят повстає проти пануючої кляси. В рішаючій хвилі присвоїть собі засоби продукції і заведе диктатуру пролєтаріяту. Процес капіталізму був багато довший: треба було вивласнити всю народну масу і зібрати капітал в руках кількох: тут народна маса вивласнить ту горстку присвоїтелів[82]).

Соціяльна демократія. Робітничі маси не зрозуміли всеї тої аналізи, та їх розпалили думки, що капіталізм жиє лише з їх праці, що помогти їм може лише боротьба, що отже потрібна як найширша орґанізація без огляду на віру і народність і що плодом побіди має бути соціялістична держава, в котрій будуть всі свобідні, всі рівні, всі будуть учасниками всіх дібр, які дає земля, в котрій робучий народ буде сам собою володіти, де буде справедливим те, що порішить народна воля.

Ті ідеї згуртували робітничу клясу в соціяльній демократії. Соціяльна демократія се нічо инше, лише орґанізація партії, котра хоче свідомою клясовою боротьбою здобути побіду матеріялістичного соціялізму.

Вже в Марксовім »Капіталі« є якийсь дуалізм, якась роздвоєність. З одного боку виглядає, що соціялізм настане із внутрішньої конечности, із все більшого внутрішнього противенства в капіталізмі. —

*) Продовження „Основ Соціольоґії“, перекл М. Фірака.

[82]) „Die Stunde des kapitalistischen Privateigentums schlägt. Die Expropriateurs werden expropriirt“. Marks, Das Kapital.

декрет вводить юрисдикцію судів, а не адміністраційної влади в пресових проступках. Пресовий декрет із 4 падолиста внесено до сойму тільки тому, щоби до часу видання нового не було люки.

Польські партії рухаються й орґанізуються.

Недалеко вже вибори до сойму, от і починають польські партії живіще рухатися, а то й нові сили орґанізуються. Недавно відбувся конґрес »Пяста«. »Пяст« приголомшений маєвим замахом, починає простувати спину. Як тільки заповіли конґрес »Пяста«, всі сподівалися, що конґрес вийде дуже бурливий, та завелися. Конґрес відбувся спокійно. Конґрес радив два дни. Конґрес зважився навіть на виступ проти »революційних метод здобування влади й змінювання обовязуючих законів«. Був навіть гурт людей, що бажав у вступі резолюції попрікнути »безпосередніх виновників маєвого замаху«, та сам пос. Вітос виступив проти цего й більшість партії пішла за ним. Партія Пястівців не хоче палити за собою всіх мостів порозуміння з теперішним правительством. — Лідер вшехпольської партії Роман Дмовскі узявся знов орґанізувати нову партію під назвою »Обоз Великої Польщі«. В цему обозі зорґанізованім на военний лад, всю Польщу поділено на пять обозів із обозними на чолі. Дмовскі заявив у кінцевій промові, що »обоз Великої Польщі« не є партією опозиції проти когонебудь, тільки обозом, що в разі небезпеки, що грозитиме Польщі, а передусім у разі анархії, мусітиме бути цим чинником, що оперсяб розкладовій акції та твоpивби опору ладу. Наради »обозу Вел. Польщі« були строго довірочні, з преси допущено тільки представників вшехпольської преси. Тай загалом на зїзді мали перевагу вшехполяки. — Рівночасно має відбутися в Варшаві орґанізаційне зібрання т. зв. мазовецької ґрупи, що її зорґанізував Володислав Ґлінка. Ця ґрупа спирається на »союз консервативної державної праці«, що істнує від кількох місяців у Варшаві під проводом кн. Здзіслава Любомірского. Завданням мазовецької ґрупи має бути злука консервативних гуртів б. Конґресівки. — В Лодзі повстала автономічна ґрупа »Народової Праці«. Та там не може прийти до ладу, головно з причини аґітації інжиніра Ляндесберґа, щоб партія віддалася безоглядно до диспозиції правительства. Кажуть, що інші гурти, а передусім варшавський і краківський виступлять у найблизчих днях прилюдно в актуальних політично-програмових справах.

Димісія віцемін. Ґайчака.

Президент річи посполитої підписав дня 3 падолиста перенесення в нечинний стан віцеміністра Ґайчака. Справування функцій віцеміністра просвіти поручив віцеміністер Бартель директорові департаменту вселюдних шкіл Жлобіцкому.

СОЮЗ НАРОДІВ.

Практична орґанізація помочі нападеній державі.

На засіданні комітету Ради Союза Народів Поль Бонкур предложив потрібні пропозиції що до практичної орґанізації помочі нападеній державі. Бонкур домагався утворення в Женеві комісії, призначеної спеціяльно для влекшення порозумінь Союза Народів із столицями держав.

Економічна конференція.

Підготовна комісія до міжнародньої економічної конференції в Женеві устаpила вже реченець цеї конференції. Конференція пічнеться дня 4 травня 1927 р. Рішено вислати запрошення до всіх держав без виїмку, також і не репрезентованих у Союзі Народів. Кожна держава могтиме вислати пять відпоручників.

Німецька делеґація до Союза Народів.

До німецької делеґації до Союза Народів ввійшли: міністер Штреземан, держ. секретар Шуберт, міністр. директор Ґанс, мін. референт загряничних справ Більов та леґаційний радник Больце.

НІМЕЧЧИНА.

Згода на контролю Ради Союза над розоруженням.

Німецьке правительство прислало на руки ґенерального секретаря Союза Народів меморіял у справі контролі зоружень. Правительство годиться піддатися всякій контролі, що її Рада Союза Народів більшістю голосів признає вказаною. Крім цего заявляє готовість уможливити виконування контрольних запоряджень у межах версальського трактату. Однак робить такі застереження: 1) що по думці версальського трактату контрольні запоpядження оправдані тільки тоді, коли Союз Народів мавби здогади, що Німеччина не виповняє зобовязань, що їх прийняла на себе що до зоружень, та це не виправдує періодичної контролі; 2) що обсяг влади, що її Союз Народів дає контрольній комісії в відношенні до німецької влади, переступає в деяких случаях межі, застережені німецькою конституцією, головно в відношенні до поодиноких німецьких горожан.

Чічерін у Берліні.

Чічерін прибув до Берліна, де має відбути кілька політичних конференцій між і. з міністром Штреземаном, із яким обмірковуватиме, як політичні справи, так і економічні, передусім справу німецького транзіту Радянщиною. Німецька преса зазначує, що Чічерін цікавиться питаннями, що є предметом переговорів між кабінетами Анґлії, Франції, Італії та Німеччини, а також ходом женевських нарад. Думає він теж започаткувати дипльоматичні переговори в Парижі для підготування зустрічі з Бріяном. Кажуть, що він жде ще тільки висліду зустрічі Чемберлена з Бріяном, щоби могти висказатися на тему теперішних питань европейської політики.

ФРАНЦІЯ.

Домагання Франції в справі розоруження Німеччини.

Франція подає шість точок щодо розоруження Німеччини: 1) щодо знищення твердині Кеніґсберґу, Кістриня й Ґльоґаву. 2) Перероблення на інші ціли 240 казарм. 3) Збільшення числа муніципальної поліції до 50 тисяч людей та зменьшення до 100 тисяч поліції безпеки, вдержуваної державою. 4) Заборонити вживати райхсверї ґазів і ґанків. 5) Припинення вивозу півфабрикатів, що їх за ґраницею можна переробляти на военний матеріял. 6) Заборонити вишколювати военно-спортових товариств. Як бачимо страх перед Німеччиною не дає Франції спокою.

Напрямні французької заграничної політики.

У часі дискусії в палаті послів над буджетом міністерства заграничніх справ, говорив Бріян. Він заявив, що в противенстві до запевнень комуністів палата ніколи

З другого знов боку кличе Маркс пролетаріят до бою, так ніби щойно пролетаріят своєю силою має знищити капіталізм[83]). Та роздвоєність перейшла й на соціялізм. Та роздвоєність перейшла й на соціяльну демократію. Зразу думали, що катасрофа капіталізму цілком близько і що лише треба зачекати на ту хвилю. Та незабавом пізнали, що розвій іде ще далі й далі і що можливости для капіталізму через світові розміри ще великі. І тепер було дві можливости: або вижидати першої нагоди та розпочати революцію і насильно перевернути дотеперішню господарську систему, або співділати з капіталізмом, щоби він чим красше і чим скорше довершився і так уможливив природний перехід до соціялізму. Отже двояка партія: партія революції і партія еволюції.

Струя еволюції. Ся партія має в сучасности ріжні назви: партія посібілістів, мінімалістів, реформістів. Вона бажає соціяльними реформами поліпшити положенне робітників, все осягнути хоче те, що можливе, мало помало, бо всего наразне можна; заразом бере участь в парляментаризмі, щоб уможливити державі господарський розвій і щоби все більше її »соціялізувати«. Вже ерфуртська програма основана на тій думці. В першій части описаний по Марксовій схемі розвій до соціялізму, а в другій части є цілий ряд тимчасових вимог. На тім становищі ще досі стоять »соціялісти більшости« в Німеччині, Франції і Анґлії. Підчас світової війни потягнув їх капіталізм навіть у военну психозу і в службу імперіялістичних стремлінь.

Струя революції. Друга партія, партія революції — соціяльних революціонерів, синдикалістів, спартаківців[84]), максималістів (большевиків)[85]) — хоче відразу осягнути ціль: ніяких компромісів, ніяких кооперацій, ніякого парляментаризму, але невмолима боротьба, приготовуванне пролетаріяту при помочі пасивного спротиву, саботажу, страйків, коли можливо при помочі револьт, до соціяльної революції і диктатури пролетаріяту.

Большевизм. Московський большевизм черпає свою силу з окремих московських відносин. Насильний гнет абсолютизму викликував постійний спротив. Інтеліґенція прагнула політичної свободи і в розпуці бажала розкладу всього (нігилізм), робітники бажали соціяльної революції, хлібороби землі (»земля і воля«). Після страшенних невдач у світовій війні вибухло від давна силою придушуване невдоволенне в революції. Тому, що Ленінові соціяльні революціонери були найкраще зорґанізовані, то остаточно вони здобули власть і встановили диктатуру пролетаріяту. Щоби притягнути до себе малоземельних селян, котрі творили в Росії більшість, відібрали вони без викупу землю від великих власників і дали малоземельним на уживанне. По їх програмі земля є, що правда, державна, та хлібороби не свідомі того. А де їм то стало ясним, там покидають большевиків. Та найбільшу силу дають большевикам численні ряди робітництва, котрі підчас війни стратили службу, навчилися насильства і грабунку і тому за добру платню з охотою прилучилися до »червоної армії«. А має большевизм ще другі жерела своєї сили... Російський письменник Дмитро Мережковський каже, що »найглибший змисл російської революції можна зрозуміти щойно при помочі релиґійної аналізи«. Російський народ в глибині своєї душі — містик. А революція се великий скок в непевність, в анархію і народ у своїм містицизмі віруе, що по тім прийде нова доба »остаточної свободи, котра переможе всі необхідности зовнішнього життя і всяку силу«, доба »нової релиґійної синтези індивідуальности і загальности, безмежної любови і безмежної свободи«[86]).

З останніх слів видно, що в московськім большевизмі вже мішається з соціялізмом анархізм, або точнійше, се вже більш анархічний комунізм ніж соціялізм. Анархізм не признає ані держави, ані соціяльної влади і тому власне відкидає централістичну суспільну орґанізацію господарства. „L' Etat c'est le mal", держава се зло! Анархістичний комунізм вимагає, щоби всю власність дістали в руки вільні, автономні громади або вільні союзи (спілки), що повстали в наслідок кооперації. Вони можуть злучитися в вільну федерацію. Се наука російських анархістів Герцена, Бакуніна, Крапоткіна і др. Тому не булоби дивним, колиби ті ідеї в великій Росії далі тайно снувалися і тепер підчас революції вибухли побідоносно на денне

[83]) Op. c. I. 72—9.

[84]) Спартак був провідником у великім повстанню рабів р. 72. перед Хр. Тим іменем підписувався німецький соціяліст Лібкнехт (1919, вбитий разом з Розою Люксенбурґ)

[85]) Назва „максималісти", „большевики" настала случайно, р. 1903. На конґресі у Лондоні повстав у соціяльно-дем партії розкол і Ленін зі своїми прихильниками був у більшости.

[86]) Д. Мережковський. Der Zar und die Revolution, München u. Leipzig, 1908.

не домагалася евакуації Сирії — Франція хоче завести в Сирії ліберальний улад. Щодо Китаю, то французька влада підприняла там уведення політики міжнародної солідарности. Щодо Італії то заявив Бріян: »Любимо Італію, що має незаперечне право вибирати собі форми правління й має теж право підлягати нападам лихого гумору. Є однак хвилі, коли треба поздержатися. Наш амбасадор одержав задовільнення й добрі взаємини привернено, Італія признає, що в своїх родинних замішаннях пішла за далеко. Тепер треба всі зусилля спрямувати до закріплення тривалого мира в Европі. Та без французько-німецького зближення не буде тривкого мира. Факт, що Німеччина підписала договір у Льокарні, яким признала наші границі та вирекласи примінювання сили при полагоді непорозумінь, дуже важний. Франція дала примір і заохотила інші народи до заключування розумних договорів. Часом звичайна розмова, як у Тоарі, може спричинити зміну положення між Францією й Німеччиною.

Важні наради в Парижі.

Устaлено вже програму дводневного побуту Чемберляна в Парижі. Темою конференції буде, на думку преси, невиповнення ще Німеччиною постанов про розоруження й справа неперерваної діяльности комісії контролі й надзірної комісії Союза Народів. Щодо конференції чотирох великодержав по сесії Союза Народів, то таку думку вже в Парижі закинули.

АНГЛІЯ.

Страйк вуглекопів

в Англії вже вигасає. Як доносить часописи вже сливе в усіх копальнях почали роботу. Тож знесено вже переважну частину виїмкових запоряджень, викликаних страйком. Удержано ще тільки запорядження щодо обмеження вивозу вугілля.

Протирадянські струї.

Підмога Радянщини страйкарям мусила вплинути некорисно на настрій Англійців проти Радянщини. Доносять саме, що доси 200 послів парляменту підписало меморіял, яким взивають премієра, щоби не допустив ніякого представника радянського правительства, як наслідника Красіна, поки це правительство не зобовяжеться до припинення всякої протианглійської пропаганди й поки не докаже, що додержить цего приречення. Також поважний зворот положення в Китаю оживив наново ворожі настрої англійських консерватистів проти радянського правительства.

Англія дає Італії кольонії.

»Шікаґо Трібюн« доносить із Риму, що Чемберлєн у часі конференції з Бріяном обміркує справу віддання Італії англійської кольонії Кейна. Це віддання затвердять спеціяльним договором, що забезпечить інтереси цеї кольонії. Так здобуде Італія нові землі для своєї еміграції. Статут Кейна матиме форму мандату, поданого Італії Союзом Народів.

ІТАЛІЯ.

Конференція Мусолінія зі Штреземаном.

Із дипльоматичних кругів зачувати, що з нагоди женевських нарад відбудеться зустріч Мусолінія зі Штреземаном. До зустрічі прийде над Ляґо Маджоре.

РАДЯНЩИНА.

Убивство члена виконного комітету III. інтернаціоналу.

»Чікаґо Трібюн« доносить із Ленінграду, що на залізничому торі між Ленінградом і Москвою найшли вбитого члена виконного комітету третього інтернаціоналу Тергієва. Небезпечно видко вже для теперішних володарів Росії навіть під Ленінградом.

Зміни в радянському міністерстві заграничних справ.

Чічерін чується поважно недужий і задумує усунутися з діяльної політичної служби. Уже останні переговори з Туреччиною вів у заступстві Чічеріна Літвінов. На кінцеву конференцію з Ругбай беєм рішився Чічерін виїхати тільки в товаристві лікарів. Намір уступлення Чічеріна трівожить дуже радянське правительство, бо покищо нема наслідника на його місце.

РУМУНІЯ.

Стан облоги на Буковині.

Часописи доносять, що на Буковині проголошено стан облоги. З якої причини не подають.

Королева Марія вернула до Букарешту.

Королева Марія дня 1. ц. м. виїхала експресом із Парижа до Букарешту. В часі свойого побуту в Зєдинених державах і в Канаді довелося їй зазнати немилої зустрічи з тамошніми Українцями. У ріжних більших містах, де живуть Українці влаштовувано віча з протестами, а в Вінніпегу українська делеґація під проводом посла Якимщака явилася з протестом у представника держави Манітоби й прохала, щоби вручив протест румунській королеви. Представник правительства обіцявся сповнити їх домагання. Протест подала вся канадийська преса, а »Фрі Прес« на першій сторінці в чорних обвідках. В Торонто українська делеґація передала особисто румунській королеві меморіял про переслідування українського народу в Румунії.

Князь Карло

має приїхати incognito до Букарешту на кілька днів, однак мусить насамперед запевнити, що здержиться від всяких спроб перевороту.

ЕСПАНІЯ.

Пляновний замах на еспанського короля.

В Мадриті арештували чотирьох людей при яких найшли револьвери й гранати. Арештовані призналися до вбивства кардинала Сольдевіля й одного епископа. Як здогадуються вони плянували замах на короля й Прімо де Ріверу.

Впр. о. Кирило Каралевський.

Урядовий орґан Апост. Престола, в своїм останнім випуску (ч. 11.) приніс нам вістку, що свят. Отець займенував дня 17. серпня ц. р. Впр. о. К. Каралевського консультором св. Конґреґації для Сх. Церкви. Особа нового дорадника при найвищій церковній установі, кермуючій справами і нашої церкви, настілько нам близька, що бажаємо звернути на неї окрему увагу.

Уродженець ще царської Росії, нащадок російського роду Каралевських, від ранніх літ своєї молодости прожив поза межами своєї батьківщини, виховуючись по формам і в дусі французької родини. Та пливуча в його жилах славянська кров перемогла французьку натуру до сего степеня, що молодий Каралевський затужив за Сходом, його історією і традицією. З цілим запалом своєї трудящої душі звернувся до східного питання і йому віддав весь свій запас знання, йому посвятив свої сили і наукову працю. Висвячений на священика

світло. І дійсно, федеративна совітська республика, зложена з вільних громадських рад, дуже наближується до комуністичного взірця, як його намалювали московські анархісти.

А в других державах большевизм є спротивом проти війни і проти всіх, котрі по думці маси винуваті у війні, се протест терпіння і нужди проти тих, котрі не терпіли, але ще й до того назгортали підчас війни нового богатства, се наслідок воєнного здичіння, отже мішанина соціялізму, наївного комунізму, анархізму і грубого морального здичіння.

Та се безперечно, що з тої мішанини проявляється у всіх державах свідомий революційний соціялізм.

Якжеж маєтьси справа з соціялізмом? Колиж тепер маємо говорити про суспільну вартість соціялізму, то мусимо признати, що соціялісти мають великі заслуги для робітництва. Рішучий спротив проти капіталізму, котрий розпочали соціялісти, звернув увагу державних і взагалі людяних мужів на поважний стан суспільних відносин і промостив дорогу суспільній думці: багато суспільних реформ, котрі вже введені в житте в користь робітництва, не булоб без соціялістів. Сю заслугу треба передовсім приписати соціялістичній струї еволюції. Партія революції має лише ту добру сторону, що погрозами будить у буржуазії суспільну совість.

В програмах поміркованих соціялістичних партій є багато домагань, котрі по суті не є соціялістичні, лише соціяльні взагалі. Другі домагання, розуміється, також не є по суті соціялістичні, ані соціяльні. Соціялістичні партії перейняли багато ідей просто від лібералізму. Ми вже говорили, що соціялізм є його льогічним вислідом. Такими є думки про релігію, про Церкву, про супружже, про школу: віра повинна бути приватною справою, Церква приватне товариство, супружже можна по волі розвести, школа без жадного релігійного впливу. Особливо сильний вплив на соціялістичні партії здобув Марксів матеріялізм. Соціялізм по своїй суті не мусівби бути матеріялістичний ані рівнож протирелігійний. Оскільки він виявляє змаганнє за усуненнем всякого вихісновування, походить соціялізм власне з ідеалізму людської душі. Те, що він собі представляє конець вихісновування в той спосіб, що народ прийде до влади і запанує демократія, може бути похибкою, але похибка свідчить про глибоке соціяльне чутте його представників. Лишається ще основна вимога соціялізму: соціялізація. Про неї буде мова окремо та всеж се не так дуже певне, щоби та вимога мусіла бути безвірна. Се отже було велике нещастє, що соціялізм вже від початку перейнявся лібералізмом, а з окрема, що Маркс оснував його на матеріялізмі.

Соціялізм а християнство. Для матеріяліста Маркса є християнство релігією капіталізму і тому малоби воно впасти разом з капіталізмом. Ся думка загніздилася в широких масах соціялістичних партій і виглядає, що всяка надія на зворот у тій точці є даремною. Правда, в останнім часі були такі спроби в рядах самих соціялістів, та зараз підносився протест других і велика маса йшла за останніми[87]).

Соціялізм такий, яким він є в соціяльній демократії, є отже в отвертім противенстві до християнської і до всякої релігії. Соціяльна демократія думає дійсно так, як ще 1881 року виповів в німецькім парляменті Бебель: »Ми хочемо на політичнім полі республики, на економічнім полі соціялізму, на релігійнім полі атеїзму«. Се є заразом найбільшим нещастем соціялізму. Колиби він був ще раз такий гарний і правдивий, але з тим матеріялізмом ніколи не принесе убогим внутрішнього вдоволення і правдивого щастя.

Тому жадна християнська партія не може бути в союзі з такою соціяльною демократією, якою вона є. Можливою є кооперація від часу до часу з огляду на поодинокі реформні домагання, та неможливе ніяке зеднаннє.

(Дальше буде).

---

[87]) Так між Словінцями виступив проти лібералізму визначний соціяліст-інтелігент Abditus (Препелюх) в „Нових Записках" VIII. (1910) „Соціялістична наука не вимагає і не потребує культурної боротьби, як собі її представляє „Свобідна Думка" і не може на неї пристати. Біда мас — як і одиниць — і боротьба за істнованнє не настали через віру або Церкву, а тим менше через Бога, а лише в наслідок господарського і духового розвою в минулім і сучаснім... Пропаґанда безвіря, атеїзму і подібного не має з соціялізмом нічо спільного"... Між німецькими соціялістами висказав ту саму думки Ганс Мюлєр в „Sozialistische Monatshefte" 1910. 3. B. 1665—9. Для нього релігія „могуча дійсність". Ненависть до релігії приніс соціялізмови Маркс у своїм матеріялізмі. Та, каже Мюлєр, тоді є не льогічно що соціялізм уважає віру за приватну річ... Коли релігія лише ілюзія, повинна партія, котра хоче перемогти капіталізм народ в тім поучити. Льогічний соціяліст, котрий так думає, не може проголосити релігійної толєранції, не може позволити, щоби правдивий соціяліст був вірним християнином". Отже або соціяльна демократія сама відчуває, що релігія все таки щось більше ніж фантастичний відблиск капіталізму, або та толєранція є лише тактичним лицемірством, бо отверта заява відбилаби широкі маси, котрі ще вірують. — Та против обидвох повстали зараз другі соціялісти.

в східнім обряді відразу вибивається на видне місце як фаховий знавець тзв. французького Сходу. Доказом сього його обємиста, 4-томова історія мелхітських патріярхатів. Крім того, про них пише він оригінальні і вельми цінні розвідки, що їх містить по ріжних періодичних виданнях і збірних енцикльопедіях, а в тім напрямі добивається такого значіння, що нема ні одного видання присвяченого Сходові, котре обійшлисяби без його знаменної співпраці.

Розуміється, що й наш Схід (себто: Україна, Росія, Балкан) не міг не звернути уваги на себе такого талановитого дослідника, яким є о. Каралевський. Чималу заслугу в тім напрямі належить признати митр. А. Шептицькому, котрий зумів так тісно привязати його до нашого Сходу, що треба чудуватися, як скоро і ціло приляг о. Кирило до тих, так близьких нам справ. Від кількох літ не лиш цікавить його наш східний обряд, наша історія і життя, але просто він "те все залюбки студіює. Ставши редактором і душею від кількох літ знаменито видаваного журналу „Stoudion", своїм зором огортає ті всі далекі і широкі простори, на яких лише жиють вірні нашого обряду. В тих своїх працях не лякається він станути явно по нашім боці, коли торкається нашого теперішного життя або коли розглядає квестію післанництва нашої Церкви і народу в напрямі акції навернення Сходу. Сьому останньому питанню присвячена передусім розвідка: „Западний клир і Апостолят на Сході азійськім і греко-словянськім" (1923 р).

Коли перед кількома роками довелося йому перебувати в Галичині, було видно, що щирим серцем бажає познакомитися з нашими обставинами і вивчити наші гаразди, смутки і радощі. Ся безпосередна зустріч з нами мабуть наконечно вплинула на скристалізованнє його погляду на Українців як на націю, до яких досі ставився невиразно. Свій остаточний погляд висловив він прилюдно з нагоди появи „Записок ЧСВВ.", коли то признав нас як окрему націю, наділену високими дарованнями. Від тоді також радо бере участь і в наших наукових видавництвах, пишучи відповідні статті для „Богословії" та „Записок ЧСВВ.". Зокрема цінить він і високо почитає особу та діяльність митр. А. Шептицького, про якого ще передше написав обширну монографію

Кінчаючи отсі стрічки, не можемо зовсім по минути його нераз дивної критики наших обрядових та традиційно усвячених практик. Ми розуміємо, що о. Каралевський як крайний византиніст, бажавби перещіпити його з тілом і костію в наш церковний організм. Та нам видиться, що сей наш організм має за собою традицію 300-літнього життя на ґрунті церковної Унії і на тім ґрунті він живий і хоче жити в будучність. Наслідком сього надіємося, що дотеперішний мінутант ватиканської бібліотеки, ставши дорадником св. Конґреґації, споглядатиме на нас з загально-церковної точки бачення і під тим оглядом здійсняться ті сподіванння, що їх привязує наша церковна область і наш нарід до останньої номінації о. К. Каралевського.

Й. Скр.

Студентські справи.

(Загальні Збори »Студ. Громади«).

В неділю 28 листопада відбулися Загальні Збори самопомочевого товариства »Студентська Громада« при співучасти поверх 300 членів. Сензацією дня мало бути уступлення старого здекомлетованого через виступ »лівих« виділу, а вибрання нового. Ласі на всяку сензацію товариші не завелися в своїх сподіваннях, бо справді було багато нагоди до цього.

У звіті уступаючого виділу говорилося про великі заслуги його для справи консолідації студентства (чиста іронія! — прим. складача) і справи перебрання та віддання до вжитку студентів мешкань в »Академічнім домі«. Контрольна Комісія була иншої гадки і розкриваючи дійсний стан господарки уступаючого виділу ледви відважилася на поставлення внеску о уділення абсолюторії з застереженням, що новий Виділ має право потягнути до відвічальности старих господарів. Оце уділення »абсолюторії з застереженням« тим соромнійше, що уступаючий виділ не міг здобутися навіть на слівце протесту проти такого обезславлення його.

Вибір нового виділу відбувся по укартованім пляні на передвиборчих сходинах націоналістичного і радикального студентства. Уложено виборчу листу з представників цих двох ідеольоґічних уґруповань і гамором, криком і свистом переголосовано її. Процес виборів, а саме дискусія, ухваленнія способу зголошування кандидатур, зголошування ліст кандидатських і голосування над ними — не тревав навіть пять, дослівно пять мінут. Не відбувалося воно однак з таким ентузіязмом, якби це до наших приклонниках італійського фашизму можна було сподіватися, певним одначе є, що вибори наших »демократичних гетьманів« українською чернию на чорних радах у XVII. ст. не могли відбуватися менше культурно.

Чимось справді позитивним був річевий, спокійний реферат тов. Француза »про завдання українського студентства«. Та на жаль ні референт, ні слухачі не виказали в дискусії тої віри, що моглаби оживити оці гарні, але мертві бездушні резолюції, що їх референт поставив на прикінці реферату до ухваленнія. Їх ухвалено з оттим нелицюючим молоді опортунізмом, щоби мовляв словами громадського сміхуна т. Витвицького — передати їх до зареєстрування спеціяльній студентській комісії для провадження статистики ухвалюваних, а з правила не переводжених в життя резолюцій. Пощо ухвалювати бомбастичні резолюції з домаганням »півтора«[1]) українського університету, коли більшість членів »С. Г«. подає свою національну приналежність на університеті як „Rusini" або „grekokatolicy".

Загальні Збори виказали великі недомагання українського студентства. Ідейний рівень загалу сильно понизився і треба великого вкладу праці кождого студента над самим собою, щоби українське студентство як часть інтеліґентного громадянства могло бодай на майбутнє виповнити свою задачу. І щиро кажемо, дай Боже, щоби ми за рік, подаючи звідомлення зі слідуючих Загальних Зборів »С. Г.« могли поділитися з нашими читачами відраднійшими вістками[2]).

І. Г.

1) Одна з резолюцій домагається повного українського університету у Львові та утраквізования теперішного польского Яна Казімєржа у Львові.

2) Резолюції, ухвалені на Загальних Зборах „Ст. Гр." дня 28. XI, подамо в найблищому числі.

Огляд преси.

„Д і л о" (ч. 271.) містить у фейлєтоні проповідь Преосв. Митрополита Андрея, виголошену ним на похороні Преосв. Йосифа Боцяна в церкві св. Юра. Проповідь подана під заголовком „Жертва". В ній доказує Преосвяшений Митрополит, що померший епископ луцький жертвував за свою дієцезію всьо, що мав найдорожше, значить життя. Жертва за луцьку дієцезію є тим самим жертвою за унію. Другу подібну, тільки ще болючійшу й більшу жертви за унію приніс епископ Яремко. Сими двома жертвами покладений фундамент, на якім будуть працювати щойно будучі покоління.

У тім самім числі („Роскол серед російських есерів") наведені отсі знаменні слова К е р е н с ь к о г о: „Ідіть, куди хочете і зберегайте вашу „ідею-фікс" про соціялізм, яка є пережитком сімдесятих років... Насамперед Росія, а потім уже всякі соціялізми і демократизми,.." Коли до подібного погляду дійдуть наші доморослі жовтодзюбі соціялісти й комуністи?

Перемиський „У к р а ї н с ь к и й Г о л о с" в 49 ч. в статті „Перемиська траґедія" вертає знов до своєї улюбленої теми, с. є. до взаємин між перемиським епископом і громадянством. Редакції жалко „Нової Зорі", що вона піднялася невдячної ролі ратувати авторитет епископа. Боронити той авторитет при помочи п. Кухти й о. Рудавського, се значить іще більше його підкопувати. Се знає в дієцезії кождий здорово думаючий чоловік... Невдячної ролі піднялися також і особисті приятелі епископа, скликавши до Перемишля деяких священиків. „Приїхало нас не богато — пише нібито „Священик" — і то під примусом, бо нині такі часи настали, що боїмося..." Передові люде мовчать, „а мовчать, бо мусять мовчати". Дальше представляє редакція, чи пак відважний „Священик", хід перемиського зїзду й нарікав, що на сей зїзд не запрошено крилошан. Редакція не відмовляє ласкаво всім аранжерам зїзду доброї волі. Та між ними були й такі, „для яких сей конфлікт між епископом і громадянством є бажаний..." Автора нібито „свербіло" виняти на зборах „Діло" й показати його звісну статтю про „перемиську траґедію", та якось видно розумався. Дальше повторює автор-редактор знов свою пісоньку про суспензію каноніків, про Станиславів, про Дівочий Інститут і кінчить статтю апелем до Епископа, щоби вже раз послухав компетентного голосу-благання пана редактора від „Українсвкого Голосу" і уступив зі свого престолу...

* * *

„Г а з е т а к о с ц є л ь н а" з дня 5. грудня с. р. ч. 49. подаючи вістку про смерть і похорони бл. п. епископа Йосифа, наводить дуже коротко зміст звісної промови нашого Високопреосвящен. Митрополита, а до вираженої думки Владики, що нинішне положення уніятської Церкви ще гірше, як в добі Берестейської Унії, додає від себе ось яку заувагу:

„Се правда, але причини того положення инші, як думає О. Митрополит. Унія втратила свої провінції по части через російське переслідування, а по части через власну неміч й нині не має досить сили, щоби винагородити ті втрати. Навіть в Малопольщі, через внутренні незгоди, слабу орґанізацію і відносно малу працю релігійну над народом переживає час змагань, і щож тут говорити о експанзії. Ті, що конечно напирають до сеї експанзії, мають радше політичні як релігійні згляди на думці".

Так „Ґазета косцєльна". Хотяй не перечимо, що наша Церква як у кождого иншого народу на світі та в кождій добі, переживає раз ясніщі раз сумніщі хвилі. Також правдою є, що коли занепадає життя церковне або й зовсім гине, то попри зовнішні причини всегда співділають внутрішні. Все таки недолю Унії головно спричинили переслідування російські, а й нехіть та безнастанне легковаженнє Унії зі сторони найблищих латинників. На доказ сего вистарчить прочитати тільки історичні твори еп. Ліковського.

Не перечимо також, що й нині наша Церква переживає тяжкі змагання, головно тим, що націоналістична преса пристрасно нападає на авторитет Церкви й епископів і тим чином серед народу підкопує привязання до своєї Церкви. Ще сумніще що є о д и н и ц і між священиками, але т і л ь к и о д и н и ц і, котрі на жаль співділають в сій руїнницькій роботі, але за се обудилася противна струя, котра дасть Бог переможе нинішню хуртовину.

Зате прямо неправдою є, аби ми не були нині спосібні до експанзії. ОО. Редемптористи щойно зачали акцію на Волині, а як гарні вже приносить вона овочі. Нехай міродайні чинники тільки дозволять нам піти, а побачуть, чи маємо силу до експанзії чи ні.

На конець можемо й те сказати: ті що перечуть нам сили до уніоністичної праці й забороняють вступу на місійні терени мають н е р е л і ґ і й н і, а п о л і т и ч н і м о т и в и н а д у м ц і

* * *

В тім самім числі „Ґазети косцельної" є згадка про ту с к а н д а л ь н у й ґ і р ш а ч у статю „Діла" з 23. XI. с. р. котру ми вже два рази мусіли напятнувати в Н. З. Розуміється використана вона є на се, аби виказати, шо в нашій Церкві зле діється. „Ґаз. косц." є тої гадки, що се таки писав священик „один з деканів", що ще гірше дає свідоцтво про наші внутренні церковні відносини. На конець таке ставить заключення: „д е т а к і в і д н о с и н и, т а м р а д ш е т р е б а д у м а т и о р е о р ґ а н і з а ц і ї с е б е с а м и х, а н е о д і л а н н ю м і с і й н і м н а в н і".

Певно, що названа стаття в „Ділі" є дуже сумним обявом. Однак, як се ми згадували, автором статі „Діла" не є священик, а світський чоловік, подібно як підписаний „священик" в ч. 49. „Укр. Гол.". — Се робить „комітет", а для більшого пониження Церкви й духовенства дає криптоніми ніби то священиків.

Якщо правда, що появи ворожих Церкві статей в націоналістичній пресі, хотяй би й вони писані були священиком, є вже знаком неспосібности до місіонарської праці, то хиба ні одного народу на світі священство не могло би видати місіонарів. Кождий нарід має своїх Оконів, Гушнів, Годурів і т. п.

Комуністична „В о л я Н а р о д а" (ч. 311) накликує в демаґоґічній статті „До праці

Сельроби" увесь „трудящий" народ до орґанізації на соціялістичній платформі. Від соціялізму каже „Воля Народу" сподіватися працюючим масам справжнього раю на землі. І між стрічками вказує раз у раз на той рай... поза Збручем.

В тім самім числі знаходимо в статі „Терор чорноризників" згад у про о. Мих. Петрова з Підкаміня коло Рогатина, який допустив до екзекуції своїх парохіян за несплачену конкуренцію на будову приходства. Не входимо в те, чи заміт слушний чи ні, чи о. Петрів, о скільки заміт слушний, повинен був так, чи инакше зробити, але на всякий випадок мусимо піднести, що узагальнювати випадок не годиться. Колиби й провинився о. Петрів, то при чім тут ціле духовенство, то чому поступок одного о. Петрова має бути „Терором чорноризців?"

Прихильникам „Рідної Школи".

З цим числом розсилаємо **стінний календар »Рідної Школи« на р. 1927** (враз з чеками), який представляє образово бодай частинну діяльність того Товариства. »Рідна Школа« не визначує на нього ціни в тій вірі, що не найдеться ніхто, який добровільною жертвою не причинивбися до покриття видатку на наклад. У кого призбиралосьби з ріжними часописами кілька примірників календаря, прохаємо подбати, щоб їх роздати з чеком тим, які не одержали ні одного. Цей календар повинен прикрашувати стіну мешкання кожного Українця й кожної української установи і на протязі цілого року пригадувати їм існування й мету »Рідної Школи«.

ЖЕРТВИ

на „Християнський Дім ім. св. Йосифа" у Львові зложили: П. Бойко — 6 зол., Н. Н. — 20 зол., К. Жданівна — 5 зол., М. Климко — 5 зол., А. Дуфанівна — 5 зол., О. Духівна — 5 зол., В. Юпин — 5 зол., Ю. Данчишак — 5 зол., М. Танас — 5 зол., Паламар — 1 зол., М. Зьомбра — 5 зол., А. Ковальчук — 6 зол., А. Пришляк — 5 зол., К. Єлейко — 5 зол., складка на сходинах 5 XII. 20 зол. 85 сот., Якимів — 1 дол. **Разом** 103 зол і 1 ам. доляр.

НОВИНКИ.

З Українського Наукового Інституту в Берліні. Д-р Володимир Залозецький, доц. унів. почав уже цикль своїх викладів про східноевроцейське мистецтво в Укр. Наук. Інституті в Берліні. Перша лекція на тему: „Грецько-скитське мистецтво та мистецтво доби мандрівки народів" відбулася в понеділок, 6. грудня. Заповіджені дальші 2 лекції цього циклю про византійське мистецтво. Виклади ілюструються світляними образами.

Спалили невинно чотирьох муринів. Лінч — жорстокий звичай самосудів, ще й сьогодні забирає невинні жертви, головно з посеред муринів, якими біле населення безнастанно погорджує та ненавидить їх. Недавно в державі Техас убили Американця, що звався Валляс Кравдер. Убийника не найшли, та хтось пустив вістку, що вбийником є мурин. Це викликало розярення білих і вони загоріли жадобою пімсти на муринах. Вибрали собі на жертву одну хатину в муринській дільниці й підпалили, а потім безнастанним острілюванням дверей і вікон унеможливили мешканцям рятунок. Коли хата згоріла, найшли в згарищах чотири тіла: трьох муринів і одної муринки. Тіло одного мурина було подіравлене кулями мов сито. На другий день викрили справжнього вбийника, був ним брат убитого, білий чоловік.

Княжий жест Американця. Відомий новойорський богатир Джон Стерзен був довго бездітний. Тепер народився йому син. Урадований цим міліонер оповістив у часописах, що всім американським дітям без огляду на пол, що родилися 10. падолиста цебто в день уродин його сина, запевнить образування й виховання аж до повнолітности. Крім цего рішився в одному з меньших американських міст ufundувати зівсім оригінальний університет. Цей університет має бути присвячений виключно практичним цілям. Всякі фільософії, відірвані від життя досліди мають виключити. Найбільше звертатимуть там увагу на торговельні й економічні проблеми. Університет має ввійти в життя за два роки. Стерзен застерігає собі право контролі над університетом. Стерзен це 51 літня людина з енергійним, та симпатичним виразом лиця, з принадним поглядом, з великими, виразистими очима.

Пливкий вуголь. У Пітсбурзі мав др. Бергіюс відчит про власний винахід, як добувати з вугілля мінеральні олії. Він заявив, що його досліди виказали, що можна при помочі водня одержати з кожного вугілля з виїмкою антрациту мінеральні олії ваги від 40 проц. до 70 проц. вугля вжитого до їх виробу. З тони бурого вугілля можна одержати 150 кільоґрамів оліїв середньої ваги, 60 кільоґрамів мазей та 80 кґ. бурого олію. Ужитий до цего водень не мусить бути хемічно чистий. Тепер будують уже в Німеччині дві фабрики до перерібки бурого вугілля на мінеральні олії. Обі фабрики мають покищо виробляти міліон бочок оліїв річно.

Довіря американського капіталу до Німеччини. Як доносять американські щоденники, в третьому чверторочі 1926 позичила Німеччина від американських банківців понад 100 міліонів долярів, коли всі інші народи Европи одержали в Америці тільки 62 міліони. Американці практичний народ і позичають тільки там, де гріш дасться певно й добре умістити, а Німеччина має в них заслужену опінію дуже точних довжників і дають солідну гіпотеку.

Нову валюту на Угорщині, тзв. пенґо, як доносять із Будапешту введуть із днем 27 грудня ц. р. Дотеперішні коронові ноти будуть важні до 30 червня.

Середневічний суд над чарівницею. Окружний суд у Варшаві розглядав оноді справу, про яку здавалосяб у культурному народі навіть не снилосяб. Справа така: Жінка господаря з села Велішев, варшавського повіту Апольонія Стахнічка занедужала, а коли завізвані лікарі з Варшави не могли відразу й радикально вилічити недужої, тоді родина звернулася до знахора Орґановского. Знахор заявив, що недуга походить від якоїсь чорнявої, невеличкої жінки. Підозріння родини Стахніків звернулося відразу проти Осипи Солтисихи, що була чорна й невеличка ростом. Зібрані приятелі Стахніків у числі кількинадцяти мужиків, подалися до хати Солтисихи, схопили її за руки та стали волікти її до дверей. Жертва нападу з жаху зімліла, а тоді один із напасників схопив її за волося та придавив до землі, щоби добути з »чарівниці« трохи крови для помазання лиця недужої й вилічення її. Жертву з рук мучителів вирвали щойно сини, що кинулися на них із сокирами. Коли напасників виперли з хати Солтисихи, на поміч приспіла їм товпа з кількасот людей, що верещала на всі голоси: »Беріть чарівницю!« І знов відділ напасників кинувся з револьверами в руках на оборонців Солтисихи, вирвав їм сокири та вдерся в хату, де Солтисиха перелякана грізною поставою товпи, згодилася йти добровільно до хати Стахніків. Коли вона війшла в хату Стахніків, Стахнічин чоловік ударив її в груди так, що впала на землю, опісля поранив її лице, підбив око, розтяв губи й вибив два зуби й добути так кров одна з жінок зібрала в миску. Цею кровю помастили Стахнічку, яка голосно молилася, а рівночасно інші учасники цеї дикунської церемонії обкаджували хату й кропили її свяченою водою. За цей розрух потягнув суд до відповідальности 13 селян і селянок із Стахніком і Орґановским на чолі. Орґановского засуджено на 6 місяців за підбурювання, Стахніка на 3 місяці за легке ушкодження. Решту обжалованих засуджено на місяць тяжкої тюрми, троє звільнено.

Ремісники мусять мати свідоцтва уздібнення. Подають, що має появитися декрет президента річи посполитої, який введе промисловий закон про промислові свідоцтва уздібнення. Без цих свідоцтв не вільно буде виконувати ремісла. Ці свідоцтва видаватимуть управнені до цего промислові та ремісницькі школи. Хто виконуватиме ремісло вже в хвилі, коли закон увійде в життя, без такого свідоцтва, буде увільнений від нього.

Безоглядне стягання загальних податків. Міністерство фінансів розіслало до всіх скарбових палат обіжник, у якому домагається, щоби безоглядно стягнено до кінця ц. р. всі заляглі податки: грунтовий і доходовий.

Розпучливий злочин 74 літнього старця. В Устриках, в кроснянському повіті 74 літний Лука Келєр підпалив хату, що її записав був своїй унуці враз із усім господарством а сам підрізав собі горло. Причиною був жаль старця до внуки, що лихо обходилася з ним.

† Посмертна хроніка.

О. Микола Крайчик, совітник Консисторії і парох Маковиска, пов. Ярослав, по тяжкій і довгій недузі упокоївся в Бозі в 68 р. життя, в понеділок дня 22. листопада ц. р.

Похорони тлінних останків відбулися в четвер 25. 11. ц. р. о 8-ій год. рано.

Оповістки.

Студентству до відома. Останні в цьому триместрі сходини УХСО відбудуться в неділю, дня 12 грудня о год. 4 попол. в домівці МТМ (Сикстуська 39 А) зі слідуючим порядком:

1) Реферат І. Гладиловича: Вячеслав Липинський і його »Листи«.

2) Орґанізаційні справи.

Виділ У. Х. С. О.

Загальні Збори Товариства Катехитів відбудуться в пятницю 24. грудня 1926 о год. 10 в Духовній Семинарії, вул. Коперника 36. у Львові з таким порядком:

1. Отворення Зборів. 2. Звідомлення з діяльности Виділу. 2. Звідомлення з діяльности кружків. 4. Реферати: а) о. крил. Лужницького: гімназійні пляни. б) о. др. Г. Костельника: навчання апольоґетики. в) о. С. Біленького: народня мова в молитвах. 5. Вибір нового Виділу. 6. Запити і внески.

Перед Зборами о год. 9. Служба Божа і Панахида за померших членів.

О. Юліян Дзерович, голова, **о. Александер Бучацький,** секретар. 1—2

КАЛЄНДАРІ НА 1927 РІК: **„Місіонар"** (1·50 зол. **„Просвіти"** (3·00 зол.), **„Червона Калина"** (3·00 зол.), **„Приятель Господаря"** (3·50 зол.) **„Наш Приятель"** (0·30 сот.). Для відпродавців оригінальний опуст Замовляти по адресі; **М. Мох, Львів, поч г. скр. 11.** 2—3

Всч. ОО. Парохів, котрі уряджують місії в своїй парохії, просять ласкаво **два воєнні інваліди** У. Г. А., що займаються продажю девоціоналів, повідомити їх на час протягом двох тижнів про відбуття місії. Адреса: Яків Л. Запитів, пч. Підлиські Малі (пов. Львів). 1—1

НОВИНА! ДОБРА КНИЖКА КУПУЙТЕ!
М. РУБАКИН.
„Оповідання з царства звірів"
8 аркушів друку — 101. ілюстрація.
Ціна книжки 4. зол. — з пересилкою 4·50. зол.
ЖАДАЙТЕ ЦЕЇ КНИЖКИ ПО ВСІХ КНИГАРНЯХ.
— ГОЛОВНИЙ СКЛАД: — — НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА, ЛЬВІВ, вул. Зіморовича ч. 3. —

Видає і редагує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 49. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 19. грудня 1926. Рік I.

Виходить ...

ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська Ч. 39 а.

Конто почт. щад. Краків ч. 405.867.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА
В КРАЮ:
Квартьрічно 4 вол.
Місячно 1·50 вол.
ЗА КОРДОНОМ:
Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

ЗМІСТ: Перед Зборами „Просвіти“. — Вісти з Югославії. — Із церковно-релігійного життя. — Єфрем Сирієць (фейлєтон). — Ще в справі наради Духовенства в Перемишлі. — Соціялізм, лібералізм, а християнська суспільна ідея. — Політичний огляд. — Огляд преси. — З освітної літератури (фейлєтон). — Новинки. — Дописи.

Перед Зборами „Просвіти“.

Дня 25. грудня ц. р. відбудуться у Львові щорічні загальні збори головного товариства »Просвіта«. На ці збори має право вислати делеґата кожда читальня; так само кожда філія може вислати одного делеґата на кождих 50 членів. Вибрані делеґати обовязані мати леґітимацію, підписану Виділом і скріплену печаткою Читальні зглядно філії повинні зараз подати імя й назвища делеґатів до відома головного Виділу у Львові.

Товариство »Просвіта« це одно з найстарших і найповажнійших наших товариств. Не дивниця, що його загальні збори викликують завсігди немале заінтересування серед нашої суспільности. Те заінтересування бачимо й тепер, а висловом його є статті майже в усіх українських часописах.

Тут хочемо звернути увагу передовсім на голоси так зв. »лівої« преси.

Соціялістично-радикальний »Громадський Голос« (ч. 48) пише: »Просвіта« стала товариством без змісту, без провідної визвольної думки, яка єдино притягає до себе поневолених і визискуваних людей, без інтересу до соціяльної боротьби, яка вимагає від усякої орґанізації відповіди, як нам у цій боротьбі жити й побідити. Що треба робити, щоби »Просвіта« на селі одушевилася вищою, рушійною (?) соціяльною ідеєю, про це мусять подумати загальні збори головного Товариства...«

Що думає »Гр. Голос« під »соціяльною боротьбою« та »соціяльною ідеєю« — не трудно догадатися. »Просвіта« отже — на думку згаданої редакції — повинна зійти з дотеперішнього чисто освітного шляху, а стати на шлях соціяльної боротьби, значить, перестати бути »Просвітою«...

Далеко яснійше й отвертійше висказується комуністичне »Світло« (ч. 21). »Не можна допустити — читаємо тут — щоби з них (с. е. з загальних зборів »Просвіти«) зроблено пансько-попівську параду... Бо »Просвіта« це не пристановище для реакції, це не кузьня реакції, в якій всевладно паношиться дух угоди й клерикалізму... Її завданням поширювання клясової освіти серед трудящих низів... Клясово свідомі члени читалень та філій мусять доложити усіх старань, щоби делеґатами на заг. збори були вибрані найсвідомійші і ідейні представники селян і робітників, такі представники, котрі... вмілиби повести справу поставлення культурно-освітної праці на властивий шлях... Наші свідомі люде повинні вибрати (до управи) справжніх речників селянської бідноти і міського пролєтаріяту...«

Як бачимо, йде повна комуністична й комунізуюча мобілізація, щоби опанувати »Просвіту«. Очевидно, що, одним і другим, а передовсім тим від »Світла«, не йде зовсім про піднесенне товариства й про його оживлення, а тільки про його зруйнованя. Большевики знані з того, що не люблять будувати, а руйнувати. Вони вже тепер, де тільки можуть, там нищать читальні »Просвіти«. Цікавий допис про цю їх роботу приніс сам »Громадський Голос« (ч. 47, стаття: »Інтернаціональний фронт проти »Просвіти«).

Супроти згаданих соціялістично-комуністичних затій що до »Просвіти«, наше духовенство й христіянська частина нашої суспільности мусить заняти відповідне становище. Нам не вільно приглядатися супокійно й зі заложеними руками небезпеці, яка грозить загально-українській інституції, основаній переважно трудами й коштами духовенства та виключно христіянських членів українсько-галицької суспільности.

На мобілізацію соціялістів-комуністів мусимо відповісти ще енерґічнійшою мобілізацією христіянських сил. Наше духовенство повинно подбати про те, щоби делеґатами читалень і філій були або священики, або свідомі католики-міряне. Ці делеґати повинні знов на зборах вибрати таку управу »Просвіти«, яка велаби цілу освітну роботу в чисто христіянськім дусі, яка подбалаби про те, щоби товариство »Просвіта« стануло на здецидовано католицькім становищи і яка забезпечилаби »Просвіту« раз на все перед всякою соціялістично-комуністичною небезпекою.

Вісти з Югославії.

(Дописи).

I. 20-ліття катол. академічного товариства в Загребі.

Католицьке академічне товариство „Домаґой“ відсвяткувало на днях 20-ліття свого істнування. Тепер числить »Домаґой« до 150 членів-студентів Університету (без богословів). З його рядів вийшли цілі сотки інтеліґентних людей, котрим богато має завдячити хорватський нарід в напрямі національно-культурного розвою. З кругів сего товариства вийшло також много чільних одиниць, які працюють в політичнім сторонництві »Хорватська народна партія« під проводом великого приятеля грекокатолицьких Українців в Югославії — професора університету і грекокатолицького каноніка о. д-ра Івана Шімрака.

З великою симпатією зустрічали католицькі круги свято католицького студентства — сеї надії хорвтської нації, що поставило собі за клич життя: »Хочемо працювати і вмирати для добра Церкви і народу“.

В академії, уладженій з нагоди сих роковин дня 8. грудня с. р., взяли також участь представники грекокатолицьких Українців з Югославії: Преосвященний епископ д-р Діонісій Няраді, містоголова „Українського Товариства Просвіти“, Василіянин о. Миколай Камінецький і секретар п. Ілько Крайцар. Від „Української Секції Славянських Товариств“ був присутний п. Грицько Шевчик, адвокатський конціпієнт у Загребі.

Будучи учасником свята і слухаючи промов рефератів про історію »Домаґоя« та його значіння для народу хорватського, мимохіть злинув я думкою в рідний край. „Колиж і там святкуватиме наш народ зі своєю академічною так чисельною молодю роковини такого католицького студентського товариства?“ Далекий ще той час, правда, але прийде. Ось вже маємо гурт невеликий, та бодрий духом, студентів університету, католиків, що згрупувались в „Українській Христіянській Студентській Орґанізації«. І сподіватись нам, що розростесь вона у могутне академічне товариство з многочисленним членами, котрих девізою (ідейною і приктичною) буде: »Працювати і вмирати для добра католицької Церкви і українського народу«. . . . *н.*

II. Пращання Ап. Адміністратора Босни о. Мітрата Базюка.

Українські виселенці в Босні розпращались сими днями зі своїм довголітним духовним провідником Всесвітл. о. пралатом і мітратом Алексієм Базюком, що їде на сталий побут до Львова.

Милі спомини лишив по собі у всіх наших людей, котрі його полюбили як найліпшого батька: вірні і духовенство. Тай не дивниця: Хто видів пожертвовну 10-літню важку діяльність о. Пралата яко Апостольського Адміністратора грекокатоликів в Босні і Герцеґовині, кому відомо скільки то прийшлось йому перенести від своїх і чужих, а всьо для добра Церкви і українських людей, — сей доперва може належно оцінити вартість праці о. Мітрата. Його то є у великій мірі заслуга, що нині грекокатолицьких Українців в Босні — ставлять яко взір вірности і постоянности геройської у визнаванню віри. Вони то сі незнані юнаки і „юнакині“, що мимо терпінь, прикростей і переслідувань живою вірою живуть по засадам св. Христової католицької Церкви, є гордостю цілого нашого Нарду; а се у многім завдячувати маємо невтомному у сповнюванню архипастирських обовязків о. Пралатови. Правда, що много сил своїх і здоровля вложити мусів у сю працю, але не безкорисно. Ся праця і дбайливість про своє стадо зеднала Йому правдиву пошану навіть у противників. Жаль нам, що тратимо тут о. Пралата, але радіємо заразом, бо знаємо кого дістає рідний край назад: щирого і ревного священника і народолюбця! —*ий.*

З церковно-релігійного життя.

РИМ.

Посвячення греко-католицького болгарського епископа.

Дня 5. грудня б. р. відбулися в базиліці св. Климента в Римі свячення болгарського епископа Стефана Куртева. Відбулися ті свячення якраз в базиліці св. Климента, бо з нею лучаться деякі східні памятки; для Болгар це місце ще памятнійше, бо в згаданій церкві находяться мощі св. Кирила. Свячення довершили: Атанасій Хуріяті, мельхітський епископ з Палестини й Іван Мелє з Лунґро в Калябрії. На свяченнях були приявні: кардинал Таччі, секр. Кнґр. для Східної Церкви, Апостольський. Візитатор для Болгарії — Ронкаллі, Монс. Дербіні Т. І., презес Орієнтального Інституту в Римі, болгарський амбасадор з усім посольством. На Сл. Божій співав гарно хор нашої колеґії в Римі.

АВСТРІЯ.

Фреквенція на віденськім університеті.

В другім семестрі минулого шкільного року було на віденськім університеті 8448 студентів, з того 7009 мущин і 1439 женщин. До римо-католицької Церкви призналося 4625, до старо-католицької 18, до протестантської 1122, до православної 55, до жидівського віроісповідання 2033, до инщих конфесій 414 студентів. Безконфесійних було 191.

РУМУНІЯ.

Будова православних церков за гроші католиків.

Православна румунська Церква рішила будувати церкви в усіх більших місцях, де досі ізза малого числа православного населення не було їх. Держава помагає їй в цім більшими сумами. Так побудовано вже кілька церков. Семигородські католики жалуються, що православні церкви повстають завдяки значним грошевим вкладам румунських католиків.

ФРАНЦІЯ.

Католицьке віче.

Дня 17. листопада ц. р. відбулося в Монпеліє величаве католицьке віче при участи понад 20.000 осіб. Проводив місцевий епископ. Полковник Пікард жалувався в промові на гнет католиків у Франції і взивав всіх католиків до солідарности. Воєнний інвалід Валят представив домагання Альзатців, що бажають заховати свою католицьку школу і осуджують переслідования та усування учителів-монахів. Цімерман говорив про право, яке мають родичі до виховання дітей після власної совісти і власних принціпів. Ґенерал Кастельно говорив про ціль і про орґанізацію католицького національного Союзу, котрий бореться в обороні християнського огнища. Союз хоче відбудувати лад в родині і в суспільности. Епископ подякував бесідникам і предложив дневний порядок, принятий через аклямацію, в котрім католики департаменту зобовязуються працювати над розвитком парохіяльних стоваришень і боронити рішучо своїх прав та свободи навчання, свободи для католицького культу, і загроженої релігійної свободи в Альзації й Льотарингії.

Край святих.

На 54 особи проголошені в святім році святими зглядно блаженними, припадає на Францію 49.

АНҐЛІЯ.

Про англійський католицизм.

Статистика католицької англійської Церкви за останніх 200 літ представляється так: В 1788 було в Англії тільки 70.000 католиків, розсіяних, незорґанізованих, переслідуваних в р. 1826 дістають католики великого провідника в особі епископа Мільнера. В цих часах прибуває до Англії богато ірляндських і французьких католицьких еміґрантів (самих французьких священиків около 8000). Наслідок цього сила католицизму значно зросла, В 1839 р. було вже в Англії 400.000 католиків. Коли кардинал Віземан став першим Вестмінстерським архіепископом, мав під собою тільки 500 священиків. При його смерти в 15 літ опісля було вже священиків 1500; монастирів було тоді 55. Тепер слідує час великих провідників: кардинала Манінга, Ньюмана й Воґана. Сьогодня є в Англії понад два міліони католиків, 4000 церков, 2000 священиків.

АМЕРИКА.

Жертвенність на церковні цілі.

Маєток церков, парохій і подібних церковних установ обчисляють на округло три мілїярди долярів, з чого на католицьку Церкву випадає 648,901.000 долярів. Добродійні заведення релігійних громад представляють капітал вартости около двох мілїярдів долярів. Коли дочислити до цього заведення для образування й виховання, то дійдемо до велицезної суми 7.600.000.000 долярів, або близько 8 мілїярдів долярів. Таку суму видало американське населення добровільно на церковні цілі! Ця сума вдвоє перевисшає річні видатки американського правительства.

Проповідь через радійо.

В Зєдинених Державах майже всі більші міста можуть кождої неділі вислухати католицьку проповідь через радійо. Проповіди слухає щонайменше міліон абонентів. Наслідком цього зросло в Зєдинених Державах число навернень на католицизм до 80.000 річно.

Також в Японії зроблено вже проби проповідання через радійо.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

З релігійного положення.

В Моравії справа приросту числа священиків стоїть дещо красше. В оломунецькій семинарії студіює на першім році 48 богословів, між тим 18 Німців. Всіх чехословацьких богословів є 642, супроти 526 в р. 1925.

Найгірше стоїть справа з релігійністю в Пільзні й околиці. Між шкільними дітьми є тільки 57.5% католиків, а зате майже 32% безконфесійних. На 100 дітей ходить на науку релігії тільки 80. Прочих родичі увільнили від того обовязку.

Тому що орґанізація чехословацьких легіоністів стала вести протирелігійну пропаґанду, католики оснували свою окрему орґанізацію, до якої вписується надсподівано величе число членів.

Масарик про розділ Церкви й держави.

Від повстання чехословацької республики ведеться тиха але завзята боротьба з Церквою. Головна причина в тім, що владу захопили в свої руки лібералі. Як звісно, сам президент Масарик відноситься ворожо до кат. Церкви. Ось недавно перед редактором пражського часопису »Дайче Прессе« сказав Масарик таке про Церкву й державу: »Я є за розділом Церкви й держави, але не з антипатії до релігії. Саме

КОНРАД КІРХ Т. І.

Єфрем Сирієць.

2. На горах пустинників.

Коли перська небезпека змагалася й християне не чулися вже безпечні в Нісібіс, подався Єфрем назад до Бет-Ґарбаї, де одержав був св. хрещення. Відсіля мусив тікати в Амід, родинне місце неньки. В кінці десь коло р. 364/5 шукав він захисту дальше на заході, в Едесі. Тут найшов давню християнську громаду. Булаж Едеса осідком царя Абгара, що то йому леґенда приписувала листування з Христом. Абдей, один із сімдесяти двох, мав городові голосити евангелію. Та в кожному разі стало тамечки християнство, через хрещення пануючого дому коло р. 200 державною вірою. Не довго задержався тихий муж із Нісібіс у метушні великого міста На горах, на захід від Едеси жив гурток пустинників. Туди потягнуло Єфрема. Як він увійшов між них та чим був він їм, можемо пізнати зі старинного опису, що його Камальдулійський Амвросій у XV. ст. подав у своїому латинському виданні творів святого. Там оповідає, як здається, самовидець: »Я недавно зустрів чужинця, що, як говорять, прибув до нас аж із Сирії. Він уже старець, високий постаттю, хоч і пригорблений трохи вагою літ, мав мирне лице, повне достоїнства й вигляд святого. Слези, що сливе безнастанно зрошували його повіки, не відбірали йому зівсім ні достоїнства ні строгої принади. Противно, він мав у всій своїй істоті щось веселого, щось привітливого, так, щось благородного, що зеднювало йому прихильність усіх, хто бачив його... Як палав я бажанням говорити з ним і втішатися його розмовою... Так підступив я до нього тай поздоровив його з пошаною. Коли ми разом сиділи, пізнав я вскорі, як добре обізнаний був цей достойний муж у Божих річах, як горів він любовю до Бога... жадобою діл і захватом. Не кидаючи ні крихітки своєї доброти й привітливости, знав він бичувати проступок із такогож силою як славив чесноту... О, Божеська доброто, яку радість, яку потіху, який духовий поступ принесли мені розмови з цим словутнім чужинцем, усі ці дні й ночі, що він пробув їх у мене!«.[2])

По здогадам був Єфрем довгі роки в Нісібіс учителем при школі епископа Якова. Такасама діяльність отворилася йому на вершинах Едеси. Учив він там розуміння св. Письма. Були з під його руки пояснення сливе до всіх книг обох завітів. Вони показують як строго науковий був спосіб цего вчителя. Він не підшукує всіх можливих мистецьких вияснень, тільки бере Боже слово, так як воно стоїть там — ішов більше за основним способом навчання Антіохійців, як за Александрійською школою, ще шукала за символами. До екзеґетичних студій прилучуються без сумніву догматичні. Спірні питання Аріян відігравали тут чималу ролю.

Одноманітним може здаватися нам такий спосіб навчання, що мав тільки одну книгу й тільки одного вчителя. Та не забуваймо, що ця книга була книгою книг, що вона сама одна представляє все писання. Вона містить найдавнішу історію людства. Із історичними уступами міняються архитвори поезії. Це книга без похибок і брехні, повна Божої мудрости й людського досвіду, книга на всякий спосіб невичерпна й тому безсмертна, що ще й сьогодні виповняє життя великих учених і тихих богомольців. Фільольоґія, історія культури, богословія, ба навіть фільософія й природні науки давалися меньше або більше звязати з нею. При цьому не була вона суха й безсила. У мові притчів криє вона величну мудрість.

А потім учитель. Єфрем не був так дуже вчителем, як мистцем. Він тілом і кровю жив у світі, що виповняв його науку. Це давало його слову глибінь життя. Ми мусимо старатися війти в душу цего надзвичайного мужа й зрозуміти її запальний успіх.

Чого пішов Єфрем у самотину? Туга за цим, що горі пігнала його туди. Журба й змагання та чисто земські цілі не в силі прикувати його. Він бачив у всему земському щасті тільки марність. Вона одна здавалася йому важна в усему зрості та повставанні. Більше як престоли й царства захоплювала його близкість могили:

„В задумі усів я на тихій могили,
Що в ній покладуся небаром і я
І в дусі глядів я на тіла безсилі,
Що їх пригорнула по смерти земля
І бачив зітлілі колись милі тіла...
Зогиджені лиця так гарні колись
„И моя така доля!“ душа лебеділа
І я ляжу в темінь! І слези лились,
Я глянув у гору тай знов на могилу
І бачив душею, що жде там мене
И ридав над собою слезами, аж нило
Те серце, з одчаю без краю сумне.
Живих на землі та мертвих у могилі
Я бачив: „Ось доля усіх це людей!
Дріжав я в трівозі й ридав у знесилі,
А жаль стоном рвався і рвався з грудей
„Сьогодні говорять, а завтра замовкнуть
На все вже, на віки!“ думалось мені —

упадок Австрії повинен повчити каждого думаючого, що тісна злука Церкви з державою, а з окрема підпорядкования Церкви політичним інтересам шкодить і Церкві і державі; Церква не була в силі врятувати Австрію перед її упадком. Історія всіх, а з окрема католицьких держав, вказує нам, що в новійших часах всюди приходить до розділу держави й Церкви в ріжних степенях і видах. Від цеї загальної тенденції годі нам відтягнутися. Я знаю, що Церква, с. є. Ватикан, не признає й не признасть розділу в ніякій державі; але практична толеранція є можлива. В тім напрямі повинні виступити з позитивною програмою християнські партії. Самозрозуміло, що я знаю труднощі, які в цьому містяться пр. що до супружого права ітд. Помимо того я вважаю розвязку завдання без тзв. культурної боротьби бажаною і можливою«.

Всі мотиви подані Масариком, є повторенням давно звісних думок ліберальних політичних кругів. Церква як Божа інституція, а так цінна для людства має повне право домагатися, щоби держава дала їй повну незалежність, правну охорону і забезпечення свобідної діяльности. Держава, що відказується від цього, сама підкопує основи свого істнування.

РАДЯНЩИНА.

Зносять супружий закон!

Большевики, бажаючи знищити до тла старий суспільний порядок, як буржуазний намагаються передовсім знищити родину. Бо родина цеж основа того суспільного ладу, котрий вони хочуть розложити. І ось томуто совітські влади знесли недавно супруже як державну законну інституцію. Вже до цього часу була тільки звичайна регістрація вінчання. Тепер знесено й ту регістрацію. Тепер вистане піти тільки до поліційного комісаріяту й зголоситися жонатим. Імени жінки не треба подавати. Чоловік може брати собі по черзі стільки жінок, скільки захоче. Це ніщо иншого, як проголошення вільної любови...

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА.

З радянської України пишуть нам про тамошнє католицьке життя: Хоч як мало є тут католицьких священиків, уряд і тих переслідує. Арештованих вивозиться над Біле Море і запроторюється їх у соловецький монастир. Недавно відставлено там молодого пароха Браїлова о. Федоровича, пароха Жмеринки о. Соколовського і много инших. Деяких катол. священиків поміщено в тюрмі, а кількох — вбито, без жадної причини. Та сама доля постигає і православних Тихонівців, зате »обновленці« (або »живісти«) втішаються ласкою влади. Недавно еп. Дербіні висвятив француза о. Неві на епископа і цей мабуть небавком посвятить Й. Мартиновича на священика для греко-католиків у Києві. До того принаймні зміряють деякі київські громадяне, та як воно уложиться — цего наразі не можна вгадати.

БЕЛЬГІЯ.

О зєдинення християн.

Над великим ділом зєдинення всіх християн в одній вірі дуже горячо працюють у Бельгії. Відомо, що бл. п. Кардинал Мерсіе працював усильно над полученням Англії з Римом. В тій ціли переписувався він з анґліканським архієпископом канторберійським. В однім з листів перестерігає бл. п. Кардинал свого достойного приятеля як перед знеохоченням, так і перед надмірним поспіхом; іменно, не треба знеохочуватись тим, що в деяких справах не дійшли вони ще до повного порозуміння, бо він вірить, що раньше чи пізніще, але все таки колись мусить сповнитись Христовий заповіт: »щоб усі були одно«, та що до того порозуміння й поєднання причиняться богато їхні спільні конференції, наради та переписки. Може вони самі й не дочекають плодів своїх горячих змагань бо, як казав Христос Господь »інший є, хто сіє, а інший, хто жне«; тай Папа Лев XIII. сказав: »великі діла в історії є виняті з під усяких людських обчислень«. Хвиля, коли це настане, є в Божих руках! »Стільки віків ми від себе лиш віддалювались, підносили все тільки те, що нас ділило — тепер пора нам усім зблизитись, та в першій мірі унаглядити собі те, що нас лучить, те, що в нас є спільне, на чому треба будувати одно Царство Христове!«

За »Дзвоном нед.« подав о. М. Д.

ЮГОСЛАВІЯ.

Занепокоєння Німців.

Введення старословянської церковної мови в католицькій Церкві Югославії є вже, здається, порішеним питанням. Білгородський архієпископ Родіч заявив одному німецькому послови: »Німці розплинуться з часом серед словянства і словянська церковна мова не буде тоді справляти ніяких труднощів. В парохіях замешкалих Німцями будемо поступати обережно й постепенно, але примір словянських громад буде оконечно всюди переведений«. Само собою, що така заява сильно занепокоїла югословянських Німців, яких ураз із Мадярами буде міліон душ. В кількох діецезіях (Дяково, Бачка-Суболіца, Банат) творять вони значну більшість (80—90%). Вони справедливо побоюються, що введення старословянської церковної мови буде початком кінця німецької молитви, німецької проповіди й німецької сповіди. Вже тепер в деяких німецьких парохіях німецька молитва й проповідь є тільки толерована. Німецьким богословам забороняють епископи виїжджати на студії до німецьких країв, хоч позваляють богословам хорватським. Через те приріст німецького духовенства штучно спинюється. Німці Югославії сподіються, що св. Отець уможливить їм слухати й дальше слово Боже в їх матірній мові.

НІМЕЧЧИНА.

Церковні переходи.

Після католицьких жерел виступило в роках 1921—1923 разом 522.434 протестантів із своєї церкви. Найновійші протестантські жерела доносять, що в р. 1924 число тих, що покинули протестантизм, значно зменшилося (88.572 супроти 126.190 в р. 1923). Загалом на тих переходах має виходити ліпше протестантизм, як католицизм. В р. 1924 перейшло католиків на протестантизм 10.880, а протестантів на католицизм тільки 6.953. Причиною цих так частих переходів має бути на думку протестантів заострена практика католицької Церкви що до мішаних супруж. Найбільше переходів на протестантизм вказує католицька Баварія.

Зменшення числа членів »Фольксферайну«.

Число членів католицького »Фольксферайну« впало останніми часами дуже значно. Найбільше втрат виказують: Ренська область, Вестфалія, Ганновер і Баварія. Перед війною числило товариство

„Цвітуть нині пишно, а завтра пожовкнуть",
Повянуть і стануть огидні, лячні...
(Надмогильні пісні.)

Та ці картини смерти не захмарили його думок. Вони розбудили тільки »Горі імієм серця« його ума. Від нетрівких домівок людей тікав його дух до віковічних наметів блажених.

„Я рай раз бачив духа зором,
Над шпилі гір раю той шпиль —
Лиш спід його усім напором
Вмивала вся потопа филь
І все набожно цілувала
Тай відпливала знов назад,
Торощить гори завертала,
Від ньої шпилям всім пропад.
Та хоч той рай і так високо,
Не мучить шлях туди прочан,
Всі жваво йдуть, веселе око,
Нема напруги ані ран. —
Манить так величю проміння
І пахощів лоскоче чар —
Там всім, хто гідний є спасіння,
Намети зі світляних хмар.
(Про рай.)

Ангели й святі були вже на землі його співжильцями, а Божі тайни стравою його душі. Вчасний ранок і пізний вечір бачили Єфрема затопленого в молитві та роздумуванні. Ніщо не перепиняло в великій самотині взаємин із другим світом. Понура пустиня з непорушними скелями не мала в собі нічого з цего, що моглоб одурманювати змисли. Радше надавався цей краєвид до розбудження думок про вічність та святих почувань. Або чиж не були це години повні солодких, небесних тайн, коли з долин Едеси знімалася ніч та сповивала пустинника, що молився, а зірки миготіли та зсилали до його ніг мир Господній? Людий зівсім своєрідного покрою творило це окруження, людей великого спокою й божественно сердечнього захвату, людей що на скрізь були пройняті величністю надприроднього й прибиттям ізза цего, що так пізно найшли Бога. І так плачуть вони й із радощів та болю заразом.

»Чи ви зазнали вже коли ніжности сліз отсих, брати? — питає раз святий. — Чи був уже хтось із вас так одуховлений, що кушав роскіш цих богумилих сліз? Коли хто з вас зазнає цего й зніметься в щирій молитві повен солодощів понад землю, він знаходиться зівсім поза тілом, у захваті поза світом цим і не вітає на землі. Такий веде тоді розмову з Богом і Христос просвітлює його. Це велике чудо, брати. Людина, хробак у поросі, говорить з Богом у молитві. Святі й чисті слези обливають душу разураз із гріхів та очищують від лихих вчинків... Що перевищає їх ніжність? Що подібніш блаженности, як коли затоплена в молитві душа Бога оглядає? Саме, коли душа справді тужить за Богом, брати, то бачить його в молитві тай оглядає день і ніч«.

І не тільки в захваті молитви бачить душа Бога. Це відсвіт неба простелюється над усею землею. Тоді стає пустиня мов полем діямантів, така богата в стійність і в щастя. І земські річи й безмежня природа, усе, усе уподібнюється Богові. Вид перлини може в Єфрема вивабити цілі струї думок і настроїв.

»Одного дня я взяв перлину, браття; оглядав у її тайнах картини й малюнки найвищої величности, що вказували на Царство небесне. Джерелом стала вона, а я пив із ньої тайни сина.

На долоню поклав я її, брати, щоб її оглядати... В світлости перлини, я бачив Світлого, що не змутніє ніколи, а в її чистоті піднеслу картину, нашого Господа тіло, чисте, від якогонебудь пятна, а в її єдности я бачив вічно неподільну правду...«

(»Поезія про перлину«).

Такий був Єфрем і такий стояв він між своїми. Він мав для них усе щось із цего сяєва, що окружало Мойсееву голову, коли він розмовляв із Ягве. Та цей Божий блеск не відсував його в недосяжну далечінь. Єфрем при висоті свойого погляду остав всеж таки простий та смирний. У його ошоломні виливи набожности мішається завсіди щиросердечна бесіда народньої пословичної мудрости. У його словах до черців і в його посланнях до новиків та до инших молодих людей є часто більше простого людського розуму, як позасвітньої містики. Цей рідкий муж зумів злити одно з одним у гарну одність. Тому притягав усе до себе, тому його слово западало так гливоко в серце, тому був він мужем Провидіння, що йому повірена була спадчина католицької правди в сирійській Церкві. Під його кермою, здавалося, відновляється стара слава Едеси на горах пустинників у світ, що заступилися словом і ділом за свою Церкву. Сьогодні, правда, позападалися ці келії, а його учеників не стало. Та Єфремове слово ще не заніміло. Як пориває й підносить нас думка, що перед 1600 літами чернець у далекій Сирії про примат, евхаристію й Пресв. Тройцю голосив цю саму правду, що це й сьогодні є нашою потіхою й силою нашою!

(Дальше буде).

800.000 членів, тепер тільки 487.000, з чого мущин 370.000, а жінок 117.000. Товариство має тепер 12 краєвих секретаріятів.

Справа танців в пості в баварськім соймі.

В липни ц. р. ухвалив був баварський сойм закон, силою котрого заборонено в Баварії танцювати в часі посту. Тепер видвигнено цю справу наново в соймі. Соціялісти домагаються знесення тої заборони, мотивуючи тим, що держава нікого не може приневолювати до заховування церковних заповідей. Бесідник баварської католицької партії заявив, що вправді ця заборона відповідає реліґійним почуванням більшости баварського населення, але з економічних оглядів повинні бути дозволені виїмки з тої заборони. В тій думці й полагодив сойм це питання. (Згадані економічні огляди відносяться до американських гостей, які численно навідують Баварію, а які люблять по їді потанцювати собі).

ПОЛЬЩА.

Боротьба за хрест.

В Староховицях коло Радомя є шпиталь Каси Хорих, який веде (від 1924 р.) дирекція стараховецьких заведень. В кождій салі й на коритарях шпиталю є по стінах хрести. Вечером 24. листопада казав управитель Каси Хорих усунути хрести насамперед в відділі для жінок. В наслідок сього настало в шпиталі нечуване обурення. Хорі зажадали привернення хрестів. Шпитальний персонал з лікарями на чолі заявив, що не стане до праці слідуючого дня, о скільки управа не направить зневаги. Іменем робітників і урядників запротестувала також дирекція стараховицьких заведень. Наслідком інтервенції влади видав комісар Каси Хорих з Островця телєфонічно поручення повісити хрести на давне місце.

Поляки в Бельґії.

На зарібковій еміґрації в Бельґії перебуває *около 10 тисяч Поляків.* Крім того є там чимало польських студентів. Ректор польської Католицької Місії в Бельґії кс. Котовські виєднав кілька стипендій для священиків-Поляків, котрі бажалиби відбути практику в великих суспільних і заводових організаціях в Бельґії. Так само виєднала Місія середники на удержання польських монахинь, які опікувалисяби жінками й дітьми еміґрантів.

Навернення кс. Орачевського.

Кс. Чеслав Орачевський зложив в своїм Ординаріяті заяву, що не перестає бути вірним сином католицької Церкви. Проти догм і християнської моральности — запевняє кс. Ор — ніколи він свідодомо не виступав, супроти папи, свого єпископа і загалом усіх католицьких єпископів відносився все з найбільщою пошаною. Признає, що його виступ іззя дізнаної кривди, був невластивий.

Ще в справі наради Духовенства в Перемишлі.

(Дописи).

В 49. числі „Укр. Голосу" з 5|12. с. р. появилася стаття „Перемиська траґедія" з підписом „священик«, якою зроблено тяжку кривду учасникам поважної довірочної наради духовенства з 24|11. с р. Згаданий допис є свідоцтвом безхарактерности його автора. Бо всі присутні можуть в імя правди ствердити, що ніхто чейже не був приневолений їхати, а хто приїхав добровільно, міг свобідно забирати голос, голосувати проти резолюцій, міг вийти. Отвертого чоловіка — кождий пошанує. Всі присутні висказали бажання, щоби нарада була строго довірочна. Щож думати о людині, котра проти власної ухвали, представляє опісля хід наради в тенденційний і злобний спосіб, інформує невірно загал і кривдить на чести своїх собратів. Погана та птиця, що своє гніздо валяє! Кожний чесний чоловік скаже, що се безхарактерність! Чиж не вільно вже духовенству зійтися на довірочну нараду? Чиж не сходяться світські і то нераз часто, а чи знає о всіх їх довірочних нарадах духовенство?

Ціла стаття свідчить о особистій злобі автора до Епископа і зраджує непогамовану злість, що вкінци перервано мовчанку. Та Духовенство не дасть себе стероризувати кільком одинициям, а свідоме, що боронить слушної справи, не залякане, а ободрене стане солідарно проти людей злої волі!

Автор статті воює тим, що не запрошено Каноніків, що — як пояснюють скликуючі — сталося через звичайне непорозуміння. Та чи справді автор щиро жалів, що не запрошено всіх? Ні! Се облуда! Автор сам певно належав до тих, які перед самими дверми аґітували проти наради! Та нічо не помогло!

Впрочім нехай автор буде спокійний! Нарада з 24|11. се лише перший пробний крок до ширшої наради всего духовенства. Така нарада є конечно потрібна, хочби для того, щоби вже раз пізнати правдиву думку загалу. Коби лише скликанню такої наради не перешкоджували люде, яким наради під сю пору невигідні. Тому »конірують« вони на всі способи тих, що відважилися скликати першу довірочну нараду. Та „конірованне" не арґумент! Якщо ухвали наради злі, шкідливі — треба це доказати, а не відсуджувати від чести людей, які мали найліпшу волю лагодити прикре напруженя. Коли зле зроблено, докажіть спокійно і річево, а коли добре, чому бєте? Безпідставними інсинуаціями — не залякаєте нікого!

Учасник.

КОНЕЧНЕ ВИЯСНЕННЯ.

В 49 ч. »Укр. Голосу« з 5. 12. ц. р. в дописи про довірочну нараду духовенства зроблено їй »аранжерам« закид, що вони тому не запросили на нараду каноніків, щоби подоптати, тим їх авторитет і їх ігнорувати.

Як один із підписаних на запрошенню мушу в імя правди ствердити, що **в наслідок непорозуміння ніхто** з Перемиського Духовенства не одержав запрошення. Запрошення для Перемишля були оставлені в одного священика, який не роздав їх в пересвідченню, що хтось із запрошуючих сам особисто доручить як крилошанам так і всім прочим священикам з Перемишля. Тимчасом запрошуючі — всі замісцеві — приїхали в послідній хвилі перед нарадою і не могли запрошень роздати. Прийшли з місцевих лише ті, котрі в послідній хвилі про нараду довідалися, а прийшли, бо мали охоту прийти. Всі члени Комітету висказали свій жаль, що в наслідок непорозуміння, не злої волі не роздано запрошень на нараду Духовенству з Перемишля, а з окрема крилошанам! Такий фактичний стан.

О. Йосиф Маринович, секр. коміт.

Вписуйтеся в члени
Української Христіянської Орґанізації
Річна вкладка від 2 зол. для незможних довільна.
Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39 а.**

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф Унів. в Любляні. 16

Соціялізм, лібералізм а христіянська суспільна ідея.*)

(Дальше).

Господарський соціялізм. Остає ще питанне: *колиб соціяльна демократія позбулася матеріялізму* — що є, розуміється, цілком неімовірним — і колиби приняла до своєї програми лише господарський соціялізм, чи бодай тоді моглиби християни йти разом, або чи можна господарський соціялізм оправдати зі суспільно-етичного становища.

Про той господарський соціялізм говорили ми вже в розділі про право власности. Коли соціялізм не заперечує засадничо права власности, неначеби кожда власність була крадіжю, і тільки каже, що без соціялізації землі і капіталу не можна перемогти капіталізму, ані здійснити соціяльної справедливости, тоді тамте питанне є лише питанням соціяльної доцільности. Тут є власне два питання: перше, що соціяльно лучше, соціялізм чи капіталізм, друге, чи нема якої посередної можливости.

За Аристотелем ми казали, що комунізм — а тим самим і соціялізм — неможливий. Нещасним бувби насамперед земельний комунізм. Охота до праці се перша засада поступу; хто її нищить, сей нищить першу умову поступу. З того не виходить, що земля повинна бути в необмеженім приватнім володінню, або що вся малаби бути в приватнім посіданню. Та на загал мусить вдержатись ся стара гарна засада: земля є Божа й людська. Сей, хто обробляє землю, повинен мати бодай стільки права на ній, щоби її з охотою і любовю обробляв, щоби вживав плодів своєї праці, і щоб їх міг заміняти за другі потрібні річи, щоби далі обробляв її для себе і для своїх без боязни, що по його смерти його рідню з землі виженуть. Чи правним власником буде держава, а він лише дідичним арендатором, або чи він буде дійсним і єдиним власником, се без значіння. Головне, щоб осягнути першу ціль земельної власности, значить, щоби земля при пильній праці чим більше родила і щоби так її плодами живилося чим більше людий.

Нещасливим бувби рівнож і промисловий комунізм. Наслідком тої велитенської централістичної орґанізації булаб або страшна тиранія, або ані трохи не менша анархія[88]).

Ані лібералізм, ані соціялізм не є правдивою розвязкою суспільного питання. Кождий зпоміж них має не в однім щось доброго, але в другім зате пересаджує і так не можна погодити правди і права одного і другого.

Лібералізм і соціялізм. Лібералізм має в собі ту велику, гарну і плодовиту ідею про свободу особовости. Чим булоби людство без свободи? Та лібералізм сю ідею пересаджує так, що заперечує суспільні обовязки. Через засаду такої непогамованої свободи дав лібералізм свободу лише декотрим, лише сильнійшим та зате знищив свободу народа, уможливив капіталізм і спричинив зубожінне.

Соціялізм має в собі також одну велику, гарну і плідну ідею: ідею соціяльности, ідею солідарности, взаїмности, братерства. Що булоби на світі без тої ідеї? Та соціялізм у своїй соціяльности йде задалеко так, що нищить індівідуальність; занадто наголошує орґанізацію так, що нищить свободу. Соціялізм убивби охоту до праці, знищивби культуру, створивби царство скуки або дикий хаос.

Побіч того лібералізм і соціялізм заперечують вічні етичні засади — і тут є в дійсности їх спільне жерело, котре стало заразом жерелом всіх їх блудів і похибок і тому вони стоять в противенстві до правдивого людського добробуту.

Якщо лібералізм і соціялізм дві крайности, два екстреми, з котрих кождий голосить одну правдиву засаду, мусить правда бути по середині, в синтезі обох ідей.

По тій середині йде дорога християнської суспільної ідеї, християнської демократії.

Християнська суспільна ідея. Християн-

*) Продовженнн „Основ Соціольоґії", перекл. М. Фірака.

[88]) В найновійшім часі не задумують отже соціялісти соціялізації з централістичним устроєм. Держава малаби бути лише власником, а провід в підприємствах малиби демократично зложені управляючі ради, союзи споживних товариств або господарські кооперативи Селянська земля малаб остати взагалі в приватнім посіданню або в дідичнім наймі. Орґанізованим бувби лише відбір збіжа, збут худоби, асекураційні товариства, обовязкова комасація землі і т. д. (Порівнай о. Бавер: Шлях до соціялізму). Про все те можлива дискусія. Розуміється, що все лишається найвисшою засадою побіч засади справедливости засада соціяльної доцільности. Се мусить рішати про потребу і про межі соціялізації.

Політичний огляд.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

—«»—

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Збори християнсько-народної партії,

як ми вже подавали, відбудуться дня 26 грудня 1926 (в неділю) в Ужгороді. Збори пічнуться в 11 год. перед полуднем. Програма зборів така: 1) Відкриття зборів; 2) Звідомлення посла о. А. Волошина; 3) Реферат д-ра Ю. Бращайка про господарську політику; 4) Реферат про грошеву політику; 5) Організація. Звідомлення секретаря Мих. Гелебана; 6) Доповнення головної управи партії; 7) Внесення членів; 8) Замкнення зборів. В заклику до членів партії каже головна управа христ.-народньої партії, що партія не хоче нікому шкодити, нікого нищити, тільки хоче йти за справедливістю й людського брацтва й цивілізації, хоче підносити добробут людей і славу Божу. Хоче оминути такий страшний нелад, який панує тепер у країнах, де запанували партії безбожних«.

Репресалії проти галицьких еміґрантів.

Крамаржівці використовують всяку нагоду, щоб тільки позбутися з Закарпаття галицьких еміґрантів, що працюють там над національним освідомленням закарпатських Українців. В останніх днях крамажівські чеські часописи пишуть, що УНДО ві Львові на своїому зїзді не признало суверенности Чехословаччини над Закарпатською Україною і тому — треба викинути знову значне число галицьких еміґрантів із Закарпатської України.

БУКОВИНА та БЕСАРАБІЯ.

Румунська господарка.

При кінці падолиста порушувано українську справу в парляменті й сенаті і там багато дечого виявилось з господарки румунських адміністраторів на українських землях. Вони просто крали й купували собі маєтки, а вилазить це на яв тоді, коли між собою посварились дві найбільші румунські партії.

Земельна справа

в Бесарабії є одним з найкращих показчиків румунської господарки. Ось що пише про це одна таки румунська газета: »Бесарабські сільсько-господарчі камери ведуть свою роботу по наділенню селянства землею так невдачно, що викликують прямо обурення селян. Найліпшу землю дістало за півдармо чимало підозрілих типів з королівства і продало її з баришом — а селяне досі не дістали земельних контрактів на землю, за яку вони заплатили дорогий гріш. Більше як 90 проц. селян позичали гроші в лихварів, а три послідні неврожаї привели їх до руїни, так що вони тепер мусять віддавати ту куплену землю лихварам у застав. Це само собою викликає страшне невдоволення між селянством.

Звірства й терор румунського боярства й сіґуранци

були темою рефератів на зібранні »Німецького Союза прав людини« в Берліні. Рефератам прислухувалися люде через радіо, слухали цих рефератів у всему світі, а також і в Румунії. Та тут румунська сіґуранца була безсильна.

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА.

Жидівська кольонізація.

На зїзді орґанізації, що занимається жидівською кольонізацією, референував цю справу Ларін. Він заявив отверто в своїому рефераті, що в жидівській кольонізації не ходить про те, щоби жидів перевести на землю; йому ходить про масові скупчення і то скупчення у тих місцях, що забезпечувалиб Московщині панування на всіх землях б. Росії. Стверджуючи, що на Україні є вже 8.000 господарств, зазначив, що скоро займеться ще й решту земель, що остались там в кольонізаційному запасі, а далі — шукатимуть для Жидів земель на Кримі, на побережжу Азовського моря (в сусідстві Таврії) і — на Білорусі.

Ларін розхвалює жидівські кольонії і договорився до того, що навіть місцеве селянство відноситься до них з пошаною як до взірцевих господарств — що кольонії мають своє культурне значіння. Замітне його-ж звідомлення, скільки то грошей вже вложено в ту кольонізацію. 9 міліонів рублів, в чому 7 міліонів державних грошей пішло на оборудування кольоній, на будинки, інвентар. Не штука воно стати при такій помочі господарем. Та чи те господарство буде зразкове — це питання? Досвід говорить противне.

Дня 2 жовтня відбулось в Харкові засідання »Комітету Т-ва земельного влаштування трудящих Євреїв«. Представник Т-ва на багате Криворіжжа з задоволенням зазначив, що в Никопільському та Шомлохівському районах Криворіжжа виділено вже для жидівських переселенців 27.500 гектарів землі. На тій плодючій полосі української землі утворено вже 30 жидівських селищ з 2.000 хат. Весною цього року до Криворіжської округи на землі жидівського кольоніяльного фонду прибуло 385 родин, а в осени останніми місяцями переселилося туди знову дальших 715 жидівських родин. Отже за весь рік переселилось на саме Криворіжжа поверх 1.100 родин, переважно жидівської, великоміської бідноти, що еміґрує на Україну зі всіх закутин Совітського Союзу.

Звіт подає (»Пролетарська Правда« з 3 жовтня ц. р.), що як тільки прибувають жидівські переселенці на місця, то дістають весь живий та мертвий інвентар (худобу і знаряддя), засівний матеріял та кредити на побудовання. Всі переселенці одержали коло 600 ріжних господарських машин. Коби то так дбали про українських селян!

ПОЛЬЩА.

Сойм.

Сойм почав наради 10 ц. м. На першому засіданні ухвалено закон, яким знесено пресовий декрет президента річи посполитої. По відісланні до комісії звідомлення скарбової комісії про проект закона до окромішнього вирівнюючого податку для покриття буджетових дефіцитів сільських громад, сойм довершив вибору члена головної ліквідаційної комісії, на місце пос. Вендзельского. Вибрано пос. Петражицкого.

Слідуюче засідання відбулося 14 грудня ві второк. На дневному порядку було між іншими звідомлення буджетової комісії та буджетова провізорія на перший чвертьрік 1927. Провізорію ухвалено.

Засідання з 10 ц. м. було одним із найбурхливіщим — наслідком виступу посла Баліна зі скаргою на поліцію, що скатувала та побила до крови двох білоруських послів із »Громади«, як також кількох селян, що були на вічу згаданих послів. Як документ побиття приніс пос. Балін дві скровавлені сорочки та кинув їх у часі промови в сторону Бартля. —

ська ідея так стара як старе евангеліе про свободу і братерство Божих дітий. Ся ідея творила всі ті добродійні установи, про котрі говорить історія християнської добродійности, створила демократичну державу середновіча — civitas christiana — і булаби перешкодила також розвиткови капіталізму й новітнього убожества, колиби людство полишивши Бога, не піддалося було немов задурманене чарующим обіцянкам лібералізму. Колиж лібералізм став народам приносити отруйні плоди ошуканства, тоді народи пізнали, що лібералізм се блуд і почали шукати дороги спасення. Сю спасенну дорогу вказала їм знова християнська суспільна ідея.

Серед лібералізму і соціялізму почав голосити сю ідею епископ Майнцу Кеттелер, що став »батьком християнського соціялізму«. Він дав також перший начерк християнської суспільної програми. У Францію понесли християнську соціяльну ідею De Mun і De La-Tour-du Pin, в Швайцарію Decurtins, в Австрію Vogelsang († 1890). В Анґлії прапор християнсько-соціяльної ідеї підняв великий конвертит Manning († 1892). Року 1891, отже того самого року, коли німецькі соціялісти злучилися на ерфуртській програмі, видав Лев XIII. енцикліку „Rerum novarum“, котра є magna charta християнської соціяльної ідеї. В тих роках студіював у Відні великий Словенець Д-р Крек. Там зазнайомився з провідниками християнського соціялізму Ліхтенштайном, Люеґером і ин. З ясною свідомостю, що розвязка є лише тут і з великою любовю розвязка є лише тут і з великою любовю до народа вернув він домів і розпочав невтомну працю над здійсненнем ідей енцикліки „Rerum novarum“. Виробив подрібні програми для робітничого стану, для хліборобів і ремісників, основував християнські соціяльні орґанізації і будив у народі християнську суспільну свідомість. На св. Йошту — коли можна так висловитись — запалив вогонь, а звідтам його ученики рознесли головні, котрими по всім славянськім півдні позапалювали вогні християнської суспільної ідеї.

Християнська суспільна ідея лучить отже в гармонійну цілість одно і друге: свободу і соціяльність. Голосить права особовости, а також суспільні обовязки, боронить права власности, та рівночасно голосить загальний закон праці.

Напрямні лінії. Хто голосить свободу і справедливість, голосить її передовсім простому народови, робучим масам. Їм капіталізм найбільше нашкодив і тому треба їм насамперед помогти. Є се християнська демократія. Лев XIII. вказав у своїй енцикліці напрямні лінії сеї демократії: супроти лібералізму підносить він обовязок справедливости й любови, права і задачі держави, право орґанізовання, супроти соціялізму боронить права одиниць і право власности. Передовсім підчеркує життеве значінне моральної реформи, без котрої всяка инша реформа стане на пів дороги і буде без наслідків.

Великими християнськими етичними засадами обмежив Лев XIII. також простір соціяльної релятивности. Бо і в межах християнської соціяльної ідеї є багато релятивного. Так Лев XIII. ясно зазначив, що ніхто не може в імени Церкви проголосити політичної демократії, бо форма влади є релятивна. Та християнські соціялісти можуть як горожани плекати політично-демократичні стремління. Рівнож Лев XIII. не означив форми суспільних і господарських орґанізацій, бо се терен релятивности і християнська суспільна ідея мусить шукати собі форму відповідну відносинам часу і місця.

Свобода. В тім власне є трудність християнської суспільної акції. Сама ідея дає лише напрямні лінії, та не вказує конкретних форм. Тому можливим є певне хитанне і пробуванне та й в не однім можна мати неусліх. Бо взагалі неможливою є така програма, котраби наперед означила точні форми для кождого часу і місця.

Першою напрямною є отже ідея особовости і права особовости.

Багато християнських соціялістів думає, що серед нинішних відносин не може ся ідея побідити без політичної демократії. Для тих християнських соціялістів єдиною надією є народ. Кажуть, що зокрема народне господарство не можна інакше упорядкувати, доки до слова не прийде весь народ, передовсім робучий народ. З того випливають ріжні політичні домагання. Багато з тих домагань переняли соціялісти від лібералізму і християнські соціялісти з ними погоджуються. Такі вимоги є в ерфуртській програмі: 1) домаганне загального, рівного, безпосереднього і тайного права голосования для всіх горожан від 20. року життя і то пропорціонально; 2) домаганне автономії в державі, провін-

Маршалок Ратай аж перервав засідання, бо не в силі був відібрати голосу пос. Балінові. Справу відіслано до розгляду спеціяльній комісії.

Пілсудский про свою тактику.

Кореспондент »Тампса« описує свою гостину в марш. Пілсудского. Марш. Пілсудскі у розмові сказав про себе: »Говорять про мене, що я людина з леґенди. Отже леґенда й історія це дві ріжні річи. Одна спочиває на фактах, а друга рухома, бо є висловом народньої уяви. Кожен після своєї вдачі змінює й вияснює її. На 28 міліонів Поляків є 28 картин марш. Пілсудского. Кожен із моїх земляків жде від мене чогось противного, як його сусід. Якжеж заспокоїти всіх? Треба вживати хитрощів, вистерігатися, щоби не відгадали, що думається. Ждуть мене на правиці — хилюся до лівиці, ждуть на лівиці, бистро переходжу на правицю й впадаю на зчудованого противника. Це гра не політики, тільки війни«.

Новий орґанізаційний статут міністерства загряничних справ.

По новому статутові, затвердженому вже президентом річи посполитої, міністерство заграничних справ ділиться на кабінет міністра й департаменти: політично-економічний, консулярний і адміністраційний. Департаменти діляться на виділи.

Обмеження самоуправ в накладанні інвестиційних податків.

Міністерство внутрішних справ у порозумінні з міністерством фінансів видало розпорядок, яким обмежує самоуправи в накладанні інвестиційних податків. Від тепер такі податки можна буде побирати тільки в виїмкових випадках на означений час і на точно означені інвестиції.

Проєкт закону про емеритуру для умових працівників.

Проєкт емеритального закону для умових працівників піде небаром під наради міністерської ради. Предвиджуване обезпечення на час старости по 40 літах праці, обезпечення інвалідське в висоті 40 відсотків уже по 5 літах, для вдів у висоті 3/5 ренти, для сиріт у висоті 2/5. Місячна вкладка на обезпечення виноситиме 8 відсотків заробітку.

Консерватисти не хочуть вступати до »Обозу Великої Польщі«.

Консервативний »Дзень Польскі« містить передовицю п. н. »Наше становище«. В статі стверджується, що консервативний табор не бачить у Польщі всіх цих труднощів, що про них говорить »Обоз Вел. Польщі«. Польську консервативну думку стати на власних людей і на власну програму. Дасть Бог, а оминеться катастрофу, що на неї спекулюють деякі чинники. Консервативний табор не піде ні на антаґонізм, ні на міжусобицю, ні на опозицію для опозиції. Консерватисти — каже автор статті — хочуть утворити для правительства на суспільній правиці постійне й певне опертя, що помоглоб йому уздоровити парляментаризм та економічні й соціяльні обставини. Тому консерватисти не підуть до »Обозу Великої Польщі«.

СОЮЗ НАРОДІВ.

Отворення засідання Ради Союза.

В понеділок 6 грудня о год. 11 перед полуднем відбулося отворення першого засідання 43 сесії Ради Союза Народів. По довірочному засіданні відбулося явне засідання, на якому прийняли до відома: звідомлення японського відпоручника Іші про праці комітету гіґієни, звідомлення польського міністра фінансів про ратифікацію договорів заключених під авспіціями Союза народів, та звідомлення анґлійського міністра загряничних справ Чемберлена про підготовні праці міжнародного бюра праці і і. Слідуюче засідання відбулося в середу. На цьому засіданні мін. Бенеш зложив звідомлення про внесення в справі розбудови цілої системи розємних договорів. Рада ухвалила резолюцію, в якій поручає членам заключувати розємні договори. Друге звідомлення зложив міністер Бенеш про праці розоружної комісії. Рада ухвалила, щоб комісія предложила внесення що до реченця скликання конференції. Вкінці рішено приміну скоршого скликування Ради Союза в разі міжнародніх конфліктів. Дня 11 ц. м. в суботу відбулося прилодне засідання з участю Бріянда та Штреземана. Прийнято до відома звідомлення фінансового комітету що до конвенцій для охорони проти підроблювання грошей, яке предвиджує утворення спеціяльного комітету, зложеного з кримінальних знавців, представників емісійних банків і двох членів фінансового комітету. Потім Вандервельде реферував справу данціґської позички. Рада прийняла Вандервельдові резолюції в справі підпертя позички Данціґу. З черги рішила Рада устійнити реченець міжнародньої економічної конференції на день 4 травня 1927 у Женеві. На цю конференцію крім членів Союза Народів, мають бути запрошені Зєдинені Держави Пів. Америки, Радянщина, Туреччина, Мехіко, Еквадор та Єгипет. Потім реферував Бенеш про контролю приватного воєнного промислу. Рішено утворити комітет із участю представників членів Ради Союза Народів, Зєдинених Держав П. Америки та Радянщини. Завданням комітету буде підготовити міжнародню розоружну конференцію що її скличуть на осінь 1927.

Порозуміння в справі військової контролі в Німеччині.

Вкінці дійшло до порозуміння між міністрами союзних держав і німецькою делеґацією в справі військової контролі в Німеччині.

Рада Союза Народів рішила знести з днем 31 січня 1927 року військову контролю в Німеччині. Щож тичить невиконаних ще Німеччиною постанов що до розброєння, то конференція амбасадорів візьме на згляд нові пропозиції, які предложить їй німецький уряд. До часу вирішення цих справ, Німеччині не вільно переводити військових укріплень на східнім кордоні. До поодиноких посольств союзних держав в Берліні приділять до кінця січня 1927 року старшин, які матимуть за завдання контролю, чи Німеччина виконує постанови що до розброєння. Минулої суботи відбулася конференція міністрів закордонних справ та представників Німеччини, на якій дійшло до повного порозуміння в справі укріплення на східніх границях Німеччини замість давнішого проєкту, щоби ці справи полагоджувати шляхом розємчого поступування, принято поступування взаїмного порозуміння що до спірних справ.

Німеччина вдоволена з такої полагоди справи, зате в Франції думки поділені.

ФРАНЦІЯ.

Ухвалення буджету.

Дня 10 грудня о півночі ухвалила палата серед бурливих оплесків увесь буджет 410 голосами проти 135. У буджеті виносить надвишка прибутків 464 міліони.

Демонстрації проти Бріянда.

Дня 13 ц. м. вернув Бріян із Женеви до Парижа. На двірці витали його міністри й члени парляменту та німецький амбасадор Геш. Коли Бріян сів у авто, гурт роялістів почав кричати: »Геть із Бріяндом, геть із Німеччиною«. Поліція розігнала демонстрантів, 20 з них арештувано, та таки цего самого дня випустили їх.

Убивство урядника італійського консуляту.

Дня 6 грудня в ночі застрілено функціонаря італійського консуляту Ґаваріна в Вентімілія. Убійників, трьох протифашистів арештували.

АВСТРІЯ.

Знесення паспортових віз.

Рада міністрів ухвалила уповажнити канцлера до знесення паспортових віз в відношенні до цих держав, що теж не вимагатимуть віз від австрійських горожан. Як відомо, між Німеччиною, Швайцарією й Австрією завели вже рух подорожних без віз.

РАДЯНЩИНА.

Посол Войков про протирадянські рухи в Радянщині.

Преса подала вісти про протижидівські й протирадянські рухи в Радянщині. Такі вісти дуже немилі більшовицькому правительству, бо воно потребує передусім у загряниці, головнож у Жидів грошей — тому й кольонізує Жидами Україну. І пос. Войков у Варшаві поспішився зараз заперечити, що в Радянщині є поважні заворушення, які прибирають протижидівський характер на терені радянського союза. — Всякі протижидівські виступи радянське правительство придавлює. (Значиться, таки є вони).

Протианґлійська маніфестація Профсоюзів.

В Москві почався 9. ц. м. семий всеросійський конґрес професійних союзів. Інавґураційне засідання конґресу перемінилося в велику протианґлійську маніфестацію. Ухвалено переслати поздоровлення англійським вуглекопам та візвано їх орґанізуватися раньше проти капіталізму. На засіданні був приявний секретар англійського союза вуглекопів. Його витали маніфестаційно.

ЮГОСЛАВІЯ.

Смерть Пасіча.

Саме в хвилі, коли в Югославії прийшло до кабінетної кризи, бо преміер Нінчіч зголосив димісію, стрінув Югославію сумний удар. Довголітний провідник радикалів і довголітний преміер та міністр зак. справ Микола Пасіч помер дня 10. ц. м. на удар серця в 80 році життя. Вперше, Песіч став премієром у 1888 р. За його стараннем, на сербському престолі засіла в 1903 р. династія Караджорджевичів; з цього часу Пасіч майже безперервно кермував сербським правительством. Вправді, й він відходив у цьому часі нерідко від керми, одначе, хіба з власної ініціятиви, уживаючи своєї димісії, як політичного маневру. Пасіч, який був давніше послом у Петербурзі, став гарячим русофілом і коли потім став премієром, з ненависти до Австро-Угорщини віддав Сербію в обійми Росії.

ціях і громадах; 3) знесенне мілітаризму і заведенне загальної оборони; про мир і війну мають рішати представники народа, міжнародні спори мають полагоджувати розємні суди.

Так само домагаються ті християнські соціялісти в імя особовости і прав особовости демократії в суспільнім життю. Честь кождій праці, більша честь лише чесноті й умови!

Вони також думають, що робітник не буде дійсно визволеним, доки тріватимуть теперішні відносини праці, відносини »того, що роботу дає і того, що працю приймає«, перший з них є власник капіталу і тому пан, другий має лише свою робучу силу, котру за гроші винаймлює. Вже Шатобріян назвав ті відносини »останною формою рабства«. Ті відносини, кажуть, нероздільно злучені зі зловживанням і кривдою і тому мусять пропасти. В тій думці цілком погоджуються з соціялістами, ріжняться від них лише в висновках. Иншим знов не здається, щоби відносини між паном і робітником не могли бути справедливі. Та признають, що »та установа не є ідеальна і остаточна, що вона може справді пропаде і наступить нова, котра буде красше погоджуватись зі стремліннями робітництва, а може й потребами нових часів«[89]).

Друга напрямна се ідея соціяльности.

[89]) Garriguet, Regime du Travail II. 259—260 пор. також I. 206 і 207.

(Дальше буде).

ІТАЛІЯ.
Терор в Італії.

В звязи з останнім замахом на життя Мусолінія загострено в Італії фашистів-терор. Всі, на кого впала хочби тінь підозріння за нельояльність супроти фашизму — попали в тюрму. Тюрми по більших містах переповнені. Денно арештовано тисячі людей (як в Больонії і Медіоляні). Трапляються таємні вбивства. Богато видних Італійців втікає до Франції і Швайцарії. В Цириху завязалася міжнародня протифашистівська ліґа.

КИТАЙ.
Побідний похід національної китайської армії.

Революційні кантонські війська заняли столицю провінції Фу-цян і Фу-чжоу. Тепер всі революційні армії наступають сконцентровано на Шанґай. Протиреволюційні ґенерали мали нараду в Тієнцині й ухвалили виступити разом проти Кантонців. Але манджурський воєвода Чан-со-лін боїться вислати свої війська на полудне бо лякається північно-західної армії Фенґа, яка могла би легко заняти Пекін і відрізати війська Чан-со-ліна від Манджурії. І між другими реакційними ґенералами немає згоди, так, що ухвалений одноцілий фронт остає тільки ухвалою. Анґлія відкликала свойого дотеперішного заступника з Пекіну, назначила иншого, але того вже післала до Ганкоу, нинішнього місця осідку кантонської революційної влади.

Огляд часописів.

В 23 ч. з 27. жовтня берлінського двотижневика „Der Deutsche Gedanke“ містить *В. Кучабський* статтю п. н. **„Українсько-російське напруження в більшовизмі“.**

Автор ділить свою статтю на три части. У першій частині говорить про підстави українсько-російського непорозуміння в більшовизмі, в другій про російське питання на Україні, а в третій про радянсько-український реґіоналізм.

На початку згадує автор, що хоч на око виглядає, начеб великанська радянська держава держалася не тільки силою, то однак і в радянщині є політичні напруження та противенства. І то не тільки поза більшовицькою партією, але й у її нутрі, найсильніще між українськими й російськими більшовиками Автор пригадує, що в початках комуністична партія більшовиків України (КП(б)У) складалася сливе з Москалів та Жидів, що спершу вважали всеукраїнство контрреволюційним і старалося його всякими силами здавити. Та з часом збільшувалося число більшовиків Українців Прийшло потім ще до боротьби між Укр. комуністичною партією (УКП.) і КП(б)У. Остання самособою перемогла. Відтак в 1924 році на основі рішення III. Інтернаціоналу влучено укапістів до КП(б)У. Так щораз більше Українців продіставалося до безпосереднього впливу на державну машину на Україні та на дальший внутрішній розвиток більшовизму на Україні. Напрям, що в ньому розвиваються противенства між Харковом і Москвою цей самий, що був у боротьбі УКП з КП(б)У. Ріжниці між одними й другими дадуться звести до двох противенств: більше зрозуміння в Українців селянських інтересів ніж у Москалів та змагання Українців до національного розвитку, супроти національно-нівелюючих тенденцій Москалів, що всяке таке змагання вважають українським націоналізмом. Відсілля й українсько-більшовицький „сепаратизм“. Московські більшовики зрозуміли Ленінові думки про національности так, що дотеперішні здобутки національностей у радянщині не мають бути нарушені й на будуче ніякого національного руху з долу не слід здавлювати, значиться московська меншість на Україні має й на дальше задержати свої права здобуті за царату, або инакше московщина має дальше бути горою над українщиною. Більшовики Українці твердять знов, що дотеперішні здобутки Москалів на Україні мусять бути обмежені до розміру, що відповідає їх меньшостевій силі, а їх культурні та політичні права мусять перейти на Українців тай українські селяне не повинні відчувати пролєтарської диктатури як чужу владу, тільки як свою українську. Тому треба українізувати міський пролєтаріят. Тут і почалася завзятуща боротьба.

Та вкінці перемогла українська точка погляду й осьтак Україну „українізують“ — примушуючи урядників і робітників неукраїнців знати українську мову. До цеї уступки спонукав московських більшовиків передусім національний рух Українців поза більшовизмом. Так і повстало російське питання на Україні. Ясно виступило воно на останній нараді центрального екзекутивного комітету в Москві. Там при звідомленні українського правительства закинули члени екзекутивного комітету в Москві йому протиросійську національну політику. Та по боці Українців станули заступники всіх неросійських „республик“. Значиться російщина, яка перше вязала в одно всіх, поволи тратить цю силу в користь неросійських національностей. Автор думає що це витворюється південний територіялізм. Виріс він на українській землі, та містить у собі щось, що відпов дає розвиткові всего Півдня Радянщини й що йно в цьому отвираються для нього майбутні можливости. Так вислідом дотеперішних змагань на Україні є реґіоналізм, що виступає не тільки в політиці національностей, але й у інших зовнішно та внутрішно політичних питаннях, ба й на культурній ділянці. Українські більшовики, навіть українське правительство щораз сміливіше критикують московськй централізм. Здається, що більшовизм тепер на розпутті, що дається висказати формулою: „тут упромисловлення, тут хліборобська господарка“. В кожному разі доведе це до ослаблення провідної ролі РРСР. в СРСР.

Львівська „Gazeta Poranna“ з 11. ц. м. містить статтю п. н.:

„Тиха офензива“

(похід українських сил на польські міста).

Автор статті І. Р стверджує, що галицькі Українці по невдачах 1918/10 р. дуже скоро отряслися з апатії по пораженнях і серед умовин, що їх трудно назвати корисними, ввели в життя консеквентно опрацьований пляи внутрішнього усамостійнення.

І автор виявляє цей плян: „Треба в леґальних рямцях утворити такий апарат культуральний, економічний, фінансовий, а навіть військовий, щоби в разі відповідньої політичної конюнктури станути відразу на сильних ногах. На доказ такої нашої праці наводить розвиток наших кооперативів та руханкових товариств („Січей“ і „Лугів“) й твердить, що буцім то наш загальний дорібок дійшов уже до передвоєнного стану, а то й перевисшив його. Тепер, каже автор статті, взялися Українці українщити міста. Робилося це вже давно, каже автор, визначну ролю відограв тут митрополит Шептицький, (викупном камяниць та грунтів) — та доси було все не скоординоване. На будуче має все підпасти пляновій розбудові й централізації. Ходить про це, щоби напливовий сільський елемент охоронити в містах перед винародовленням. Автор цитує українські пляни про здобуття міст зі статті якогось нашого часопису, та не подає якого (мабуть буде це „Діло“) й кінчить, що це годі легковажити й завзиває польське громадянство до чуйности.

Тільки „Gazeta Poranna“. І можна бути певним, що хоч із нашого боку не буде ніякої праці в цьому напрямі, Поляки збільшать у десятеро й чуйність і діяльність. А час від часу бучно тай гучно потішимося статею, що міста на нашій землі мусять стати українськими. А однак без нашої невсипущої праці цего не буде, бо не чваньбою осягається здобутки, тільки важкою, невсипущою працею.

З освітної літератури.

Народна Просвіта. Часопис присвячений справом позашкільної освіти. Р. Ч. IV, ч. 5—8, за травень-жовтень.

Новий випуск »Народньої Просвіти« звертає на себе увагу обемом: це збірне число на 100 сторін друку, отже поважна книжка, присвячена актуальним питанням освітного життя. В першій частині маємо шість статей, що обговорюють ріжні теми освітної теорії і практики. В. Дорошенко з нагоди ювилею проф. Грушевського дає характеристику праці ювилята, що побіч великих наукових творів написав пару популярних книжечок і дав почин виданням народніх часописів »Засів« і »Село«. О. П. у статті про самоосвіту говорять про три живучі тепер покоління Українців — батьків, синів, і внуків, що вийшли із трьох ріжних шкіл; найцінніййшою уважає нову школу, що бажає виробити в людині охоту до самоосвіти; автор дає кілька практичних вказівок, як розпочинати таку самоосвітну працю. До тої самої справи підходить стаття інж. І. Лапчука: Як заохотити вже змалку до книжки — і тут особливо цінні практичні замітки. Григ. Жук дає поради, як збирати фонди на будову читальняних і філіяльних домів, — питання тим більше актуальне, що богато читалень думає про власні домівки. Теоретичні проблеми є у статті: Чи зрілі люде можуть ще чогось навчитись (з анґлійської мови) і Ст. Сірополка: Право на істнування дитячої літератури та вимоги що до цієї літератури.

Друга частина »Нар. Просвіти« дає огляд освітного руху на західніх землях. Для людини, що справді цікавиться розвитком освіти, це неперебрана скарбівниця живих фактів і повчаючих явищ. Із звідомлення канцелярії »Просвіти« у Львові видно, яку інтензивну працю веде тепер товариство: досить згадати, що протягом пів року »Просвіта« вислала поверх 12.000 писем до своїх філій, читалень і членів, а особисто в канцелярії було 4500 осіб. Дуже цінні є звідомлення з поїздок голови »Просвіти« і люстраторів в ріжні околиці краю, — відчувається відразу, що такі люстрації незвичайно оживлюють життя на провінції — »Просвіта« справді держить провід культурного життя в краю. Радісним явищем є ще, що також волинські »Просвіти« та »Рідна хата« з Холмщини стоїть у тісній співпраці з львівською »Просвітою«, — справоздання з поза »сокальського кордону«, дуже точні і вичерпуючі, свідчать про солідність праці у тих недавно ще цілком занедбаних землях. З особливим признанням треба привитати відділ »З журналів і часописів«: редакція нотує тут всі ґазетні вістки, що торкаються освітної праці, як загальні, так і ті, що відносять до поодиноких повітів і навіть сіл., За ці звістки кождий провінціяльний орґанізатор буде вдячний »Просвіті«, — має тут зібране все, що про його округ писано в пресі, і своїй і ворожій; колиж не знайдемо нічого, — це певний знак, що та околиця спить і не дає світови знаку про себе... Не потреба додавати, така збірка нотаток з ґазет має першорядне значіння для будучого історика просвітного руху.

»Народня Просвіта« в останніх роках стала серіозним провідником для кождого народнього орґанізатора; особливу увагу повинно звернути на цей орґан наше духовенство і інтеліґенція на провінції.

Бібліотечний Порадник, видає тов. »Просвіта«, рік II. ч. 3—4, за липень—грудень 1926 р.

На наших очах приходить важний внутрішній перелім в життю читалень. До війни читальня »Просвіти« була здебільша клюбом для розваги членів, — тепер освітне життя поглублюється і »Просвіти« змагають до цього, щоби стати справді **читальнями,** і дати своїм членам книжку до читання. Про рівень читальні »Просвіти« свідчить тепер не скількість відбутих вечерниць, але добре поставлена бібліотека. Ведення бібліотеки не є легкою річю, потребує фахового знання і підготовлення, а найбільше орієнтації в новім запасі книжок. Щоби прийти в підмогу бібліотерарям, »Просвіта« видає вже другий рік часопис »Бібліотечний порадник«, в якому головним змістом є рецензії про нові появи з поля популярної літератури. Нове число цього цінного показчика приносить статті М. Литвицького: Самоосвітні змагання як підстава національної освіти, М. Галущинського: Закладаймо бібліотеки і огляд бібліотек в Чехословаччині, В. Радзикевича про писання І. Франка. В попередніх числах розпочато друк праці І. Калиновича Українська просвітянська бібліоґрафія за 1925 р.: це огляд популярних видань, поділений на відділи (як історія, природа, народне господарство і ин), з коротеньким змістом кождої книжки. З деяким здивованням переглядаємо докінчення цеї цінної бібліоґрафії в цьому числі »Бібл. Порадника«, — попали тут видання, що нічого спільного не мають з просвітою і популярністю: кримінальна повість Конан Дойля, модерністичні поезії, недоступні для народа наукові студії про друкарство, ґеральдику і сфраґістику, семю словянських мов і т. д. Автор цих стрічок був прямо поражений, як побачив поручену для читальняних бібліотек свою розвідку з Хмельниччини, що може бути інтересна для т. з. спеціялістів. Думаємо, що це сталося тільки через недогляд редакції; але на будуче потрібна більша обережність, особливо що й у відділі »громадознавства« поручено річи цілком для »Просвіти« небажані. Розуміється, що через цю замітку не хочемо обнижувати вартости »Бібл. Порадника«, що віддає великі прислуги нашим читальням.

І. Крипякевич.

До П. Т. Передплатників.

Зі слідуючим числом розішлемо вже почт. складанки (чеки) для переслання передплати від 1. січня 1927.

Просимо присилати по змозі цілорічну передплату, або хоч піврічну. Рівнож просимо вирівняти залеглости за біжучий рік. Хто їх не вирівнає до кінця ц. місяця, цей не дістане вже різдвяного числа.

Адміністрація.

НОВИНКИ.

Місто вінця на домовину бл. п. Преосвящен. Епископа Д-ра Йосифа Боцяна складає на фонд Укр. Христ. Організації 25 зол. о. Михайло Царук, в Лосячи (п. Скала) і кличе всіх Товаришів, які ординувалися дня 7/IV. 1921 р.

Свято св. Йосафата в Дружинах М. Т. М. Марійські дружини середношкільної молоді присвятили свої сходини минулого тижня памяти св. Йосафата. Гурток молодших відсвяткував празник свого другого Покровителя кількома піснями, деклямацією і відчитом про св Йосафата дня 4. грудня в год. 3 по пол. Гурток старших святкував пямять свого Покровителя дуже торже ственно дня 5/XII. в год 11. рано. Голова гуртка Гнатишин заповів ось який порядок сходин: 1) До Йосафата нині... хор секції аматорско-концертової утвореної при Мар. Дружині. 2) Розмова рік, деклямація М. Селянський 3) Пісню слави, хор. 4) Реферат: Чим св Йосафат для молоді. Сайкевич. 5) З плачем сльозами, хор. Хорові продукції вийшли дуже гарно. Деклямацію виголосив Селянський — з великим патосом. Видко було, що сердце молодця відозвалось усіми своїми струнами, які відчули весь трагізм знущань поповнених на тім, котрий був и пятелем свого дорогого народу. В рефераті змалював Сайкевич сучасні св. Йосафатови, релігійно теоричні обставини на наших українських землях й на тім тлі подав характеристичні риси особи і діяльности св. Йосафата. Найбільше держався на молодім віку св. Покровителя. Єго високо ідейні стремління подав за приклад до наслідування. »Подібно, як весну«, говорив він »так і молодця не можна назвати чимсь злим: на весні виростає богато буряну — та мимо того вона найкращою порою в році, бо на весну родить також ростини й овочі корисні для жителів землі — треба їх тільки насаджувати й доглядати. Подібно й у нас молодости. В серцях тих, що хотять тут легко жити й роскошувати, виростає бурян зла, але в тих, що беруть життя з властивої точки, як св. Йосафат, що йдуть, на взір старого Геракля, дорогою чесноти й навчаться в молодости ходити шляхами Божими, в таких не буде місця на бурян, не будуть вони хробачливими овочами, тільки здоровими«. В Мар. Дружині в Інституті СС. Василіянок на вул. Длуґоша відбулися святочні сходини в честь св. Йосафата 5/XII. в год. 5. пополудни. Деклямацію виголосила дуже сміло Олеся Шелюківна. Відчит про св. Йосафата мала Славця Зінкевичівна. Представила побожність св. Йосафата. Відтак вказавши на суть побожности і на деякі практики побожности, заохочувала членок наслідувати св. Йосафата в побожности виповнюванням релігійних і своїх станових обовязків. По відспіванню пісні »Владико Отче«... по обході вибрано новий виділ, до котрого ввійшли: Зінкевич Славця, як голова; Захарисевич Галя, як містоголови; Гірняк Люба, як секретарка; Хома Ірина як касієрка; Ничай Славка, Будка Нуся, Сказків Любов, як члени виділу. На кінець відбулося ще приняття нових членок у інст. каплиці.

Слідство за злочин шпигунства в Кракові вже покінчили й відіслали акти до військової влади, щоб видала фаховий осуд. У слідчій вязниці остало ще 31 людей що вже сидітимуть аж до розправи.

Ограблення почти. До почтового уряду в Мушині вдерлися якісь невисліджені доси люде й загорбали всі гроші в сумі 9800 зол. Гроші були призначені на виплату урядникам та емеритам у Мушині.

Український Національний хор під управою О. Кошиця зорганізувався знову та обіздить більші міста Єдинених Держав Північної Америки. У репертуарі хору нові твори українських композиторів. Як перше, так і тепер має хор великі успіхи.

Зїзд »Лугів«. Дня 8. відбувся ві Львові зїзд »Лугів«. В президії зїзду засідали: Петро Сагайдачний із Бережан, голова, Мих. Гловяк із Ходорова та Френюк із Дори, заступники. Секретарювали Антін Стефанишин і Волод. Федорчак. Виголошено три реферати: 1) др. Романа Дашкевича: »Про розвиток руханково-пожарних товариств »Січ« і »Луг« по війні. 2) Ант. Стефанишина: Редакційне звідомлення та 3) п. Мих. Козланюка: Касове звідомлення. В часі оживленої дискусії приклонники соціялістів-радикалів ставили спершу демонстраційні внесення на заяви, а потім демонстраційно вийшли з салі нарад. (Опісля оповістили 48 сецесіоністів в »Гром. Голосі« заяву з протестом). По виході сецесіоністів відбулися наради при участи 102 відпоручників уже спокійно дальше. В вечір відбувся попис львівських Луговиків і Луговичок.

Новий кардинал. Папський нунцій у Польщі Ляврі дістав від Св. Отця кардинальський капелюх. Із Риму прибуде »Ґвардія нобіле« з капелюхом та кардинальськими відзнаками. Капелюх наложить папському нунцієві президент річи посполитої.

Процес убийника от. Петлюри. Розправу проти Шварцбарта, убийника от. Петлюри, визначено на місяць лютий. Дня 11 ц. м. переслухували ще додаткових свідків.

Дописи.

Костяшин пов. Сокаль. (Відбудова і благословення нової церкви). В часі воєнних подій в 1915 р. погоріла наша церква. На згарищах поставлено тимчасову капличку „нужденне шатро“, яке наглядно вказувало на цю руїну-лихоліття, в якім доводилось переживати нашому народови. Мимо старань не дістали ми з бюра відбудови ніякої допомоги на будову церкви. Протягом трьох літ складали громадяне датки на закупно матеріялу. „Темні духи“ почали перепиняти працю комітету відбудови церкви. Здавалось, що наша громада, яка числить коло 450 вірних, не буде в силі здвигнути Божого храму. Та в сам час прийшла в поміч наша Духовна Влада. Комітет згодив будівничого Миколу Лісецкого з Белза і зачалась будова церкви. За чотири місяці невсипущої праці станула простора Церква, покрита блахою з високою прегарною копулою, яка навкруги голосить, що місцевий нарід не відрікаєть Христа та хоче жити правдивим християнським життям. Маємо ще до сплати понад 6. тисяч довгу, який мусимо сплатити до кінця року; в тій ціли вибираються члени коміт ту збирати жертви в сокальськім повіті, на що дістали вже, дозвіл Староства.

Дня 14 жовтня ц р. в храмове свято Покрови Пресв. Богородиці відбулось в Костяшині торжество благословення нової церкви. При тріюмфальній брамі, прикрашеній смеречиною і українськими хоругвками, повитав щирими словами Впр. Отця Епархіяльного Візитатора, Івана Пастернака в імени громади і комітету відбудови Ілько Чумак, подаючи „хліб і сіль“. Радісним співом церковного стиха: „Сей день“ почалося благословення Церкви, яке довершив о. Візитатор при участи оо. М. Карпяка, д кана в Ульвівку, о. Степана Гацка, пароха з Варяжа і місцевого пароха о. М. Ріпецького з Лісок. Підчас соборної Служби Божої співав гарно місцевий хор під управою іспитов. дяка М. Сича. Прегарну проповідь виголосив о І Кашубинський парох в Угринові. По Службі Божій промовив до вірного народа о. Візитатор підносячи жертвенність місцевих громадян і великі труди-старання комітету відбудови і о. пароха, які увінчались так гарним успіхом відбудовою главного храму Божого та вказуючи на вагу цеї релігійної і народньої твердині, якою є Церква для нашого народу в нинішних важких часах. **Громадянин.**

† Посмертна хроніка.

О. Петро Яцишин, совітник Консисторії і парох Ріпинки, пов. Калуш, по тяжкій і довгій недузі упокоївся в Бозі в 71 р. життя 3. жовтня 1926 р.

Покійний був діяльним священиком в цілому того слова значінню. Давнійше будучи катехитом сотрудником в Стрию, а відтак парохом в Олексичах своєю діяльністю так душпастирською як і народною немало причинився до зорганізування Стрийщини особливо під оглядом економічним. В старшому віці як парох Ріпинки невідкидувався від співпраці калуських патріотів як посла Богачевського і за свою християнську і патріотичну діяльність нераз, а особливо в послідних часах попадав у колізію з „приятелями“ з поліції, а навіть лат. духовенства. Був членом У. Хр. О. і пропагував до послідних днів свого життя суспільно-християнську ідею. В. Й. П.

Із біржі

Львів, 16. грудня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·96—	9·00 зол.
Доляри кан.	8·92—	8·93 „
Кор. чеські	0·26—	0·26·5 „
Фран фр	0·35—	0·35·8 „
Фран. швайц.	1·73—	1·73·4 „
Фунти штер.	43·55—	40·07 „
Ліри італ.	0·40—	38·2 „
Шіл. австр.	1·25—	1·266 „
Нім. марк.	2·13—	2·13·2 „

Три головні науки духовного життя.

На основі М. Мешлєра написав о. Пл. Мартинюк, Ч. С. В. В.
Жовква 1926, стор. 284, ціна 3·50 зл.

Книжка ся, се вельми цінне придбання для нашого дух. читання, для нашого дух. життя. Се книжка, яка священникам стане неоціненою підмогою при вияснюванню таких важних наук, як: **„навчися добре молитися; силою волі пануй над собою; та люби Того, хто тебе перше полюбив, Христа Господа свого!“** Се книжка, яка стане в пригоді всім, хто хоче гідно носити на собі імя християнина. Написана так приступно й легко, та з таким гарним поділом, що кожний перечитає її без умучення та з як найбільшою користю для свого духовного життя Набутиж цю книжечку повинні ми тим більше, що весь дохід призначений на будову церкви на Засянню в Перемишлі. — о. М. Д.

Книжку замовляти на адресу:
Монастир ОО Василіян, Перемишль (Засянє)

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

Auf der Spur des Urmenschen.

Von Robert Lais. Freiburg in Breisgau, 1926, ст. 183.

Є се популярно написаний твір в католицькім дусі про сліди первісного чоловіка. Насамперед говорить автор про місця, де треба шукати за слід'ами прачоловіка. Не маловажне значіннє мають тут народні перекази. Дальше обговорює автор віднайдені останки життя прачоловіка, ріжні вироби з каміння, опісля з глини, а вкінци з металю. В останнім розділі подає автор приблизний вигляд прачоловіка (був доволі малого росту) на основі викопаних досі кістяків. Прачоловік мусів відзначатися бистрим даром помічення, ясним розумом, знав уже лікарську (хірургічну) штуку (се слідно на деяких кістяках), умів рисувати, різбити й малювати. Віра в божество була в нього жива. Час появи чоловіка означити годі, але в кождім випадку треба приняти богато тисячок літ.

Книжку можна замовляти на адресу:

B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung

Wien I. Wollzeile 33.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Видає і редагує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 50. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 26. грудня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Ад
Реда
і Адм
страці
„НОВА ЗОІ
ЛЬВІВ, вул
Сикстуська
ч. 39 а.

Конто почт
щад Краків
ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ:
чвертьрічно
4 зол.
Місячно
1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ:
Річно: 3 ам.
доляри або 1х
рівновартість.

**

Ціна
числа
35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

ЗМІСТ: Переворот на Литві. — На Збори! — З церковно-релігійного життя. — Єфрем Сирієць (фейлєтон). — Політика совітського союзу. — Наша статистика. — З українського життя. — Соціялізм, лібералізм, а християнська суспільна ідея (фейлєтон). — Політичний огляд. — Нові книжки. — „Від Везувія до пісків Сагари" (фейлєтон). — Новинки. — Дописи. — Оповістки.

Переворот на Литві.

В малій двомільоновій Ковенській Литві, вибухла революція. Дня 17 грудня ц. р., в год. 3 над раном, відділ війська з одного ковенського передмістя вдерся насильно до замку, де мешкав президент держави Ґрініюс, і приневолив його підписати два декрети, оден, в котрім оголошує свою димісію, і другий, котрим заряджує розвязання сойму. Відтак президента арештовано і відвезено до міністерства війни, котре тимчасом заняли революціонери. Сойм, що саме тоді відбував свої наради, не знав нічого про події, які щойно збулися. Коли офіцири на чолі зоружених жовнірів увійшли до салі засідань, настав серед послів великий переполох. Деякі намагалися ставити опір і не хотіли опустити салі.

Рано було вже ціле місто в руках революціонерів. На вулицях розтаборилося військо. Арештовано богато осіб.

Дня 19 грудня відбулося засідання сойму. З 88 послів взяло участь в засіданню тільки 44. На вступі засідання оголошено зречення президента Ґрініюса і маршалка сойму Ставкайтіса. Опісля президентом держави вибрано Сметону, а маршалком сойму Стулґінсіса. Президентом міністрів став Вальдемарас.

Крім отсих певних відомостей подають іще часописи цілий ряд подробиць, досі не провірених, часто суперечних собі. Пишуть пр., що сторонники давного правительства орґанізують протиреволюцію, що до окремої протиреволюції ладяться також литовські комуністи і т. д. Покищо положенне на Литві мало ще прояснене.

Преміер Вальдемарас заявив часописним кореспондентам, що новий уряд не змінить дотеперішнього курсу політики ані супроти большевиків, ані супроти Польщі.

Які причини викликали революцію на Литві?

Дотеперішний литовський уряд був »лівий« і вів політику радянофільську. Висловом цього радянофільського курсу був недавний литовсько-радянський пакт. Очевидно, що дальший розвиток литовсько-радянських взаємин бувби довів до скріплення того радянофільства, бувби згодом кинув Литву цілком в обійми московських большевиків та перетворив Литву в союзну державу радянської унії.

Отсі литовсько-радянські взаємини були дуже не на руку Анґлії, яка послідовно орґанізує антирадянський фронт. Не були вони на руку також Польщі, бо робили Литву, як союзницю радянського Союзу, грізнійшою для польської держави.

Заходами отже анґлійсько-польської політики використано невдоволення з радянофільського курсу правих литовських кол і викликано революцію. Тепер до керми литовської держави дійшли помірковані праві політики (президент Сметона є християнським демократом), котрі напевно не будуть вести радянофільської політики.

Досі не знаємо ще, як оцінює ковенський переворот европейська преса. Зате маємо вже голоси деяких польських поважнійших часописів, як »Нова Реформа« і »Варшавянка«.

»Нова Реформа« пише, що в Ковні маємо до діла з націоналістично-військовим революційним вибухом, якого ціллю цагальна зміна політичного курсу як у нутрі, так і на зовні. Дотеперішне правительство було соціялістично-ліве, котре в нутрі держави опиралося на національних меншостях, а на зовні на Москві. Ця політика мала завзятих ворогів в націоналістично-клерикальнім таборі. Цей табор боявся передовсім Поляків, котрі в звязку з деякими литовськими ґрупами моглиби повести політику зближення до Польщі, а може навіть до якоїсь унії з нею. Ненависть до Польщі в націоналістичнім таборі росла з кождим днем. Наслідком цеї ненависти й рівночасно обави перед Польщею був останній революційний вибух. Головну ролю відограла тут Німеччина, з котрою Литва увійде тепер в тісні зносини. Нове правительство не зірве також взаємин з большевиками. Польща — кінчить »Нова Реформа« — не може мати ніякої розумної причини мішатися в цю внутрішню литовську справу.

Міркування Нов-ої Реформ-и« чисто польські. Осередком політики цілого світа це Варшава, а в кождім важнійшім політичнім здвизі мусить бути — само собою — німецька інтриґа...

Подібною меґальоманією відзначається також передовиця »Варшавянки«. І цей часопис добачує в литовській революції німецьку руку. Литва шукає ратунку для себе в Німеччині і в Москві, а тимчасом єдиний ратунок для неї це злука з Польщею. Без помочі Польщі Литва пропаде.

До П. Т. Передплатників.

З нинішним числом розсилаємо вже почт. складанки (чеки) для переслання передплати від 1. січня 1927.

Просимо присилати по змозі цілорічну передплату, або хоч піврічну. Рівнож просимо вирівняти залеглости за біжучий рік. Хто їх не вирівнає до кінця ц. місяця, цей не дістане вже різдвяного числа.

Адміністрація.

На Збори!

На цю тему писали ми вже в попереднім числі. Подаємо ще тут низку думок в тій самій справі одного знаших членів. Прим. Ред.

Дня 25. грудня 1926 р. відбудуться заг. Збори матірнього товариства »Просвіта« у Львові, на які хочемо ще раз звернути увагу всего духовенства, для якого ся просвітна установа ніколи не була, не є й бути не може байдужою. Очевидно не може бути для нас однаковим, хто має завідувати сим товариством.

А ось що читаємо в ч. 278 »Діла« в статті: »На національних основах«:

„...Перед наближаючимися загальними зборами „Просвіти" появилися в деяких клясових орґанах нашої преси статті, які ясно доказують, що орґанізаційну сітку „Просвіти" бажають вони використати для своїх клясових і партійних цілей До того особливо пруть наші „інтернаціоналісти". Для них „Просвіта" повинна стати не чим иншим, а виключно джерелом клясового та соціяльного освідомлювання українських селянських і робітничих мас і то освідомлювання в їхньому розумінні, то значить по лінії їхньої політичної програми і тактики. Самозрозуміло, що всі ті люде, які стоять на чолі „Просвіти", а які ведуть просвітню працю в національному дусі б з ніяких клясових тенденцій і упереджень до тої чи иншої верстви, є для них непотрібні, небажані та навіть шкідливі. Їх мета захопити „Просвіту" в свої руки, використати просвітню орґанізацію для своїх суто-клясових і суто партійних цілей і тим самим розвалити „Просвіту". Бож ясно, що коли до „Просвіти" ввійдуть тертя і напруження з причини так чи инакше понятого розуміння соціяльної освіти, чи такого або иншого соціяльного освідомлювання, то в ній всяка робота стане".

З тих слів можемо зрозуміти, які наміри мають перевести всі »прихильники« Церкви і духовенства. Вписуються в члени по філіях, стараються здобути їх виділи в свої руки (в послідних часах в Коломиї), а дальше дібратись і до головного виділу. Треба тому не пасивно приглядатися сему, але 1) вписуватися масово в члени гол. тов. »Просвіта«, 2) брати участь в просвітній роботі, заглядати до читальні, інтересуватися нею, через що матиметься вплив на читальні, 3) не легковажити собі точки вибору делеґатів так читальні на збори філії, як філії на збори головного Товариства, 4) брати участь самому і зі своїми людьми в зборах філії, та 5) не жалувати кошту і труду на збори Товариства до Львова.

Як кождий з нас добре виповнить тих 5 точок, то деструктивні живла ніколи не посміють навіть піднести голови.

А що діяти там, де виділ захопили вже в свої руки такі людці, ворожо настроєні до Церкви? Чи заложити руки, або відтягнутися від праці? Ні, і ще раз ні! Треба з подвоєною енергією взятися до роботи, зеднати членів, а успіх при найблизших зборах запевнений. А за своє минуле недбальство треба потерпіти рік і нести добровільно наложене собі ярмо. Отже з вірою до праці — а успіх буде. До побачення на загальних зборах!

З церковно-релігійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Марконі у папи.

Недавно був Марконі на приватнім послуханню у папи. Послухання тревало близько пів години і мало дуже сердечний характер. При пращанню подарував папа свому співбесідникови велику золоту памяткову монету. Марконі заявив, що одинокою ціллю його послухання було бажанне зложити папі свою чолобитню і представити йому устно останні поступи радіотелеґрафії й радіотелефонії.

Статистика Єзуїтів.

Число членів чину оо. Єзуїтів дійшло сього року до 20.000. Від основання чину в 1540 р. померло досі в чині 750.000 членів. З того проголошено 14 святими й 201 блаженними, між тим був оден святий і 23 блаженних братчиками. В місіях бере участь понад 4.000 Єзуїтів. Єзуїти є сьогодня найчисленнійшим монашим мужеським чином. Вправді Францішканів є більше, але сі розпадаються на ріжні самостійні галузи.

Становище Церкви в новітнім світі.

Славний англійський поет і письменик Hilaire Belloc виголосив недавно на університеті в Nymwegen виклад про становище Церкви в новітнім світі. Католицька Церква показалася по війні найвизначнійшою стабілізуючою силою в життю народів. Перед війною були три культури, звязані з католицизмом, з протестантизмом і з православєм. Перевага була, здавалося, по протестантській стороні. По війні православє заломилося і неможливо вже, щоби воно могло коли-небудь суперничати з католицизмом. Але також між католицькою і протестантською культурою прийшло, здається, до заміни роль. Неупереджений обсерватор мусить признати, що католицька культура взяла верх над протестантською. Католицизм є сьогодня також в моді, він має за собою симпатії й розуміннє.

ІТАЛІЯ.

Відбудова знищених війною церков.

Праця над відбудовою знищених війною церков в Бельґії вже покінчена. В Франції на 2500 знищених церков відбудовано досі заледви 500. В Італії праця йде скоро вперед. На 1.000 знищених церков відбудовано вже цілковито 184, реставрується тепер 820. На забраних ворогами 10.000 дзвонів вилито вже знов 7.200 дзвонів. Дальших 2.500 виливається тепер і віддасться невдовзі до ужитку. Деякі місцевости прийшли тепер до красших церков, як мали перед війною.

ФРАНЦІЯ.

Тиждень католицьких письменників.

Від 1922 р. відбувається що року в Франції осьмидневна конференція католицьких письменників. Сьогорічна пята конференція відбулася від 6. до 12. грудня в Парижи. Предметом конференції була тема: „Теперішні вороги християнства в боротьбі з нашим католицьким відродженнєм“

Положенне католицьких шкіл.

Католицькі „колегії“ числять тепер около 90.000 учеників, а державні „ліцеї“ около 105.000 учеників. (Колегії й ліцеї відповідають нашим середним школам).

Що до жіночих шкіл то ситуація ще кориснійша. В державних школах учиться около 50.000 учениць, а в католицьких понад 100.000. Велика частина учеників державних шкіл належить до релігійних стоваришень. Передовсім в так званих фахових школах, а сильно заступлені католицькі стоваришення. Загальне число членів тих стоваришень числять на 8.000.

ГОЛЯНДІЯ.

Упадок релігійного життя по містах.

Близько четвертина населення Амстердаму є безрелігійна. Майже дві третини супруж заключують поза Церквою. Процент незаконних уродин у католиків є найбільший. Число дітей паде також серед католиків. Число мішаних супруж росте в застрашаючий спосіб. Цього року було в Амстердамі 70.000 католиків, мущин і жінок понад 25 літ. А католицька ліста одержала при виборах тільки 45.000 голосів. В одній амстердамській парохії 70% дітей не є охрещених.

НІМЕЧЧИНА.

Жиди на сцені і в літературі.

На німецьких сценах і в німецькій літературі беруть Жиди дуже визначну участь. Очевидно криють вони своє походженнє прибранням псевдонімів. Жидівський часопис »Вінер Зон унд Монтаґсцайтунґ« приніс недавно цілу ліста псевдонімів жидівських директорів театрів і акторів. Після тої ліста звісний театральний підприємець Ярно є Жидом, славний віденський капельмайстер Альвін — Жид, актор Марков — Жид, Іда Ролянд, жінка ґр. Р. Куденгове-Калерґія — Жидівка, Макс Райнгарт — Жид, Евген Ензен — Жид і т. д. і т. д. Так само богато Жидів є між лібретистами й письменниками (Ерист Польґар, Ф. Сальтен, Л. Карпат, П. Стефан, Ф. Дерман, Кори Товська, Гомункулюс, В. Леон і т. д.).

Закон проти порноґрафії.

Німецький парлямент приняв дня 3. грудня с. р. по довгих і нагальних дебатах проєкт закону проти порноґрафії. Закон предбачує карні санкції проти авторів, видавців і купців писем, що ображають моральність, як також проти неморальних театральних, кінових, данцінґових і т. д. вистав. Стороженнє над прилюдною моральністю поручає закон окремим цензуральним комісіям, які іменує правительство. — Подібний проєкт закону (званий „lex Heinze“) був вже давно предложений німецькому парляментови, але тоді вдалося лібералам і соціялістам повалити його. Так само й тепер виступали проти нього (але безуспішно) соціялісти й комуністи. Соціяліст д-р Давид пр. говорив, що такий закон загрожує літературній й культурній творчости (?), бо мистецтво потребує свободи і не терпить кайданів моральних понять, котрі вже пережилися (!!)... Подібно говорив комуніст Розенбавм мабуть так само, як д-р Давид — Жид), називаючи той проєкт „замахом реакції на свободу преси“...

ШВАЙЦАРІЯ.

Католицьке „Людове сторонництво“.

Швайцарське католицьке „Людове сторонництво призналося на своїх останніх зборах до „Католицької Акції“. Предсідник сторонництва заявив, що „Людове сторонництво“ хоче вповні віддати себе в службу „Католицькій Акції“. Дух світського апостоляту, який знаменує „Католицьку акцію“, має одушевляти цілу діяльність „Людового сторонництва“.

Фреквенція католицького університету в Фрайбурґу.

В біжучім зимовім семестрі було на

КОНРАД КІРХ Т. І.

Єфрем Сирієць.

3. Ліра та меч.

Тиха височина на захід від Едеси перемінилася в беріг Йордану. Богатий тай убогий спішить, щоби почути великого пророка. Гей, як умів він підібрати підхоже слово для цих ласих на гріш купців, для цих дрібнодухих крамарських душ, для цих твердосердих глитаїв, для цих розпустників і вилодків. Хоч і відчужений від світа, та здавалося, знає його цей пустинник, неначеб колись проживав у їх палатах. Однак наплив людей не був Єфремові по душі. Він не прийшов до міста, щоби воно чіплялося пят його. І вибрався він одної днини в дорогу глибше в пустиню. Акти оповідають, як там заступив йому дорогу ангел і як між ними обома вивязалася осьтака розмова: »Куди тікаєш, Єфреме?« »Тікаю зі світа«. »Бережися перед словом: »Єфрем тікає від мене, мов молода корова, що боїться ярма!« »Пане, я негідний і нездатний!« »Ніхто не засвічує світла, щоби ставити його під корець, тільки на свічнику, щоби всі бачили його«. І почув тоді святець подих духа й його потягло назад в Едесу.

Певно, місто взивало його. Едеса лежала при великому шляхові в Мезопотамію. Враз із товарами перехрещувалися тамечки й думки. А якийже час мав саме більше думок на виміну, як четверте століття?! Зовнішній натиск переслідування покінчився, а почалися боротьби мира. Наука пробує все більше й більше завдавати ся з обявленою вірою. Богословія забирається щораз пильніще до цего, щоби зміст віри вбгати в зрозумілі формули. Це доводить до ріжних завзятих спорів, до сміливих висловів, хибних тверджень, на жаль теж і до заперечення то цего, то знов іншого правила віри, до розколу та до ложної науки. »Хай вилучать їх із Церкви!« — кличе Єфрем іще на свойому смертному ложі — »цих аріян, маніхейців, катаріян, офітів, маркіонітів, евнаніян, бардесанців, кукитів, павліяністів, валентініянців, савватиків і борборіянців...« Попри аріян найнебезпечнішими противниками правдивої віри були егностики та маніхейці. Саме тоді відновив був Перс Манес мізкування Симона Мага, сирійського Сатурніля, Валентина та Маркіона. Манес вніс у гнозіс староперські зображення про Ормузда та Арімана. Проти етеричного світла стоїть, так учив він, земляна темінь. У боротьбі обоїх зі собою попали частиночки світла в матерію. Це людські душі, що так безнастанно тужать видістатися назад у вітчину світла. Правда, прийшов Христос у сповидному тілі, щоби їх спасти. Та апостоли викривили Його науки. Тому явився Манес, як справжній Дух Святий і він спасе людство. У тисячу формулах ходили такі науки. Едеса лежала в Сирії, країні палкого, релігійного розворушення, на шляху в Персію, головному осідкові парсізму та маніхеїзму, по середині між Малою Азією й Вавилонією, що обі були матірними країнами забобону та ідолослужби, що одурманювала змисли. Часті переходи вояків зазнайомлювали Едесу з усіми цими тайними культами, що народжувалися в таборовому житті. Без сумніву ніяка інша громада не була більше загрожена як це далеко висунене торговельне місто на сході держави.

Письма Єфрема показують ясно, яку ролю відгравав він у тодішних боях. Лагідний муж Божий ставав тут трохи не зміем, що кидав отрутою та огнем. Не вагався вживати насміху, глуму ні злоби. Є щось придавлююче в цих нагальних нападах. Та тільки так довго, поки ми не схопили ще їх найінтимнішої душі. А ця душа? Це велика пристрасть молодої Церкви до основ її віри, до спадчини повіреного обявлення. Горе цему, що хоче тут людським дотепом вияснювати й осуджувати! Щодо нього кінчиться всяка привітливість. Проти нього порушуються найглибші природні інстинкти самозбереження. Чиж пастух має боятися схопити палюгу, коли вовк підкрадається до стада? Не на цего чи на того вдаряє Єфрем. Ложна наука мов гидра, що їй відростає девять голов на місце одної відтятої. Він іде на цілість і на всіх заразом, на безмежну гордість цих безоглядних раціоналістів і на їх обичаєву нужденність.

Чиж можна було виступити краще від науки обичаїв, що загребували ввесь героїзм під погрозами долі, під звіздарством тай під вірою в амулети, як похвальною піснею людській свободі, ще в злуці з ласкою творить святого?

Творця свободи ми усі славім!
Він дав їй самовласть, хоча й слузі.
Хто в силі скрить свободу, яснож всім,
Як сонце з неба сіяє, друзі?
Хтож заперечить зможе власть її?
Як Божа сила, ясно сяє нам
Її теж сила! Сурмамиж самі
Перечинки її! У світлих брам

згаданім університеті імматрикульованих 624 студентів, а то на виділі богословськім 259, правничім 155, фільософічнім 113 і природописнім 97. З Франції було студентів 62, з Німеччини 44, зі Зєдинених Держав 31, з Голяндії 28, з Англії й Ірляндії 15, з Польщі 14, з Югославії 11 і т. д.

АНҐЛІЯ.

Знесення обмежень католиків.

З початком грудня с. р. усунув врешті анґлійський парлямент законні обмеження католиків, що походили ще з 16. століття. Ті обмеження заборонювали публичні католицькі процесії, посідання монашими чинами землі, вкладали на духовенство обовязок зголошувати кождоразову зміну місця побуту і т. д. Многі з тих обмежень не були вже від давна виконувані, але в кождій хвилі могли знов увійти в життя. Внесення на усунення тих законів поставили, два консервативні посли, але головне повертє знайшло воно серед послів Лейбур Парті.

Зріст католицького руху.

Урядовий часопис вестміністерської архідіецезії в Лондоні подає, що протягом минувшого року в самій вестмінстерській архідіецезії перейшло 1727 протестантів до католицької Церкви. Головне число конвертитів рекрутується з інтелігентних кол. Велике число католиків здобуло собі імя в найновійшій англійській літературі. Вони майже всі є конвертитами.

Жертва конвертита.

Недавно посвячено в Лондоні нову католицьку церкву, побудовану головно коштом (50.000 фунтів штерлінґів) одного конвертита.

Занепад анґліканської церкви.

Після урядових анґліканських жерел число хрещень і священичих свячень сильно впало в анґліканській церкві. В р. 1924 руло 490.647 хрещень, значить 118.152 менше, як в р. 1922. Коли в р. 1912 було ординацій 626, то в р. 1933 тільки 463, а в р. 1926 заледви 370.

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ.

Американський католицизм,

На 120 міліонів населення Зєдинених Держав є близько 60 міліонів поган, инші се християне і жиди. Анґліканська епископальна церква займає що до чисельности перше місце. Пресвитеріянська церква розпоряджає найбільшими фондами. Політично найвпливовійша сектасе методисти. Найбільш замкненою реліґійною громадою, що перевишає всі инші своїм духовим впливом, се Церква католицька. Про харитативну діяльність американських католиків свідчить хотяйби нова духовна семинарія в Філядельфії, побудована коштом 3·5 міліона долярів, зложених одною жертводавчинею. Американське духовенство є образоване й діяльне. Зате розмірно мало є між ним людей, які виказувалиби інтерес до богословських питань. Американські священики є також слабими душпастирями. Перед ними отверте вдячне поле діяльности: праця над наверненням 60 міліонів поган, праця над 50.000 студентами, що студіюють на акатолицьких університетах, створення католицької преси і т. п.

Католицький тиждень для справ виховання.

В половині листопада відбувся в Вашингтоні „Католицький тиждень для справ виховання". В конференціях взяли участь всі католицькі виховавчі й научні заведення Зєдинених Держав. Оден цілий день був посвячений відношенню релігії до виховання. Через два дні радили над питанням патріотизму при вихованню. Одно засідання було призначене обговоренню теми: Характерне виховання молоді.

АВСТРАЛІЯ.

Католицька Церква.

Католицька Церква в Австралії числить тепер 1413 священиків, 843 братчиків і 1103 монахинь. Щорічно висвячують около 200 нових священиків.

МЕХІКО.

З Мехіко доходять дальше сумні вісти. Правительство Калєса не перестає переслідувати католицької Церкви. Інтерновані в столиці епископи можуть вправді свобідно рухатися, але мусять щодня рано зголошуватися особисто на поліції. Міністер внутрішних справ мехіканської держави зробив їх відвічальними за революцію, яка вибухнулаби в краю. Архіепископа з Сонори, що скрився був в горах, увязнено й перевезено також до столиці. В одній місцевости знайдено в вязниці застріленого поліцією старого священика і чотирох молодих католиків. Розстріли й арештування не переводяться. Переслідування вробило те, що тепер в Мехіко нема вже рівнодушних католиків. Вони або перейшли явно в табор ворогів релігії, або стали побожними й ревними членами католицької Церкви.

ПОЛЬЩА.

Гомілєтичний курс у Познані.

Від 22. до 27. листопада відбувся в Познані гомілєтичний курс. На курсі виголощено ряд рефератів. В однім з них взивав референт до **повороту** в проповіди **до св. Письма.** З св. Письмом слід так зжитися й заприязнитися, щоби ніколи не говорити власних думок, але голосити, в цілім того слова значінню Боже слово. Головна річ у тім, щоби те Боже слово приміновати до практичного життя. Так можна устерегти проповідницю від зісвітчення. Зісвітчення загрожує передовсім принагідним проповідям. Колиби священик прочитав кождої днини чотири розділи св. Письма, то до року прочитавби ціле св. Письмо.

Другий референт говорив про актуальність проповіди. Бути актуальним значить уміти відчути відношенне обявленої правди до нинішного життя. Бути актуальним значить зворушити душу слухача. Слухач мусить зрозуміти, що то йде річ про нього, він мусить відчути, що ми розуміємо його труднощі. „Дно людської душі", якщо вільно ужити того слова, є в основі в усіх людей те саме. Коли проповідник вирозуміє сам себе, то й другого зможе відчути та вирозуміти. Хтось сказав: Так говори, якби ти хотів, щоби до тебе говорили, колиби ти стояв там серед товпи. Не малий вплив на актуальність має також добре приготованнє під оглядом змісту й форми. Треба числитися з тим, що сьогодня люде богато читають, що агітатори перевороту говорять добре, якщо йде про саму тільки вимову.

Дуже займаючий був також инший референт про шкільництво на проповідниці. Дух сього реферату: проповідь повинна бути на Божу славу й на спасенне повірених душ та власної душі. Чого не порушувати на проповідниці? Се тема широка. Гомілєтичні часописи часто пишуть про сю матерію. Слід мати в кождім випадку пошану для величі Божого слова.

Жиди вихрещуються.

Від війни мало вихреститися в Польщі, Радянськім Союзі і Угорщині около 60.000 жидів. Причиною сих конверзій мала бути головно обава перед погромами.

З Альбертина: День 12-го грудня запишеться в памяти католиків східного обряду Альбертинської оселі на Білій Руси. ОО. Єзуїти, які тут вже від двох літ працюють між вірними, отворили по кількомісячній перерві каплицю східну значно поширену і прикрашену. Чин Посвячення довершив о. Домбровський, парох Альбертинський при численній участи місцевих парохіян обох обрядів і православних. Як здається, населення, котре з початку досить недовірчиво відносилося до оо. Єзуїтів схід. обряду, тепер з більшим довірям глядить на їхню працю. — Того самого дня відбулися також облечини чотирох перших новиків, які разом з двома новоприбулими кандидатами є першим завязком нової галузи східної Товариства Ісусового.

В слідуючу неділю, в Празн. св. о. Николая відправилась тут Соборна Служба Божа в окруженню Редемптористa о. Тарнецького і Василіянина о. Демчука.

КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ.

Австрійська епископська конференція заняла становище супроти частих насильних нападів на католицьку молодь і виготовила письмо до католицької орґанізації молоді, в котрім читаємо: Епископат Австрії довідався з жалем і смутком про насильства, якими в многих місцевостях Австрії спинюють членів католицьких стоваришень молоді в свобіднім визнаванню їхніх релігійних переконань; епископат осуджує ті насильства як найрішучійше, бо вони різко противляються тій свободі, в якій ми всі як діти Бога повинні жити й ділати після нашого переконання. Епископат Австрії хвалить католицьку молодь за її мужне визнавання та вірність і напоминає всіх членів католицьких стоваришень молоді до вірного видержання в вірі та в католицькім ділі.

Католицький робітничий Союз Голяндії приняв на своїх останніх загальних зборах резолюцію, в якій осудив переслідування мексиканським правительством католицької Церкви. Свою резолюцію переслав Союз мексиканському правительству і оголосив в світовій пресі. Голяндський католицький робітничий Союз гуртує в собі 110.000 робітників.

Кольонські католики видали недавно відозву, ухвалену на своїх попередно відбутих численних зборах, в якій запротестували проти нападів на християнську культуру й моральність. Католики взивають дальше до бойкоту неморальних театральних вистав і накликують до попирання католицької преси.

Німецька католицька акція в Чехословаччині розвивається дуже гарно. Тепер числять там 650 груп людового союзу, 200 католицьких людових стоваришень, 300 груп католицького жіночого союзу, 314 груп союзу дівчат, 180 Марійських конґрегацій, 250 стоваришень мужеської молоді, 80 католицьких робітничих і ремісничих стоваришень, 70 християнських руханкових стоваришень і т. д. В більш як 100 місцевостях мають німецькі стоваришення Чехословаччини свої власні, переважно дуже великі католицькі доми.

Велика-Прага числила перед війною (1910) 616.631 населення, з того 517.276, отже 92% католиків. В р. 1921 було насе-

---

Її так любо бути й знать її!
Найвище з всіх творінь її імя.
Хто вив закони на вінець її,
Славімо всі його, славім що дня!
І цего теж славімо грімко всі,
Хто праведним свідчити повелів
За правду свободи й права її,
Свідчить життям найкращих своїх днів!
[Пісні проти шпирачів].

Як можна влучніше зазначити порожнечу маніхейських видумок, як саме цим, що проти їх підступних нашіптувань поставлено таємничий світ християнства:

„У тайні вітаєш Ти, Господи, всюди
І всюди Ти, всюди укритий!
Горі, на висотах Ти, Боже, приявний,
Одначе вони там не чують Тебе!
Приявний Ти, Боже також у глибинах
Й ці не розуміють Твойого Єства.
Вітаєш на морі
Й йому невидимий.
Ти й на суходолі
Тай він несвідомий, що Ти це єси.
О, хвала Тобі, всюди явний Укритий.

Найменьшая тайна від Тебе
Це джерело безліч таєн.
Хто в силі всі вияснить тайни,
Що не висихають ніколи?
Людина картину собі вибірає,
Картина ця їй джерелом,
Що всі порівнання дає...
Єдина картина від Тебе, Величній,
Містить міріяди принад.
Ти ввесь тільки чудо,
Де ми не шукалиб Тебе.
Ти близкість і далеч,
І хто то до Тебе дійшов?
І розслід не в силі зусиллям усім
Тебе досягти.
Хоч як не стараєсь дістаться до Тебе,
Безсилий стає серед шляху,
Не вийде на гору Твоїх він висот.
До Бога дорога: лиш віра,
Любов та молитва.

(Кінець буде.)

лення 676.657. а католиків же тільки 395.111. Відпало отже від католицизму 176.157 осіб, що становить 34¹/₄₀|₀. Більша частина відступників заявивася безконфесійною, инші перейшли до „чехословацької церкви“, ще инші до ріжних протестантських сект.

Після французських жерел є в Франції на 40 міліонів населення тільки 10 міліонів практикуючих католиків (після німецьких жерел тільки 5 міліонів). Частина відвідує ще церкву в часі вінчання, хрещення і т. д., а прочі, що становлять велику більшість населення, є релігійно зовсім рівнодушні. Дуже богато є цілком не хрещених. Головною причиною сього сумного стану є безнастанна боротьба правительства проти Церкви, а відтак недостача церков і священиків; третина французських парохій є необсаджена. До того, на жаль, французькі католики поділені на ріжні ворогуючі з собою політичні партії.

Політика совітського союзу.

Совітський Союз проявляв і проявляє дальше живу діяльність в цілім світі. Коли инші держави ведуть політику консервативну, для удержання свого стану посідання, совітська політика є націхована значною силою й сміліcтю ініціятиви та зачіпности. Чому це так? Це передовсім природне явище. Так поступає кожда побідна революція. Держава, в якій побідила революція, чується відокремлена, чується окружена сусідними державами нереволюційними, ба навіть контрреволюційними. Щоби отже забезпечити свої здобутки, мусить революційна держава розсівати ті революційні здобутки також по инших краях.

Куди найбільше звертається та революційна експанзія совітського Союзу? Очевидно в сторону найменшого опору, цебто в глибину Азії. Наслідком руїни промислу й рільництва, загалом наслідком недостачі капіталу, Союз не в силі звернути тої експанзії на захід, куди властиво повинен би звернути, бож тут криється для нього найбільша небезпека. Супроти Европи совітський Союз старається отже виграти на часі, впливає тільки посередню на розвій міжнародних европейських взаємин, а цілу свою енергію звертає безпосередно на Азію центральну й східну, чим рівночасно атакує свого найбільшого ворога, Анґлію. Тут в Азії старається Союз розбудити й зорґанізувати дрімаючі азійські націоналізми й кинути їх проти европейських держав. Ця робота збільшає ще ворожнечу між Европою й Союзом, що зближає можливість повстання сильної европейської коаліції, котрої саме совітський Союз найбільше лякається.

Завдання недопустити до тої коаліції взяв на себе хитрий політик старої російської дипльоматичної школи — Чічерін. І заходи Чічеріна удаються — як досі — знаменито. Він не тільки знівечив основи до визволення й повторення давних антіросійських коаліцій, але повбивав також ріжні клини, що мають унеможливити утворення нових. Головним ділом під цим оглядом це договори (Рапальо й Берлін) з Німеччиною, без котрої антисовітська коаліція неможлива. Договір з Литвою унеможливлювавби антисовітську коаліцію малих, сусідуючих з Союзом, держав. Найновійший знов договір з Туреччиною має на цілі забезпечити Союз перед коаліцією, що загрожувалаби з боку Чорного моря і Кавказу.

По цих знаменитих досягненнях Чічерін не спочиває, а чуває дальше над безпекою своєї держави. Ось недавно виголосив в Берліні перед дневникарями виклад, в якім нарікав на Японію, що вона ворогує проти совітів. При цім дісталося й Польщі за те, що вона стремить до утворення малої антісовітської коаліції, сповняючи цим очевидно ролю анґлійського орудля.

Наша статистика.

(Допис).

Підставою всякої орґанізації є статистика, бо вона має виказувати силу і прибуток нації. Культурні західні народи, як розумні купці, пильно записують статистичні дані із найріжнороднійших ділянок свого життя. Український нарід в границях польської держави не посідає на жаль навіть підставової статистики, це є, можливо докладного спису населення Остання статистика, переведена польським урядом, є зовсім недокладна. Найгірше мабуть випала для нас статистика на Холмщині, Підляшу, Поліссю і Волині. І тому вона не може служити за доказ нашої чисельности в границях польської держави. Ми не маємо докладного образу поширення польської кольонізації в українських громадах, ні взагалі не знаємо, скільки Поляків, Жидів і иншого чужого народу живе між нами, і яка їх сила. Через це може діятися таке, що замість занятися працею в місцях загрожених, ми витрачуємо енергію де инде, даючи змогу ворожим елєментам захоплювати в свої руки наш стан посідання. — Заходить питання, в який спосіб дійти нам до посідання докладної статистики населення на українських територіях? — Український народ не дав іще видерти собі Церкви. Вона має змогу прийти в посідання докладної статистики. Консистор і друкують річно свої шематизми. Подбати лишень треба, щоби ці шематизми були направду вірні. Так однак досіль не було Не місце тут виказувати недокладности — Щоби ці одинокі наші шематизми мали вартість, тому необхідно, щоби духовенство завдало собі труду при обході по парохіях з Иорданською водою або колядою і списало скількість населення по своїх громадах, подаючи скількість душ після реліґійного визнання і окремо після національної приналежности, але для кождої громади окремо. Так докладно споряджені викази можуть направду дати образ нашого національного стану в границях польської держави.

о. М. Х.

З українського життя.

Ювилей Володимира Лукича Левицького.

Львівське українське громадянство обходило в неділю дня 19. грудня б. р. ювилей 50-ліття літературної праці а 40-ліття уродин знаного діяча на культурному і просвітному полі п. Володимира Лукича Левицького, нотаря у Винниках під Львовом.

На бажання ювилята святкування від-

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.

Соціялізм, лібералізм а християнська суспільна ідея.*) (16

(Дальше).

Орґанізація. В імя тої ідеї домагаються християнські соціялісти разом з соціялістами свободи асоціяції. Їм взагалі здається, що єдиною спасенною ідеєю проти перемоги капіталізму є орґанізація. Всі робучі верстви мусять зорґанізуватися.

Промисловим робітникам передовсім потрібна професійна орґанізація. Нею здобудуть собі робітники рівність і свободу що до роботодавців. Так зорґанізовані заключать свобідно умови праці вже не поодиноко, але збірно (колективно); у свобідній умові означать час праці, тарифи платні і все инше, що сполучене з відносинами праці. З професіональною орґанізацією можуть злучити бюро праці, взаїмне допомогове товариство, курси професійної освіти, одним словом все, що дотичить спільних інтересів. Попри професійні орґанізації дуже потрібні споживчі товариства для спільного купна всего потрібного до життя. Розуміється, що тут треба поступати дуже обережно, щоби не попасти в скруту: тут потрібно чесного і спритного діловода, пильного надзору, і мудрого виділу, котрий не буде спекулювати, але матиме перед очима лише дійсний добробут членів товариства.

Поручити можна також робітничі щадничі і кредитові спілки, котрі збиратимуть ощадности і в разі потреби уділять поміркованого кредиту.

Розуміється, що всі ті установи не змінять сути відносин праці, котрі завела капіталістична суспільність. Ті відносини моглаби змінити орґанізація промислових корпорацій, а ще красше робітничих продуктивних спілок (кооператив).

Промислові корпорації. Для многих християнських соціольоґів найбільше імовірною і найкрасшою формою будучности є промислові корпорації, т. є орґанізація робітників і роботодавців в спільні орґанізації по окремим фахам. Насамперед булоби зорґанізоване кождє підприємство окремо, а потім всі підприємства одного роду в провінції, на останку прийшлаб центральна державна промислова корпорація. Ті корпорації булиб автономні, розуміється під державною контролею. Автономно установлялиб робочий час і платничі тарифи, переводилиби загальне обезпеченнє на випадок хороби, старости, немочі, нещастя, безробіття, для вдів і сиріт; основувалиб фахові школи, наукові курси, стипендії для висшої науки робітничих синів і т. д. Длятого малиби спільний скарб, на котрий ішлиби датки всіх членів і податок від всіх виробів. Вже Фоґельзанґ думав, що на останку повинніб робітники стати дійсними співвласниками всіх підприємств. Кажуть, що така орґанізація віднялаби робітництву пролетарський характер і знова поставилаб господарське житте на моральні основи. Упорядкувалаби конкуренцію, обезпечила продукцію, унеможливилаб господарські кризи і безробіттє. Уможливилаб дальше здорове господарське житте, котрому власне найбільше перешкаджає мала платня і постійна непевність. Вона зорґанізувалаби наново людську суспільність і так перемоглаб анархію, спричинену господарським лібералізмом, а заразом унеможливилаби також тиранію соціялізму [90]).

Продуктивні спілки. Другі знов думають, що будучність піде ще дальше від корпорацій, котрі бодай частинно затрималиби стан панів, до автономних робітничих спілок, де робітники будуть самі своїми панами, цілковиті власники підприємств і свобідно вибиратимуть собі директорів і діловодів підприємств. Про ті робітничі спілки (кооперативи) тяжко висказати остаточний осуд. Соціяліст Едвард Бернштайн сказав раз, що є се »найбільше нещаслива форма кооперативної праці«. Мовляв, такі спілки пропадуть або через недостачу капіталу, або через шахрайства осібняків, або їх знищить нездібність і незнанне діловодів і недисциплінованість робітництва. Та всетаки навіть скептичні соціольоґи признають, що така форма можлива і що соціяльне перевихованнє робітництва, котре повинно наступити, здійснить її. »Всупереч всім дотеперішним неуспіхам виглядає, що такі спілки стануть в будучині єдиною формою господарського розвою« [91]).

Колиби з часом так перестроїлася вся промисловість, то взагалі усталоби теперішне відношенне робітництва до підприємців. Промислових робітників в нинішнім розумінню взагалі не булоби.

Орґанізація селянства. Селяни-хлібороби повинні знова орґанізуватися на свій лад. І їх найбільшою силою є спільництво (кооперація): продуктивні спілки, спілки для закупу і збуту, кредитові й инші.

[90]) Пор. Le Pascaj, Le Regime corporatif de l organisation du travail. II. Paris, 1908.
[91]) Garriguet, Régime du Travail II., 61—2.

булося скромно в домівці »Просвіти«, Ринок ч. 9.

На свято прибули представники наших головних установ і богато делеґатів зі Львова і околиці.

По промові містоголови »Просвіти« Др. Брика, що в коротких словах представив діяльність і заслуги Ювилята для українського народа, забирали голос представники ріжних товариств і установ. Між иншими промовляв п. В. Дорошенко, п. Кирило Студинський, др. Д. Левицький і инші. Наспіло також много телеґрам і письм.

Українці в Румунії.

На недільнім засіданню Букарештенського сойму у відповіді на престольну промову, посол Антін Лукашевич жалувався, що »о нині не узгляднено прав меншостей дотично їхних шкіл, хотяй ті права застережені були мировими договорами.

В 1913 р. Українці посідали на Буковині 199 народних шкіл з 800 клясами і понад 860 Українців учителів. Надто мали осібну шкільну секцію зі своєю українською управою і шкільними візитаторами. Тепер не тільки, що румунське правительство замкнуло всі українські школи, але і в румунських школах українські діти не мають спромоги учитися рідної мови.

Те саме сталося з середними й фаховими школами в Чернівцях, Вижниці, Кіцмані, Сереті, Вашківцях і и.

Се правильний майже обяв, що чим менше культурна держава, тим більше нехтує всякі права й найприроднійші потреби населення, що є иншої народности.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Комуністична конференція в Ужгороді.

В другій половині листопада ц. р. відбулася в Ужгороді VII. краєва комуністична конференція Як і скрізь так і тут наші большевики підшиваються під ласку осоружного їм націоналізму. Вони крім своїх суто партійних справ багато балакали там про „самостійність української мови“, про вагу назви „Закарпатська Україна“ замість „Закарпатська Русь“, про те, що Підкарпаття — це частина єдиного українського народу і т п. Одним словом для туманення селянства й робітництва грають тепер на національній струні — дарма, що кождий знає, хто такі інтернаціоналісти — большевики.

Доля української еміґрації.

У шесту річницю скитання велико-української еміґрації на чужині присвятила луцька „Укр. Громада“ теплу згадку українській еміґрації. Укр. еміґранти розбрилися по світу, знайдете їх не лише в Европі, але і в Америці, Азії й Африці. Деякі з них вернули на В. Україну, де лиш небогатьом дозволено жити і то під доглядом політичної поліції, инших порозсилано на північні землі Московщини, Сибіру й Туркестану, а ще инших „всемогуча чека“ відправила у вічність... Одні фізичною працею заробляють на прожиток по ріжних фабриках, копальнях, лісах тощо. Инші — переважно інтеліґенція та наукові сили старшої генерації — розпорошені по всій европі, працюють на науковому полі. В Европі найбільше наших в.-українських еміґрантів переживає в Польщі, де по звільненню з таборів, вони розсипались по цілому краю і з обмеженим правом руху, як можуть, пробиваються крізь життя. Тільки інваліди, недужі та діти залишилися в так званій Українській станиці в Каліші.

—•••—

Політичний огляд.

ПОЛЬЩА.

Буджетова провізорія в соймі й сенаті.

Як уже в нас писалося в попередньому числі, сойм на засіданні з 15 ц. м. ухвалив буджетову провізорію в третьому читанні. Між послами, що промовляли проти буджету в часі другого читання дня 14 ц. м., був само собою й представник українського клюбу, пос. Васильчук. По замкненні загальної дискусії промовляв мін. фінансів Чеховіч, який виступив проти внесень за зменшенням буджету. У голосуванні всі поправки, як зголошені в часі нарад пленума, так теж і зголошені як внесення меньшости, відкинено. Ізза спротиву третє читання відложено до 15 ц. м. Дня 15 відбулося третє читання буджетової провізорії на 1. чвертьрік 1927. По промовах кількох послів прийнято буджетову провізорію в третьому читанні. На кінці промовляв марш. Ратай. Він звернув увагу, що 8. стаття ухваленого закону про провізорію зміняє закон про упосаження урядників. Є прийнято скрізь, що ні в буджетовій провізорії ні в буджеті не зміняється законів інціденґним шляхом, бо це шлях вельми ховзкий, що може завести дальше, як хотіло правительство. Тож маршалок апелює до правительства й до сойму в інтересі самого правительства, щоби це не творило прецеденту на будуче. Потім прійняв сойм у третьому читанні проект закона про самостійний вирівнюючий податок.

При кінці маршалок подав до відома, що про реченець найблизчого засідання сойму повідомить послів письменно.

Сенат прийняв буджетову провізорію на засіданні дня 18 ц. м. Від українського клюбу промовляв сенатор Пастернак. Він заявив, що український клюб голосуватиме проти буджету.

Слідуюче засідання сенату буде дня 12 січня.

Марш. Пілсудский на засіданні буджетово-соймової комісії.

На засіданні соймової буджетової комісії дня 15 грудня явився марш. Пілсудский і по промові референта буджету міністерства військових справ і промов послів виголосив промову, в якій заявився проти скорочення військової служби. Скорочення, на його думку, можливе тільки в деяких формаціях. Відповідний проект закона предложить маршалок небаром соймові. В промові зазначив маршалок, що скорочення неможливе також і тому, що польський вояк хоч і вчиться военного ремісла скоро, однак ніколи докладно. Затеж Українець і Білорусин учиться военного ремісла повільніще, але зате докладніще. Деякі офіцири спеціяльно хвалили собі Українців і Білорусинів.

Вимінa політичних вязнів.

В найблизчих днях послідує вимінa політ. вязнів між Польщею й радянщиною. У заміну за кількох священиків Поляків, вязнених більшовицьким правительством, польська влада рішила видати шпигуна Вінкента Ілініча, засудженого на шість літ тюрми й комуністичного діяча Пурмана, засудженого на 6 літ тюрми й Марію Скоковску, засуджену на 4 роки.

Спілкову орґанізацію повинна доповнити професійна орґанізація.

Із професійних робітничих і селянських орґанізацій повинніб вийти робітничі і селянські парляменти. Французькі християнські соціольоґи навіть думають, що в будучині будуть замість або бодай побіч політичних державних парляментів ще й соціяльні парляменти, в котрих засідатимуть і виконуватимуть законодавчі функції представники робучих станів.

Ідея соціяльности є заразом ідеєю солідарности, взаїмности і взаїмної відвічальности. Соціялізм звіщає загальну боротьбу, християнська соціяльна ідея голосить солідарність всіх станів і всіх інтересів. Лише із взаїмности всіх може настати соціяльна гармонія і соціяльний добробут.

Соціяльне виховання. Та ані тепер, ані ніколи в будучині не буде гармонії без співучасти соціяльної влади. Ніколи не схочуть всі люди добровільно поводитися по напрямним взаїмности і спільности: себелюбивість людської вдачі є занадто велика. Тому всегда потрібним буде соціяльне виховання і соціяльне законодавство. Соціяльне виховання виконують передовсім держава і Церква. Ті дві установи означають для будучини людства питанне життя; хто їх нарушує, той ґріщить проти самої людськости. Родина є клітиною всього соціяльного орґанізму. Церква се велика вихователька народів.

Соціяльне законодавство. Що до соціяльного законодавства, християнські соціялісти годяться з соціялістами проти лібералізму. Правда, було кількох християнських соціольоґів, що були гадки, щоби держава не вмішувалася до господарського життя (анжерська »католицько-ліберальна« школа в Франції: Фрепель, К. Жане, Ш. Перен і ин..). Та після енцикліки „Rerum novarum“ ті соціольоґи остали самітні. Християнська соціольоґія учить, що обовязком держави є обороняти суспільні права всіх, а з окрема тих, котрі слабші, а також позитивно спомагати їх добробут, коли вони самі не в силі помогти собі. Соціялісти вже в ерфуртській програмі поставили цілий ряд таких домаган, котрі винні бути управильнені законом і ті домагання є бодай на загал також домаганнями християнських соціялістів. Такі домагання є: 1) Видати успішні народні і міжнародні закони для охорони робітників на таких основах: а) установлюється нормальний час праці, найбільше вісім годин; б) дітям до 14 літ праця забороняється; в) забороняється нічна праця (виїмок творять лише ті роди промислу, котрі по своїй природі або із технічних причин, або для публичного добра вимагають нічної праці); 2) кождий робітник має бодай 36 годин тижнево неперервного спочинку; д) заказується давати платню харчами [92]). 2) Всі промислові підприємства повинні бути під надзором. 3) Хліборобські робітники і слуги повинні бути зрівнані з фабричними робітниками. 4) Запевнюється право орґанізования. 5) Все робітниче обезпеченнє держава візьме під свою управу, при котрій робітники співділають і мають певний вплив.

Що соціяльний добробут вимагає також частинної соціялізації, про це ми вже згадали в розділі про право власности.

Соціяльна контроля. Соціяльна контроля і соціяльне законодавство буде потрібне і в будучині, хоч булаби заведена орґанізація робучих станів Бо збірний (колєктивний) еґоїзм не є менше небезпечний для соціяльного добробуту, ніж еґоїзм осібняків. І спілки і корпорації моглиби раз забути на засади справедливости і приміром вихісновувати консументів. Чиж не лучалося се навіть в середновічних цехах? Тому була потрібна тоді і буде потрібна в будучині соціяльна контроля цін і матеріялу як також закони проти всякого вихісновування.

Третою напрямною є ідея праці.

Праця і віра! Соціяльно уладжена держава повинна, оскільки це можливо, здійснити на загал засаду Св. Павла. »Хто не робить, нехай не їсть!«

Бо даремною буде вся надія на правдиве здійснення тих напрямних, коли народи морально не відродяться. То бачили вже утопійні соціялісти, а і тепер поважнійші соціялісти чим раз більше пересвідчуються, що не буде нового суспільства без нових, ліпших людей. Так прим. анґлійський робітничий провідник В. Сандерс визнав отверто, що весь робітничий рух мусітиме стати чим раз більше етичним і релігійним. Розуміється, що тут не до-

---

[92]) Пор. E. Duthoit, Le S ffrage de demain, Paris, 1901. — Кат. огляд, X. (1905), 5, 53 і сл

Лев XIII. в енцикліці „Rerum novarum“ слушно напімнув, що час праці треба встановити також з огляду на працю в копальнях і под, де праця куди тяжша. нехай бувби, каже він, час праці коротший, щоби так неоднаковість вирівнялася“.

Тут соціялісти скоро побачили, що натуральна-платня, харчами, може бути „важною запорукою життя“ з окрема в часах, коли ціни поживи дуже міняються. Пор. „Kapf“. Sozialdemokratische Monatsschrift, III. (1909) 118. Світова війна досить ясно це доказала. Розуміється, все треба публичної контролі!

Те домагання має двоякий змисл, а з окрема щодо часу праці неможливе.

Проєкт закона про територіяльно-адміністраційний поділ польської держави.

У міністерстві внутрішних справ виготовили проєкт закона про територіяльно-адміністраційний поділ держави. Дотеперішний поділ опирався на ріжноманітних основах, що мало тільки тимчасовий характер. Новий проєкт не зміняє матеріяльно сливе нічо в теперішньому поділі, однак устійнює правні основи, що на них має опиратися територіяльний устрій і могтимуть довершувати зміни в будучині. Передусім проєкт означує, яка влада має бути компетентна до довершування цих змін.

ФРАНЦІЯ.

Ухвалення буджету.

У Франції сензація. Ухвалення буджету пішло гладко як ніколи доси. Проєкт буджету прийняла палата послів 405 голосами проти 140, а сенат 268 голосами проти 8. Буджет предбачує 39.728,310.592 фр. прибутків і 39.541,443.921 фр. видатків. Часописи зазначують, що від часу утворення французької республики щойно осмий раз ухвалено буджет перед кінцем року. І дискусія над буджетом була в цему році виїмково коротша, бо тривала всего 36 хвиль. Така подія склалася вперше.

Та може це сталося й тому, що чути

на французько-італійському пограничі воєнні алярми.

Часописи доносять, що в звязи з подіями на французько-італійській гряниці припинено відпустки в сливе всіх французьких гарнізонах. Крім цего до альпейських гарнізонів вислали численні відділи військ, відкликані з Марока.

АНҐЛІЯ.

Зміна назви англійського парляменту.

Як заповів Бальдвін, згідно з ухвалами британської конференції, змінять дотелерішню назву англійського парляменту на »парлямент зединених королівств Великої Британії«.

Так Анґлія поладнала свої внутрішні справи: покінчила страйк вуглекопів, перемінила уклад своєї держави, та має нові клопоти. Радянське правительство не кидає аґітації серед англійського робітництва. Приходять прямо алармуючі вісти про акцію радянського правительства в Анґлії.

А саме, що поміж секретарем ґенеральної федерації шахтярів і радянським правительством ведуться переговори про зорганізування революційного руху головно серед шахтярів Анґлії. Рівночасно обмірковують можливости евентуальних радянських субсідій на викликання нового страйку вуглекопів. Анґлійське правительство стежить дуже уважно за ходом переговорів між Куком і радянським правительством.

Тому не диво, що

анґлійський президент міністрів Бальдвін виступив рішучо проти радянського правительства.

Він заявив у палаті громад: »Соціялістична політика промислової війни означає для робітників недостачу праці, нужду й терпіння. І останнім страйком робітники не здобули нічо, противно недостача праці зросла, фабрики позамикано, торговля ослабіла, фонди робітницьких синдикатів вичерпані. Уся зорганізована будівля праці захиталася. »Не знаю« — говорив премієр — »страшнішої й злочиннішої політики, як більшовицька. Треба зробити цему край, треба перепинити більшовикам послуговатися робітницькими союзами в змаганні до їх огидних цілей. Не хочемо нищити робітницьких союзів, тільки охоронити їх перед цими, що хочуть послуговатися ними для своїх особистих цілей. Хочемо зробити з них справді промислові орґанізації, що за їх посередництвом можуть робітники порозуміватися з своїми працедавцями. До обниження заробітних платень доводять ці, що голосять кличі клясової боротьби. Колиб вони перемогли, то робітники пересвідчилисяб, що їх заробітки зменьшаться«.

НІМЕЧЧИНА.

Парляментарна кріза.

Німеччина має парляментарну крізу. Причина цеї кризи така:

Німецькі соціялісти повели наступ проти нинішнього правительства Маркса. Вони поставили домагання створення великої німецької коаліції та зажадали негайного уступлення правительства Маркса, ще перед міжпартійними переговорами, які малиби довести до створення великої урядової коаліції. Посередньою причиною виступів проти Маркса справа німецької народньої оборони, т. зв. райхсвери. Представник німецької соц.-демократичної партії Шайдеман заявив в промові, яку виголосив на останньому засіданню німецького парляменту, що німецька райхсвера провадить велике зброєння та що обертає великими грошевими фондами, які у великій части дістає зза кордону, а які всецілo уживає на тайні зброєння. Німецьке правительство відкинуло одноголосно домагання соціялістів, щоби уряд подався відставку. Соціялісти заявили, що вони згідні продовжити урядові термін його уступлення, як що уряд зложить в парляменті заяву, що він зголосить своє уступлення, коли його заходи біля створення всенародньої коаліції не увінчаються бажаним успіхом. Німецький уряд відкинув і цю пропозицію соціялістів і соціялісти при парадах над буджетом зголосили недовіря правительству.

Німецький парлямент більшістю 249 голосів проти 171 приняв внесення соціялістів, яке висловлює правительству Маркса недовіря. Канцлер Маркс зголосив президентові Ґінденбурґові уступлення правительства. През. Ґінденбурґ приняв до відома уступлення правительства та поручив канцлерові Марксові враз з иншими міністрами вести аґенди правительства. — Сподіються, що през. Ґінденбурґ покличе до себе провідників тих партій, які провалили правительство, соціялістів Міллєра, Франкена та ґр. Вестарпа й одному з них доручить утворення нового правительства.

РАДЯНЩИНА.

Поволи вертають до передвоєнного ладу.

Радянська господарка не дописала. Бачать це вже самі большевики. Теперішне більшевицьке правительство зі Сталіном на чолі задержує лінію приязну до селян та до приватної господарки. Сталін і його окруження по довгих і коштівних пробах пересвідчилися, що без приватного капіталу, без дозволу на вільну господарську діяльність, без значної помочі загряниці, без знесення, а бодай обмеження торговельного монополю жде вкінці загибіль великанські простори радянської держави й тому, хоч не зважуються ще на рішучий крок, допустити до більшої участи приватну господарку та ввести нові реформи знаціоналізованої господарки. У першій лінії починають обмеженням трестової та монопольної господарки, бодай у деяких вітках продукції та усамостійненням поодиноких підприйнять і фабрик. У найвищій економічній раді домагалися рішучо знесення трестів і передачі їх функцій синдикатам, а коли це покищо ще не можливе, звільнення цілих віток продукції від бюрократичньої зависимости від трестів та поширення прав кермуючих управителів поодиноких фабрик і підприйнять. І покищо »на пробу« від 1. січня 1927 р. дістануть самостійність фабрики бавовняних виробів у Москві та Сержпутові. Директори цих фабрик матимуть навіть право вибирати собі технічний і економічний персонал й заключувати закупні договори з трестами. Управи цих фабрик будуть звільнені від контролі робітників. Так стоїть тепер радянський союз перед важними на полі економічної політики. Питання тільки, чи правительство спиниться на цих перших »реформах«, чи буде змушене піти дальше.

Після останніх вістей рада народніх комісарів прийняла закон, яким допускає поширення права власности також у приватному напрямкові.

ЕСПАНІЯ.

Фінансові надужиття в операціях у Марокy.

Дневники доносять із Барцельони, що в Мадриті і на провінції арештовано біля 20 офіцирів наслідком доходжень щодо фінансового боку мароканської експедиції.

ШВАЙЦАРІЯ.

Новий президент.

Зединені союзні збори вибрали президентом союза на 1927 р. дотеперішного президента Мотту, що був президентом в рр. 1915 і 1920..

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Парляментарна боротьба за земельну реформу.

Чеський земельний уряд це домена чеської аграрної партії. За її впливом іменовано тепер дра Воженілка президентом земельного уряду. Один чеський часопис назвав його типічним представником політикуючого бюрократа. Його карієра перевищила карієру неодного военного ґенерала. Ледво 32 літний середній урядник 1920 р. стає він уже 1924 міністеріяльним радником, а в останньому півроці секційним шефом, значиться дійшов до другої урядничої ранґи. Цей заслужений для партії муж дає певність, що земельну реформу й дальше переводимуть у Чехословаччині дотеперішним корупційним способом. У своїй промові на засіданні буджетової комісії парляменту заявив він, що реформу переводитисяме безпартійно. Та практика говорить що інше. В німецьких околицях Чехословаччини, як от у південній Моравії прийшло навіть до револьти із-за цего, що при парцеляції великої посілости поминено місцеве німецьке населення. Найбільше лихо в цему, що вся ця бюрократична системе розділу землі має остати на все. Земельний уряд контролює дальше приділені посілости, що мають пійти в продажу. Воженіяк заявив на удержавлення лісів, меліорації й комасації годі й думати про звинення діяльности земельного уряду.

Вписуйтеся в члени
Української Христіянської Орґанізації
Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна
Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39 а.**

сить субективної реліґійности богатьох модерних людей. Етика і реліґія без віри в Божі діла не має сили. В тім розумінню добре сказав німецький соціяльний економ В. Рошер: »Жадна господарська реформа не можлива без етичної реформи, а жадна етична реформа не можлива без живої реліґійности, а знов вся субективна реліґійність є для народа безсила«.

Побіда. Капіталізм сягає вершка. Та проти нього все грізнійше повстає соціялізм. Хто побідить? В тім не може бути жадного сумніву, що коли народи завчасу не усвідомлять собі, що ані капіталізм ані соціялізм не може ущасливити людства, тоді побідить соціялізм. Він має за собою переконне народних мас, що так як є тепер на світі, більше бути не може і не повинно. Та ця перемога не буде трівка. Соціялізм заведе людство в новий хаос і інстинкт самозбереження глядатиме нового виходу. Як не скорше, то тоді прийде доба христіянської соціяльної ідеї, бо лише вона може спасти людство. За капіталістичною добою повинна отже наступити нова — соціяльна доба [93]).

(Кінець буде).

[93]) В „Stimmen der Zeit" (B 95., 1918. 124, 126), питається звісний суспільний економіст H. Pesch: „Wird der Sozialismus siegen? Auf die Dauer jedenfalls nicht, ebensowenig wie der individualistische Kapitalismus. Und warum nicht? Nicht alles ist falsch am Sozialismus. Aber auch das Richtige erscheint hier im Extrem, theoretisch irriger und praktisch für die Dauer undurchführbarer Überspannung.. Die zukünftige Entwicklung wird darum kaum zur dauernden Herrschaft sozialistischer Zentralisation führen".

Нові книжки і видання.

Історія політичної думки галицьких Українців 1848—1914. з ілюстраціями, на підставі споминів і документів написав д-р Кость Левицький. Перша часть. Львів 1926. Накладом власним. З друкарні оо. Василіян у Жовкві. Сторін 432, 8⁰.

Дуже важна й дуже потрібна книжка. Давно відчували ми вже її потребу. Книжка написана, як це й зазначено в заголовку, на основі споминів та документів. Документи добуті в Відні з бувшого архіву з цісарської кабінетної канцелярії, з протоколів австрійського парляменту, з віденської університетської бібліотеки, з протоколів галицького сойму та з архівів і бібліотек Галичини. Перша частина говорить про роки 1848—1907. Книжка написана легко та займаво, читається неначе повість. Треба сподіватися, що зацікавиться нею ввесь наш інтеліґентний загал — а перед усім молодь, що для неї автор головно й призначує свою працю Я. В.

„Народна Просвіта“. Часопис призначений справам позашкільної освіти Рік (XIV) IV. Травень-жовтень 1926. Ч. 5—8 Стр. 121—228, 8⁰. Адреса Видавництва: Львів, Ринок, ч. 10. І. пов., Товариство „Просвіта“.

„Сільський Господар“, фаховий господарський орґан Краєвого Товариства Господарського »Сільський Господар« у Львові Ч. 12. за місяць грудень 1926 р. Зміст:

„Сільський Світ“, ілюстрований господарський часопис Ч. 10. жовтень, Рік IV. 1926 з додатками; **Українське Пасічництво** ілюстрований часопис поступового пасічництва **„Супряга“** кооперативний місячник. Орґан незал жної кооперативної думки ч. 2. **Українське Молочарство,** ілюстрований часопис українских молочарів ч. 4. Адреса редакції й адміністрації: Львів, Собіського ч. 32.

Handlexikon der katholischen Dogmatik.

Unter Mitwirkung von Professoren der Theologie am Ignatiuskolleg zu Falkenburg herausgegeben von Joseph Braun S. J., Professor am Ignatiuskolleg. Freiburg im Breisgau, 1926, ст. 356.

Підручний лексикон католицької доґматики, як його отсе видав о. Йосиф Брави, має улекшити людям, що займають ся релігійними питаннями, скору орієнтацію в правдах віри Лексикон призначений передовсім для інтеліґентних мірян. Ціль його не є систематичне представлення науки католицької доґматики, а коротке пояснення поодиноких важнійших доґматичних правд З лексикону можуть користати добре також і некатолики, коли хотять скоро, а легко запізнатися з правдами католицької віри.

Книжку можна замовляти на адресу: **B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung, Wien, Wollzeile 33.**

„Українське Мистецтво“, місячник української пластики, виходить при кінці кождого місяця під редакцією Миколи Голубця. Листопад 1926. Ч. 2. — Отсе появилося друге число журнала про українське мистецтво. Як і перше число, виданий він старанно та чепурно. М. Голубець говорить про молодого талановитого артиста аквареліста та графіка родом із Великої України Роберта Лісовського. Дальше йде продовження розвідки Д. Андрієвського п. т. Естетичні підстави будівництва. Цікава стаття І. Німчука про нашу мистецьку старовину в Відні.

В. Січинський пише про „Українську Академію Мистецтв у Київі“. Крім цего старанна мистецька хроніка та мистецька література, цебто рецензії творів, що говорять про мистецтво. Це число прикрашене дванацяти ілюстраціями. — Наше освічене громадянство повинно показати, що йому не байдужа рідна культура, рідне мистецтво і не жалувати цих кілька золотих на так потрібне видавництво — Передплата за чвертьрік (до кінця ц р.) коштує 8 зол., поодиноке ч. 3 зол., для закордону 1 амер. доляр Адреса редакції й адміністрації: Львів, Ринок, ч. 10.

Дописи.

Ванів — Белзчина. За иншими селами приходить до себе й наше село, нищене досі частими пожарами, а війною до решти зруйноване. Заходом дбайливого начальника громади та других свідомих одиниць як зі старших так і з посеред молоді засновано тут **Кооперативу,** відновлено **читальню „Просвіти“,** та засновзно **тов. „Сокіл“.** Кооператива вибудувала вже свій власний дім **„Рідну Хату“,** де міститься також Читальня. Торжественне посвячення „Рідної Хати“ відбулося ще 2/VI. ц. р. при участи кількох сусідних священників, відпоручника філії Просвіти з Белза, та цілої громади Заходом місцевого дяка засновано **аматорський Кружок,** який дав уже виставку: „ПРИГОДИ ВЧАТЬ ЗГОДИ“ з гарним моральним і матеріяльним успіхом. Додати треба, що громада власним коштом вибудувала й **нову школу.** Як Бог поблагословить кращими роками, то громада візьметься й до будови **нової церкви,** бо стара мала наша церковця сягає ще часів Богдана Хмельницького.

НОВИНКИ.

Загальні збори »Общ. ім. М. Качковського«. Дня 8. грудня відбулися чергові загальні збори »Общества ім. М. Качковського. Цікаво було це, що в дискусії над звідомленням виринуло домагання злуки »общества« з »Просвітою«. Мав бути теж реферат про введення фонетики в видання общества, однак опісля усунено його з порядку парад. Опісля д-р Заяць в імени б. народовольців зложив заяву, що тепер конечна консолідація просвітної роботи й що »Общество ім. М. Качковського« сповняє тепер розкладову ролю й заявився за злукою »Просвіти« з общ. Качковського. По цій заяві д-р Заяць із своїми приклонниками вийшов із салі. Головою »общества« вибрано д-ра М. Глушкевича, хоч він спершу відмовлявся від головства.

Заборона ввозу худоби з Польщі до Чехословаччини. Тому, що в Польщі худоба нездужає на пискову й ратичну пошість, чеське міністерство хліборобства в Празі заборонило привіз рогатої худоби, овець, кіз і безрог із Польщі.

Експльозія на поїзді. Дня 26. падолиста мали подорожні, що їхали залізницею з Богумина до Кошиць, страшну подорож. На паровику експльодував один прилад й кипяток попарив машиніста. Поїзд спинили серед шляху й шукали лікаря в поїзді, та не було. Поїхали дальше аж по двох годинах до Кошиць.

Американський Ротшільд арештований. В Америці зацікавило всіх арештування багатиря Ротшільда. Говорять, що він вів і фінансував товариство, що возило алькоголь у Північну Америку. Мали 16 кораблів і привозили алькоголю більше як за міліон долярів. Правительство вже давно підозрівало його, тож тепер удалося викрити все. Вмішані в це сотки багачів із великих міст.

Розвиток массонерії. В р. 1911 було в Европі масонських льож 6.383 з 3.3.219 членами. До р. 1925 число льож зросло на 7.760 з 576.324 членами. Поза Европою було в 1911 р. разом 16.730 льож з 31,636.872 „братями“; в 1925 р. було вже 19.322 льож і 3,497.920 „братів“. Всіх масонських льож є отже тепер 27.082 з 3,770.244 „братами“.

Чи нові шари вугілля? Оноді селяне в селі Гаях Смоленських викопали колодязь, глибокий на 20 метрів і завважали, що з колодязя добувається, замість води ґаз. Покликали ще кількох інших селян і при їх помочі спустилися в колодязь, Коли довший час ці, що були на верху, не мали з колодязя ніякої відповіди, стали їх тягнути на гору. Якеж було їх зчудування, коли замість живих людей побачили два чорні трупи. Хоч зараз покликали лікаря, не можна було вже їх урятувати. На місце події прибув зараз проф. Муль, відомий ґеольоґ і ствердив, що цей ґаз повстав найправдоподібніше з великанських шарів бурого вугілля.

100.000 гектолітрів спірту спустили в Дунай. В Раб, на Угорщині згоріла найбільша рафінерія спірту в Середущій Европі. Шкоди є на 22 міліярди корон. 100 тисяч гектолітрів спірту мусили спустити в Дунай, щоби не допустити до експльозії.

Оригінальна оборона та ще й з добрим вислідом. В окружному суді в Варшаві відбувався процес проти Германа Ґарбаржа, обжалуваному за роздавання комуністичних відозв у Варшаві в дни 24 травня ц. р. Прокуратор домагався строгої кари. Адвокат у короткій промові сказав: Проступку довершив обжалуваний дня 14 травня, в часі державного перевороту в Польщі, а коли комуністи закликали тоді до повалення тодішнього правительства, то вони помагали п. Пілсудському й так повалили це правительство й тому комуністична діяльність у часі травневого перевороту на була протидержавна. Суд увільнив обжалуваного.

Пожежа королівської палати в Букарешті. В ночі на 8 грудня згоріла королівська палата в середмісті. Згоріли м. і. престольна саля й салі прийнять. Обстанову вдалося врятувати. Пожежа повстала в кухні.

Хто курить найбільше? Д-р Едвард Фріш, лікар клініки нервових недуг у Берліні стверджує, що нікотина вживана помірковано впливає корисно на память. Курець учиться лекше й довше тямить вивчене від некурця, має куди буйнішу уяву й скоріше рішається. За те відбирає нікотина здібність довготрівалої праці. Курець мучиться скоріше й потрібує багато спати. Д-р Фріш подає цікаву статистику, яка доказує, що люде, які працюють інтензивно умово, є сливе без виїмку пристрасними курцями. На сто письменників і дневникарів курить 99.6, лікарів 97, дипльоматів 82, правників 80, банковців 78, професорів 61, музиків 45, священиків 34 відсотків.

„Від Везувія до пісків Сагари.“

Під таким заголовком вийшла нова книжка звісного читачам „Діла“ автора „Листів з подорожі до Тунісу“, Степана Левинського, що кинувши драму, взявся писати враження зі своєї прогульки по чужих краях.

Хоч не новина в нас спомини з подорожі, бож маємо їх уже в початках XIII ст. („Паломник Данила Мниха“) — та всеж таки в порівнанні з другими народами — вбоге наше письменство на спомини з подорожей, на описи подорожей і чужих країн та людей Яка цему причина? На мою думку, не ця, щоб наш чоловік „не рипався“. Противно! Скрізь від Аляски аж до Каліфорнії, можна подибати наших людей.

Після мене, головна причина, що мало хто їздить безінтересовно по світі, та ще спеціяльно для враження, чи обсервації, чи переживання, а ще менше є таких, що їздиливб з ціллю списувати свої враження на широку мету До цього ще треба додати й те, що наш Українець як під зглядом чутливости є вражливий на відбирання вражінь, так з другого боку за повільний, щоб зараз скропулятно, як Німець, все нотувати собі і записувати. То й не диво, що потім забуваєть ся пережите — затираються в памяти враження, лишаються недогризки, що не цікавлять вже і того самого, а тим більше других. Тому радо повитати треба нам цю новість яку дав нам С. Левинський, як новий взірцевий вклад в того рода письменство, а може як „Bahnbrecher“, що його слідом пійдуть другі описувачі. Треба признати, що ці картини писані з артистичним хистом, мають такі субєктивні тонкости, що викликують дуже багато привабливого чару та це тільки в дуже малому, що так скажу, гуртку, людей з висшою культурою, з ніжною вражливістю, що можуть почувати насолоду в тих екзотичпастелях. До того рода лектури треба мати вже вироблений европейський смак. На жаль у нас ще далеко до того — тому поки що книжка п. С. Левинського робить враження як би він писав її виключно для читачів з його кружка. Коли молодь буде читати і захоплюватися цею книжкою, то з зовсім инших причин, ізза на-пів стриманих рефлексій, недомовлень“ питань та цікавих ситуацій що дають багато до думання, на пів закритих що розбурхують змисловість. Тому ні родичі ні педаґоґи не можуть поручити до читання молоді цеї книжки. З легким серцем міг тії недотягнення автор лишити при собі, так само як лишив багато других, що йому насувалися в дорозі й що про них напевно думав, а всеж не поважився би їх подати до прилюдної відомости.

Відноситься це головно до питання на ст. 13 або ст. 25. і других образів із закраскою „lubieżności“. Правда що цей східний, чи полудневий край, має цего рода темперамент із 1001 ночий, вираз чого може хотів дати автор — але як що в нас — описової літератури майже зовсім нема... — то такий скок, заводити того рода новість, троха ризиковний — бо не найде такого зрозуміння, яке хотівби викликати автор у читача. Одним словом, є це книжка писана не для молоді — а для людий з виробленим смаком та духово вже зрівноважених — свідомих своїх чувств і поривів.

Що до самої форми то можнаби надмітити, що автор даючи багато своїх субєктивних переживань, що в них враження відбиваються як гострі тропічні проміння на плесі води в оазі — за скоро кидає нам образки за образками як в фотоплястікумі — а їх так радо хотілосяб задержати та по любуватися ними. Це мабуть тому, що — не списував своїх переживань так, як вони наступали на місці — але по довгім часі — де образи випали, як картини мальовані яркими плямами невикінчені в детайлях позатирані не маючі одної тяглости а даючи цілість лише з віддалі в чім як раз полягає т. з екзотизм. За плюс можна почитати авторові, що не йшов слідом „Führer ів“ а йшов дорогою індивідуальною — та все ж таки підготовання до тієї подорожі і набуття певних конечних відомостей, чи то історичних, чи топоґрафічних, чи етноґрафічних чи естетичних і т. булиб далеко підчесли сталу вартість книжки,

Побажатиб можна авторові, щоби на будуче дав нам не моментні знимки — á la minute — але щось дійсно правдиво-реального, що ділалоб не лише на фантазію та чуття — але давалоб корм більше для розуму, з чого можнаби більше навчитися як зі сухих та важких підручників чи то шкільних чи грубих томів чисто научних.

За приклад хай йому послужить Свен Геддіна „Тибет“ і другі а також К. Ляндскоронского і другі — що й досі тішаться невмируючою популярністю. **Осип Василевич.**

ОПОВІСТКА.

Головний Виділ Т-ва »Просвіта« у Львові уладжує за співучастю Краєвого Ревізійного Союзу в сільсько-господарській школі в Милованню одномісячний курс кооперативного книговодства і діловодства в місяці лютім 1927 року. Курс зачинається дня 1. лютого і трєватиме до дня 28. лютого включно.

Одночасно проголошує Головний Виділ виписи на приняття 15 учасників під отсими умовами;

1) зголошуватися можуть мущини у віці 16—35 літ, що покінчили народню школу і викажуться участю в кооперативній праці.

2) кождий учасник має привезти зі собою крім біля, подушку, простирало і покровець.

3) учасник платить за удержання, опал, світло і науку квоту рівнаючуся 5 амер. долярам.

4) Петенти висилані кооперативами мають першенство.

Зголошення на курс належить вносити найпізнійше до 10. січня 1927 поручено на адресу: Господарсько-садівнича школа тов. „Просвіта“ в Милованню п Стриганці. Повідомлення про приняття будуть вислані управою школи 20. січня 1927 р.

ЗА ГОЛОВН. ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА« У ЛЬВОВІ:

М. Галущинський, голова. — В. Мудрий, секретар.

Краєве Товариство Господарське „Сільський Господар“ у Львові

комунікує:

Рескрипуом з 23. листопада 1926 р. Ч. RW 6576/26. предложив Львівський Воєводський Уряд Краєвому Товариству господарському „Сільський Господар“ у Львові до відома виказ громад, в яких сьогорічні засіви зістали знищені через живлові нещастя у відношенню понад 60 процент нормального збору на території Львівського воєводства, а саме:

1. Повіт Бібрка: Голдовичі, Глібовичі великі і Волощина.

2. Повіт Березів: Бахор з Ходорівкою, Бартківка, Близне, Домбрівка, Домарада, Гірки, Грабівка, Грошівка, Яблоница руська, Ясеница, Ноздрець, Павлокома, Пристаница, Селиска, Старавєсь, Темешів, Улюч, Вітрилів і Володж.

3. Повіт Городок: Бурґталь, Домажир, Галичанів, Ямельна, Карачинів, Річичани, Шенталь, Ставки, Страдче, Верешица, Вороців, Зелів і Жорниска.

4. Повіт Ярослав: Бистровичі, Теплиці, Домбровиця, Добра, Дибків, Дуньковичі, Ярослав, Йодлівка, Крамарівка, Лежахів, Монастир, Михайлівка, Мунна. Нинович, Нелепковичі, Острів, Пелнатичі, Пискоровичі, Прухнік село, Радимно, Розбір довгий, Розбір округлий, Рудка, Реплин, Сінява, Сосниця, Свибодна, Шівсько, Веньґерка, Вязовница, Воля угорська, Вилєва, Вітлин, Тучапи і Тивоня.

5. Повіт Яворів: Божа Воля, Будзинь, Чапляки. Фельбах, Гойничі, Кобильница руська, Кобильница волоська, Великі Очи і Воля гнійницька.

6. Повіт Лісько: Бахлява, Балигород, Бандрів народній, Бандрів кольонія. Береги долішні, Береги горішні, Береска, Бережница нижна, Безмігова горішни Безмігова долішна, Бібрка, Бреликів, Буковець, Царинське, Хревт, Чашин, Дашівка, Дверник, Дзюрдзів, Дзвиняч долішний. Глинне, Гочів, Городок, Гошівчик, Гузелі, Ялове з Замлинєм, Янківці, Криве, Лешоватє, Лісько, Лобозів. Лодина, Лукавица, Лукова, Лупків, Лютовиска, Монастирець, Мочари, Мхава, Мичків, Мичківці, Новосілки, Ольхова, Ольшаница, Орелець, Пашова, Поляна, Полянчик, Пораж Посада ліська, Постолів, Рябе коло Устрик, Райське, Репенка, Росохате, Рівня, Руденка, Середница, Середница мала, Середне велике, Смерек, Смольник. Воля Соколова, Солина, Середне Село, Станькова, Стрвяжик, Тарнава долішна, Тарнава горішна, Телесница санна, Торка, Творильне, Угерці, Устіянова, Веремінь, Воля мацькова, Воля постолова, Волковия, Забродє, Задвірє, Затварница, Жерница нижна, Жерница Вижна і Звір.

7 Повіт Львів: Білка королівська, Дубляни, Гряда, Грибовичі, Яричів старий, Кожичі і Сухоріче.

8. Повіт Ланцут: Білобереги, Буди ланцутцутські, Чорна. Ходачків, Домбрівки, Дубина, Дубно, Дорнбах, Корнятів, Лежайськ, Лукова. Пригоєць, Руда, Ржухович, Ржухів, Саржина, Сержина, Сєдлянка, Смоляржини, Старе місто, Вержаничі і Воля дальша.

9 Повіт Мостиска: Баличі, Бойовичі, Буховичі, Чишки, Чижовичі, Дмитровичі, Дитятичі, Гоподівка, Гориславичі, Гусаків, Крисовичі. Конюшки, Кульматичі, Ляцька Воля, Ляшки гостинцеві, Липники, Лютків. Мостиска, Мислятичі, Никловичі, Орходовичі, Пнікут. Підліски, Радохонці, Раденичі, Жадковичі, Рудники, Руствечко, Санники, Слабаш, Соколя, Стрілчиска, Тамановичі, Сулківщина, Твердиня, Вишенька, Войковичі, Волчищовичі, Закостеле і Золотковичі.

10. Повіт Перемишль: Бахорець, Дрогоїв, Дубецько, Гнатковичі, Коритники, Красичі, Красічин, Кривче, Мельнів, Оріхівці, Руське село, Рушельниці, Скопів, Сливниці, Трійчиці, Воля кривецька.

11. Повіт Рава руська: Воронів.

12. Повіт Рудки: Березець, Чайковичі, Чернихів, Дубановичі, Голодівка, Якимчиці. Ятвяги, Конюшки королівські, Конюшки сімянівські, Мільчиці, Подільці, Погірці і Тулиголови.

13. Повіт Ряшів.

14. Повіт Самбір: Бабина, Бараничі, Бережниця шлях., Бережниця рустикальна, Білинка мала, Бісковичі, Блажів, Береги, Берестяни, Бурчичі нові, Бурчичі старі, Биличі, Чаплі, Черхава, Чуків, Гординя шляхоцька, Гординя руст., Городище, Янів, Калинів, Корналовичі, Кружики, Лука шляхоцька і рустикальна, Майнич. Максимовичі, Ольшаник, Пиняник, Пиняни, Радлівці, Райтаровичі, Ракова, Рогізно, Садковичі, Садковичі, Самбір, Сілець, Стрілковичі, Угерці запл., Воютичі, Воля баранецька, Воля блажівська, Волиця польська, Кранцберґ і Сприня,

15. Повіт Сянік: Бажанівка, Мриглод і Одрехова

16. Повіт Старий Самбір: Бусовиска, Галівка, Головецько, Лінина мала, Лінина велика, Лаврів, Нанчилка мала і велика, Поляна, Потік великий, Стрілки, Тисовиця, Воля і Волошинова.

17. Повіт Стрижів.

Покликуючися на тутешній комунікат в справі прольонґати речинця платности засівових кредитів з р. 1925. і 1926., взиваєтся Філії і Кружки „Сільського Господаря“ та Кооперативи, положені в названих вище повітах, щоби допомогли пошкодованим рільникам внести до Державного Банку Рільного подання о прольонґату побраних ними сих кредитів.

† Посмертна хроніка.

О. Семен Біленький, катехит школи ім. Шашкевича у Львові, уроджений 1882 р., висвячений 1906 р. упокоївся по короткій недузі дня 21. с. м. Перенесення тлінних останків до архикат. церкви св. Юра відбулося дня 22. ц. м. о год. 4. по пол., а похорони на Янівське кладовище дня 23. ц. м. **В. Й. П.**

Із біржі

Львів, 23. грудня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·95—	9·00 зол.
Доляри кан.	8·92—	8·93 „
Кор. чеські	0·26—	0·26·5 „
Фран фр	0·35—	0·36·1 „
Фран. швайц.	1·73—	1·73·5 „
Фунти штер.	43·55—	43·63 „
Ліри італ.	0·40—	40·5 „
Шіл. австр.	1·25—	1·266 „
Нім. марк.	2·13—	2·13·2 „

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег. дост.	51·25—	52·25 „
„ сел.	47·25—	47·25 „
жито нове	37·50—	37·65 „
ячмінь на мливо	29·75—	30·75 „
ячмінь пашний	27·25—	27·75 „
ячмінь броварняний	32·75—	34·75 „
овес новий	28·75—	29·75 „
гречка	35·00—	36·00 „
кукуруза рум.	32·50—	34·50 „
картоплі	6·00—	6·25 „

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення редакція не відповідає.

КУПУЙТЕ! КУПУЙТЕ!

Найкращим дарунком для дітей на ‚‚Ялинку“

є такі книжечки з коліровими маюнками:

А) для дітий 3—6 літних.

1) Барвне А. Б. В. 2) Весела книжечка рахункова, 3) Братчик і сестричка. 4) Добрі приятелі. 5) Дикі звірі 6) Чуда техніки в життю дітий.

Кожда книжечка по 1 зол 80 сот.

Б) для дітий 7—10 літних.

1) Бабуся Метелиця.
2) Брат і сестра.
3) Вовк і козенята.
4) Гусійка.
5) Мандрівки Ґулівера.
6) Домовики.
7) Дика рожечка.
8) Івась і Гануся.
9) Каліф Бузько
10) Котик у чобітках.
11) Мізинчик.
12) Попелюшка.
13) Робінзон Крузо.
14) Снігурочка.
15) Чарівний столик.
16) Червона Шапочка.

Кожда книжечка по 90 сотиків.

Жадайте сих книжечок по всіх укр. книгарнях.

ГОЛОВНИЙ СКЛАД МАЄ:

Видавництво „Світ Дитини“ Львів, ул. Зіморовича, 3.

1—2

На Різдвяні і Йорданські свята

ПОРУЧАЄМО ОТСІ КНИЖКИ

Духовно-музичних творів о. Йосифа Кишакевича:

(Ч. 1) **Західно-українські Коляди.** З нотами на мішаний хор. (23 наших найкращих коляд.) Ціна за примірник **3 зол.**, з почт. поруч. пересилкою **3·50 зол.**

(Ч. 7) **Йорданські Пісні,** з нотами на мужеський хор. Зміст: 1) Явился єси. 2) З нами Бог. 3) Всяческая днесь радости 4) Сонце світить. 5) Йордане ріко. 6) Голос Господній. — Ціна за примірник **2·50 зол.**, з почт. поруч. пересилкою **3 зол.**

(Ч. 16) **Йорданські Пісні.** Ті самі — на мішаний хор. Ціна за примірник **2·50 зол.**, з почт. поруч. пересилкою **3 зол.**

Замовлення на ці випуски, також на **Евхаристійні пісні** тогож автора (á **2·50** зґл **3 зол.**) принимає.

Адміністрація „Нової Зорі“ Львів, вулиця Сикстуська 39 а.

Церковний маляр і позолотник

ІЛІЯ ДЕЦИК

у Самборі, вул. Львівська

малює

церкви, образи до іконостасів, хоругов, плащениць і т. п. **Позолочує** найліпшими способами іконостаси, престоли, кивоти, рами і т. п., **працює солідно і по дешевих цінах.** 1—2

КАЛЄНДАРІ НА 1927 РІК: **„Місіонар“** (1·50 зол. **„Просвіти“** (3·00 зол.), **„Червона Калина“** (3·00 зол.), **„Приятель Господаря“** (3·50 зол.) **„Наш Приятель“** (0·30 сот.). Для відпродавців оригінальний опуст Замовляти по адресі; **М. Мох, Львів, почт. скр. 11.** 2—3

Зєднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ“!

У ВИДАВНИЦТВІ СВЯЩ. КООПЕРАТИВИ

„ВЛАСНА ДОПОМОГА“

МОЖНА ДІСТАТИ:

а) **УСТАВ ЦЕРКОВНИХ БОГОСЛУЖЕНЬ НА РІК 1927,** о. О. Горчинського á **3 зл**

б) **ШЕМАТИЗМ ГР.-КАТ. ДУХОВЕНСТВА ЛЬВІВСЬКОЇ А.-ЕПАРХІЇ НА Р. 1927.**

в) **БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ** о. С. Біленького, ілюстр. учебник релігії для І. і ІІ. кл. нар. шкіл, á 1·25 зл.

г) **НАУКА ВІРИ** тогож, учебн. релігії для ІІІ. кл. нар. шкіл (Символ віри на бібл. оповіданнях з ілюстраціями Доре), а 2·50 золотих.

д) **КНИГА ПСАЛЬМІВ** (Псалтира) в укр. перекладі о. д-ра Я Левицького, á 2·50 зол.

При гуртових замовленнях значний опуст.

Кооперат. „Власна Допомога“

Львів, вул. Корнякт1в 1/II п. Чекове конто: ч. 153.299.

Замовляти можна також через Адміністрацію „Нової Зорі“.

Видає і редагує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 51. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 31. грудня 1926. Рік I.

НОВА ЗОРЯ

і ..... страції: „НОВА ЗОРЯ" ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська ч. 39 II.

Конто почт. щад. Краків ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол. ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

ЗМІСТ: Поважна небезпека. — Олександер Барвінський (некрольог). — З церковно-релігійного життя. — Єфрем Сирієць (фейлетон) — Беззахистні діти в Радянщині — Як розвивалися суспільно-господарські форми (фейлетон). — З українського життя. — Політичний огляд. — Студентський Вістник „Поступ". — Справа великої ваги. — Огляд часописів. — Новинки, — Дописи. — Нові книжки. — Оповістки.

Поважна небезпека.

(+) Сьогорічні Загальні збори „Рідної Школи" і „Просвіти" показали, як поважна небезпека грозить нашому українському народови тут в межах Польщі від комуністів. Перший раз сего року явилися вони в зорганізованій масі і заатакували найважніщі просвітні установи, пробуючи, чи не вдасться їм загорнути їх в свої червоні руки. Вправді сей перший наступ не удався їм, національні ґрупи побідили сим разом і до керми тих установ вибрано національно певних людей, однак та побіда не може й не сміє успокоїти нас, неначе небезпека минула. Вона не тільки не минула, але якраз тепер щойно поважно загрожує.

Правдою є, що серед української інтеліґенції сього року наступив сильний та рішучий зворот протибільшевицький. Доказом сего то останній Народний Зїзд і сьогорічні збори „Студентської Громади", де не допущено до ніяких компромісів із нашими домородними червоними і платними жидівсько-більшевицьким агентами, але усунено їх від участи в нашому політичному та національному життю.

Та комуністи не думають так легко капітулювати. Вони якраз тепер розпочали на цілій лінії дуже завзяту акцію, а терен їх впливів є мало свідомі і національно не вироблені маси робітників та селян. І так мають вони богату, як на наші відносини публіцистику. „Воля Народа", „Світло", „Культура" сотками й тисячами розкидаються по наших селах. Нема майже читальні, нема громади, де вони не пхали би майже насильно свої демагогічні письма. Надто виходять ще також в комуністичному дусі „Професійні Вісти", а „Світло" з дня 19. грудня с. р. (ч. 22) заповідає, що з новим роком приступають до видавання ще одного часопису більшевицького для жінок під назвою „Голос Робітниць".

Вистарчає прочитати одно число тих видань а бачиться з якою безоглядністю кидаються вони на всі основи людського суспільства: на Церкву, родину, в які основи культурного і суспільного ладу, аби довести до повної деморалізації і руїни. Для них нема жадних етичних правил. Облуда, лож, клевети, найнища демаґогія, підбурювання найдикших інстинктів, все те є орудником в їхніх руках. Крім того уряджують численні збори й сходини, висилають вишколених агентів і бесідників, тож не дивно, що в деяких околицях потрафили опанувати не тільки робітничі, але й селянські маси.

Дальшим їхнім наміром є опанувати наші просвітні й економічні установи й то в першій мірі по провінції. Безлично тиснуться до наших читалень, до виділів філій „Просвіти", до місцевих та повітових кружків „Рідної Школи", аби ті з таким трудом і таким накладом праці і гроша здвигнені наші установи зробити для себе полем своєї руїницької роботи.

Якщо з нашої сторони не повстане зорганізоване, рішуче і доцільне протиділяння, то є поважна небезпека, що за рік два готові комуністи таку мати силу, що зможуть завдати нам дуже тяжкий удар.

Як протиділати тій так поважній небезпеці? — Само національне освідомлювання тут не вистарчить. Досвід показує, що люде вповні національно освідомлені легко переходять в більшовицький табор. Між провідниками комуністів находиться поважне число наших інтеліґентів і спорий гурток молоді вищих шкіл. Тільки широкий і повний католицький світогляд і релігійне усвідомлювання мас зможе рішучо опертися напорови комунізму. А се є одно зі завдань нашої Української Христіянської Орґанізації.

Треба отже з початком нового року взятися ревно й рішучо до переведення сеї орґанізації по нашім краю.

Нехай кождий з наших священиків, орґанізаторів та мужів довіря постарається у своїй місцевости заложити місцевий комітет У.Х.О-ї. Се не є так дуже тяжкою справою, а вимагає тільки трохи доброї волі. Треба з поміж знаних собі людей вибрати чотири або й пять свідомих одиниць, котрі будуть становити місцевий комітет. Його завданням буде вести в данім селі чи місті т. зв. католицьку акцію*).

*) Про місцеві комітети, їх основання і завдання вийде з початком 1927 р. осібна інструкція.

Раз або два рази на місяць скликати в читальні, школі або в иншім відповіднім місци ширші сходини і на той день приготовити основний, річевий та популярний реферат. Як що ходить о протиділання комуністичній акції, то надається тут дуже добре книжочка В. Кучабського: „Большевизм і сучасне завдання українського Заходу".

Також в „Н. З." ми богато писали про небезпеки й шкоди, які наніс большевизм так Україні загалом, як передовсім церковному й релігійному життю.

Дуже корисні та займаючі реферати можна виробляти на основі „Листів" В. Липинського. По селах було би вказаним раз в місяць прочитати в читальні цікавійші а освідомляючі уступи з „Н. З." чи то з церковно-релігійного життя, чи з католицької акції і виказати, як то инші культурні народи працюють над розбудженням релігійного життя, котре одиноке може стати основою відродження людства і поправи нинішних сумних відносин.

Місцевий комітет повинен впливати, щоби до управи читальні, чи кооперативи, чи „Рідної Школи" входили люде статочні, свідомі християне, а за жадну ціну не допускати радикальних чи большевицьких крикунів. Треба стати на сторожі, щоби наші просвітні чи економічні установи не попали в руки найбільше деморалізуючого й деструктивного елемнту, яким є більшевики і тим чином не стали в їхніх руках орудниками руїниицької роботи на велику шкоду не тільки народу але найбільшого нашого скарбу, яким є наша св. Церква й релігія.

Александер Барвінський

Дня 25 грудня ц. р. помер у Львові у 80 році життя Александер Барвінський, оден із сеніорів національного відродження галицьких Українців.

Александер Барвінський родився д. 8 червня 1847 р. в Шляхтинцях коло Тернополя, де батько Його Григорій був священиком. Середну освіту побирав в Тернополі. По іспиті зрілости в 1865 р. вписався на фільософічний виділ львівського університету. Університет покінчив в р. 1868. Першу учительську посаду дістав в Бережанах. В р. 1871 іменовано Його старшим учителем в учительській семинарії в Тернополи. Тут перебув до 1888 р. В цім році перенесено Його до Львова.

Вже як ґімназійний ученик цікавився Покійний тодішним народницьким рухом і брав живу участь в ґімназійних »громадах«. В часі університетських студій належав до »українофільського« табору, який видавав »Вечерниці«, »Мету«, »Русалку«, »Правду«. В тім часі завів Покійний знайомство з найвизначнійшими наддніпрянськими Українцями.

В Тернополі став відразу душею українського подільського громадянства. Закладав по селах читальні, орґанізував тернопільське міщанство, уладжував концерти, брав живу участь у підготовці етнографічної вистави в Тернополі і щиро займався літературною працею. Покійний приготовляє перші щиро-українські шкільні підручники та засновує відому »Історичну Бібліотеку«.

У Львові поширюється поле діяль-

ности Александра Барвінського. Він бере живу участь в працях Товариства ім. Шевченка і в видавництві »Зорі«. Переважно Його заходами довершується в р. 1890 перетворення Товариства ім. Шевченка в Наукове Товариство. По смерти Володимира Барвінського починає Покійний також живійшу політичну діяльність. В р. 1885 бере участь в основанню політичного товариства »Народна Рада«.

З кінцем 1890 р. починаються переговори між Українцями й Поляками, з чого вийшла так звана »нова ера«. Покійний підготовляв ту »нову еру«, а опісля станув на її чолі. Тепер стає Александер Барвінський послом до Ради державної у Відні й галицького сойму. Вислідом »нової ери« й політики Покійного було основання »Народної Часописи«, введення фонетики в публичних школах, основання двох ґімназій (в Перемишлі і Коломиї), кількох утраквістичних учительських семинарій, створення другої катедри української мови й катедри української історії на львівськім університеті і т. д.

Найбільші заслуги для української нації поклав Покійний на освітно-культурнім полі. Завдання освітно-культурного діяча сповняв совісно і з посвятою. Не тільки як посол, на парляментарній арені, старався здобувати умови для культурного розвитку української нації, але й сам через ціле своє життя ставив підвалини під освітно-культурну будівлю.

Через довгі літа видавав щоденник »Руслан« і був основником та головою християнсько-суспільної партії.

В р. 1918, по проголошенню З. У. Н. Р. став Покійний її першим державним секретарем віроісповідань і освіти.

Останні свої літа провів Покійний здалека від гомінкого політичного життя, віддаючися з цілою посвятою виключно тільки літературно-науковій праці.

З Покійним Александром Барвінським зійшов в могилу визначний український учений, публіцист, письменник, політик і діяч.

З політикою Покійного можна було не годитися, але кождий мусів шанувати Його характер, працьовитість і патріотизм. Заслуги Його вповні оцінити сьогодня ще трудно; їх належно оцінить щойно історія. Бо це був справді муж історичного значіння.

Світогляд Покійного Александра Барвінського був наскрізь християнський. Сам практикуючий християнин-католик, вірний син католицької Церкви, старався поширювати той християнський світогляд і в своїх творах. Правда, оснований Ним щоденник і християнсько-суспільна партія не мали із звісних причин більшої симпатії серед нашої суспільности, навіть серед кругів духовенства. Та годі не признати, що й »Руслан« і христ. суспільна партія були щиро християнськими орґанами.

—«»—

З церковно-релиґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Загальне число католиків.

По найновійшим статистичним даним загальне число католиків в цілім світі є 324,328.000. З цього числа на Европу припадає 190,779.000 католиків, на Америку 112,790.000, на Азію 15,416.000, на Африку 3,273.000 і на Австралію 2,070.000.

З кардинальської колеґії.

Двома новими кардиналами найблизшої консисторії будуть: о. Льоренцо Ляврі, апостольський нунцій в Варшаві і о. Йосиф Ґамба, архієпископ з Турину. З нагоди цеї номінації подають часописи такий огляд теперішного складу кардинальської колеґії: Число кардиналів виносить 67, а то 37 Італійців, 6 Французів, 5 Еспанців, 4 Німців, 4 Американців, 2 Анґлійців, 1 Мадяр, 1 Поляк, 1 Голяндець, 1 Ірляндець, 1 Португалець, 1 Бразиліець і 1 Чехословак. Між тими кардиналами є ще трьох іменованих Львом XIII., 22 Піем X., 18 Венедиктом XV. і 22 Піем XI.

ЮГОСЛАВІЯ.

Ювилей св. Кирила.

Тисячстолітню річницю уродин св. Кирила обходить цього року Югославія святочними обходами. Ювилей започаткував югословянський епископат спільним пастирським листом. Дати уродин св. Кирила докладно не знаємо. В кождім випадку уродини святого припадають на конець 826 або на початок 827 року. Згаданий пастирський лист югословянських епископів називає цей ювилей передовсім святом словянських католиків. Св. Кирило винайшов церковно-словянську азбуку і своєю письменницькою діяльністю оснував серед Словян християнську культуру. Св. Кирило й його старший брат св. Методій стояли в тісних зносинах з Римом. Доказом цього хочби гріб св. Кирила в Римі. Ювилей надається найкрасше до уніоністичної діяльности серед Словян. Свята в честь св. Кирила починаються 14 лютого 1927 р. День 14 лютого (868) це день смерти св. Кирила.

УГОРЩИНА.

Лікарі проти неморальної преси.

Недавно скликав угорський міністер народнього здоровля, Фас, конференцію, на якій щонайвизначнійші угорські лікарі виголосили ріжні реферати. Університетський професор д-р Людвик Некам говорив про полове життя і заявив, що кождий чоловік має право до полового життя, але тільки в рамках супружа. Опісля подав він ріжні проєкти для поборення полових недуг і закінчив свій виклад такими словами: »Отсі проєкти, хочби вони мали стати навіть законом, є тільки паліятивної натури. Цілковите викорінення полових недуг можливе тільки тоді, коли суспільність верне знов до Бога. Рим був тоді найбільший і найсильнійший, коли ліктори схиляли свої різки перед вагітними жінками на знак пошани. Також Угорщина може тільки тоді сподіватися щасливої будучини, коли жінки будуть уважати дитину як дарунок Бога і як такий будуть його приймати«. На иншій конференції говорив старший лікар д-р Меретей про погубні наслідки неморальної преси. Він домагався в своїм рефераті строгої цензури для театру, преси, кіна і плякатів. В тім змислі поставив він також резолюцію, яку конференція приняла одноголосно.

КОНРАД КІРХ Т. І.

Єфрем Сирієць.

(Кінець).

Єфремові пісні мали небаром бути в устах усіх. Бардесан і Гармоній за Давидовим приміром укладали псальми та гимни, щоби з чаром музики внести свої ложні наўки в народ. Тоді рішився Єфрем побарювати красу красою й так виступив до співацької війни. Він зібрав хор дівчат і навчив їх своїх святих пісень. Із ними ввійшов він у церкву в Едесі й наче зачарований прислухувався народ новим пісням. Від тоді дзвеніли на Різдво, Великдень і Зелені свята, у піст та в празники святих хори даровитого співця. Це був чарівний весільний дарунок, що його передав Єфрем у цих піснях молодій сирійській Церкві. Це був весільний дарунок краси. У цему вінцеві пісень пахли таємничі цвіти нашої святої віри в її повній надприродній силі, він, цей вінець обхоплював безперервними звоями всі празники церковного року, розцвітав найкращим цвіттям перед іконами Непорочно Зачатої, украшав богослуження ріжних степовиків, що не могли пожертвувати ні золота ні срібла, отвирав свої небесні чаші ще на могилах їх померших. Ніколи не звяв цей вінець. Від століття до століття розцвітав він наново. Навіть найубогіші зі східніх, що відлучилися від правдивої Церкви, брали з його цвітів. Несторіянці, Яковити, Сирійці, Халдейці, Маронити, вони не кидали співати Єфремових пісень. Ці пісні впліталися в їх празники й торжества, вони зберігли в замкненій строфовій будові тайни правдивої віри, вони заразом спогад і надія старинних, і єдність, що всіх обнімала.

Ще й сьогодні для нас ці поезії не втратили свойого чару, найменьшеж дитяче-набожні пісні на Різдво Спасителя й до Його Матері, Пречистої Діви. Єфрем це найдавніший великий співець Марії, величній свідок католицького почитання Матері Божої в найдавніших часах. Якіж сердечні строфи на грудневі свята Христові, що оповідають нам про розмову Матері й Дитяти в вефлиємському вертепі. Із багатьох тільки одна:

Спиш, дитятко, та всеж зором
Шлешся Ти до ясних зір...
Ти мовчиш, та це мовчання
З Отцем Твоїм розговір.

Всемогучости Твоєї
Сили скріплюють світи...
Як мені Тебе кормити,
Ти Господь, кормиш всіх Ти.

Тобі сонце, місяць, зорі
Світлий одяг тчуть всі дні,
Якже велич цю Дитятка
В пеленки скривать мені?

Цю, що на престіл Твій Божий
Ледви глянути змогла,
Богоматірю назвав Ти,
А я Божа лиш слуга.

Славна подія в останніх літах нашого святого мала увінчати його молитви й діяльність в Едесі. 372 р. вирушив цісар Валенс, лютий ворог католиків, проти міста. Домагання було: смерть або відпад до аріянізму. Налякані мешканці згромадилися в церкві св. Томи й молилися зі своїм епископом. Уже впав приказ на різню. Іще раз старався військовий старшина перемовити людей і наклонити їх, щоби вийшли з Божого дому. Та глянь, якась жінка гонить із двома дітьми вулицями й відповідає на питання, що задумує вона:

— Веду моїх двоєчко діточок до церкви, щоби там їх пожертвувати Христові, Цареві царів.

Цего було вже чейже старшині за багато. Із подивом слухає Валенс про цю християнську Маккавейку. Він відкликає свій приказ і лишає місто в спокою. Тоді співає Єфрем на радощах серця свойого:

„Доми покинула Едеса
Та вийшла з пастирями,
Із поспіху на смерть стомилась,
Тікаючи шляхами.
Воліла радше смерть Едеса,
Як виректися в'ри,
Хай цісар город і тереми
И майна бере без міри,
Нехай бере доми всі наші,
Хай кров, життя забере —
Та в'ри, віри нам святої
Ніколи не відбере.
Едеса в віри омофорі,
В шоломі правди чистім,
В панцирі щирої любови —
Благослови нас, Христе!

Кудиб ми не слідкували за старинною Церквою, чи в Европі, чи в Азії, чи в Африці, скрізь стоїмо перед таким самим мучеництвом, таким самим запальним одушевленням.

4. Смерть патріярха.

Іще тільки кілька розкинутих рисок треба додати в нашій картині. Так отой напад ворогів віри, що нашому святому трохи не придбав мученицького вінця. Так теж подорож до св. Василія, що висвятив покірного черця в діякони. Також і голод і чуму треба згадати коротенько, що завітали до Едеси по Валенському відході. Нужда населення вивела святого з його самотини. Він завзивав багатих до милосердя, влаштував больницю й служив день і ніч недужим.

У травні 373 р. скликав Єфрем своїх

ФРАНЦІЯ.

Духовенство і наукова книжка.

Одна французька накладня видала друком »Історію провінції Віваре«. Книжка вийшла в 1200 примірниках. Коли весь наклад розійшовся, оголосила накладня таку статистику покупців тої книжки: Громади згаданої околиці закупили 250 примірників, католицькі священики 140, промисловці 100, власники землі 90, професори й учителі 85, рентіери 60, купці 55, урядники 45, лікарі 45, книгарі, адвокати, нотарі й інжінєри по 35, селяне 25, купецький і промисловий персонал по 25, офіцири 18, літерати 12, аптикарі 10, банкирі 8, архітекти 5, протестантські пастори 5, ветеринарі 3, бувші міністри 3 примірники; крім того один примірник закупив якийсь композитор, один золотник, 10 закупило правительство, а 49 примірників вислано на замовлення.

Забрання духовної семинарії.

При кінци падолиста ц. р. відчинило французьке правительство фахову школу в забудованнях великої семинарії в Тарб. Проти цеї нелеґальної реквізиції церковного будинку запротестував місцевий епископ. Протест відчитано в усіх діецезальних церквах. »Епископ — читано в протесті — не сподіється, що цей його виступ віднесе пожаданий успіх, але він сповняє свій обовязок. Коли велику семинарію в Тарб замінено на школу без Бога, відновили семинаристи свої релігійні обіти і ві всіх діецезальних церквах відправлено Службу Божу за супокій душ тих, котрих позбавлено по святотацьки фондаційних Служб Божих...«

ЕСПАНІЯ.

Краєві збори духовенства.

В днях від 3 до 6 грудня ц. р. відбувалися в Мадриті краєві збори еспанського духовенства. Збори були скликані Національною Ліґою, а ціль їх — нарадитися над духовними й фінансовими питаннями духовенства. Ось точки нарад: Грошева підмога духовенству з боку правительства; рента на старість; права парохів; парохи й консумційні товариства; бібліотеки модерних духовних наук; парохіяльні бібліотеки; народні (людові) бібліотеки; військова служба й духовенство; католицька релігія й її наука на висших школах і університетах; недільний відпочинок; неморальні книжки; переслідування в Мексику і т. д. Делеґація з одним епископом на чолі домагалася від правительства підвишки удержання духовенства. Представник правительства обіцяв, помимо обтяження буджету, піти дещо на руку духовенству.

ПОРТУГАЛІЯ.

Національний собор.

Від кількох соток літ відбувся недавно перший національний собор, на який зїхалися всі епископи краю й кольоній. При відчиненню собору взяло також участь правительство. Кардинал Мендес Бельо, патріярх з Лізабони, підніс у своїй промові, що доба релігійного переслідування, почата революцією в 1910 р., вже скінчилася; тепер час подумати над тим, як слід погодити церковну організацію з новими домаганнями краю і скріпити католицьку акцію. На доказ прихильности теперішнього правительства до Церкви вказав бесідник на відношення держави до католицьких місій, які держава взяла під свою охорону, яким уділила значні грошеві підмоги, полишила їм землю, будинки, школи і т. д.

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ П. А.

»Католицька Унія«.

»Католицька Унія« в Америці має на ціли працювати над зединенням Церков. Оден зі середників се молитва на намірення зединення; иншим середником є вибразования священиків спеціяльно для бувшої Росії і збирання датків на пляновану російську семинарію в Римі; дальше — на давання вільних місць молодим російським богословам в европейських семинаріях. Між иншим »Католицька Унія« має також спомагати пляновану українську семинарію в Філядельфії для виховання священиків до обох американських діецезій грецького обряду. Дальшим завданням тої орґанізації зближувати з собою американських католиків обох обрядів. На бажання папи мають зіллятися в одно всі американські унионістичні орґанізації.

МЕХІКО.

Невдала спроба церковного роздору.

Мехіканське правительство задумало викликати в державі церковний роздор. Воно обіцяло звернути Церкві всі сконфісковані церкви, приходства, семинарії, ба навіть часть церковних дібр, але під условиною, що епископи й духовенство зірвуть усякі зносини з Римом і оснують незалежну мексиканську Церкву. Епископи й духовенство з погордою відкинули таку пропозицію. За се увязнено знов двох епископів; разом є отже увязнених вісім епископів. Пятьох епископів прогнано з їх діецезій, трьох перебуває тепер в Римі так, що на 33 мексиканських епископів остало на своїх престолах тільки 16.

НЕВДАЛИЙ ВСЕЛЕНСЬКИЙ — ПРАВОСЛАВНИЙ СОБОР.

Назначений на Зелені свята 1926 р. вселенський православний Собор, як звісно, не відбувся. Тепер знова святійший синод румунської Церкви висказав бажання, щоби 1927 р. відправити Собор, котрий одначе не може мати назви вселенського, а тільки міжправославного синоду. Те саме говорить і сербський церковний часопис.

Особливше одначе значіння має письмо царгородського патріярха писане до митрополита в Атанах, де проголошено ось таке: Святійший синод царгородського патріярхату беручи на увагу спостереження поодиноких православних Церков відкладає вселенський православний Собор, а скликає на се місце конференцію заступників поодиноких Церков.... Завдання сеї конференції мало би бути усвідомити нарід до впровадження деяких конечних реформ і приготовити вселенський Собор.

Як бачимо, чим більше твориться автокефальних Церков між православними, тим сильнійший розклад і роздроблення. Бракує їм того, що є головною основою єдности в Церкві, то є: одного голови з повною юрисдикцією. Здається, що вселенський православний Собор зовсім не відбудеться.

КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ.

»Стоваришення горожан для береженя релігійної свободи« в Мехіку зорґанізовало комітет, якому поручило завдання випрацювати для парляменту проекти законів, що булиби в силі забезпечити свободу релігії в державі. Найліпшим виходом з положення уважають деякі цілковитий розділ Церкви від держави.

Католицький союз жінок Німеччини переслав папі річний звіт своєї діяльности. У відповідь на це надіслав папа на руки кольонського архієпископа, в котрого діецезії знаходиться централя союзу, письмо, в якім папа підносить вагу боротьби проти неморальности, з окрема проти теперішної неморальної жіночої моди.

Національний конґрес католицького італійського союзу мущин оголосив апель до правительства, в якім домагається боротьби з неморальними театрами, кінами, неморальною пресою, плякатами ітд.

В перших днях грудня основано в Ціріху швайцарський союз для місійно-лікарської опіки. Ціль союзу вишколювати місійних лікарів.

В р. 1925 перейшло в Анґлії на католицизм 12.000 осіб. В найновійшім часі зорґанізувалися католицькі поліційні урядники Лондону.

Примас Еспанії кардинал Райґ з Толедо написав тепер пастирське послання, щоби оживити і піднести католицьку акцію. Задержує ті приписи, які обовязують в Італії. Замітним в тім посланню є те, що кардинал кладе всім католикам за обовязок відповідно до стану і призвання брати участь в католицькій акції.

Недавно, бо 1. жовтня 1926 р. в Пекіні основано католицький університет. Провід поручено ОО. Венедиктинцям. Головно заслуга в тім ділі належиться Вінкентови Йінґ, котрий заразом є дека-

---

синів іще раз до себе. Вони повинні знати, що він тепер мусить умерти.

»Горе мені! Бо мій час минув і уплив реченець літ моїх...

»Тож ходіть, замкніть мені очі; бо рішено вже: я мушу тепер умерти...

»Ніякогіського майна не мав Єфрем, навіть ні палиці, ні торби; бо я чув, як наш Господь говорив: — Не майте нічого на цій землі!«

Вони мали поховати його як убогого, як грішника. Не під престолом, не в святині, не біля мучеників.

»Хто вложить мені шовковий одяг у могилу, хай викинуть його в найчорнішу темінь; хто мене похоронить у багрянці, хай упаде в пекольний огонь! У моїй рясі й підряснику похороніть мене, бо огиді не ялося давати прикрас, а величність нінащо вмерлому, що лежить у могилі«.

Усе більше й більше знімається його істота до патріярхальної величі. Що це за могутні слова, що ними роздає цей старець проклони й благословенства!

»Зеновіє з Мезопотамії, ти воїне й лицарно хоробрий! Твоя мова була вогнем і поспаловала терневі кущі божищ! Пожаром у лісі зїдає твоя наука науки ложних учителів. Зоружися як Голіят й побори замість Голіята синів ложної науки! Вдягни збрую пророка й панцир апостола! Твоїм товаришем хай буде твій Господь, усе переможне військо!...

»Стійте кріпко при моїй науці, мої ученики, й не відступайте від віри моєї! Хто сумнів має про Бога, тиняється непевно по землі мов Каїн! Хто твердить, що Син меньший від Отця, хай його живцем проковтне земля! Хто сумнівається в св. Духа, хай не осягне спасення! Хто повстає проти Церкви, хай буде прокажений як Гієзій! Хто відступить від віри моєї, хай зашморгне його Юдин стричок!...

»Тепер уже ангел, що відходить мене, близько мене!«...

Іще раз стануло перед його духом усе його, багате в благословенства життя. Якжеж сповнився ввесь сон його дитячих літ. Так, тепер проясноється йому: »...Виноградні ягоди це проповіди; листяж було образом пісень. Податель це Господь. Хай буде слава Йому за Його добрість; бо обдарив мене цими дарами з власного вподобання«.

»Прощавайтеж, мої друзі!... Прощавай, земле! Хай радість ущасливить твоїх дітей! Хай мир царить у церквах, і хай покінчиться гонення лихих!«

(Із Єфремового »Заповіту«).

У місяць пізніше промчала сумна вістка Едесою, що Єфрем умирає, і було це зворушливе видовище, як тепер вдячний народ спішив, щоби бути свідком смерти, що її одна з похоронних промов такими звеличала словами:

— О, смерте, що не потребуеш сліз! О, розстання, що запевняеш бажане зеднання! О, потребання, не звязане ні з яким болем! Бо подив його переміни дає нам потіху. При інших людях знають ці, що остали смерть, як причину сліз; та при святих є вона джерелом радощів і втіхи; бо така смерть це не смерть, тільки мандрівка, перехід у кращі житла...«

У церкві Дер Серкіса на едеських горах показують іще сьогодні могилу найбільшого сирійського отця Церкви, а його власні пісні співають йому невмірущий похоронний спів.

ном факультету китайської літератури. Професорами є там визначні китайські католики. До університету приймається тільки студентів католиків.

На бажання св. отця ОО. Венедиктини мають оснувати китайську галузь свого Чина.

Беззахистні діти в Радянщині.

(—) Багато горя, багато лиха принесла землям колишньої тюрми народів, Росії більшовицька революція, багато ран завдала. І рани ці гнояться...

Упала культура, упала мораль.

Та чи не найбільше лихо, чи не найбільше нещастя, що його приніс зі собою більшовизм, це нищення, руйнування дитини, невинної душі дитячої.

Діти будучина народу, хто діточу душу ломить, руйнує будучину народу.

Руїна ця відбувається по більшовицьких школах, та ще страшніще лютує вона серед беззахистної дітвори.

Більше як пів міліона безбатченків, беззахистних дітей мандрує по безмежніх просторах радянського союза. Усе лихо, усе страхіття, що відоме світові, не минуло цих дітей, усі бездоння перебули вже вони: сифіліс, кокаїну, вбивства, розпусту, усе це вже їм аж надто відоме.

Шведська письменниця Ганна Кензель вернула з Радянщини й подає свої враження спосеред цих найнещасливіщих між найнещасливіщими.

„Беззахистні діти — пише вона — це одно з найважчих питань радянщини. Вони малі звірятка в людській постаті. Із поміж усіх клопотів радянського правительства, цей найважчий.

Ці обідрані, озвірілі тварини навіщують найбільше Москву. Щодень прибуває їх тисячі й кожен залізничий поїзд привозить безліч завошивлених, здичілих гурм. Сливе кожне окромішне з них представляє собою замітний кримінальний тип. Велика нужда, лихі приміри та зразки в спромозі розвинути лихі прикмети вельми скоро. Ці малі злочинці йдуть із спокійною совістю на крадіж, убивство та інші злочини й не жахаються ні перед чим. У Москві ця здичіла юрба головно вправилася в нападах на жінок, що йдуть на закупна та в вириванні ручних торбинок і мошонок. Опишу одну подію, що приключилася мені самій. Сливе перед місяцем ішля я з приятелькою однією з головних вулиць Москви. В одній хвилині окружив нас гурт цих здичілих дітей. Я замітила, що вони повпялювали зір на ручну торбину приятельки. Ми старалися силою увільнитися від них, та дарма! Один із хлопців кинувся на мою приятельку, щоби вирвати їй торбину. Коли вона відтрутила його грубо від себе, лискавкою добув він бритви й різнув нею по її пальцях та перетяв пучки аж до кости. Із жаху та болю випустила моя приятелька торбину. На млі ока кинулися на торбину ці страховища й зникли. Міліція не в силі боротися з цією ватагою тай у більшости й не хоче. Бо, вже без огляду на це, що всі діти зівсім завошивлені, терплять вони найстрашніщі недуги й кожний боїться зіткнення з цими зараженими дітьми. Крім цего веде це військо беззахистних дітей правильну війну з міліцією, коли тільки впаде їй на думку зачепити їх. Найгостріще оружя, що ним орудують ці діти це... зуби. У Москві була я щодень свідком багатьох злющих покусань, що їх ці діти завдавали кожному, що підходив до них навіть і в доброму намірі. Скаженими собаками кидаються вони на кожного без виїмку. Ряди цих страховищ зростають самособою під осінь. Зимою, коли їм годі таборувати по вулицях із-за великої стужі й сніговиці, стараються вони дістатися до діточих вязниць, відкіля тільки прийде весна, тікають чим скоріще.

Ніколи не забуду першої моєї знайомости з цими дітьми в Москві. Я стояла в головному почтовому уряді, щоби купити почтових значків. Нераз бачу під великим столом чотирьох хлопців у літах від 10 до 11. Трьох із них курило цигаретки, а четвертий держав у руці недокурок, що хтось його був кинув і дитина підняла з брудної, заплюваної долівки. На долонях мали всі діти білий порошок... кокаїну. Ніхто з публики не звертав уваги на ці чотири живі купки лахів. До краю обдерті, ноги пообвивані міховиною, людські істоти, тільки шкіра та кости — так чигають вони Москвою, попід тинами, відкіля вискакують несподівано, щоб напасти на прохожих та ограбити їх. Я бачила раз малого, ледви може девятилітнього хлопчину, що здирав усі афіші з тинів та кіосків, навіть ці, що в них прохалося помочі для безпритульних. Мій товариш уроджений Москвин, звернув мою увагу на це з якою зручністю та завзяттям здирали ці нещасні діти афіші. На моє питання, яку ціль має ця їх робота, пояснив він мені, що ці діти-волокити вживають цих афішів як накривал, бо вони з дуже товстого паперу. Чим більше здобудуть цих ніби-накривал, тим краще можуть позатикати собі нори на зимівля. Потім повів мене мій товариш до одної такої зимівки. Ми пройшли до міського забудування, де була деревляна скриня, куди місцеві сторожі складали пізною осінню листя, що облетіло з дерев.

— Тутечки — сказав мій товариш сумним голосом — „палата беззахистників".

Зимою зариваються вони глибоко в листя, аж у їх „центральну огріву" а ранком виповзають перемерзлі, дзвонячи зубами знову, щоб тинятися! вулицями, грабувати та розбивати. Я бачила в Москві, як ці нещасні живилися відпадками, найденими в кутах сміття, а захистом їх були собачі буди, а то й рури каналів.

На прикінці завважує шведська письменниця, що тут поможе тільки міжнародня акція. Країна сама зівсім безсильна проти цеї безлічі дітей-волокит. Тільки коли ввесь світ подасть руку, можлива поміч — все інше капля на розжарений камінь.

Тілько шведська письменниця. Та нам здається, що поки само правительство не візьметься щиро до усунення цего лиха, ніяка поміч із зовні нінащо не здасться, Однак дарма ждати цего від безбожного правительства, що сипле міліярди на збільшовичнння чужих упорядкованих держав, а не має гроша на рятунок беззахисної дітвори.

Та це важко відімститься на будучині теперішньої радянщини.

На жаль і найбільша частина нашого народу втягнена в орбіту більшовицького божевілля.

До П. Т. Передплатників.

З попередним числом розіслали ми вже почт. складанки (чеки) для переслання передплати від 1. січня 1927.

Просимо присилати по змозі цілорічну передплату, або хоч піврічну. Рівнож просимо вирівняти залеглости за біжучий рік. Хто їх не вирівнає до кінця ц. місяця, цей не дістане вже різдвяного числа. **Адміністрація.**

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 17

Як розвивалися суспільно-господарські форми.*)

(Історичний огляд).

(Кінець).

Марксова думка, що господарські відносини є причиною моральних і правних суспільних ідей, а не навідворот, є в части правдива, а в части ні. Не є правдиво в розумінню Марксового матеріялізму, немов то дух є витвором матерії, а ідеї витвором матеріяльних процесів. Зате правдою є, що ідеї повстають і розвиваються в певній звязи з зовнішними, навіть господарськими відносинами і що людство усвідомлює собі етичні ідеї при зовнішних впливах. Старі мудрці висказували те переконанне реченнем: »Пізнанне починається чуттем«. Та ідеї викресані в душі, можуть претворити зовнішний світ, розуміється також залежно від зовнішних умов. Отже й між зовнішним світом і духом є якась взаімність. Односторонно є толкувати історичний розвій лише зовнішними, матеріяльними і господарськими впливами, як односторонно є також толкувати його лише самою силою ідей.

Перші початки. Чоловік поставлений на земли, мусів своє житте на сій земли уладити[94]). При тім кермували ним — якщо беремо під увагу лише природні чинники — інстинкти, управляла ним думка та всегда мусів він оглядатись на зовнішні обставини. Під впливом полового інстинкту повстала родина, потреба взаімної помочи стримувала членів родини, щоби не розходилися, вона лучила їх в рідню і громаду, в племінні гурти і роди. Розуміється, не всюди і не скрізь однаково. Дуже багато залежить тут від зовнішних відносин. В війнах з иншими племенами, котрі загороджували їм дорогу, або заходжували на їхній ловецький терен, або на їх пасовиска, брали також полонених. Деколи їх убивали, а деколи вживали як рабів до ріжних робіт. Часто також лучалося, що войовниче племя поневолювало инше племя і обертало його в рабство. Так повстала в цілім середновічу і у всіх народів перша велика форма уладження праці, р а б с т в о. В середних віках, у февдальній добі, ся форма під впливом христіянства злагіднилася і перемінилася в підданство, особисто свобідне, а соціяльно злучене з землею. Доба рабства є заразом переважно добою д о м а ш н о г о г о с п о д а р с т в а.

Домашне господарство. Тими словами означуємо відносини, серед котрих майже все виробляється вдома, в родині, в громаді, в селі. Нема ще окремого обміну і руху. Грошей нема: що міняється, ціниться худобою (pecunia), полотном (платити), бурштином і под. Раби належать до родини. Вільні робітники рідкі: оскільки вони є, дістають за свою працю продукти. Житте просте, вимог є мало і тому мало ремесла. Так описує нам Гомер господарство Одисея. У нас тревало так до близько 1000 року. На заході розвиток ішов скорше. Та ще за Карла Великого знаходимо подібні відносини. В краю є боярські двори. Тут є бояри, слуги, служниці і піддані. Бояриня зі своїми дочками й служницями пряде і ткає. При дворі є (боярські) мельники, колодії і ковалі, кравці і шевці. Часом вони мають свою хатину і трохи поля. Ремесло вже отже відділене від хліборобства, ремісник робить лише для дому і для двора. Піддані хлібороби обробляють землю для себе, а дворови дають десятину і роблять панщину.

На продаж! Та культура поступала вперед, потреби росли, пани-бояри мали забагато виробів для дому, инших річий замало. Почався сильнійший обмін. Примістах і монастирях поселювались свобідні ремісники. Сюди приходили торговці з чужих країв зі своїм крамом, щоб його заміняти за тамошні вироби. Настала потреба кованих грошей. Рух росте чим раз більший. Повстають правдиві торговища, з торговищ місточка, і міста. Пани побирають мито від ваги і місця. Заохочені тим вони радо звільняють двірських ремісників. Мійські ремісники організують цехи. Де далі місто встановляє окремі статути, контролює продукцію і регулює ціни. У нас (Словенія, М. Ф.) такі відносини стають загальними в XIII. віці. Гроші також входять в загальне уживане щойно в тім віці. (Деінде було розуміється інакше. В Вавилоні було вже 1500 літ перед Хр. срібло і золото середником обміну, хоч ще не коване, тільки в пли-

*) Останній розділ „Основ Соціольогії".

94) Порівнай у звязку зі слідуючим тематичним поділом твір K. Bücher, Die Entstehung der Volkswirtschaft. 5. Aufl. Tübingen 1913.

З українського життя.

Краєвий Зїзд »Рідної Школи«.

Заповіджений на 24 ц. м. в пятницю Зїзд »Рідної Школи« відбувся при участи понад 200 відпоручників. Зїзд отворив голова Товариства проф. Омелян Терлецький. Привитав він усіх, що явилися на Зїзд, з окремаж волинських відпоручників, подякував усім, що завдяки їх пожертвам могла »Рідна Школа« сповняти свої завдання та згадав при кінці всіх померших добродіїв. Їх память пошанували зібрані повстанням із місць. На внесення одного з відпоручників, ухвалено не читати протоколів із попереднього Зїзду й приступлено відразу до вибору комісії-матки. Вибрана комісія-матка подалася на нараду, а тимчасом промовляв ім. контрольної комісії ради. К. Бандрівський, що поставив внесення, щоби уділити Головній Раді Товариства абсолюторію. Потім велася дискусія над звідомленням у справі нашого приватного шкільництва. По одногодинній перерві велася дискусія дальше, а потім приступлено до вибору Головної Управи »Рідної Школи«, ревізійної комісії та розємного суду. Вибрано людей запропонованих комісією-маткою з малими змінами, а саме: головою товариства п. Ілярія Чапельського, радника банку; членами: д-ра Костя Левицького, Івана Кривецького, Івана Вальчика, Володимира Целевича, Осипа Навроцького, Марію Білецьку, проф. Омеляна Терлецького, о. Леонтія Куницького, Андрія Зеленого, посла Сергія Козицького, Семена Жука, Пилипа Лисецького, проф. Теодора Грицака, Теодора Мартинця, Андрія Гривнака, Степана Кулиняка, д-ра Степана Дмоховського, проф. Миколу Бабина; заступниками: о. Антона Каштанюка, інж. Барщівського, Дмитра Ерстенюка, Софію Федорчакову, проф. Евгена Яворівського, інж. Бартоша; членами ревізійної комісії: д-ра Юліяна Савчака, Ярослава Гоголевича, М. Мороза, дир. Миколу Филиповича, Осипа Доманика; членами розємного суду: о. Дамяна Лопатинського, Остапа Ігната, д-ра Пилипа Евина, Миколу Ластовецького, проф. Івана Раковського.

По виборі знову велася дискусія й ухвалено ряд резолюцій. Членську вкладку рішив Зїзд оставити цю саму (2 зол.).

За ввесь час нарад промовляло велике число бесідників, на жаль не принесла дискусія сливе ніякої користи. Годіж назвати корисною дискусією непочитальні напади на поодиноких людей, лайки та вигуки. Свідчилаб ця дискусія хіба, що сильно обнизився етичний та культурний рівень серед нашого громадянства. Корисно відбивали в цій дискусії голоси селян, що здебільша промовляли й спокійно й культурно та розумно.

Загальні збори тов. »Просвіти«.

У суботу 25 грудня відбулися ві Львові річні збори тов. »Просвіти« при участи понад 400 відпоручників філій і читалень та біля сотки гостей: членів »Просвіти«, без рішаючого голосу. Збори почалися промовою голови товариства проф. Михайла Галущинського, в якій згадав він померших членів товариства, повитав учасників зборів і подав порядок нарад. При точці »вибір комісії-матки« показалося, що є на салі гурт людей, що рішився всякими способами розбити збори. Це комуністи. Прийшло до цего, що навіть над кандидатами до комісії-матки треба було голосувати поіменно. Вибір комісії-матки виказав комуністам ясно, що вони в значній меньшости й це вправило їх у ще більшу лють. Непочитальним вигукам і напастям із їх боку не було краю. Головно накидалися на »Просвіту« за її видавництва, що вона в своїх видавництвах не ширить »клясової освіти«. На щастя, як згадали ми вже, були вони в значній меньшости й усі їх крики та вигуки не здалися нінащо. Ліста запропонована комісією-маткою перейша 211 голосами проти радикальної ліста (71 голосів) і комуністичної (64 голосів). По статутові уступило 5 членів виділу, а на їх місце вибрано през. В. Децикевича, д-ра В. Ривюка, д-ра Рогуцького, О. Навроцького та І. Чапельського. Заступниками виділових вибрано: О. Терлецького, П. Мурського, А. Кривокульського, п-ню Павликовську, С. Магаляса, та Кніптюка. До контрольної комісії вибрано: д-ра К. Левицького, М. Заячківського, О. Саєвича, О. Скрентовича тц І. Сполітакевича членами, М. Лазорка та І. Филиповича заступниками. Збори іменували почесними членами »Просвіти« селян: Сенька Фіґлера з Бобреччини за визначну освітню діяльність та Гриця Тершаківця, б. посла до галицького сойму. Ухвалено також завести одну двозолотову членську вкладку замість дотеперішних двох (2 зол. і 2 дол.). По вичерпанні всіх точок заступник голови проф. І. Брик замкнув збори й учасники по відспіванні національного гимну розійшлися. — Так не вдалося комуністам розбити зборів, та треба бути приготованим усім свідомим Українцям на це, що вони по наказу з Москви повторять свій наступ нарік, тільки що краще підготуються до нього. Тож усім свідомим Українцям, а передовсім нашому духовенству й щирохристіянському загалови треба подбати, щоб найстарше наше культурне товариство »Просвіта« не попало в ворожі руки — а перешкодити зможе цему тільки пильна освідомна праця нашого духовенства й християнської інтеліґенції.

Важне заряджения.

Польські часописи доносять, що міністерство внутрішних справ звернулося до львівського воєвідства з розпорядком, щоби не робити трудностей в реєстрованню і леґалізованню українських товариств тому, що вони уживають слова »український« а не »руський«.

Міністерство пояснює, що термінольоґія порішена законом обовязує тільки уряди й урядову мову, а не може бути накинена приватним чи суспільним установам.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Ювилей письменника і народнього діяча.

Дня 14 грудня ц. р. пряшівська учит. семинарія і наше закарпатське громадянство святкували 70-літний ювилей свого професора, заслуженого народнього діяча і письменника о. Івана Кизика. За мадярських часів працював він як видавець і письменник. Після перевороту під його проводом складалися і видавалися там укр. підручники. Заслужений діяч і нині в глибокім віці бере живу участь в політичнім і суспільнім життю свого краю.

З життя канадийських Українців.

Під таким заголовком приносить »Діло« з 24 грудня ц. р. ч. 285 досить невеселі вісти з життя Українців в Канаді.

На сором перед цілим культурним

точках, а в Китаю ще скорше. В грецькій Малій Азії були вже в VII. віці перед Хр. ковані гроші. Та правдивого грошевого господарства не було в старинних віках нігде). Між містом і околицею зявлялися, зовсім впрочім природно, прикрі противенства. Міста мали великі привілеї (вільности). Князі вихіснували сю нагоду, щоби поволи захопити чим більше власти, обмежити мійські права і так утворити краєве право. Почалося краєве господарство: краєві гостинці, краєве мито, краєві, т. є. князівські гроші. Згодом замість краю виступає держава, замість краєвих панів-князів абсолютний володар. Держава береже домашний промисл і торговлю, будує гостинці і пристані, спомагає промисл, заводить почти і т. д. Такий розвій іде від 15. до 18. століття. Від 15. до 17. ст. маємо перший ступінь переходу від мійського до краєвого господарства, від 17. до 18. ст. другий ступінь від краєвого до державного господарства. Сей перехід відбувся не всюди однаково, скорше в Анґлії і Франції, трохи пізнійше в Німеччині й Австрії. Селянські відносини між селянами і панами настільки погіршилися, що своєвільні пани стали селян вихісновувати і через своїх жорстоких управителів (економів) примушувати до чим раз більших робіт. Через те повстають селянські бунти (1515, 1573).

Цехи. Цілу сю добу від початків мійського господарства разом з краєвим і державним господарством звуть добою звязаного або обмеженого госп. руху т. є. обмеженого насамперед краєм, а відтак державою. Відносно самої праці ся доба є добою цехів, корпорацій. Все там орґанізоване. Ремісники того самого фаху згуртовані в своїм товаристві для взаїмної помочи і оборони. Правда, є майстри, помічники й учні, та між ними не було тих холодних відносин, як то є нині між роботодавцями і робітниками. Учень з часом стане помічником, помічник майстром. Всі вони є членами одної родини і між ними нема ще клясових противенств і боротьби. Розуміється блудною булаби думка, що тут все було ідеальне. Історія оповідає нам про гострі бої помічницьких союзів з майстрами, бо з часом і до цехів закралися зловживання і майстри булиби найрадше »картелювалися«, як би ми про се нині сказали, т. є. ограничилиб число майстрів і майстерські місця затримали для своїх родин.

Капіталізм. Та із зовні цехи вже були загрожені. По світі ішли великі переміни. Торговля розвивалась чим раз ширше, для неї отворилася дорога до Америки і нова дорога до Індій, техніка дала ремеслу нові методи і знаряддя, а разом з новим знаряддям і машинами повстали також нові можливости. По державах повіяло духом свободи, абсолютизм упав, а з ним пропали старі відносини. Гасло свободи знищило також цехи і всі середовічні орґанізації. Настала нова доба вільного руху, доба капіталістичної продукції. Разом з цехами розбила ся доба також робітників. Бо і робітники повинні бути вільні т. є. вони самі одні мали відтепер укладати з роботодавцями »вільну« умову праці. А щоби ся свобода була ще більше наглядною, то держава не мала вмішуватися більше у відносини праці. Ся доба визволила також селянина (1789, 1848). Се доба лібералізму і капіталізму, яка від рукоділля (мануфактури) через простенькі робітні перейшла до велитенських новочасних фабрик. Се доба, в котрій дійсною метою господарства не є більше спотребования, але зиск, коли то все є товаром, котрий на світовім ринку має з чим більшим зиском вимінюватися. Се доба чистого грошевого господарства, що дійшла до кульмінації в панованню банків. Се доба, в котрій ми живемо. Принесла вона ніби свободу, а в дійсности нове рабство робітничого стану.

Соціяльна доба. Слушно каже Маркс, що для капіталістичного господарства прийде упадок. Та причина того упадку є передовсім та, що капіталізм стоїть в так великім противенстві зі соціяльною ідеєю. Соціяльна ідея, ідея справедливости його знищить. А опісля? Є дві можливости. Одна се соціялізм, з котрим зачалабся соціялістична доба. Друга — се побіда христіянської соціяльної ідеї, котра розпочалаби соціяльну добу. Може, як ми вже говорили, на якийсь час побідить і соціялізм, та з тиранії й анархії соціялізму перейде людство до соціяльної доби, котра злучить все те, що людство вибороло собі через довгі віки: свободу і соціяльну свідомість, право особовости з правом соціяльности, засаду поступу з засадою добробуту всіх.

За дозволом автора переклав
М. Фірак.

европейським світом при міських виборах у Вінніпегу вибрали Українці тільки одного радного і то комуніста. Є це одинокий комуніст, вибраний до публичного уряду в цілій Північній Америці. — Цілком слушно додає автор дописи таку увагу:

»Це, що він є українського походження, не без того, щоби не відбилося фатально не тільки на Українцях в Вінніпегу, але й на цілій українській еміґрації в Канаді. Бо помогти комуністичний радний не є в силі нікому, а самим фактом його вибору зроблено українській справі в канадийській Домінії медвежу прислугу. Вже тепер мають Українці в Канаді доволі ворогів, а після того, як найбільше відстале, політично й культурно найслабше вироблене українське населення вибрало своїм представником комуністичного кандидата — недовіря до Українців як до непевного, большевизуючого елементу тільки зросте«.

В тій самій дописи автор говорить про друге лихо серед нашої канадийської еміґрації, а саме про зріст української автокефальної церкви. Не дивно отже, що там комуністи мають такий вплив, бо автокефальна церква з »пастирями наємниками« Липківського чи Тендоровича не потрафить де-инде запровадити вірних, як тільки в більшевицьке багно.

Політичний огляд.

Новий проект пресового закона.

Варшавські часописи подають подробиці проєкту нового пресового закона, що мають його оповістити як декрет президента, щоби мав обовязувати вже від 1. січня. Відповідальним редактором не може бути ніхто, засуджений хоч раз за переступство в друку, або тричі за недогляд на протяг трьох літ. Всі оповіщення влади мусить часопис містити за звичайною оплатою. Приватній особі, що жадає спростування, відповідальний редактор має прислати негайно й безплатно число часопису, що в ньому поміщено спростування. Суд може признати покривдженому на його внесення відшкодування в висоті до 10 тисяч золотих. Управитель ґрафічного заведення по трьох конфіскатах в одному році відповідатиме солідарно з власником друкарні. Конфіскаті підпадає передрук сконфіскованого друку, хоч був предложений на явному засіданні сойму... Не вільно відновляти завішеного судом часопису. Зміна наголовка не виключає тожсамости завішеного часопису, коли його зовнішний витяд, формат і уклад ріжняться незначно від попереднього. — Відповідальний редактор за справу переступства через недогляд буде караний від 6 місяців тюрми і 5.000 зол. грошевої кари, а навіть до 3 літ і 10.000 зол. кари, а може бути увільнений від кари, коли автор, або цей що подав відомість, знані судови й їх поставлено перед суд. — Цей проєкт закона викликав у дневникарських кругах зчудування, як пишуть польські часописи. Синдикат варшавських дневникарів скликав у цій справі засідання з участю начальних редакторів і видавців часописів.

Марш. Пілсудський про становище польського правительства до литовського перевороту.

В інтервю з редактором »Ґлосу Правди« марш. Пілсудский заявив, що він дав тільки розпоряд стежити за подіями в Ковні та на литовсько-польській гряниці. Правда, з огляду на довше трівання литовської кризи зростало занепокоєння на пограничі з кожним днем, та маршал не позволив нінаякі скріплення сил на литовсько-польській гряниці. І за протяг усеї кризи не було ніодної гряничної приключки й спокій не був ніде нарушений. Шож до теперішнього положення на Литві, то все виглядає там як провізорія, хоч нераз провізорії саме найтрівкіші.

НІМЕЧЧИНА.

Німеччина й можливість східнього договору.

В »Берлінер Таґеблятї« пише Кут Гілер, радикальний німецький пацифіст, що Німеччина моглаб згодитися на признання Польщі Катовиць і Королівської Гути та інших заселених Німцями відтинків Гор. Шлезка та ніколи не зможе згодитися на відділення Схід. Прусії від Німеччини й утворення т. зв. Поморського коридоря. Та східній договір, що обнимавби ґарантію щодо коридоря муситься відкинути. Польща за ціну відступлення коридоря моглаб дістати запевнення постійної політичної й економічної приязни. Поляки не живуть над балтійським морем тож і не належиться їм користування побережям.

Порозуміння в справі розоруження Німеччини.

Як відомо рада амбасадорів рішила знести міжнародною військову контролю в Німеччині з днем 1. лютого 1927 р. Рада амбасадорів і представник Німеччини згодилися, що число німецької поліції не перевисшить 145 тисяч людей. Також у справі затягу добровольців до народньої оборони й у справі спортових товариств дійшло до порозуміння. Рада амбасадорів відступила від свойого домагання, щоби нім. правительство розвязало всі спортові товариства, що вправляються по військовому. Рада амбасадорів прийняла до відома заяву німецького правительства, що він сам поладняє цю справу законодатним шляхом і поробить у цій справі відповідні запорядження Значиться

вплив Німеччини й значіння росте

з кожним днем. Свідчить про це й отся подія: Французький військовий суд увільнив французького старшину, що вбив німецького робітника, а позасуджував робітників за виступ проти окупантів у Надренії. Німецьке правительство запротестувало проти такого шовіністичного присуду. І французьке правительство подбало про це, що французький президент підписав декрет, яким звільнив із тюрми двох Німців засуджених військовим французським судом.

ІТАЛІЯ.

Усунення напруження між Італією й Францією.

Італійський амбасадор Авецано відбув конференцію з Бріяндом і запевнив, що політичне напруження між Римом і Парижем усунене зівсім. Протифранцуські прояви серед фашистів вигасають.

ЮГОСЛАВІЯ.

Нове правительство.

По довгих переговорах з поодинокими партіями вдалося утворити нове правительство. Премієром став Узунович. Дві міністерські теки одержить словінська національна партія.

Кріза.

Держава С. Х. С. знаходиться тепер у крізі, що її повага зазначилася трьома подіями: невиясненим парляментарним положенням, заключенням італійсько-альбанського приязного договору та смертю Миколи Пасіча.

Як ми вже писали міністер зовнішних справ Нінчіч зголосив уступлення з причини альбансько-італійського договору в Тіволі, який скріплює вплив Італії в Альбанії так, що можна сказати Альбанія підчинилася фактично під зверхність Італії. У цему непевному положенні поновне зближення Білгороду до французької політики має більше демонстративне значіння. Держава С. Х. С. моглаб вдержатися тільки тоді, коли зорґанізується на федеративній основі та притягне до себе й Болгарію й так здобуде перевагу на Балкані. В тім напрямі працює й провідник Хорватів Степан Радіч. Він радить завести дипльоматичні зносини з Радянщиною, Угорщиною та Болгарією. Та ледви чи по смерти Пасіча вдасться це йому. Теперішні провідники сербської радикальної партії за малі талантом, щоб могти довести до порозуміння. Здається навіть, що горою буде протихорватський курс. А правительство, що вестиме боротьбу з Хорватами, муситиме бути в добрих відносинах до Італії.

УГОРЩИНА.

Остаточний висл'д виборів до парляменту.

Вибори покінчилися 20. ц. м. вівторок. На загальне число 245 мандатів, правительственні партії здобули 208 мандатів. Та, як ми вже згадували, рішала тут не воля населення, тільки славна мадярська виборча практика, тим більше, що тільки 46 послів вибірається тайним голосуванням, а 199 послів явним.

Перемога правительства при виборах.

Вислід виборів із виїмком виборчого округа Будапешту та одного провінційного округа такий: правительство одержало 206 мандатів, опозиція 29 мандатів. Тут замітити треба, що мадярські вибори вже до війни були славні — тому вислід виборів ледви, чи й тепер виявляє волю населення.

Фашизм на Угорщині.

Як скрізь так і на Угорщині змагається фашистівський рух. Дня 19 ц. м. відбулися в Будапешті конститууючі збори фашистів. Головою вибраний б. сотник ґр. Олександер Телякій.

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ П. А.

Морські зоруження Зєд. Держав.

Що Зєдинені Держави поважно думають про підготування до евентуальної війни видно й із цего, що президент Кулідж згодився на будову десять нових кружляків, на що призначено кредит в висоті 100 тисяч міліонів долярів. Відповідний проєкт закона предложать парляментові, який уповажнить президента до припинення цего закона, колиб дійшло до розоружної конференції.

РАДЯНЩИНА.

Шукають економічного зближення з Заходом.

Народній комісар торговлі Мікоян задумує протягом лютого поїхати до Берліна, Парижа й Льондону, щоби перевести ревізії народніх представництв радянщини за гряницею й почати переговори з представниками економічних кругів цих держав. Біда, що треба простягати руку до буржуазних держав!

А тимчасом

Чічерін розсипає погрози

на всі боки. Кажуть, що він ломить собі тепер голову над двома проєктами: радянсько-німецького й радянсько-французького союза утворенням евентуального югославянського моста між радянським союзом і Францією. Він бажавби покарати Італію за заохочування Румунії до зайняття Бесарабії, а Німеччину за це, що не скористала з союза з радянщиною, тільки звернулася до Союза Народів і західніх великодержав. Та мабуть Німеччини не злякає.

ЛИТВА.

Непевне положення.

На Литві положення ще доси непевне, хоч правительство проф. Вальдермараса вдержалося покищо. Відбуваються численні арештування комуністів. Ковненська політична поліція арештувала біля 250 людей, у цему цілу управу комуністичної партії.

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. для незаможних довільна
Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39 а**

Студентський Вістник „Поступ".

Рік VI, 1926, ч. 1—10.

Протягом шестилітнього існування »Поступ«, одинокий місячник християнської молоді, добув собі досить широкий круг читачів і добре ім'я сумлінного дорадника наростаючого покоління. Тепер, як дізнаємося з оповістки редакції, »Поступ« перетворюється на »Вістник літератури і життя«, призначений вже для цілого громадянства; з сеї нагоди хочемо дати кілька заміток про останній річник — може знадобляться вони новій редакції.

Головною метою „Поступу" була пропаґанда й оборона християнського світогляду, — сей напрям був ведений досвідною рукою і дав кілька поважнійших статей, як вступна »З Новим роком«, В. Лімниченка „Віра і праця«, переклади Бремшайда, Оібура і ин. З сього становища пр бувано також оцінювати деякі явища українського життя і тут перше місце займають передруковані з »Америки« статті д-ра О. Назарука. Матеріялістичний світогляд І. Франка і культ Франка та молодь. У підмогу приходила теж белетристика, як перекладн з Вальгаєва і Л. Кольома. Коли додати до сього ріжнородний відділ з католицької акції, — то можна сказати, що більш як половина журналу була присвячена пропаґанді — і се сильна сторона видавництва.

Значно слабше вийшли инші відділи. З історії була інтересна стаття д ра Ост. Макарушки. Кілька моментів з життя Льва Півночи (Карла XII.) і п Яр. Мандюкової Бенвенуто Челліні — з українського минулого не знаходимо нічого. З літератури крім згаданих вище статтей про Франка є ще статейки п. з. Гріх української дійсности, в якій молодечий критик славословить молодечого поета; того рода річи старший читач може прочитати з усмішкою, але в журналі для молоді вони не повинні мати місця — того рода критика се головна причина, чому у нас так богато друкується поезій, а такі вони маловартні. Нічого не приніс »Поступ« із природних наук, техніки і инших питань, що так дуже цікавлять молодь. Таке самообмежуване журналу не може бути корисним, бо молодь шукає відповіди в инших жерелах і не все трапляє на добрі.

Студентські справи нотовано старанно, були також дві добрі програмові статті Івана Гладиловича про світогляд і орґанізацію студентства.

Занедбано дуже бібліоґрафічний відділ, — була зрецензована всього одна книжка на суспільні теми і кілька поезій. В журналі, що хоче бути провідником для старшої молоді, добре ведена бібліоґрафія се один з притягаючих моментів і легковажити його не можна. *І. Крипякевич.*

Справа великої ваги!

Завязався у Львові „Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках". До цього Комітету війшли отсі Вп. пані: Наталія Дзеровичева — голова, Стефанія Монцібовичева — заст. голови, Стефанія Лежогубська — секретарка, Юлія Галянтова — скарбничка, Антонина Шпитковська — контрольорка, Ольга Лончинова — контрольорка, Олександра Бачинська, Єлена Гургулова, Євфрозина Дякова, Єлеонора Костельникова, Ванда Левицька і Софія Мизинякова. Протекторат над Комітетом зволив приняти Преосвящений о. Митрополит.

Як першу свою мету поклав собі Комітет будову „Дому для вдів і сиріт по священиках" у Львові, а згодом і по инших містах. Мета справді похвальна, коли взяти на увагу, скільки то вдів і сиріт по священиках по смерти свого мужа й батька остається без даху над головою. В тім напрямі зроблений вже початок: в посіданню Комітету є вже на ту ціль гарна будівельна площа у Львові. Комітет надіється, що при добрій волі та щирім заінтересуваннюся справою, зможе до трох літ зі самих власних вкладок мати суму понад 100.000 зол. Попри це власне оподаткування Комітет звертається до всіх священиків вдівців і безженних священиків львівської архієпархії, до світських людей, які вийшли зі священичого стану, або споріднилися зі священичими домами та до всіх людей доброї волі, щоби своїми жертвами помогли сповнити це діло. Комітет взиває до негайної праці. „Нехай не буде ні одної священичої жени в нашій епархії, яка не приступила би добровільно до складок на нашу річ. Вкладка виноситиме по 4 зл. місячно, не обмежуючи добродійности. Сю квоту можна складати також в квартальних ратах по 12 зл. Від незаможних приймається і менші датки. Нехай в кождім деканаті потворяться жіночі кружки, які узискані гроші відсилатимуть до Краєвого Союза Кредитового („Центробанк") у Львові число книжочки 8018, або на адресу Комітету. (Львів, вул. Домініканська ч. 11, І. пов.)

Огляд часописів.

Із днем 21. грудня ц р. почав виходити ві Львові новий польський щоденник п. н. „Dziennik Lwowski". Як це видно вже з першого числа, — є це орґан Пілсудчиків. У передовиці п. н. »Наші завдання« зазначує в довгих виводах, що першим своїм завданням уважає

зазнайомлювання польської суспільности з цілістю українського життя, як на случай, коли надійде хвиля порозуміння, чого бажаємо, так і тоді, коли прийдеться підняти кинуту українським націоналізмом, потрібно нам знання сторони противника й його спів. Тоді може зрозуміє польська суспільність небезпеку, яку приготовляє собі в разі, коли остане розпорошкована партійно й може тоді зрозуміють і партії конечність зкоординовання зусиль для спільної культурної праці на Червенській Землі. От над цим останнім добре булоб і нашим партіям призадуматися. Гризня ніколи не доводить до добра. І вже в першому числі інформує Dziennik Lw. своїх читачів про українські справи в статті п. н. „Sprawy Ukraińskie". Автор (під криптонімом Атвч) що правда не подає ніщо нового. Вірить тільки що при взаїмних уступках із обох боків дасться довести до порозуміння хоч і не зараз. (Не каже тільки які уступки й чоми мають робити Українці? А воно саме у цікаве?) В ній ціли поборювати буде редакція націоналістичні вибуялости обох сторін: безпрограмову, україножерну фразеольоґію і „безсенсову українську іриденту, фінансовану й підпомагану заграничними, заінтересованими в ослабленні польської держави, потенції". Ну, ну — почуємо, що то буде дальше...

Хорватський популярний тижневик „Seljačke Novine", орґан хорватської селянської партії містить у 51 ч. з 19. ц. м. характеристику діяльности пок. Пасіча Признає йому заслуги, однак не оминає й шкоди, що він заподіяв хорватському народові.

„Хоч він для Сербів був великий політик, ми Хорвати можемо багато закинути його політиці. Він підписав 7. падолиста 1918 р із Корошецом договір у Женеві, що в нашій новій державі буде дві влади і то в Загребі й у Більгороді, та зломив цей договір і свій підпис. Це одно, що йому не можемо забути. Також Пасіч із Прібічевічем найбільше причинився до цего, що в цій державі від 1921 є централістичний напрям. Крім цего він завсіди мав перед очима тільки великосербство й це була його головна політична мета Він був противний, щоби в цій державі й Хорвати й Словінці могли мати ці самі права що й Серби. І це була головна його політична провина, відколи істнує ця держава. Один Радіч із Хорватів співав йому в парляменті славословя. Та в останніх часах і Радіч виступав проти Пасіча.

В »Ґазеті Косцельній« (ч. 48) помістив був кс. Шукальский статтю »Наші відпусти«, в якій пропонував між иншим, щоби в часі польських відпустів старалися польські парохи о гр. кат. Службу Божу. Проти цього виступає якийсь кс. В. в статті „Obrządek rz. kat. i gr. kat. we Wschodniej Małopolsce" (гл. „Gazeta Kościelna" 52). Кс. В. П. хвалиться насамперед тим, що знає український нарід і українських священиків, вміє навіть по українськи читати й писати, а дальше нарікає, що українське духовенство перетягнуло велике число латинників і Поляків на грецький обряд і на українство. »Тим способом сотки і тисячі душ втратили ми і тратимо тепер на річ гр. обряду... Чи супроти того може бути бесіда, щоби Служба Божа в гр. обряді мала місце на відпусті в костелі? Наш нарід сказавби, що ксьондз пробощ очевидно погоджується з роботою українського священика, а »вкрадена душа« законклюдує: »то всьо одно, оден Бог, одна Матка Божа...« »Не йде мені спеціяльно о те, щоби наші духовні власти в якийсь спосіб в порозумінню з правительством поклали кінець — найвисший час — довільним практикам українських священиків і повздержали винародовлювання Поляків на окраїнах... Щоби духовні чи світські власти потягали до відвічальности священиків, що переступають канонічне право. щоби одним словом завести на тій области якийсь лад, бо під тим оглядом ми польські священики жиемо й працюємо тут серед великого хаосу... Староства(!) повинні в порозумінню з курією й парохіяльними урядами започаткувати ревіндикацію душ бодай від р. 1900. Миж жиемо в власній державі, нам не йде о рабунок чужих душ, але о удержання нашого стану посідання. Шкода, що конкордат заключений недавно з Апостольською Столицею не узгляднив того так важного для нас моменту і справи зовсім і основно не управильнив«.

Ми призвичаєні до читання в »Ґазеті Кос.« аж до пересади націоналістичним і нам неприхильним духом навіяних статей; але так грубого скривлення правдивого стану річей ми навіть по тій »ґазеті« не сподівалися. Нас завелоби задалеко (се булоби зрештою й без ніякої користи) виказувати документально неправдивість тверджень і заключень кс. В. П. На се є у нас ціла наукова література. Знає дещо про се на основі документів також Апостольська Столиця, знає й світ.

На ревіндикацію душ ми з радої душі погодилибися, але під услівям, що та ревіндикація відбуваласяби під оком безсторонних і справедлививих чинників. Колиби прийшлю до справедливої ревіндикації, тоді ми в самім Львові зискалиби кілька десяток тисяч душ, тоді всі галицькі міста за одну ніч змінилиби свій характер, а Східна Галичина сталаби тоді справді »Малопольщею«.

Та до сього не прийде! Замість справедливої ревіндикації прийде мабуть до скріпленої душехвацької акції, до якої заохотою має бути стаття шовіністичної »Ґазети Косцельної«.

Національна думка (ч. 3). Се орґан української національної студентської молоді, що перебуває на еміґрації в Празі. Звичайно чужинні націоналістичні орґани є редаґовані в дусі вправді не християнськім, але переважно не надто ворожім до релігійних переконань своєї нації. »Національна думка« є яскравим виїмком під тим оглядом. Відношення сього орґану до християнської Церкви й релігії загалом є сильно вороже. Се бачимо передовсім в статті др. Ст. Нижанківського: »Зрадницькі елементи в українській народній психіці«, в статті Ол. Бабія: »Ненависть, як чинник визволення«, Сперечатися з молоденькими, хоч високо претенсіональними авторами, не станемо. Підростуть вони дещо, передумають, досвідчать, то й самі колись будуть каятися та стидатися за свої теперішні »міркування«... Бо й як поважному, зрілому чоловікови не стидатися пр. за такі слова: »Цей рабський елемент світогляд бачимо не лише в суспільнополітичних відносинах, але і в деяких релігіях, головно християнській, так у догмах, як і в обряді та католицькій ерархії. Само християнське поняття бога (конечно мале »б«!) робить з нього щось, перед чим люде мають тремтіти в почутті своєї нікчемности, бо »не знаєш ні дня ні години«, коли богові захочеться зробити тобі пакість, (бо все походить від бога). І за кожду пакість маєш бути вдячним. Коротко: захочу с'ем, захочу

і помилую...« — Або як не соромитися колись Ол. Бабієви за те всьо, що він пописав у своїй статті? Найбільші вороги Христа бачать у ньому бодай найідеальнійшого чоловіка, а п. Бабій пише: »Христос, закоханий у свою ідею, мусів ненавидіти (!!) міняйлів...« Або: »Християнські молитви є переповнені елементами ненависти...«

НОВИНКИ.

Гарний почин. На анкеті »Рідної Школи« в Перемишлянах для 27. грудня 1926 піднесено домагання, щоби як найбільше обмежити уживання тютюну й алькоголю, а ощаджені гроші жертвували на »Рідну Школу«. Йдучи за цим кличем зложив о. Ом. Ковч з Перемишлян прилюдну присягу, що через пів року с. р. від 1. січня до 30. червня 1927 відказується від курення і в його домі не найдеться алькоголь. У звязку з тим буде кожного місяця складати на »Рідну Школу« по 6 зол. за тютюн і по 15 зол. за різдвяні і великодні свята за напитки призначені для гостей.

Після цього слідували дальші заяви, а саме: П. Евстахій Безпятка, директор кооп. „Нар. Дім" в Перемишлянах від 1. січня до 30. червня 1927 р. по 5 зол. місячно за тютюн. П. Володимир Сеница, урядник кооп. 6 зол. за тютюн на 1 місяць. П. Степан Кутний, селянин з Янчина 6 зол. за тютюн на 1 місяць. П. Мирон Луцький з Янчина 50 зол. за напитки на Різдво Христове. П. др. Франц Свістель і п. Марія Свістельова від 1. січня до 30. червня 1927 по 15 зол. місячно за тютюн. — Хто слідуючий?

Защо конфіскують! ОО. Палятини в Вадовицях видають кождого року календар під назвою „Календар Цариці апостолів". Календар є наскрізь духа християнського без жадних політичних тенденій. В найновіщім календарі на 1927 р. поміщено між иншими довшу розправу на тему про масонерію і її орґанізацію в Польщі. Міністерство справ внутрішних доглянуло в тім артикулі переступство § 308 к. з. і заряділо конфіскату календаря. — На кождий випадок, се досить цікавий обяв а заразом знак, які впливи має масонерія в Польщі.

Влом до Дисконтового Банку в Варшаві. В понеділок дня 20 грудня стверджено влом до Дисконтового Банку в Варшаві. Вломники дістались до скарбівниці банку підкопом, що його підготовляли сливе від пів року. Підкоп вів через цілу ширину вулиці на 250 метрів. В підкопі було влаштоване електричне освітлення. До головної скарбівниці, де було 300,000 долярів вломники не вспіли за ніч дістатися. Які втрати понесла каса, покищо не відомо.

Боротьба з розюшеним биком. Оноді в Варшаві вирвався бик з гурми гнаного товару, розярений мабуть червоною краскою трамваю й ударив у трамвай так сильно рогами, що вибив кілька шиб, а потім ударив у бік дорожку та пігнав хідником і повибивав по дорозі виставові шиби, розірвав залізну огорожу на сквері й виломав його на довжині 18 метрів. Часть залізної огорожі застрягла в боці бика й він із болю ричав страшно та топтав і ломив кущі та дерева на сквері. На вулицях повстав переполох, прохожі рятувалися втечею. За розюшеним биком пігнали стійкові й дали до бика біля 30 стрілів, заки вбили його.

З більшевицького „раю". Ми вже раз писали в Н. З., що совітське правительство до половини 1924 р. видало 1,776.586 засудів смерти. Се викликало в Европі велике негодування і згіршення. Длятого совітське правительство і зменшило засуди смерти і не радо оголошувало викази вбитих. Помимо того на основі достовірних жерел від половини 1924 р. до половини 1926 р. виконано знова 70 000 засудів смерти. Певно, що ні оден тиран ані сатрап так масово і невинно не вбивав людей, як совітське правительство.

Смерть Давида Абрагамовича. Давид Абрагамович, визначний польський політик, б. посол до австрійського парляменту, б. міністер, б. посол польського конституційного сойму помер у 86 р. життя.

„Поступ" входить з Новим Роком 1927 у 7-мий рік істнування з певними змінами а саме:

1) перестає бути „студентським вістником" призначеним виключно для студентства, але стає **„вістником літератури і молодого життя"** та буде призначений для **широких кругів нашого громадянства.**

2) видавництво переймає від Мар. Т-ва Молоді **Укр. Христ. Орґанізація.**

3) **збільшує формат, подвоює обєм.**

4) поширює круг співробітників, запрошуючи до сталої співпраці **представників українського гетьманського руху.**

Піврічна передплата 5 зол., річна 10 зол. Адреса редакції і адміністрації „Поступ"-у — Львів, вул. Сикстуська 39. А. партер.

Дописи.

Річиця пов. Рава руська. (Місія). Стараннем місцевого пароха о. Йосифа Чеховича відбулась в Річиці місія від 13—18 жовтня ц. р. під проводом нашого золотоустого проповідника о. дек. Дороцького. Вже першою наукою так потряс о. провідник душі народа, що через цілий час місії горнулись люде численно до церкви та уважно слухали місійних наук. Проповідували: о. провідник Дороцький, о. Микулович зі Забіря і о. Жук із Жужеля. До св. сповіди приступило понад 2 000 парохіян і вірних з околичних сіл. На закінчення місії прибув Преосв. Епископ Григорій Лакота з Перемишля. При тріюмфальній брамі повитав Владику начальник громади і о. провідник, а перед церквою о. парох.

Кінець місії припав на неділю. Великий здвиг народу з цілої Угнівщини зібрався на церковнім цвинтарі, щоби взяти участь в місійнім торжестві. Підчас Архиєрейської Служби Божої співав гарно місцевий мішаний хор. Найторжественнійше випав похід з місійним хрестом довкола церкви. На переді походу процесії, за ними дубовий хрест, а за ним Преосв. Епископ в супроводі 21. священників і вірний нарід. По відправі водосвяття і освяченню місійного хреста, вкопано хрест. Прегарну проповідь під хрестом виголосив Преосв. Епископ завзиваючи учасників місії до витревалости у службі Христови і св. католицькій Церкві та вкінци уділив ювілейного відпусту. — Ця місія певно остане на довго в памяти вірних та причиниться богато до духовного відродження парохії. **о. М. Р.**

Ульвівок, пов. Сокаль. (Відновленнє св. місії). Від 1—4. падолиста ц. р. відбулось у нас відновленнє св. місії завдяки стараннем о. пароха М. Карпяка, який бажав відновлення духовного життя в серцях своїх парохіян. Проводив місією о. дек. М. Дороцький, наш нестружений місіонар, який з великою посвятою веде місійну працю та своїми палкими-могучими науками потрясає серця навіть закаменілих слухачів. Місцеві люде пильно спішили на місійні науки, а навіть ті, що давнійше рідко учащали до церкви. Проповіди голосили: о. провідник Дороцький, о. Пизюр і о. Ріпецький. Понад 800 парохіян приступило до св. Сповіди. Прегарна проповідь пращальна о. провідника зворушила всіх до глибини серця, голосний плач розлягся в Церкві серед зібраного народу.

Незвичайно торжественно випав обхід довкола церкви з Найсвят. Тайнами і мощами св. священ. осафата. В часі всіх відправ співав гарно місцевий хор.

Нарід був місією захоплений та ще бувби рад слухати прекрасних місійних наук. По закінченню місії церковний хор і члени братства пібули на приходство, щоби подякувати ОО. Місіонарам за їх труди та грімким співом: „Многая Літа" попращали дорогих проповідників. **Учасник.**

† Посмертна хроніка.

о. Микола Прокопович, парох Юнашкова, бурштинського деканату, помер дня 6 грудня 1926 р. по тяжкій недузі в 51 р. життя а 26 священства. Покійний брав живу участь на всіх ділянках нашого народнього життя. Бурштинщина стратила в ньому примірного священика та ревного робітника. В. Й. П.

о. Дмитро Луговий, парох Заріча біля Делятина і б. декан надвірнянський, радник епископської консисторії, помер у 85 р. життя й 55 священства. Похорони відбулися дня 6 ц. м. в Зарічі. — В. Й. П.

Др. Іван Стефанович, сотник-лікар У. Г. А. помер 23 ц. м. ві Львові. Похорони відбулися 26 ц. м. при великому здвизі народу. Над могилою промовляло кількох бесідників. Покійний оставив по собі загальний жаль. — В. Й. П.

Із біржі

Львів, 30. грудня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·95—	9·00 зол.
Доляри кан.	8 92—	8 93 „
Кор. чеські	0·26—	0 26 5 „
Фран. фр	0 35—	0·36·1 „
Фран. швайц.	1 73—	1·73 5 „
Фунти штер.	43 55—	43 66 „
Ліри італ.	0 40—	40 5 „
Шіл. австр.	1·25—	1·26 „
Нім. марк.	2·13—	2·13 4 „

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення редакція не відповідає.

ДОБРА ГІРСЬКА ПАРОХІЯ до заміни. о. Ник. Любович, Зелена ad Надвірна. 1—2

КАЛЄНДАРІ НА 927 РІК: **„Місіонар"** (1·50 зол. **„Просвіти"** (3·00 зол.), **„Червона Калина"** (3·00 зол.), **„Приятель Господаря"** (3 50 зол.) **„Наш Приятель"** (0 30 сот.). Для відпродавців оригінальний опуст. Замовляти по адресі: **М. Мох, Львів, поч. скр. 11.** 2—3

Приймається передплату на р. 1927 на христіянський журнал

„ПОСТУП"

ВІСТНИК ЛІТЕРАТУРИ Й МОЛОДОГО ЖИТТЯ.

Виходить що місяця у Львові. **Семий** рік видавництва. 20 великих аркушів збільшеного формату в рік.

Річна передплата . . . 10 зол.
Піврічна . . . . . 5 „

Гроші висилати по зміненій адресі:

Адміністрація „ПОСТУП" у Львові, Сикстуська ч. 39. А.

КУПУЙТЕ! КУПУЙТЕ!

Найкращим дарунком для дітей на 'Ялинку"

є такі книжечки з коліровими малюнками:

А) для дітий 3—6 літних.

1) Барвне А. Б. В. 2) Весела книжечка рахункова, 3) Братчик і сестричка. 4) Добрі приятелі. 5) Дикі звірі 6) Чуда техніки в життю дітий.

Кожда книжечка по 1 зол. 80 сот.

Б) для дітий 7—10 літних.

1) Бабуся Метелиця.
2) Брат і сестра.
3) Вовк і козенята.
4) Гусійка.
5) Мандрівки Гулівера.
6) Домовики.
7) Дика рожечка.
8) Івась і Гануся.
9) Каліф Бузько
10) Котик у чобітках.
11) Мізинчик.
12) Попелюшка.
13) Робінзон Крузо.
14) Снігурочка.
15) Чарівний столик.
16) Червона Шапочка.

Кожда книжечка по 90 сотиків.

Жадайте сих книжечок по всіх укр. книгарнях.

ГОЛОВНИЙ СКЛАД МАЄ:

Видавництво „Світ Дитини" Львів, ул. Зіморовича, 3. 1—2

На Різдвяні і Йорданські свята

ПОРУЧАЄМО ОТСІ КНИЖКИ

Духовно-музичних творів о. Йосифа Кишакевича:

(Ч. 1) **Західно-українські Коляди.** З нотами на мішаний хор. (23 наших найкращих коляд.) Ціна за примірник **3 зол.**, з почт. поруч пересилкою **3·50 зол.**

(Ч. 7) **Йорданські Пісні,** з нотами на мужеський хор. Зміст: 1) Явился еси. 2) З нами Бог. 3) Всяческая днесь радости 4) Сонце світить. 5) Йордане ріко. 6) Голос Господній. — Ціна за примірник **2·50 зол.**, з почт. поруч. пересилкою **3 зол.**

(Ч. 16) **Йорданські Пісні.** Ті самі — на мішаний хор. Ціна за примірник **2·50 зол.**, з почт. поруч. пересилкою **3 зол.**

Замовлення на ці випуски, також на **Евхаристійні Пісні** тогож автора (а 2·50 згл **3 зол.**) принимає: **Адміністрація „Нової Зорі" Львів, вулиця Сикстуська 39 а.**

Церковний маляр і позолотник

ІЛІЯ ДЕЦИК

у Самборі, вул. Львівська

малює

церкви, образи до іконостасів, хоругов, пп щениць і т. п. **Позолочує** найліпшими способами іконостаси, престоли, кивоти, рами і т. п., **працює солідно і по дешевих цінах.** 1—2

Видає і редагує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Львівська дирекція ... А 205